

355

W. 855.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1911

PHYSICS

1911

PHYSICS

1911

PHYSICS

PHYSICS

1911

PHYSICS

PHYSICS

1911

1911

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a short note, located at the top left of the page.

ՔԱՐՈՒՅԻՆԻՐ

և

ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳԻՒՄ

ԵՆԻՕՏ

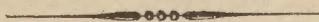
ՔԱՐՈՒՅԻՆԻՐ ԻԼԵ ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳԻՒՄԸ

ՄԱՊԵՅՆԻՆՏԵ ՕԼԱՆ

ՊԱՅԼԸՆ ՓԱՐԿԸՐ

ԷՐԱՆՆԻՄԵՏԵՆ ԹԵՐՄԻՍԵ

ԻՔԻՆՃԻ ՆԷՐ

ՍՏԵՄՊՈՒՍԵ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԸՆ ՊԱՄՄԱԻԱՆԷՍԻՆՏԵ

ԹԱՊ ՕԼՈՒՏՈՒ

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

1860

ՄՈՒԳԸ ՏՏԷՄԷ

Ղիւմլէյէ մա'լիւմ տիւր քի , Փափալար չօգտան
պերի մեմուլ օլունան Ղարպ վէ Շարգ Վիլիսէլէրի-
նին պիրլիյինի պիր վեճՏ իլէ սապիթ էթմէք իչիւն ,
Շարգ Վիլիսէլէրինի Ռօմա Վիլիսէսի իլէ պիր էթ-
մէյէ տուրմայրպ զայրէթ էտերլէր : Ի'լմ վէ փօլիթի-
գա վէ մեզՏէպ խուսուսլարընտա պէօյլէ պիր պիր-
լիքտէն հասըլ օլաճաղը իՏթիմալ օլան սէմերէլէրի
միւմքինի մերթէպէ սահիՏէն անկլամագ իսթէյէնլէր
իչպու քիթապը տիգգաթ իլէ օգուսուսլար : Իչպու
թէէլիֆիմիգտէ Ռօմա Վիլիսէսի ա'լէյՏինտէ հատտէն
զիյատէ սերթ սէօյլէմիշ իզ տէյիւ գըյաս օլունուր
իսէ , օգույան զաթլարա մախտուս շու քէյֆիյէթի
միւլահագա էթմէյի ըիճա էտերիզ քի , պու քիթապըն
իչինտէ Ռօմայա գարշը էն սերթ վէ շէտիտ պէնտլէր
Վաթօլիք միւլէլիֆլէրինտէն տիր : Պիզ թահգիգ
էտէպիրտիյիմիզ գատար , քէյֆիյէթի ա'յնի օլտուլու
կիպի Տեր քէսին նազարը էօնիւնէ կէթիրմէյէ սայ'
է զարէթ էթմիշ իզ : Թէէլիֆաթըմըլտա թարա-
ֆըմըգտան էֆքեար իլալէ էթմէմիշ իզ . զերա նիյէ-
թիմիզ՝ մասլահատըն իւզէրինէ քէնտի պահսըմըզ ի-
լէ միւթալաա՝ էտիպ , Ռօթմէսթանդլարը վէ Վա-
թօլիլրէրի մէտՏ եախօտ թահգիր էթմէք տէյիլտիր .
պիզ պու շէյի էթմէյի օգույան քիմնէլէրին քէնտի
էֆքիարընա պուպմագ էլզէմ է էվա կէօրմիւշ իզ :

THE HISTORY OF

THE CITY OF

London

From the first Settlement of the Saxons to the Present Time

By JOHN STOW

1618

Printed by I. Blount, at the North-Door of St. Dunstons Church, in Fleet-Street.

ՎԵՐՈՒՄԻՆԻՐ

Վ Ե

Ի Ր Օ Թ Ի Ս Թ Ե Ն Գ Լ Ե Ր

Պ Ա Պ Ա

Քաթօլիքէր ինչ Բրօթէսթանդարըն մազէյնիսէ օլուն
դաշլըճա ֆարդէր :

Է. Տին գանուճու :

Բ. Ըստուածաշունչ թա՛պիր օլունան Ը՛գեզ
Վիթապարըն թէֆթիչի :

Գ. Միւմինլէրին (հասարոցեւ) Վրիստոս իչ օ-
լան պիրլիյի :

Դ. Վիլիսէնին պիրլիյի, կէօրիւնիւրլիյի (տես-
նելիսն) վէ կէօրիւնմէզլիյի (անտեսնելիսն) :

Ե. Բրօթէսթանդէր պէյնիստէ պուլունան ֆրը-
գալէրին պիրլիյէ մուղայիր ֆրըգալէր օլմատըղը :

Չ. Բրօթէսթանդէր քիմլէ՞ր օլտուղու :

Լ. Վիլիսէնին եանըլմաղըղը :

Ն. Ըէր քէսին պիզաթ թէֆթիչ վէ Տիւքմի
գըյաս եթմէյէ հագգը :

Թ. Բրօթէսթանդէրին խէլաս իչիւն եալընըզ
պիր եօլու գապուլ էթտիքլէրի, լաքին Վաթօլիք-
լէրին չօգ եօլար իպրազ էթտիքլէրի :

Ա. ՏԻՆ ԳՆՆՈՒՆՈՒ

Ինճիլի (Ըստարանիսն) Բրօթէսթանդէրի Վա-
թօլիքլէրտէն այրան իլք վէ պաշլըճա մատտէ շու-
տուր, քի Բրօթէսթանդէր պին սա՛մէլ իլիսն թէ-
ֆիլ քանսն պէյի եալընըզ Ը՛գեզ Վիթապարը գա-

ԲՐԹԵՍԹԱՆՂԱՐԸ տին գանձունու Ե՛ղիգ Քիթապ ՕՂՏՈՂՐԸ :

պուլ էտէրէր : Ենսան ըիվայեթլէրինի վէ սըփա-
րըշարընը (---անդո---նէ---ն)՝ պիրիպիրլէրինէ մուղայիր
վէ եափմա աիւղմէ շէյլէր ՕՂՏՈՂԱՐԸ Հալտէ, ըհտտ
էտէրէր . Հայրապետէրին վէ Սինագոսլէրին գա-
րարլէրինի վէ ըէյլէրինի տախի, Ե՛ղիգ ՎՐԹԱՊԿԿԵ-
ՐԱ գարըն կէլտիրլէրի Հալտէ, պօշ վէ միւզիր շէյ-
լէր սայարլար : Բրթէսթանղար Հայրապետլէր՝ն
նէ՛ տէմիշ ՕՂՏՈՂՐԸ ալամաղլար, իլլա Բէսիւլէրին
(Ե՛ր---տե---լ) սէջլէտիքլէրինէ տիգգաթ էտիպ, Փա-
փանըն թալիմաթլէրինտէն իլէրի՝ Վրիսաոսուն թա-
լիմաթլէրինին ա՛լէսսէյիյէ գապուլ Օլունմասընը միւ-
նասիպ կէօրիւրլէր : Ա՛է Ելլահըն՝ ատէմլէրէ պէ-
յան էթտիյի քէլամը գապուլ էտիպ՝ ինսանլար թա-
րաֆընտան Օլ քէլամա սօնկրատան սօնկրայա իլլավէ
օլմուշ շէյլէրէ ապա ի՛թիպար էթմէզլէր :

Եաքին Վրթօլիքլէր պուճուն մուղայիրի՝ ըիվա-
յէթլէրի, սինագոսլէրի, Հայրապետլէրի վէ Փա-
փայը Ե՛ղիգ ՎՐԹԱՊԿԿԵՐՏԱՆ իւսթիւն թու-
թուպ, Ելլահըն Վրէլամընը ըհտտ էտ՛րլէր : «Վ՛լ-
լահըն թէնսիհլէրինի իպթալ էտիպ ատէմ թէն-
պիհլէրի թալիմաթլէրի էջրէտիրլէր» : Մարթի-
ԺԵ . 6 . 9 :

Կէրչի քէնտիլէրին տին գանձունու քիլիսէ իչինտէ
ՕՂՏՈՂՐԸ ինանըրլար, Փագաթ նէրէտէ պուլուն-
տուղունու քէնտիլէր աախի էյիճէ պիլմէզլէր : Պու-
պապտէ պիր թագըմը Փափայը, պիր թագըմը սինա-
գոսլէրի, պա՛ղըլէրի տախի հէր պիր տէհրին վէ ճէմ՛ի
միլլէթլէրին արասընտէ Օլան քիլիսէնին ըիլասընը
կէօսթէրիլլէր : Եաքին Փիի՛լէն հէր Վրթօլիք տէ-
յիլ Ելլահըն քէնտի Ե՛ղիգ Վրէլամըն իլէ սէջլէտիք-
լէրինի, իլլա սայթ քէնտի իափազընը քէնտինէ է-
մին գուլաղուզ թուլթար, վէ ժո՛ւն սէջլէտիքլէրինի

Քաթօլիկներին տին գանուունու :

Եանըմազ կերչէքլեք տէյիւ գապուլ էտէր : Պունու
 օգույան՝ ճէմաա՛թլէրէ օլան ոլու Տիլէ իւղէրինէ էյի
 միւլաճաղա էյլէսին : Սուրէն՝ քիլիսէ Եանըմազ տերլէր
 իսէ տէ , պու մատտէ իւղէրինէ միւճատէլէյէ կիրտի-
 յինտէ կէօրիւրսին քի Եանըմազըըը Եպիսկոպոսա
 վէրմէյիպ՝ Եանըմազ իլէտէ տիր իլէտէ տերլէր : Ս
 գա՛ա էօյլէ պիր միւշէվլէշ սէօյլէյիշ քի Վաթօ-
 լիքլէրին Ֆէնտ վէ Տիլէլէրինէ աշին՝ օլմայան ա-
 տէմ ա՛ղընը պիւս պիւթիւն շաշըրըր : Ս է պունուն
 մա՛նասընը ոնկլամագ միւրատ էթտիյին Տալտէ , պիրի
 պիր թարղ՝ վէ ախէրի պիր պաշգա թարղ ճէվապ վէ-
 րիր , շէօյլէ քի՝ օլ Եանըմազըրգ նէրէտէ պուլուն-
 տուղունու պիլէմէյիպ շաշըրըր գալըրսըն : Ս արին վա-
 գա՛ա , էկէր Վաթօլիք իսէն , սէնին Եանըմազ գու-
 լաղուղուն պիր Եպիսկոպոս Եա պիր փափագ տըր ,
 սէն տէ օնուն էսիրի սին : Ս իւսթապիլ օնա իթաա՛թ
 էթմէլի սին , գարշը գօտուղուն Տալտէ պիր ա՛փօրօս
 չըգաղըպ սանա տա , տինինէ տէ լա՛նէթ օգուր , ար-
 թըրգ օնտան սօնկրա սանա էպէտի Տիւքմի ա՛գապտան
 ղայրը պիր շէյ գալմազ : Ս օյլէ իսէ արթըրգ շու
 միւշէվլէշ իլէտէ լուղէթի իլէ քէնտինի ալտաթմա .
 իլա աշիքեարէ իգրար էյլէ , քի սէնին ճանըն վէ
 ինէլասըն , Ֆիքրին վէ զամիրին՝ Եա՛նի ախլագէ վէ
 իտրաքէ տայիր ճէմի՝ գուտրէթլէրին փափաղընըն էլին-
 տէ տիր : Ս էն տէ սէնին տէյիլսին , իլա օնուն սուն :

Բ . ԱԶԻԶ ԳԻԹԱԳԸՆ ԹԷՓԹԻԹԻ

Վաթօլիքներին վէ Ինճիլի Բրոթէսթմանղլարըն
 մապէյնինտէ՝ օլան պիր մէշճուր Փարգ տախի Վ՛զեզ
 Վիթապլար խուսուսունտէ էթտիքլէրի ա՛մէլէրինտէ
 տէրքեար տըր : Բրոթէսթմանղլար Եալընըղ Ալա-

Աղիզ քիթապարըն թեֆթիշի:

Տըն Վեյամընը (Մստուածաշունչու) սահիճ տին գա-
նունու գապուլ էտիպ, օնու էլէրինտէն կէտիյի գա-
ար Տէր ատեմէ պիտիրմէյի զայեթլէ էլզէմ պիր
շէյ սայարլար: Ա՛ղիզ Վիթապըն այրըսէշի էթ-
մէյերէք չօգ եէրլէրտէ ճէմաաթա սէյլէտիյինի, վի-
օնուն քէլամլէրինին տէյիլ սայթ պիր թագըմ քիմ-
սէլէրէ՛ եա՛նի եպիսկոպոսլարա վէ փափազլարա, իլ-
լա Տէփ միւմինլէրէ օլտուղունու կէօրիւպ, պունտան
գըյաս էտէրլէր քի՛ Մլաճ իշպու իՏսան էյլէտիյի
պէճասըզ փէշքէշէ Տէր ատեմին նայիլ օլմասընը
խթեր: Շ իմտիյէտէք ատեմլէր արասընտա սայր-
լէրի Մլաճըն Վեյամընտան մաճըում էթմէք կի-
պի պէյիւք զուլմ վէ նահագգըզ օլմամըշ տըր: Ա՛ե
տէ րուճանի գարանըգտա պուլունան խալգա Ա՛ղիզ
Ինճիլին սէտասընը եէթիշտիրիպ՝ քէնտի խէլասլէրինէ
տայիր օլան թալիմաթլէրի օնլարա պիտիրմէք կիպի
պիր խայրը ա՛մէլ տահա վար տըր: Պու սէպէպտէն՝
Ինճիլի Ռթթէսթանդար Մստուածաշունչու սայքի
իքի եիւզ լիսանլէրէ թէրճիւմէ էթտիրիպ պաստըրմըշ-
լար տըր. վէ Տալա տիւնեանըն տէօրթ թարաֆընտա
պուլունան ճէմ՛ի միլէթլէր արասընտա նէշը էթմէք-
տէ տիրլէր: Մլաճըն Վեյամընըն իւզէրինէ պու-
թարզ մուճապպէթ վէ ըայեթլէրի օլմաղէ՛ Տէրտէմ
քէնտի էվլատլէրինի տախի օնուն քէլամլէրի իլէ թա-
լիմ վէ թէրպիյէ էտիպ, Տէփիսինէ նասիճաթ վէ-
րիրլէր, քի տայիմա Փիրըլէրինի օնա վէրէրէք սա-
տըզանէճէ Այթաթ Վեյամընը օգումայը էլտէն պրագ-
մասընլար:

Պունուն զըտտը՝ Վաթօլիքլէր Մստուածաշունչու
եօյլէ քօրքարլար, կէյա թէ են պէյի-՛ գ պիշէնլէրի օ պըր:
Լարքին պու տէտիյիմ՝ ճէմաաթտէն զէյատէ եկե-
ղեցականլար Տագընա տըր: Տրիտէնդ սինագոտս

Քաթօլիքներին ի նտինսէ Ա' զիզ քիթապարըն թէ ֆիթիչինին
նէ գըյմէթի օլտուղու :

Ըստուածաշունչու պաշգա լիսանլարա թերծիւմէ էթ-
մէյի վէ օնու օգումայը տախի եասագ էթմիշ տիր :
Հալա պու կիւնքի կիւն պիր Բրօթէսթանդ՝ եանըն-
տա Ըստուածաշունչու օլարագ Իթալիատան փափա-
նըն թօփրաղընա կիրէմէզ : Ըմերիգատա տախի հէր
մէզհէպէ րուխսաթ վար իքէն՝ Վաթօլիք փափազ-
լարը ութանմատան քէնտի ճէմա՝ թլէրինին էլին-
տէն՝ Բրօթէսթանդլարըն վերտիյի Ըստուածաշունչ-
լարը ալըս պնաթէմա վէ լանէթլէր օգոյարագ քի-
լիսէլէր ավլուսունտա եագարլար : Պու սէպէպտէն,
ճէմա՝ աթը ույանտըրմաղա ղայրէթ էտէն Բրօթէս-
թանդլար պուլունմայան Վաթօլիք մէմլէքէթլէրտէ,
Վաթօլիք էհալի Ը' զիզ Վիթապար հագգընտա
պիթիւն պիւթլւնէ ճահիլ տիր : Վաթօլիքլիյին
մերքէզի օլան Իթալիատա՝ քէզպլիք Սպանիատա վէ
փօրթօկալտա Ըստուածաշունչուն եիւզիւնիւ կէօ-
րիւպ օնտա մէվճուտ օլան քէլամլէրէ տօղրու տօղ-
րույա մալիւմաթը օլան քիմնէլէր փէք ազ պուլու-
նուր :

Իշթէ Վաթօլիքլէրի Բրօթէսթանդլարտան այը-
րան իքինճի պէջիւք Փարգ տախի պու տուր : Բրօ-
թէսթանդլար Ըլլահըն քէլամլէրինի ղայէթլէ սէվիպ
թա՝ զիմ էտէրլէր, վէ տայիմ օնուն պէյան էթտիյի
կերչէքլիքլէրի հէր ճինստէն, հէր լիսանտան վէ հէր
րիւթպէտէն օլան ատէմլէրէ էյրէթմէյէ չալըջըրլար :
Ըաքին Վաթօլիք փափազլարը՝ ճէմա՝ թլէրինն ասլա
իզն վէրմէզլէր, քի պու ղիգըյմէթ վէ ա՝ զիմ իա-
զինէյէ էլ տագանտըրսընլար . վէ պէօյլէճէ օնլարը
րուհանի գարանլըգտա սագլամաղա միւմքինի մերթէ-
պէ սա՝ վէ ղայրէթ էտէրլէր : Սագասա՝ պու պապ-
տէ հէր տայիմ միւրատլարընա էրմէզլէր, լաքին պու-

Քրիստոս իլէ պիրլէշմէք հագգընտա քաթօլիքլերին ի-
թիգատը:

նա տա սէպէպ քէնտիլէր տէյիլտիր, իլլա ճէմաա'թ
արասընտան պա'զըլարըն Մլլահըն Վէլամընը օգուճա-
ղա ղայէթլէ հէվէս ու արգուլէրի օլմասը տըր: Վէ
պու եագընլէրտէ կէօրիւլէն թէպտիլաթ, վէ ճէմաա'թըն
Մստուճաճաշունչու՝ վէ մէղհէպէ տայիր պաշգա քի-
թապլէրի օգուճաղա զիյատէ սերպէսթ օլտուղու, պուճ-
լարըն հէփիսի տէ եկեղեցականլարըն րիղալէրինէ
գարշը՝ ճէմաա'թըն արասընտա փէյտա օլմուշ տուր:

Գ. ՄԻԻՄԻՆԼԵՐԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍ ԻԼԷ ՕԼՈՆ ՊԻՐԼԻՑԻ

Վաթօլիքլէրի Ռոթթէսթանգլարտան այըրտ էտէն
վէ պիլինմէսի ղայէթլէ էլզէմ օլան իւչիւնճի Փարգ
տաթի միւհլմիլնլէրին Վրիստոս իլէ օլան պիրլիյի
հագգընտա տըր: Վաթօլիքլէր՝ թէվպէ էթմիշ օ-
լան միւհլմիլնի Վրիստոս իլէ պիրլէշտիրէն քիլիսէ
տիր տէյիլ ինանըլար: Պիր քիմնէ Վրիստոսուն
կէօրիւնիւր քիլիսէսի՝ եա'նի փափանըն քիլիսէսի իլէ
պիրլէշտիյի հալտէ, Վրիստոս իլէ տաթի պիրլէշիր,
վէ խէլասէ վարիս օլմուշ օլուր: Պու սէպէպտէն՝
քիլիսէտէն տիշարը օլանլարա խէլաս (քիլիսէ-ն) օլա-
մաղ աերլէր, վէ պու քիլիսէ իլէ պիր օլմայան քիմ-
սէ սնուն թա'լիմաթլէրինին պիր գաշընը եախօտ չօ-
ղունու գապուլ էթմիշ տաթի օլա*, եինէ հէլաք էվ-
լաար տըր:

Պունուն զգատը, Ռոթթէսթանգլար՝ քիլիսէնին
միանճըլըղը օլմագարղըն Մ'զիզ Պօղոս Մէսիւլ իլէ պիլ-
իթթիֆագ «Վրիստոս իմանըն վասիթասի իլէ գալպլէ-
րիմիզտէ սաքին օլուր», (Նքէ. Գ. 17,) տէյիլ ինանըլար:
«Վրիմլէր քի սնու գապուլ էթտիլէր իսէ, սնլարա՝

Քրիստոս իլէ պիրլէշմէք հագգընտա քաթօլիքլէրին իթիգատը:

Օնուն ատրնա ինանանլարա հիւքիւմէթ վերտի, քի Մ. Լ. Լահըն էվլատլէրի օլալէր՝: (Յ. Բ. 12): Ինճ լի Ռոթմէսթանդլար էջլէ ինանըլար՝ քի հէր քիմին գալպինտէ պէջլէճէ Վրիստոս իման իլէ սաքին օլմուշ իսէ, օ՛ նէ գանտէն՝ նէ թէն իրատէթինտէն վէ նէ առէմ իրատէթինտէն, իլլա Մ. Լ. Լահտան տողմուշ (Յ. Բ. 13)՝ Մ. Լ. Լահ էվատը տըր, վէ իսթէր քիլիսէ իշինտէ էօլսին՝ իսթէր թաշրատէ, շիւսհէսիզ խէլաս պուլըր: Պու պապտէ Ռոթմէսթանդ էրին վէ Վաթօլիքլէրին զիւ՛իւմլէրի պիրիպ՝ ըլէրինէ թապան թապանա զ տա տըր: Ռոթմէսթանդլարըն թիթիգատը պու տուր՝ քի կիւնահ քեար էվլէլ Վրիստոս իլէ պիրլէշիպ խէլաս էվատը օլմալը տըր քի, սնասն սօնկրա Վրիստոսուն կէօրիւնիւր քիլիսէսի իլէ պիրլէշմէյէ հագգ վէ լիյագաթը օլտուն: Պունա մուղայիր՝ Վաթօլիքլէրին իթիգատը պու տուր՝ քի Վրիստոսուն կէօրիւնիւր քիլիսէսի իլէ պիրլէշմիշ օլմայան քիմնէյէ՛ Վրիստոս իլէ պիրլէշմէք ասլա միւմքին տէյիլ տիր: Ռոթմէսթանդլար Վրիստոսու քիլիսէտէն իւթիւն թութուպ՝ Մ. զիզ () գոստինոս իլէ պիրլիքտէ ինանըլար, քի «Քիլիսէ Վրիստոսուն վասիթասի իլէ թանըլըր», (Ubi agnovimus Christum ibi agnovimus ecclesiam): Լաքին Վաթօլիքլէր քիլիսէյի Վրիստոստան իւթիւն թութարլար, վէ պէջլէճէ Վաթօլիք քիլիսէսի իլէ պիրլէշմէյի Ռուհ իլէ եւնիլէնմէքտէն վէ սաղ իմանտան պէջիւք վէ էլզէմ պիր շէյ սայարլար: Պու սէպէպտէն հագիգաթ Վաթօլիք օլան Մ. Լ. Լահտան զիյատէ ք՛լիսէտէն (եկեղեցիտէն) գօրգար: Օ իրա օնա եալընըզ քիլիսէնին սէն իւլաս պուլտուն տէմէսի լազըմ տըր, Մ. Լ. Լահըն քէնտի հագգընտէ նէ էմրի օլտուղունու ասլա գայտ էթմէլ: Վիլիսէյէ սահիհ իմանը օլան քիմնէ խէլաս իշին

Քրիստոսուն պիր՝ ա՛ղեզ վէ իւ՛մումի քիլիսէսի :

Վրիստոստան զիյատէ բէնտի փափաղընա իթ՝աա՛թ
էտիպ՝ եալընըզ օնու տիյնէմէյէ պօրճըու տուր :

Գ. ՔԻԼԻՍԵՆԻՆ ՊԻՐԼԻՏԻ, ԿԵՕՐԻԻՆՆԻՐԼԻՏԻ
ՎԷ ԿԵՕՐԻԻՆՍԷՂԼԻՏԻ

Եօգարտա տէտիքլէրիմիզտէն անկըաշըըր՝ քի Խն-
ճիլի Ռրօթէսթանդըար Վրիստոսուն պիր, սասհիճ րու-
հանի, ա՛ղեզ վէ իւ՛մումի (Կեօրիսէսի) քիլիսէսի վար
իտիյնէ ինանըըլար . վէ պու քիլիսէս էջլէ քիմնէ-
լէրտէն միւրէթթէպ տիր քի՛ այրը այրը քիլիսէլէրէ
ա՛ղա իսէլէր տէ, իման իլէ օնունըա, պիր տիրէր :
Պու սասհիճ վէ րուհանի Վրիլիսէսին պիրլիյի՛ եալը-
նըզ Վրիստոսու բէնտինէ Պաշ վէ րուհանի է՛օմ
րիւնիւ օնտան գապուլ էթմէքտէ տիր, Պու Վրիլիսէ
Վրիստոսուն թէնի օլմաղիլէ՛ օնուն իսէլասընէ վա-
րիս օլանլէրտէն՝ հէնիզ տիւնեա գուրուլմազտան օ-
նուն վասիթասի իլէ սէչիլմիլլէրտէն վէ հէի սա-
հիճ շայիրալէրտէն իպարէթ տիր : Է՛մ տա-
խի օնուն սէսինի տիյնէյէն վէ օնուն արգասըն-
տան կիտէն հէի գայունըլար, Վէօշէ պաշը թա՛պիր
օլունան Վրիստոսուն իեզէրինէ եալըլմըշ օլան հէյ-
քէլին ճէմի՛ րուհանի թաշլէրի օնուն իլիստէ մէվճուտ
աուրլար : Պիր քիմնէ Լ՛՛ղիզ Վրիթապըլըն աշաղը-
տա իշարէթ օլունան պիր գաշ խանլէրլինի օգու-
տուղու հալտէ, կէօրէճէք տիր՝ քի օլ բէլամլէր
Վրիստոսուն քիլիսէսինի տէյիլ եարը միւրմին եա-
րը միւրայի, վէ բէնտիբէնտիլէրինի ալտաթմըշ վէ
միւրքիր քիմնէլէրտէն միւր թթէպ պիր գարըշ գ
ճիւմճիւր, իլըա կէօրտէ վէ տիւնեա իւզէրինտէ օլան
ա՛ղիզլէրին շըրթէթի . «Վրիստոսուն թէնի», «իսմլէրի
սէմատէ եազըլմըշ իլք տօղուշարըն ճէմ՛իյէթի՛ տէ-

Քրիստոսուն քիլիսէսիսին կէօրիւնմէզէյի :

յի Թա՛րիֆ օլունուր : Եփե. Ա. 22, 23 : Գ. 10. 20, 21 : Ե. 25—27 : Կու. Ա. 18. 24 : Ա Տէ՛՛. Գ. 16 : Եբբ. Ի. 10—12 : ԺԲ. 22—24 : Պու՛ վէ պունլար կիպի տաճա չօգ իսպաթլէրտէն աշիքեար կէօրիւնիւր քի՛ Լ՛ղեղ Վիթապլարտա չօգ տէֆա՛ զեբբ օլունմուչ պիր սահի՛՛՛ վէ բուճանի քիլիսէ վար տրբ , քի օնուն Տէփի ա՛ղալէրի խելաս պուլաճադլար տրբ : Պու քիլիսէսին ա՛ղալըղընըն ասըլ իսպաթլարընը ինսան գրսմը Եանըլմփուրընը պուլամաղ օլտուլունտան , վէ եալընըղ Բապպ «քէնտինիքիլէրի թանըտըղ» էճիլտէն , օնա կէօրիւնմէզ (անտեսանելի) քիլիսէ տէնմիշ տիր : Իմտի՛ ատէմլէր կէօրիւնմէզ քիլիսէյի կէօրիւնիւր էտէմէզլէր , չիւն միւմքինսիղ պիր շէյ տիր էօյլէ պիր շիրքէթ եախօտ պիրլէր իճտաս էթմէք , քի օնուն իչինտէ Լլաճըն սէչմիշլէրինտէն պաշգա քիմսէ պուլունմասըն : Լաքին պաշգա կէօնէ Լլաճըն գուլարը կէօրիւնմէզ (անտեսանելի) տիրլէր տէյէմէյիղ : Տիւնեա օնլարըն իման վէ մուճապպէթ ա՛մէլլէրինի , տինտարըղընը վէ զայրէթլէրինի տայիմա փարլայան նուր միսալի օնլարըն իւզէրինսէ կէօրիւր :

Լ՛ղեղ Վիթապլար պիր ախէր Թարղ իյէ տախի քիլիսէյի Թա՛րիֆ էտէր , օնու կէօյա պուղտայտան վէ տէլիճէտէն , եանի՛ քէօթիլլէրտէն վէ էյիլլէրտէն ի՛պարէթ պիր պիրլէք տէյի կէօսթէրիր : Ի՛հսիւլ Եճուտիլլէրին քիլիսէսի Տազգընտա սէօյլէյիո՛ կերչէքլիյի զահիրտէն գապուլ էթմէք իսթէյէնլէր իլէ օնու կերչէք պաթընտէն գապուլ էտէնլէր մապէյնինտէ օլան ֆարգը Թա՛րիֆ էտէր : «Լ՛շիքեարէտէ օլան՝ Եճուտի տէյիլ տիր . վէ աշիքեարէտէ թէնճէ օլան՝ սիւննէթ տէյիլ տիր : Լլա կիւլիտէ օլան՝

Քրիստոսուն քրիստոսինն պարզը :

Եւհուտի տիր , վէ սիւննէթ՝ էիւրէտէնն օլան տըր ,
 բոհն էն՝ տէյիլ եազը իլէ , քի օնուն մէտճի ա-
 տէմէրտէն տէյիլ՝ իլա Ալաճտան տըր : Հէփ Խս-
 րայէտէն օլանլար՝ Խարայէլի տէյիլէր : Հէմ Աբ-
 րահամ զեւրրիյէթի օլտուգլարը իչիւն՝ ճէփիսի եվ-
 լատ տէյիլէր : Աա՛նի՝ թէնինն էվլատլարը օլանլար՝
 Ալաճըն տաիսի էվլատլարը տէյիլէր . իլա զեւրրի-
 յէթ՝ վա՛տըն էվլատլարը սայըլըր : Աբրահամընն ի-
 մանընտան օլանլար Աբրահամընն էվլատլարը սայը-
 լըրլար" : (Հոմ . Բ . 28, 29 : Թ . 7, 8) : Պու-
 սէօզէր իլէ Ռէսիւլ կէօրիւնիւր վէ կէօրիւնմէզ քի-
 լիսէնին Ֆարգընը աշիքեար կէօթէրրի : Պիրի
 զահիրտէն կէօրիւնիւր թարզ իլէ կէրչէքլիսի իգ-
 րար էտէնլէրտէն . վէ օ պիրի սահիճէն օնու պա-
 թընտէն գապուլ էտէնլէրտէն՝ եա՛նի " եիւրէք ի-
 լէ սիւննէթ օլմուշարտան" ի՛պարէթ տիր : Աա-
 քին պէօյլէ տէմէքլէ՝ պու իքի քիլիսէլէր պիրիպի-
 րինտէն այրը տըր վէ պիրիպիրինէ պազըլ տէյիլ տիր-
 լէր տէմէք իսթէմէյիլ , իլա սավուրուլմամըլ պուլ-
 տայ սամանտա պուլունտուղու միսիլիւ կէօրիւնմէզ քի-
 լիսէ տէ կէօրիւնիւր քիլիսէնինն իչինտէ պուլունուր :
 Վէ պիր կիւն կէլէճէք տիր քի պուղտայ տէր ամ-
 պար օլուպ՝ վէ սաման պիր եանա ալընըպ սէօյիւն-
 մէզ աթէշ իլէ եանաճագ տըր :

Իմտի Ինճիլի Ռոթէսթանդլարըն՝ Վրիստոսուն
 պիր , ա՛յիլ վէ ի՛մո-թի քիլիսէսի տէմէսինտէ՝ սէօզէրի
 եալընըզ Ա՛զիլ Վիթապտա Վրիստոսուն թէնի ,
 կէլինի վէ քէնտի սաքին օլտուղու ճէյքլի թէսմիյէ
 օլունան կէօրիւնմէզ վէ ըուճանի քիլիսէ ճագգընտա
 տըր , քի օնուն պաշը Վրիստոս քէնտիսի , վէ պիր-
 լիսինն պազը եալընըզ իման տըր : Պու էօյլէ պիր
 պիրլէր տիր , քի իմանա վէ մուճապպէթէ իլիշմէ-

Քաթօլիք քիլիսէսիներն պիւրլիներն պաղը :

յէն , քիլիսէսիներն սահիճ վէ տիրի պաշը տէյի եալը-
նըզ Վրիստոսու գապուլ էթմէյէ գարշը տուրմա-
յան , եախօտ Վրիստոսուն պաշըճա թա՛լիմաթլէ-
րինտէն թաշրա օլան մատտէլէրտէ պէօյիւք Փարգ-
լէր տախի օլսա , եինէ միւհքէմ գալըր :

Աքին Վաթօլիք քիլիսէսիներն պիւրլիյի Վափայը
քիլիսէսիներ կէօրիւնիւր պաշը տէյի գապուլ էթմէքտէ
տիր : Ախճէքի Իրօթէսթանդլարըն պիւրլիյի Վրիս-
տոսա իման էթմէնին իւզէրինտէ տիր , պէօյլէտէ
Վաթօլիքլէրին պիւրլիյի Վափայա իման էթմէքտէ տիր :
Պոււլարըն ինտինտէ Վափա օլ իհթիշամը վէ ա՛-
ղըզ մէրքէզ տիր քի հէր շէյ օնուն իւզէրինտէ տէօ-
նէր , վէ պու տիւնեա իւզէրինտէ Ալլահըն վէքիլի
տիր : Աքին Վաթօլիքլէրին պու կէօրիւնիւր պաշ
հագգընտա օլան իթիգատլէրի պիր գաչ թարղ օլ-
տուղու իշիւն՝ Իրօթէսթանդլար պոււլարըն պիւրլիք՝
պիրլիք տէտիյի նէ՝ օլտուղունու աննամաղլար : Չիւն
պոււլարտան պա՛ղըլարը Վափա եանըլճա տըր տէր-
լէր , պա՛ղըլարը տա օնունլա պէրապէր պիր ո՛ւմնումի
սինագոս օլմալը տըր քի եանըլմասըն տէրլէր . պիր
թագըմը տախի՝ պախուսուս Գրանսա Վաթօլիքլէ-
րի եանըլմաղըղը պիւլթիւն պիւլթիւնէ ինքեար է-
տէրլէր : Պիր թագըմը Վափայը եալընըզ թա՛լի-
մաթլէրտէ եանըլմաղ վէ ա՛մէլտէ եանըլըր տէյի
գապուլ էտէրլէր , վէ պիր թագըմը տախի կէրէք
թա՛լիմաթտէ վէ կէրէք ա՛մէլտէ եանըլմաղ տէյի
թուլթարլար : Պու իքի թարղ զիւլիւմ հագգընտա
Յանսէնեանլէրին վէ Ղիլվիթլէրին մապէյնինտէ
ղայէթլէ շէտիտ խուսուլմէթ վէ ա՛տավէթ զուհը էթ-
միշ տիր : Իմտի՝ պու պէօյլէ օլտուղու հալտէ , Վա-
թօլիքլէր քէնտի քիլիսէլէրիններն պաշը օլան Վա-
փա հագգընտա պիր օլմայըպ տա , եինէ Վիլիսէ-

Բրթթեմեմանդար պէյնինտէ օլան Ֆըրդալար :

միգտէ շէօյլէ պիրլըք վար , պէօյլէ պիրլըք վար տէ-
յերէք թէլաշ էթմէլէրինէ Բրթթեմեմանդար՝ «Վչի
պօշ շէյին սէսի չօգ օլուր» , տէմէքտէն պաշգա մա՛նա
վէրէմէզէր : Հագիգէթ՝ օնլարըն պու տերէճէ իֆ-
թիխար էթտիյի պիրլըյի արայաճագ օլտուղուն հալ-
տէ , իթթիֆագսըլըրգտան պաշգա պիր շէյ պուլա-
մազըն :

Ե՛ . Ինճիլի Բրթթեմեմանդար Երասընսն Վեգ՛ը օլուն
Փըրգուլէր՝ Պիրլիթէ Մոռղեսիթ Փըրգուլէր
Տէթիլ Տիրլէր :

Վաթօլըրէր Բրթթեմեմանդըղըն իթթիֆագսըլ-
ըգ փէյտա էտէր պիր մեզհէպ օլտուղունու կէօյա
խսպաթ էթմէք իչիւն , Բրթթեմեմանդար արասընտա
մէվճուտ օլան Ֆըրդալարը պէօյիւք իշ եէրինէ գօ-
յուպ՝ տայիմա օնու սէօյլէրէր : Պագաթ պայատէ
տէտիյիմիզ սէօղէրտէն աննաշըլըր , քի ուֆագ թէ-
ֆէք մատտէլէրտէ ֆարգլէր օլուր իսէ տէ , օնտան
Վրիստոսուն թէնինին ա՛ղալէրինի պիրիպիրլէրինէ
րա թ էտէն օլ սահիհ վէ տիրի պիրլըյէ ասլա քէ-
տէր կէրմէզ : Վիլիսէճէ գանուն , է էրքեան , վէ
քիլիսէ իտարէսինէ տայիր չօգ մատտէլէր վար տըր , քի
օնլարըն հագգընտա Լ՛զիզ Վիթապար աշիբեար սէօյ-
լէմէզ , վէ եալընըզ պու եա շու թարզ Լ՛լահա
մագպուլ տուր , վէ ախէրլէրի տէյիլ տիր տէյի հիչ
պիր եէրտէ եազըլըսը եօգ տուր : Պու թարզ մատ-
տէլէր խուսուսունտա Ինճիլի Բրթթեմեմանդար արա-
սընտա ֆարգլէր վար իսէ տէ , օնլարըն՝ Ինճիլին ա-
սըլ վէ պաշըճա թա՛լիմաթլէրի հագգընտա օլան
պիրլըյինէ պունուն զարարը օլմազ : Ա է պու էլ-
գէ՛մ պիրլըյին քէնտի իչէրինտէ հագիգէթ պուլուն .

Բրօթէսթանդար պէյնիստէ օլան Ֆըրդալար:

տուղունու՝ Իզմիրտէ 1846 թարիստէ պասըլան վէ (Հաւարունմն Բրօթէսթանդ ըսուած Վարիստոնէից գործածած Հաւատոյ դաւանութեանց և Վարիստոնէականաց) թէսմիյէ օլունան նամ քիթապտա Ինկիլիզ, ձիւրանսըզ վէ Լուտերական քիլիսէէրին իման իգրարլէրինի օգույան քիմսէ անկլայապիլիր: Հունու տախի պիլմէք կէրէք տիր, քի Ինճիլի Բրօթէսթանդլար զիբր օլունան իման իգրարլէրինի՝ Ինճիլին եանըջսըզ կէրէքլէրլէրի օլտուգլարը իչիւն ա՛լէսսէվիյէ գապուլ էտէրլէր: Բրօթէսթանդլար արասընտա պունլարտան պաշգա սէքիզ իման իգրարը տաՏա վար իսէ տէ, պունլար տա միւ Տիմմ վէ պաշը ըճա մատտէլէրտէ օպիրլէրինէ մթապըզ տըրլար: Կէրչի Ինճիլի Բրօթէսթանդլար իչինտէ քիլիսէ իտարէսի վէ ԸլլաՏա սուսուլան ի պատէթին թարզընտա Փարզէր վար իսէ տէ, պաշը ըճա տին մատտէլէրի Տագընտա Տէփիսի քեամիլէն պիր տիր:

Օլիբր էթմէյէ շայան պիր պաշգա մատտէ տախի վար տըր. եանի՝ Բրօթէսթանդլար իչինտէ օլան Ֆըրդալար, էքսէրլյէ Ֆիլէն Ֆըրդալարը տըր: Պիլ Փարզ՝ Ղէրմանիատա գուրուլան քիլիսէ Լուտերական սէնիլտի. Ղինէվրատաքի՝ Կալվինական, Ինկիլթէրատաքի՝ Ընկիլթան, Սգօչիատաքի՝ Սկոմտիական Երիցական, Ֆիլէմէնքտէքի՝ Սերանորոգեալ (Թանզիմ օլունմուշ), պաշգալար տախի Տաքէզա եերլէրինէ վէ միլէթլէրինէ կէօրէ թէսմիյէ օլունտուլար: Հեփ պու զիբր օլունան պէլա՛լէրտէն չօգ քիմսէլէր քէնտի իման իգրարլէրի իլէ պէրապէր Ըմերիգայա նագլի իսքեան էթմիշ օլտուգլարընտան, պու քիլիսէլէրին Տէփիսի տէ օրատա մէվճուտ տուր: Լաքին՝ Տէփիսի տէ պիրիպիլլէրի իլէ տօսթ օլուպ՝ պիլ իթթիֆագ պէօլիւք վէ իսայըրը իչէրէ միւ աշըրէթ էտէրլէր:

Քաթօլիքներին պէճնինտէ օլան պիրլիք :

Ըստուածաշունչ, Տեարակլար, Գաթի շարապ (գինեհատութիւն) վէ սայիր տիրլիւ տիրլիւ մասահատար շիրքէթլերինտէ միւսավիճէ գարընտաշ կիպի պիրլիքտէ չալըշարար : Վաթօլիքլէր թահգիր էթմէք նիյէթի իլէ պու կեօնակեօն քրիսթիանլերին պիրլիքլերինէ մէզհէպ Ֆրոգասը «ալանք» տերլէր իսէտէ, օնլար Ֆրոգա օլմատրգտան պաշգա, պերապեր Վարոզիչ գումբանիալերինէ կիրիլլէր : վէ չօգ տէֆա՛ վազի՛ օլուր՝ քի պիր գումբանիա թարաֆընտան պիր շէհիրէ կեօնտերիլէն վէ պիրլիքտէ չալըշան վա՛իլլէր՝ Վաթօլիքլերին «ալանք» տէտիրլէրի տէօրթ պէշ քիլիսէլէրտէն տիրլէր : Պու տուր Բապպըմըզ Յիսուս Վրիստոսուն քէնտի շակիրալէրի պիր օլալէր տէյիւ արլու էթտիյի օլսահիճ պիրլիք : Պու պիրլիք Փափանըն քիլիսէսինտէ պուլունան Տոմինիգանլարըն, Ֆրանչիսգանլարըն, Վափուչինլերին, Լամարեանլարըն, Յիսուսեանլարըն վէ Յանսէնեանլարըն՝ պիրի պիրլ՛րի իլէ օլան պիրլիյինտէն չօգ զիատէ թէքմիլ պիր պիրլիք տիր :

Բրօթէսթանդլար արասընտա սայիր պիր գաշ ուֆագ վէ էտնա Ֆրոգալէր տախի պուլունուր իս՛ տէ, տօղրուսու պունլարըն տա ասլը Վաթօլիքլիք օլմուշ տուր : Վաթօլիքլիք՝ ճէմա՛աթը Ըլլահըն քէլամընտան մահրում էտիպ վէ բուհանի կերչէքլիքլէր հագգընտա պիւթիւն պիւթիւն ճահիլսաղլայըպ Տիսապսըզ պաթըլ ի՛թիգատլէր իլէ, Մէզհէպ վէ Բապպըն Վէլամը հագգընտա եալան զիւ՛իւմլէր իլէ Ֆիքիլէրի տօլտուրտուղու իչիւն էհալիսինին թապի՛աթընտա հեր տիրլիւ եանլըշլըզ գապուլ էթմէյէ Լօյէ պիր իսթի՛տաա փէյտա էթմիշ տիր, քի Փափանըն աղըր պօյունտուրուղունու իււէրլէրինտէն տէֆ՛ էտէճէք գատար ույանտրգտան սօնկրա պիլէ եինէ եանլըշլըզ

Քաթօլիք քիլիսէսիինն մեղհեպինտէն հասըլ օլան մէլվէլէր :

Իչինտէ գալմալէրի եա եէնիտէն տիւշմէլէրի գապիլ տիր : Ինճիլի Իրօթէսթանդլար կէրչի Լստուածաշունչու քէնտիլէրինէ տին գանունու տէյի գապուլ էտէրլէր , Ֆազաթ Վաթօլիքլիյին ըուհանի գալանլըղընտա թա'լիմ օլունան միլիօնլարճա քիմնէլէրին սալթ Վաթօլիքլիյի թէրք էթմէք իլէ' Լլահճըն Վէլամընը քէնտիլէրինէ տին գանունու գապուլ էտէճէքլէրինի ասլա մէմուլ էթմէլլէր : Իրօթէսթանդ տէնիլէնլէրին իչինտէ Լստուածաշունչա իթիպար էթմէյէն պա'լը ուֆագ մէ էտնա Ֆըրգալար տա պուլունուր . Լաքին Ինճիլի Իրօթէսթանդլար տախի օնլարա ի'թիպար էթմէլլէր , հեմ օնլարա իլհագ տէյիլ տիրլէր : () Ը Ֆըրգալէր Վաթօլիքլիյին քրիսթիանլէրին պիր պէօլիք փայը իւլէրինէ պրագտըղ սիֆիր գարանլըղըն հասըլաթլէրի տիրլէր , վէ պու Ֆըրգալար տէյիլ Լ'ղիղ Վիթապլարը պէլէրէն , հաթթա օնու պէլէնէն նէշաթ էթմիլլէր տիր : Կէրչի Վաթօլիքլէր գապահաթը Իրօթէսթանդըղըն իւլէրինէ աթարլար , Ֆազաթ տօղըուսու ասըլ գապահաթըն սահիպի Վաթօլիքլիք տիր :

Եպին շունու տախի ունու թմամալըլը , քի ինսան գըսմընըն եիւրէյի թապի'աթտէն պօղուգ տուր , կէրչէքլիյի սէվմէլ վէ հիսապսըղ ալտատըճը թարգլէր պուլմաղա չալըշըր , քի Լլահճըն քէլամընըն ըուհանի մաթուպաթընտան քէնտինի աղատ էթսին . վէ խէլաս իչիւն Ինճիլին կէօսթէրտիյի եօլտան տահա պիր գօլայ եօլ պուլսուն : Նիլէքի "եիւրէք ճիւմլէտէն հիլէքեար տըր , հեմ օ' ղայէթլէ Ֆասիտ տիր" , օլ թարղ "Ֆէնա միւլահաղալար սահիպի" աստէմլէր օլաճագլար , քի "իման խուսուսունտա գարսյա տիւշիւպ" վէ Լլահճըն եանըլմաղ Վէլամընը պէր թարաֆ էտէրէք տիւլվէ վէ եալան

Բրոթէսթանդլար պէյնինտէ օլան Փարզէրին սէպէպի

շէյլերէ թապի՝ օլաճագլար :

Իմոխ՝ Բրոթէսթանդլար «Ֆլըբո» հասըլ էտեն վէ եախօտ արթըրան մեղճեպ տիր տէյէնլէր քէնտի ճահիլէքլէրինի աշիքեար էթմէքտէն պաշղա պիր շէյ էթմէզլէր : Բրոթէսթանդլար իշինտէ պու կիւնքի կիւն պուլունան Փըրգալէրին էն պէօյիւք փայը պալատէ մեղքիւր իւչ գուվլէթլի սէպէպլէրտէն հասըլ օլմուշ տուր . կտոնի , Լ . Սիլլէթ Փարգը . Բ . Լ . Լաճըն վէրտիյի քէլամ հագգընտա տերին պիլկիտիզլիք . Վաթթօլիքլիյին Լլաճըն քէլամընա գարջը կէօթէրտիյի կըրահիյէթտէն քրիսթիանլէրին պէօյիւք փայը օլ ճահիլիյին իշինէ զարգ օլտու . վէ Գ . Ինսանըն եիւրէյինին հիլէքեարլըղ : Կօյլէ իսէ Լ'զիղ Վիթապլարը տին գանունու տէյու գապուլ էթմէքտէն «Փըրգա» հասըլ օլուր տէմէք ճայիլ տէյիլ տիր . իլա իգրար էթմէլի իղ , քի կէրչէքլիյէ գարջը օլան փըրգալէրին ասը վէ սէպէպի՝ Լլաճըն քէլամընը եիւրէտէն գաղու էթմէպէ վէ օնուն կէօթէրտիյի եօլա իթաաթլէ կիւնքի տիր :

Բրոթէսթանդլար իլէ Վաթթօլիքլէրին շու իքի ճինս պիրլիյինի տահա զիյատէ աշիքեար էթմէք իշին՝ իքի միւլահաղա տախի էթմէք լազլամ տըր :

1. Բրոթէսթանդլար իշինտէ պիրիպիրլէրինտէն այրըլմաղա քեամիլէն բուխսաթ վար տըր . իմոխ՝ պա՛ղը քիմնէլէր պա՛ղը էֆքեարլէրի իշինն ախերլէր իլէ իմթիղաճ էտէմէտիքլէրի հալտէ , էվլէլէքի սահիճ պիրլիյէ վէ գարընտաշ մուհապպէթինէ ասըա խալէլ կէթիլմէյէրէք քէնտի պաշլէրինէ սերպէսթմէ պիր պաշղա քիլիսէ թէշքլի էտիպ՝ սայրըլէրտէն այրըլապիրլէրէր : Տէմէք տիր քի՝ Բրոթէսթանդլար արասընտա պու վէճճ իւզրէ զիւլիւմ Փարգը իլէ պիրիպիրլէրինտէն այրըլմագ վապի՝ օ-

Գաթօլք քիլիսէսինն պիւրէյի նէ իլէ տիր :

լուր իսէ՝ իչէրինտէ սրոր գալմազ՝ իլա տիւնեա ա՝
լէմ տոյար :

Բաթօլքբէրէ իսէ , պիրիպիրէրինտէն այրըւնազա
Տիչ պիր վէճՏ իլէ իզն եօզ տուր . պու սէպէպտէն
Տէր նէ գատար իչէրինտէ զիւ՛լւմճէ պէօյիւք պէօյիւք
Փարգէր , պիրիպիրինն գարը Տիյպէթլի նիզա՛լար վէ
պարըշմասը միւմքին օլմնյան ա՛տավէթլէր վար իսէ
տէ , պունլարըն քեաֆֆ՛սի տէ պիր սախթէ վէ
ալտատըճը փերտէ ալթընտա էօրթիււմիւշ տ՛ւր :
Տինսիզ , Բասիօնալիսթ , Յանսէնեան վէ ճիզվիթ
պիր եերէ կէլտիքէրինտէ՝ օնլարը ա՛տավէթ վէ խու-
սումէթլէ տօլու կէօրիւր իսէն տէ , եինն պիւրէյիւ
վար տըր տէյերէք էօյիւնէն պիր քիլիսէ ա՛ղալէրի
տիրէր : Պունլարըն ճէմիսինն օլ քիլիսէյի մէտՏ
էթտիքէրինն սէպէպի պաշգա շէյ տէյիլ , իլա գօր-
դուլարընտան , եախօտ սնուն վասիթասի իլէ էօին-
տիքէրի ի՛զզէթ վէ դէնկինլիքէրինի զայպ էթմէմէք
իչիւն տիր : Ե իմտի պու իբի հալին հանկըսը էյի
օլտուղունու այրտ էթմէյէ կիւճիւք գալմազ :

2. Երբին շունա տա տիգգաթ էտէլիմ քի պու
սախթէ՝ ալտատըճը վէ մէնֆա՛աթսըզ պիրլիքտէն ,
վէ պու պիրլիյի հրֆիլ էթմէք իչիւն էթտիքէրի եա-
րամազ գայրէթլէրտէն Բօմա քիլիսէսինն էլինէ նէ՞
կէշիլ տիր : Էիսապ՝ օլունմուշ տուր՝ քի իւչեիւզ
սէնէ վարֆընտա քէնտինտէն այրըւնագ իսթէյէն-
լէրտէն սիասէթլէր իլէ էզիյէթ վէ գաթլ էթտիյի
քիմսէլէրին սայրսը ալթը միլիօնտան էքսիք տէյիլ տիր :
Եվրօփա Բրօթէսթանդլարընը տիւնեա իւզէրինտէն
պիւթիւն պիւթիւն գալտըմագ պօշ էֆքեարը իլէ ,
օթուզ սէնէ գատար օնլարա գարը պէօյիւք ճէնք-
լէք էթտի : Վրանսատա Սուրբ Բարթօղիմէոս Կօր-
թուսունտա էրբէք՝ գարը վէ չօճուգ օլարագ պիր

ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԳ ԼՈՂԵԹԻ ԻԼԷՆԵ՞ անկաշարք :

Կէճէտէ գլոց պին քիշի դաթլ էթտիրտի : Սպանիա-տա Բրոթէսթանդլոց սերպէսթ մէյտանա չըգմաղա Տէնուզ ըուխսաթը Եօղ իքէն , Եա՛նի՛ օրատա Վա-թօլիքլիյին Թէքմիլ պիրլիյի վար տըր տէյիւ գըյաս օլունտուղու վագիթ , գաթլ օլունանլարըն՝ իսքէնճէ վէ կէօնակէօն շէտիտ ճէպալէր չէքէնլէրին սայըսը իւչ Եիւզ գըրգ պինէ պալիզ օլուր իտի : Պու շէյ-լէրի էտէն պու պիրլիյին նազըրը օլան՝ Լ՛զիզ Թէֆ-թիշ ՍէՏքէմէսինին պէօյիյիւ իտի : Իշթէ Եպիլէթլէր իլէ սապիթ վէ գան իլէ մուհաֆազա օլունմուշ պիր-լիք : Լաքին օլ իւչ Եիւզ սէնէնին զարֆընտա Բօ-մա քիլիսէսի պու Թարզ Տիյպէթլի գանլար տէօքմէք իլէնէ՞ գազանտը՝ քէնտի պիրլիյինի Տըֆզ էտէճէք Եէր-տէ տօգսան միլիօն գատար ճէմաաթտան օլտու . Բրօ-թէսթանդլար իսէ Թէզ օլ գատար գուվվէթ քէսպ էթտիլէր , քի պունտան պէօյլէ Բօմա քիլիսէսի օն-լարըն գանընը տէօքմէյէ գատիր օլամատը : Ի՛յլէ իսէ Բօմանըն Փիզան ու Փէրեատ էթմէյէ հագգը վար տըր , քի օլ իֆթիլար էթտիյի պիրլիք պէօյլէ Փէլաքէթէ տիւչար օլտու , վէ օնու հըֆզ էթմէք ի-չին էտինտիյի պէօյիւք գուվվէթ զայ՛իֆլիյէ Թէպ-տիլ օլտու : Ե խմտի Եազաճաղըմըլ Փասըլտան , պու «Փըրգալարա» տահա զիյատէ վագըֆ օլապիլիբսին :

Զ. ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԳԻ ԼՈՂԵԹԻՆ ԴՄՆԱՍՏՐ ՓՐՈԹԷՍԹՈՒ

Բրոթէսթանդ Լողէթին մա՛նասը փրօթէսթօ Եա՛նի պիր նէվի՛ շիքեյէթ էտէն տէմէք տիր : Խմտի փափանըն իտտա՛լարընա վէ հիւքիւմէթինէ գարջ փրօթէսթօ էտէնլէր Բրօթէսթանդ տէնիրլէր : Պու Լողէթին տիւչճէ մէֆհու.մունա պագաճագ օլուր ի-սէք , Լըմէնիլէր՝ Բումլար՝ Լէհուտիլէր վէ փութփէ-

Բրթթէսթանդ տէնիլէնլէրին հէփիսի տէ Ինճիլի (Աւետա-
րանական) տէյիլ տիր :

րէսթլէր տախի Բրթթէսթանդ տիրլէր . զիրա պուն-
լար տա Փափանըն իտտաա՛լէրինի գապուլ էթմէզլէր :

Լաքին լուղէթին իսթիմալինէ պագաճագ օլտու-
ղումուզ հալտէ , մէզքիւր միլէթլէրէ պու իսմի վէ-
րէմէյիլ : Չիւն՝ իլք էվվէլ Բրթթէսթանդ տէնի-
լէնլէր՝ սապրգա Վաթթօլիք իտիլէր , սօնկրա Փափա-
նըն իտտաալէրինին վէ Բօմա քիլիսէսինին թա՛լիմաթ-
լէրինին Լ՛զիզ Վիթապլարտան տըշարը՝ ճանլէրի
հէլաքէ կէօթիւրէն վէ պիհուտէ շէյլէր օլտուղունու
կէօրիւպ՝ պու շէյլէրէ գարշը փրթթէսթօ էտիպ օլ
քիլիսէտէն այրըլտըլար :

Ե իմտի հէր նէ վէճհ իլէ օլուր իսէ օլսուն , Փա-
փայը վէ օնուն քիլիսէսինի գապուլ էթմէյէն հէփ
Եւրոփայը վէ Լ՛մերիգաը քրիսթիանլար ա՛լէսսէվիյէ
Բրթթէսթանդ տէնիլլէր : Լ՛ջյլէ իսէ՝ Բրթթէսթանդ
լուղէթի քէնտիլիլիստէն եալընըզ պո- Ռարզ Վեղէնի
բեոո էլիէյի կէօսթէրի . լաքին օնուն եէրինէ նէ մէզ-
հէպ գապուլ օլունմուշ օլտուղունու աւլա պէյան
էթմէզ : Իհթիմալ տըր քի՝ պիր քիմսէ Վաթթօլիք
մէզհէպինի րէտտ էթտիքտէն սօնկրա կիտիպ պիր պաշ-
գա եանղըշ (մոլար) քրիսթիանըզ գապուլ էթսին ,
եախօտ տինսիզ օլսուն , եա տախի իհթիմալ տըր քի՝
օլ մէզհէպի թէրք էթտիքտէն սօնկրա Ինճիլի քրիս-
թիանըզա տախիլ օլսուն : Լ՛ջյլէ իսէ՝ պիր քիմսէ ,
հէր նէ գատար Բրթթէսթանդ վար իսէ՝ հէփիսինի
պիր թութուպ , օնլարըն հէփիսինի պիրտէն , Լ՛քրմէ-
նիլէրին եախօտ Բումլարըն քիլիսէսի կիպի պիր պիր-
լիք զանն էտէրսէ , քէյֆիյէթին նասըլ օլտուղունա
ապա ալեահ օլմամըշ տըր : Օ իրա նիճէ քի էմ-
սալէր կէօզիլմիլղիւն էօնիւնտէ տիր , պա՛ղը քիմսէլէր
Փափայը րէտտ էտիպ՝ տինսիզ օլուրլար , եա՛նի պիր

ԲՐՈԹԵՍԹԱՆԳ տէնիլէնդերն հէփիսի տէ Ինճիլի տէյիլ տիր :

Եանըլըղը պրագղոյ, օպիրինէ տիւշերլեր: Պա'ղը-
լարը Փափայը վէ ընուն քիլիսէսինի ըհտտ էտիպ'
ընտան սօնկրա հիւ պիր մեղհէպ իջին այրը սէջի էթ-
մէյեր'ք պիգայտ գալըլար: Պու թարզ քիմսէ-
լերէ պիր քրիսթիան Փըրգասը իսմինտէն իսէ, հիւ
(«Ինճիլ») իսմի տահա կիւղէլ եագըլըր: Չիւն պուն-
լար նէ Ինճիլի թանըլար, նէ վազ, նէ տէ քիլիսէ
խորհուրդլարընա վէ իմթիպաթընա ի'թիպար էտեր-
լեր: Արահի կիւնլերինի զէվգ ու սէֆա կիւնլերի
կիպի կէջիրիլեր: «Տիւնեա առեմլերի տիրլեր, քի
անլերին հիսէսի սալթ պու է'օմիւր տիր»: Աքքին
փէք չօգ քիմսէլեր տէ վար տըր, քի Ալլահըն վէր-
տիյի Վէլամըն էօյրէթտիյի լէքէսիզ վէ բուհանի
քրիսթիանըղը գապուլ էթմէք իջին: Վաթօլիքլիյի
թէրը էթմիշլեր տիր: Պունլար Ալլահըն Վէլամընը
սէվէրլեր. վէ ճանլարընըն արզուսու՝ բուհ վէ կերէք-
լիք իլէ Արասպըճըլարընա սէճաէ գըլմագ տըր: Իմ-
տի՝ աշիքեարէ նահագղըղ տէյիլ մի տիր պիր թա-
ղըմ էտնա Բրօթէսթանըլարըն ի'թիգատ ու հարա-
քէթլերինի էմսալ կէթիրմէք, քի հէր քէս հէի
Բրօթէսթանըլարը օլ թարզ քիմսէլեր զանն էթսին:
Պիր քիմսէ նէ՞ հագգ իլէ Ինճիլի Բրօթէսթանըլար-
տան մսթլուպ էտէպիլիր, քի Ինճիլին պաշլըճա կեր-
չէքլիքլերինէ գարշօ էյրի ի'թիգատ իլէ եիւրիւյէն
պիր թագըմ քիմսէլեր իջին մեսուլիյէթ ալթընտա
պուլունսունլար: Պու շէյ տայիմ օգույանլերին Ֆիք-
րինաէ օլմալը տըր, քի պիր քիմսէնին Բրօթէսթանը
տէնիլմէսինտէն՝ ընուն նէ՞ ի'թիգատ սահիպի օլտու-
ղու աննաշըլմազ: Օլիրա Բրօթէսթանը լուղէթի
եալընըղ եանըլ լեղհէպէ գարշօ փրօթէսթօ էտիպ
ընու ըհտտ էթմէյի կէօսթերիր, լաքին սօնկրա պաշ-
գա եանըլ մեղհէպէ՞ մի սիւլիւք էթմիշ տիր. եօխսա

Բրթթէսթանդլարըն եանըլմազ գուլաղուզ տէյի գապուլ
էթտիյի շէյ նէ՞ տիր :

տէյիլ Փափանըն սէօզիւ : Վրիստոս քէնտի Վէ-
լամը վէ Բուհու իլէ քէնտի քիլիսէսինէ գուլաղուզ-
լուգ էտէր, վէ ասլա պրագմազ քի ալչագ կէօնիւլ
իլէ քէնտինէ սըղընան ճան թէհլիքէլի օլան եան-
լըշլըզլարա տիւշսին . լաքին պաշգա պիր եանըլմազ
գուլաղուզ տախի պրագմամըշ տըր : Վրիլիսէնին
ճէմ'ի ա'զալէրի, կէրէք եկեղեցական օլսուն վէ կէ-
րէք աշխարհական՝ եանըլըր ատէմլէր տիր . պուն-
լարըն պիրիսինի եախօտ հէփիսինի պիրտէն եա-
նըլմազ գըյաս էտէրէք իւմիտիմիլի ատէմլէր իւզէ-
րինէ գօտուղումուզ հալտէ, Ալլահըն եանըլմազ Վէ-
լամընըր րէտտ էթմիշ օլուրուզ : Վրաթօլիքլէր եա-
նըլմազլըզ քիլիսէ իշինտէ պիր եէրտէ վար տըր տէ-
յի ինանըլար իսէ տէ , նէրէտէ օլտուղունու կէօս-
թէրէմէզլէր : Աօգարտա տէտիյիմիզ կիպի , պա'զը-
լարընա սօրար իսէք , եանըլմազլըզ Փափանըն գաթըն-
տա տըր տէրլէր . պաշգալարընա սիւալ էթտիյիմիլ
հալտէ , իւ'մումի սինագոսլարը կէօսթէրիլէր . պա'զը-
լարը տախի՝ իքիսի պէրապէր օլտուղլարը թագտիրտէ
եանըլմազ օլուրլար տէլլէր . պիր թագըմը տա՝ խսյըր ,
պունլարըն պիրիսի եանըլմազ տէյիլ տիր , իլլա պիւթիւն
քիլիսէնին հէր տէհրտէ պիր տիւզիյէ օլան րէյի եա-
նըլմազ տըր , տէր : Աշպու եանըլմազլըղըն նէրէտէ
օլտուղունու նէ վագըթ կէօսթէրիլէր իսէ , պիլ տէ
օլ վագըթ օնուն նէ օլտուղունու թէֆթիշ էտէրիլ :
Պու տախի կէօսթէրիլինճէյէտէք , ինսանլէրտէն "ի-
ճատ օլունմուշ եալան" թա'լիմաթ սայըլմասը լաղըմ
կէլիր : Պունտան մա'ատա Բրթթէսթանդլարըն՝ պու
շէյի գապուլ էթմէմէյէ պաշգա սէպէպլէրի տախի
վար տըր : Պիրի շու տուր՝ քի Ա'շէշ Վրիստոսըն
հիւ պէր եէրէնտէ պու թարզ թա'լիմաթ պուլանմազ :

Բո՞՞մա քիլիսէսինին եանըմազըը :

Եստուածաշունչուն հիչ պիր թարափընտա պիւթիւն քիլիսէյէ եախօտ օնուն պիր փայընա պու թարզ պիր խըզմէթ իճրա էթմէյէ էմր էտէն պիր սէօզ պուլունմաղ : Պու սէպէպտէն Բրօթէսթանդլար տախի պու թա՛լիմաթը տէյիլ ալլահանի, իլլա ինսանի թա՛լիմաթ սայարլար : Պունտան գաթինազար՝ փափալարըն, Սինադոլարըն վէ Հայրապետէրին արասընտա կէրէք թա՛լիմաթլար վէ կէրէք պաշգա խուսուլար հագգընտա օլ գատար զավզա վէ նիզա՛ վագ՛ի օլմուշ տուր՝ քի եանըլըր օլտուգլարը անլաշըլմըշ տըր . պու պէօյլէ օլարագ արթըզ պիլէ պիլէ օնլարա եանըլմազ տըրլար տէմէք պէօյիւք կիւնահ օլտուգտան պաշգա , ա՛գլէ զըտա վէ միւմքինսիզ շէյ տիր :

Պու եանըլմազը թա՛լիմաթը պիր Փասիտ հիլէքիարըզ օլտուգտան պաշգա՛ չօզ մասգարա թա՛լիմաթ տըր : Բիլիսէ՛ Պէն Մ՛ղիզ Բիթապլարըն եանըլմազ մանա՛ վէրէնի իմ, տէր . հալ պու քի Եստուածաշունչ օգունմասընը եասագ էթտիյի իչիւն, պիթիւն պիթիւնէ քէնտիսինի պու խըզմէթտէն ուզադ թութար : Տրիտենդ սինագոսու ա՛լէսսէվիյէ ճէմ՛ի Բաթօլէքլէրի Մ՛ղիզ Բիթապլար հագգընտա էպէտի ճահիլիք կիրտապընա պրագմագ նիյէթի իլէ՛ ճէմա՛աթա Եստուածաշունչ օգումայը եասագ էթտի : Բիլիսէ տախի տիւչիւնտիւ քի՛ զայէթ թէհլիքլի տէյիւ հիւքմ օլունտուղու իչիւն՝ քիմնէնին օգումատըը պիր քիթապա , քէնտի գօրգուսուզ վէ թէհլիքէսիզ եանըլմազ մանա՛ վէրէն օլապիլըր : Օ՛խրա էկէր պիրի գալգըլու Մ՛ղիզ Բիթապա տայիր պիր շէյ սիւալ էթսէ , քիլիսէնին էմրինէ գարշը իթա՛աթարզ պուլունմուշ օլուպ ճէզայա միւսթահագգ օլաճագ տըր . պէօյլէճէ պիր քէրրէ թէֆթիշ տէ-

ԲՕՄԱ ՔԻՂԻՍԵՆՆԻՆ ԵՆՆՐԸՄԱՂ ԺԱՆՆԱ՝ ՎԷՐԻՆԻ ՕՂՈՒԳՈՒՆՆԵՐ

տիրէրի շէյ էպէտէն նապէտիտ օլտուգտան սօնկրա ,
արթըգ քիմ եանըլմաղ մաննա՝ վէրիճի օլամաղ : Վա-
գաթ ՄԼԱՏ ԿՈՒ ԵՆՆՐԸՂԸՂԸՆ ՆԷ՝ ԿԵՐԵՃԷ ՄԻԼԱԿԹԷ-
ՂԷԼ ՔՆՕԹԻՒԼԻԷՔ ՕՂՈՒԳՈՒՆՈՒ ԿԷՅԱՆ ԷԹՄԷՔ ԻՂԻՆՆ՝
քէնտի ա՛լիմ թէտպիրի իլէ էօյլէ եափտը , քի ԲՕ-
մա՝ պա՛ղէն մասլահաթըն իգթիգասընտան պու քէն-
տի տիւղմէ խըզմէթինի իճրա Էթմէյէ , վէ նէ պի-
չիմ մաննա՝ վէրէն օլտուգո՛ւնու էմնալ իլէ կէօսթէր-
մէյէ մէճպուր օլտուն : Պիր տէֆա՝ Վալիէոսա
գարջը պու եանըլմաղ մաննա՛յը վէրտի . Վալիէոսուն
աստղաբաշխութիւն , եանի երլորղար իլմինէ տայիր
պիր պուլուշունու՝ Մ՛ղիղ ՎԻԹԱՊԿԱՐԱ ՍԻԼԹԻՆՆ ՍԻԼ-
ԹԻՆՆԷ գարջը տըր տէմէսի իլէ օնուն քիթապը-
նը Տիւքմ Էթմէսի պիր օլտու : ԲՕՄԱ ՔԻՂԻՍԵՆՆԻ
պու Տիւքմու Էթտի . Տալ պու քի քիլիսէնին քէս-
տիյի օլ շէրա՛աթըն այգըրը եանըլըլգ օլտուգո՛ւնու
շիմտի Տէր Վաթօղիքպիլեր :

Տէֆա՝ Յանսէնեանյար իլէ Ղիգվիթլերին արա-
սընտա պուՏը էտէն վէ եիւզ սէնէ գատար քիլիսէ-
յի սարսան օլ պէօյիւք մարադատա՝ պու եանըլմաղ
մաննա՝ վէրէն նաւըլ շէրա՛աթ քէսէճէյինի պիլէմէ-
տի : Աքքիզինճի Կլիմէս Փափա , Շնորհք իլէ ին-
սանըն իրատէյի ճիւղիյէսի (անձնիշխանութիւնու)
Տագգընտա Մ՛ղիղ ՎԻԹԱՊԿԱՐԱՐԸՆ Թա՛լիմաթը նէ օլ-
տուգո՛ւնուն Ֆէթվասընը վէրմէք իչիւն էն մէշուր
Եպիսկոպոսար վէ Մտուածաբանյար իլէ ալթմիւշ
մէճիւս Էթտի : Պու մէճիլիլէրէ «իմտատ իչիւն» իսփ
վէրիլտի : Ինճամ պիր գարար վէրէմէյիպ , իքի
թարաֆա տա « Աէնիլիլէ վէիւն » տէմէտէն պաշգա
ճէվապ վէրէմէտի : Իշթէ եանըլմաղըրըն Մ՛ղիղ
ՎԻԹԱՊԿԱՐ Իւղէրինէ օլան սիւալէրէ վէրտիյի մա՛-
նա՝ պու տուր . « Աէնիլիլէ վէիւն » : Օն սէքիլ մէճ-

Հէր քէսին Թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէսի հագղընտա էքթ մուղայիր գիւրմ:

լիս տէ օնտան սօղըպքի Պօղոս Լ. փափա էթտի, էն սօնունտա օնուն վէրտիյի ճէվապ տախի եինէ օ օլտու. «Սէսիշիէ Վէն»:

Պունլարը կէօրէրէք՝ հէր շէյին սիճիլ վէ դարարընըն գաթիէն վէրիլմէսինի արզու էտէն քիմնէլէրէ՝ պիպէ տախի պուրատա շունու տէմէք ճայիլ տիր: Իքի եանըլմազ փափա վէ եէթմիշ սէքիլ մէճլիս պիր սիւալէ ճէվապ վէրէմէտիլէր իսէ, պիւթիւն աստուաճաքանութիւնա տայիր սիւալէրին եանըլմազ ճէվապլէրինի ալապիլէճէյինիլի, եախօտ թէքմիլ Լ.ստուաճաշունչուն եանըշարզ մանա՛սընը կէօրէճէյինիլի նա՛սըլ մէմուլ էտէպիլիրսինիլ: Պու մատտէյէ զիա տէճէ աշինա օլմագ իսթէյէն շու քիթապլարը օգուսա՝ էյի էտէր:

«Փափանըն իտտիալէրի»: «Նայրապետլէր իւզէրինէ, Յովհան Տայլէէնին քիթապընտան իճմալ օլունմուշ» Իզմիրտէ պասըլմըշ. 1845: «Աննոն Նաւատոյ», պաշըճա էքինճի Ֆասլըն ալթընճը պապը. Ստամպուլտա պասըլմըշ. 1857:

Ը. Հէր քէսին Թէֆթիժ վէ ՀԻԻՔՄ ԷԹՄԷՅԷ ՀԱԳԻՐ

Բրօթէսթանգլար տէր. Լըսհըն Վէլամընը օգու մաղա, վէ քէնտի զամիրինճէ Լըսհա ի՛պատէթ էթմէյէ հէր քէսին հագղը վար տըր: Վաթթօլիքլէր իսէ, Լըսհըն ճէմաաթա վէրտիյի Վէլամը օգու մաղա՝ ճէմաաթա հագղը եօգ տուր. քիլիսէնին եա՛նի փափաղարըն՝ մէղհէ 4 վէ ի՛պատէթ հագղընտա քէնտի քէյֆլէրինճէ ճէմաաթա վէրտիլէրի զիւրմ եէթիշիր. արթըգ քիթապլէրի գարըլթըրմագ նէ՞ լաղըմ տըր, տէրլէր:

Հէր քետին թեփթիշ վէ հիւքմ էթմտինէ գարշո օլուն
եասաղըն սեպէպի :

Հէր քետին Մ'զիզ Վիթապարը թեփթիշ վէ
հիւքմ էթմէյէ հագգընը պօշա չըգարմայը, ճէմա՛ա-
թը Էտիր կիպի նուֆուզարը ալթընա այմագ իչիւն ,
փափաղար իճատ էթմիշէր տիր : Պաշգա շէյէրի
թեփթիշ վէ հիւքմ էթմէյէ հէր քետէ բուխսաթ
վէրիւէր . լաքին պու հէր շէյտէն Փայտաը մատտէ-
յէ կէլինճէ՛ ա՛գըլ գուլանմագ եասագ օլուր : Պիւյ-
լէսօֆուգ, սանա՛աթ , էքինճիլէք , թիւճճարըգ , լի-
սան , թէվարիս վէ ի՛լմի շէր՝ (օբէնօբէրո-նիան) էօյ-
րէնմէք իսթէր իսէն , ա՛գլ եօրա պիլիբսին . լաքին
Մլաճըն սենին իչիւն սեյլէտի շէյէրի էօյրէնմէք
օլմագ : Մլաճըն Վէլամընը աչոպ նէ եօլ իլէ խէ-
լաս օլաճաղընը օգոպուպ էօյրէնմէք սանա Փարղ տէ-
յիլ տիր , զիրա փափաղընըն իլնի եօգ տուր . իգ-
թիլա Էտէն էսիլլիյի օնա էթմէյէ պօրճլու սուն , է-
կէր էթմէգսն՝ սանա լա՛նէթ օգուր : Պու շէյ Մլ-
լաճըն Վէլամընա վէ ինսանլարըն նամուսունա զիւ-
տէյիլ մի տիր :

Պու թէրթիպ՝ փափաղարը պէօյիւք գուվվէթ
սահիպի էթտիքտէն պաշգա , փափաղարըն քետէլէ-
րինի տէ տօլտուրուր տէյիւ սուի զանն օլունա պիլիլր :
Վիլիսէնին ճէմի՛ սըրլարը (խորհուրդ) վէ իճրա օլու-
նան այինլերին հէման հէփիսի տէ փափաղարըն էլլէ-
րինտէ թիճարէթ օլմուշար տըր . վէ պու այինլերին
չօղունուն իճատ օլունմասը՝ իրատ փէյտա էթմէքտէն
պաշգա պիր մէրամ իչիւն տէյիլ տիր : Մսըլ փա-
փաղըգ խըզմէթի տախի պիր ախղուիթա մատ-
տէսի օլմուշ տուր : Ապիսկոպոս փարա վէրիպ Ա-
պիսկոպոսուգ ալըր , քէնտի տէ պունա պէտէլ էլ
գօյուպ փափաղ էթտիյի քիմնէլէրտէն պիրէր շէյ
գօփարըր : Հէր բու հանի խըզմէթ իչլերինտէ պիրէր

չէր քէսին թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմտի մէն՝ էտէն քրիս-
թիանլոգ :

ախղու ի՛թա թիճարէթի կիպի օշմուշ տուր : Ճէմա-
աթ փափազլարն էլինտէն շէքտիյի զուք՝ իջին շի-
քեայէթ էթտիյի հալտէ , օլ մէքուհ թէՖթիշի վէ
հիւքմիւ էթմիշ օլուր : Փափազլարն եիւքլէթտիյի
պիր եիւքիւ ճէմա՛աթ կէօթիւրմէզ օլտուղու կի՛ի ,
եի՛նէ օլ լա՛նէթլի թէՖթիշի վէ հիւքմի էթմիշ օլուր :
Եկէր՝ մա՛ազ Մ.լլահ , ճէսարէթլէնիպ տէ՛ փափազ-
լարն մաթլուպ էթտիյի շէյլէրին պիրի իշին՝ Պու
նէ՞ տիր էթտիյինիզ , տէյէճէք օլուր իսէ , եախօտ
հէր հանկը շէյտէ օլուր իսէ օլտուն , ա՛գլ վէ խորաք
սահպի առէմ կիպի սէրպէսթ իշ կէօրիւր իսէ : Իրօ-
թէսթմանը , հերետիկոս իսմի իլէ հիւքմի անպաօլունուր :
Մ.ղզմտան սէրպէսթ ուր սէօլ չքարմաղա բուխօսթ
վէրմէյէն էսիրլիքտէն տահա գըյագ վէ թէհամիւլ
օլունմաղ էսիրլիք օլապիլի՞ր մի : Վրիմնէ ֆէհմ է-
տէ՛մէյօր մու քի ինսանլն էլինտէն էն մագպուլ շէ-
յի , եա՛նի ինսանլըզ , խորաքը , հիւքմի վէ զամիրի
ճէպրէն ալան , հէր հիւքիւմաթլը փափազլարն էլի-
նէ վէրէն , վէ պէօյլէճէ հէր շէյի փափազլարն
մէնֆա՛աթլնա չէվիլէն թէրթիպ Մ.լլահտան օլամազ :
Հէր մէրամը փափազլարա հիւքիւմէթ վէրմէք վէ
փարա գազանտըմազ օլան պիր մէզհէպ Մ.լլահտան
օլապիլի՞ր մի : Վրիտոտ Ս.ֆէնտիմիզ տիւնեա լու-
զերինտէ իքէն՝ ճէմա՛աթա զուք՝ էտէն Վեաթիպ-
լէրի վէ Փարիսեցիլէրի աճըմատը , իլլա էաւաւաւաւ
եա՛նի մագլում օլան ճէմա՛աթը աճըտը : Պունլարը
օգույան պիր քէրլէ քէնտի քէնտինն միւլահաղա
էյլէսին . միւմքի՞ն մի տիր քի նիհայէթսիզ մու-
հապպէթ օլան քէրէմքեանի Մ.լլահ էօյլէ պիր քի-
պիր՝ զալիմ վէ տիւնեավի մէզհէպ իճատ էթմիշ օլ-
տուն , քի օնուն իլէ փափազ հէր իհսանը գապուլ է-

Նիշին գաթօլիքէր հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ' էթ-
մէսինտէն էքրահ էտէրէր:

տէպիլսին, վէ գաղանտըղը քէարըն էն պաշըրճա սէ-
պէսի տէ կիւնահ օլմուշ օլտուն. էջլէ քի' ինսանլար
կիւնահ իշէմէքտէն Փարիղ կէլիպ փափաղսրըն կիւ-
նահ քէֆարէթի վէ ա'վֆլըղը իշին սաթտըղարը
շէյլէրի սաթուն ալմատըղարը հալտէ, փափաղ կիւ-
րուհի տէ աճըգտան գըրըլըն: Հաշա. իլլա կէր-
չէրլըք շու տուր, քի Վարիստոս' Ինճիլինի տէյիլ եա-
լընըղ փափաղարա, իլլա քիւնէպա' եա'նի ա'լէսսէ-
վիլէ հէր ատէմէ վէրմիշ տիր. վէ օնու օգուսմաղա,
գապուլ էթմէյէ, եարատըրըն իրատէթիինի պէ-
յան էտէն պու սէմա ի Վէլամա իթա'աթ էթմէյէ,
վէ իւլլասը իշին նէ էթմէք Փարղ օլտուղունու օն-
ւան էջրէնմէյէ հէր ատամըն հագգը վար տըր:

Վաթօլիք փափաղարըն քէնտի էթպա'ալարը իլէ
հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ' էթմէսինէ գարըը
պու գատար իւրս իլէ թութուշմայէրինին, վէ օնու
տիւշմէն կիպի զէվզէնտիլէրինին սէպէպի փէք ա-
շէքեար տըր: Հիլէլէրինի գօրգուսուլ իլէրի կէօ-
թիւրմէք վէ արղուլէրինի իճրա էթմէք իսթէրլէր.
պու շէյի էթմէյէ իսէ էն էմին եօլ ճէմա'աթա թէֆ-
թիշ վէ հիւքմ' էթմէք հագգընը վէրմէք տիր:
Օրիա օլ վագրթ շու սիւալի պիլէ էտէմէղլէր, քի
ա'ճէպա պու եօլ եախօտ պու թէրթիպ աօղրօլ մու
տուր, եօխա էյրի մի տիր. նիշին քի սիւալ տըր,
վէ սիւալ տէտիլին տէ թէֆթիշ վէ հիւքմ' էթմէք լէ
օլուր: Վէ էկէր պիր քէրրէ թէֆթիշ էթմէյէ
էմր օրունուր իսէ, արթըգ քէնտի սանա'աթլէրի է-
պէտ իլլ էպէտ եիւղտէն աիւշէր: Գարձ. Օ.Թ. 27:

Իթիգատարընըն թէֆթիշէ գարըը տայանամայա-
ճաղընը վէ սօնկրա պաշարընա կէլէճէք թէհիքէյի
պիլէնլէր' թէֆթիշտէն զայէթլէ գօրգարլար. իթի-

Հէր քեսին թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէսինէ գարշը օլան
թա'լիմաթ՝ քէնտի քէնտինէ մուխալիֆ տիր :

գատ մատտէլէրի հագգընտա սիւալ տէտիքլէրի շէ-
յին եիւզիւնիւ կէօրմէք իսթէմէտիքլէրի սէպէպին-
տէն՝ օնու մէն՝ էթմէյէ ղայէթլէ ճահտ էտէրլէր :

Վաքին Վաթօլիք փափաղարըն՝ ճէմամթըն մէզ-
հէպէ տայիր մատտէլէրի թէֆթիշ վէ հիւքմ էթ-
մէք սէլահիյէթինէ պու գատար իքրահիյէթ կէօս-
թէրտիքլէրինտէն անլաշըլմասըն՝ քի պունա գարշը
պույուրտուգլարը գանունու քէնտիլէր ճան ու կէօ-
նիւլտէն գապուլ էտէրլէր : Օլիրա իշպու պույուր-
տուգլարը գանունա քէնտիլէր տէ հագիգէթ ըաղպէթ
էտիպ, օնա կէօրէ հարաքէթ էթմէլէրի լաղըմ կէլ-
սէ, պաշգալարընը Վաթօլիքլիյէ տա'վէթ էթմէք ի-
չիւն, ա'գլէ եագըն վէ հէր քեսին ֆիքրինի գանտը-
րըճը իսպաթլար վէ միւթալա'ալար կէօսթէրէմէզ օ-
լուրլար : Վաքին պաշգալարընը տինէ տա'վէթ էթ-
տիքլէրի վաղըթ, օնլարը տիւրիւ իսպաթլար իլէ իս-
քեաթ էթմէյէ չալըշմալէրի իլէ՝ հէր քեսին քէնտի
ա'գլը իլէ թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէյէ հագգը վէ հագ-
գըն օլտուղունու քէնտիլէր տալտի գապուլ էթտիք-
լէրինի աշիքեար իսպաթ էտէրլէր : պու պէօյլէ օլ-
տուղունա էօյլէ էյի գանմըշ տըրլար քի իսքեաթ
էթմէյէ չալըշտըգլարը քիմնէլէրին ըէյինի ճէլպ է-
տէպիլմէք իչիւն՝ օնլարըն ա'գլը էրէպիլտիյի էն դուվ-
վէթլի զանն էթտիքլէրի իսպաթլարընը մէյտանա կէ-
թիրիլէր : Պու շէյ իսէ օնլարըն թա'լիմաթլարը ի-
լէ ա'մէլլէրի պիրի պիրինէ թապան թապանա զտտ
օլտուղունու էօյլէ աշիքեար կէօսթէրիւ, քի հէր քես
այան աշիքեար կէօրէպիլիր :

Մէսէլա՝ տէյէլիմ քի պիր գաչ ղայրէթքէշ վէ
գուրնաս Ղիզլիթլէր Բրօթէսթմանգլըղը թէրք էտիպ
Վաթօլիք օլպըմ տէյիւ պէնի գանտըրմաղա կէլտի-

Հէր քէսին թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէսինէ դարըն օլան
թալմամթ՝ քէնտի քէնտինէ մուխալիֆ տիր :

էր : Աեօզէրինի տիյնէրիմ, վէ ֆիքրիմտէն Պու ա-
տէմէր նէ՞ տէյօրլար տէյէրէք՝ թաճիւպ իլէ պէքէ-
րիմ քի սեօզէրինի թէքմիլ էթսինէր : Աեօզէրինի
թէքմիլ էթտիքէրինտէ՞ տէօնիւպ օնլարա տէրիմ .
«Վ՛ղիղ փէտէրէր» ա՛վֆ էտեր սինիզ, նէ՞էր սեօյ-
լէյօրսունուզ . պէն շիմտիյէ դատար էթտիյինիզ քէ-
լամէրտէ չօգ թիւրրահաթ իսպաթլար պուտում,
լաքին սիզին գանունունուզ իւզրէ պու լագըրտըր
տախի էթմէյէ հագգըմ եօգ տուր : Օ՛խրա սիզ-
լէրին գանունու իւզրէ՞ մեզճէպէ տայիր մատտէլէր-
տէ ալպա թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէմէք մաթլուպ օ-
լունուր : Շ՛խմտի պանա վա՛զ էթտիյինիզ շէյլէր
հագիպէթ սահիհ պիլէ օլտա , օնու գապուլ էթմէք
պանա միւմքինսիպ տիր . շիւնքի օնլարը գապուլ էթ-
մէք իշին , էվվէլա սիզին պանա իսպաթ էթմէյէ
շալըշտըղնըղ մեզճէպին Բրօթէսթանիլըգտան էյի
օլտուղունու պրրտ էթմէմ լալմ կէլիր . պունու
էթմէք իշին տէ թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէմ իճապ
էտեր . հալ պու քի թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէք սի-
զին գանունունուզ իւզրէ բէտտ օլունմուշ պիր քէյ-
ֆիյէթ տիր : Վաքին կէլ պապ քի թէՖթիշ վէ հիւքմ
էթմէմէք Վաթօլիք օլան քիմսէյէ Փարզ օլտուղու-
նու տախի՞ թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէքլէ պուլպպիլի-
յօրուզ . պու նէ՛ ա՛ճայիպ շէյ տիր : Տէմէք օլտայօր
քի , Վաթօլիքլիյին էն պաշլըճա պիր գանունունա
գարըն էթմէքս՛ղին Վաթօլիք օլամայաճաղմ : ԹէՖ-
թիշ վէ հիւքմ էտերէք եօյլէ պիր մեզճէպ գապուլ
էտէճէյիմ , քի օնուն էն իլք շարթը իւզրէ՞ մեզճէ-
պէ տայիր շէյլէրտէ հէր պիր կէօնա թէՖթիշ վէ
հիւքմ էթմէք մինասիպէթսիպ , ալգըր հերետիկոս-
լուգ , վէ պէօլիւք կիւնահ տրր : Հագիպէթ՝ սա-

Հէր քէտին թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէմէսի իչին քաթօ-
լիքլէրին կէօսթէրտիյի իսպաթլար :

Հապէթլիք էթտիյինիզ գանուն՝ այգըրը պիր գանուն
իմիշ , օնուն իլէ հնսանլարըն ա՛գլընը էլլէրինտէն ալմա-
ղա չալըջըյօր սունուզ . օլմայա քի՛ հէր քէս թէֆ-
թիշ վէ հիւքմ էտէրէք սիզին Ֆասիտ վէ գուվլէթ-
սիզ իսպաթլարընըզ պիւսպիւթիւն ըզվիլ վէ թիւս-
վայ օլտուն՝ :

Պունու տէտիյիմ կիպի , օլ Վ երապատուելի
ա՛ղիլ փէտէրլէր տարտա գալըպ թէլաշլարընտան
սէօլէտիքլէրիմէ գարըջ ճէվապ արամաղա պաշարլար :

Ենճամ իչէրինտէն պիրի ճէվապը պուլուր . «Վա-
յըր , սէվկիւլիւմ , էօլլէ տէյիլտիր» , տէր . «պիզ՝ Վա-
թօլիք օլմագ իչին իլք տէֆա՛ թէֆթիշ վէ հիւքմ
էթմէյի սանա եասագ էթմէյիզ . պիզ ֆագաթ շու-
նու մաթլուպ էտէրիզ քի , Վաթօլիք օլտուգտան
«օնկր» արթըզ պիր տախի մէզհէպ իւղէրինէ թէֆթիշ
վէ հիւքմ տէնիլէն շէյի էթմէյէսին» : Պիր պաշ-
գասը տախի գալըզպ տէր . «Պիր էյի վէ փէք քէս-
քին գըլըճ իլէ տիւշմէնի իլէ ղավղա էտէն պիր քիմ-
սէյի էմնալ կէթիրէլիմ . պու ատամ տիւշմէնինի
էօլտիրիւպ ղալիպ օլտուգտան սօնկրա՛ քէնտի քէն-
տինէ տէր . Վրթըզ շիմտի քիմնէտէն գօրգում եօգ
տուր . շիմտէն սօնկրա նէ տիւշմէնիմ , նէ տէ պէօ-
լլէ սիլահա իհթիյաճըմ օլաճագ տըր . պունու տէ-
յիպ պիր տախի պիւթիւն էօ՛մրիւնտէ էլինէ գըլըճ
ալմամաղա նիյէթ գօր : Պունուն կիպի սէնին տա-
խի , սէվկիւլիւմ , պու պիր քէրրէ թէֆթիշ վէ հիւքմ
էթմէյէ իզնին վար տըր . պու տէֆա՛ հերետիկոս-
լուգլարըն քեաֆֆէսինի եէնիպ պիզիմ Պիր , Վ՛ղիզ ,
Իւ՛մուսի վէ Վաքելահան քիլիսէյէ կիրէրսին . վէ
պիր քէրրէ պու պիզիմ Վաքելալարըն թարիգին-
տէ պուլունան քիլիսէյէ կիրտիքտէն սօնկրա՛ արթըզ

զէր քէսին թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէսի հագգընտա Բր-
թէսթանդլարըն զիւիւսի:

ԹէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէք հիշ իգթիդա էթմէգ.
մէզհէպէ տայիր օլան հէր զահմէթի սէնին նէրինէ
պիզ չէքէրիզ: Պիզիմ մաթլուպլարըմըզ րէտտ էթ-
մէ տէ, իսթէրսէն րահաթ վէ էմին՝ գալպինի տիւն-
եայա վէր, վէ սէֆանա պագ՝:

Իչէրինտէն պիր պաշգասը տանի արգատաշարընըն
մասլահաթը աշիքեարէյէ չըգարրպ, սահապէթը իթ-
տիքէրի մէզհէպի րէզիլ էտիպ պրագտըզլարընը կէօ-
րիւպ, քէյֆիյէթին նէ օլտուղունու աչըգտան աչը-
ղա իգրար էտէր. «Տօղրուսունու իսթէր միսին, Պա-
րոն, ճէմա՛աթըն թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէյէ սէ-
լահիյէթի եօգ տուր տէյէմէզ իզ. զիրա պիր ա-
տամըն էլինտէն թէՖթիշ վէ հիւքմիւնիւ պմագ, օ-
նու հայվան սըրասընա կէչիքմէք տիր: Պիզիմ իս-
թէտիյիմիզ եալընըզ շու տուր, քի պիզ նէ կէօնէ
թէՖթիշ վէ հիւքմ էտէր իսէք, հէր քէս տէ էօյ-
լէ թէՖթիշ վէ հիւքմ էյլէսին. եալընըզ պիզտէն
Փարգը թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէյի եասագ էտէրիզ.
վէ հիւքիւմաթըմըզն ալթընտա օլանլար պիզիմ կի-
պի թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէլի տիրէր, եօխսա եա-
գարըզ: Ֆագաթ եինէ ճահիլէրին կէօզէրինի պաղ-
լամագ իչիւն՝ տայիմա թէՖթիշ վէ հիւքմ էթմէք
հագգընա գարըզ պէյլէ պաղըրըպ չաղըրմալըյըզ.
պէյլէ էթմէտիյիմիզ հալտէ, հէր քէս կիտիպ Իը-
րօթէսթանդ օլուր՝:

Իչթէ Վրաթօլիք մէզհէպին պու թա՛լիմաթընըն
այնի թա՛րիֆի: Պէյլէ պիր զուլմոն տիւնեատա
էմնալի օլմո՛ւշ մու տուր: Վրաթօլիք քիլիսէսինտէն
պաշգա, հա՞նկը ճէպպար քէնտի թէպա՛սարընըն
կէօզէրի էօնիւնէ հիյպէթըլու էօլիւմէր գօյուպ ճէպր
էթմիշ տիր, քի հէփիսի քէնտի շէ-՛ն-՛ն- կիպի

Հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւբմ էթմէսի հագգընտա Բրօ-
թէսթանդարըն զիւիւփի:

Ղի-ի-մէ սահիպ օլտուն:

Վաթօլթըլէր՝ հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւբմ էթմէք հագգընտա տայիր Բրօթէսթանդարըն չօգ այգըրը էֆթընարը վար տըր տէրլէր իսէ տէ, հէփիսի տէ իֆթիրա տըր: Մէսէլա՝ իֆթիրալէրին պիրի պուտուր. Բրօթէսթանդար կէօյա տէրլէր իմիշ քի՝ Տէն մարտէլէրնոտէ հէր թէս ալա իմարտ իսնէթէսիլէն՝ թէնոտէ ա՛գընտ կի-վէնիպ կիթիլէր տէր: Աքին պէօյլէ տէյիլ տիր. Բրօթէսթանդար գապուլ էտէրլէր քի խէլասէ տայիր պաշլըճա թա՛լիմաթլէրի արգու իլէ թէֆթիշ էթմէք իսթէյէն ատէմ՝ պաշգալարընտան հէր նէ իմտատ պուլա պիլիր իսէ՝ արայըպ պուլմալը տըր, վէ ա՛լէլխուսուս Ալլահտան տիլէմէլի տիր՝ քի Ա՛զիզ Բուհու իլէ քէնտինէ եօլ գալղուզուգ էթսին, վէ Ֆէքը այտընլըղը վէրսին: Ալլահըն Վէլամընը պիր էյիճէ անկլամագ իչիւն՝ հանկը թէֆտիր քիթապը էյի իսէ՝ օնու արըպ տիգգաթ իլէ վէ Ալլահըն Վէլամընըն եանըլմալ թա՛լիմաթը իլէ բուպար էտէրէք օգուլմալը տըր: Ղիմանի շէյլէրտէ պիր ա-տէմ հէր նէ եօլ թութար իսէ, բուհանիտէ տէ օլ թէտպիրլի եօլու թութմալը տըր. վէ օլ գատար զիւստէ դայրէթ իլէ, նէ գատար քի բուհ թէնտէն զիւստէ տիր: Պիր թիւճճար՝ եա պէօյիւք քեար եա տա պէօյիւք զարար էտէճէք պիր հալտէ պուլունտուղու վագըթ, էլինի էլինէ պաղալըպ օթու-րուպ տէմէզ, Աէ եափայըմ, եափաճաղըմ շէյլէր-տէ էն քիւչիւք պիր եանկըլը պիլէ պանա պիլտիր-մէյէ պիր եանըլմալ նասիհաթ վէրէն եօգ տուր: Ատէմլէր իչիւտէ էօյլէ նասիհաթ վէրէն օլմատըղընը պիլտիյի իչիւն, պուլա պիլտիյի գատար մա՛լիմաթ էտինտիրտէն սօնկրա, հէր նէ էտէճէք իսէ՝ քէնտի

Կերչքելի պուճաննն վէ անկլամաննն Փարզը :

պաշննա էտէր : Կէր էտինտիյի մա՛լիւմաթլէր սող-
րու օլուրլար իսէ, էտէճէյի շէյին իւզէրինէ գօլայ-
ճա թէֆթիշ վէ Տիւքմ էտէ պիլեր . լաքին պիրի պիր
եալան , պիր պաշգասը պաշգա պիր եալան տէյիպ ,
գարմագարըշ մա՛լիւմաթլէր իլէ Փիքրի սօլար իսէ ,
սողրու թէֆթիշ վէ Տիւքմ էթմէք միւմքինսիզ օլ-
մազսա տա՛ չօգ կիւճ օլուր : Իմտի՛ Մլա՛ճ քէնտի
Մ՛ղիզ Վրէլամը իլէ րուհանիճէ էտէճէքլէրիմիզ ի-
չիւն իթիզալը օլան էն թէքմիլ վէ եանկըլմազ մա-
լիւմաթլէրի՛ պիզիմ անկլատըղմիզ լիսանտա եազ-
տըրըպ պիզէ վէրմիշ տիր : Ս է պու քէլամլար ա՛-
լէսսէվիյէ Տէր քէս իչիւն օլտուղու սէպէպտէն , էօյ-
լէ էլզէմ մա՛լիւմաթլէրին մէվճուտ պուլունտուղու
պիր պահասըզ խազլինէտէն խապէրլէրի օլմասը
եա օլմամասը , վէ օնուն հագգընտա սողրու եա
էյրի զիւ՛իւմլէրի օլմասը իչիւն՝ Տէր ինսան մէսուլի-
յէթ ալթընտա տըր :

Պու պապտէ Ռօթէսթանդլար իլէ Վաթօլիքլէ-
րին էֆքեարընտա պիր պաշգա պէօյիւք Փարգ տա-
խի վար տըր : Վաթօլիքլէր Տէր քէսին թէֆթիշ
վէ Տիւքմ էթմէյէ հագգընը զէվզլէնիպ րէտտ էթ-
տիքլէրինտէ , շունու Փէհմ էթմէզլէր քի կերչքելք
պուճագ վէ պուլունմուշ կերչքելի անկլամագ պիրի
պիրինտէն Փարզը շէյլէր տիր :

Ս է պու էօյլէ պէօյիւք վէ աշիքեար Փարգ տըր , քի
օնու անկլամայան պիլմէմ նէ Փիքր սահիպի ատէմօլսա
կերէք տիր : Ս էսէլա՛ իլմի հիքմէթին (քնտան գիտուլիւն)
պա՛ղը կերչքելքլէրինի զահիւրէ չըգարմագ իչիւն՝ Սեւ-
տոն վէ Վալիլէոս կիպի իլմի Տիքմէթէ աշնա ատէմլէր
իթիզալ էտէր իտի . լաքին օ կերչքելքլէր շիմտի
պուլունմուշ վէ աշիքեար օլմուշ օլտուղու իչիւն՝
մէքմէպ շաիրտլէրինին հէվիտի տէ օնլարը անկլար :

Հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէսինի իսթիհզա էթմէնն մէալըզըզը :

Վ ախօր ալաթընը իճատ էթմէք իչինն Ուաղդ կիպի պիր առէմ, վէ վափօրու եափմագ իչինն Ֆալդոն կիպի պիր զաթ իգթիպա իտի . Փագաթ իճատ պուլունտուգտան սօնկրա՝ շիմտի հէր մաքինաճը ալաթլարը եափապիլիր . վէ հէր առէմ պիր սա՛աթ գատար էյիճէ կէօզտէն կէչիրիպ վէ թա՛րիֆինի տիյնէտիքտէն սօնկրա , նէ օլտուղունու գօլայ անկլար :

Պիր քիմնէ օլ կէրչէքլէքլէրի պուլմաղա գատիր տէյիլ իտի , քի Մլաճ իլճամընը իհսան էյէտիյի առէմլէր էլէ իլէ պիզէ պէյան էթտի . լաքին պէյան օլունտուգտան սօնկրա՝ շիմտի հէր առէմ օնու գօլայ անկլար : Պիր Ի՛լմի իլաճի (Ըսպոստաշ-բանա-իլն) թէէլիֆ էթմէյէ գուտրէթի օլան առէմ ազ պուլունուր . Փագաթ Մլաճըն Վէլամընը տուա՝ վէ նիյազ իլէ օգուլմայը էլտէն պրագմայան հէր առէմ՝ պիր Ի՛լմի իլաճի քիթապը Մ՛ղիզ Վիթապլարա միւթապը՞գ մը տըր , տէյիլ մի տիր . Մլաճըն Վէլամընըն էօյրէթտիյի խէլաըն շարթլէրինի օլտուղու կիպի սօղըն եազմըշ մը տըր , եօխսա թէպտիլ էտիպ՝ էքսիլթմիշ վէ արթըրմըշ մը տըր , էյի անկլայա պիլիր : Պունուն կիպի տէ՝ պիր վա՛ղ թէէլիֆ էթմէյէ գատիր օլմայան պիր քիմնէ , Մ՛ղիզ Վիթապըն կէրչէքլէքլէրինէ աչինա օլտուգտան սօնկրա՝ վա՛ղ տիյնէտիկինտէ՝ վա՛ղ՝ Վրիստոսուն վէ Ի՛հսիլլէրին թէսիմ էթտիյի Ինճիլի՞ մի վա՛ղ էտէյօր՝ եօխսա մուղայիր մի սէջլէյօր , անիտէ Փարպ էտէ պիլիր : Իմտի էկէր հագիպէթ Վաթօլլէքլէր տին մատտէլէրի իւզլէրինէ թէֆթիշ վէ հիւքմ էտէնլէր իչինն՝ քէնտիքէնտիլէրինի էճլէ Ի՛լմի իլաճիլէրին սըրասընա կէչիրմիշլէր տիր տէյերէք՝ պէջլէ զէվլէնիյօրլար իտէ , պու գատար մէքթէպ վէ մէտրէսէլէրտէ Ի՛լմի հիքմէթէ մէշ-

Հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէսինի իսթիհդա էթմէսին մէսըրզըրը :

ղուլ օլանլար՝ վէ օնու թէֆթիշ էտէնլէր վար տըր , օնլարը տա քէնտիլէրինի՝ Վեւտոնուն վէ Վալիլէսուն սըրասընա գօմուշլար տըր տէյերէք զէվգլէնսինլէր : Պիր մարինա եաիան կէօրտիւքլէրինտէ՝ պագըն նէ եիւքսէքլէրտէն ուշայօր , քէնտինի Ուաղզ վէ Վալղոն զանն էտէյօր տէյերէք՝ իւսթիւնէ կիւլիւնլէր : Եւլա տիւշիւնմէզլէր մի՝ քի կերչի Վեւտոն կիպի կէրչէքլիք մէյտանա կէթիրէն պիր զաթ անճագ ալթըր պին սէնէտէ պիր զուհուր էտէր իսէ տէ , մէյտանա կէթիրիլէն կէրչէքլէրի հէր քէս անկլայապիլիւր : Բուհանի տէ այնի պունուն կիպի տիր . Եւլահըն իլհամընա նայիլ օլան քիմնէլէրտէն պաշգա պիր քիմսէ Եւլահըն պիզէ իհասն էտէճէյի կէրչէքլիքլէրի պուլմաղա գատիր օլամատը . Փագաթ պիր քէրրէ պէյան օլունտուգտան սօնկրա , արթըգ հէր քէս օնլարը անկլամաղա գատիր օլուր : Հէր քէս անկլայամաղ օլայտը , օլ վագըթ Եւլահըն պէյան էթտիլի քէլամ օլմուշ օլմաղ իտի : Օիրա պիզ Եւլահտան պէյան օլունմուշ կէրչէքլիք տէյիւ հէր քէսին անկլայապիլտիլի կէրչէքլիլէ տէրիզ , տէյիլ անկլամատըղընա . Ելիզ Վիթապլարըն կէրչէքլիքլէրի տէ՝ էկէր Եւլահըն պէյան էյլէտիքլէրի իսէ , հէր քէսին անկլայապիլէճէյի շէյ տիր տէմէք օլուր : Եօգ՝ էկէր էօյլէ տէյիլ իսէ , հէր քէսին անկլայաճագ շէյ տէյիլ տիր տէյէնլէր՝ իսմինի թէպտիլ էթմէյէ մէճպուր օլուրլար . Եւլահըն պէյան էթտիլի տէնէճէք եէրտէ , Եւլահըն էսրար էթտիլի կէրչէքլիքլէր տէմէք լազըմ կէլիր :

Պու մատտէ հագգընտա Վաթօլիքլէրին պիր պաշգա պէօյիւք եանկըշըրը տալտի վար տըր : պունա տա պիր աղ տիգգաթ օլունսա ճայիլ տիր : Ճահիլ

Ճահիլ ատեմին իման իւզերինտե սահիհլիյի օլապիլեր մի :

Վէ պայաղը խալզ մեզՏէպ մատտէլերի իւզերինէ էթ-տիյի թէֆթիշ վէ հիւքմին սահիհլիյինի վէ հագի-գաթընը նա՞սըլ պիլէ պիլեր տէյէրէք՝ հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ էթմէյէ հագգը օլտուղունա սահայէթիք էտէնլերի զէվպէնիլեր :

ՄէզՏէպէ տայիր մատտէլերէ հէր ատամըն պիր տէրէճէ վուգուֆիյէթի օլամատըղընը Բրօթէսթանդ-լար գապուլ էտերլէր . հէր քէս մէթաֆիղիգէ տայիր մատտէլերտէ Մստուածաբանլար կիպի հիւքմ էտէմէզ, նէ տէ սահիհլիյի վէ մէհարէթի օլապիլեր : Աքին Բաթօլիլերլէր՝ պիր շէյի «հէն պիլմէք իլէ օնու Բէ+Ֆէլ պիլմէնին արասընտա օլան ֆարգը կէօրմէզլէր : Պայաղը պիր ճահիլ ատեմին ապուլուզուգ պիլտիյի պիր շէյ՝ էն պէջիւք ֆէյլէսօֆուն օ շէյի պիլտիյի գատար «հէն օլապիլեր : Մէսէլա՝ ճահիլ ատեմ պիլիր քի կիւնէշ վար տըր, վէ տիւնեայա ըջըզ վէ սըճազըզ վէրիր . վէ պու մատտէտէ օնուն ֆէյլէսօֆ գատար թէքմիլ սահիհլիյի վար տըր : Պագաթ ֆէյլէսօֆ կիւնէշին, ըջըլն վէ սըճազըղըն հագգընտա տահա չօզ շէյէր պիլեր, քի ճահիլ օնլարըն հիլ պիրինի պիլմէզ . պունտան նէ՞ չըգար, օլ շէյլերի պիլմէմէսի օ պիր պիլտիյի շէյլերին խուսուսունտա էտինտիյի սահիհլիյէ ասլա քէտեր վէրէմէզ : Աիւնէշ եօգ տուր, եախօտ կիւնէշ ըջըզ վէ սըճազըզ վէրմէզ տէյիւ ֆէյլէսօֆու գանտըրամատըղըն կիպի, օպիրինի տէ գանտըրամազ սըն : Բուհանի տէ ա՛յնի պունուն կիպի տիր . օլ Ալլահըն Բէլամլէրինի օգույան ալչազ կէօնիւլիւ վէ էն ճահիլ քրիսթիան՝ էն ա՛յիմ Մստուածաբան գատար սահիհլիք վէ հագիգէթ իլէ հիւքմ էտէ պիլեր, քի պիր Ալլահ վար տըր . կէջ վէ ճէհէնէմ վար տըր . կիւնահպարլար իչիւն պիր Միանճը՝ Շ իֆա՛աթճը վէ

Ճահել քիմնենին՝ իմանը իւղերինն էտինն պիլէճէյի սա-
հեհնէյինն իսպաթ :

Վուրթարըրճը վար տըր, պու տախի հեմ Ալլահ հեմ
ինսան տըր . ինսանըն գալպինի եհնիլէյէն վէ փար-
լէյէն պիրի վար տըր, վէ պու տախի Ա՛ղիզ Րուհ
տուր . վէ օ փաքլէմէտիքճէ հիչ պիր քիմնէ Ալլա-
հըն փատիշահըղընա նայիլ օլումաղ . Վրիստոս կիւ-
նաճէրին քէֆարէթի վէ ա՛ֆվլըղը իչիւն պիր վէ
թէքմիլ գուրպան սունտու, վէ օնուն իլէ օլմուչ օ-
լան խէլասըն շարթլէրի՝ թէվպէ վէ Վրիստոսա
տիրի վէ միւթի՝ իման տըր . հեր թէվպէ էթ-
միշ վէ միւմին կիւնահքեար՝ հանկը թայիֆէտէն
վէ քիլիսէտէն օլուր իսէ օլտուն՝ շիւպհէսիզ խէլաս
պուլաճագ տըր, վէ հեր թէվպէ էթմէմիշ կիւնահ-
քեար՝ հանկը թայիֆէտէն վէ քիլիսէտէն օլուր իսէ
օլտուն, շիւպհէսիզ ճէղայա միւսթահագ օլաճագ
տըր . Վրիստոս Յիսուս քիլիսէսին պիր թանէճիք
պաշը տըր, վէ օնուն Ա՛ղիզ Վէլամը տին վէ ա՛-
մէլ գանունու տուր : Ալչագ կէօնիւլիւ ինճիլի
Վրիսթիանըն պու վէ պունուն կիպի սայիր չօգ ա-
չօգ վէ էլգեմ կերչէքլէրէրին հագգընտա էտինտի-
յի սահիճիք՝ պիր Աստուածաբանըն պիլտիյի հեր
կերչէքլէք հագգընտա էտինտիյի սահիճիքտէն աշա-
ղա գալմաղ : Այնի պունուն կիպի՝ Ալլահըն կեր-
չէքլէրէրինն աշիքեար գարչը օլան թա՛լիմաթլէր ի-
չիւն տախի՝ եալան վէ հերետիկոսլուգ օլտուլունու
սահիճ պիլիբ, վէ օնլարը եանկըլըլզ վէ հերետիկոս-
լուգ տէյիւ գապուլ էթմէյիպ րէտտ էտեր . լաքին
ա՛լիմէր կիպի ի՛լմի մանթըգ (արամաբանութիւն) գա-
նունլարը իւլըն հերետիկոսլարա գարչը քէնտի ի՛թի-
գատընը վիգայէ էթմէյէ գատիր օլամաղ : Պու տէ-
տիյիմ կերչէք տէյիլ իսէ, նա՛սըլ օլտու քի կեր-
չէքլէյէ շահիտ օլան հիսպսըղ քիմնէլէրաէն չօլու

ճահիլ քիմսէլինն՝ իմանը իւզէրինէ էտինէ պիլէճէյի սահիճլիինէ իսպաթ :

պայազը քիմսէլէրտէն օլտու . պայազը խալզըն իչինտէն շէհտիլը Էանի մարտիրոսալուզլա մէշճուր օլ գատար հիսապսըզ գարըլարըն վէ տէլիգանլըլարըն գօրգուսուզ վէ գավի իման իլէ կէրչէքըլը իչին գան տէօքիւպ , ա՛յլլէ+ իւնլանընա նայիլ օլտուզլարընըն սէպէպի նէ՞ իտի . իման էթտիքըլէրի շէյլէրին սահիճլիյի պիլտիքըլէրի իչին տէյիլ մի իտի : Իմտի՝ Վաթօլըք Եկեղեցականլար , ճահիլ վէ պայազը քիմսէլէր նա՞սըլ տօղըու թէՖիշ վէ հիւքմէտէ պիլիլըլէր , Եախօտ էօյլէ քիմսէլէր էօրէնտիքըլէրի շէյլէր սահիճճ մի տիր , տէյիլ մի տիր՝ նա՞սըլ իսպաթ էտէ պիլիլըլէր տէյերէք , պայազը ճէմաա՛թը զէվզլէնմէլէրիյլէ , ինսանըն թապիա՛թընտան , վէ խուսուսա՛ Մ՛ղեղ Վիթապլարը օգումնուլէ պիր ատէմ նա՞սըլ ըջըգ ալապիլիր օլտուղունտան պիւսպիլթիւն պի խապէր օլտուզլարընը պէյան էտէրլէր : «Մէօզլէրինին թէՖտիրի ըջըգ վէրիր . սատէ տիլէրէ Ֆէճմ վէրիր» , տէր Մ՛ղեղ Վիթապ . լաքին Վաթօլըլէր պու կէրչէքըլի տաճա Եէնի էօրէնէճէքըլէր : Պունլարըն փափազլարը Էսքի վագթըն Փարիսեցիլէրի կիպի «Իլմին անախթարընը սագլարլար» , ինսանըն ճանընը վէ Ֆիքրինի ըջըգլանտըրան , մէտէնիյէթի վէ թէրպիլէի իլէրիւլէտէն պիր Վիթապտան ճէմաա՛թը մահրում էտէրլէր . իճատ էթտիքըլէրի պաթըլըլար իլէ սէՖիլ ճէմաա՛թըն Ֆիքրինի գաթը գարանըզ իչինէ միւլէմմա էթտիքտէն սօնրա , գալըլպ՝ Պու ճահիլ ճէմաա՛թ Վիթապլարը նա՞սըլ անկայապիլիր , տէյերէք շիքեայէթ էտէրլէր : Մ՛յնի պիր ատէմին տիլինի քէսիպ տէ , սէօյլէյէմէզ օլտուղու իչինն օնու թէտիպ էթմէյէ պէնզէր :

Քաթողիկոսին խելաս եօլարը : խայր ամէլեր . քաւարան :

Թ. ԲԵՐԹԵՍՈՒՆԳԼԱՐԸ ԽԵԼԱՍ ԻԶԻՆ ՊԻՐ ԵՕԼՈՒ ՎԵՐ ՏԲԻՐ,

ԼԱՔԻՆ ԲԵՐԹՕՒԹՅԱՆ ՓԷՔ ԶՅԳ

“ Բեղղափառ հաւատոյ ջատագոյնութիւն ” նամ քիթապ ագալի իւշ խելաս եօլու թա՛րիֆ } էտեր, քի հիշ պիրիսի տէ Լ՛ղեղ Վ՛իթապլարտա եօք տուր :

1. Պիրի շու տուր, քի ինսան խայր ա՛մէլէր իւլէ խելաս օլապլիլիր : Պիր ատէմ՝ հեր նէ գատար կիւնահքեար խէ տէ , օլ գատար խայր ա՛մէլէր իշէյէ պիլիր, քի քէնտի խելասընա քեաֆի օլտուգտան մասէ , պաշգալարը իշիւն տէ պիր աղ շէյ պրագըր : (Պա՛դ սահիֆէ 142 :) Պունա պագարագ՝ խայր ա՛մէլէր պիր նէպի՛ ախլուիթա մատտէսի կրպի տիրէր :

2. Խելասըն իքինճի եօլու , քաւարան տըր : Վէ՛ ա՛ճայիպ շէյ տիր, քի հէման հեր ատէմ՝ նէ գատար ա՛ղեղ օլա՛ եա՛նի նէ գատար խայր ա՛մէլ սահիպի օլա , միւճէրրէտ պիր քերրէ Վաւարանա օղրայըպ՝ օրատա էնճամընտա աթէշլէ փաքլէնիպ վէ ճէհէննէմին ա՛ղապընտան խելաս օլարագ ճէննէթէ կիրէպլիլէճէք տիր : Տէմէք օլուր քի՛ խելասըն պու եօլու իլէ գուրթուլան ճան , գուրթուլուշունուն իղզէթինի նէ՛ Վրիստոսա նէ՛ տէ խայր ա՛մէլինէ , իւլա սիէշ վէրմէլի տիր : (Չա՛դ սահիֆէ 141 :)

3. Խելասըն իւշիւնճի եօլու տա քիլիսէ տիր : Էր քէսին խայր ա՛մէլէրինին արթանը եախօտ ֆաղլար՝ քիլիսէնին եանընտա պիր սատագա խաղինէսի օլուր, շէօլէ քի օլ խաղինէտէն լաղըմ՝ օլտուղու գատար շէյ արպ Վաւարան ճանլարընա

Քաթօլիքներին ուժագ թէֆէգ խելաս եօլարը : Բրօթէս-
թանդարըն էալընրդ պիր խելաս եօլը :

Նըրլար . փափազա կիւնաՏլարընը իգրար էտիպ՝ ա՛վֆ-
ըդ վէ աբյախւմ ալըրլար , փաքլէնիրլէր . պիր ա՛-
ղիդ էսվապա եա պիր յասունտա զիարէթէ կիթմէք-
լէ գապահաթլարը մահվ օլուր . պունլարըն պիրիսի
տէ օլմատըղը հալտէ , վերլէն օթոմ ալըպ՝ շիւպՏէ-
սիդ ճէննէթէ կիթմէք իւմիտի իլէ էօլիւրլէր : Լա-
քին Վաթօլիքլէր պու գատար խելաս եօլարընա ի-
նանտըգտան սօնկրա , ա՛ճայիպ տէյիլմի տիր քի պու
շէյլէրի էթմէքտէն պիր Ֆայիտէ հասըլ օլմալ կիպի
քէնտի քէնտիլէրինի Վաւարանա միւսթահագգ
զանն էտերլէր :

Բրօթէսթանդար պու թարդ խելաս եօլարընը
թանըմաղար : Օիրա պունլարըն պիրինի պիլէ սա-
պիթ էտէր պիր իսպաթ եա պիր քէլամ Լ՛ղիզ Վի-
թապլարտա եօգ տուր :

Վլահըն Վէլամընտան էօրէնտիքլէրի վէ սահի-
հան գավիճէ գապուլ էթտիքլէրի շու տուր . «Վլահ
տիւնեայը պու գատար սէվտի քի՝ քէնտի պիրիճիք
Օղընու վէրտի , թա քի նէր օնա ինանն՝ զայ օլմա-
յա , իլա էպէտի հայաթա մալիք օլա : Օղուլա
իման էտէնին էպէտի հայաթը վար» : Յովն . Գ .
16 . 36 : «Ղիւմլէ փէյլամպերլէր պունա շահատէթ
էտերլէր քի՝ օնա հէր ինանան , օնուն վասիթա-
սի իլէ կիւնաՏլար ա՛ֆվընը ալըր» : Վարժ . Ժ . 43 :

«Վօմօսուն ա՛մէլլէրինտէն ատէմ սատըգ օլմատը-
ղընը՝ իլա Յիսուս Վրիստոսուն իմանը վասիթասի իլէ
օլտուղունու պիլտիյիմիդտէն , պիղ տախի Վրիստոս
Յիսուսա ինանտըգ . թա քի Վրիստոսուն իմանը իլէ
վէ տէյիլ նօմօսուն ա՛մէլլէրի իլէ սատըգօլալըմ . զիրա
նօմօսուն ա՛մէլլէրի իլէ հիչ պիր թէն սատըգ օլմա-
յաճագ տըր» : Վարժ . Բ . 16 : Պու խելաս է-

Բրօթէսթանդարնն եալննըդ պիր խելաս եօլու :

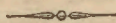
տիճի իման , քի օնուն իլէ ատէմէր կէօյիւն փա-
տիշաճըղընը կէօրէ պիլիւրէր , Ա՛ղիզ Վրթապլարնն
գալլիննձէ՛ թէվպէ վէ Ալլաճա իթա՛աթ էտէրէք
եաշամաղլա էօյլէ պաղըր սըր քի օնլարտան ապա
այրըլամազ : Իշթէ սատէ վէ աշիքեար խելաս եօլու
պու տուր , քի էպէտի ճայաթ վէրմէք իչիւն՝ ինսան-
տան՝ թէվպէ , Ալլաճա իման վէ իթա՛աթ թալապ
էտէր : Ինձիլի Բրօթէսթանդար Ալլաճնն Վէլամը
իլէ սապիթ օլմուշ խելաս շարթլէրի տէյիւ պունլա-
րը գապուլ էտէրլէր , վէ պունլարա մուղայիր օլան
շէյլէրի ճէլաքէ կէօթիւրէն ճերետիկոսլուգ սա-
յարլար :

Բրօթէսթանդարը Վրթօյիլէրտէն այրոան պու-
նուն կիպի տաճա չօգ շէյլէր վար սըր : Պիզ պաշ-
ըճալարընտան պիր գաչընը այրըրպ պուրայա գօտուգ .
մերամըմըղ օնլարտան պիր իսպաթ չըգարմագ տէ-
յիլ , անձագ օգույանլարըն Ֆիրասէթինէ պրագմագ
սըր , վարսըն ճէր քէս քէնտիլէյինտէն այրոտ էթսին :
Եւքին սէօյլէտիլէրիմիզի խիւլասա էթմէք իչիւն ,
պուրատա՛ մեղճէպ մատտէլէրինի թէֆթիշ վէ ճիւքմ
էթմէյէ ճէսարէթլէրի օլան քիմնէլէրէ շու իքի սիւա-
լն էտէրիզ : Կերէւլէլ հա՞նլը Ռարաֆորս որըր . Հա՞ն-
լըմըղըն Ռո-Ռարաղըն եօլ Ալլաճնն Վէլամընն փաթա-
ղըն որըր :

Պ Ա Պ Բ

Թերպիյէ վէ սանձաթ խուսուսունտա Բրօթէսթանդ վէ
Քաթօլիք պէլտէլէր բուպար օլունուրլար

Փ Ա Ս Լ . Ա

ԹԵՐՊԻՅԷ

Ա . Շէմալի Լճերիգանըն մեքթէպլէրի , մէտրէ-
սէլէրի վէ քիթապէթէ միւթա՛լիգ մահալլէրի :

Բ . Բիթապլար վէ գաղէթալար :

Գ . Բիթապէթ վէ ի՛լմ շիրքէթլէրի :

Դ . Բաթօլիք պէլտէլէրին թերպիյէսի : Սիւթէ-
պէր Բաթօլիքլէր թարաֆընտան վէրիլէն շահատէթ :
Բաթօլիք քիլիսէսինին Բիթապէթէ գարշը օլան
ա՛տապէթի :

Փ Ա Ս Լ . Բ

ԱԼԷՍԵՎԵՅԷ ՍԱՆՁԱԹ ՎԷ ՄԵՏԵՆԻՅԷԹԻՆ ԻԼԵՐԻԷԼԷՄԷՍԻ

Ա . Օլիւրա՛աթ եախօտ Չիֆթճիլիք :

Բ . Թիճարէթ :

Գ . Մէքանիքա սէնա՛աթլարը : Մէմալիքի միւճ-
թէմա՛պը Լճերիգա իլէ Ղիւնիւպի Լճօրիա մա-
պէյնինտէ օլան Փարգլէրին սէպէպլէրի :

Փ Ա Ս Լ . Ա

Թ Ե Ր Պ Ի Յ Ե

Ա . ՁԵՄԱԼԻ ԱՄԵՐԻԳԱՆԸՆ ՄԷՔԹԵՊԼԵՐԻ , ՄԷՏՐԷՍԵԼԵՐԻ
ՎԷ ՔԻԹԱՊԻԹԻ ՄԻԻԹԱԼԻԳ ԷՍԵՐԼԵՐԻ

Իրօթեսթանդ պէլտէլէրտէ , թէրպիյէ , մէղճէպ վէ էտէպ ու էրքեանըն նէ հալտէ պուլունաուղու իւզէրինէ Լչրմէնիճէ քիթապլարտա վէ գաղէթալարտա չօգ եալան վէ եանկըշ շէյլէր եաղըլմը տըր : Պու իֆթիրալար զեյատէ Շ էմալի Լմերիգանըն Մէմալիքի Միւճթէմա'ասը հագգընտա տըր . պու թարզ իֆթիրալարը՝ "Չատագովութիւն Ուղղափառ Հաւատոյ", "Պանը Լչրմէնի", "Յայտարար ուղղութեան" վէ "Հայաստան" գաղէթասը կիպի ուֆագ թէֆէք թէէլիֆլէրտէ չօգ պուլուրսուն :

Հայաստան գաղէթանըն մէղճէպէ տայիր ի'լավէսինտէն պիր պէնտ պուրայա տէրճ էտէրիզ :

Շ ԷՄԱԼԻ ԱՄԵՐԻԳԱ : Իքի կիւզ սէնէ վար տըր քի պու պէլտէ Իրօթեսթանդլարըն փէնակեաւ հը կիպի օլմուշ տուր , վէ Իրօթեսթանդ մէղճէպի օրատա զեյատէ շէրէֆ պուլմուշ տուր : Պագաթ պու եագընլարտա ալընան խապէրլէրէ նաղարէն իշպու նէվիճատ մէղճէպ օրատա տա էվվէլքի կիպի տէյիլ տիր , օրատա տա էքրիմէյէ պաշամըշ տըր : Օլիրա տինի թէֆթիշ ալթընա պրագանլար թէֆթիշլէրինէ եա՛ քէնտի ա'գըլլարընը էասա էտիպ տինսիզ օլուրլար , եախօտ եինէ էվվէլքի էօրէնտիրլէ-

Մերիգանրն թերպիյէսի՝ Հայաստան գազէթատան :

րինի , եա՛նի քիւսէնին հիւքիւմաթընը դապուլ է-
տիպ , այրըլմըջ օլտուգլարը քիլիսէ իլէ թէքրար
պիր օլուրլար” :

“Պու պէօյէ օլտուղու իչիւն՝ օլ թարաֆտա պու-
լունան ՚Նրօթէսթանդլար՝ ա՛լէլսուսուս թէվէքէլ-
լիլիքէրինտէն նաչի օլ մէղհէպէ թապի՝ օլուպ , պա-
թըլըգտա պուլունանլար կիւն պէ կիւն քէնտի թա-
րաֆէրինին զայի՛ֆլէնտիյինի կէօրէրէք՝ զայէթլէ թե-
էսիւֆ էտերլէր : Ա է պու շէյին սէպէպինի արա-
յըպ , օնա կէօրէ չարէսինի պուլմայը տիւշիւնիւր-
լէր իսէ տէ , պուլտուգլարը սէպէպ օնլարը տահա
զիյատէ իւմիտսիլ էտեր” :

“Ը էմայի Մերիգանրն Սինսինէդի շէհրինտէ գըլ
չօճուգլարըն թերպիյէսի իչիւն պիր մէքթէպ աչմըջ
օլան Սիս Պիչէր նամ պիր գըլ՝ քէնտի մէքթէպի-
նէ վէք ալ շայիրտ կէլտիյինի կէօրիւպ , վէ հեր
եէրտէ ՚Նրօթէսթանդ մէքթէպլէրինէ ալ շայիրտ
կիթտիյինի պաշգա թարաֆլարտան իշիտիպ , պու-
նուն զըտար՝ իշ էջրէնմէք իսթէյէնլէր Վաթօլիք
մէքթէպլէրինէ կիտիպ , վէ եավաշ եավաշ ՚Նրօթէս-
թանդ մէղհէպիւնտէն չըգըպ Վաթօլիք օլտուգլարը-
նը տա խապէր ալորգտա , հեր թարաֆա մէքթուպ-
լար եազըպ , Մերիգանրն էն միւթէպէր շէհրլէ-
րինտէ տիշէհլիլէրէ մէճլիլէր էթտիրտի վէ օլ մա-
հալլէրտէ օգունմադ իչիւն պիր ըեսալէ (նաւ) տախի
ինչա էյլէտի , քի պասըլմըջ տըր” :

“Պու ըէսայէի օգոյուպ անկլարըլ քի Մերիգատա
՚Նրօթէսթանդլարըն էլինտէ օլան մէքթէպլէր իթի-
պարտան տիւշմիւշլէր տիր . լաքին Վաթօլիքլէրին
մէքթէպ աչտըլը եէրլէրտէ , էհալի պիւթիւն պիւ-
թիւն ՚Նրօթէսթանդ տախի օլմուշ օլտա , էվլատլարը-
նը ՚Նրօթէսթանդ մէքթէպլէրինէ կէօնտէրմէքտէն ի-

Պաշտօն միլիթերն արասնտա մէքթէպ աչըպ , քէնտիսի ի-
չիւն գայտ էթմէյէն միլլէթ :

սէ , Վաթօլլէք մէքթէպլէրինէ կէօնտերմէյի տահա
էյի սայարլար : Պուրատա ի՛լլավէ օլունան պէնտ
մէգքիւր Միս Պիչէրին պասթըրտըը ըէսալէտէն
ալընմըշ տըր :

Մէքթէպլէրէ էմնալ օլմագ իչիւն Մինսիննէդի
չէհրինտէ պիր մէքթէպ աչտըմ , Փագաթ շայիրտ վէ
ագչէ օլմատըը իչիւն գափամաղա մէճպուր օլտում :
Պիր Վաթօլլէք , քի իւճրէթլէ շայիրտ ալաճաղտը ,
պէնիմ երիմէ կէչիպ՝ օլ մէքթէպի թուժտու . վէ
հօճալըղա պաշլամաղտան 50,000 Պրանք (212,500
ղուրուշ) էտա էթմէյէ գատիր օլտու : Պիր ալ վա-
գըթ սօնկրա Վաթօլլէքլէր իչիւն պիր Նորնճայա-
լան վէ ճէմա՛թըն չօճուգլարը իչիւն տէ պիր մէք-
թէպ պինա օլտու , վէ պունլար իչիւն տախի 150,000
Պրանք մէսարիֆ օլտու (քի 637,500 զուրուշ է-
տէր) : Պու էօյլէ պիր էյալէթ իչինտէ տիր՝ քի
հիւքիւմէթտէն հիմայէթ պուլուպ տա , իւճրէթլէ շա-
յիրտ ալան պիր Իրօթէսթանդ մէքթէպի պիլէ եօգ
տուր , էհալինին չօղու իսէ Իրօթէսթանդ տըր , վէ
պուլունան Վաթօլլէքլէր տէ թաշրատան կէլմիշ Փա-
գիր ատէմլէր տիրէր :

Վչկէր մէքթէպլէրին պու հալի ագչէնին նօգսան-
լըղնտան իսէ , նասըլ օլույօր քի տիւնեանըն հէր
թարաֆընտա Լմերիգալը Իրօթէսթանդլար օլուպ՝
մէքթէպլէր աչարլար , քիթապլար պասմա էտէրլէր ,
վէ պունլարըն հէփիսի իչիւն իգթիղա էտէն ագչէ
Լմերիգատան կէօնտերիլիր : Պու ատամլար պաշգա
մէմլէքէթլէրտէ թէրպիյէնին իլէրլէմէսինի իսթէրլէր ,
լաքին քէնտի մէմլէքէթլէրի իչիւն գայտ էթմէպլէր
տէյէմէյիպ : Պէլքի հօճալար մէքթէպ իտարէ էթ-
մէյի լայըղնճա պիլմէպլէր , վէ թէրպիյէրինին

Ամերիգա՝ Բրոթէսթանդլարըն վէ քաթօլիքէրին փէնակեահը :

Թարգընտա տա գուսուր վար տըր : Պու պէօյէ օլ-տուզու հալտէ, Ի՛լմ էօյրէթմէյէ վէ թերպիյէ վերմէյէ կէլմիշ իզ, տէյէն Ամերիգալլարա կիւվէնէնէր զայէթլէ ալտանմըշ օլուրլար : Իճնէպի պէլտէլէրէ կիտէն Ամերիգալլարըն հօճալըգ էթմէյէ գուտրէթլէրի օյսայիտի, Ամերիգա մէքթէպլէրինէ հիւսնի նիզամ վէրիպ, Վաթօլիք մէքթէպլէրինէ կիտէն շաշիրալէրի քէնալիլէրինէ ճէլպ էթմէք իչիւն օնլար Ամերիգայա տա՛վէթ օլունուրլար իտի : Ամերիգա մէքթէպլէրինին պու հալլէրինի օգուտուզումուզտա, վէ թաշըալարտա կէգէն Ամերիգալլ վա՛ղճըլարըն պու շէյլէրին չարէսի իչիւն քէնալի վաթանլարընա չաղըլլամտըղընը տախի կէօրտիւյիւմիգտէ, ա՛պլէն պուլուրուզ քի պու ատէմլէր մէքթէպլէր աջուպ, շաշիրալէր ճէմ՝ էթսէլէր պիլէ, եինէ օնլարըն գուտրէթինէ ի՛թիմատ օլունամաղ : Պիթարաֆ վէ պիղաւրազ քիմնէմլէր պու շէյին իւգէրինէ էյի տիւշիւնէրէք, ա՛պլէն պուլտուզլարը կիպի տէ թէճրիւպէսինի կէօրմիւշլէր տիր՝ :

Հագիգէթ սահիհ տիր քի Ամերիգա՝ Բրոթէսթանդլըղըն «փէնակեահը» տըր, վէ Ամերիգալլ տախի Ամերիգա էտէն Բրոթէսթանդլըգ տըր : Լպքին Ամերիգա, Ի՛վրօփատա այագ ալթընա կիտէն վէ զուլմ չէքէն Վաթօլիքլէրին տախի «փէնակեահը» տըր : պունու նէ՞ նալալըմ : Ի՛լլի, ալթմըշ նա եէթմիշ պին քիշի, պ՛ալէն զիյատէ պ՛ալէն էքսիք, հէր սէնէ Ի՛վրօփատան Ֆիրար էտիպ Ամերիգայա կիտէրլէր : օրատա՝ Բրոթէսթանդլըղըն գալէ՛սի վէ «փէնակեահը» ալթընտա սէրպէսթիէթ, զանիմէթ վէ էմնիլէթ պուլուրլար : Ի՛օգարտա տէրճ օլունան պէնտին պիւթիւն պիւթիւն իֆիթիրատան ի՛պարէթ օլտուղունու սէօյլէմէք տախի հաճէթ տէյիլ տիր : Հա-

Ամերիգանն մէքթէպլէրի, մետրէսէլէրի վէ ագատեմիալարը :

յաստան գազէթանն միւլէլիֆի գըզն պիրի շէօյէ պիր պէնտ եազմը շոր տէյէրէք, գազէթասընտա պիւթիւն պիր միլէթի ֆասլ էթմէսի իլէ, հէր քէսի քէնտի իւզէրինէ կիւտիւրմէք իսթէմիշտիր : Պա- գաթ պիզ պու վէսիլէ իլէ Ամերիգայը Վաթօլիք պէլտէլէր իլէ ռուպար էտէլիմ, քի թէրպիյէ ճի- հէթիյլէ պու իքիսինին մապէյնինտէ օլան ֆարգ անկլաշըլըն :

Պիզ պուրատա եալընըզ պիր գաչ քէյֆիյէթ օլ տուղու կիպի նազլ էտէրիզ : օգույան օնլարտան Ամերիգատա թէրպիյէնին նէ հալտէ օլտուղունու քէնտիլիյինտէն անկլայա պիլեր :

Ա. ԱՄԵՐԻԳԱՆՆ ՄԷՔԹԷՊԼԵՐԻ, ՄԷՏՐԵՍԷԼԵՐԻ ՎԷ ՔԻԹԱՊԷԹԷ ՄԻԹԱԼԻԳ ԷՍԷՐԼԵՐԻ

Պիր միլէթին իչինտէ մէքթէպլէր վէ մետրէսէլէր պուլունտուղու՝ օլ միլէթին իչինտէ իւմումի թէրպիյէ վար օլտուղունա միւճէրրէտ պիր նիշանէ տէյիլտիր : Պու սէպէպտէն իւք արայաճաղըմըզ շու օլմալը տըր քի օլ մէքթէպլէրի իհտաս էտէնլէր քիմ տիր, վէ իտարէլէրի նասըլ տըր : Մէքթէպլէրի իհտաս էտէն ասըլ միլէթ քէնտիսի օլմատըղը հալտէ, մէքթէպլէր՝ օլ միլէթին թէրպիյէ լէզզէթիսի ալմըզ օլտուղունա պիր պէշարէթ օլամաղար : Ատիստ մէքթէպլէրին ուսուլինտէ ճէպր վէ հագարէթ վար իսէ, օլ թարզ մէքթէպլէրտէն տէ պիր մէնֆա'աթ հասըլ օլմալ :

Ամերիգատա օլան մէքթէպ վէ մետրէսէլէրին քեաֆֆէսինի, (Վաթօլիքլէրին մէքթէպ վէ մետրէսէլէրին-

Ամերիգանըն մեքթեպլերի, մետրեսէլերի վէ ազատեմիպարը :

տէն մա'տա , զիրա պունլարըն փեք չօղու Լյփրօփա ագչէսի իլէ իՏտաս օլմուշար տըր ,) Ամերիգա միլլէթի իՏտաս էթմիշ տիր : Աէ պաշգա թարղ տախի օլամաղ . չիւն Տիւքիւմէթ միլլէթին էլինտէ օլտուղու իչիւն՝ Տէր շէյի եափան միլլէթ տիր , վէ Տէր շէյ միլլէթին իսթէտիյի կիպի օլուր :

Մէմալիքի Միւճթէմա'տա Տէփ իլմլերին էն տէրին մատտէլերինի էջրէնմէք իչիւն սօղսան եէտի Բրօթէսթանղ մետրեսէսի վար տըր : Պու մետրեսէլերին Տէր պիրինտէ պիրէր կէնիշ քիթապխանէ , վէ պահալը ֆիզիգա ալաթլարը վար տըր , Տէմ պու մետրեսէլերէ կիրմէք իսթէյէնլէր Իլմի սարֆ (եբլիւն-նիւն) , Իլմի Տէնտէսէ (եբլիւն-նիւն) , Իլմի րագամ , վէ Ալէնպրա պիլմէլի , պիր աղ տա Բում վէ Աթին լիսանլերինէ աշինա օլմալը տըր :

Մէտրեսէյէ կիրտիքտէն սօնկրա , Բումճա , Աթթինճէ վէ Լյփրօփանըն շիմտիքի լիսանլերինտէն պաղըլարընը էջրէնիր . Լյքի վէ Լշէնի թէվարիս , Իլմի րիյազինին (չաֆաբեո-նիւն) Տէր տիւրլիսիւնիւ , Իլմի նիւճում (սարգաբաշի-նիւն) , Պիզիղ , Իլմի էտէպ , վէ Իլմի Տիքմէթ , Իլմի թապաղաթիւլէրղ (եբլիւն-նիւն) , Իլմի մա'տէն (հանգաբան-նիւն) , Իլմի քիմեա (քնապո-ձո-նիւն) , Բրիսթիան մէզՏէպինէ տայիր իսպաթլար , Բնակոն Աստուան-ձաբան-նիւն , Իտարէյի միւլլէրյէ (գաղաթուհան գնդիստ-նիւն) , Իլմի պէլաղէթ (ճարտաստ-նիւն) վէ Իլմի մանթըղ (արամաբան-նիւն) : Պիր շայիրտ տէօրթ սէնէ պու Բլմլերի էջրէնտիքտէն սօնկրա՝ տահա եիւքսէք րատտէտէ վէ եօգարտա զիքը օլունան սօղսան եէտի տէն խարիճտէ պուլունան մետրեսէլերէ կիրմէյէ Տաղըր օլմուշ օլուր : Լյպու սօն մետրեսէլերտէ արթըղ սէնսաթ էտէճէյի շէյին թահա

Նիւու Եօրք էյալէթինն թերպիյէսինն հալն :

սիլինէ մէշղուլ օլուր : Մէզքիւր մէքթէպլէրին պիր գըթա՛սը Ի՛լմի թըպպ՝ եա՛նի հէքիմլէք իչիւն , պիր գըթա՛սը Ի՛լմի շէր՝ (օրէնսքիտո-նիւն) իչիւն , պիր տիկէր գըթա՛սը տախի Ի՛լմի իլահի իչիւն թախսիս օլունմուշ տուր : Մէմալիքի Միւճթէմա՛տա օն պիր Ի՛լմի շէր՝ մէքթէպի , օթուզ տէօրթ Ի՛լմի թըպպ մէքթէպի , վէ օթուզ պէշ Ի՛լմի իլահի մէքթէպի վար տըր վէ հէփիսինտէ տէ զայէթ պէջիւք քի- թապխանէլէր մէվճուտ տուր :

Քազաթ պու մէքթէպլէր պիւթիւն էհալինն թէր- պիյէսիննէ քեաֆի տէյիլ տիրէր : Պիր միլէթին , ա՛լէսէվիյէ թէրպիյէ թահթընտա պուլունտուղու- նու՝ օլ միլէթտէ պայաղը մէքթէպլէր վէ մտրէսէ- լէր չօգ օլտուղունտան անկլայա պիլիբիղ : Պու պապտէ էվլէլա շունու տէյէլիմ քի եաղմագ , օգու- մագ , բագամ , ի՛լմի սարֆ , ճօղրաֆիա , վէ ֆիղի- գանըն էվլէլիյաթընը էօրէթմէք իչիւն Մէմա- լիքի Միւճթէմա՛յը Լ՛մերիգատա պուլունան մէք- թէպլէր օլ գատար չօգ տուր , քի էրքէք վէ գըզ չօճուգլար հիչ պիր վագըթ պու ի՛լմէրտէն մահրում գալմաղար . վէ օգումագ եաղմագ պիլմէյէն տուլ Լ՛մ- մերիգալը պիր էրքէք եա պիր տիշէհլն կէօրմէք փէք նատիր տիր : Պիլմէյէնլէր պուլունուրլար իսէ տէ , էքսէրիյէ Լ՛վրօփատան կէլէնլէրտէ տիր :

Մէմալիքի Միւճթէմա՛տա պուլունան ճէփի՝ մէք- թէպլէրին վէ տիւրլիւ պէ տիւրլիւ մէտրէսէլէրին սա- յըսընը պուրատա պիր թէմամ վէրէմէյիղ լաքին պազը էյալէթլէրին , 1847 տէ թէրպիյէսինն հալն իւզէրինն նէշը էյէտիյի ի՛լանլարը վար տըր . պունլարտան Բըօ- թէսթանդլարըն թա՛լիմ վէ թէրպիյէսինն շիմտի նէ տերէճէտէ պուլունտուղունու անկլայա պիլիբիղ :

Լ՛վլէլա 2,604,495 (իքի միլիօն պլթը եիւզ տէօրթ

Նիու Եօրք Էյալէթինն թերպիւտինն հալի :

պին տէօրթ եիւզ սօգսան պէշ) Էհալիսի օլան Վիու Եօրքուն թէրպիյէսի նէ մէրքէղտէ պուլունտուղունու թա՛րիֆ էտէլիմ :

Պու Էյալէթին մէքթէպլէրի Էհալինն մէսարիֆի իլէ իտարէ օլունուրյար : Պու ագչէնին նիղամը վէ թէրթիպի տախի Էհալիյէ բաճի օլտուղունտան, հէր սէնէ Էհալի թարաֆընտան սէչիլէն քիմսէլէր վէքիլ նասպ օլունուպ, Էհալինն իսթէտիյի կիպի իշի նիղամա գօրլար . իմտի պու մէքթէպլէրի գայըրան Էհալիտէն պաշգա քիմսէ տէյիլ տիր :

Եյալէթին 11,000 միլէթ մէքթէպի վար տըր , պունյարըն իչինտէ իլմ էօյրէնէն շայիրտլէրին սայըսը 1847 սէնէնին սօնյարընտա 748,387,յէ պալիղ օլմուշ իտի : Մէղքիւր մէքթէպլէրտէն հէր պիրինին տիրլիւ քիթապլէր իլէ տօնանմըշ պիրէր ուֆագ քիթապիտանէսի վար տըր . հէփիսինտէ մէվճուտ օլան քիթապլարըն եէքիւնի 1,300,948 (պիր միլիօն իւչէիւղ պին սօգուղ եիւզ գըրդ սէքիլ) ճիլտ տիր :

Նիու Եօրք Էհալիսի պու քիթապիտանէլէրի պէսյիւթմէք իչիւն 1847տէ 1,989,573 (իքի միլիօնա եագըն) ղուրուշ սարֆ էյլէտի : Պունյարտան մատէ, 1,569 մախսուս մէքթէպլէր վար տըր , պունյարըն տա 41,473 շայիրտի վար տըր : Պու մախսուս մէքթէպլէրին միլէթ մէքթէպլէրինտէն սալթ շուֆարգը վար տըր , քի պիր դաշ քիշի պիր օլուպ քէնտի էվատլարը իչիւն մախսուս հօճա թա՛յին էթմիշլէր տիր , վէ մէրամ՝ չօճուգլարընը տահա պիր կիւզէլ թարղ իլէ թէրպիյէ էթմէք, եախօտ սնյարա միլէթ մէքթէպլէրինտէ վէրիլէն տէրսլէրտէն զէյատէ շէյլէր էօյրէթմէք տիր : Մախսուս մէքթէպլէրտէ պիր հօճայա թէսլիմ օլունան շայիրտլէրին սայըսը էքսէրի ազ օլուր :

Նիու Եօրք էյալեթինն թերպիյեսինն հալի :

Պու էյալեթտէ իբի պէօյիւք մէքթէպ տահա վար տըր . պու մէքթէպլէրտէն տէ մէրամ՝ միլլէթ մէքթէպլէրի իչինն լազըմ՝ օլանն հօճալար եէթիշտիրմէք տիր : Իմտի պու մէքթէպլէրտէ թերպիյէ օլանլար չօճուգլարա հօճալըգ էթմէք եօլունու վէ նիզամընը էօրէնիլլէր . վէ պիր մէքթէպէ հօճա լազըմ՝ օլտուղու վազըթ , ա՛լէսսէվիյէ պու մէքթէպտէ թա՛լիմ՝ վէ թէրպիյէ օլանլարտան սէչիլիր :

Եթթիք գըզար իչինն ԾՃայըր մէքթէպ վար տըր . պու մէքթէպլէրտէ վէրիլէն տէլսլէր պայաղը մէքթէպլէրին տէրսլէրինտէն չօգ եիւքսէք տիր : Պունլարըն ճէմիսինտէն գաթ՛ինազար , 163 թանէ տէ Լգատէմիա վար տըր : Լգատէմիալար եալընըզ պիր նիյէթէ մէպնի տէյիլ տիրլէր . էվվէլա՝ եիւքսէք ըատտէտէ պուլունան մէքթէպլէրէ կիրմէյէ նիյէթի օլանլար , իպթիտա Լգատէմիալարա կիրիպ հազըրըգ կէօրիւրլէր . պու սէպէպտէն ագատէմիալարտա Բումճա վէ Լաթինճէ տէրս տախի վէրիլիր : Իքինճի՛ թիւճճար Չիֆթճի եա Մաքինաճը օլմաղա արգուքէշ օլանլար , պայաղը մէքթէպլէրին տէրսլէրինի քեաֆի սայմայարագ՝ զէյատէ շէյ էօրէնմէք իսթէտիքլէրի հալտէ , Լգատէմիալարա կիրիպ Ի՛լմի հէնտէսէ , Ի՛լմի միւսէլլէսաթ՝ (Էստնիւնապիւնիւն) , Կէմիճիլիք , Տէֆթէր թութմագ , վէ Ֆիզիգա իլմինն պա՛ղը շէյլէրինի էօրէնիլլէր : Պու էյալեթին իչնտէ պաշգա սթուզ իբի մէքթէպ տահա վար տըր . պունլար Ի՛մումի Ի՛լլէր , Ի՛լմի շէր՛ , Հէքիմիլիք վէ Ի՛լմի իլահի մէքթէպլէրի տիր : Պունլարտան պաշգա , քէօրլէր , սաղըրլար վէ տիլսիզլէր մէքթէպլէրի տախի վար տըր . պիր թագըմ՝ տա էօյլէ մէքթէպլէր պուլունուր՝ քի օնլարտա եալընըզ պիր շէյ վէ օնա միւթա՛լիգ հէր նէ վար իսէ՛ էօրէտիլիր . մէսէլա Կէմիճիլիք ,

զա՛յը ուժազ էյալէթլէրին հալն թէրպիյէի :

Չիրաթ եա Սաքինաճըլըզ : Եալընըզ պու է-
յալէթտէ պուլունան մէթէպլէրին եէքիւնի 12,824
տիր : Էէփ պու պինալար՝ իչէրինտէ օլան քիթապ-
խանէլէր վէ ալէթլէր իչիւն օլան միլիանձա մէսա-
րիֆլէրին հէփիսինի էհալի էթմիշ տիր . վէ օլ գա-
տար հիսապսըզ հօճալարըն մա՛ալընը տա եինէ էհա-
լի դայրըրը : Եալընըզ պայաղը մէթէպլէր իչիւն
քիւլէիէթլի աղէէ , եանի 6,500,000 թալէն ()ս-
մանը աղէէսի իլէ 156,000,000 եիւզ էլի ալթըմի-
լիօն զուրուշ) օրթա սանտրղընտան վէրիլտի . պու
մէթէպլէր նիճէ քի եօգարտա զիքը օլունտու՝ էհա-
լինին էլինտէ տիր , վէ պու քիւլիւյէթլի աղէէ պիր
պէօյիւք սերմայէ օլուպ՝ Փայիլի իլէ պու մէթէպլէր
խտարէ օլունտուլար տէյիւ վէրիլմիշ տիր : Ետէմլէր
քէնտիլէր իչիւն հէր նէ էտէճէքլէրսէ՝ ալէսսէվիլիէ
էյիսինի էթմէյէ տիրգաթ էտերլէր . թէրպիյէ իչիւն
պէօյլէ չալըան վէ պու թարզ պէօյիւք իչէր պաշա
չըգարան պիր էհալինին իլէրտէ վէ զայէթ մէթա-
նէթլի հիւնէր վէ մա՛լիւմաթընը պիր ատէմ՝ Փասլ
էտիպ Փէնա սէօյլէրսէ , օլ ատէմ իչիւն նէ՝ տէմէ-
լի իզ . պիզ էօյլէ ատէմ իչիւն՝ Ենձագ դալպինտէքի
քէօփիւրմիւշ վէ դուտուրմուշ հասէտ վէ խուսու-
մէթինի տիշարը տէօքէյօր , տէրիզ :

Վիւչիւք էյալէթլէրտէ օլան թէրպիյէ հագղըն-
տա պունլար կիպի չօզ շէյլէր կէօսթէրէ պիլիւր իտիք՝
էկէր քէլամըմըզը միւֆասալ էտէյիտիք :

300,000 էհալիսի օլան Սիրմօնը էյալէթլինտէ՝
50,000 շայիրտլէր իլէ , 1,000 գատար մէթէպլ վար
տըր : Պագաթ պու էյալէթին չօզ գասապալարը
իլան էթմիշ օլմատրղլարը իչիւն էլպէթտէ մէզքիւր
սայը թէրպիլ տէյիլ՝ էքսիք տիր :

Ըտ Ելէնտ , քի Սէմալիքի Սիւճթէմա էյա-

Պա՛զը ու՛Ֆագ էյալէթլէրին հալն թէրպիյէսի :

էթլէրինին էն քիւչիյի տիր , վէ 1840 սէնէսինտէ 108,000 էհալնսի վար իտի՛ Փագաթ շիմտի 120,000է պալիղ օլուր , 20,000 շայիրտ իլէ 428 մէքթէպի վար տրը : Պու էյալէթտէ եէնի մէքթէպլէր պինա էթմէք , էսքիլէրի թա՛միր էթմէք վէ հէփիսինին իգթիղասընը գայրումագ իչիւն եաղընլարտա չօգ ազէ կէօնտէրիլտի :

Մասսաչիւսէդս էյալէթին էհալնսի 800,000 քիչի գատար տրը . 1840—1845 սէնէլէրին իլանընտան անկլարը՝ քի 3,173 պայաղը մէքթէպ վար տրը , վէ պունլարըն իչինտէ պուլունան շայիրտլէրին սայրը 161,020է գատար չոգար : 71 Ագատէմիա վէ 1,268 մախսուս մէքթէպլէր վար տրը : Պայաղը մէքթէպլէր իչիւն էհալն հիսսէ իլէ 600,000 թալէր գատար (եանի 14,400,000, օն տէօրթ միլիօն տէօրթ եիւղ պին ղուրուշ) վէրմիշ տիր . վէ տէՓա պիր օլգատար տա կէօնիւլի վէրկի իլէ քէօյ մէճլիսլէրինտէ վէրմիշ տիրլէր . պու իքի թագսիթ վէրիլէն ազէնին միգտարը պիր միլիօն թալէր եախօտ եիրմի տէօրթ միլիօն ղուրուշտան ղիյատէ էտէր . պու մէպլաղը էհալն , նասըլ քի ղիքը օլունտու , կէօնիւլ խօշնուտլուղու իլէ եալընըզ պայաղը մէքթէպլէր իչիւն վէրմիշ տիր : Ագատէմիալար , Մախսուս մէքթէպլէր վէ Մէտրէսէլէր պու հիսապտան տըշարը տրը :

Պաշգա էյալէթլէր հագղընտա տախի սէօյլէնէճէք չօգ շէյլէր վար իտէ տէ , Ամերիգա էհալնսինին նէ տերէճէ հավէսլէ թէրպիյէյէ թալիպ օլուղունու , վէ օնլարըն զահմէթի իլէ ղուրուլան մէքթէպլէրտէ իսթէյէնլէրին պէտիհավա թէրպիյէ օլապիլիր իտիյին կէօսթէրմէք իչիւն պու գատար մալիւմաթ վէրմէք քիՓայէթ էտէր :

Ամերիգանըն Բիթապլարը վէ Գաղէթալարը :

Բ . ԲԻԹԱՊԼԱՐ ՎԷ ԳԱԳԵԹԱԼԱՐ

Մէմալիբի Միւճթէմա՛ա հագգընտա վերտիյիմիզ պու մուխթասար խապէրտէն հէր ատեմ ֆէհմ էտէպիլիբ քի թէրպիյէտէ պէջլէ շէրէֆ պուլմուշ վէ իլէրիլէնմիշ պիբ էհայինին իչինտէ շիւպհէսիզ չօգ քիթապլար տախի չոգրպ նէշօ օլունմալը տըր : Խմտի պու խուսուսու տախի պուրատա գըսսաճա հիքեայէ էտէլիմ : Հիսապ օլմուշ տուբ քի սապրգա պասըլմը շօլուպ, թէքրար սթամիա օլմասը լազըմ կէլէն քիթապլար իլէ պերապէր սէնէտէ հէման պէշ պին տիւրիւ քիթապ պասըլըպ նէշօ օլունուր : Հէր մէքթէպին վէ սայքի հէր ֆամիլէանըն այրըճա քիթապխանէսի վար տըր : Եհայինին նէ տէրէճէ օգումաղա արգուսու օլտուղունու շունտան տախի ֆէհմ էտէ պիլիբսին՝ քի եագըն վագըթլարտա պիբ հիբայէ չոգտըր, ազ վագթըն իչինտէ նէշօ էտէնլէր 100,000 էօրնէք սաթտըլար : 78,000 ճիլա Ուոշինկոնուս քիթապլարընտան, 45,000 ճիլա Վորանքիլինին թէէլիֆիլիինտէն եալընըզ պիբ քիթապճը տիւքքեանընտան տաղըլմը տըր : Ինկիլիզճէ սէջլէնէն հէփ մէմլէքէթլէրտէ պու քիթապլար կիպի մէշհուբ վէ չօգ սիւրիպիւբ քիթապլարըն հէփիսինի պուրատա պիբէր պիբէր զիքր էտէճէք օլսազ, ղայէթ ուզուն տէֆթէր ետիմամըզ լազըմ կէլիբ, եէրիմիզ տախի միւսա՛ատէ էթմէզ : Պէջիւբ մէսարիֆլէ պասըլմը չօգ ի՛լմ քիթապլարը վար տըր՝ քի տայիմ սաթըլմագտէ տիլլէր : Պօտուիչ նամ Մմերիգալը՝ հէր եէրտէ իսմի մէշհուբ Լա Ռյասըն կէջ մէքանիգասը (Mecanique Celeste) իսմի իլէ պիբ պէջիւբ Մաթէմաթիգա քիթապլարը Ինկիլիզ լիսանընա թէրճիւմէ էտիպ, պիբ օլգաստար տա

Մէմալիքի Միւճթէմա'անըն գաղէթալարը :

Թէֆսիր վէ տերին պահալար քէնտի թարաֆընտան իւլավէ հտիպ նէշը էլէտի պու քիթապ ղայէթ պահալը իտի իսէ տէ , ի'լմէ սօն տերէճէ հավէսլի էհալիւնին կէօղիւնէ կէօրիւնմէ յիպ , փէք չօգ սաթըլար : 'Աիու Եօրք Եշալէթին Հիքեայէի թապի'իէ իսմինտէ օն իքի ճիլտտէն իպարէթ պիր պէօյիւք քիթապ չըգտը , վէ էհալի օնուն պասըլմասընա լաղըմ օլան մէսարիֆէ իմտատ իչիւն 4,800,000 (տէօրթ միլիօն սէքիզ եիւզ պին) ղուրուշ վէրտի :

Օտրպան իսմինտէ Եմերիգալը պիր մէշհուր միւէլէիֆին Եմերիգանըն Հիքեայէի թապի'իէտի իսմինտէ պիր թէէլիֆի վար տըր , քի հէփ ճիլտլէրի 180 Բաունտ սթէնլինէ (սայքի 20,000 ղուրուշա) սաթըլըր իսէ տէ , եինէ չօգ ալանլար պուլունուր :

Մէմալիքի Միւճթէմա'ատա պին ալթը եիւզ գատար գաղէթա նէշը օլունուր : Պունլարտան պաղըլարը հաֆթատա պիր , պաղըլարը հաֆթատա իքի տէֆա , վէ սայըրլէրի եէվմէյէ պասըլըրլար : Պու գաղէթալար սէնա'աթա՝ զիրա'աթա՝ թէվլարիլսէ՝ էտէպէ՝ մէկհէպէ վէ ի'լմէ , քէզալէք ումուրու խարիճիյէ վէ տախիլիյէ բօլիթիգասընա միւթալիգ տիրլիւէլլէմ վէ չօգ մէնֆա'աթը ի'լանլար իլէ տօլու տուր : Իմտի էհալի ա'լէսսէվիյէ ալիմ , թէրպիյէլի վէ օգումաղա հավէսլի օլմուշ օլմասա , 1,600 գաղէթայա ղ գատար եաղըլան օլապիլի'ր մի , քի մէսարիֆ չըգտըգտան սօնկրա՝ քեար տախի օլտուն : Պու գաղէթալարըն թապագալէրի էքսէրիյէ ղայէթ պէօյիւք տիր , եպղըլարը փէք ուֆագ , վէ չօգ շէյ մէվճուտ օլտուգտան պաշգա , պահալարը տա չօգ ուճուգտուր , էօյլէ քի սէնէվի պահասը ալթմըշ ղուրուշտան զիյատէ հաֆթատա պիր պասըլըր գաղէթա ալ պու-

Ամերիկանն քիթապէթ վէ ի՛լմ շերքէթլէրի :

լունուր . պու սէպէպտէն եազըլանլար չօգ օլմուշ օլմասա , Տիչ պիրիսի իտարէ էտէմէզ : Պիր գազէթանըն իլէրի կիթմէսի իչինն 3,000 եազըլան իգթիղա էտէր . պու գազէթալարըն իսէ քիմինին 3,000 , քիմինին 5,000 , պա՛ղըլարընըն 10,000 , վէ պա՛ղըլարընըն տախի 18 եախօտ 20,000 եազըլանը վար տըր . հաթթա 100,000 եազըլանը օլան գազէթա տախի պուլունուր : Եւքին տէյէլիմ քի՛ պունլարըն պիրիպիր իւսթիւնէ իւչէր պին եազըլանը օլտուն . պու հիսապլէ 1,600 գազէթանըն 4,800,000 (տէօրթ միլիօն սէքիզ եիւզ պին) եազըլանը օլմագ լազըմ կէլի . վէ պու սուրէթտէ Սէմալէքի Միւճթէմա՛ա էհալախնտէ Փամիլեա պաշնա պիր գազէթատան վիլատէ տիւչէր :

Պագաթ պունլարտան պաշըա՛ մախսուս պիր՛ը մատտէ իւղէրինէ եազան նիչէ պէօյիւք գազէթալար տախի վար տըր . մէսէլա՛ Փիզիդա , բօլիթիդա , թէվարիս , իլմի իլահի , մէքանիդ , զերա՛աթ վէ սայրիէ հագզընտա օլան գազէթալար . քի պունլարըն վասէթասը իլէ կէրէք Ամերիգատա վէ կէրէք Եւլըօփատա ի՛լմ վէ սէնա՛աթա միւթալիգ պիր իճատ եա պիր հիւնէր պուլունսուղու կիւի , ագապինճէ էհալինին իչինտէ եայըլըր , վէ պիր մէշուր միւլէլիֆ զուհուր էթտիյի , եախօտ պիր միւլէլիֆին քիթապլարը նէշը օլունտուղու հալտէ , հէր քէսէ խապէր վէրիլըր :

Գ . Քիթապէթ վէ ի՛լմ ՏԵՅԻՐ ԹԻՐԵԹԻԼԵՐ

Սէմալէքի Միւճթէմա՛ատա պուլունան քիթապէթ վէ ի՛լմ շերքէթլէրի տախի էհալինին իչինտէ իլմին զայէթլէ եայըլմըշ օլտուղունա պիր իսպաթ տըր :

Ամերիգանըն քիթապէթ վէ Ե՛ւր շերքէթլէրի :

Մէմալքի Միւճթէմա՛յի Ամերիգա օթուզ պիր Է-
 յալէթ տիր, հէփիսինին իչինտէ տէ Փիզիգա, քի-
 թապէթ, գիրա՛աթ, մէքանիգա սէնաաթլարը վէ
 սայիրէնին իլէլլէյիզ շէրէֆ պուլմասը իչին իհտաս
 օլունմուշ շիրքէթլէր վար տըր : Պու շիրքէթլէրտէն
 պիրինին Նիու Եօրք շէհրինտէ 40,000 ճիլտտէն
 միւրէթթէպ պիր քիթապլսանէսի վար տըր . եինէ
 օլ էյալէթին պիր տիկէր շիրքէթլինին 30,000 ճիլտ-
 տէն իպարէթ պիր քիթապլսանէսի վար տըր : Փի-
 լատէլֆիանըն շիրքէթլէրինտէն պիրինին 52,000, վէ
 Պօսթոնտա պիր տիկէր շիրքէթին 32,000 ճիլտտէն
 իպարէթ քիթապլսանէլէրի վար տըր : Պաշգա չօգ շէհր-
 լէրտէ տախի պու շիրքէթլէրին 5,000 տէն 20,000 ճիլ-
 տէ գատար քիթապլարը օլան ղայէթ չօգ ումուսի
 քիթապլսանէլէրի վար տըր : Պու շիրքէթլէրին Էթ-
 տիյի իւ՛մուսի մէճիլլէրի թարիֆ Էթմէտէն սարֆը՝
 նապար էտէրիզ : Լչրմէնի միլլէթինտէ պու պապ-
 տէ պիթարաֆ օլան Նիկոդայոս Մ . Օօրայեան
 սէօյլէսին . պու ղաթ Բաղմավէպ վարագանըն սէ-
 նէ Ե . Նումերօ 23տէ Իտարէյի միւլքիյէ իւզէ-
 րինէ Էթտիյի պահսլարըն պիրինտէ՝ թէրպիյէյէ
 վէ էտէպէ միւթալք միլլէթ մէճիլլէրի հագգըն-
 տա սէօյլէտիյի վագըթ տէր, «Պու թարզ մէճ-
 լիլլէր իլէ հէր միլլէթտէն զիյատէ Ամերիգալլար հէր
 շէյտէ ճէսամէթլէ իլէրի կիտէրլէր : Օլ միւպարէք
 մէմալքտէ միլլէթին Փայիտէսի իչին ու՛մուսի տէրս-
 լէր գրաաթ օլունմագ ա՛տէթի էօյլէ տէրքեար տըր
 քի պա՛ղը քէրրէ 45,000 քիշի ճէմ՝ օլուպ տինկլէր-
 լէր իմիշ՛ :

Իչպու նագլ Էթտիյիմիզ շէյլէրին քեաֆֆէսի տէ
 պիրիպիրինէ միւթապըգ սըր, վէ ինքեար օլունմագ
 սուրէթտէ աշիքեար կէօսթէրիր՝ քի Շ էմալի Ամե-

Ամիրդատա Գաթուխընին նէ հարտէ պուլունտուղու :

րիգա է հալիսի օլ տերեճէ թէրպիյէ թահճընա կիր-
միշ տիր , քի հիչ պիր միլէթին օնու Փասլ էթմե-
յէ հագգը օլմատրգտան պաշգա , հասրէթ չէքիպ
օլ մէրթէպէյէ էրմէք իչի-ն էլինտէն կէլէն ղայրէ-
թի տախի տիրիղ էթմէմէլի տիր :

Թարիֆէ շայան պիր շէյ տահա վար տըր , քի
օնտան տա ալէսսէվլիյէ պիր միլէթին նէ տերեճէ
թէրպիյէյէ մալիք օլտուղու աչիքեար կէօրինսիւր :
Վաթուխընը պու պէլտէտէ սօն տերեճէ չաքչապ
ճահտ էթտիրտէն սօնկրա՝ մէթաննէթ պուլամատրգ-
տան պաշգա , կիւն պէ կիւն ինգըրաղ պուլմագտա
տըր : Պունունլա տէմէք իսթէմէյիղ՝ քի Վաթու-
խընէրին սայըսը շիմտի օն սէնէ էվլէլ օլտուղուն-
տան զէյատէ տէյիլ տիր . մէրամըղ՝ Վաթուխընը
շիմտի չօղալմայօլլար տէմէք տէյիլ տիր : Մալիւմ
օլտուն քի Ռօթէսթանղըղն «փէնահեահը» օլան
պու պէլտէ՝ մէղհէպլէրինին զուլմունտան աճիղ օ-
լուպ , սէրպէսթընը պուլմագ իչիւն Նալրօփատան Փի-
րար էտիպ կէլէն սէֆիլ Վաթուխընի ճան ու կէօ-
նիւտէն գապուլ էթմէյէ տայիմա հագըր տըր . հէր
սէնէ (նիճէ քի սահիֆէ ԿՅտէ տէտիք) էլիչէր պին
քիչի Նալրօփատան չըղպ Ռօթէսթանղըղն պու
«փէնահեահընա» կէլիպ , սէրպէսթընը վէ հիմայէթ
պուլուրլար : Փափազլարընը , պաթըլ թիթիգատը-
րինի , ճահիլիքըրինի վէ Փաղիըլի տախի պէրու-
պէր կէթիրիըլէր իսէ տէ , Ռօթէսթանղ Վմերիգա
օնլարը իսթէյէրէք գապուլ էտիպ , վէ կէրէքըլին
գուվլէթինէ , թէրպիյէնին ալէսսէվլիյէ շէրէֆ պուլ-
մուշ օլտուղունա կիւլէնէրէք , աղ վագըլմտան օն-
լարըն Փիքըլէրի աչըլպ էտնա հալէրինտէն եիւ-
ճէլէճէքըրինի իւփուտ էտէր : Պու գատար Վա-
թուխընը Ամիրդատա պուլունտուգտան պաշգա , Նալ-

Ամերիգոտա քաթօլիքերին նէ հայտէ պուլունտուղու :

րօփանըն Վաթօլիք պէտէլէրի տախի Մէմալքի Միւճթէմատա Վաթօլիքիին եայրլմասընա իմ տատ իչիւն իանէ վէրիլէր : Փրօփականտա նամ շիրքէթ հէր սէնէ Վաթօլիքերին Ըմերիգատաքի մէքթէպլէրի՝ մէտրէսէլէրի վէ վազըրլար իչիւն քիւլիյէթիւ ագչէ սարֆ էտէր : Լաքին պու գատար զայրէթ էտիպ, սէնէ պէ սէնէ պու գատար եէնի Վաթօլիքիլը կէլիլէր, վէ իբի եիւզ սէնէտէն պէրի Ըմերիգատա Վաթօլիք վար վէ վազըրլար տախի էքսէր օլմուշ տէյիլէր իսէ տէ, եինէ ասըլ քէնտի նէշը էթտիքլէրի իլանլարա նազարէն, Մէմալքի Միւճթէմատա հալա իւչ միլիօնտան զիյատէ փափայա ինանան պուլունմազ : Բրօթէսթանդլարըն սայրսը իսէ՝ եիրմի եէտի միլիօնու թէճավուզ էտէր : Պու գատար տիւզիյէ պէօլիւք պէօլիւք Ըմերիգայա գօշան պինէրճէ Վաթօլիքէր նէ՞ օլույօրլար : Թապիաթըլլա արթմալը տէյիլէ՞ր մի իտի . պուլարըն էվլատլարը նէ՞ օլույօր : Զօգ տիւշիւնմէք իսթէմէզ . պուլար տա Բրօթէսթանդլարտան չօգ զիյատէ էօլիւյօրլար տէմէլի իլ, եա տա սէնէ պէ սէնէ օլ գատար ատէմ Բրօթէսթանդ օլույօր՝ քի Լվրօփատան ֆիրար էտէն օլ հիսապսըզ ճէմիյէթ՝ Վաթօլիքերին արթմասընա քեաֆի օլամայօր :

Վաթօլիքէր՝ մէքթէպլէրի վէ մէտրէսէլէրի վասիթասի իլէ պագը վագի՞ օլուր՝ քի մէզհէպ խուսուսունտա գայտսըլ վէ հաճաթսըզ պիր Բրօթէսթանդըն էվլատընը ճէլպ էտէպիլիլէր . լաքին պիրինին եէրինէ օն քիշի պիրտէն զայպ էտէրլէր : Լազըն վագըթլարտա չօգ շէհրէրտէ Վաթօլիքէրտէն զայէթ չօգ պրըլանլար օլտու, վէ պիլ քիւլիէ Վաթօլիքէրտէն տէօնմէ եէնի քիլիսէլէր գուրուլտու : Ըմերիգա կիպի սէրպէսթ վէ ալէսսէվիյէ թէրպիյէ ճիհէթիլլէ ի-

Քաթօլիք պետելերին հալե թերպիյեսի :

էրլէմիշ պիր պելտտե՝ Վաթօլիք մեղհէպի կիպի պիր մեղհէպին իլերիլէմէսի պու գատար օլա պիլիւր :

Գ. ՔԱԹՕԼԻԻՔ ՊԵԼՏԵԼԵՐԻՆ ԹԵՐՊԻՅԵՍԻ :

ՄԻԻԹԵՊԵՐ ՔԱԹՕԼԻԻԼԵՐԻՆ ՎԵՐՏԵՍԵՆ ՇԷՆՏԵԹԼԵՐ :
 ՔԱԹՕԼԻԻՔ ԲԻԼԻՍԵՍԻՆԻՆ Ի՛ԼՄ ՎԷ ՔԻԹՈՎԵԹԷ ԳԱՐՁԸ
 Ա՛ՏԱՎԵԹԻ :

Մէմալիքի Միւճթէմա՛ատա թերպիլէնին նէ տեւրէճէտէ պուլունտուղունու թէֆթիշ էթտիքտէն սօնկւրա՛ շիմտի Վաթօլիքլիլիին մէթին գալա՛լէրի օլան պելտէլէրէ կիտէլիմ՛, պագալըմ օրատա թերպիլէ նէ հալտէ տիր : Իթալիատա՛ Խսիանիատա՛ Բօրթօկալտա՛ վէ Ղիւնուպի Լմերիգատա էհալի նէ՛ տերէճէ թերպիլէտէ պուլունուր : Վաթօլիք մեղհէպի չօգ տէհրլէրտէն պերի պու պելտէլէր իւղէրինէ մուսալլաթ օլմուշ տուր, վէ պու սէպէպտէն օնուն նէ թարղ մեղհէպ օլտուղունա էն սահիհ թէճրիւպէ պունլար օլա պիլիլէր :

Եօջնուլարն վ՛րտիլի խապերլէրի գապուլ էտեր իտէք, օնլար շահատէթ էտեր՛ քի ի՛լմ վէ թերպիլէ ալէսսէվէլէ իլերլէլէճէք եերտէ, պու պելտէլէրտէ ալէսսէվէլէ ճէհալէթ զալիպ օլմուշ տուր : Էլունիւ նիղամ իւզրէ գուրուլմուշ պիր մէքթէպ եօգ տուր. վէ պայաղը խալզըն տայիմ փախէսալլ վէ Վիլիսէլէ պէնփ օլմասը իչիւն ճահիլ գալմասը պու անէ տէք մագպուլ սայըլմիշ խտի, զիրա ֆիքրլէրի նէ գատար ույանըր իսէ, օլ գատար տա թասըպլըպարը վէ թէպահէթի նօգասն պուլուր : Պու միւլահապայա իթիպար էթտիքլէրի իչիւն, պայաղը խալզը թերպիլ

Քաթօլիքներին թերպիյէ ետիճիլէրի, եանի՝ ճիղվիթլեր :

յէ էթմէյէ զայրէթ էթմէտիբտէն պաշգա, թերպիյէ թահսիլ էտէճէք եօլուն իւզէրինէ տախի օլ գատար էնկէլլէր գօտուլար, քի էյի թերպիյէ թահսիլ էթմէյէ զայէթլէ արգու էտէնլէր տախի իւմիտսիղ պիր թարաֆա չէքիլիլլէր իտի : Պու տէտիբլէրիմիզ պա-յաղը մէթէպլէր իչիւն տիր :

Պալա մէթէպլէր տախի վար իսէ տէ, էքսէրիտի ճիղվիթլերին էլինտէ տիր : ճիղվիթլէր Վաթօլիք պէտէլէրտէ թերպիյէ էտիճիլէր տիրլէր, վէ հէր եէրտէ ա՛լէսսէվիյէ քէնտիլէրինի թերպիյէ նազըրլարը սըրասընա գօրլար : Իմտի՝ պու պէլտէլէրին սէֆիլ հալի, վէ ճիղվիթլերին՝ եանի Վաթօլիք թերպիյէ էտիճիլէրին ճահտ ու զահմէթլէրի վէ պուլտուզլարը իգպալ հազգընտա սահիհ մալիւմաթ էտինմէք իչիւն, պիր գաչ հիլէսիզ իսպաթլար պուրպա տէրճ էտէրիզ՝ տէյիլ Բրօթէսմանդլարտան, իլլա միւթէպէր Վաթօլիքլէրտէն, քի պիզլաթ իչին իչինտէ օլարագ՝ Վաթօլիքլիյին թերպիյէ թարաֆընտան գուսուրլարընը էյի Ֆարգ էտիպ աչիքէար կէօսմէրմիշլէր տիր : Աէօղլուսիզ՝ ճունուպի Լմերիգատան մատէ, օ պէլտէլէր իչիւն տիր քի Վաթօլիքլիյին իպթիտասընտան պէրի՝ եանի պին սէնէտէն զիյատէ պիւթիւն պիւթիւն օնուն հիւքմի ալթընտա գալըլար տըր : Մէրամըմըզ շիմտի պու պէլտէլէրին պու կիւնէտէք նէ հալտէ պուլունտուզունու կէօսմէրմէք տիր : Աթալիատա շիմտի էհալի այաղա գալըպ՝ Փատիպը վէ քիլիսէսինի զապթլէրինէ կէչիլիյօրլար : Պու մէմէքէթտէ Վաթօլիք քիլիսէսի Ֆուրսաթ պուլուպ կիւզէրճէ սէնէլէր բօլիթիգա, ի՛լը վէ սանա՛աթըն իլէրիլէմէսինի մէն՝ էտէ պիլտի իսէ տէ, շիմտի արթըզ էտէմէյօր : Պիր վազըթ Վաթօլիք պէլտէլէրտէ չօգ սէվկիլիւ վէ ի՛զ-

ձեզ վիճելուն ուսուցի թերպիյեսի :

զեթըն օլան Նիզվիթէր , շիմտի էջլէ տէյիլ տիրլէր : Վաթօյիք մեմէքէթլէրին չօրունտան գօլուլուպ առ- շարը չօգարլլալլար . ումարըզ վէ ինանըրըզ քի ճէմա՛տթ գուվվէթ վէ նուֆուզ քէսպ էտէրէք՝ իլէ- րիլէմք եօրունա կիրէճէք տիր : Պու պէջլէ իսէ տէ , Վաթօյիքըլք՝ պու պին սէնէնին իշինտէ , մե- րամընը իճրա էթմէյէ վէ քէնտի թապի՛ի մէյվէսիննի վէրմէյէ Տէր տիրլիւ ֆուրսաթը էտինմիշ օլտուղու Իթալիտաա վէ սպիր պէլտէլէրտէ նէ ֆայիտէ էթ- միշ տիր , անկլամագ վէ պիլմէք էյի տիր : Պու վէճՏ իլէ էջրէնիլիզ՝ քի պաշպա մեմէքէթլէր տէ օ Տարլերէ կիրիֆթար օլտուգլարը թագտիրտէ , Վաթօ- լըրըք օնլարը նէ ֆէլաքէթլէրէ տիւչար էտէպիլիր . վէ էկէր Իթալիալըլար տէֆա օնուն պօյունտուրուղունու իւզէրլէրիննէ ալըրլար իսէ , նէ՛ թարղ գրսմէթէ տիւ- չար օլաճագլար սըր :

Վուզէն նամ մէշՏուր Վիրանսըզ Ֆէյլ՝ սօֆ Նիզ- վիթլէրին մէքթէպլէրի վէ մէտրէսէլէրի Տագգընտա սէջլէյիպ տէր , քի “Նիզվիթլէրին՝ Եյի թերպիյէ վէրմէք Տիւնէրիննի պիլիր իզ , տէյիւ Եյիւնտիրլէրի պաշպա շէյ տէյիլ տիր , իլլա կէնճ չօճուզլարըն թավը ու Տարաքէթլէրիննէ կիզի տիգգաթ էթմէք* քի փէք ֆէնա պիր ուսուլ տուր . վէ մէքթէպլէրինտէ պունտան տաՏա պիր էյի թարղ իլէ շէյ էջրէթ- տիրլէրի եօգ տուր : Չօգ մէսարիֆիլեր էտէրլէր , վէ շօր-իլարըն ախլարընը ալլաթիմագ իլլեւն պիլ թագլլա՝ շա- ֆիլլաթն պիկոտէ շիննիլէր իճրա էտէրէ՛ կէօլլէրն պօ- յարլէր” :

Վրանսանըն էն պէյիւք մէքթէպի Տօճալէրինտէն

*Ճեմէն հօմալը լայրիլլէրիննէ մէրէպիլնէ օնլարն վարայը լէֆլարը տիլիպիլիտին ուլարտան այըր էտէթէթիլլէր իլլեւն՝ էն լիլէ կեմէրի ռայի՛ օնլարն էթիլլէրիննէ ինլէթէ ֆօլլաթի րըր :

ճիշդիմացին ուսուցի թերպիյեսի :

Միշէ՛ Ղիզվիթերին Աէն Սիւլիստէքի մէքթէպ-
լէրի Տագգընտա սէօյլէյիպ տէր . “Ղիզվիթերին Տէր
շէյտէն զիյատէ արդու էթտիյի շէյ՝ էօյլէ մէքթէպ-
լէրէ սաՏիպ օլմագ տըր քի նէ շէյ էօյրէթմէք նէ
տէ շէյ էօյրէտէն լազըմ՝ օլտուն : Աէն Սիւլիսլէ
Ղիզվիթէր պիրիպիրլէրինի էյի պուլտուլար : Եւ յօլ-
վէ յօլը-է սէսսիլճէ պիրիպիրլէրի իլէ փազարլաշտը-
լար : Պու մէքթէպլէրտէ գանունա գարշը տէօնէն
Փորլտագարը կիւճ իլէ անկլայ պիլիյօրուզ, օնու
տա օնլարըն վէրտիյի մէյվէլէրին յէօնի-լէ-յի-րէն :
Պունլարըն Տագգընտա օլան մա՛լիւմաթլէրիմիզին
պիր ազընը տա օնլարըն իլմ քիթապլարընտան ,
դայէի վէ դայէի Ֆէնա վէ հէր Եէրտէ յէրպ օլը-ն-նուշ
քիթապլարընտան ալըրըզ . փափազըզա Եէնի թա-
լիպ օ,ան սէֆիլ փափազլար պու քիթապլարտան
իլմ թաՏիլ էթմէյէ միւսթապիլ պօրճու տուր-
լար” : (Les Jésuites par M. M. Michelet et Quinet.
p. 4.)

Ղիզվիթերին թերպիյեսի Տագգընտա Միշէնին
տէտիրլէրինտէն պիր պաշգա խպամ տախի կէթի-
րէլիմ : “Պապալար վէ անալար էվլատլարընըն խպըր
իջին աշգ ու զպրէթլէրինտէն նաշի՝ օնլարը թէր-
պիյէ էթմէյէ գալըրշտըզլարը Տալտէ , ալա քէնտի
նէֆտէրինի արամայըպ , Եալընըզ օնլարըն էյլէյինի
խթէրլէր . օնլարըն էօյլէ Տիւննի նիզամլէ պէօյիւմ-
սինի իսթէրլէր , քի Տէր թարաֆտան իլէրլէյիպ , վէ
ազար ազար գուվլէթ քէսպ էտէրէք ատամ օլուպ
աթալարընըն Եէրինի թուլթսունլար : . . . Եւ քին
Ղիզվիթէր նէ՞ կէօնէ թերպիյէ էտէրլէր : Ղիզ-
վիթէրէ սաՏալէթիք էտէն Չէրուգգի նամ Ղիզ-
վիթ՝ պու շէյի պիլէ փէք կիւզէլ թարիֆ էտէր :
Եէնի տօղան պիր մա՛տում չօճուղու տօղու պէօ-

ճիշդութիւնն ուսուլի թերպիւյեսի :

յիւթմէք իջին գունտագլայրպ պեշիյէ գօտուղու-
մուզ կիպի , չօճուգլարըն տախի իրատեթինի՝ շէօյլէ
թարիֆ էտէլիմ , քիւչիւքտէն գունտագլամալըլը ,
քի պէօյիւտիւքտէն սօնկրա՝ էյի վէ Փայիտէլի շէյ-
լէրէ հավէպի օլունլար” : (Apologie, P. 336) :

“Պիր չօճուղուն գուվէթլէրի օլ գատար վագըթ
պաղըր գալըրգտան սօնկրա , իշէ եարար օլուր տէ-
յի զանն էտէնլէր , էլ վէրիւր քի Չերուգդինին տէ-
տիյի իլէ՝ եինէ՝ Ղիզվիթլէրին ութանմաղտան գա-
նունլարընըն պիրինտէ եալըրգլարը պիր պաշգա
փերլասըզ քէլամը րուպար էյլէսինլէր : Ղիզվիթ-
լէրին նէ թարզ միւթիւլիւք թալապ էթտիքլէրի վէ
էլլէրինտէ օլանլարը նէ հալէ տիւշիւրմէք իսթէտիք-
լէրի պունտան չօգ էյի անկլաշըլապիլիւր : Տէտիք-
լէրի քէլամ շու տուր . Պիր ատեմ թէքմիլ իթաամ
էտէպիլմէք իջին՝ պիր քէնէնէ՝ է՝ պէր էօլիւ- կիպի օլ-
մալը պըր” :

“Ղիզվիթլէր՝ Իրատեթի գալարըրըլմըզ հալտէ ,
վէ իրատեթին գալարըրըլմաը իլէ օ պիր գուտրէթլէր
գուվէթլէթ քէսպ էթտիյի հալտէ , իրատեթին եէրի տօլ-
մա՞ց մը՝ տէյէճէք օլուրլար իսէ , պունա պիզ շու ճէվապը
վէրիւրիւ , քի Պու թարզ իլէ օ պիր գուտրէթլէրին գուվ-
վէթլէթ քէսպ էտէպիլիւր , վէ Փիրը ու իտրաքըն էօլիւ-
էրաքէնէն սաղ գալապիլիւր օլտուղունու իսպաթ էթտին-
լէր : Իւչ եիւզ սէնէտէն պէրի գա՞ջ մէշՆուր ատեմ
մէյտանա կէթիրէպիլտիլէր : Պիր ատեմին պիր եէ-
րինին զայիֆլէնմէսի իլէ տիկէր պիր թարաֆըր գուվ-
վէթլէնէպիլիւսէ տախի , պէօյլէ պիր շէյէ ճէսարէթ
էթմէյէ քիմի՞ն հագըր օլապիլիւր , պիր ատեմին սօլ
կէօպիւ էյի կէօրսիւն տէյի սաղ կէօպիւնիւ չըգարմագ
ճայի՞զ մի տիր : . . . Ինսանըն ճանընը տախի պէօյ-
լէ պիշիմսիզ հիյէթէ սօգմագ միւրաս էտէնլէր ի-

Ճիգ վիճերին ուսուլի թերպիյեօի :

մանսրզլըգ էթմէլէր մի . պիր ատեմէ՝ Պալան գուտրէթ սէնտէ գալըն , լաքին շու Փալան գուտրէթինի օնա Փէտա էթմէլի սին . գուվլէյի հաֆըղէնի՝ (յիշող-նի-ն) , ուֆագ թէֆէք շէյլէր հիսս էթմէք գուվլէթինի , մէշղուլիյէթ վէ սէնաաթտա Փիլան ա՛տէթլէրի իճրա էթմէյի սանա միւսաատէ էտերիղ , լաքին սէնին ասըլ զաթընա միւթալիգ պիր շէյի , ինսանլըղընըն էսասը օլան պիր շէյի , եա՛նի իրատէթինի վէ սերպէսթլիյինի էլինտէն ալըրըգ , վէ պէօյլէճէ իշէ եարամաղ գալաճագսըն . պիղ սէնի պիր մաքինա կիպի գուլանաճաղըղ , էօյլէ քի սէնին քէնտի իւղէրինէ ասլա հիւքիւմէթին օլմայաճագ տըր՝ տէմէք՝ գուլմ տէյի՛ւ մի տիր» : (Les Jésuites par M. M. Michelet et Quinet. p. 336.)

Ճիգ վիճերին մէքթէպլէրինտէ միւշէրրէֆ վէ միւղէյեէն կէօրիւնիւշ իլէ պիր եափմա ալիմիք օլտուղունու պու միւէլիֆ իգրար էտէր իսէ տէ , նիյէթի՛ օլ կէօրիւնիւշիւն ալթը պիւս պիթիւն պօշ օլտուղունու կէօսթէրմէք իտիյի՛ շու պէնտտէն անկլաշըրը :

«Պունլարըն (Ճիգ վիճերին) գուսուր շէյլէրի տալի պագ նա՛սըլ պու թութտուգլարը կօլա միւթապըգ տըր : Պունլար իպթիտա ճան վար օլտուղունա շիւպհէ էթտիլէր . վէ պու շէյ իլէ ճանըն սէպէպի էվվէլի վէ փունկարը օլանըն հագգընտա տա շիւպհէլէնմէյէ պաշատըլար՝ եա՛նի Մլահըն հագգընտա տաիի պաշգա զիւ՛իւմէրէ վարտըլար : Փագաթ իւթիպարլարընա խալէլ կէթիրմէմէք իշիւն՝ պիր միւլհիւտի Փէյլէսօֆլուգ , վէ Մլահա ինանմայարագ պիր նէվ՝ ճանա իթիգատ էթմէք իճատ էթտիլէր , էօյլէ պիր իթիգատ քի ինսանըն թավը ու հարաքէթինէ սալթ սուրէթա , տէյիլ հագիգէթ պիր թէէսրի օլապիլիր : Ա՛ է պու շէյտէն , եա՛նի Փէյլէսօֆլուղուն

ճիշդ թերթերն թերպիյեանն սեմերէրի :

պիր վէ էն պէջիւք մատտէսի վէ նիհայէթինի քէսիպ
աթմագտան հէփի օլ սուրէթա օլան թէֆթիշէր՝ մէ-
սէլէր, ինճէ ինճէ պահար վէ միւճատէլէր նէ-
շաթ էթտիլէր , քի ճիշդ թերթերն թալիմ էթտիր-
տիքլէրի մատտէլէր տիր : Ինտանըն էն ազամէթլի
շէյինի գալտրորդտան սոնկրա , հեր քէս կիտէրէք
պու պինամուսլուգլարա , միւճատէլէրին Փանիլիյինէ
փէրտէ չէքէն պու գըլըճ կիւլէշինէ պէնկզէր օյուն-
լարա միւպթէլա օլտու : Եթտիքլէրի պաշգա շէյ
տէյիլ իտի , անճագ թէաթրօ օյունլարը , ալայլար ,
ագատէմիա փէհիվանլըգլարը , բուհանի կիւրէշէր :
Նէ՞ աճայիպ շէյ տիր , քի պիր ատէմ՝ օլ գատար
իլմէ մէշըլլ օլտուգտան սոնկրա , օլ գատար քի-
թապլար օգուտուգտան սոնկրա , էվվէլ նէ իտի իտէ՝
եինէ օ պօշ գաֆալը ատէմ՝ օլուր : ճիշդ թերթերն
թերպիյէսի ուտուլինէ տիգգաթ էտէր իտէն , պու սըր-
ըր անկլայապիլիւսին . թերպիյէ էթտիքլէրի շայիրտ-
լէրին իւզերինէ հատարգ հիսապարգ եիւրէր գօրլար .
հէփիտի տէ ֆայիտէսիլ . կէրչէք շան ու շէօհէթ-
տէն ուղագ սագլամագ իւչիւն՝ տիւման իլէ կէօզլէրի
գամաշորըրլար . ինտանը սըգը սըգը պաղայըպ ,
կէջա իլմտէ վէ քիթապէթտէ իլէրլէյօր կիպի կէօս-
թէրիլէր : Եթման քէնտի տիւնեայա կէլմիշ օլ-
սա , ինտանլարը թէմպէլիյէ միւպթէլա էթմէք ի-
չիւն , պունտան միւնասիպ եօլ իճատ էտէմէգ իտի՞ :
(Les Jésuites par M. M. Michelet et Quinet p.
208, 209.)

Պու մուխթասար պէնայէրի ալտըղմըք քիթապըն
միւլէլիֆի Վաթթիլէր իտէ տէ , պիր ուճտան օպիր ու-
ճա տաք կիւզէլճէ իսպաթ էտէր քի ճիշդ թերթեր կի-
պի ատէմլէրին էլինէ թերպիյէ իչիւն չօճուգ թէս-
լիմ՝ օլունամալ . շէրէֆլի ֆագաթ ալտատըճը՝ վէ

Ճիգով թէրին թերպիտեանէն հասըլ օրան մէ վէլէր :

պիւթիւն պիւթիւն պօշ կէօսթէրիչէր իլէ ալտա-
տըլար, տէրս քիթապլարը իչէ եարամաղ, Փայիտե-
սիլ շէյլէր տիրլէր, վէ շէքտիքլէրի զահմէթ չօճուգ-
լարլն Ֆիքրիհի քէօրլէտիպ պօզմագտան պաշգա պիր
շէյէ կարամաղ : Պրանսըղլար պունլարա գարչօ
էօյլէ զազէպ կէօսթէրտիլէր քի, հօճալըգ մէմուրի-
յէթիլլէ հիւքմ էթտիլլէրի եէլլէրիստէն *գօվուլ-
տուլար . վէ Պրանսըղլար Միչէնին քիթապընը կէօր-
տիւքտէ, ղայէթ պէյէնիպ, միւէլլիֆին՝ պունլարըն
նիլսմսըղլըգլարը հագգընտա էթտիլլի միւտահանէ-
սիլ տօղու շէրա՛ւթլարընա հագգ վէրտիլէր : Խալիս
Վաթօլիք պէլտէլէրտէ, մէսէլա՛ Նիթալիա, Խսպանիա,
Իօրթօկէլ վէ Ղիւնուպի Լ՛մերիգա մէմլէքէթլէրին-
տէ թէրպիտէ պիր վազըթ սայքի պիւսպիւթիւն պուն-
լարըն էլինտէ իտի իսէ տէ, շիմտի էօյլէ տէյիլ տիր .
պու պէլտէլէրին հալի՛ օլ վազըթլար հօգարտա զէքը
էթտիլլիմիլ թա՛րիֆէ միւթապըգ իտի : Խէկէր Լ՛մերի-
գանըն Մէմալիքի Միւճթէմա ասընտա օրան պինլէրճէ
մէքթէպլէր պու թարղ ատէմլէր էլինտէ օլմուշ ւօլսա-
լար, ա՛ճէպա նէ՛ գատար ալ վագթտա ալթիւսթ
օլուպ գալիանմըչար իտի :

Լսքին պունլարտան պաշգա՛ շունու տախի իս-
պաթ էտէպիլիլիլ՝ քի Վաթօլիքլէք ուսուլի իւզոէ
թէրպիտէ օլմուշ միլլէթլէրտէ, Իրօթէսթանըլար
վապիթասի իլէ պիր ույանըղըգ փէյտա օլմատըգճա,
էհալի տիւչար օլտուղու օլ էտնա ճահիլլիքտէն ճիւ-
զի ինէլաս օլմաղա պիլէ գատիր օլամամըշ տըր : Պու
շէյին պէօյլէ օլտուղունու չօգ մէհնուր Վաթօլիք
ա՛լիմլէր անկլամըշ վէ իգրար էթմիլլէր տիր . վէ

*Իսթի Ֆրանսա բանանմասինն ահտա՛ն էալէ օն պէշ օն-
նի րէր ի Ֆրանսադա ճիլլիթիլի շէրտիլ օլմէ էստէ օլմուշ
պար :

Քաթօլիք ուսուցիչն թէրպէյէ իւզէրինէ էյլէտի թէէ-
սիրաթ :

պէցիւք ճահտ իլէ չարըմըշար տըր՝ քի պարի պէ-
ոյիւք մէքթէպէրի փափաղլարըն պուղ կիպի սուգ
էլլէրինտէն գուրթարսընլար : Աշարտա զէքը էտէ-
ճէյիմիզ շահատէթլէր՝ փարիպտէքի պէցիւք մէքթէ-
պին շիմոիքի հոճալարընտան Ղինէդ նամ մէշուր
պիր զաթըն իւ՛մուսնէն վէրտիյի տէրսլէրտէն ալըն-
մըշ տըր : Պու տէրսլէր սոնկրատան պասմա օլուն-
տուլար :

Ղիզվիթլէր իւզէրինէ եազտըզը պիր պէնտտէն :

« Պու գատար մաղուրանմալարը հագըզը իսէ ,
պարի տիւնեա իւզէրինտէ պիր մահալ կէօսթէրսին-
լէր , քի սօֆու Վաթօլիքլէք ուսուցիչնտէն ալթիսթ
օլուպ խարապ օլմուշ օլմասըն : Լշրօփա , կիւն սօ-
ղու Մսիա , Սէփէփո* վէ Ղիւնոպէ Բօրէփադա պո-
(Սօֆու Վաթօլիքլէյին) սաճաղը պիփէփ էլլէրէր ,
Բապիթի վէ ախլաթ պօզոթըլըլըն ներպէ էսէ՛ շարտա ար-
գասընտան եկէլէլէր : Քրանսանըն պու տէհրին իպ-
թիտասընտա տիւնեանըն իւզէրինէ հիւքմ էթտիյի
վազըթ , Ուլլըրամոնդանլըգո՛ մա՛րիֆէթի իլէ մի
իտի : Տիւնեայա զպիպ օլան Ուլլըրամոնդանլըգ մի
իտի : . . . Ինսալէա , Լափանէա , Բօրնօնալ , Փարափոսա ,
Լէն , Իրլանդա , Պօնէփա , հէփիսի տէ Վաթօլիք-

*Սէփէփո Շիսալէ Աօրէփաճը Միսալէփ Միսնիսադաան այըզ պէր
էյալէլէր տիւր . Բաթիլէլէր զալուպ օլուպ պոս էյալէլէր զապի էլիթի-
լէր , վէ օրադա սափն օլուպ հիփիփէլի օրաթիլէր . պոս սէպիպ-
րէն միսնիլէլի զալը էյն էսէրտէ , էհալէտի զալիֆ՝ ֆափէր՝ վէ Ֆահիւ
ֆալթըշ դըր , վէ նիզմանը պէր հիփիփէլի ալլիլէրա դըր :

ԴՈՒՄԲԵՐԱՆԵՐԱՆ՝ դաղլարըն էօլի թարաֆընտա սափն օլանլար
տիսէփ տիւր , վէ Ինսալէայը Ֆրանսադաան այըրան դաղլարըն օ պէր
Թարաֆընտա՛ էտնի Ինսալէադա սափն օլանլար ալլալըլէր . լափն Փա-
ֆանըն ֆարիշահլար վէ հիփիփէլէր էլլէրինէ պաշ հիփիփար օլ-
մասըն էսնիլէլէրէր տէր տիւր :

Ճիշդիթէրտէն շիրքէթը ինսանիյէյէ օլան մազարը աթ :

իք իլէ պօղուլմուշ տուր : Սիզ տէ օնլարըն պախթընա իլհագ օլմագ մը իսթէրսինիզ : Իշթէ սիզէ պիր սէրպէսթ լագրտուր . օլ խէլաս էտէմէզ մէզպահըն իւսթիւնտէ պուլունան գուրպանլար եէթիշեր» :

Իլք Փասրլտան :

«Օն ալթընձը տէհրին սօնունտա էհալինին ճէօհերի պիւթիւն պիւթիւն սէօնտիւ : Սիւէլիֆլէր , շաիրլէր , սանա'աթքեարլար պիրի պիր արտըսըրա նապէտիտ օլտուլար : Օլ ճէսուր միլէթին զիւրրիյէթի էօլիւմ հավասընը ալա ալա էօլիւ կիպի տիւշիւպ ույգույա տալուր : . . . Ֆրանսըզլար , սագընըն , պաշգալար թէճրիւպէսինի էթտիլէր : Իվրօփանըն ալիլ , շան ու շէօհրէթ վէ հիւքիւմէթ ճիհէթիյէ էն զաիֆ միլէթլէրի օնլար տըր , քի Լյօլանըն* շայիրտլէրինէ իչէրինտէ սաքին օլմաղա եէր վէրմիշլէր տիր : Օլմայա քի սիզ տէ օ էօլու թուլթասընըզ . էմասլէր էօնիւմիւզտէ տիր . էճէլ էօլու օլտուղունա շահատէթ էտէնլէր էօնիւմիւզտէ տիրլէր . օլ քէօլէնին ալթընտա օթուրմայըն . զիրա օլ քէօլէնի քի տէհրին զարֆընտա Իսթանիա էլէ Ինլիսայը դիրդէն զէհրէն» :

Իքինձի Փասրլտան :

«(Յն ալթընձը տէհրին իսթիլալընտան սօնիրա պանա պիր միլէթ կէօսթէրին (տէր Ճիլիլիթլէրէ) . քի ճիւմանիյի բուհանի իլէ գարըշթըրտըղը իշիւն , եա'նի Ուլթրամօնդանըղ իլէ խարապ օլմուշ օլմասըն : Ֆրանսանըն Ֆրանսա օլտուղու նէ՞ վագըթտան պէրի տիր . Ժրինձի Լուինին փատիշահըղընտան վէ

*Ինսարիւ Լյօլա ճիւլիլիթլէրէն քիւրդի :

Քաթոլիկներ ուսուցին թապի՝ օլանլարըն նե հարէ կիրիֆ-
թար օլմասը :

1682 թարիստե սերպետիսյէթ ի՛լան օլտուգտան սօնկրա . եա՛նի տեվլէթին քիլիսէտեն ազատ օլտու-
ղու վագըթ տեյի՛լ մի տիր : Պունուն զըտտը սիպին
թա՛րիմաթլէրինիլէ սատըգ գալան միլլէթլէր սիլտեն
նէ՞ Ֆայիտե կէօրտիլէր : Իթալիսյա նէ՞ Ֆայիտե
էթտինիլ : Շու տեյի՛լ մի տիր էթտիլինիլ , քի
պիրլիք իամի իլէ փարչա փարչա էթտինիլ , էյլէ քի
արթըգ պունտան պէյլէ պիր օլաճաղը եօգ տուր :
Նէ՞ Ֆայիտե էթտինիլ Խսիանիա , Խօրթօկալ վէ
Ղիւնուպի Լմերիգա էհալիսինէ : Պու միլլէթլէր
Քիլիսէնին ըուհանի թէէսիրաթընա թապի՛ օլ-
տուգլարը իչիւն էօլիւմ հիլէթլէրինտեն պաշգա նէ՞
միւքեաֆաթ ալտըլար : Եւհ սիլտեն նէ՞ Փա-
լիաէ կէօրտիւ , օ տախի սիլէ սատըգ գալտը , լաքին
օնու Ֆըրգա էլինէ թէսլիւմ էթտինիլ :

«Պունուն զըտտը պու կիւնքի կիւնտե գուվլլէթ
սահիպի օլան միլլէթլէր , սա՛ատէթ նիշանէլէրի-
նէ օլտուն մալիք օլտուգտան պաշգա , պէյիւք պէօ-
լիւք իլլէրէ էլ վուրուրլար , վէ ույանմըշ օլուպ՛
տայիմ արթմագ իւզրէ տիրլէր . Ինկիլթէրրա , Խրու-
սիա , Խուսիա վէ Մէմալիքի Միւճթէմա՛յը Լմե-
րիգա պունլար Բուգրամնդա՞ն մը տըրլար : Սիլլէ
սիւալ էտէճէք օլտուղումուզ հալտէ , քիսթիան
տըրլար տեմէյէ պիլէ ազգընըգ իլէրի վարմալ» :

«Պուրատա Վինէղին Վօմա քիլիսէսի վէ շիմտի-
քի ասիր» նամ պիր քիթապընտան տահա չօգ շէյ-
լէր ի՛լավէ էթմէք իսթէր իտիք իսէ տէ , պիր դաշ
մուսթմասար պէնտլէր կէթիւմէմիլ քիֆայէթ էտէր :
Պու թարզ քիթապլարտան անկարըզ՝ քի Վաթօ-
լիքլէրտէ Վօմա քիլիսէսինին ղայէթ սէֆիլ հալտէ
պուլունտուղունու վէ քիսթիանլըգ ըուհունա մալիք

Քաթօլիքիք ուսուլինին շիրքեթի ինսանիյետե սեմերեսի :

Օրմագ իշին չօգ պեօյիւք թէպտիլամէ միւհմաճ օլ-
տուղունու հիսս էտէն փէք չօգ ալիմ քիմսէլէր վար
սրը :

Օյքր օլունան քիթապ սօգուզ պաշտան ի պա-
րէթ տիր : պունլարըն խիւլասասը ետիսօս մէֆհուհու
չունլար սրը :

Ա. Խսիանեանըն մէշհուր Վաթօլիք տէվէթի :

Բ. Խսիանիատա Վաթօլիք մէզհէպինտէն հասըլ
օլան ահվալը Փօլիթիպիյէ :

Գ. Բօմա քիլիսէսի վէ Հիւքիւմաթը :

Դ. Բօմա քիլիսէսի վէ Իլլիէր :

Ե. Բօմա քիլիսէսի վէ իմէվարիս :

Զ. Բօմա քիլիսէսի վէ Գանունլար :

Է. Բօմա քիլիսէսի վէ Վիէլ էսօֆլուգ :

Ը. Բօմա քիլիսէսի վէ Միլէթլէր :

Թ. Բօմա քիլիսէսի վէ Բնդհանրական եկեղեցի,
եանի պիր ումուսի Վրիսթիանլըգ :

Պիւթիւն քիթապըն մէրամ ու մագսուտու շունու
կէօսթէրմէք տիր՝ քի Բօմա քիլիսէսի տէվէթիէր իւ-
զէրինէ փափանըն հիւքիւմէթ սիւրմէսինի իսթէմէսի,
ղայէթ պաթըլ սօֆուլուղու վէ իլմ ու քիթապէթէ
խուսումէթի իլէ, եանի՝ Կլթրամոնդանլըզ իլէ միլ-
լէթլէրի տէյիլ մամուր էթմէք, իլլա խարապ էթմէք եօ-
լունու թուլմուշ տուր : Վրիթապըն իլք վէ իքինձի պա-
պընտա՝ քէնտիսինի պիւթիւն պիւթիւն պու եանկըշ
թա՛լիմաթլէրէ թէսլիմ էթմիշ օլան Խսիանիայը էմ-
սալ կէթիրիպ, պու եօլու թուլմուշ օլտուղունտան՝
պիւթիւն պէլտէնին իլմի, սէնա՛թլարը, Տէվ-
լէթի վէ էհալինին թալը ու հարաքէթի իւզէրինէ
կէլէն հագիգէթ աճընաճագ հալէրի կէօսթէրի :

Իսփանիա . քաթօլիքիք ուսուլինին սէմերէսինս պիր էմսալ :

Պու իքի պապտան պիրէր մուսթասար պէնտ պու-
րայա տէրճ էտէրիզ . պունլարտան աշիքեար կէօրիւ-
նիւր քի միւէլիֆ տէյիլ գուլաղը իլէ իշիթտիյինի
սէօյլէմիշ, իլլա կէօղէրի իլէ կէօրիւպ վագրֆ օլտու-
ղու շէյլէրի եազմըշ տրը : Իսփանիալլարըն Տիւ-
նէր վէ իսթիտատլէրինի խուլուսանէ մէտՏ էթտիյի,
միլլէթճէ ա'տապէթ վէ նէֆսանիյէթի օլմատըղընա
պիր պէօյիւք իսպաթ տրը :

“Ղիւնուպի Լյլրօփա իւղէրինէ եաղապիլմէք իշիւն
մա'լիւմաթ քէսպ էթմէք նիյէթիյլէ կիտիպ Իսփա-
նիայը կէզտիմ : (Թէէլիֆաթըմտա' սըրա իշ պու քէյ-
ֆիյէթլէրի եազմաղա կէլտիքտէ, պանա էօյլէ կէօ-
րիւնտիւ' քի Ղիւնուպին վէ Վաթօլիք միլլէթլէրին
Տալի իւղէրինէ լայըգը իլէ եաղապիլմէք իշիւն' պիր
քէրրէ օլ մէմլէքէթլէրի կիտիպ կէօրմէք իթիլպա է-
տէր . օ մէմլէքէթլէր քի օլ գատար գարըջըզլըղա վէ
իսթիլալլէրէ կիրիֆթար օլտուգտան սօնկրա' եինէ
Վաթօլիքիք Տիյէթինի թէպտիլ էթմէյիպ' էօթէ-
տէն պէրի էտինմիշ օլտուգլարը միւսանատէսիզ սօֆու
Տալլէրինտէ պիր գարար գալմըշար տըր : Պու խու-
սուսու քիթապըմտա թա'րիֆ էթմէք պանա պիր պօրճ
ա'տտ էտէրէր, քիմնէտէն ճէսարէթ պուլմատըմ իսէ
տէ, Տէփ տօսթլարըմըն րէյ վէ նասիՏաթլէրինէ
րաղմէն' գալըզպ Իսփանիայա կիթտիմ : Տօսթլարըմ
պէնի աճըյարագ, օլսէֆիլ պէլտէտէ պաշըմա մուսթ-
լազ պէլա վէ ֆէլաքէթ կէլէճէք տիր իտտա'ասընտա
իտիլէր” : . . .

“Իքի պուչուգ տէՏրտէն պէրի Իսփանիա նէ տիր :
Իսփանիա' Ուլթրամոնդանըզ թա'լիւմաթլէրինին սօն
տէրէճէ թէէսիրինի փէք աշիքեար թէճրիւպէ է-
տէճէք պիր մաՏալ օլմուշ տուր : Իսփանիա է-
Տալիսինին պու ի'նատը' Տիշ պիր ի'նատա պէնզէմէլ” :

Ուլթրամանթանըն զառֆը, գաղզարը սէմրէսի

«ՍէզՏէպ թանզիմաթընը գապուլ էտէն Լճրո-
 փայա, եանի՝ Բրոթէսթանդըղա վէ Ֆէյլէսօֆլուղա
 գարըն էսքի վագթլարտա կէօսթերիլէն շէտիտ մուա՝
 մէլէ, օնալթընճը տէՏրտէ թաղէլէնիպ, Խսփանիա-
 տա թէմէքքիւն էտէր: Պիր թէաթրօ մէյտանընտա
 տիւլմէնլէրտէն էթրաֆը պընմըլ պիր պուղա կիպի
 գալապարղա պաշընը սալլար: Լճալի վէ փատիշաՏ
 պիրիպիրէրինին ֆիրրինի էյի անկարար: Իքի եիւզ
 սէնէտէն պերի պու մէմլէքէթ պիր եէնի զեւիւմ,
 պիր եէնի թալիմաթ աւլա սինօրլարընտան իչէրի
 սօգամամղա եէմին էթմիշ, վէ եէմինինտէ տէ գավի
 տուրմուշ տուր: Պու մէմլէքէթ՝ Ուլթրամանդանըգ
 իլէ Տրիտէնգ սինադոսու թալիմաթլէրինին շիմտիքի
 միլլէթլէրի նէ Տալէ կիրիֆթար էտէպիլիբ օլտուզու-
 նու թէճրիւպէ էթմէք իչիւն քէնտինի ֆէտա էթմիշ
 տիր. գըյագճա պիւսպիւթիւն պունլարըն էլինէ թէս-
 լիմ՝ օլունմուշ տուր: ՄուՏամէտին էլչիլէրի Գո-
 լէսօտաքի Ըրապ գուլէլէրինին թէփէսինտէն, Ըլ-
 Տամպրատան՝ Եէնի Բէլամըն պիր շէօլէսի սինօր-
 արընտան իչէրի կիրմէսին տէյի տուրմայըպ կէօղէ-
 տիրլէր: Գաղզար Տաղըր արը. Սօնումուզ նէ-
 րէյէ վարաճապ արը տէյէն՝ գաղզղա պաղանըպ եա-
 նար քիւլ օլուր: Եալընըլ Աէվիլիա եիրմի սէնէ-
 տէ օն ալթը պին քիշի եագտըղը իչիւն էօյիւնիւր:
 Պու գատարը քեաֆի տէյիլ տիր. պու մէմլէքէթ
 տիւնեատան պէջլէ քէսիլիպ այրըլըդտան պաշգա՝
 պիր տէ Իքինճի փիլիպպոս կիպի ինա՝տընա գավի,
 թէէսիրաթ գապուլ էթմէզ, Տարէքէթսիլ փատի-
 շաՏը օլմալը իմիշ: Գիչիանըն վէ Բիւպէնսին գա-
 լէմլէրի պիր նուր շավգը պիլէ վէրէմէտիլէր, վէ պու
 րէնկի սօլմուշ վէ պօպուլմուշ թախթը, պու էօլմիւշ
 էՏալիին զալիմ Տիւքիւմտարընը պարի պիր տօնուգ

քաթօղիքի յին փօլիթ իգա հազգրնաա հուսուէ կէթիւտի յի մէյվէներ :

նուր իլէ միւնէվվէր էտէմէտիլէր” :

“Այեջլէ պիր աշիքեար նասիհաթ նիհայէթ անկլաշրլաճայաճադ մը տըր : Վէշքի եկեղեցականլարմը պու շէյի ֆէհմ էթմէլէր : զիրա պուլարը սեօյէյէն սէն տէյիլ իմ, իլա վազի՛ օլան շոյէր տիր : Խափանիա քիլիսէսի իսթէտի քի եալ նըզ գալըն, քիմնէ քէնտի իշինէ գարըշմասրն, ն տէ զրատ տուրտուն : վազա՛ա միւրատընա Լրտի, յաքին տէօրթ թարաֆընը շէօէ շէվիրտի : Այէյէսօֆլուգա, Բրթթէսթանգըզա, պաշչալարտան ֆարպը օլմադա, իլմէ, պունլարըն ճէմի՛սինէ լանէթ օյուտու, վէ ճէմի՛սի տէ օնա ֆէտա օլտու : Լաքին կէլ պագ քի էսքի ատէմէրին պէյլէճէ քէնտիլէրինի պիւս պիւթիւն պըրմաը՝ հէլաք օրմալարընա ս՛պէ՛պ օլտու : Ե իմտիքի միլէթլէրի մահսուլուգ էթմէլ քիսթէտիլէր, լաքին մահսուլուգը քէնտիլէրինտէն պաշլատը : Վէնտի քէնտիլէրինի խասիմէրտէն իրագ սագլատըլար, յաքին էօ՛միւրտէն տէ իրագ գալտըլար, եէնիլէրի գաթլ էթմէյէ շպըշըրքէն, քէնտիլէր արգարընտան վուրուլտուլար” :

“Այր մէմէքէթին էհալիսինտէն հիշ պիրինին իւզերինէ հիքիւմէթ օլմատըլը հայտէ՛ պիւթիւն մմէլէթլէթին իւզերինէ տախի հիքիւմէթ պուլունմատըլը աճայիպ շէյ տէյիլ տիր : Լաքին պու մէմէքէթտէ օլան հիքիւմէթտիզ իք պաշչա մէլէքէթլէրին հիւքիւմէթտիզլի կիպի տիր զանն օլունմատըն : Տէվէթ մէճիսինին զայէթ խասիմ ապալէրինտէն պիրի Մատրիտտէ պանա տէտի՛ քի Էնտի-Ֆիսէլլէ պիլէ մաթդուլ շէյ պիլ : Մագա՛ա իքի եիւզ սէն՛լիք ի՛նտա պու էյալէթի օլ տերէճէ տերին սէֆիլլիյէ տիւշար էյլէտի՛ քի պունտան պէյլէ հիքիւմէթտիզ իք զլյատէ գուվ-

Քաթօլիքիւն փօլիթիգա հազարնտա հուսուլէ կէթ իրտիկի սէմրէ :

Վէթ պուլսա տախի, քիմնէյէ պունտան էօթէ քէօթիւլիք էտէմէլ : Աէ տիւքքեան վար, նէ ֆապրիգա . թարլալարը եիւլ իւսթիւնէ պրագըլ, թիւֆէնքի ումուզլարընա վուրուպ կիտերլէր . պիչին վագթը կէլտիյի կիւի՝ հէր քէս զավլայր պրագըլ, թարլասընա տէօնէր : () Ը գատար վագըթ տիւչմէնլէրին արգասընտան տիւչտիւ, իգթիլա էթտիյի հալտէ՝ պա՛ղը զավղա տա էթտի . շիմտի տէօնիւպ էվինէ կէլիւր, պագար քի հէր շէյ նասըլ իտի իտէ էօյլէ եերինտէ տուրույօր, պուլսայ եէթիշմիշ տիւր, նաֆագասը իչիւն էլ վէրիւր : Պու էօմրէ օլթա ա՛սիւրին էօմրիւ տէնիւր . պիւր ատէմ պէօյլէ էօմիւր կէչիւրտիյի՝ հալտէ, չօք եաշայպիլէճէյի գօլայ անկլսշ լըր՝ :

Իւչիւնճիւ պագտա շունու անկլաթմուգ իսթէր քի իօմա քիլիսէտի շիմտիքի թա՛լիմաթէրի վէ ուսուլի իլէ հէր հանկը տէվլէթ իւլէրինէ հիւքմ էթսէ՝ օլ տէվլէթի երգըլ խարսպ էտէր : Պունա տա Վաթօլիքիւն «փէնակեահը» օլան Իթալիայը փէք մինասիպ էմնալ կէօսթէրիւր : Իթալիա հազարնտա տէտիքլէրի շունլար տըր :

«Պու խուսուստա էն պգըրը շէյ նէ օլտուզունու ֆէհմ էտէմէյօր մուսունուլ : Իթալիա միլլէթի խարսպ օլտուգճա, փափալարըն թախթը (H—r—L—) կիւն պէ կիւն պէօյիւտ : փափալարըն գուվլէթի՝ Իվրոսիանըն սայիւր միլլէթլէրի կիպի իլէրլէյիպ օլ եալընըլ էմին օլապիլէճէյի պիրլիյէ նայիլ օլմագտան Իթալիայը մէն՝ էլլէտի : Պու պէլտէտէ ուսուլը փօլիթիգանըն էօնիւնէ սէտտ չէքիպ, պրագմատը քի մէտէնիյէթ գուվլէթ վէ մէթանէթ պուլսուն . պէօյլէճէ Իթալիանըն հայաթ վէրիճի գուվլէթիւնի պիւս պիւթիւն եուլթուու . Իմպարտիա, փիլա, Պլորէն-

Իժարիա՝ քաթօլիքիք ուսուլինէ պիր էմսալ :

չա, Ս հնէտիր, մէտէնիյէթին մերքէղէրի օյաճագ եհրտէ, Տէր թարաֆտան սօյուլուպ, վէ չըրչըլիլագ օյուպ պիրի պիր արտը սըրա թէլէֆ օյմագտա տըրլար : Ղիսմանի դայ՝ վէ թէլէֆ օյմալը տըր . նիչնն, օնուն իչիւն քի ըուհանի մէթանէթ պուլտունն :

Հայը վագըթտան պերի Իթարիատա մախսուս պիր ֆըրգա օյմուշ պիր թագըմ քիմսէլէր վար իտի, քի Բօմա քիլիսէսինին զալիմլիյինին խարապ էտիճի թէհտիրինէ գարչը ճէնքլէշիլէր իտի : Այչէն եիրմի սէնէ զարֆընտա պու մա՛րագալարըն սէպէպիլլէ գան տախի տէօքիլտիւ : Հապս, սիւրկիւն վէ գըրըճ Իթարիանըն էն միւթէպէր Փամիլեպլէրինի թէլէֆ էթտիլէր . պու քէյֆիյէթ՝ քեաֆիր աղըղ իլէ Պէն սէլամէթ Սէրվէրինին վէքիլի իմ, տէյէնին հիւքիւմաթընա դիւլ տէյիլ մի տիր : Աքին մէզքիւր ճէնքլէշէնլէր եէնիլմէտիքտէն պաշգա, շիմտիքի Փապիանըն կիւնիւնտէ օլ տէրէճէ գուվլէթ քէսպ էթտիլէր, քի Փապիա՝ Բրօթէսթանգ միլլէթլէրին չօգտան պերի մալը օլտուղու սէրպէսթիյէթլէրին պիր գաչընը քէնտի էհալիսինէ տէ վէրմէյէ մէճպուր օլտու : Պու կիւնէտէք Իթարիատա տէօնէն վագա՛լարը Տէս քէս պիլիբ : Քիլիսէ օլ գատար վագըթ էհալիյէ զուլմ վէ զատըր էթմիշ օլտուղունտան, էհալի օլ ճիւզի սէրպէսթլի կէօրտիյի կիպի ա՛գը պաշնտան կիտիպ, օլ տէրէճէ թահրիք օլտու՝ քի քիլիսէ պիր թիւրլու սուհա եաթըրմաղա գատիր օլամայրպ, թէպտիլաթ թէպտիլաթ իւպէրինէ, թէպտիլաթ թէպտիլաթ իւգէրինէ կէլիպ, աղ վագթըն իչէնտէ Վաթօլիքլիյին ուսուլը ֆօլլիկասը պիւսպիւթիւն պօզուլտու : Պունտան պէօյլէ Վաթօլիքլիյին նէ հիյէթ քէսպ էտէճէյինի պիղ ֆարգ էտէմէյիղ . վագըթ պիլիբ : Պու գատար վագըթ սէֆալէթ չէքէն Իթարիալըրըն պու

Ֆրանսանքն էսքի հարի . քաթօլիքիք ուսուլինէ էինէ պիր
էմնալ :

Թէպտիլաթլէրտէն նայիլ օլաճագլարը պէրէքէթլէր
իչինն Բրօթէսթանդլար շաղ օլուրլար , լաքին օ
թէպտիլաթլարն էսնասընտա տիւրլիւ սէպէպլէրտէն
տօլայը վագի՝ օլան ֆէլաքէթլէր օնլարն գալպինէ
ղայէթ աճը վէրիլլէր : Վաթօլիքիլին պու կիւնէ
տէք նէ՛ իտիլինի , վէ հիւքիւմէթինէ թապի՝ օլան
միլլէթլէրէ նէ էթմիշ օլտուղունու թէֆթիշ էտիպ
անկլամագ շիմսի մախտուս հէր ատէմին պօրճու տուր .
պու մէզհէպ էհալիյէ ոյա՞ր մէզհէպ մի տիր , պու
վէճհ իլէ անկլաշըլա պիլիբ : Չինն օլապիլեր՝ քի
պու տիւնեատա փափաղարա զայէթ ույկուն պիր
մէզհէպ օլմուշ օլտուն , լաքին պիղիմ արատըղըմըզ
օ տէյիլ տիր . պիղիմ արատըղըմըզ շու տուր , քի
«Բաթօլիլէի էհալիյէ ույիւնն պիր մէզհէպ մի պիր» :
Իթալիալըլար՝ քիլիսէնինն օլ գատար վագթթ քէնտի-
լէրինի զալիմանէ ալտաթմըշ օլտուղու ուսուլի իւ-
զէրլէրինտէն սիլքիպ աթտըղլարնտա , պու սիւալի-
միղէ հալլ էթմէտիլէր մի :

Մէզքիւր միւէլիֆ քիթապընընն իւչիւնճիւ պա-
պընընն շու սէօզլէրի իլէ Ֆրանսանքն տահա պիւս-
պիւթիւնն Բօմա հիւքիւմէթի ալթընտա «պրիսթիան պէ-
լէլէրէնն էլէ» տէնիլտիլի վագթթըն հալինի թաթիֆ է-
տէր :

Վյսքի վագթթլարտա Ֆրանսատա գանունլար հէ-
նուզ զուլմ էթմէքտէ իքէն , հէնուզ օնա պունա
լայրգսըզ իհսանլար օլունմագտա , էհալի միւսալի
թութուլմամագտա , մէմլէքէթին վէ էհալինինն էսիր-
լիլի , նէթիճէյի քէլամ Վրիստոսուն իքրահ էթ-
տիլի շէյլէրին քեաֆֆէսի ինսանիյէթին թէմէլի
գըյաս օլունմագտա իքէն , օլ վագթթ Ֆրանսայը
Վրիսթիան տէվէթ սէյի մի թէսմիյէ էտէր իտինիլ :

Բրօթէսթանդըզն Ֆրանսայա էթտիյի աղիմ ֆայտէլէր :

Ֆրանսատա բանն եերինէ՝ զաւելի հիւքմ էյլէփիյի, հեր շէյին սիծիլինի քէսէն գըլըճ օլտուղու . ա՛ղիլ թէֆթիշ մէհքէմէսի, Սուրբ Բարթուղիմէոս կէճէսի, Փուլթիէրէսթլէրին գանունլարընտան ալընմըշ իսքէնճէլէր . պիր քիշինին խայալի օլան պղըրը թէտպիրի, նէթիճէյի քէլամ՝ օլ փուլթիէրէսթ շիրքէթ հէնուզ վար վէ Ֆրանսայա հիւքմ էտէր օլտուղու վագըթ, Ֆրանսայա՝ Վրիսթիան Տէվէթթլէրին իլքի՞ մի տէր իտինիլ՞ :

Միւլէլիֆ հեր նէ գատար Վաթօլիք իսէ տէ, Բրօթէսթանդըզն Ֆրանսայա էթտիյի ֆայտէլէրի իգրար էտէր, վէ սէվինիր քի Բօմա քիլիսէսի էթտիյի գանլը գօվալայըշարը իլէ օնլարը թէլէֆ էթմէյէ գատիր օլամատը :

«Տրիտէնդ սինագոսունուն իլք իշի Բրօթէսթանդըզը տիննատան գալըրմագ վէ քիլիսէտէն պըլըլանլարը նապէտիտ էթմէք օլտու : Իսփանիա վէ Իթալիա իշինտէ աթէշ վէ դըլըճ իլէ իլէրի կիթտի : Պա՛ղը ա՛գըլը քիմսէլէր զանն էտէրէր քի Ֆրանսատա տաիի պէօյէ օլմատըղը էյի շէյ օլմատը, զիրա միլէթին պիրլէյինէ ֆըրգա կիրտի : Մէղհէպ պիր օլմուշ օլայտը՝ Ֆրանսա տահա զիյատէ մէթանէթ պուլմուշ օլուր ուտու տէյիւ գըլաս էտէլլէր : Լաքին պէնիմ ա՛գլըմ շունա գանմըշ տըր՝ քի օն ալթընճը տէհի ֆըրգա ֆըրգա էտէն գօվալայըշ բուհունուն պիղիմ իշիմիլէ կիրմէտիյի Վլասըն պիր ինայէթի տիր : Վարընտաշարըմըզն, էա՛նի Ֆրանսա Բրօթէսթանդըզընն օլ գատար տուզազարտան, էօլիւմլէրտէն, սիւրկիւնլէրտէն վէ գաթիլտէն գուրթուլտուղու Վլասըն էմրի օլմագսըղըն օլմատը : Վըլըճ օնլարա պիր շէյ էտէմէտի, զիրա պու իշ իշին լաղըմ իտիլէր, կէլէճէք վագըթլար իշին լաղըմ իտիլէր» :

Քիլիսէնին ի՛լմէ գարշը օլան խուսուձէթի :

Տէօրտիւնճի պապտա Բօմա քիլիսէսինին ի՛լմ իւզերինէ էթտիյի թէէսիր հազգընտա զայէթ կիւզէլ եազար : Վալիլէոս նամ մէշնօր ֆէյլէսօֆուն նազլիյէթինի էտիպ , քիլիսէնին նէ էֆքեար սահիպի օլտուզունու կէօսթէրիր : Վալիլէոս ի՛լմէ միւթա՛լիզ փէք չօգ եէնի իճատլար մէյտանա կէթիրիպ , ֆիլիգա եանի թապիա՛թ ի՛լմինէ եէնի հայաթ վէրտիքտէն սօնկրա , կերէ+ էնաթ պուշարը մէ կերէ+ կոպէրնիկոսուն էրալը տիւմանն ուսուլի հոգընտա սեյէրէլէրի պօլըրո պէրէյի էլիւն զա՛լա մէ Ղ'իշլմէնէր պի օլուպ սեֆէլէ գօշլաարըլար , ճանպոս էլիւլէր , էլէյէթ մէրտիւլէր մէ տիրինն էլիւլէր : Անճամ քիթապլարընը եազտըգտան սօնկրա , երլտըզար վէթապիա՛թ իւզերինէ հէփ սեյլէտիլէրինի լանէթլէմէ էթտիլէր :

Եանըլմաղ զապիա իլէ Ղ'իզլիթլէր շէյլէ գարար վէրտիլէր , քի Եէր տիւնեանըն մերքեզի տիր , կիւնէշ , այ վէ ճէմ'ի երլտըզար եէրին էթրաֆընտա հարաքէթ էտերլէր . եէր կիւնէշին էթրաֆընտա հարաքէթ էտեր տէյէն հերետիկոս վէ տինսիզ տիր , Եուտերտէն վէ կալվինտէն տէ մէլուն տուր : Կէօրըլըր մի սին զապիանըն եանըլմաղըլըլը նէ պէյիլք պէյիլք սիճիլլէր քէսէր : Ալլահըն գօտուզու թապիա՛թ նիզամընը լա՛նէթ էտեր . պատէհու արասը չօգ կէշմէզ օլ լա՛նէթ էտէն Վաթօլիք քիլիսէսի կոպէրնիկոսուն թա՛լիմաթընըն սահիհ օլտուզունու իգրար էտիպ գապուլ էթմէյէ մէճպուր օլուր : Ա՛կզքիւր քիթապըն իշ պու տէօրտիւնճիւ պապը Վաթօլիք քիլիսէսինին օն ալթընճը տէհրտէ պուլունտուզու հալի շու վէճհ իւզրէ թալիֆ էթմէյէ պաշլար :

«Քիլիսէնին իպթիտասընտան պերի , շիրքէթի ին-

Գալիլէոսուն վէ քիլիսէնին մապէյնինտէ ճարի օլան միւ-
ճատէլէ :

Սէֆիլ իթալիա , Տէր րէյի , Տէր էֆքեարը , Տէր
ուսուլի ինքեար էթմէյէ մէճպուր օլուր . էլինտէն ալ-
մաղա տահա պիր շէյ գալըր մը , թէճրիւպէլէրի ,
վագա՛ալար , ինսանըն թապիա՛թընտա եէնիլմէզ օլան
շէյէր , մաթէմաթիգա . պունլարը՞ մը տէյէճէքսին :
Կիւզէլ , Տալ պու . քի թէճրիւպէ վէ մաթէմաթիգա
տախի մէն՝ օլունուր , Փիզիգա րէտտ օլունուր , Իլմի
Տէնտէսէյէ լա՛նէթ օգունուր . էջլէ քի Տէր քեսա-
շիքեար կէօրէպիլսին քի իթալիանըն էջլէ կէրի վէ
մէյվէսիզ գալտըղընըն սէպէպի՛ ծնուն էօնիւնտէ Տէր
թարաֆտան էօլար գափանմըշ օլտուղու տուր , ծնուն
Տայաթը պիլէ Տիւբմի ա՛գապ ալթընտա տըր՞ :

«Պու արալըզ Վաթօլքըլիյէ պիր էմնալըզ տու-
ղագ գուրմագ իչինն , Հագգ թա՛ալա պիր պէջիւբ
ատէմ մէյտանա չըգարըր , ծնուն էլի իլէ Բօմանըն
եանըլմալըղընա գարըլ էջլէ պիր եանըլմազ շէյ
չըգար՝ քի էլինտէն իւէլաս օլմանըն միւմքինի էօգ
տուր . Բօմանըն պաշքեաՏիինի ա՛ճապա նասըլ Լըլա-
Տըն թէտպիրինէ գարըլ չըգըպ վուրուլաճագ տըր տէ-
յիւ տիննեա ա՛լէմ սէյրէ տուրուր» :

Գալիլէոս իլէ քիլիսէ մապէյնինտէ վագի՛ օլան
քէյֆիյէթ իւզէրինէ շէջլէ եագար . «Գալիլէոս Վա-
թօլքըլէրին կէջ վէ եէր Տագգընտա օլան էֆքեար-
լէրինին Տէփիսինի տէ րէտտ էթաթի՞ , տէտիքտէն սօնկ-
րա , սէօզլենիւ իլէրի կէթիւրիւպ տէր . «Շ իմաթի
պունտան սօնկրա զուՏուր էտէն մա՛րապայը սէյր էթ :
Պիր թարաֆտան Վէլիսէ գաննանա՛տէն իլէ Սուրբ Լ-
Բուսնն սէֆիլէրի . օ պիր թարաֆտան Տիւնանն էփի-
ղը իլէ Ելի հէնդիսէնին էպէթի գաննալարը : Պունլարըն
Տանկըսը Տանկըսընա պաշ էյմէլի տիր . . . Իլթէ
իլք տէֆա՛ պյան աշիքեար պիւթիւն տիննեա Տու-

Գալիլէոսուն իսքէնճէսի :

տէր սինիզ . Ա՛զիզ թէ՛Փթիշին շէյթանի գանուենա-
մէսինտէ , տահա եէնի օգույուպ անկլատրամ , քի Տէր եէր-
տէ 'սըէլ իեֆիէշ' իսքէնճէ տէմէք տիր : Ա՛է 'Կալի-
լէոս' 'ամմա խայրո' Տարաքէթ էտէր , ամմա խայրո' Տա-
րաքէթ էտէր* սէօզլէրինի , սիճիմլէր իլէ , օտուն-
տան պէկիր իլէ եախօտ տէմիրտէն կէօմլէք իլէ իս-
քէնճէ վէրտիյինիզ վագրթ տէմէմիշ մի տիր : Ա՛է-
վապընը եալընըզ սիզ վէրէ պիլըր սինիզ :

Վ՛աքին պու էթտիյինիզ իսքէնճէլէր՝ օնուն գալ-
պինէ վէրտիյինիզ ա՛ղապըն եանընտա պիր շէյ տէ-
յիլ տիրլէր , պու ա՛ղապ իլէ օնուն պէլինի գըր-
տընըզ , եա՛նի շէյ էյրէթմէյի վէ քիթապ նէշք էթ-
մէյի օնա եասագ էթտիյինիզէ աննաթմագ իսթէրիմ ,
Տէր էթտիքլէրինէ վէ էտէճէքլէրինէ պիւսպիւթիւն
մանի օլտունուզ , պագի գալան էօմիրիւնտէ պիւթիւն
պիւթիւնէ սիւքիւթ էթմէք իւլէրինէ Տէրմ օլուն-
տու : Տիւնեանըն պիր ուճունտա , շէՏը իլէրինտէն
ուլագ պիր մահալտէ , Ա՛րսէտրի զընտանընա օնու
կէօթիւրիւպ գափատընըզ , վէ սալա քիմնէ իլէ կէօ-
րիւշմէմէսինի թէնպիՏ էթտիյինիզ : ՎիթՏուվն սա-
զէնտէնին գուլագլարը սազըր օլտուղու կիպի , պու
սէՓիլ ատէմին տէ կէօզլէրի կիւնէշէ չօզ պագմագ-
տանքէօր օլուրլար . Տուտուտունու կէնիշէթտիյի տիւն-
եա՝ օնու թէնինին սըղաճաղը գատար պիր տար եէրէ
գօր . պու աճընաճագ Տալտէ քէնտի սէվկիւլի պիքիր
գըզը Սարիա Սէլէսթ , քի եանընտա օթուրուպ օ-
նուն ա՛ղընա ճէգա տէյի գօնուլան թէվպէ մէզմուր-
լէրինի օգուր իտի , խասթա օլուպ էօլիւր . պու գա-

Տ՛գալիլէոս Ա՛ւէշ իեֆիէլէն իեթիարուլէլ իոտէնճէլէրինպնի
իեթիլէրի պո՛ղբ պո՛ւլ յեճպուր օլտը սասա եէր հար-
սիլ իեթէլ . լաին իսքէնճէլէրինի իսֆիլէրիթիլէրի
'ամմա խայրո' հարսիլի ետէր' տէր իտի :

Քիլիսէ Գալիլէոսուն իճատլէրինն Նէշու օլունմասընը մէն էտեր :

տար մէշագգաթլէրին իւզէրինէ տաճա սիլաՏլէրինի- ղի պրագմալլընը : Ղիօրէնցանըն Մըղիլ թէՖթիշ մէՏքէմէսինէ խապէր կէօնտէրիրսինիլ , քի թաՏգիգ էտիպ սիգէ պիլտիրսին՝ քի ա՛ճէպա Գալիլէոս տէրտ ու մէշագգաթ իչինտէ՞ մի տիր : Գօրգարսընը՝ քի օլմայա քի օնուն էօլմէլ ճանը իչէրտէն կէջիւն գուպպէլէրինի թէՖթիշ էտերէք շալ օլուպ թէսէլ- լի պուլսուն՝ :

« ()նուն եազտըլը էլլէմ մատտէլէրի՝ Տիսապլէրի- նի պիլէ , Պունչարըն իչինտէ Տերետիկոսուգ վար տըր տէյէրէք , ալըպ տաղտըրսընը : ()նուն էն սատըգ տօթու էլ եազլէրի ալըպ եէր ալթընա կէօմէր , օնլար ատէմ էլինէ կէչմէմիլի տիր : Պունուն իւզէրինէ Սէ- նէտիլիլ Միքանպիօ շու կիւզէլ սէօղիւ սէօյլէր , Պօօգ , եօգ , ճէՏէննէմ պիլթիւն գուվլէթիսի իսթի՛մալ էթսէ տալի , եինէ պու թէէլիՖաթլարը ղայ՝ էտէ- մէլ : Եօյլէ իսէ սիլ ճէՏէննէմտէն տէ գուվլէթիլ գօփտունուլ , քի օնլարը պիւսպիլթիւն եօլ էթտի- նիլ » :

« Սարիսինն տին ղայրէթի ա՛լէվլէնիլ , վէ Գա- լիլէոսուն սօն էմէրլէրինն պագիլէրինի թուլթուպ եագար . վէ սիլ տաճա սօրուպ արարսընը՝ քի Գա- լիլէոս գասավէթ իչինտէ՞ մի տիր : Եթթըգ եթթէր սայըն . բաՏաթ՝ գուվլէթ վէ ասուտէլիքտէ օլ մա- նէնտի եօգ պիր թանէճիք ճանը՝ իւմիտ քէսիքլիյինէ պրագտընը , պունտան զիյատէ նէ՞ արարսընը , Էիյպէթիլ գասավէթ վէ մաՏգունիյէթ պէնի տէօրթ թարաֆըմտան սարմըշ տըր՝ , տէմէտի մի սիլէ : Սէ իքի կիւլ սէնէ սօնկրա եէնի Վաթօլիք խա- սիմլէրին պաշը տէ Մայստրէն ճէլատ կիպի կիւլիւմ- սէրէք , վէ պու ուզըն վէ աղըր իսքէնճէլէրի իս-

Տիւնեանն էօնիւնտէ քիլիսէնին ըզիլ օլունմասը :

Թիհզա էտիպ՝ (Վալիլէոսուն Տիքիայէճիլի՝ տէյէ-
րէք ա՛գլը սըրա մէսուլիյէթտէն գուրթուլուրում
զանն էտէր : Տէ՛ իմտի, պարէ օրատա սիլասչարը-
նըզը աշաղա գօյուն, պարի պու իսթիհզատան էօ-
թէյէ կէշմէյին : Վիլիսէնին եէնի մուհաֆըզարը,
շէհիտլէր սիլին օյունճաղընը տէյիլ տիրլէր, օնլա-
րա սիթէմ վէրմէյին” :

“Վմտի՝ Վիլիսէ Վալիլէոսա պու շէյլէրի էթմտի-
յի իչիւն տիւնեատան նէ դատար այրպլանտըղընը
էյիճէ աննամալը տըր : Տիւնեա օնու այրպլայօր,
քի Վիննիաս կիպի Մլասչըն էլի օնուն կէօղիւ էօ-
նիւնտէն կէչտի, լաքին օ օնու թանրմատը . Մլա-
չըն էլչիսինէ վուրտու . Թէպտիլ օլունմալ շէյլէր
հագգընտա էվվէլտէն էֆքիար վէ մալիւմաթ էտին-
մէքտէն կէրի գաշտը . սէմալի մէքեանլէրին վէ պիւ-
թիւն տիւնեայը հըֆիլ էտէն Վէլամըն թաթլը դօ-
գուսունու ալմաղա, շէշնիսինի տաթմաղա դատիր օլա-
մատը . Բուհ քէնտիսի իլէ սէօյլէշտիյի վազըթ, քէն-
տի հասսէլէր թարաֆընա կէչտի, քրիսթիանլըգ էֆ-
քեարը հասսէլէրին ա՛տէթա խայալէրինէ զալէպէ
էթմէք դայրէթինտէ իքէն, օ՛ փութփէրէսթլիք բու-
հուն սահիպի գարմագ իսթէտի, ճանտան զիյատէ
թէնէ ինանտը, էնճամը՝ քրիսթիանլըգ բուհունու վէ
թէէսիրաթընը ի՛լմտէն այըտը” :

“Վլմի իլահիյէ տայիր մատտէլէրտէ Սալընըզ պէն
եանըլմաղըմ տէյէրէք՝ քիլիսէ գապահաթընը էօրթ-
մէք իսթէր : Վշյի . լաքին պէն տէ սօրարըմ . Վլմի
իլահի սիլճէ Մլասչըն ի՛լմի տէմէք տէյի՞լ մի տիր :
Պու պէօյլէ օլտուղու սուրէթտէ պու մատտէ հագ-
գընա եալընըլ շունու սէօյլէմէք քեաֆի տիր, քի ՕԼ
Մլասհա միւթա լիգ ի՛լմի տիւնեայա վէրմէք պիլիմ՝
հագգըմըլ տըր . տէյէնլէր, պու ի՛լմի տայիր՝ ինսան

Քիլիսէնէն էթտիքլէրի իշիւն պաշընա կէլէն ֆէլաքէթ :

ա՛ղը երէպիլըր շէյլէրին հէփիսինի տէ թէքմիլ պիլ-
մէյէ պօրճլու տուրլար : Ասիստ շէյլէ իֆատէ է-
տէլիմ, շիւպհէսիզ թէպտիլ օլունմազ, էպէտի վէ
Արատան իլէ հէմ վիճուտ օլան հէր նէվի՝ շէյլէրի
էվլէտէն պիլմէք սիզէ Փարզ տըր : Ալլահըն ի՛լֆի-
նին եանըմազ միւէ՛լլիմէրի օլտուղունուզ հալտէ,
Ալլահըն հագգընտա իլհամ իլէ պէյան օլունմուշ
հէր նէ վար իսէ, քեաֆֆէսինին իւզէրինէ մա՛լիւ-
մաթընըզ օյմալը տըր” : *

“Քիլիսէն Վալիլէոսուն ըուհունտան մա՛լիւմաթ
թահսիլ էթմէյէ իրթիքեապ էթմէյիպ, հասսէլէրին
տուզաղընա տիւշտիւ : () Ը վագըթտան պէրի իքի
եիւզ սէնէ տիր քի Ա՛ղիզ թէֆթիշ մա՛րիֆէթի վէ
զուլմ՝ իլէ չօգ դօվալայըշար էթտի վէ քրիսթիանճա
պիր շէյ միւլահազա էթմէյի ինսանլարա եասազ էթ-
տի : Պու սէպէպտէն պաշընա ափանսըզ էյլէ պիր
պէյիւք ֆէլաքէթ կէլմէք իճապ էթտի, քի տօղըու
եօլտան սափմայը անկլասըն : Պու ֆէլաքէթի շագգ
թա՛ալա կէսնտէրտի, եա՛նի Պրանսա իթիլալընը
իւզէրինէ թահրիք էյլէտի : Ալլահ պունտան եիւք-
սէք ավաղ իլէ սէյլէյէմէզ իտիւլաքին օ իշիթտի մի՞,
ֆէհմ էթտի մի՞, իւթիւնէ ալտը մը : Քիլիսէն գա-
վի սէպէպլէր կէօսթէրէրէք ախէրէրինէ թէմպիհ է-
տէր՝ քի ֆէլէյին հէր սիլէսինտէն նասիհաթ ալըն-
լար, սիլլէ քէնտիսինէ տալի կէլտիյիտէ նիշիւն
նասիհաթ ալմագ իսթէմէզ : Շէզայա միւսթահագգ
օլտուղունու ինքեա՛ր մը էտէճէք : Պու միւմքինսիզ
շէյ տիր : Աստիհաթը իւզէրլէրինէ ալմագ պաշա-

*Բ. Արտանիք Փոփանը պեր աճայիւ ֆերտան վար դըր. Պիւ-
թիւք ֆերտանքա րէյիւ էւււնըւ էտանը, էւււ է՛լին հէտի-
թիլինէ
ԴԵ ՍՈՐԲ ԱԽՈՐՈՒՄ, ԻՄԱՆԻ ԲՕՏԱ ԻՒԼԵԿԵՆԻՆԻ ՖԵՐԻ :

Իսլահը մեզճեպին թէսիրաթը հագգընտա վ իլարտան :

լարընա Փարզ իսէ տէ, պանա Փարզ տէյի՞լ տիր մի տէյէճէք : Պու տախի էվվէլքի կիպի միւմքինսիզ օլան շէյլէրին պիրի տիր : Ա՛ճէպա լայրգ իւզըէ շէտիտ օլմատը մը . Ալլահ Քէնտի խըշմը իլէ պիր տահա մը՞ սէջլէմէլի իտի : Պու ալա Փիքքինտէն կէչմէզ՞ :

«Վ՛ջլէ իսէ՛ ալա պիր շէյ վագի՛ օլմամը՛ եախօտ մէլէյին ասասը քէնտիսինէ տօգանմամը՛ կիպի, նիչին քէօր քէօրունա օ եօլու թուլմուլ կիտէր : Աէպէպի շու տուր : Ղէզատան մէնֆաա՛թ թահսիլ էթմէք իչին՝ Փարզ տըր քի օնա միւպթէլա օլան օնու հագգ ճէզա տէյիւ գապուլ էթսին . լաքին պունլարընքիսի պէջլէ տէյիլ տիր . Ալլահ օնլարա ճէզա կէօնտէրիր, օնլար իսէ, Շէհիտ օլտուգ տէյերէք եօյիւնիւրլէր . Ալլահ օնլարա ալլագ կէօնիւլիւ օլսունլար տէյիւ ճէզա վէրիր, օնլար իսէ, օնտան մաղրուրուգ տէրսի ալըլար՞» :

Պու մատտէ իւզէրինէ սէջլէտիյիմիզ քիֆայէթ էտէր . Բրօթէսթանգլըղըն «փէնակեսը՞» Մէմալիքի Միւլթէմա՛յի Ամերիգա իլէ Վաթօլքըլիյին «փէնակեսը՞» օլան Բօմա մէմալիքի մապէյնինտէ թէրպիյէ վէ ա՛լէսսէվիյէ ի՛լմ խուսուսունտա նէ Փարզ պուլընտուղունու օգույանլար պու գատարտան գօլայ աննայապիլիլըլէր : Շիմտի պիղէ գալըր քի պուրատա Վիլար նամ Ֆրանսըզ միւլլիֆին Խսլահը մեզճեպին (Ֆրանսիոյի) թէսիրաթը հագգընտա թէէլիֆ էյլէտիյի քիթապտան պիր գաչ մինասիպ վէ կիւզէլ թէֆէքքիւրլէր գջուպ պու մատտէյէ խիթամ վէրէլիմ : Մէզքիւր քիթապ Ֆրանսանըն էն միւլթէպէր ա՛լիմլէրինտէն ի՛պարէթ՝ Միլլէթէ Վիզամ վէրէն շիրքէթ թէսմիէ օլունան պիր շիրքէթին ի՛նտի՛նտէ ղայէթլէ ի՛թիպար պուլմուլ :

Ֆիբրէ տայիր այտընըզա գարշը քիլիտէնին եթտիյի ճատ-
լէրի :

Վէ պու մատտէ իւզէրինէ եազան քիթապարըն էն
ա՛լասը տըր տէյիւ , միւէլիֆի Վ իլլարա իֆթիխար
նիշանը վէրիլմիշ տիր :

«Պու քիթապտա Խաշհը մեզճէպին թապիա՛-
թը ճագգընտա պա՛զը սէջլէտիյիմիլ շէյլէրտէն՝ օ-
նուն թէէսիրաթընըն նէ կէօնէ իլէրլէմիշ վէ նէթի-
ճէսի նէ օլմուշ օլտուղունու ա՛գլ իլէ պուլմագ գօ-
լայ տըր : Խաշհը մեզճէպ էջլիյէթինտէն օնլարըն մէ-
րամլարը պաշըճա շունլար իտի . Փափալարըն միւս-
թագիլ ճիւքիւմէթի վէ եանըմազըղընտան պիր քէր-
րէ քէնտիլէրինի իւլլաս էթմէք : Մ՛ղիլ Վ՛իթապ-
լարը աինլէրինէ էսաս վէ իսիւլասէի քէլամ , Վա-
թօլիք մեզճէպինին ճանը վէ Փափալարա գափի տէս-
տէք օլան Վարոցական նամ Մտուածաբանութիւ-
նու մաշվ եա՛նի պիւթիւն պիւթիւն նապէտիտ էթ-
մէք : Պունտան աշիբեար կէօրիւնիւր քի էվվէլա
Բրօթէսթանգ մեզճէպի ինսանա փէք ա՛ղիլ վէ
մագպուլ , վէ սերպէսթիյէթը պէլէտիյէյէ էսաս օլան
էֆրեար սերպէսթիյէթինէ թապիա՛թը իլէ թէէսիրլի
օլմուշ տուր : Իքինճի՛ մեզճէպի զիւ՛իւմէլէրէ , մեզճէ-
պին իսպաթլարընը թաստիգ էթմէյէ վէ Մ՛ղիլ Վ՛ի-
թապլարա շէրճ վէրմէյէ տէ թէէսիրլի օլմուշ տուր .
վէ իւչիւնճիւ՛ ա՛գլէ վէ պու իւչ մատտէլէրին պիրի-
նին եա օպիրինին գուվվէթի իլէ ի՛լմ՝ աղաճընըն
պէջիւմէսինէ տէ թէէսիրլի օլմուշ տուր» : . . .

«Ղյէր Խսթամպօլուն Բումլարը զարպ թարա-
ֆընա կիթմիշ օլմասալար իտի . էյէր Աուզերնիկոս
կէջիւ , վէ Վոլումպոս՝ եէր իւզէրինտէ ի՛լմին սինօր-
լարընը կէնիշէթմիշ օլմասալար իտի , էկէր պասմա
սանա՛աթը վէ Բրօթէսթանղըգ վասիթասի իլէ քի-
լիսէնին թէճտիտի զայրէթլի Ղ՛էրմանիանըն գօյնուն-

Քիլիսէնին քիթապէրէ գարշը չըգարտըղը Էսսագլար :

տան չըգմըշ օլմասալար իտի . Էկէր օլ զամիրէրի
 գինճիրէ պաղլայան վէ Փիքըլէրէ մուսալլաթ օլան
 տեվ կիպի գուվվէթ պիրի պիր արտըսըրա շիտտէթ-
 լի վուրուլմուշ օլմասա իտի , ինսան ճինսինին ի-
 լէրիւլէմէսի վէ շիրքէթի ինսանիյէնին շէրէֆ պուլ-
 մասը աճապա գաշ երւլ սէնէ տաճա կէրի գալաճագ
 իտի : Աթ Ղ'երմանիանըն ճիւնուպ թարաֆընա ,
 Աիկիլիա ատալարընա , Սիանիայա վէ Իւրլանտայա ,
 վէ պու էյալէթիւրսէ իլմին նէ Տալտէ օլտուղունու
 եէրլի եէրինճէ թէֆթիշ էտիպ պիր էյիճէ անկլա-
 տըգտան սօնկրա , պիթարաֆանէ տէօնիւպ պիր քէր-
 ըէ տէ Օւուիշէրլի , Սաքսոնիայը՝ Ֆիլէմէնկի վէ
 Ինկիլթէրրայը կէօգտէն կէշիր , պագ օ մաճալէրտէ
 իլմ նէ տէրէճէյէ վասլ օլմուշ տուր . Փարգընը չօգ
 աշիքետար կէօրէճէք սին : Տէմէք իսթէմէյիղ քի պա-
 լատէ մէղքիւր Բօմա մէղճէպինտէ օլան մէմէքէթ-
 լէրտէ մա'լիւմաթ սաճիպի մէշճուր ատէմլէր ասլա
 գուճուր էթմիշ տիր . գուճուր էթմիշ տիր , Փագաթ
 աղ . պունտան գաթի'նագար թէշպիճիմիլ տէյիլ պիր
 գաշ քիմնէլէր , իլա միլէթլէրին իւմումիյէթի իշին
 տիր : Բիւլգիւք Լպրօփամըգտա՝ միլէթլէրին պի-
 րի պիրլէրինէ ղայէթ եագըն սաքին օլտուգլարընտան ,
 Տէր Տալտէ շիւպճէսիղ պիր շէյ տիր՝ քի պիրինին
 իլմի՝ ճիւղի օլտուն օպիրինէ թէէսիր էտէր : Ըրա-
 լարընտա շէքիլմիշ օլան տուվար նէ գատար միւճքէմ
 օլսա , վէ նէ գատար տիգգաթ իլէ Տըֆլ օլունսա ,
 եինէ պիր թարաֆտաքիլէրին օ պիր թարաֆտաքիլէր
 իլէ Տիշ պիր վէճճ իլէ իլճագ օլմամասը միւմքինսիղ
 տիր : Լաքին շու սաճիճ տիր , քի Բաթօլէքլէր
 քէնտի թարաֆլարընտան Բրօթէսթանղըղըն սէր-
 պէսթ զիւիւմէրինի եումուրճագ կիպի սինօրլարըն-
 տան ուղագ սագլամագ իշին Տէր վէճճ իլէ սագըն-

Քիլիսէնին Ֆիքր այտընըղընա գարըը էթտիյի զայրէթ :

մագտան իհմալ էթմէտիլէր : Վիթապլարա գարըը չըգարըըլան սիճիլ՝ եվվէլա Ռօմատան զուհըր էթտի . Ռօմա քիլիսէսինէ թապի՝ օլան տէվլէթլէր տէ օնտան ի՛պրէթ ալըպ , մուսխիսարէն քէնտիլէր տախի զայրէթլէ քիթապլարա գարըը այնի օլ եասագլարը չըգարմաղա պաշլատըլար : Առն թ . քի սէնաթթլէրին հիմայէթճիսի տէյիւ էօյիւնի՛ր իտի , 1515 տէ Առնանիճէտէն , Նպրանիճէտէն վէ Արապճատան թէրճիւմէ օլունմուշ քիթապլարըն թապ՝ օլուպ նէշը օլունմասընա գարըը շիտտէթլի էմըլէր չըգարտը : Պէշ սէնէ կէչտիքտէն սօնկրա , եանի՝ Բրօթէսթանդ մէզհէպիլնէ գարըը . «Վալգ եա Ռապպ , սէնին շէրաթթըր կէօր» սէօղէր իլէ պաշլայան մէշուր աֆօրօզ Փէրմանընը չըգարըպ , զայէթ էօրֆիւ լա՛նէթլէր իլէ Առտերի վէ օնա թապի՝ օլանլարը աֆօրօզ , վէ օնլարըն քիթապլարընըն , հէր նէ մատտէ իւզէրինէ օլուր իսէ օլտուն , քեաֆֆէսինի տէ օգումաղա եասագ էթտիյի վագըթլարտա , մէղքիւր Փափ Արիօսթօնուն մէքրուհ շի՛րլէրինի թէսահհուպ էթմէր իչին Վրիստոսուն իսմի իլէ պիր Փէրման չըգարըպ , թէհտիտ էթմէյէ վէ օլ քիթապը թահգիր էտէնլէրին եախօտ օնուն եայըլմասընէ մանի՝ օլանլարըն հէիիսինէ տէ լանէթ օգումաղա ութանմատը : Պէշյլէ պիր բուհ սահիպի օլան ատէմտէն , վէ էօյլէ քիթապլարը Աղեղ Վիթապլար կիպի թա՛ղեմ վէ կէշյտէն իրսալ օլունմուշ քէլամլար կիպի գապուլ էթմէյէ հէր քէսէ ճէպր էտէն զուլմբեարըզտան արթըր նէ ումուլապիլիր : Ռօմա մէզհէպիլնէ թապի՝ օլան մէմէքէթլէրին էն միւնէվվէրի Վրանսա պիլէ , Վաթթօլիքըր էկէրչի օրատա տա էյիճէ այաղընա եէր էթմէյի վէ Աղեղ թէֆթիշի իհտաս էյլէմէյի չօգ ճահտ էտիպ , հիչ պիր վագըթ հատտիինի թէճալուղ

Քիչսէնին քիթապարա գարշը չըգարտըը եասագլար :

Էտէմէտի իսէ տէ , Պրանսա սերպէսթիյէթի իսմի ի-
լէ եարը Բրոթէսթանդ օլան Պրանսա պիլէ , մէզ-
քիւր հէլար էտիճի ուսուլտէն պիւսպիւթիւն մուաֆ
օլամատը : Իսփանիա , Իթալիա վէ Լուստրիատա
պէօյլէ չօգ եասագլար վէ աֆօրօղլար չըգտըլար :
վէ հալա սերպէսթ թէֆէքքիւրլէր վէ գայէմէ
ալմագ պէօյիւք վէ հիյպէթի լա'նէթ պաղարը ալ-
թընտա տըր : Ղիւնուպի Ղ'էրմանիանըն հիւքիւ-
մէթէրինտէն նէչէլէրի հերետիկոսլարըն եախօտ տի-
րայէթլու առէմլէրին թէէլիֆ էթտիյի քիթապլէրի օ-
գումաղա գարշը օլան ճանա ֆայտալը զանն էթտիքլէրի
եասագլարը պա'ղը պա'ղը թագէլէրլէր : Տէվլէթ քի-
թապիսանէլէրինի քիլիտ ալթընտա սագլարլար , Աուսօ-
նուն , Աղլէրին , Լէվլէտիոսուն , Տիտրօնուն վէ
սայիղլէրին քիթապլարընը տըշարը չըգարմաղլար , վէ
թէնպիհ օլունմուշ տուր՝ քի 'օնլարը ըհտտ էթմէյէ
գալգըշանլարտան պաշգա քիմնէնին էլինէ օլ քի-
թապլար վէրիլմէսին՝ իշպու սէօզլէր եագըն վագըթ-
լարտա տահա եէնի սատր օլունմուշ պիր փատիշահ
ֆերմանընըն սէօզլէրի տիր : Պապիէրանըն էն պէօյիւք
մէքթէղի խօճալարընտան պիրի՝ Պրանսըզըն պէօյիւք
իւթիլալընտան պիր գաչ սէնէ էվլէլ , Պայլէնին լուէֆ-
թիշի Լուղաթ քիթապլընտան պիր թանէ Տէվլէթ
քիթապիսանէսինէ գօմալը տըր տէտիյի իշիւն , մէք-
թէպտէն գօվուլտու : Պունլար վէ պունլար կիպի
հատտսըզ հիսապսըզ շէյլէր , քի հէր կիւն էքսիքսիղ
վագի՝ օլուրլար , Բաթօլիք մէզհէպին՝ իլմին իլէրի-
լէմէսի վէ թէրպիյէ սերպէսթիյէթի հագղընտա նէ
էֆքեարտա օլտուղունու կէօսթէրիլէր : Բօմա քի-
լիսէսի օրթա ա՛սիրին պիր գայտէսինի հալա սըզը
թուլթար , վէ շիմտի տախի միւմքինի մէրթէպէ օլ
շէյէ էթմէյէ չալըզը , եա'նի 'առէմլէրին ֆիքրինի

քի լիսնին ի լուսն ի կերպի մէսիննէ մաննի՝ օլտուղունսն սէ-
պէպի :

պաղը շէյլէր իւզէրիննէ պիւսպիւթիւնն ճաճիլիբ գա-
րանըղընտա սագլամագ, միւմքին օլտուղու գատար
Ֆիբրլէրտէ պօշ եէրլէր պրագմագ, քի սօնկրա փա-
փապարա իսթէտիբլէրի շէյլէր իլէ օլ պօշ եէրլէրի
տօլտուրմագ գօլայ օլտուն . վէ պէօլէճէ պաթըլլ ի-
թիգատ օնլարա էյիճէ թէէսիբ էթսինն : Էրերտիկոս
քիթապլարընը օգույանլարը աֆօրօղ էտէն Ղն Չէ-
նա Տօմինի (in Caena Domini) նամ ֆէրմանը
(Կոնստանդնուպօլ) պաթթալ էտէն պիր փափա պուլունտոն
մու : փատրէ Սարբի նամ պիր փափաղ 1559 տա
Րօմատա նէշը օլունանն եասագ օլմուշ քիթապլարըն
Ֆիհրիսթիին ղիբր էտէր . իշպու Ֆիհրիսթ Տագգըն-
տա սէօլէտիլի պա՛ղը սէօղլէրտէ շունլար տիգգաթէ
շայան տըր . (փափա), տէր, մէզէպի պէճաննէ էտիպ,
պաշգա չօգ քիթապլար հիւբմ վէ աֆօրօղ էթտի .
պու շէյ իսէ պաշգա սէպէպ իշիւն տէյիլ , իլլա ե-
կեպէգականլարըն զալիմիլիբլէրիննէ գարը փատիշաճ-
լարըն վէ Տաքիմլէրին հիւբմիւ օլտուղունու թաստիգ
էթտիբլէրի իշիւն տիր : Պունտան գաթի՛նազար, Լ՛-
ղիզ թէֆթիշ մէճ.քէմէսինն Վաթթօլիբ մէմուրլարը
ալթմըշ իբի պասմաճընըն պաստըղը քիթապլարըն
ճիւմէսիննէ, օնլարըն նէ մատտէ իւզէրիննէ եազըլմըշ
օլտուղունա պագմայարագ, եասագ էթտիլէր . պու-
նուն իւզէրիննէ շէօլէ պիր էմր տէ չըգարտըլար, քի
Պիր քիթապ պասմաճընը պիւթիւնն է՛մրիւնտէ պիր
Էրերտիկոսունն եազտըղը պիր քիթապը պասմա էթ-
տիլի Տալտէ, օնուն պաստըղը պաշգա քիթապլար
տալի, Տէր նէ մատտէ իւզէրիննէ օլուր իսէ օլտուն,
օգունմասընլար : Նշօլէ քի, տէր մէզքիւր միւկլիֆ,
'օգույաճագ քիթապ գալմատը : Մէզէպ իլէ ին-
սանլարըն մէշնէպինի պօզմաղա վէ ֆիբրլէրի սիֆիր

Իրօթեսթանդըզ իլէ քաթօլէքըլեյին ուսուլէ :

Վէթ տիր . օնունլա ինսանըն ֆիքրի՝ զօրաքի քէնտի իւզէրինէ մուսալլաթ օլմագ իսթէյէն շէյլէրի րէտտ էտիպ՝ քէնտինտէն ուզագ սագլայարագ՝ տօնանըր՝ : Ըրթրգ պու մատտէ իւզէրինէ տահա թաֆսիլէն սէօյլէմէր իգթիզա էթմէզ : Պիր քիմնէ պիր տագիգէ տիւշիւնսէ , շու իքի՝ էնան , վէ Բէֆիշ էՆ , գա՛խտէլէրին պէյնիստէ օլան պինիճայէ Փարգը կէօրիւր . պու գա՛խտէլէրին Տէր պիրի՝ թարաֆէյնին էֆքեարը թէրպիլէսինէ էսաս օլմուշ տուր : Ը իւպՏէսիզ պիրիպիրինէ մուղայիր պու իքի գա՛խտէլէրին պէօյլէր գուվէթինին թէէսիրի իլէ , թարաֆէյնտէ օլան շէյլէրին Տէփիսի տէ պիրիպիրինտէն չօգ Փարգը կէօրիւնմէլ տիր : Թէֆթիշ էթմէյի էմր էտէն գա՛խտէ՝ քէնտի տօսթունու՝ եանի՝ ի՛լմի ույանտրըրը : Օպիր գա՛խտէ , եանի՝ քեօր քեօրունա էնանագ իսէ , տայիմ՝ քէնտի սէվկիւլիսիւ օլան ճահիլիք իլէ պէրապէր տիր , վէ օնտան ասլա այրըլմազ : Քիմ պիլըր՝ պիր միլէթին՝ մէզՏէպի վէ ախլագի թէրպիլէսինէ էսաս տէյիւ գապուլ էթտիյի պէօյլէ պիր էլգէմ գա՛խտէնին նիճայէթսիզ թէէսիրի նէ՝ տէրէճէյէ վասլ օլապիլըր : Տէրունինտէ սէրպէսթիլի օլան ատէմ՝ իյիթիլք իլէ վէ ճէսարէթ իլէ տէօրթ թարաֆընա պագար , չօգ շէյլէրէ էլ վուրուր , իշկիւզար վէ չալըչկան վէ Տէր իյի վէ Փայտէլի շէյլէրէ ալմլը օլուր : Պագաթ զամիր վէ րուճ իլէ էսիր օլմուշ օլան քիմնէնին պիւթին մէշոէպի տէ՝ քէնտի Փարգընտա օլմայարագ , էսիրըք իշինսէ օլուր , վէ գուտրէթլէրինին իւզէրինէ Տիւքմ՝ էտէն ույուշուղուզ վէ տույկուսուղուզ իլէ էն Տագիր Տալտէ պուլունուր¹¹ :

Մէնա'աթ վե փօլթիգա խոսուսլարը բուպար օլունուր :

Փ Ը Ս Լ . Բ

ՄԷՆԱ'ԱԹ ՎԷ ՄԷՏԷՆԻՅԷԹՏԷ ԻԼԻԲԼԵՄԷՔ

Մէմալիքի Միւճթէմա'այը Լմերիգայը հէր նէ գատար Վաթօլիք մէմէքէթլէր իլէ բուպար ետիյօր իսէք տէ, պունու տախի զիբը էթմէլի իլ քի, Մէմալիքի Միւճթէմա'այը Լմերիգա' տէվլէթ եախօտ միլլէթ օլալը հէնուզ սէքսէն սէնէ տիր : Լմերիգալըլարըն տէվլէթ օլուպ տիւնեանըն ախէր միլլէթլէրի սըբասընա կէչ տիյի վագթի պիլէն ատէմլէր վար սըր քի հալա սաղ տըրլար : Օլ վագըթլարտա պու մէմէքէթին էհալիսի անճագ իւչ միլիօն գատար օլտուգտան պաշգա, մէմալիքին շեմտիքի թօփրաղընըն պէջիւք փայը՝ Լճփրօփալըլէրին այագ պասմատըզը հիյպէթլի օրմանլարտան ի'պարէթ իտի :

Վաթօլիքիլը ալթընճը տէհրտէ զուհր էթտի . օլ վագըթտան պէրի Իթալիա Վաթօլիքլէյին փե նակեահը տըր . տէմէք տիր քի՝ Լմերիգանըն սերպէսթիյէթի վագթինէ տէք հիսապ էթտիյիմիզ հալտէ, պին սէնէտէն զիյատէ օլուր՝ քի Իթալիա Վաթօլիքլէյին իհսան էթմէյէ գատիք օլտուղու պերէքէթլէրին հէփիսինէ նայիլ օլույօր :

Պու ճիւմիլէ իլէ «Վրօթէսթանդըզ փենակեահը» օլան Լմերիգանըն հէր աիւրիւ իգթիպալը սէնա'աթլար թարաֆընտան Վաթօլիքլէյին «փէնակեահը» օլան Իթալիայա սալա միւհթաճ օլմատըզըն՝ պիր իքի շէյէ տիգգաթ էտէն ատէմ էփէյիճէ անկլայա պիլլըր : Պիզ պու իքի պէլտէլէրին ահվալնի թէրպիյէ թարաֆընտան բուպար էթտիյիմիզ կիպի, շեմտի տէ սէնա'աթլար խոսուսուենտա օնլարը պիրիպիլլէրի

ԻԹԱԽԻԱՆՐՆ ՂԻՐԱԹԻՐՆՐՆ ՆԷ ՀԱՐՏԷ ԿՈՒՐՆՈՒՄՈՒՂՈՒ :

Իլէ ըուպար էտէճէյիղ, քի Բաթօլիքիք իլէ Բրօ-
թէսթանդլըղն էհայլիէր իւղէրինէ էթտիյի թէէսի-
րաթըն նէ գատար Ֆարգլը օլտուղունու էյիճէ անկ-
լայալըմ :

Ս. ՋԻՐԸ՝ՈԹ

Օ իրա՛ած կերէք վիճուտ վէ կերէք Ֆիքըր զահ-
մէթի թալապ էտէն հէփ սէնա՛ածլէրին էն մէշհու-
րու, վէ պիր միլէթին իսթիրահաթընա՛ սելամէթինէ
վէ իգպալինէ զայէթ լազըմլը տըր : Իթալիանըն իգ-
լիմի զայէթ կիւղէլ, թօիրաղը տա կերէյի կիպի
մահսուլտար իսէ տէ, զահմէթլէրինէ վէ ուսթալըզ-
լարընա պէտէլ զանի մահսուլ տէվչիրէն սա՛ատէթլի,
մէհարէթլի վէ Ֆերրահ էքինճիլէր կէօրէճէք եերտէ
կէօղիւնիւ հանկը թարաֆա չէվիրսէն Փագիրլիք վէ սէ-
ֆիլլէք կէօրիւրսիւն : Իշճինին իւճրէթի քէնտիսինին
տէյիլ տիր . իլլա զօրլու վէ զալիմ սահիպինին :
Սօգազլար տիլէնճիլէր իլէ տօլու տուր . Թապիա՛թըն
էն կիւղէլ սէյրանլարը, Փափանըն, Գարտինալլարըն
վէ Լօպիսկոպոսլարըն վէնկինլիյի վէ տէպտէպէսի ի-
լէ պերապէր հէր եերտէ սօն տերէճէ Ֆագիրլիք վէ
փերվասըղ եարամաղլըզլար իճրասընը կէօրիւրսիւն :
Փէք էյի պիլտիյիմիղ շէյ տիր՝ քի վագթի իլէ պիւ-
թիւն Իթալիատա, Բօմա ճիվարլարընտա պիլէ, գէն-
կին, էհայլիսի չօգ վէ զայէթ շէն եերլէր շիմտի պիւ-
պիւթիւն վիրան օլմուչլար տըր : Փոթինեան սու
խաղինէլէրի շիմտի էօյլէ վիրան վէ պալլըզ օլմուչ-
լար տըր քի օնլարտան փէյտա օլան թէէֆֆիւն պիւ-
թիւն էթրաֆա եայրլըր : Ի իվօրնատան լիւրրաչի-
նայատէք օլ կիւղէլ, մահսուլտար վէ վագթի իլէ է-
հայլիսի չօգ էյալէթլէր շիմտի ինսիղ չէօլ կիպի օլ-

 Մէմալիքի Միւճթէմա'սցի Ամերիգանըն զիրա'սթը :

մուշար տըր : Վաթօղիքլիյին փենակեահը օլան իթալիա պու տերեճէ վիրան վէ խարապ օլտուղու էանալէրտէ, Բրօթէսթանդըղըն փենակեահը օլան Մէմալիքի Միւճթէմա'սյը Ըմերիգա՝ հատտէն զեյաստէ վէ դայէթ չափուգ իլէրի կիտիպ շէրէֆ պուլտու : Իշպու իլէրիլէմէնին նէ տերեճէ օլտուղունու կէօսթէրմէք իչին, պուրատա պիր գաջվագա'ա էմնալ կէթիլիլիմ : Եթէթմիշ տէօրթ սենէտէն պէրի Մէմալիքի Միւճթէմա'անըն Ղ'իւնուպի Եյալէթլէրինտէ հասըլա կէլէն փամպուգ հէփիսինի հէյրան էթմիշ տիր : 1783 տէ, պունտան եթէթմիշ եէտի սենէ էվվէլ, պիր կէմի մէղքիւր էյալէթլէրտէն Լօնտրայա ալթը տէնկ փամպուգ կէթիլտի. կէմի Լօնտրայա եէթիշտիլիտէ, Մէմալիքի Միւճթէմա'ատա օլ պատար փամպուգ հասըլ օլա պիլտիլինէ քիմնէ ինանամատըղնտան, օլ ալթը տէնք փամպուգ պաշգա եէրտէն կէօմրիւքտէն գաչըրըլմըշ տըր տէյի հէք քէս շիւպհէյէ վարտը : 1844 տէ չըգան փամպուգ 560,000,000 (560 միլիօն) լիպրա եախօտ 204,000,000 (204 միլիօն) օգգա գատար օլմուշ տուր տէյի թասմին օլունուր : () սենէ տըշարըյա, պաշգա մէմէքէթլէրէ կիտէն փամպուղուն պահասը 54,000,000 (54 միլիօն) թալէրէ, վէ փամպուգ պեղլէրինին պահասը 3,000,000 (3 միլիօն) թալէրէ պալիլ օլտու, քի իքիսի պիրտէն էտէր 57,000,000 (57 միլիօն) թալէր՝ եախօտ 1,368,000,000 (պին իւչ եիւլ ալթմըշ սէքիլ միլիօն) զուրուշ : պու իսէ Մէմալիքի միւճթէմա'ա եհալիսինէ լազըմ օլանտան արթանըն քեարը տըր : Պիր մահսուլուն օլ գատար վագթտա պու տերեճէ արթմըշ օլտուղունտան աշիքեար կէօրիւնիւր՝ քի էհալի համարաթ օլտուղտան պաշգա, չօգ տա ֆիրասէթլի վէ մարիֆէթլի տիր :

Մեմալքի Միւճթէմայի Ամերիգանըն զերա'աթը :

Լաքին Մեմալքի Միւճթէմայատա զերա'աթըն չափուգ իլէրիլէտիյի տէյիլ եալընըզ էօքի, իլլա եէնի մէմլէքէթլէրտէն տախի կէօրիւնիւր : () Տայօ էյալէթի-նի էմալէտէլիմ : Պու էյալէթ իլէ Նթալիանըն աըզը պիր տէրէճէ տիր : Պու տէճրին իպթիտասընտա պու մաճալ եապանի օրման օլուպ, 1802 տէ էյալէթ սը-րասընա կէչտիրտէ, էրքէք վէ գարը, ինթիար վէ չօճուգ ճէմա'ն 50,000 էճալիսի վար իտի : Տէմէք օլուր քի օլ վազըթ 10,000 տէն զէյատէ իչ էրպա-պը ատէմ եօգ իտի : 1840 տա էճալի 1,515,000է պալիղ օլտու : () Ոլ սէնէ պուղտայըն վէ ունուն ճա-սըլաթը 7,098,000 (7 միլիօն 98 պին) թալէր օլմուչ իտի : Պաշգա զախիրէլէրին, մէսէլա' մըսըր պուղ-տայընըն, ճալտարըն, եուլաֆըն, լէ, լէ, ճասըլաթը 1,874,000 (պիր միլիօն 874 պին) թալէրէ պալիղ օլ-տու : թէրէ եազը, փէյնիր, եափազը, թուզըւ էթ, իչ եազը, լէ, լէ, կիպի մաճուլլար 2,315,000 (2 մի-լիօն 315 պին), վէ գօյունլար իլէ սըղըրլար 2,600,000 (2 միլիօն 600 պին) թալէր օլմուչ իտի : Պէօյլէ օլ պիր սէնէնին եէր մաճուլլաթընտան մէզքիւր էյա-լէթէ 14,000,000 (14 միլիօն) թալէր գատար վարի-տաթ ճասըլ օլտու : Պու մէպլաղ' էճալինին քէնտի լուզըմուհնա գուլլանտըղընտան սօնկրա, ֆազլա գալան ճասըլաթըն պաճասը տըր : Պու ճիսապլարտան անկ-լաջըր քի կէչէն սօն եիրմի սէնէնին մապէյնինտէ մաճուլլ պու էյալէթտէ էվվէլքիին տէօրթ գաթը օլմուչ տուր' վէ 1847տէ չըգան պիւթիւն ճասըլաթըն իլանը պիղէ մալիւմ տէյիլ իսէ տէ, շիւպճէսիղ տէյէ պիլիրիղ' քի էճալի քէնտիսինէ ճէփ իգթիղա օլանը ալտըրգտան սօնկրա' 20,000,000 (20 միլիօն) դուրուչ գատար շէյ տըշարը չըգարմըշ օլմալը տըր : Նթալիա տախի պու էյալէթ կիպի մաճուլլար օլմագ իչիւծ

Մեմալիքի Միւճթեմա՛յի Ամերիգանն զիրա՛մթը :

պէօյլէ պիր էհալիյէ միւհթաճ տըր . պէօյլէ էհալիսի օլտուղու հալտէ , Իթալիանն զէնկին տէրէլէրի վէ օպալարը տախի պօլլուգտան թաշարլար : Իթալիանն մէզհէպինի ալըպ Օհայօյա կէօթիւրտիւլիսի հալտէ , փոնթիկեան պօլլուգտարը Կոստանտնուպօլիսի կէօթիւրտիւլիսի : Պոլսուս զըտարը Օհայօնուս մէզհէպինի Իթալիայա կէօթիւրտիւլիսի թագադիրտէ , չօգ վագըթ կէզմէլտէն օլ պալըգալարը գուրուսուլը , շէնլէնմիշ վէ պիր զէնկին , չալըզգան վէ մութլու էհալիյէ մէքեան օլմուշ կէօրէճէքսին :

Հէր քէս պիլիր , քի պոլստան օն իքի սէնէ ագտէմ Իրլանտատա վէ Լոլոօիանն սայիր մահալլէրինտէ գըթըգ օլտուղու վագըթ , տըշարտան կէլէն եէյէճէքլէրին պէօյիւք փայը Լմերիգատան իտի : Լալընրը Ինկիլէթրայա եիրմի միլիօն քիլէ շէյ կիթտի : Օհիրա՛մ շիմտի տիւղկէ զայրէթ իլէ փէք ա՛լա իլէրիլէյօր , վէ եէր մահսուլարը տա կիւն պէ կիւն այնի օլ գատար արթմագտա տըլար : Սօրարըմ շիմտի , հա՞նկը Վաթօլիք մէմլէքէթ կէզն էլլի սէնէնին պէյնինտէ պոլսուս գատար իլէրիլէմիշ տիր : Պոլսա պիր էմալ կէօթէրիլտիյի հալտէ , պիզ տախի Վաթօլիք մէզհէպի տէ պա՛ղը քէրրէ սէնա՛մթ վէ մա՛րիֆէթէ վէ ինսանլարն մէնֆա՛մթընա խայըլը օլապիլիր տէյի իգրար էտէրիզ :

Լմերիգանն Մեմալիքի Միւճթեմա՛սար իլէ Իթալիանն մապէյնինտէ օլան Փարգ հագգընտա տէտիլէրիմիզ էքսէրիյէ հէփ Վաթօլիք վէ Լոթթէսթանդ մէմլէքէթլէրէ ույար : Պոլսուս իսպաթ էթմէք իշին , մէզքիւր Ալիլար միւլլիֆին քիթապընտան պիր մուխթասար փարչա պուրայա տէրճ էտէլիմ : իշպու փարչա միւլլիֆին էֆքեարը օլտուգտան պաշգա , Պրանսանն Միլիյէ վէ Նիզամիյէ շիր-

Քաթօլիք պետէլէրին տիւշտիւյիւնիւն սեպէպի :

քեթի տէնիլէն մէշուր շիրքէթ թարաֆընտան տա-
խի թաստիգ օլունմուշ տուր :

Պաքին պունուն զըտոր, մէմլէքէթլէրինտէ տիւ-
զիյէ էճնէպի հիւքիւմէթ գուվվէթի թասթընտա
պուլունուպ, չիֆթճինին էմէյի իլէ հասըլ օլան՝ վէ
հէր վէրկիտէն մուաֆ մահսուլթտան էօշիւր ալան՝ վէ
էն ալա թօփրագլարա մալիք օլան նուֆուլու իւլա-
մատան մուհաթա օլունմուշ էհալի, լայրընճա ղայ-
րէթ կէսսթէրմէյէ գատիր օլամատըգտան պաշգա,
զիրաթ սէնաթընտան եիւրէքլէրի պիւթիւն պիւ-
թիւն սօուտու : Վալտը քի, պու իւլամա թագըրը,
եա՛նի՝ եկեղեցականլար, ճէմի՝ իլմին չօպանը, սահի-
պի վագֆը վէ էմանէթճիսի, հէմ տախի հէփ ճան-
լարըն սահիպի օլմուշար իտի : Պունլարըն իշի կիւճիւ
խէ, գահիրտէն օլան մէզհէպ ա՛տէթլէրինի հըֆը վէ
քիլիսէնին հագըրը վիգայէ էթմէք օլտուղունտան,
ճէմաթըն տա թահսիլ էթտիյի թէրպիյէ եալընըզ
պու շէյլէր իւզէրինէ օլուր իտի : Պունտան՝ ինսան-
լարա ղայէթլէ էլզէմ օլան իշլէրտէ սօն տէրէճէ
ճահիլէք, վէ իֆրաթ թէմպէլէք հասըլ օլտու :
Օխրաթ իլէ իլմի իտարէնին կէօնակէօն զըթա՛լէրի
պիր սէֆիլ հալէ տիւշար օլտուլար : Մափօլի, Րօ-
մա, Սիւանիա վէ փօրթօկալ կիպի կիւզէլ մէմլէ-
քէթլէրին շիմտիքի հալի հէման պու տուր : Պու մա-
գուլէ էհալիլէր իչինտէ էլպէթտէ ֆագիլըք, թէմ-
պէլէք, ֆէնալըգ վէ հէր տիւրլիւ պէսխոլլար փէյ-
տա օլուրլար . հիւքիւմէթ տախի գուվվէթմիզ վէ նի-
զամըզ գալըր : Պունա գարը՝ պիր քէրրէ կէօզ-
լէրինի Սքօշհանըն, ինկիլթէրրանըն վէ Նիլէմէնիին
սօուգ վէ հասըլթմսըզ օվալէրինէ գալտըր՝ պագ նէ
ղայրէթ, զիրաթ վէ չիֆթլիքեաթ իտարէսի վէ մէտէ-
նիյէթ իուսուսունտա նէ նիղամլար պուլաճագ սըն :

Գաթօլիքիք իլէ Բրօթէսթանդըզն սէմերէլէրի :

Պու պէլտէլէրտէ ինսան մարիֆէթի հէր շէյի իճատ էտէր, չիւն հէր քէս քէնտիսի իչիւն չալըզըր . օ մահալլէր սէրպէսթ օլտուգլարը իչիւն, գոււլլէթ քէսպ էթմիշ տիրլէր, վէ հիւնի նիզամ վէ թէրպիյէ իլէ իլէրի կիտէրլէր : Եւպու իքի մէզհէպլէրին պու ինքեար օլունմազ սէմերէլէրի՝ հէր եերտէն զիյատէ ճիւրմանիա վէ Օուիչէրատա կէօրիւնիւր . զիւրա պու պէլտէլէր նըսըֆ պէ նըսըֆ Վրաթօլիք վէ Ռրօթէսթանդ մէքեանը օլտուղու իչիւն, եօլճուլուգ էթտիյին հալտէ, կեահ Վրաթօլիք, կեահ Ռրօթէսթանդ պէլտէլէրտէն կէչէրսին : Չաթըլարը սաման իլէ էօրթիւլիւ պիր չօգ քէրփիճտէն գուլիպլէր, իչէնմէմիշ թարլալար, սէֆիլ վէ թէրպիյէսիւ քէօլլուլէր վէ վաֆիր տիլէնճի կէօրտիւյիւն հալտէ, շիւպհէ էթմէքսիլին՝ պիլմիշ օլ քի օ պէլտէ Վրաթօլիք պէլտէսի տիր : Պիլ ա՛քս՝ զայրէթ վէ զանիմէթին կիւզէլ կիւզէլ նիշանէլէրինի կէօթէրէն ա՛լա պինալար, էյի պագըլմիշ թարլալար, հիւնէր իլէ էքիմ պիչիմ կէօրտիւյիւն թագտորտէ, չօգ իհթիմալ տըր քի Ռրօթէսթանդ, Մնկնունք (եա՛նի վաֆթիզսիլ թա՛պիր օլունան), եախօտ Մէննոնեան էհալի իչինտէ սին : Եւթէ պէօլլէ թա՛պիւթը գանուն վէ գա՛խտէյէ ըապթ էտէն ա՛ղլ ու իտրաք սահիպի ինսան սէրպէսթ օլտուղու վէ գուտրէթլէրինի իսթի՛մալ էթտիյի ըատտէտէ, թապիւա՛թ տաքէնտի հիյէթինի թէպտիլէտէր : Վալտը քի պու պապտէ շու խուսուս մախուս տիգգաթէ շայան տըր . Վրաթօլիք միլլէթլէրին սաքին օլտուգլարը պէլտէլէր Եւրօփանըն էն մահուլտար եերլէրի օլտուղունտան, զանն էտէրսին քի հէփ իհսանլէրինի օլ միլլէթլէրէ պախշ էթմէք թապիւա՛թըն խօշունա կէլմիշ տիր : Պու շէյ Օուիչէրինին ուֆաճըգ տէվլէթինտէ փէք աչիքեար կէօրիւնիւր : Սօլիւրին մահուլտար օվալարընը

Մէմալիքի Միւճթէմա'այր Ամերիգանըն Թիճարէթի :

Արկովիանըն հէման պիւսպիւթիւն մահսուլսուզ
 Թօփրաղը իլէ բուպար էյլէ . Փէյ տը Ս օնուն գա-
 յալըգ' ա'րի վէ փօրեազըն սէրթ ըիւզկեարլարընտան
 հըֆզ օլունամազ էյալէթինի' միւքէլէֆ Իթալիան
 Օլուիչէրի իլէ, եախօտ տէօրթ Թարաֆընտան հըֆզ
 օլունմուշ Բալէ իլէ, 'Սէօֆշաթէլ նահիյէսինի' Սէն
 կալ Սանասթըրըն Թահթը իտարէսինտէ պուլունան
 էյալէթին մահսուլտար օլալարը իլէ, վէ խիւլասէյի
 քէլամ' պու իւլամատան օլան հիւքիւմտարըն միւլքին-
 տէ'Բաթօլիք մէյհէպինէ Թապի օլան եէրլէրիտէ պագի
 գալան ուֆագ փարչա իլէ, եա'նի' Հուրիք վէ Պէրն
 հիւքիւմէթլէրինին հիմայէթի ալթընտա Բրօթէս-
 Թանդըղա սիւլիւք էթմէյէ գատիր օլան գըթա' իլէ
 բուպար էյլէ . պունլարըն հէփիսինտէ կէօրէճէքսին
 քի ղայրէթ վէ ի'լմ' Թապիա'թըն էն պէջիւք իհ-
 սանլարընտան տա իւթիւն տիւր, մատէմ' քի Թա-
 պիա'թըն էն կիւզէլ իհսանլարը ատէմլէրին Թէնպէլ-
 լէյի վէ գայտօրըլըը իլէ պիւթիւն պիւթիւն նապէ-
 տիտ օլապիլիրլէր : Պէրն էյալէթինտէ զերա'աթ էջ-
 լէ պիր տէրէճէյէ վասլ օլմուշ տուր, քի օրանըն
 չիֆթճիլէրինին գուլանտըղը ուսուլին չօղունու Ին-
 կիլիզէր պէյէնիպ գապուլ էթտիլէր . ալէլիսուսուս
 օրատա իճատ օլունան սուլամագ ուսուլի, քի մէն-
 ֆա'աթը հէփ չիֆթճիլէրտէն իգրար օլունուր, մէզ-
 քիւր էհալնինին իհասա էթտիյի իտարէ շիրքէթինին
 իճատը տըր' :

Թ . Թիճարէթի

Մէմալիքի Միւճթէմա'անըն Թիճարէթի' զերա'-
 աթտան զէյատէ իլէրիլէմիշ տիր : Ամերիգանըն իս-
 Թիգլալիյէթի իչիւն օլան մուհարէպէտէն սօնկրա, Ա-

Մեծալիքի Գրեմեթեմայր Ամերիգանըն թիճարեթի :

մերիգա հէր թարաֆտան սրգընթըյա տիւշտիւ . զե-
րա պէօյիւք պօրճ ալթընա կիրտի , վէ թիճարեթի
տէ պիւսպիւթիւն տուրմուշ իտի : 1783 տէ ա'հտը միւ-
սալէհէ ա'գտ օլունտու . օնտան պէրի եթմիշ եէտի
սէնէ տիր . շիմտի Մեծալիքի Միւճթեմա'անըն
թիճարեթի' Ինկիլթէրրատան մա'ատէ , Լշրօփանըն
սայիր մէմլէքէթլէրինին քեաֆֆէսինին թիճարեթին-
տէն զեյատէ իլէրիլէմիշ տիր , վէ տիւնեանըն թա-
ճիր տէվլէթլէրինին իքինճիսի տիր . վէ իլէրիլէտիլի
տէրէճէյէ պագարագ' պունտան պէշ սէնէյէտէք Ին-
կիլթէրրանըն թիճարեթինէ եթիշէճէք տիր : 1846
տա տիւնեանըն իւչ էն պէօյիւք թաճիր տէվլէթ-
լէրինին թիճարեթինին ճէսամէթի պիրի պիրլէրի իլէ
րուպար օլունուպ շու նէթիճէ թահսիլ օլունմուշ
տուր :

	Թիճարեթէ իշ- լէյէն կէմիլէրին սայրսր :	Կէմիլէրին ալտըղը եիւքիւն էօլչիւսի :
Ինկիլթէրրա .	23,648	3,007,581 թօնէ- լաթ*
Մեծալիքի Միւճ- թեմա'ա .	19,664	2,417,000 թօն''
Ֆրանսա .	13,782	839,608 թօն''

Տիգգաթէ շայան պիր քէյֆիյէթ տիր , քի տիւն-
եանըն իքի թաճիր տէվլէթի տէ Բրօթէսթանդ տըր , վէ
մէզհէպին խալիսէթինտէն հասըլ օլան մուհասսէնա .

* Պիր Թօնէլ-ն օիտիլ էիւչ օֆիւ գադուր 7ըր :

Մէմայիբի Միւճթէմա՛յը Ամերիգանըն մաքինա սէնա՛աթ-
լարը :

Թը վէ փափանըն աֆորօզլարընըն նէ տէրէճէ պի-
հուտէ շէյլէր օլտուղունու պիւթիւն տիւնեայա կէօս-
թէրմէր իչիւն տուրմուշլար տըր :

Գ. ՄԱՔԻՆԱ ՍԷՆՃԹԼԱՐԸ

Ըլւպհէսիզ հէր ատէմ պու շէյի գապուլ է-
տէր, քի հիչ պիւ միլէթ մաքինա սէնա՛աթէրինտէ
Խնկիլիզէր վէ Լմերիգալըլար գատար իլէրիլէմիշ
աէյիլ տիր : Իսլահը մեղհէպինին իպթիտասընտա
Խնկիլթէրրատա սէնա՛աթլարըն հալի պագի Եվրօսիա-
նըն սէնա՛աթլարընտան աշաղա իտի : Ֆրանսըզ վէ
Ղէրմանիալը Բրօթէսթանդլար՝ Բաթօլթէրլէրին գօ-
վալայը շընտան գաջըպ, Խնկիլթէրրայա կիթտիլէր,
օրատա մա՛լիւմ օլան սէնա՛աթլարա եհնիտէն ի՛լա-
վէ, եախօտ օնլարը թէճտիտ վէ թէքմիլ էյլէտիլէր .
օլ վագըթտան պէրի Խնկիլթէրրա պու եօլա սիւլիւք
էթտի, վէ շիմտի Եվրօսիանըն էն գուվվէթիլի միլէ-
թի օլմուշ տուր :

Մէմայիբի Միւճթէմա՛ատա Խնկիլթէրրա սէնա՛-
աթլարընըն սայքի հէփիսի տէ վար տըր : Ս է պու-
րատա շիմտի պա՛ղը վուգու՛աթլար նագլ էթմէլի իզ,
քի Լմերիգա էհալիսինին էն պաշըր վէ էլզէմ սէ-
նա՛աթլարա տէվամ էտէրէք իլէրիլէմէքտէ պուլուն-
տուղու աշիքեար կէօրիւնսիւն :

Եվվէլա՛ Մէմայիբի Միւճթէմա՛ատա վափօր ա-
րապալարը իչիւն եափըլմըշ եախօտ եափըլմագ իւզըէ
10,000 միլ գատար տէմիր եօլար վար տըր : Իշպու
տէմիր եօլարըն նէ՛ ուսթալըզ վէ նէ հիւնէր ի-
լէ եափըլմըշ օլտուղունա պիր պէօյիւք իսպաթ շու
տուր, քի Բուսիա Իմիէրաթօրու Խնկիլթէրրա-

Մեմալիքի Միւճթեմայը Ամերիգանըն վափօր վէ սայիր Է-
ճատարը :

ըին արասընտա իշէյէն վափօր կէմիլէրի տիւնեանըն
էն միւղէյեէն կէմիլէրի ա'տէտինտէն տիրլէր : Չէնտ
ա'տէտ տէ 300 եախօտ 315 պյագ ուղունյըւղունտա
վէ 1,000 եօլճույա եաթաճագ եէրի վէ Տէր տիւրլիւ
լէվաղիմաթը մէվճուտ իֆրաթ պէօյիւք վափօր սէֆի-
նէլէրի վար տըր : Հէփ պու կէմիլէր վէ իշէրինտէքի
ալաթլարըն քեաֆֆէսի Ամերիգալը ուսթալարըն եափ-
տըգլարը տըր :

Մ'ա'ղիւմ տիրքի վափօր սէֆինէսի իպթիտա Ամե-
րիգատա իճատ օլո'նմուշ տուր , վէ օրանըն վափօր-
լարը կիպի չօգ վէ գուվվէթլի վափօր պաշգա եեքտէ
եօգ տուր : Ելէքթրիք թէլէկրաֆը տախի Ամերիգա Է-
ճատը տըր , վէ հալա չօգ հէքմէթլի շէյլէր իճրա էյլէ-
մէքտէ տիր : Իշպու թէլէկրաֆ իճատընըն իպթիտասը-
նը արատըղմըզ հալտէ , Պրանքլին Ամերիգալը ֆէյ-
լէսօֆատէք կիթմէք իճապ էտէր . զիրա սէն'աթ ի-
լէ էլէքթրիգա իճատ էտիպ շիմշէքլէրին էմնալինի իլք
էվվէլ կէօսթէրէն , վէ էլէքթրիգանըն գանուելարը-
նը թա'րիֆ էյլէյէն մէղքիւր ֆէյլէսօֆ օլտու : Հիմ-
շէքլէրտէն պինալարը մուհաֆագա էտէն ալաթ տա
եինէ օնուն իճատը տըր : Պրանքլինին էթախի թէճ-
րիւպէլէրի միւթալա'ա էտէրէք , Մ'օրս նամ պիր Ա-
մերիգալը ֆէյլէսօֆ 1832 տէ ասըլ թէլէկրաֆը պուլ-
տու , քի ուզագ եէրլէրին պիրիպիլլէրի իլէ իս-
թիլաթընա' տէնիզ վէ գարա վափօրլարընըն վէր-
տիլի գօլպլըգտան չօգ զիյատէ գօլպլըգ վէրտի :
Ամերիգատա շէհրլէրին հէփիսի տէ էլէքթրիգ
թէլէկրաֆըն թէլլէրի իլէ պիրիպիլլէրինէ պիլլէշմիշ
տիրլէր . վէ էլան եափրլմըշ օլան թէլէկրաֆ թէլլէ-
րին տախի թէքմիլ օլմուշու , հէփիսի պիրտէն
45,000 միլ գատար օլուր : Պին , պին իքի եիւզ միլ

Մէմալիքի Միւճթէմա՛յը Ամերիգանըն փամպուգ Փապրի-
դալարը:

պիրի պիրինտէն ուզագ օլան շէհրէր պու թէլէկրաֆ-
լար վասիթասի իլէ մապէյնէրինտէ ասլա ուզագլըգ
եօգ կիպի, թէզ պիրի պիրլէրի իլէ սէօյլէշիրլէր վէ
թիճարէթէ միւթա՛լիգ իշէր պիթիբիրլէր:

Ամերիգանըն պիր իճատընը տասի, հէր նէ գա-
տար մաքինա սէնա՛թլնա միւթա՛լիգ տէյիլ իսէ
տէ, պուրատա զէքը էտէլմ: Այէթ շէտիտ աղ-
ըլլարը տույմամագ իշին, խասթալարը պայըլտան
էլէք բուհու, քի շիմտի ճէրրաճըգտա ա՛լէսսէվիլէ
խթի՛մալ օլունույօր, Պոսթօնլու Ղաքսըն նամ պիր
հէքիմին իճատը տըր, վէ Լ՛վրօիա ի՛նտինտէ պու ա՛-
սիրին էն մէշհուր իճատլարընըն պիրի ա՛տտ օլուն-
մուշ տուր:

1840 տա Մէմալիքի Միւճթէմա՛տա պիր թա-
նէսի եիւզ ատէմ իշի կէօրիւր, 4,500 նէվ՛իճատ
չարգլարտան ի՛պարէթ 1,000 ա՛տէտ փամպուգ Փապ-
րիգասը վար տըր: պու Փապրիդալար երլտան երլս
300 միլիօն արշըն փամպուգ պէզի չըգարըլլար իտի:
1825 տէն էվվէլ փամպուգ պէզէրինին սայքի հէ-
փիսի տէ Խնկիթէրրատան վէ Արանսատան չըգար
իտի: Ը իմտի պու մալ Մէմալիքի Միւճթէմա՛ն
էյալէթլէրինտէն տէ Ղիւնուպի Ամերիգայա վէ շինէ
կիտէր: 1842 տէ կէրէք եէրլիլէրէ, վէ կէրէք տը-
շարը մէմլէքէթլէրէ կէօնտէրմէք իշին, 158 միլիօն
արշըն փամպուգ պէզի սօգունտու: (Ու վագըթ-
տան պէրի տիր քի պու մաթա՛ չօգ իլէրի կիթմէքտէ
տիր: Պունուն կիպի տէ, եիւն մաթա՛ը, Փիղնգա
ալաթլարը վէ սայիր մաքինա իլէ իլէնէն էմթա՛ն
հագգընտա Ամերիգանըն իլէրիլէմիշ օլտուղընու իս-
պաթ էտէճէք չօգ շէյլէր հիքեայէ էտէպիլիր իսէք
տէ, տէյէճէք շէյլէրիմիղի պաշըճա 1840 տա նէշը

Բրօթէսթանդ վէ քաթօլիք պէտէլէրին պիրի պիրինտէն
Փարգը նէ սէպէպ իչիւն տիր:

օլունան իլանյարտան արմագ իճապ էթտիյինտէն, օլ
վագրթտան պէրի իսէ՛ Տէր նէվի՛ սէնա՛աթլար զեյա-
տէսիյէ իլէրիլէմիշ, վէ չօգ մաթա՛լարըն հասըլաթը
էվլէլքինին իքի գաթը օլմուշ օլտուղունտան, քէյ-
ֆիյէթ օլտուղու կիպի անկլաշըլամայաճագ տըր: Օլ
վագրթին իլանյէրինէ նաղարէն, Մէմալքի Միւճ-
թէմա՛անըն պիր սէնէլիք էմթա՛ա հասըլաթընըն պա-
հասը 239,836,000 թալէրէ եախօտ 5,755,964,000
(5,755 միլիօն 964 պին) զուրուշա պալիզ օլմուշ իտի:

Պալատէ տէտիքլէրիմիզտէն աշիքետար տըր, քի
տիւննանըն թէրպիյէլի գըլթա՛սը Լմերիգանըն ճահտ
ու ղայրէթլէրինտէն նայիլ օլտուղու էօյլէ մէնֆաթ-
լը վէ էլզէմ իճատլար իչիւն, ռնա պօրճու տուր:
Փամպուգ զիրա՛աթընըն շիմտիքի հայի, վախօր, շիմ-
շէք մուհաֆազասը, էլէքթրիգա թէլէկրաֆը, վէ ճէր-
րահլըգտա իսթիմալ օլունան էթէր՝ ինսանա էօյլէ ա՛-
ղիմ ֆայտալը վէ մուաթըզ իճատլար տըր քի պուն-
լար պուլունմուշ պմասա իտի, տիւննայա չօգ իս-
ասրաթլար օյաճաղընը ա՛լէմ իգրուր էտէր:

Իմտի՛ Լմերիգայը Լվրօփանըն ճիւննուպի թարա-
ֆընտա օլան մէմլէքէթլէր իլէ պէօյլէ բուպար էթ-
տիյիմիզ հալտէ՛ նասըլ Տէյրան օլմայրպ, պու մէմ-
լէքէթլէրին պու տէրէճէ պիրի պիրինտէն Փարգը օլ-
տուղունտու սէպէպինի սիւալ էթմէյէլիմ: Վրաթօ-
լիք միլլէթլէրտէ փէք չօգ մէշճուր ա՛լիմ քիմնէլէք
պուլունտուղունու մէսրուրիյէթ վէ ճէսարէթլէ իգ-
րար էտէր իսէք տէ, պիր քէրրէ նազարմըզը ու՛մու-
մի էհայիյէ չէվիրտիյիմիզ հալտէ, Վրաթօլիք թարա-
ֆընտա գուլմ, ֆագիրլիք, ճէհայէթ վէ ֆէնալըգ
կէսրիւրիւզ: Բրօթէսթանդ թարաֆտա իսէ պուն-
լարըն զըտտընը կէօրիւրիզ: Լաքին պու աճայիս:

Բրթթէսթանդըզն վէ քաթօլիքըլին սեմերէսինէ շահիտէր :

Փարզըն ասըլ սէպէպի նէ օլտուղու աշիքեար տըր :
 Բրթթէսթանդըզ հնսանա թիւալա'ա էթիէ+ էօրէրիք :
 Վաթօլիքըլիք իսէ թիւալա'այը էստօք էրէր : Պիրիսի
 ինսանըն ֆիրրինէ սերպէսթըլիք իհսան էտէր , օ պիրի
 օնու էսիր էտէր : Պիրի հէր շէյի թէֆթիշ էտիպ'
 էյիյի գապուլ էթմէք էօրէտիր , օ պիրի ասլա
 պիր շէյի թէֆթիշ էթմէմէք վէ Նպիսկոպոսուն եա
 փափազըն թէնպիհէրինէ իթա'աթ էթմէք էմր է-
 տէր : Աէօյլէ պիրի պիրինէ զըտտ ուսուլտէն' միւս-
 թագիլ ինսան գըսմընըն մէզհէպէ , ախլազէ , իտրա-
 քէ վէ ըէֆագաթէ տայիր օլան քէյֆիյէթըլէրինտէ
 պիրի պիրինէ մուղայիր սեմերէլէր հասըլ օլուրլար :
 Լաքին պու Փարզլէրին նէ գատար պէօյիք օլտու-
 ղունու' պիզգաթ կիտիպ Վաթօլիքըլին փէնակեաճը
 օլան Իթալիայը , Փօրթօկալը վէ Սիանիայը , վէ
 Բրթթէսթանդըզն փննակեաճը օլան Բրուսիայը ,
 Ինկիլթէրրայը վէ Սէմալիքի Սիւճթէմա'այը Ըմե-
 րիգայը կէօզտէն կէշիրէնլէր եալընըլ լայըզը իլէ
 անկրայապիլիլըլէր :

Պ Ա Պ Գ

Քաթօլիքէր իյէ Բրօթէսթանդլար էտէպ ու էրքեան թարա-
ֆընտան բուպար օլունուրլար :

Փ Ա Ս Լ Ա

ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳՂՆԵՐ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՕԼԱՆ ԻՓԹԻՐԱԼԱՐԸՆ
ՆԱԼԱՆ ՕՆՏՈՒՂՈՒ

Ա. Բրօթէսթանդլար հագգընտա օլան իֆթիրա-
լարա գարշը :

Բ. Վրաթօլիք մուէլլիֆէրին էթտիյի շահատէթ-
լէր :

Փ Ա Ս Լ Բ

ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳՂՆԵՐԸՆ ՎԷ ԲԱԹՅԱԼԻՔԼԵՐԻՆ ԹԱՆԻՄԱԹԸ
ՄԷՋՏԵՊԻՑԵԼԵՐԻՆԻՆ ԱԽԼԱԳԻ ԹԷԷՍԻՐԱԹԸ ԲՈՒՊԱՐ
ՕԼՈՒՆՈՒՐ

Ա. Բրօթէսթանդլարըն պիր գաջ պաշլըճա մէզ-
հէպ թա՛ղիմաթլէրինին ախլագի թէէսիրաթը հագ-
գընտա :

Բ. Վրաթօլիք մէզհէպին ախլագի թէէսիրաթը
հագգընտա :

Փ Ա Ս Լ Ա

ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳՂՆԵՐ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՕԼԱՆ ԻՓԹԻՐԱԼԱՐԸՆ
ՆԱԼԱՆ ՕՆՏՈՒՂՈՒ

Ինսանլարըն նէ թապիա՛թ սահիպի օլտուղունու
է ի՛ճէ ֆէհմ էթմէյէ գանուըն տէյի, “(Ն)լարը քէն-

Ահազ թեմիզի . քաթօլիք վե Բրօթէսթանդ մեզՏէպլէ-
րին իմթիհանը :

տի մէյվէրինտէն թանրյաճագ սընըզ՝, տէտի Բապ-
պիմիզ Վրիստոս : Պու գանու՛ն ազ չօգ տին մատ-
տէլէլինէ տէ ույար : Պիր ուսուլին տիկէր պիր ու-
սուլտէն զիյատէ Ինսանլարը Փազիլէթտէ իլէրի կէօ-
թիւրէ պիլտիյի՝ օլ ուսուլին օ պիրինտէն սաՏիՏ օլ-
տուղու իչիւն Ինսանլարըն Եիւրէյինէ օլ գատար թէ-
հսիր Էթտիյինէ պիր գափի իսպաթ տրը :

Աքբին պիզ պիր քիմնէնին թավը ու հարաքէթիւ-
նի՝ պիր ուսուլին եախօտ պիր կիւրուՏ ատէմլէրին ըէյ
վէ ըիզասընա՝ աշիքեար եա կիզլի, իա տա օլ ուսուլէ
միւթապըզ օլտուղու իչիւն՝ մուվաֆֆագ օլմուշ կէօր-
մէտիքճէ , օլ քիմնէնին թավը ու հարաքէթիւտէն
մէզքիւր ուսուլի եախօտ մէզքիւր կիւրուՏի հիւքմ՝
վէ թահգիր էտէմէզ իզ : Հէր ուսուլտէ , եախօտ
Տէր մէզՏէպտէ Յուգալար պուլունա պիլիլըլէր , վէ
պէօլլէրին ա՛մէլ ու հարաքէթիւնէ օլ ուսուլ եա-
խօտ մէզՏէպ մէսուլ տէյիլ տիր : Աքբին պիր ու-
սուլ եախօտ մէզՏէպ պու մագուլէ Յուգալարը քէն-
տի իչինտէ սագլայըպ՝ օնլարըն թութտուղու եօյա
գարը պիր շէյ սէօլլէմէտիյի հալտէ՝ օնլարըն Էթ-
տիքլէրինէ իլՏագ օլմուշ օլուր :

Պիզ պու գանու՛ն իլէ կէրէք Վաթօլիքլիյին վէ
կէրէք Բրօթէսթանդըղըն թէճրիւպէ օլունմասընը
ճան ու կէօնիւլտէն արղու էտէրիզ : Պէօլլէ շէյլէր
իւզէրինէ եազարըղմըլ իչիւն տիւշմէնլէրիմիզ կիւ-
ճէնիր, եախօտ իչլէրինտէ վուգո՛ւ պուլան պա՛զը շէյ-
լէրի մէյտանա չըգարտըղմըլ օնլարա մադպուլ կէօ-
րիւնմէլ իսէ , տիլէրիզ քի ա՛ֆվ Էթտիյէր . զիրա
քէնտիմիզի մուհաֆազա Էթմէյէ սէլասիյէթիմիզ վար
տրը :

Բրօթէսթանդըգ ա՛լէյհինտէ օլան իֆթիրալար :

Ս. ԲՐՕԹԵՍԹԱՆԿԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե՛ՒԼԵՑԻՆՅՈՒՆ ՕԼԱՆ ԻՓԹԻՐԱԼԱՐԸ
ԳՆՐՈՐ

Չօգտան պերի տիր՝ քի Լըրմէնիճէ վէ Լըրմէնի հու-
րուֆաթ իլէ թիւրքճէ քիթապլարտա վէ սայիր վարա-
գալարտա Բրօթէսթանդլար ատէմ էօլտիւրմէյէ , եռ-
լան սէօյլէմէյէ , խրըսըզըզա , զինա էթմէյէ , չօգ գարը
ալմաղա վէ սայիր չօգ կիւնաշլար իլլէմէյէ ըուխսաթ
վերիլէր վէ քէնտիլէր տէ օլ ֆի՛լլէրի իճրա էտէր-
լէր տէյիւ ֆասլ օլունուր . հալ պու քի Բրօթէս-
թանդլար էօյլէ շէյլէրի Լըլահտան ըէտտ օլունմուշ
վէ օնուն լութֆունտան պիւսպիւթիւն մահրում օլան
եարամաղար ա՛մէլլէրի տէյիւ ինանըպ , ա՛վիմ իքրա-
հիյէթ իլէ ըէտտ վէ թահգիր էտէրլէր : Պու իֆ-
թիրալարըն հմնալինի «Նայտարար Ուղղութեան» նամ
քիթապըն ֆիհրիսթինտէն ալընմը շու պիր գաչ ֆա-
սըլլարտան : (Գիհրիսթ սահ . Իթ) կէօրէպիլիրօփն :

«Օհնա էթմէյի վէ քէնտի քէնտինի էօլտիւրմէյի
ճայիզ թութարլար» :

«Դշըն սաղ իքէն՝ պիր գարը տախի ալմաղա իզն
վերիլէր» :

«Լտէրլէրին մալինի չալմաղա կերէք քիթապ ըլա
վէ կերէք ա՛մէլ իլէ ճէվազ վերիլէր» :

«Փատիշահընա իթա՛աթտան ըուճու՛ էտիպ՝ աչըզ-
տան ճէնկ աչմաղա ըուխսաթ վերիլէր» :

«Իթա՛աթը վէ մահճուպուղու հիւսնի թա՛պիր իլէ
չիւրիւտիլլէր» :

Պունլար կիպի տահա չօգ իֆթիրալար Վանը Լըր-
մէնի իլէ Բրօթէսթանդ քարողէ նամ ըխսալէլէր-
տէ , Նայաստան նամ գաղէթատա վէ օնուն մէզհէ-
պէ տայիր ի՛լապէսինտէ պուլունուր : Պիլ վագի՛ օ-

Բրօթէսթանդարն զինպա ըուխսաթ վերտիյինէ էմսալ :

դույան տօսթլարըմը թա՛ճիւպ էտէճէքէր, քի պու
ատէմ նէ ճէսարէթ իլէ ա՛լէսսէվիյէ Բրօթէսթանդար
ա՛լէյհնտէ պէօյլէ աղըր վէ ու՛մումի իֆթիրալար
էտէր. վէ Լչրմէնի Փաթրիյի տէ պէօյլէ պիր քիթա-
պըն պասըմասընա նա՛սըլ էմր էտէր, մատէմ քի
օնտա եաղըլան շէյլէր միւէլլիֆին նէ մագուլէ ատէմ
օլտուղունտան, վէ օլ աղըր իֆթիրալարը իսպաթ էթ-
մէյէ ապա գատիր օլամատըղընտան պաշգա շէյ կէօս-
թէրմէղէր : Մէսէլա՝ Բրօթէսթանդարն «զինա
էթմէյէ» ըուխսաթ վերտիյինի իսպաթ էթմէք ի-
չիւն, Բուսօ նամ մէշնօր Ֆրանսըղ տինսիլին սէօ-
զիւնիւ իսպաթ կէթիրիր. հալ պու քի Բուսօնուն նէ
ախլագտա ատէմ օլտուղունու, վէ իլհամ իլէ վէրիլ-
միշ մէղճէպի ըէտտ էտիպ, նէ Բրօթէսթանդըգ նէ տէ
Վաթօլլէքէր թանըմատըղընը պիղզաթ քէնտիսի իգ-
րար էտէր : Պէօյլէ սալթ Փափայը թանըմատըգլարը
իչիւն Բրօթէսթանդ տէնիլէն* պին թանէ տինսիլ
հէր տիւրիւ կիւնահա սահապէթլիք էթսէ, վէ հէր
քէօթիլլիյէ ըուխսաթ վէրսէ, օնտան Բրօթէսթանդ-
ըղա նէ՞ լաղըմ կէլիր. Լըահա իման էտէն վէ օ-
նուն Լըիլ Վէլամընը պիւթիւն եիւրէքտէն գա-
պուշ էտէն Խնճիլի քրիսթիանլար տա օ մագուլէ
կիւնահլարա ըուխսաթ վէրիլլէր, վէ պու ատէմլէրին
թութտուղու եօլա պէյէնիրլէր տէյիւ իսպաթ օլը՛ր
մու : Լաքին էկէր պու սէպէպ իչիւն՝ Ուսօ Բրօ-
թէսթանդ սայըլմալը իսէ, յ՛ օլըէո իչիւն տէ նի՛-
չիւն Վաթօլլէք տիր տէմէյէլիմ : Վաթօլլէք տօղ-
տու, Վաթօլլէք էօլտիւ վէ՛ Վաթօլլէք քիլիսէսինին գու-
ճաղընտա կէօմիւլտիւ : Լաքին հաշա քի պիղ օնուն
էօրֆիւ վէ մէքրուհ քիւֆրէրինի Բօմա քիլիսէ-

*Պաֆ Պապ. Ա. Ֆուլ. Ի :

Իրօթէսթանդլար Լուծերին դալաթլէրինէ գարըմազլար :

սինէ գապահաթ ատտ էտէլիմ : Ֆիագաթ մատտէ շու տուր քի , հագգանիյէթի սէվէն պատուելի խասմիթիզ տինսիզ Աուսօնուն թա'լիմաթլէրինի նէ հագգ իլէ Իրօթէսթանդլէրին իւզէրինէ համլ էտէր իսէ , պիզ տէ օլ հագգ իլէ Ա դղէն Վաթօլէք տիր տէյերէք՝ Բօմա քիլիսէսինի տինսիզ չըգարա պիլըր իզ :

Կէթիրտիյի օպիր շահիտլէր , պիր գաչընտան պաշգա , եա Ֆիրանսըզ տինսիզլէր տիր , եա տա էջլէ ատէմլէր տիրլէր , քի Իրօթէսթանդլար օնլարըն նէ իսմինի , նէ տէ քիթապլարընը թանըլար : Պէջլէ շահիտլէր իլէ օլ գատար ատէմլէր իւզէրինէ պու թարզ ձիւնհալար գօնուլմանըն միւմքինսիզ պլր շէյ օլտուղու էջլէ աշէբար տըր , քի զէքր էթմէյէ հաճէթ գալմազ : Իրօթէսթանդլար պէյէնտիքլէրի վէ գապուլ էթտիքլէրի քեաֆֆէի թա'լիմաթը ախլագիյէ վէ տինիյէնին ճէվապընը վերմէյէ հազըր տըրլար , լաքին պաշգա շէյլէր իչիւն ճէվապ վէրմէզլէր :

Լուծէր իլէ Մէլանքթօնուն հագգընտա տա պիր թագըմ շէյլէր սէջլէնմիշ տիր : Պու ատամլարըն գապահաթընը եախօտ եանղըրչըրընը էօրթմէք Իրօթէսթանդլարա ֆարզ տէյիլ տիր : Կերէքլէք օլարագ՝ օնլարըն էջրէթտիյի շէյլէրի գապուլ էտէրլէր իսէ տէ , օնլարըն էջրէթմիշ օլտուղու իչիւն տէյիլ , իլլա Ելլահըն քէլամընա միւթապըգ կէլտիյի իչիւն գապուլ էտէրլէր : Պիր Ղիզվիթ տախի Ելլահըն քէլամընտան պիր շէյ վազ էթմիշ օլտա , Իրօթէսթանդլար օնու տա , այնի Լուծերին վէ Մէլանքթօնուն վա'զ էթտիյի շէյլէր կիպի , գապուլ էտէրլէր : Պունուն կիպի տախի Ղիզվիթլէրին եանկըջըրլարընը նասըլ վէ նէ սէպէպ իչիւն ըէտտ էտէրլէր ի-

Բրօթէսթանդար Լուծերին Եանկըշարընը ըտտ Է-
տերէր :

սէ , Լուծերին վէ Կալվինին Եանկըշարընը տա էջ-
լէ վէ օլ սէպէպ իչին ըտտ էտերէր : Բրօթէս-
թանդարըն Լուծերի Փափա մերթէպէսինտէ գապուլ
էթմէյիպ , վէ օնու Եանկըլմաղա միւպթէլա պիր ա-
տամ կիպի գապուլ էտիպ , օնուն Եանկըշարընըն
քեաֆֆէսինի ըտտ , վէ Տէփ Եազարըլարընը Լըս-
Տըն Վէլամը իլէ թէճրիւպէ էթտիքլէրինէ Վաթօ-
լիքլէր զայէթլէ խրոսլանըլար : Վաթօլիք գարըն-
տաշարըմըլ Բրօթէսթանդարըն Լ'զեզ Վիթապ-
լարը իման գանունու տէյի թուծուպ , Էօլումէ միւպ-
թէլա զլան պիր ատամը քիլիսէնին պաշը թանըմա-
տըղը Քչին , օնլարը Եէնմէք նիյէթի իլէ իւզերլէրի-
նէ Տիւճմ էթմէք չօգ կիւճ շէյ օլտուղունու կէօր-
տիւքլէրի իչին , Եա պիւսպիթիւն սիւքիւթ էթմէյէ ,
Եա տա Բրօթէսթանդարըն ասլա թանըմատըղը վէ
պիլմէտիյի ա'մէլէրի վէ թա'լիմաթլարը օնլարըն իւ-
զէրինէ մալ էթմէյէ մէճպուր օլուրլար : Մէսէլա ,
Բրօթէսթանդար Եալան սէջլէմէյէ , խրոսըզըղա ,
զինա էթմէյէ , չօգ գարը ալմաղա , զամմազըղա ,
վէ սայիր պունուն կիպի շէյլէրէ ասլա իզն վէրմէտիք-
տէն պաշգա , Տէմ տայիմ վէ ալէսսէվիյէ ըտտ Է-
տիպ' օնլար պէջիւք կիւնաճ սայըլմըշար տըր : Շ'է-
մի' Բրօթէսթանդ պէլտէլէրտէ պու կիւնաճլար
զայէթլէ շէտիտ թէտիպ օլունտուգտան պաշգա , Փա-
փայա թապի օլան Եերլէրտէ վուգու պուլտուգլարը
գատար' Բրօթէսթանդ պէլտէլէրտէ վագի օլմաղար :
Պէջլէ կիւնաճլար իշէյէնլէրին մաճալի նիճայէթ Եա
տար աղաճը տըր Եա մաճպուս տուր . պու շէյլէր
պէջլէ օլտուգտան սօնկրա , Տայտարար Աղղութեան
նամ քիթապըն իֆթիրալարը կիպի Եալան իֆթիրա-
լար էթմէք նաֆիլէ տիր : Մէգքիւր քիթապըն շու

Նէ՞ճէ օլտուքի Լուծիւր Լանտիրայլն էվէնմէսինէ իզն վէրտի:

Տալի խոսուսա տիգգաթէ շայան տըր քի, էօյլէ պիր պօշ վէ գուվվէթսիլ իսպաթ իչիւն եւալան շահատէթ էթմէյէ մէճպուր օլմուշ տուր: Օլիւրա միւէլիֆ Լուծէրին, Մէլանքթոնուն, Պիւսէրին: վէ պաշգա պիր գաշ քիշիլէրին կէօյա չօգ գարը ալմաղա իզն վէրմիշէր տէյի պազը քէյֆիյէթլէրինի Տիքեայէ էթտիյի վագըթ, մասլահատըն պազը խոսուպարընը էսրար էտեր, էօյլէ քի Տեր քէս՝ սատամլար հա- գիգէթ չօգ գարը ալմաղա բուխսաթ վէրմիշէր տէյի գանն օլունսուն. վագաա օնուն տա արզու էթտիյի շէյ պու տուր. հալ պու քի տօղրուսու օ սատամլարըն Տէփիսի տէ՝ Ինճիլին թա՛լիմաթը իւզրէ, զինատան պաշա եալընըզ պիր սէպէպէ մէպնի, եանի էօլիւմ սէպէպի իլէ, պիր սատամըն շէրան եէնիտէն էվէնմէյէ սէլահէյէթի օլուր տէյի ինանըրլար իտի: Սալթ էէստէ պէյինէ տէֆա էվէնմէյէ իզն վէրտիքլէրին- տէ պէօյիւք եանկըշըզ էթտիլէր իսէ տէ, պու եանկ- ըշարընը սօնկրա քէնտիլէր տախի անկլայըպ, զիյա- տէսիլէ նատիմ օլտուլար: Պու ճիւմլէ իլէ, պիր ստէմ պու քէյֆիյէթի տէ Տեր պիր խոսուսու իլէ տինկէտիյի հալտէ, օնլարըն գապահատընըն խաֆիֆ- լէնմիշ օլտուղունու կէօրիւր: Պէյին գարըսը էօյլէ պիր չարէսիլ իլլէթէ կիրիֆթար օլմուշ իտի քի քէնտի- նին տախի շիֆա պուլմաղա հիւ իւմիտի եօք իտի, փէք փէք պիր գաշ սէնէ տահա եաշայապիլիւր իտի: Պու սէպէպտէն քէնտինի էօլմիւշ գըյաս էտերէք, հիւսնի ըիզասը իլէ գօճասընա պիր պաշգա գարը ալըպ էվ- լէնմէյէ բուխսաթ վէրտի: Պէյին տօսթլարը Լու- լէրէ, Մէլանքթոնա վէ սայիրլէրէ կիտիպ, բուխ- սաթ թալապ էթտիլէր: Չօգ սէպէպլէր կէօսթէր- տիքտէն սօնկրա՝ վագթի իլէ Վաթթօլըք քիլիսէսինտէ վագի՝ օլան ա՛յնի պունուն կիպի պիր վագայէ տախի

Բրթթէսթանդարն հագգընտա օլան պիր սայիր իֆթիրա :

Եանի Փափանըն պիր Ղ'երմանիա պէյինէ տահա գա-
րըսը հայաթտա իբէն էվէնմէյէ ըուխսաթ վերմիշ խի-
յինի էմնալ կէթիրտիլէր : Ալթէր վէ Մէլանթթոն ,
լայըղընձա տիշինմէյիպ , վէ քիլիսէտէ էմնալ տա-
լի կէօրտիւքէրինտէն , ըուխսաթը վերտիլէր . պէյին
տօսթլարը պունլարըն ըէյ վէ ըիզասընը ալտըզլարը
կիպի , անիտէ վագըթ կէշիրմէյէրէք պէյի թէղ էվ-
լէնտիրտիլէր : Մուսիսարէն Ալթէր վէ Մէլանթթ-
թոն մասլահաթըն իւզէրինէ էյիճէ միւթալաա էթ-
մէյէ պաշայըպ , էթտիրլէրի շէյին եանկըշ օլտու-
ղունու կէօրտիւքէրինտէն , վերտիլէրի սիճիլին Ին-
ճիլէ մուղայիր օլտուղունու հէր քէսէ աշիքեար իգ-
րար էթտիլէր : Պու սէպէպտէն ա'ղիմ թէէսիւֆ ի-
լէ էթտիլէրինէ նատիմ օլուպ , պիր տահա նէ քէն-
տիլէր էօյլէ ըուխսաթ վերտիլէր , նէ տէ պաշգասը-
նըն վերմէսինէ ըաղի օլտուլար : Ալթին իսլահ
մէզհէպ էտէն զաթլար եալընըզ պու տէֆա եանկ-
ըշլըղա տիւշմէտիլէր . օնլար շու էֆրեարա սա-
հիպ օլմուշար իտի , քի քիլիսէնին ա'տէթէրինէ վէ
նիզամընա օլպպիլտիլի մերթէպէ աղ թէպտիլամ իտ-
լալ էյլէսինլէր . ջիւնքի պիր քէրրէ սապիթ օլան
շէյլէրին , Ալահըն Վէլամընա աշըգտան աշըղա մու-
ղայիր օլմատըզլարը հալտէ , հըֆղ օլունմասընտան
պիր զարար հասըլ օլմազ տէյի գըյաս էտէրլէր ի-
տի : Պու քիմէլէր չօճուգլուգտան թահսիլ էթմիշ
օլտուգլարը Վաթթիլք մէզհէպինին եանկըշլարընտան
վէ պաթըլ իթիգատլէրինտէն պիւսպիլթիւն խէլաս
օլամատըլար . լաքին Ինճիլի Բրթթէսթանդար օնլա-
րըն Ա'ղիզ Վիթապա միւթապըզ վերտիլի սիճիլէր-
տէն պաշգա , հիշ պիր գարարլէրինի գապուլ էթ-
մէզլէր :

“Ճայտարար Աւղըլթեան” նամ քիթապըն պիր

Բրօթէսթանդարա գարը օլան իֆթիրա :

տայիր եալան] շահատէթի տէ շու տուր՝ քի օթուզ սենէլիք մուհարէպէ պիւսպիւթիւն] ութէրին վա՛զը իլէ օլտու տէր :] ութէր իսէ , պունուն զըտտը ինթիգամ ալմագ էֆթեարընա տայիմա գարշո իտի , վէ Վրիստոսուն փատիշահըղը՝ տէյիլ ճէնք սիւահէրի իլէ , իլա կերէքլիյին սիւահէրի իլէ սապիթ օլմաը տըր տէյի վազ էտէր իտի : Ֆագաթ օլ ուղուն վէ գանլը մուհարէպէ Վաթօլէ+ հե+ե+սարըրըն , Բրօթէսթանդարը այսօք ալընա ալըր պիւնեա եիպլնպէն էպէպէն նապէպիս էթե+ իլեմ , պիլ իթթիֆագ զայրէթի իլէ մէյտանա կէլտի : Օլ մուհարէպէտէ տէօքիւլէն գանըն քեաֆթէսի , օլ Տիյպէթու վէ գանլը մուհարէպէյի էթմէյէ ըիզա վէրէն Փափալարտան վէ օնլարա թապի՝ օլան պէյէրտէն թալապ օլունաճագ տըր :] ագաա պաշա չըգամատըլար , վէ Փասիտ ֆիիլէրինի իճրա էտէմէտիլէր իսէ տէ , պունունլա գապահատըրը քիւլիւլմէզ , իլա գալպլէրինն իղթիրապընը տահա զէյատէ արթըրը :

Բ. ԲԱԹՕԼԻԲ ՄԻԻԷԼԻՖԼԷՐԻՆ ՎԷՐՏԻՑԻ ՅԱՀԱՏԷԹԼԷՐ

Մէսսէվիյէ Բրօթէսթանդար պէյնինտէ տէրքեար օլան ախլազ թէմիզլիյինէ մէշուր Վաթօլիք միւէլիֆլէրտէն շահատէթ կէթիրէ պիլտիյիմիզ իչիւն զայէթլէ մէսրուր օլուրուզ : Պունլար էօլէ շահատէթլէր տիր քի , պու գատար վագըթտան պէրի թէվաթուր օլակէլէն տիւշման իֆթիրալարընը ըզըլ վէ ըրսվայ էտէրլէր : Մէզքիւր իֆթիրալարը իճատ էտէնլէրին ասըլ նիյէթի՝ քիթապարընը օգույան տօսթարընա , Բրօթէսթանդարըն ալէսսէվիյէ չօգ գարը ալան վէ զինաքեար օլտուղունու , վէ

Սմերիգալըներն էտեպի էրքեանը հագգընտա թոքուելան :

պու պէօյէ օյարագ՝ օնլարըն պէյնինտէ անյագ թէմիզլիյի , վէ մէզհէպ օլամազ օլտուղունու ինանտորմագ իտի : Եւքին պիզ քէյֆիյէթին նասըլ իտիյինի կէօրէլիմ :

Թոքուել նամ պիր մէշուր Ֆրանսըզ Վաթուլըք , չօգ վագըթ Մմերիգատա , տիւշմէլէրիմիզին՝ «Ֆրօթէսթանդլարըն փէնակեահը» թա՛պիր էթտիյի պէլտէտէ սաքին օլտուգտան վէ Մէմալիքի Միւճթէմա՛անըն սայքի հէր թարաֆընը կէզտիքտէն սօնկրա , օլ մահալէրին անյագի հալէրի հագգընտա շու կէօնէ շահատէթ էտէր : Պուրատա իշա՛ր էտէճէյիմիզ մուսթասար պէնտ , Թոքուելին «Շիւմհիւրի Մմերիգա» նամ թէէլիֆինտէն պընմըլ տըր :

«Կէրչի Ըքմալի Մմերիգայա կիտիպ կէզէն եօլճուլար չօգ խուսուպարտա պիրի պիրինտէն Փարգըլ իտէլէր տէ , պու մատտէտէ հէփիսինին տէ վէրտիյի շահատէթ պիրի պիրինէ միւթապըգ տըր , քի մէզքիւր պէլտէտէ անյագի էթվար ու հարաքէթէ «սյէ հէփ երէլէրէն՝ զայէթ զիյատէ տիգգաթ օլունուր» :

«Մմերիգատա ճէմի՛ քիթապլար՝ Վաթուլըլէր թարաֆընտան նէշը օլունան քիթապլար տախի , օրատաքի եերլի գարըլարըն էհլի ՚ըրզ օլտուղունու իսպաթ էտէրլէր . օնլարըն ա՛շգա միւպթէլա օլտուղունուն հիչ պիրիսինտէ զիքրի եօգ տուր : Մմերիգալըլարըն անյագընըն պու հիւնիւ նիզամը շիւպհէսիզ կէրէք մէմլէքէթին կէրէք միլլէթին վէ կէրէք մէզհէպին հալինտէն տիր» : (Ֆրասլ Բ . սահիֆէ 158) :

«Մմերիգատա հաֆթանըն եէտինճի կիւնիւ կէլտիյի կիպի , զանն էտէրսին քի միլլէթին հէփ անյուլիթայա , զիրա՛ւթա վէ սէնա՛ւթա տայիր օլան էօ՛միրև մուպլէգտէ գալըր . եօլարտա կիտէն կէլէն օլամազ ,

Թողու իտէն շահատե՛ծ :

օնլարն եերինէ պէջիւք ասուտելք , հաթթա պիր նեվի եիւքսէք թէֆէքքիւր զահիր օլուր . ճան թէքրար քէնտինի պուլուր վէ քէնտինի թէֆթիշ էթմէյէ մէշղուլ օլուր : () Լ կիւնտէ ախղուի՛թայա մախսուս օլան մահալէր եիւզ իւթիւնէ պրագըլըլար : ւէր քէս եվտարը իլէ պերապէր գալըրս Ըլլահն Տէյքէլինէ կիտէր : . . . Տէօնիւպ եվէ կէլտիյինտէ՝ գօշուպ տէֆթէրէրինի գարըշթըրմազ , իլլա Ը՛ղիզ Քիթապլարը աչար . օրատա Եարատանն պէջիւքքիւյիւնիւ վէ էյիլիյինի , Ըլլահն ա՛մէլէրինին աղիմ շէրէֆինի , ինսանլար իչիւն թայեիս օլունմուշ օլան ախրէթտէքի հալէրի , վէ էօլմէզ զաթլար օլտուգլարը իչիւն քէնտի պօրճլարընը վէ հագգէրինի թէէսիրլի վէ ա՛լա թարզ իլէ թա՛րիֆ օլունմուշ պուլուր” :

«Պու քիթապըմըն պիր պաշգա մահալինտէ Ըմերիգա միլէթինին հիւսնի նիղամընա պատի օլան սէպէպլէրի թէֆթիշ էթմիշիմ . պանա կէօրիւնտիւ քի էն պաշլը սէպէպ Դեպէպ տիր : Ը իմտի հէր պիր նաս հագգընտա սէպլէմէյէ սըրա կէլտիյինտէ , եինէ օքէյֆիյէթ գարըմա չըգար , եանի կէօրիւրիւմ քի մէզհէպին հէր պիր նասա օլան ֆայտէսի պիւթիւն պիր միլէթէ օլան մէնֆաաթընտան նօգսան տէյիլ տիր : Ըմերիգալըլար՝ ճիւմհիւրի մէզհէպ իլէ զապթալթընա կէթիրմինին լուղումունու էյի անկլամըշ օլտուգլարընը պու հարաքէթլէրի իլէ կէօսթէրտիլէր : Վ է պու պապտէ էֆքեարլարը էօլէ կերէք տիր , քի հէր ճիւմհիւրիւ օլան միլէթին պաշլըճա տիգգաթ էտէճէք շէյի պու օլմալը տըր” : (Ղիտ Ե . սահիֆէ 37—38) :

Պու մէշղուր միւլէլիֆտէն պաշգա չօգ պէնտլէր տախի գօլայճա ալա պիլիր իտիք . պու պէնտլէրին հէ-

Մեմալիքի Միւճթէմա՛ա գարըլարընըն հալէրի հագգընտա
Թոբուլիտէն :

Վիսի տէ՛ Մերիգալը՛ Ռոթէսթանգլարըն մէշըէպ ու ասլա
լագընըն մէզ քիւր Նըմէնիճէ քիթապլարըն տէտիյինէ
հիչ պէնզէմտիյինի կէօսթէրիլէր : Պունու տէմէքլէ
Փիքրիմիզ, Մերիգալըլարըն ասլագը՛ պաշգա Ռոթէս-
թանգ միլէթլէրին ասլագընտան տահա ալա տըր
տէմէք տէյիլ տիր : Մաքին մէզ քիւր միւէլլիֆտէն
շու պէնտի տէ իլավէ էտէլիմ. պու պէնտ Մեմալիքի
Միւճթէմա՛ա գարըլարընըն հագգընտա օլուպ, արիֆ
օգույան անկլայա պիլիբ՛ քի չօգ գարըլ ալմագ վէ օ-
նուն կիպի եանկըշըզլար Յայտարար Աւղըւթեան
նամ քիթապըն վէ Հայաստան գազէթանըն տէտիյի
միսիլիւ Ռոթէսթանգլար իչինտէ տէրքեար տէյիլ
տիր : Պու պէնտ իլէ միւէլլիֆին նիյէթի՛ Մերի-
գալըլարըն նէ՞ Փիքր իլէ գարըլարը երքէքլէրէ միւ-
սավի թութտուգլարընը, վէ նէ՞ Փիքր իլէ եախօտ նէ՞
խուսուսլարտա օնլարըն պօրճլարը վէ մէշըէպլէրի
էրքէքլէրին պօրճլարընտան վէ մէշըէպլէրինտէն Փարգ-
լը սայտըզլարընը պէյան էթմէք տիր :

“Մերիգալըլարը երքէյին վէ գարընըն միւսավիլիյիյինի
նէ՞ թարղ իլէ անկլարլար” :

“Ղիւմհիւրիւն ինսան շիրքէթինտէն հասըլ օլան
միւսավիսիլիյի նէ՞ կէօնէ նապէտիտ էյլէտիյինի,
եախօտ նասըլ էօյշիւ ալթընա ալտըղընը եօգարըտա
անկլաթտըմ իսէ տէ, պու տա պիր շէյ տէմէք տէ-
յիլ տիր. զիրա ճիւմհիւր՛ էնճամ երքէյին վէ գա-
րընըն պէօյիւք միւսավիսիլիյի իւզէրինէ տէ պիր
գուվէթլի թէէսիր իճրա էտէր. վէ պու միւսավի-
սիլիք պիլիմ կիւնիւմիլէ տէք՛ թապիթտա էպէ-
տէն թէմէլլէնմիշ պիր շէյ սայըլըր իտի :

Ամերիգալըլար երբէքէրին վէ գարըլարն մապէյնինտէ նէ
Փարգ գորլար :

«Պէն զանն էտերիմ քի , լիտերի վէ էվլատը , խրզ-
մէթքեարը վէ էֆէնտիսինի , վէ ալէսսէվիյէ՝ էտնայը վէ
ալայը միւսավի օլմաղա եագլաշտրրմագ տերէճէսինէ
վասլ օլան շիրքէթի ինսանիյէնին իլէրիլէմէսի , գա-
րըլը երիքսելտիր . վէ տահա իլէրիլէտիքճէ օնու եր-
քէյէ միւսավի էտէճէք տիր : «Պու մատտէ իւզէրի-
նէ էյիճէ մալիւամթըմըղ օլմագ չօգ իգթիպալը տըր .
չիւնքի ասիրիմիգտէ էջլէ պիր մատտէ գալմատը , քի
ղայէթ գալըն գաֆալը վէ պաթըլ իթիգատըլը ատէմ-
լէր օնու սերպէսթճէ թէֆթիշ էտիպ անկլամասընլար» :

«Վլըօփատա էջլէ ատամլար վար տըր , քի տիշէհ-
լիլէրին վէ երբէքէրին կէօնակէօն մախոսաիյէթլէրի-
նի պիրի պիրինէ գարըլթըրըլար . երբէյի վէ տիշի-
յի տէյիլ էալընըղ պիրի պիրլէրինէ միւսավի , իլլա
պախոսաուս պիրի պիրլէրինէ պէնկզեր իարատըլմըշ
կէօսթէրմէք իսթէրլէր : Նքիսինէ տէ պիր փայէ , պիր
պորճ , վէ պիր հագգ վէրիլէր . վէ հեր շէյտէ , եա-
նի գազանճ , գէֆգ ու սէֆա , վէ մասլահաթլարտա
օնլարը պիրի պիրլէրինէ գարըլթըրըլար : Վօլայճա
անկլայա պիրիլըղ , քի պու մագուլէ քիմնէլէր պու
իքի ճինսի պիրի պիրինէ միւսավի էթմէք իսթէտիքլէ-
րի իչիւն , իքիսինի տէ քէնտի տերէճէլէրինտէն աշա-
ղա էնտիրիլէր . վէ թապի'աթըն իշլէրինին պու նի-
ղամըղ գարըլըզըղընտան պաշգա շէյ հասըլ օլ-
մաղ , իլլա զա'իֆ երբէքէր վէ էտէպիլը գարըլար» :

«Վաքին Ամերիգալըլար երբէք իլէ գարընըն արա-
սընտա սապիթ օլմասը ճայիլ օլան միւսավիլիյի պէջ-
լէ անկլամազլար : Օնլար տիւշիւնմիւշէր տիր քի ,
թապի'աթ երբէք իլէ գարընըն թապի'ի վէ ախլագի
եափըլըղընտա պիր պէջիւք Փարգ սապիթ էթմիշ օլ-
տուղու իչիւն , աշիքեարէ մերամը շու տուր քի , օն-

Ամերիգալըլարն գըյառը էրքէ յին վէ գարընըն մերթեպէլէրի
հագգընտա :

լարըն կէօնակէօն գուտրէթըլերինէ պաշգա պաշգա իշ-
լէր վէրիլին . վէ էյի անկլամըշար տըր քի , իլէրի-
լէմէք՝ պու իքի պիրիպիրինէ պէնկզէմէզ մախուգլա-
րա պիր թարղ շէյլէր եափթըրթմագ իւզէրինտէ գա-
րար գըլմաղ , իլլա հէր պիրինէ քէնտինէ մախուու
օլան պորճու իճրա էթտիրթմէք իւզէրինտէ՝ գարար
գըլլար” :

“Ամերիգալըլար իքի ճինսէ տէ՝ եանի կէրէք էրքէ-
յէ վէ կէրէք գարըյա իտարէյի միւլքիյէնին էլզէմ
գանունլարընը էջրէտիրլէր . զերա իտարէի միւլքիյէ
իլմինտէ ասիրիմիզին Փայտալը վէ նէվիճատ սէնա՝
աթլարընըն քեաֆֆէսի տէ մէվճուտ տուր : ()նլար
ա՛ղիմ տիգգաթ իլէ էրքէյին վէ գարընըն իըզմէթ-
լէրինի պիրիպիրինտէն այըրմըշար տըր , քի ինսան
շիրքէթինին ճէսիմ իշլէրի թէքմիլ իճրա օլունսուն-
լար” :

“Ամերիգա էջլէ պիր մէմէքէթ տիր , քի օրատա
հէր եէրտէն զըյատէ՝ պիր միւտավիմ զայրէթ իլէ
իքի ճինսին իշլէրինէ պաշգա պաշգա հուտուտ քէ-
սիւմիշ տիր . վէ Ամերիգալըլար իքի ճինսին տէ միւ-
սավի , լաքին տայիմ պիրի պիրինտէ Փարգլը եօլլար
իլէ եւրիւմէսինի իսթէմիշլէր տիր : Ամերիգա գա-
րըլարը ասլա էվին տըշարըքի իշլէրինէ գարըշմագ-
լար . ալը վէրիշ էթմէզլէր . տէվլէթ ումուրունա
կիրմէզլէր . վէ նէ զերա՛աթըն կիւճ զահմէթինի , նէ
տէ պաշգա վիւճուտ գուվլէթի իլէ իճրա օլապիրը
զօր իշլէր իւզէրլէրինէ ալմաղա պորճու տուրլար” :

“Վ՛ն Փագըր Փամիլէա տախի պու գանունտան տը-
շարը պրագըլմըշ տէյիլ տիր : Պիր Ամերիգալը գա-
րը քէնտի իւզէրինէ տայիմ պորճ օլան էվ մէշլու-
լէյէթլէրինտէն գուրթուրամագ իսէ տէ , օնտան մա-

Ամերիգալը ի տիպարան եանա երբէյի գարըտան ֆարգը
թուլմազար :

տէ պաշգա իշէրէ տէ տէվամ էթմէյէ օնա հիչ պիր
կէօնա ճէպը օլունմազ” :

“Պունտան շու չըգար քի , չօգ տէֆա զէքի ֆի-
րասէթ վէ գուվլէթ իզհար էտէն Ամերիգալը գարը-
լար , ալէսսէվիյէ զպէթ նաղէք հիյէթէ եախօտ կէօս-
թէրիչէ մալէք տիրէր . վէ պա’զը քէրրէ եիւրէք վէ
ճէսարէթ ճիհէթիյէ երբէք մէրտլէյի կէօսթէրիւր
իսէ տէ , էթվար վէ գըմըլտանըշարը տայիմա գարը-
յա եագըշըր սուրէթտէ տիր : ”

“Ամերիգալըլարն ասլա ֆիքրինտէն կէչմէմիշ տիր’
քի ճիւմհիւրի նիգամըն եանի րէփուպլիգանըն մէ-
րամ ու մագսէտի’ երբէյին հիւքիւմէթինի գալըր-
մագ , վէ ֆամիլեա իչինտէ օլան նուֆուզունու ալթ-
իւսթ էթմէք տիր” :

“()նլարըն էֆքեարը շու տուր’ քի հէր շիրքէ-
թին , գուվլէթլի օլմագ իչին , պիր պաշը օլմագ լա-
զըմ օլտուզու միսիլիւ , էվլիլէք շիրքէթինին տէ ա-
սըլ պաշը երբէք տիր : Ա է պու սէպէպտէն’ գա-
րըսընը իտարէ էթմէք սէլահիյէթինի օնուն էլին-
տէն ալմազար . հաթթա թահգիզ էթմիշէր տիր քի
երբէք իլէ գարընըն ուֆաճըզ շիրքէթինտէ տէ , միլ-
լէթլէրին պէօլիւք շիրքէթի կիպի , ճիւմհիւրին մէ-
րամը իգթիզալը հիւքիւմէթլէրի գանուն վէ նիգամա
րապթ էթմէք տիր , տէյիլ հիւքիւմէթի պիւսպիւթին
գալըրմագ” :

“Պու զիւ’իւմ վէ էֆքեար իքի ճինսէ տէ մագ-
պուլ տուր : Պէն Ամերիգա գարըլարընըն էվլիլէքտէ
երբէյին հիւքիւմէթինի պիր նէվիլ ճէպպարըզ , եա-
խօտ’ քէնտի հագգլէրինի իպթալ էթմէք , եախօտ
երբէյին հիւքիւմէթինէ իթա’աթ էթմէյի քէն-
տիլէրինէ ալչագըզ եա զիւլ գըյուս էթտիքլէրինի

Ամբիգալըլար էտեզի էրքեանտէն էանա էրքեյի գարըտան
Փարգը թուծմաղլար :

ասլա կէօրմէտիմ : Հաթթա տիգգաթ էտիպ կէօր-
տիւմ՝ թի օնլար հիւսնիւ ըիղալէրի իլէ միւթիւ օլ-
մասընը իթթիսար , վէ էրատէթլէրի իլէ օլ պօյուն-
տուրուղուն ալթընա կիրմէյի , տէյիլ օնտան չըգմա-
սընը , քէնտիլէրինէ պիր պէօյիւքիւք ատտ էտէրլէր :
Լնն Փաղիլէթլի գարըլար պու եօլու թուծարլար :
պաշգալար տա պունա գարչը շիքեայէթ էթմէղլէր :
Մէմալիքի Միւճթէմա'ատա՝ նիքեաճ ալթընտա օ-
լուպ տա՝ քէնտի ա'ղիղ պօրճունու այագ ալթընա
ալարագ Փահիշէլիք էտէն գարը կէօրմէտիմ" :

"Լյվրօփատա իսէ չօգ քէրրէ կէօրմիւլ իղ թի գա-
րըլարա հէփիսինտէն զիյատէ խուլուս վէ միւտահա-
նէ կէօսթէրէն էրքէքլէր պիլէ , պիր թարղ իլէ օն-
լարը թահգիր էտէրլէր : մէսէլա Լյվրօփալը չօգ քէր-
րէ գարըյա էսիր օլուր իսէ տէ , օնու խուլուսի փաք
իլէ քէնտիսնէ միւսավի թանըմաղ : Մէմալիքի Միւճ-
թէմա'ատա էրքէքլէր գարըլարը չօգ մէտճ էթմէղ-
լէր . լաքին հէր կիւն կէօրիւրիղ թի օնլարա իղզէթ
էտէրլէր . Ամբիգալըլար զէվճէլէրինին էֆքեար ու
գըյասընա վէ Ֆիրասէթինէ ի'թիպար էտէրլէր , վէ
սէրպէսթիլէթինէ զիյատէսիյէ հիւրմէթ էտէրլէր :
Օնլարըն էֆքեարը շու տուր թի գարընըն Ֆիրասէ-
թի տէ՝ էրքէյիքի կիպի , կէրչէքլէյի պուլմաղագա-
տիր տիր , վէ կէրչէքլէյէ ըաղպէթ էթմէքտէ գարը-
նըն գալպի զայէթ միւհքէմ տիր . գարըլարըն Փաղի-
լէթինի , էրքէքլէրին Փաղիլէթինտէն զիյատէ՝ պա-
թըլ ի'թիգատլէրտէն՝ ճահիլիքտէն՝ վէ գօրգուտան
խէլաս վէ հըֆղ էթմէյէ ասլա չալըլմաղլար" :

"Վէօրիւնիւր թի , էրքէքլէրին՝ գարըլարըն ճէպրի-
նէ փէք գօլայ մաղճար օլտուղու Լյվրօփատա , էր-
քէքլէրին զայէթ էլզէմ մախսուսիյէթլէրինի եա Փա-

Վերիգալըլար ատլագ խուսուսունտա էրբէյի գարըտան ա-
յըմողլար :

զիլէթլէրինի գարըլարա վէրմէք իսթէմէզլէր . վէ օն-
լարը ֆիթնէքետար վէ նագըս մախըուզլար ետրինէ գօ-
մուշլար տըր : թա՛ճիւպ էտէճէք շէյ շու տուր , քի
գարըլար տա քէնտիլէրինի էջլէ զանն էտէրլէր . վէ
լաֆազան , զաիֆ վէ գօրգագ օլմագ խուշլարընը
քէնտիլէրինէ մախսուս պիր իմթիյաղաթ գըյաս էթ-
միշլէր տիր : Ֆագաթ Վ՛մերիգալըլար պէջլէ զիւիւմ
վէ հուգուգ աչա գապուլ էթմէզլէր” :

“Աիզ ատլագ խուսուսունտա տա՛ էրբէքլէ-
րէ պիր նէվի սէրպէսթլէք վէրիրիլ : էջլէ քի՛
պիզճէ էրբէյին իճրա էտէճէյի ֆաղիլէթ պաշգա ,
վէ դարընընքի պաշգա տըր . վէ պիզտէ էքսէրիյէ
խալըն զիւիւմինճէ իքիսի տէ պիր հարաքէթի է-
տէճէք օլտուղու հալտէ , պէջիւք կիւնահ եա գա-
պահաթ էթմիշ օլուրլար : Աքին Վ՛մերիգալըլար
պօրճ վէ հագգ խուսուսունտա պէջլէ նահագգ ֆարգ
աչա թանըմողլար : ()նլար ալտատանը վէ ալտա-
նանը պիր կէօնէ թահգիր էտէրլէր” :

“Ա ագա՛ա Վ՛մերիգալըլար Այլըփալըլար կիպի գա-
ըլլարընա տէրէճէսիլ ըայէթ վէ թա՛ղիմ էթմէզ-
լէր , լաքին օնլարը ֆաղիլէթլի վէ նաղէք սայտըզլա-
ընը՝ հարաքէթլէրինտէ վէ սէօհպէթլէրինտէ տայի-
մա կէօսթէրիլէր . վէ օնլարըն ատլագի սէրպէսթ-
լիյինէ օլ գատար իթիպար էտէրլէր՝ քի օնլարըն
էօնիւնտէ հէր քէս լագըրտընը տիգգաթ իլէ թար-
թար . օլմայա քի , օնլարա տօգանահագ վէ օնլարը
եարալայաճագ պիր սէօղ աղըզլարընտան չըգսըն” :

“Վ՛մերիգատա պիր կէնճ գըզ եալընըզ վէ ֆիւ-
թուրսուլ ուզուն եօլճուրըլար էտէր” :

“Մէմալիքի Միւճթէմա՛տտա գանուն վազ՝ էտէն-
լէր , ճէզա գանուննամէսինին հէման հէփ պէնտլէրինի

Ամերիգալըար՝ գարըլարն ըրզնա նէ՝ տերեճե հիմայեթ է-տերլէր:

միլայիմէթ իւզըն եափմը շլար իսէ տէ , ճէպրէն գըղ պօզմագ գապահաթընը իշէյէնի էօլիւմէ միւսթա-հագգ կէօրմիւշէր տիր . վէ հհալնին ի՛նտինտէ պու գապահաթտան զիյատէ շէտիտ թէտիպէ միւսթա-հագգ պիր գապահաթ տահա եօզ տուր : Պու խուսուսա պիր սղ տահա շէրհ վէրէլիմ : Ամերիգալը-լար , գարընըն նամուս վէ ը՛րզընը հէր շէյտէն զի-յատէ ըպէթէ շայէսթէ սայարգլարը , վէ օնուն սեր-պէսթիլէթինէ զիյատէ թա՛ղիմ էթտիբըլէրի իշին՝ գարըլարա ճէպր հտէնլէրի ղայէթ պէօլիւբ ճէղա ի-լէ թէտիպ էտերլէր” :

“Ա՛կըքիւր հիւնահը միլայիմէթլէ թէտիպ էյլէյէն Ֆրանսատա՝ էքսէրիյէ օնու հիւբմ հտէն հաքիմ պուլմասը չօգ կիւճ օլուր” :

“Պու քէյֆիյէթ եալընըղ ըրզա , եախօտ եալը-նըղ տիշէճի թայիֆէսինէ զիւլ տէյիլ տիր , իլա ղանն էտերիղ քի իքիսինէ տէ զիւլ տիր” :

“Պու սէպէպտէն Ամերիգալըլար էքքէյին վէ գա-րընըն այնի պիր շէյի էթմէյէ պօրճլարը վէ հագգ-լարը վար տըր տէմէղլէր . լքքին իքիսինին այըր այըր ա՛մէլիյաթը հագգընտա էֆքեար վէ ի՛թիպարլարը պիր տիր . օնլարըն խըզմէթլէրինի պիրի պիրինտէն ֆարգ էտերլէր իսէ տէ , օնլարը միւսապի մախլուգ ատտ էտերլէր : Արքէլէրին վէ գարըլարըն մերտլիկինի , վէ օնուն իսթիմալինի այնի պիր կէօնէ ա՛տտ էյլէմիշ տէյիլէր իսէ տէ , գարըլարըն մերտլիկինէ տէ շիւպհէ էթմէղլէր . վէ հէր նէ գատար էրքէք վէ օնուն զէվ-ճէսի ա՛գլու ֆիքըլէրինի տայիմայնի պիր թարղ իւզըն իսթիմալ էտէճէք տէյիլ տիրլէր տէյու գըլաս է-տէրլէր իսէ տէ , գարընըն տա էրքէք կիպի իտրաք ու ֆէհմի վար տըր , վէ հէր շէյէ ա՛գլ էրտիրէ պիրլը

Ամերիգա գարըլարն հայն հագգընաա Թօքվիլտէն :

օլտուղունա ինանըլար” :

“Ամերիգալըլար՝ շիրքէթը ինսանիյէտէ գարըլը էրքէքտէն աշալա սայմըլար իսէ տէ , իտրաք վէ ախլաք խուսուսունտա , օնու էրքէք գատար ա՛լա թութմուշար տրր . վէ պունուելա օնլարըն՝ հիւքիւմէթը խալզըն (առկապէտոսիան) իլէրիւլէմէսինին սահիհ վէ կէրչէք ի՛լմինի էյի անկլամըլ վէ թասսիլ էթմիշ օլտուղու կէօրիւնիւր” :

“Վաքին պէն տօղրուսունու սէօյլէրիմ . Մէմալէքի Միւճթէմա՛ատա գարը՝ էվին հուսուտունտան տըշարը չըգմազ , վէ օրատա պիր կէօնէ իթա՛աթ պօյունտուրուղու թասթընտա իսէ տէ , պաշգա հիչ պիր միլէթտէ օլ գատար ի՛ղզէթ ու ա՛ղամէթի եօգ տուր . իշպու՝ Ամերիգալըլարըն չօգ միւ՛թէպէր ա՛մէլլէրինի նազլ էթտիյիմ՝ քիթապա խիթամ՝ վէրմէք իւզրէ պուլունտուղուժ էանատէ , պու ճէմա՛աթըն էմնալսըլ իգպալինի , վէ իլտիյատ պուլմագտա օյան գուլվէթինի պաշըճա նէյէ՞ վէրիրսին , տէյու պիր քիմսէ պանա սիւալէտէճէք օլտուղու հալտէ , Վարըլարա ի՛ղզէթ ու ի՛թիպար օլունմասընա վէրիրիմ , տէյու ճէվապ էտէրիմ” : De la Démocratie, Deuxieme Partie, Tome II. Chap. XIII.

Մէպքիւր քիթապտան շու պէնտի տէ իլալէ էտէլիմ : “Վէնտի քէնտիլէրինի մա՛րիՖէթ վէ սանա՛աթա վէրմիշ շիրքէթի մէղհէպիլիլէլին վէ միլլէթլէրին թէզվիճ եախօտ էվլէնմէք իւզլէրինէ մախսուսէն ա՛լիմանէ էՖքեարլարը վար տըր : Շիրքէթի մէղհէպիլիլէլը՝ Պիր գարընըն սըրալը էօ՛մրիւ՝ օնուն ախապի փաքըղընըն էն էյի քէՖիլլ վէ էն գալլն նիշանէսի տիր , տէյու ա՛տտ էտէրլէր . միլլէթլէր տէ երինէ օլ շէյի՛ Պամիլեանըն նիղամընըն վէ հիւսնիւ հալինին էն սահիհ էօլլիւսիւ տիւր ,

ԵՆՆԻ ԻՆԿԻՍԻԹԵՐՐԱ ԷՏԱԽԻՆԻՆ ԿԻՐԱԿԻ ԿԻՆԿԵՐԻՆԻ ԱՊԵԳ
 «ԱՊԵՂԱՄԱԿԵՐԻ ԽՈՒՍՆՈՒՆՈՒՄ»:

տէյիւ զըյաս էտերլէր: Ըմերիգա էՏախի Տէմ
 էՏիլ փաք* միլլէթ տիր, Տէմ տէ ԹիւՃճար Ճէմա՛աթ
 տըր, պու սէպէպտէն Ըմերիգալըլար՝ ուսուլի մէղ-
 Տէպիլիլէրի վէ չալըչգան օլմալէրի Տասէպի իլէ,
 գարըլարընտան միւնքիր իւլ Նէֆա («نہنہ»-բայ) օլ-
 մադ վէ քէնտիլէրինէ վաճիպ օլան պօրճլարը իճրա
 էթմէք իչիւն շէՏվէթի գաթիէն Փէտա էթմէյի Թա-
 լապ էտերլէր. պու շէյլէրին իսէ Ելլըօրիտա մաթ-
 լուպ օլու՛նմասը Նատիրաթտան տըր: Իչթէ Ըմերի-
 գանըն Մէմալիքի ՄիւՃթէմա՛ասընտա պէցլէ պիր
 շէտիտ էֆքեար վար տըր, քի գարըլը Փամիլ-
 եաճա պօրճլարըն վէ մէնֆա՛աթլարըն քիւչիւք տա-
 յիրէսինտէ տիգգաթիլէ գափալըպ, ընտան տըլարը
 չըգմաղա պրագմալ՝: ((րատա, Ղիլտ. Բ. սաՏիֆէ
 151, 152):

Պաշգա չօդ էերլէրտէ տէ պու միւնլիֆ վէ սայիր
 իքի Յրանսալը Եօլճուլար, Պիւմա վէ Շուալիյէ,
 այնի օլ աղըզը գուլանըլըլար, վէ պիլ իթթիֆադ Մէ-
 մալիքի ՄիւՃթէմա՛անըն ա՛լէսսէվիյէ օլան ախլապ
 փաքըղընա գավիլէն շաՏատէթ էտերլէր:

Շուալիէ՛ Յրանսա տէվլէթի Թարաֆընտան Մէ-
 մալիքի ՄիւՃթէմա՛անըն տէմիր Եօլլարընը վէ սու
 Եօլլարընը կէօզտէն կէչիրմէք իչիւն Ըմերիգայա կէօն-
 տերիլտի: Պունլարըն իւզէրինէ սէցլէտիյի վագըթ,
 պիլ իգթիզա ԵՆՆԻ ԻՆԿԻՍԻԹԵՐՐԱ տէնիլէն էյալէթ-
 լէրին ախլազը մէղՏէպիլիյէսի Տադգընտա աթի իւլ պերը
 շաՏատէթի վէրիր:

«Պալար կիւնլէրի, պիզտէ շէՏրլէրտէն վէ պա-

* Էն էվլէ Ըմերիգայա իտէն Բօթէ-Ռանըլար Բի-բիւնա՛ Եմնի
 Ե՛նէ Գոտ Ենիլտիլէր:

Քաթողիկոս պատրիարքին տեսագիտական հարցեր :

Երևան օրն թիմարիստերին հեր հանկարծնա օրուր իսկ օրուն՝ իմա՛յթ արատրղը հարտե , նափիլե զհան-
մեթ չէքմիչ օրուր : Իմալիանըն շիմոիքի հարլե սայքի
Մաքքիավելլի նամ Քաթողիկոս միւշլիֆին կիւնիւն-
տե* օրսն հարլեն թրպղըսը տըր : Մաքքիավելլի քէն-
տի քիմապընտա Իմալիանըն վէ խուսուսիլլէ Բու-
մանըն տեսագը հագղընտա շու շահատեթի պրագ-
մը շ տըր :

Մէզհէպե՛ վէ հիւքիւմեթը պէլէտիլլէյէ նէ ֆա-
յիտեսի օրուուղու իւղէրինէ սեցլէյիպ տէր : «Միւհ-
քէմ գալմագ իմեյէն ճիւմհիւրլէր՝ հեր շէյտեն
եվլիլէ մեզհէպե միւթա՛լիլ օրսն ալիւնլէրի մապէյն-
լէրինտէ պօղմայարագ հըֆղ էթմէյէ , վէ օնլարա
վաճիպ օրսն ի՛ղղէթի էթմէյէ զայրէթ էյլէմէլի տիր-
լէր . զիրա ի՛պատեթը իլահիյէնին թէրք վէ թահգիլը
օրունմասը պիր մէմլէքէթին խարապիլլէթինին էն սա-
հիհ նիշանէսի տիր : Ի՛պատեթը իլահիյէյի հըֆղ
էթմէքլէ պիր ճիւմհիւր թագվիլլէթ պուլուպ պե-
յիտիյիւ միսիլլիւ , օնու հըֆղ էյլէմէտիլլի հարտե
մութլագա խարապ օրուր : Չիւն պիր պէլլատեթ Ալլահ
գօրգուսու օլմատըղը թագտիրտե , օլ պէլլտէնին հիւ-
քիւմաթը խարապ օրուր , եա տա պիր հիւքիւմ-
տարըն գօրգուսու օրայա մուսալլաթ օլմալը տըր , քի
մեզհէպին էքսիլլիլլինի տօլուրուպ տեվլէթի միւհ-

Հիւն ներ իմալիստիքի քիւմալլիքին՝ թալիլլէրէ սեֆթէ էթմէյէ
գուրը օլուղա էլիան՝ էթիսի ինեպէթի գալլըրըլլուր Գըր-
լէ օն ապըլը թեթիլ էթմէթ էլիան , օն թեթիլլէրէ էթիս թագ-
էթիլլէրէ : Գաթիլլէրէն չեթ քիւմիան թալիլլէրէն վէ
Էթիլլէրէն էլլին ինեթիլլէրէ , հիւ պիրիպտե քի էթիսիլլէրէ
պէթիլլէրէ պալլալլէրէ . եալլըլ Աստուանալլէրէն էլլինտե գա-
ղըրմալլէրէ իսկ քի , օնլուր քա թիւմաթ օլուղա :

*Մատենադարան 1463 րե Ֆեթիլլիլլէրէն քիւմիսիլլէրէ 1537 րե
էթիլլէրէ :

Խժալեանըն վէ Բօմանըն ատաղի հալե իւղէրինէ : Մաք-
քիավէլըտէն :

քէմ սագլասըն : ՄէզՏէպիմիզ՝ օնու իհտաս հտե-
նին սապիթ էթտիյի Կիպի՝ փաք գալմը շուա խտի ,
քրիսթիան տէվէթէրին վէ ճիւմհիւրէրին շիմտի-
քինտէն չօգ զիյատէ իթթիֆագ ու սատտէթի օլմուշ
օլուր խտի : Ա է քրիսթիան մէզՏէպիմին տիւշմիւշ
վէ պօպուլմուշ օլտուղունա շու քէյֆիյէթտէն զիյա-
տէ դավի իսպաթ օլապիլիբի մի քի , մէզՏէպին պաշը
գըյաս օլունան Բօմայա հէփիսինտէն զիյատէ եագըն
օլան ճէմա՛աթըար իչինտէ հէփիսինտէն ալ մէզՏէպ
վար տըր : Վրիսթիան մէզՏէպին իպթիտաքի հա-
լինի շիմտիքի հալի իլէ բուպար էտէն , վէ շիմտիքինին
իպթիտաքինտէն նէ տէրէճէ իֆրաթ ֆարգը օլտուղու-
նու ֆէՏմ էտէն քիմնէ , խարապիյէթին եախօտ միւ-
ճաղաթըն եագըն օլտուղունու անկար : Ա է լաքին պաղը
քիմնէլէր՝ Ղթալիանըն խէլասը Բօմա քիլիսէսինտէն
տիր , տէյու իտտա՛ա էթտիքիւրինտէն , պունուն պէօյ-
լէ օլմատըղընա դարըը գօնուլմաղ իքի իսպաթ
կէթիքէճէյիմ : Պիրի շու տուր , քի Բօմա հիւրիւմէ-
թինին ֆէնա ի՛պրէթի իլէ Ղթալիա հէր պիր մէզՏէ-
պէ թա՛ղիմ էթմէմէք էօյրէնտի . պու իտէ՛ հիսապ-
սըղ քէօթիւլիքէրէ վէ սայըսըղ եօլտուղուգլարա
միւճիպ օլուր պիր հալ տըր . զիրա մէզՏէպ օլան եէրտէ
հէր էյիլիք վար տէյիւ մէմուլ օլունտուղու միսիլիւ ,
մէզՏէպ օլմայան եէրտէ տէ հէր քէօթիւլիք վար տէյիւ
գըյաս օլունուր խմտի պիղ Ղթալիալըլար Բօմա քի-
լիսէսինէ՛ պիղի էնճամ՝ մեղհեդիլ վէ ատաղիտան պէրէ
դրաֆուլըն ելիան թէշէքքիւր էթմէլի իլ : Ղքինճիսի
էօյլէ պիր մատտէ տիր քի , փօլիթիգա ճիհէթի իլէ
խարապ օլմամըղա միւսթաղիլ սէպէպ օլաճագ տըր :
Բօմա քիլիսէսի ճիսմանի գուվէթինի զայպ էթտիք-
տէն սօնկրա , էլան եէտինտէ պուղունան պիր դաշ է-

Իթալիանըն ախարդի հարևանքն ու հալտե պուլունմանըն սեպտի :

Երկրորդին հիւքիւմաթընը պարի էլտէն գաղըրմագ իսմէմէտիյնտէն , մէմէքէթիմիգի փարէ փարէ էթտի , վէ հալա ու հալտե պրագմըչ տըր : Օլրա պիւթիւն իթալիա իւղէրինէ հիւքմ էթմէյ : քնափի գուվէթի օլմատըղը , վէ քէնտի հիւքմիւ ալթընտա օլան էյալէթլէրտէն մնատէ՝ պագի էյալէթլէրին պիր պաշգա հիւքիւմտար էլինէ կէչմէսինտէն գօրգտուղու էճիլտէն , պու մէմէքէթին՝ չօր պէյլըր վէ փատիշահար հիւքիւմէթի ալթընտա գալմասընա սեպտի օլտու . վէ պու խուսուստան էօյլէ պիր պէօյիւք իթթիֆագըղըզ վէ զա՛իֆիլք հասըլ օլտու , քի իթալիա հէր հիւքմ էտէնէ շիքտար օլտու : Հէփ պու շէյլէր իչինն իթալիալըր՝ Րօմա քիլիսէսինտէն պաշգա պիր ախէրինէ միւթէշէքքիւր տէյիլ տիրլէր : Տիպաթ Րօմա քիլիսէսի (Իթալիատա) օլմուչ օլմասա իտի , պիլ տալի Տիրանըղար վէ Սիսիլալըր կիպի իթթիֆագը վէ սա՛ատէթլու պիր ճէմա՛աթ օլա պիլըր իտիք : Հէփ պու շէյլէրին սահիճ թէճըրիւպէսինի կէօրմէք իսմէյէնէ՝ Րօմա թախթընը՝ Իթալիատա միւթէսարըլթ օլտուղու հիւքիւմաթ իլէ պէրապէր Օլուիչէրիյէ կէօթիւրիւպ՝ օրատա իգամէթ էթտիրմէյէ գուտրէթի օլմագ կէրէք տ՛ր . պունու էթտիյի հալտէ , Օլուիչէրի կիպի մէզհէպին ա՛թիղըլիյինի հըֆղ էտէն պիր միլէթի աղ վագըթտան Րօմա տէվէթիինի քէօթիւ մէշըէպիւնտէն օլ տէրէճէ ուկուճուղուղըրա տիւշար օլմուչ կէօրէճէք տիր քի , պաշգա թարղ ֆէլսքէթլէրտէն էօյլէ ուկուճուղուղըրըն հուսուլէ կէլմէսի միւթիւսիղ տիր՝) (Disc. sur la Princ. Decode de Tit. Liv. Lib. I. Chap. 12.)

Իչպու շահատէթ կիպի պիր պաշգա շահատէթ

Քաթօլիք վե Բրոթէսթանդ

տաճա եագրն վագթըն պիր միւէլիֆինտէն կէթիւրէլիմ:

«Սաճիճ պիր շէյ տիր, քի Վաթօլիք մէմլէքէթլէրտէ Բրոթէսթանդ մէմլէքէթլէրտէ օլանտան զիյա տէ ֆէնայլդ օլուր: «Վէն քէնտիմ չօգ էմնայլէր պուլմուշ, վէ մէյտանն կէթիրմէյէ միւգթէտիր իտիմ իսէ տէ, էճնէպիլէրին շահատէթի քիֆայէթ էտէր: Սայէնչանըն տիվան րէյիսի Բէպման նամ քիմէսնէ» «Սօն չայընըն տէօրթ էյալէթլէրինին աճվալի իւզէրինէ պահս» թէսմիյէ օլունան պիր քիթապընտա տէր քի, Վաթօլիք էյալէթլէրտէ օլան ֆէնաքէարլարըն սայըսը Բրոթէսթանդ էյալէթլէրտէ օլանլար իլէ րուպար օլունտուդտա, պիրէ ալթը տէյիլ իսէ տէ, պիրէ տէօրթ օլտուղու շիւպճէսիլ տիր: () կսպուրկ շէճրինտէ իքի մէզճէպտէն տախի էճալի պուլունտուղու աշիքեար տըր. շէճը մէզքիւրտէ օն սէնէ զարֆընտա տէրտէսթ օլան ԳԿԵ գապահսթըլարտան հալընըլ 184 իւ՝ եա՛նի պէշտէ պիրի վէ տաճա նօգսանը Բրոթէսթանդ պուլունմուշ տուր: Նչը ինսանիյէթ իւնվանի իլէ մէշճուր օլան Հաւարտ նամ զաթ տիպգաթ էթմիշ տիր քի Խթալիա մահպուգ, իսանէլէրի տայիմա տօլու տուրլար: Սէնէտիքտէքի պէյիլը մահպուսխանէտէ իւչ տէօրթ հիւզ վէ՝ Սափօլինին հալընըլ Սէքարիա թէսմիյէ օլունան մահպուսխանէսինտէ տօգուզ հիւզ սէքսէն քիչի կէօրմիւշ տիր: «Վէրնանըն մահպուսխանէլէրի իսէ ճէման տայիմա պօշ տուրլար, տէր: Նուէնին մահպուսխանէլէրինտէ պիր մահպուլս պիլէ կէօրմէմիշ տիր, Հաֆճաւգէնտէ հալընըլ իւչ մահպուլս պուլմուշ տուր: Նչթէ ճալի քէյֆիյէթ պուլ տուր. պունլարտան թահսիլ օլունաճագ նէթիճէլէրի պաշպալարըն պասիրէթինէ ճէվալէ էտէրիլ»: (Essai sur la Rè-

պէտէրէրտէ պուրանան ֆէնաքեարլար բուպար օլունուր :

formation, Par. 2. Chap. 2, Sec. I, Note.)

Իքինճի պապտա տէտիք քի Մէմալիքի Միւճթէմա՛ա թարաֆընա նագլի իպեան էտէն Վաթօլիքէր սէնէտէ էլլի պինտէն էքսիք տէյիլ տիրէր* : Պաշգա մէմլէքէթլէրտէն պու մէմլէքէթէ կիտէնլէրին չօղու Վաթօլիք տիր : Իշպու Մէմալիքի Միւճթէմա՛անըն գապահաթլըլարը հագգընտա նէշը օլունան իլանլարտան ալորղըմըղ խապէլլէրէ նազարէն էն պէջիւք մահպուստանէլէրին քեաֆֆէսինտէ եէրլիտէն օլան Վմերիգալը գապահաթլըլարըն սայըսը հէման տըշարտան կէլէնլէրտէն վագի՛ օլան գապահաթլըլար գատար տրը : Շէմա՛աթըն հէփիսի եիրմի միլիօն օլուղու վագըթ, պիր միլիօնու տըշարը թախմին օլունուր իտի • իմտի՛ Վմերիգայա նագլ էտէն Վաթօլիքէր իլէ ասըլ եէրլիլէրին մէշըէպի պիր կէօնէ օլմուշ օլա իտի , պիր տըշարը գապահաթլըլա օն տօգուղ եէրլի գապահաթլըլ օլմագ լալըմ կէլլի իտի , հալ պու քի էջլէ օլմամըշ տրը : Պունտան շու անկլաշըր քի տըշարըլարտա զուհը էտէն գապահաթլըլարըն սայըսը եէրլիլէրտէն օն տօգուղ գաթ զիյատէ տիր : Պիր քիմնէ պու շէյլէրի էյիճէ միւլահագա էթտիյի հալտէ , Վաթօլիք գարընտաշարըմըլն Ռոթէսթանգլար ալէյհինաէ , ալէսսէվիյէ եալանճը , զինաքեար , չօգ գարը պան , գաթիլ , վէ պունա քէզալիք պէտիտոյ վէ պէտալղագ քիմնէլէր տիրէր՝ տէյերէք էթտիքլէրի իֆթիրալար իչիւն հէր հալտէ թա՛ճիւպտէ գալաճագ տրը : Պու ճիւմիլէ իլէ Վաթօլիքլէրին քեաֆֆէսի տէ Ռոթէսթանգլար ալէյհինտէ օլան պու իֆթիրալարա իլհագ

*1847 Արբէլէն 1848 Արբէլէն րէր 220 րին իլէ Մէմալէի Միւճթէմա՛այա նագլէ իտեան էթֆէլէր րէր :

գաթօլիքէրտէ էյի ատէմ պուլունմանըն սէպէպի նէ տիր :

տըրլար տէյիւ զանն էթմէյիզ : Վրաթօլիք մէզհէ-
պինի հէր նէ գատար պիր պէջիւք վէ թէհլիքէլի
եանկըշլըզ ա'տտ էտէր իտէր տէ, շունու տախի պիլի-
րիզ քի Վրաթօլիք գարընտաշարըմըլտա' փափազա-
ընն ա'լէյհիմիզէ տա'վէթ էթմէյէ չալըշտըզլարը օլ
ա'զիմ ա'տալիթ ու հասէտէ իլհագ օլմայան փէք չօգ
սուչսուղ վէ հագգանիյէթ էհի քիմնէլէր պուլու-
նուր : Պէջլէ չօգ քիմնէլէր վար տըր, քի պալատէ
տէտիյիմիզ սէօհպէթլէր ասլա օնլար իչիւն տէյիլ
տիր . պու մագուլէ քիմնէլէր իչիւն իւմիտիմիզ վար
տըր, վէ փափազլարըն ֆէնտլէրինի րէտտ էտիպ Աւ-
լահըն կէրչէքըլինի քէնտիլէրինէ գուլաղուզ գապուլ
էթմէլէրինի ա'զիմ արզու իլէ տուա' էտէրիզ : «Պիզ
օնլարըն գալպիճի ինճիտէճէք սէօհպէթլէր էթմէք
ասլա իսթէմէպիզ . շիմտիյէ տէկին սէջլէտիքլէրիմիզ
տախի' պու գատար վազըթ թէհամմիւլ իլէ նահագգ
եէրէ սիթէմլէր իշնթտիրտէն սօնկրա, հալի քէյֆի-
յէթի աշիքեար էթմէյէ մէճպուր օլտուղունուզտան
տըր : Շ ու տախի մա'լիւմ օլա քի, սէօղելիւլ քէն-
տիմիզի թէպրիյէ էթմէք իչիւն տէյիլտիր, իլա Բրօ-
թէսթանդըղըն ի'թիգատընը վէ իւ'մուլէն Բրօթէս-
թանդլարը վիգայէ վէ հիմայէ էթմէք, վէ օնլարըն
ա'լէյհիտէ օլան իֆթիրալարըն եալան օլտուղունու
կէօսթէրմէք էֆիքեարընա մէպին տիր :

Փ Ա Ս Լ Բ

ԲՐՈՅԻՆՍԹԻՆԳԻԼԵՐԸՆ ՎԷ ՔՐԹՅԻՔԻՔԻՔԻՆ ԷՄՍՍ ՕԼԱՆ
ՏԻՆ ԹԱՆԻՍԵՐՆՅԱՆ ԻՆՍԱՆԸՆ ԱՍԼԱԳԸ ԻԻՋԵՐԻՆԷ
ԱՐԻՋ ՕԼԱՆ ԹԷԼՍԻՐԱԹ ԲՈՒՊԱՐ ՕԼՈՒՆՈՒԲ :

Վրաթօլիք պէլտէլէրին տիլագ խուսուսունտա օլան

ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՆՈՒՄ ԻՆՔ ԿՆՆԱԳԻ ԹՎԱԿԱՆՈՒՄ

ա՛լէսսէվի պօզուգլուզու հագգընտա պիղղաթ մա՛նիւ-
մաթըմըզ օյմասա իտի պիլէ, Վաթօլիքըլիյին նէ
մագուլէ մեզճէպ օլտուզունու պիլմէքլէ, օլ մեզճէ-
պին թէէսիրաթը պլընտա պուլունան պիր ճէ-
մա՛աթըն ախլագի հալի փէք թէմիլ օլամալ իտիյի-
նի թաստիգ էտէպիլըր իտիր: Ա ագա՛ա Վաթօ-
լիքլէրտէ ֆագիլէթըու վէ զայէթ նապլը մէշօ՛պ զաթ-
լար պուլունուր իսէ տէ, պունլարըն պու ախլագը հիչ
պիր վէճճ իլէ մեզճէ պլէրինտէն նաշի օլմայըպ, անճագ
պաշգա թէէսիրպլէր թէսատուլի էտէրէք Վաթօլիք
մեզճէպինին թէէսիրաթընը մա՛հվ, վէ օլ զաթլարըն
էֆքեար ու գալպլէրինի օնուէ ճէպրինտէն գուրթար-
մըշ տըր: Իմտի՛ պիր մուխթասար թարղ իլէ Բրօ-
թէսթանգլըզն վէ Վաթօլիքըլիյին պաշըճա տին թա՛-
լիմաթլէրինի շիմտի պիլի պիրլէրի իլէ բուպար էտիպ՛
ինսանըն ախլագը իւլէրինէ նէ թէէսիրաթը օլտու-
զունու միւթալա՛ա էտէլիմ՛:

Ա. ԲՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՆՈՒՄ ԻՆՔ ԿՆՆԱԳԻ ԹՎԱԿԱՆՈՒՄ
ՄԵՏՏԵԼԵՐԻՆՏԵՆ ԱԽԼԱԳԻ ԹԵԼԵՍԻՐԵԹԸ ՊԵՏԱՆՆՏԵՆ
ՏԸՐ:

Ինճիլի Բրօթէսթանգլըզն ինք ա՛ղիմ մատտէսի
Բարոսաշաղա՛նու էալընը էման վէ ախլագ Բանասան
պէյէ գապուլ էթմէք տիր: Բրօթէսթանգլըզն ախ-
լագի գուլվէթի՛ խուսուսի իլէ պու մատտէտէն տիր:
Ա է պու էջլէ աշիքեարէ սաճիճ, Բլաճըն ի՛ղղէ-
թինէ վէ ինսանլարըն զա՛աֆիյէթի վէ իճթիյաճընա
մուլաֆըզ պիր մատտէ տիր, քի կէրէքըլիյի արայան
հէր ատէմ պու շէյէ բալի օլուր վէ գապուլ էտէր:
Օ իրա պու վէճճ իլէ քեաղիպ վէ ֆասիտ քիմնէլէ-
րին թա՛լիմաթընա վէ էջրէթտիքլէրինէ նիսպէթէն:

Իրօթէսթանգլարըն, իւք ախլադի թա'լիմաթը :

ասղ Ալլահըն Վէլամը պիզէ գուլաղըզ՝ այագլարըմըզա չիրաղ վէ իղէրիմիզէ ըլըդ օլուր : Պու թալիմաթ ինսանլարը՝ Ա'ղիզ Վիթապլարըն էօյրէթտիյի շէյլէրին քէնտիլէրինէ Փարզ օլտուղունու վէ իչպու Փաղիլէթ գանունունու հէր քէսէ եանի՝ երքէքլէրէ վէ գարըլարա , իխթիարըլարա վէ չօճուգլարա , նէթիճէի քէլամ՝ հէր տերէճէտէ վէ մէրթէպէտէ օլան պէնի առէմէ էօյրէթմէք եինէ օլ Վիթապլար թարաֆընտան իպլամ օլունտուղունու թանըմաղա մէճպուրէտէր : Իրօթէսթանգ մէմլէքէթլէրին՝ ախլադ խուսուսունտա Վաթօլէք մէմլէքէթլէրտէն օլ գատար իւսմիւն սլմասընըն պիր պէօյիւք սէպէպի պու տուր : Պիր թարաֆտա , եանի՝ Իրօթէսթանգլար արասընտա Ալլահըն գօրգուսու էօյրէտիլեր , օպիր թարաֆտա , եանի՝ Վաթօլէքլէր արասընտա իսէ փափաղ գօրգուսու թալիմ օլունուր : Պիր թարաֆտա ախլադ իչին գանուն Աստուածաշունչ տուր , օպիր թարաֆտա իսէ պիր գանունը գալի օլմագ իւզրէ հիչ պիր շէյ եօգ տուր : Իչպու իքի մէզհէպտէ պու պէօյիւք Փարզ օլտուգճա , օլ Փարզ հէր հալտէ՝ պու մէզհէպլէրի գապուլ էտէն ճէմա'աթլարըն ախլաղընտա տախի օլմասը տէրքիար տըր :

Վրիսթիան ախլազըն թէմիզլիյինէ ղայէթիյլէ պիր էլլէմ վէ աղիմէ թա'լիմաթտա՝ Ինճիլ միւճիպինճէ Իրօթէսթանգլարըն գապուլ , վէ Վաթօլէքլէրին ըտտ էթա'յի իման իլէ սապըլաննագ թալիմաթը տըր : Պու թալիմաթ տէյիլ քի սատէճէ Վրիստոսուն Վուրթարըճը վէ Ա'ղիզ Վիթապըն՝ Ալլահըն Վէլամը օլմասընա կիւնաճքեարտան իման , իլլա ին'աթ , իւսաթիլ վէ մահաղպիլ իլէ Վրիստոսուն ինննագ թալապ էտէր : Վրիստոսուն ճէմ'ի քէլամլէրինի եիւրէքտէն գապուլ էտիպ օնլարա իթա'աթ էթմէք թալապ է-

Բրթեմեթանգլարն իման իլէ սատրղլանմագ թա՛լիմաթը :

տէր : 'Նէթիճէյի քէլամ' Վրիստոսու քէնտիսինէ գուլաղուզ վէ օնուն Մ'գիզ Վէլամընը գանուն գապուլ էթմէք թալապ էտէր : Իմտի' Վրիստոսուն իւզէրինէ պէջլէ իմանը օլան ատէմին էլպէթտէ խալըր ամէլէ' տէյիլ օնուն իլէ քէնտիսինէ սատագաթ սաթուն ալմագ իչիւն , իլլա Մլլաճըն էմը էթտիյի շէյլէրի էթմէյէ արգուսու օլտուղու վէ խայըր ամէլին շէրէֆի վէ լէթաֆէթինի կէօրիւպ Տիա էթտիյի իչիւն , չօգ ղայրէթի օլուր : Աիւնաճը Մլլաճըն իրատէթինէ մուղայ'ը վէ զաթէն իքրաճ օլունաճագ շէյ օլտուլու իչիւն րէտտ էտէր , վէ Տէր շէյտէն յիյատէ օնտան կէրի տուրմաղա չալըշըր : Պու թա՛լիմաթըն' օնու կիւրէքտէն գապուլ էտէնլէրին մէշրէպ ու ախլագընըն թէմիղլիյինէ նէ պէօյիւք Փայիտէսի օլտուղունու կէօրմէյէնլէր , Տագիդէթէն քէօր օլմալը տըրլար . զիւրապու թա՛լիմաթա նաղարէն' խայըր ամէլ արտընտան օլմայան , վէ Ֆէնա ախլագ սաճիպի օլան քիմնէլէրին յճէմիսի' թութտուգլարը կօլ իլէ Վրիստոսա իչպու իմանլարը օլմատըղընը , վէ անճագ ղագէպ ալթընտա օլտուգլարընը աշիքեսար էտէրլէր :

Վաթպիք եկեղեցականլար իչպու իման իլէ սատրղլանմագ թա՛լիմաթընա ղայէթլէ խասիմ տիրլէր . վէ խուսումէթլէրինին սէպէպինի Տէր նէ գատար թաղրիր էտէրլէր իսէ տէ , օլ թա՛լիմաթըն խայըր ամէլի պօշա չըգարըր օլտուղու տէյիլ տիր . զիւրա խայըր ամէլին թէմէլի իման տըր : Խուսումէթին ասըլ սէպէպի շու տուր , քի պու թա՛լիմաթ միւմինլէրի փափազարա էսիր օլմագտան ազատ էտէր : Ինսանըն ճանընը Վրիստոսուն վասիթասի իլէ տօս տօղըլ Մլլաճ իլէ պիրլէշտիրիր , վէ եալընըզ Վրիստոսուն շէֆա՛աթը իլէ կիւնաճ,քեսարա կիւնաճ ամ'վՖլըղը վէ սէլա-

գաթօլիքէր իման իլէ սատրգլանմագ թա՛լիմաթընա նի՛շին
գարըը տըրլար :

Աթ վէրիր : Իմտի Լլաճտան կիւնահ ա՛վֆըղը ալ-
մագ վէ օնունլա պարըշմագ եալընըղ Վրիստոսուն
վասիթասը իլէ օլուր տէյիւ ինանանլար էլլէթտէ
արթըգ «նիւն» ալմագ իշին փափազարըն եանընա
վարմազլար : միւսթագիլ Վուրթարըշլարը Վրիս-
տոսուն էթտիյի թէքմիլ քէֆարէթի վէ գուրպանը
օլ տէրէճէ թահգիր էտէմէղէր , քի կիտիպ փափազ-
լարա գուտտաս (պարպ) վէ սայիր կէօնակէան ա-
յինէր իճրա էթտիրսինէր , եախօտ օնլարըն իճատ
էթտիյի եալան վա՛տլէրէ իթիմատ էտիպ կիւվէն-
սինէր : Պունտան նէ՞ չըգար . պունտան միւսթա-
գիլ շու ճասըլ օլուր քի փափազլար՝ էպէտի էօլիւ-
միւն վէ ճայաթըն ճիւքմիւ փափազլարըն էլինտէ տիր
տէյիւ ինանան ճէր խալիս Վաթօլէյին օնլարա թէ-
տիյէ էթմէյէ պօրճու օլտուղու Քէճուրէնէ , էիւտիւնէնէ
վէ օլ պէօյիք է՛նիւրը ղայպ էթմէյէ մէճուր օ-
լուրլար : Իշթէ պու վէճճ իլէ , ինսանըն տիւշկին
թապիաթընըն օլ էն գուվէթիլ անասըլլարը , եա-
նի՛ թամն՛ , ղուրուրիյէթ , քիպը վէ ճիւքիւմէթ սէվ-
տասը՝ մէգքիւր թա՛լիմաթըն ալէյճինտէ էտէպիտիք-
լէրի գատար իֆթիրա , վէ ճէմա՛աթըն օնու գապուլ
էտիպ էլէրիստէն գուրթուլմասընը մէն՝ էթմէյէ փա-
փազ կիւրուճինի մէճպուր էթմիշէր տիր :

Վիւնիս «ըրուրը ճագընտա Բրթէսթանըլարըն
թա՛լիմաթը՛ Բօմա քիլիսէսինին թա՛լիմաթը իլէ բու-
պար օլունտուգտա , ախպգ թէմիլլիյինէ չօգ պէօ-
յիւք ֆայիտէ ճասըլ օլուր : Բրթէսթանըլար՝ Լի-
ղիզ Վրիթալըն թալիմ էլլէտիյի իւղը՝ եալընըղ
իքի սըրը (խորհուրդ) գապուլ էտէրլէր իսէ տէ , օնլա-
րը տէյիլ իէլաս իշին եախօտ ճէննէթէ կիթմէյէ
պիր ֆէրման միսալի , իլա Լլաճըն մախտուս մէրճա-

Քրիստէնին սրբուարը հագգընտա Բրօթեւթանդարնն իմի-
գատը :

մէթի իլէ Իհտաս էլէտիլի Վրիստոսուն քիլիսէսինտե՛
ա՛ղըզ վէ տինտարըզ իւզրէ էօմիւր կէչիւմէք իչիւն ի՛-
թիգատըմըզը , իւմիտիմիզի վէ մու հապպէթիմիլի ու-
յանտըրմաղա վասիթա տէյիւ գապուլէտէրէր : Պու
սրբուար պէջիւք վէ էլզէմ կէրչէրլըրէր էյրէտիր-
լէր . լաքին նէ կիւնահա քէֆարէթ , նէ տէ քէնտի-
լըրէրինտէն ինսանլարը Ալլահա զէյատէ մապուլ է-
տէ պիլըրէր : Տիւնեալի ատէմ սրգ սրգ հալլըրո-
թիւն ալըպ տա , թէքրար քէնտի թութուղու էօլա
կիթտիլի հալտէ , Ալլահին փատիշահլըղընա կիրմէյէ
հիչ պիր վագըթ մինասիպ օլաֆալ : Շան չէքիշմէք
իւզրէ օլան պիր խասթայա հալլըր վէրմէքէ կէջիւն
գափուլարը օնուն հուզուրունտա աչըլմալար : Պու
սրբուար եալընըզ օլ քիմնէլէր իչիւն տիր քի սահիհ
թէվպէ կթմիշ տիրէր , վէ Ալլահ իլէ պարըշմըշ օլ-
տուգլարընա խասսէթէն իման էտէրէք , օնուն թէն-
պիհլէրինէ մու թապըզ էօմիւր կէչիւմէյէ սայ վէ զայ-
րէթ էտէրէր : Պու սրբուարըն պու մագուլէ քիմ-
սէլրէ մուհասէնաթը վէ պէրէքէթի վար լիսէ տէ ,
զաթը օլ սրբուարտա պիր գուտրէթ վէ քէրամէթ
օլտուղու իչիւն տէյիլ , իլլա Ալլահըն՝ իման , ալչագ
կէսնիւլիւլիք վէ Օնա նաղար իլէ՛ քէնտի ինայէ-
թի իւզրէ օլ թային գըլտըղը վասիթալարը իճ-
րա էտէնլէրէ պէրէքէթ իհտան էթտիլի իլիւն տիր :
Պագի ինսանլար , եանի՛ հէփ տիւնեալիլէր , խաթա-
լը վէ ճիսմանի էօմիւր կէչիւրտիլէրի հալտէ տէ , եի-
նէ քիլիսէնին սրբուարընա իլհագ օլարագ խէլաս պու-
լա պիլըրէր տէյիւ զանն էթտիլէրի թագտիրտէ՛ հէ-
լաքէ կէօթիւրէն եանկըշըզտա պուլունուրլար :
Պէջլէլէր խուլուսի փաք իլէ թէվպէ էտիպ , վէ ճէմի՛
կիւնահլարընտան ֆարիլ կէլիպ , «թէվպէյէ լայըզ

Բրոթեսթանդար խելաս շարթարնա նախը իթիգատ է-
տերէր:

մէյվէ կեթիրերէք՝ քիլիսէնին սրըլարնա իշագ
օլմատըգճա, հեր տէֆա՝ օնլարա եագլաշորգտա ճէ-
զալարնը արթըրըլար: Եջլէ իսէ քիլիսէնին սրը-
լարը՝ Բրոթեսթանդարն անկլայըջը իւրլէ գապուլ
օլունտուլու հալտէ, ինսանլարա կիւնաճ իշէմէյէ
պիր սերպէսթիք վէ էմինլք վէրմէտ՝քտէն մատէ,
կիւնաճ իլէ էօ՛միւր կէչիրէնլէրին խելասա օլան իւ-
միպլերինի քիւլիյէն գաթ՝ էտեր:

Խելաս շաբէլարը տախի՝ Բրոթեսթանդարն անկ-
լատըը կիպի՝ ախլագ թէմիլիյինէ ղայէթ մէնֆա-
աթը տըրար: Սահիճ թէվպէ, Վրիստոսա՝ եա-
լնըզ պիր Միանճը վէ Գուրթարըճը տէյու սազ
վէ միւթի՝ իման, վէ օնուն ճէմ՛ի թէնպիհլէրինէ
իթա՛աթ, Ը՛ղեզ Վիթապլարն էջրէթտիյի իւղ-
րէ՝ խելասն միւսթագիլ շուրութու տուր: Ինճիի
Բրոթեսթանդ օլան հիչ քիմնէ պու խելաս շարթ-
լէրինտէն պիրիսինի թէրք էտէմէզ. վէ խուսուսա՝
Ըլլահըն Բուհու իլէ եէնիլէնմիշ պիր Վրիսթիան
օնլարն պիրինի թէրք էթմէյէ արպու պիլէ էտէ-
մէզ: Պու սէպէպտէն՝ տիւնեափի արպուլէրինի իճ-
րա էտերէք՝ կիւնահը էօ՛միւր կէչիրէն պիր քիմնէ
պու թալիմաթ իլէ գուրթուլագա գավիյէն իւ-
միտ էտէմէզ: Օ՛լիրա նէ փափալտան կիտիպ անվճըզ
ալա պիլիր, նէ տէ գուտտաս էթտիրթմէյիլէ կիւ-
նահլարնա քէֆարէթ էտէ պիլիր: Մէ պու խե-
լաս շարթլէրինին իճրա օլունաճաղը վագրթ տախի՝
էալնըրզ պու էօ՛միւր տիր. պու էօ՛միւրտէն էօթէյէ
կէչէմէզ: Պու շարթլէրէ թապի օլուպ պու տիւնեատա
գուրթուլուշ պուլմայան կիւնահլար էպէտէն հէլար
օլուր. «Ինանան . . . գուրթուլաճագ, վէ ինանմա-
յանն իւզերինէ հիւքմի ա՛ղապ օլունաճագ»: Պու

Քաթօլիքներին Աստուածաբանութիւնու պէյանընտա :

պիր ղայէթ գուվէթըն կերչէքըք տիր . եազը գ թի
Րօմա քիլիսէսի Կնճիլին պու էլգէմ թա՛լիմաթընը
թանըմազ :

Ըգիզ Վրիթապարտա աշխարհար սապիթ օլուն-
մուշ, վէ ղայէթըն թէմիզ ախազ հուսուլէ կէթիրէն
տահա չօգ թա՛լիմաթլար զիբը էտէ պիլիբ իտիք թի,
Բրօթէսթանըլար գապուլ էտէր, լաքին Վրաթօլիք-
լէր էթմէզ : Պու ճիւմէ իլէ, քրիսթիանըղըն պաշ-
լըճա թա՛լիմաթլէրինին՝ Բրօթէսթանըլարըն ինան-
տըղը կիպի՝ պիր քիմսէնին սահիհ վէ խալիս քրիս-
թիան վէ գուրթուրուշա վարիս օլմասընա եալ նըզ
պիր շահատէթ տէյիւ, սալիհ, փաք վէ ա՛գիզ էօ-
միւր թալապ էթտիյինի կէօթէրմէք իչիւն պու գա-
տարը տա քիֆայէթ էտէր : Պէօլէճէ պու թա՛լի-
մաթլար, ալէլիուսուս աչըգ, մուգարրէր վէ հէր ա-
տէմին գօլայ անկըայապիլէճէյի սուրէթտէ օլտուղու
ճիհէթըն, քիւլի շիրքէթի ինսանիյէյէ ախազ Փա-
զիլէթի հագգընտա ղայէթըն էյի վէ գավի ասաս օ-
լա պիլիբլէր Պունլար Ըլլահա վէ ինսանլարա՝ տէ-
յիլ սալթ զահիրտէն վէ սուրէթա, իլա տէրունտէն
վէ իճրալը գանուն օլմագ գավի իլէ հէր քէստէն
մուհապպէթ թալապ էտէր :

Բ . ՔԱԹՕԼԻԳ ՄԵՂՏԷՊԻՆԻՆ ԱԹԼԵԳԻ ԹԵԿՍԻԻ ՊԵ-
ՅԱՆՆՅԱ :

Վրաթօլիք մեղՏէպիլինին ախազ իւզէրինէ մախուս
թէէսիրինի թահգիգ էթմէք իչիւն՝ օլ մեղՏէպի թէֆ-
թիշ վէ թէճէսիւս էթտիյիմիզ հալտէ, կէօլէ կէօ-
րիւնէն իլք շէյ՝ մեղՏէպը մեղքիւրտէ քրիսթիանճա
Փաղիլէթէ գավի վէ աշխարս պիր էսաս պուրունմատը-
ղը տըր : Վրաթօլիքլէրին աստուածաբանութիւնունտա

գաթօլիք մեղճեպի ֆազիլէթէ էսաս օլապիլնր մի :

էջլէ պիր գարը շըզըզ, էջլէ իթթիֆագսըզըզ, էջլէ պիրիպիրինէ ույկունսուզ հալէր վար տըր, քի օլ ուսուլին ախլագ խուսուսունտա պիր նիզամլը ուսուլ օլմասը մուհալ գապիլինտէն տիր : () նտա ինսանըն եիրէյինի փաքէմէյէ վէ ճունն իզէրինէ հիւքմ էթմէյէ գուվլէթի օան պիր կերչէքլէք պուլամազըն Պիր Վաթօլիք՝ հէր ն գատար պէջիւք ղայրէթ իլէ կերչէքլէյի սրայան պիր քիմսէ օլսա, խնճիլին էջրէթտիյի գուրթուլուշ եօլու հագգընտա՝ Վաթօլիք մեղճեպինին իլմի իլահիսինտէն պիր էֆքեարա մալիք օլամազ : Պունտան գաթի նազար, պաշգա հիշ պիր նէվ՝ գուրթուլուշ եօլու հադպընտա տա եինէ էֆքեարը սահիհէսի օլամազ : Օլիրա Վաթօլիք իլմի իլահի ուսուլինտէ հէր նէ գատար խնճիլին կերչէքլէքլէր վար իսէ տէ, օնլարըն ճէմիսինին մուղայիրի տէ եինէ օնտա մէվճուտ տուր. պու քէյֆիլէթ իսէ՝ կերչէքլէքլէրի օլունճագ միսալի գուլլանմագ էֆքեարը իլէ գաստէն պէջլէ եափըլընշ տըր : Վիւլլի Վաթօլիք մեղճեպի ալէյհինտէ պու պիր պէջիւք վէ աղըր շիքեպէթ օլտուղու իչիւն, օնու իսպաթըր գապի իլէ թաստիգ էյլէմէք պիղէ ֆարզ տըր : Պու շէյին սահիհան պէջլէ օլտուղու կէօսթէրիլտիյի հալտէ, Վաթօլիք ուսուլինտէ քրիսթիան ֆազիլէթինէ էսաս պուլունմատըղը արթըզ ինքեար օլունմազ պիր պահս օլմուշ օլուր : Հագգ լծաալանըն պա իլճամը իլահի պուլուրմուշ օլտուղու քէլամտան պիր կերչէքլէք պահսլէ մէյտանա կէթիրմէք, օնու մուղղամ կէօսթէրմէք. պատէհու գալըզպ տին մաստէսի տէյիւ պիւսպիլթիւն օնա մուղպիր պիր պաշգա շէյ կէօսթէրմէք էջլէ պիր ուսուլ տուր քի : պիր Վիլլիսէ կերչէքլէյին գուվլէթինի ղայ՝ վէ թէլէֆ էթմէք, վէ ինսանըն ղամիրինի կէմսիլ պրագըպ :

Քամօլիքէր Աղիւ քիթապարը նէ վեճճ իւ թահգիր է-
տերէր :

Թա՛պիաթտան պօղուգ արղուէրինի իսթէտիյի կիպի
իճրա էթմէյէ՝ օնուն գալպինէ ըուխասաթ վէրմէք ի-
չիւն պունտան զիյատէ պիր շէյ հափամազ : Իմտի՛
Սօմա քիլիսէսինին Մլլաճըն իլճամընըն էն մուճիմ՛
կերէքլէքլէրինի կէօնակէոն եօլլար իլէ ինքեար է-
տերէք , քրիսթիան ֆազիլէթինին էսասընը խարապ
էթախյինի կէօսթէրմէք իչիւն պիր գաչ թա՛լի-
մաթլար մէյտանա կէթիրէլիմ :

Ա. Իպթիտաի էմրտէ Սօմա քիլիսէսի ալէյճինտէ շու
չիքեայէթի էտերիզ քի Մղիւ Վիթապար հագգընդու օլա՛ն
ի՛անընը ֆիլի՛նն ինքեար վէ պիր օյսանմաթ կիպի եթիշպիւր :

Ս ագաա Նրօթէսթանգլարըն Մղիւ Վիթապ
տէյիւ գապուլ էթտիյի քիթապարըն Տէփիսինի տէ
գապուլ էտեր իսէ տէ , օնլարըն գուզվէթինի պիւս-
պիւթիւն թէլէֆ էթմէք իչիւն պիր չօգ ուսթազղլը ,
լաքին ֆասիտ եօլլար իլէ օնլարա մուղայիր շէյլէր ի-
ճատ էթմիշ տիր :

(Գ) Մլլաճըն Մղիւ Վիթամընըն իւզերինէ եանկ-
ըչլըգ , իսթիլաֆ վէ Տիրետիկոսուգ զամմ էտէն՛
գանունտան տըշարը քիթապար , եանի՛ պա՛ղը քիմ-
սէլէրին պիլա իլճամը ըսպպանի եազտըգլարընը իլա-
վէ էյլէմիշ . վէ պէօյլէճէ Մլլաճըն եանըլմաղ Վիթ-
լամընը ինսանլարըն քէլամընտան այրրան Տուտուտու
Տիւէ չըգարըպ , իքիսինի պիր էթմիշ տիր : Մեպարա-
նալան պեդրալ թա՛պիր օլունան րէսալէրերտէ , 1847,
ա՛տէտ Գ . այու շէյէ մուխթասար , լաքին քեաֆի
խապաթլար պուլուրտուն :

(Ը) Սօմա քիլիսէսի Մղիւ Վիթապար էօրմիւշ լի-
սանտա պրագըլպ մէն՛ էթմիշ տիր . շէօյլէ քի օնու
եալընըզ Մթին լիսանընը պիլէնլէր , եալընըզ քի-
լիսէնին ըուխասաթ վէրտիյի գատար օգույապիլիլէր :

Քաթօլիքէր Ազիզ քիթապլարը նէ վեճճ էլէ թահգիր է-
տէրէր :

Տրիտէնդ սինաթոսու Մստուածաշունչու ակեր լիսան-
լարա թէրճիւմէ էթմէյի մէն՝ էտէր : Իմոի էկէր
Բօմա քիլիսէսինին՝ քէնտի իրատէթինի իլէրի կէօ-
թիւրմէյէ գուտրէթի օյմուշ օլսա իտի, ինսան ճիւ-
սինին պիր պէօյիւք փայը Ալլահըն պէօյիւք ինայէ-
թի էլէ եանկըլըր ատէմլէրէ վէրտիյի Վէլամընտան
պիւսպիւթիւն մահրում գալըր իտի :

(Գ) Բօմա քիլիսէսի սայիր պիր թարղ էլէ տէ եանի
սըփարըջը (անհրաժեշտ) Ալլահըն Վէլամընա միւսավի
էթմէքլէ Մզիզ Վիթապը էօրթմիւշ, պօզմուշ, ի՛զ-
զէթսիզ վէ օյունճագ էթմիշ տիր : Պու ըիվայէթլէր ի-
լէ չօգ վագըթտան պէրի տիր քի Ալլահըն կէրչէք-
լիքլէրի Վաթօլիք միլէթլէրտէ Տէման պիւսպիւթիւն
գարանյուգտա կիպի տիրէր : Ալլահըն իշհաճընըն
կէրչէքլիքլէրինի գալտըմըշ տըր . վէ սնլարըն եէ-
րինէ պագիյէլէր եա՛նի՝ մասու՛նլար, քէմիքլէր վէ օ-
տուն փարչալարը , էսվապլար վէ ճանը Տէլք Էտիճի
եանկըշըգլար իտիսալ էթմիշ տիր :

(Դ) Բօմա քիլիսէսի՝ օլ ճիւզի Աթիւնճէ պիլէն-
լէրի պիլէ Մստուածաշունչ օգուճագտան մէն՝ է-
տիպ, վէ Ապիսկոպոսլարտան մախսուս ի՛զն ալմագ-
սըզըն օլ քիթապը օգուճամայը թէնպիճ էթմէսիյլէ
Ալլահըն Վէլամընը իպթալ էյլէմիշ տիր : Մստ-
ուածաշունչունն եազըլմըշ օյտուղու իլք լիսանլար ,
եանի իպրանի վէ Արունան լիսանլարը թէճիլէրի վէ
Տերետիկոս լիսանլարը տըր տէյէրէք նիչէ նիչէ քէր-
րէ աՓօրօզ օյունմուշ տուրլար : Վաթօլիքլէրին իլմի
իլահի մէքթէպլէրինտէ իպթիտա պու իքի լիսան թահ-
սիլ օյունմալ իտի . լքքին էնճամ Բրօթէսթմանդ
իլմի իլահիսինին զայէթ իլէրիլէմէսինտէն , Վաթօ-
լիքլիյի մուճաՓաղա էթմէք իշիւն մէզքիւր լիսան :

Գաթօլիքէր Ա'ղիզ Գիթապարը նէ վեճհ իլէ Թահգիր է-
տերէր:

լարնն Թահսիլ օլունմասը խուսուսունտա փափազլարա
րուխսաթ վերիլմէյէ մեճպուրիյէթ փէյտա օլտու:

(Ե) Մամա քիլիսէսի՝ Մլլահըն Վաէլամընըն Եանկըն-
մաղ մանա վերիհէսի իմ որէյի- իորասա Էպերէտ մնո- մէյվե-
սիլ էլիլիլ որէր: Մամա քիլիսէսիինն պու իտտասարնա
նազարէն՝ քէնտի քէնտիինէ Մ'ղիզ Վիթապարը օ-
գույուպ անկլամագ՝ քիլիսէսիին մա'նի օլամայաճաղը
Թարզ իլէ էթսէն պիլէ, միւմքին տէյիլ տիր: Պու
իտտասանըն նէ տերէճէ տիվանէլիք օլտուղունու իլք
պապտէ կէօլթէրտիք. լաքին չիֆայտա՝ Տէր նէ գա-
տար տիվանէլիք իսէ տէ, Տիսապսըղ ճանլարը Տէլա-
քէ կիրիֆթար էյլէմիլ տիր: Չին քիլիսէ Եանկըլ-
մաղ գուլաղուղ օլտուղու իչինն, օնուն էվլատլարը
տասնի պիլա Թէֆթիլ վէ Թէճէսիւս օնա էմիլիյէթ
էտիպ, օնուն՝ օնլարը ալտաթմագ էֆքեարը իլէ իճատ
էթտիլի պիհուտէ վէ պօշ այն ու ատէթլէրինն գա-
նաթ էտիպ գալըրլար: Ախսոտ շայէտ պիր շէյ
սիւալ էթտիքլէրի հալտէ, օլ Եանկըլմաղ մա'նա վէ-
րիճի ճէվապ վէրմէղ: Պու անէ տէք Մ'ղիզ Վի-
թապը Թէֆթիլ էթմէյէ վէ օնու Տէր քէսէ Թալիմ
էթմէյէ ասլա զահմէթ չէքմէմիլ տիր. վէ պիր սօրան
օլտուղու հալտէ տէ, օլ Եանկըլմաղ քիլիսէսիին նէ
Թարաֆտա պուլունտուղունու՝ Եախսոտ օնուն Եանկըլ-
մաղըլընըն նէտէ գարար գըլտըղընը քիմնէ խապեր
վէրէմէղ: Պալատէ վէքը օլունտուղու միսիլիլ, պու
ճէսիմ մատտէ հագգընտա Վաթօլիքէր պիլ իթթի-
Փագ վէ պէր գարար պիր էֆքեարա զահիպ տէյիլ
տիրէր:

Իշպու կէօնակէօն Եօլար, կերէք այրը այրը կէ-
րէք Տէփիսի պիրտէն, Մամա քիլիսէսիին՝ քէնտի միւ-
թի՝ էվլատլարը արասընտա Մլլահըն Վաէլամընը պիւս

ԲՕՄ քիլիսէսի այլՅհինտէ տիկեր շիքեայէթ :

պիւթիւն թահգիր օլունաճագ պիր շէյ կիպի էթմէյէ միւզթէտիր էթմիշէր տիր : Ինսան զըամննա իհսան օլունան պու պէօյիւք ախլագ ըջըզնը էլինտէն կէլտիյի գատար սէօնտիրմիւշ տիր . վէ կէօքտէն իրսալ օլունմուշ օլան պէօյէ պիր Վէլամը օգումաղա վէ օնու իթա'աթէլէ գապուլ էթմէյէ արղու էտէնէրէ գարջը վագըթ վագըթ չըգարտըղը գանըր գօվալարը շարտա պինլէրճէ պին քիմսէլէրի հէլաք էթմիշ տիր : Իշթէ ԲՕՄ քիլիսէսի պու վէճճ իւղըէ Լ'զիզ Վիթապարը թահգիր էտէրէք, իման վէ ախլագըն օլ եալընըլ թէքմիլ գանուճուճու . քրիսթիան Փաղիլէթին քէօշէ պաշը օլան թաշընը եէրինտէն սէօքիւպ խարապ էթմիշ տիր :

2. Իքինճի' ԲՕՄ քիլիսէսիինն հագգընտա շու շիքեայէթի տախի էտէրիզ , քի Լ.Լ.Լ.Լ.ՆՆՆՆ վէ Ի'պարտէն իլանիլէնն ին'լիննիլը պօղմուշ պար :

ԲՕՄ քիլիսէսի իշպու քրիսթիան մէզճէպին վէ Փաղիլէթին կէրչէքլիլինի վէ փաքըղընը պիւսպիւթիւն թէմէլինտէն սարսմագ մէրամննա շու թարղ իլէ էրէ պիլտի : Վապուլ էթտիյի կէրչէքլիլէրի օլ գատար եանկըշըզլար իլէ գուշաթտը , քի կէրչէքլիք օնլարտա զայպ օլուպ , սալթ եանկըշըզլար գալտըլար :

Պու պէօյիւք իշի պաշա չըգարմանըն պիր գաշ թարղըրինի պուրտա իֆատէ էտէլիմ :

(Ա) Իշվիլէ էմրտէ' Լ'շիլէրէ օկնոք էլիլէ + ա'պիլիլէնի ի'պարտէթի իլահիլէնին վէ Լ'լլահըն սիֆաթլարընըն (պարտէլէ +) թա'լիմաթլէրինի պօղմուշ տուր : Վիլիսէ քէնտի էվլատլէրինէ թէմպիհ էտէր քի սըգընթը վագթիտէ ա'զիզլէրէ նիտա էլէսինլէր , օնլարա ահտ էթսինլէր , փէշքէշ կէօթիլուսիւնլէր , վէ պու սիլագլէ օնլարըն մուհապպէթինի ճէլպ էլէսինլէր , քի պունլարա պէտէլ օնլարըն խայրը տուա'սը-

Ազնկերէ ի պատէթ էթմէք ատէթինին սէմբէտի :

նա նայիլ օլապիլսինլեր : Վաթօլիքլերին հէր հան-
կը մէզէպ քիթապընը աչսան , կէօրիւրսիւն քի տուա-
լարըն հըսերիսի Ալլահտան զիյատէ ազնկերէ տիր :
Ալէլիուսուս պիքիր Մէրիէմ Բօմա քիլիսէսի ինտին-
տէ էօյլէ պիր տէրէճէյէ եիւրս'լիշ տիր , քի ալթմըգ
Ալլահըն իշի գալմամըլ տըր : (Սու Ալլահտան զի-
յատէ շէֆիգ վէ մէրհամէթլի , վէ կիւնահըքարա
զիյատէ չափուգ իմոտաա եէթիշիր տէյու գըլյաա է-
տերլէր : Պիք'ը Մէրիէմէ օլան ի պատէթ իւզէ-
րինէ վատրէ Պարի նամ Ղիզլիթին պիր քիթապըն-
տա եիւզ տուա՝ վար տըր , վէ շու իֆատէ իլէ նէշը
օլունմուշ տուր , քի պիր քիմսէ օլ տուալարըն պի-
լինի ա'տէթ էտիպ հէր կիւն էթտիյի հալտէ , կէօ-
յիւն գափուլարը օնուն հուզուրունտա աչըլըլար : ()
գատարատաք քի պու տէտիյիմիզ քիթապըն սէօղիւ-
նէ պագարագ՝ պիր ատէմ պիքիր Մէրիէմին Բա-
լիլիէ հէր կիւն պիր սէլամ (Եղև) վէրիլ իսէ ,
օլ գատարը օնուն իսէլասընա քեսաֆի օլուր : Պու
քիթապ նագլ էտէր , քի գարընըն պիրի տայիմա
պու տուայը էտէր իմիշ , վէ կէրչի էօմրիւնիւ աղըր
կիւնահըլար իշինտէ կէշիրմիշ վէ էօյլէճէ էօլմիշ ի-
սէտէ , ագապինճէ էօլուրտէն տիրիլմիշ տիր՝ քի
թէվպէ էտիպ ճէհէննէմտէն գուրթուլսուն : Պու
շէյ ինսանլարա՝ գուրթուլմաղա գափի իւմիտ իլէ
սօն նէֆէսլերինէ տէք հէր տիւրլու կիւնահըլ իլէմէ-
յէ իյն վէ սերպէսթլըք վէրմէք տէյիլտէ եա նէ՞ տիր :
Պիրի տէյէմէգ քի՝ մէզքիւր թալիմաթ մախուսս պիր
զաթըն թալիմաթը օլտուղու իշիւն , Վաթօլիքլեր
եախօտ Բօմա քիլիսէսի օնուն մէսուլիէթի ալթընտա
տէյիլտիր : Ղիզվիթ շիրքէթի՝ փատրէ եանի փէ-
տէր թէսմիէ օլունան աղալարընըն քեսաֆէսինին հէր
նէվի թէէլիֆաթը իշիւն մէսուլիէթ թալթընտա պու-

Պէքեր Մերեհմ Բօմա քիլիստիսէ նէ տերեճէյէ երփշ տիր :

լունտուղունու պէյան էթմիշ տիր : Ճիղվեթէր իչիւն տէ Բօմա քիլիստի մեսուլիյէթ թաՏթընտա տըր : Պունլարըն քիթապլարը բուխասթ իլէ թապ' ու նէշը օլունուլլար : Բօմա քիլիստի Բրօթեսթանլարընքինէ պէնկզէմէզ՝ քի հէր քեսէ իսթէտիյի կիպի էֆրեալընը նէշը վէ իլան էթմէյէ իղն վէ բուխասթ վէրսին . սթամիլա օլունաճագ քիթապլարը թէֆթիշ էտէն մէմուր քէնտի տիր, պէյէնմէտիյի շէյին պաւրլմասընը պրագմազ :

Պագաթ պիլտիյիմիզ էմնալէր հէփիսի պու գատար տէյիշ տիրէր . պունուն կիպի վաֆիր շէյլէր պուլունուր : Մէսէլա պու կիւնքի կիւն նէշը օլունմուշ պիր ըէպպանի տուա՝ վար տըր, քի Ֆրանսա Վաթօլիքէրինտէ պիլէ տաղըմըշ տըր : Տուա՝ Պիքիր Մէրեհմին իւզէրինէ՝ շու սիյագատէ տիր . «Վա՛ կէօրէրտէ օլան վալիտէմիլ՝ ատըն ա՛ղիզ օլուն . Փատիշահլըղըն կէլսին . իրատէթին օլուն, նիճէ կէօրտէ՝ եհր իւզէրինտէ տախի : Հէր կիւնքի էքմէյիմիլի պիլէ պու կիւն վէր : Ա է պիլէ պօրճլարըմըղը պաղըչա, պիլ տախի պօրճլարըմըղա պաղըչա տըրըմըղ կիպի . վէ պիլի թէճրիւպէյէ կէթիրմէ, իլա պիլի եարամագտան գուրթար . զերա փատիշահլըզ վէ գուտրէթ վէ համո էպէտ իւլ ապատ սէնին տիր . Ըմին» : Փափանըն իղնի իլէ Բօմատա պասըլմըշ պիր Լաթինճէ Օէպուր (Վաղմոս) տախի կէօրտիք , Ըլահըն իամի պու Օէպուր քիթապընտան պիւսպիւթիւն գալտըրըմըղ վէ օնուն եհրինէ պիքիր Մէրեհմին իամի գօնմուշ տուր . պիլ Փարղ . «Ըհմագ քէնտի եիւրէյինտէ տէտի, քի Մէրեհմ Եօգ տուր : Ընճագ եալընըղ Մէրեհմէ միւթի՝ օլ . եա պէնիմ վիճուտիմ, զերա պէնիմ խէլապըմ պանա օն .

Պէրի Կերեմիս Իզգէթի :

տան տըր" : (Սաղմ. ԾԲ. 1 : ԿԲ. 4) : Եպիսկոպոս-
լարն վէ Փափալարն բուխաթը իլէ տինտարըղա
տայիր չօդ քիթապլարտա պիքիր Մէրեհմէ տէնիլ-
միլ էօյլէ սէօզլէր վար տըր , քի պալատէ կէթիրտի-
յիմիլ էմնալն սէօզլէրի կիպի' եալնըղ Ըլլահն
սիֆաթլէրիսի մալիք օլանա , եանի եալնըղ Ըլլահ
սէօյլէնէպիլիլէր : Մէսէլա . "Եւ' Մէրեհմ , մէր-
համթ վալիտէսի , լուծֆ վալիտէսի , սէն պիլի տիւշ-
մէնլէրիմիզտէն հըֆղ էյլէ , վէ էօլիւմ սա'աթըմըղտա
պիզէ եարտըմ'ճը օլ" : "Եւ պիմէնէնու Մէրեհմ ,
սէնիս Իզգէթիսն "էնպէ գըլարըմ" : "ՂՅ Ճիւմիլէ մալի-
լուգլար , Մէրեհմ թա'ղիմ էտին" : "Վէնին էյլի-
յինէ սըղնըղըմ , քի սէն պէնիմ խէլասըմը պուլա-
ճագ սըն" :

Բժան քիլիսէսինտէ պիլէ պա'ղըլար վար տըր ,
քի պիքիր Մէրեհմ սունուլան պու իզգէթիս փուլթ-
փերէսլիք օլտուղունու իզրար էտէրլէր : Փատրէ
Փափա Սարփի նամ մէշուր վէ զայրէթքէլ Վա-
թօլիք , Տրիտէնգ սինաթօու հագընտա եաղտըղ
հիքեպէսինտէ պէօյլէ տէր . "Վեստարիլէր պինամու-
լուգ իլէ Տիսուս Վրիստոսու պէօլիւպ , պիքիրտէն
տօզանըն Ըլլահ օլտուղունու ինքեար էտէրէք' օ-
նու իքի էվլատ էթտիրտէն սօնկրա , քիլիս պու մատ-
տէ խուսուսունտա օլան իւ'մուլի կերչէքլիյի հագի-
գաթ տինտար քիմսէլէրին Ֆիքրինէ պիր էյիճէ թէէ-
սիր էթտիրմէք իչիւն' կերէք Ըարգ կերէք Ղարպ
քիլիսէլէրիտէ շու ա'տէթի իտիպ էյլէտի , քի Եու-
նան լիսանընտա Մէրեհմ , Μαρία Θεότοκος վէ
Լաթին լիսանընտա , Maria Mater Dei , իսի վերիլ-
սին քի Ըստուածածին , եախտ Ըլլահն վալիտէսի
տէմէք տիր : Պու իսմ հէր նէ գատար իպթիտասընտա
եալնըղ Տիսուս Վրիստոսուն Իզգէթի : իչիւն իճատ

Մերեեմէ օլան ի՛ղ զէթ հազգրնտա փատրէ Սարփինին շահա-
տէթի :

օլունտու իսէ տէ, անիտէ օնուն վալիտէսինին ի՛ղ զէթի
իչիւն տէ, վէ էնճամ եալընըզ օնուն ի՛ղ զէթի իչիւն
իսթի՛մալ օլունմալա պաշատը : Թասվերլէրէ տէ այնի
պունուն կիպի օլտու : Միւմինլէր Վրիստոս Յիսու-
տուն չօճուզըղըղենա լայըզ օլան ի՛ղ զէթի սըզ սըզ
Ֆիքրլէրինէ կէթիրմէք իչիւն, վալիտէսինին գուճաղըն-
տա օթուրմուշ թասվերինի չէքտիլէր : Կերչի պու շէյ
Վրիստոսու ի՛ղ զէթլէմէք իչիւն իտի իսէ տէ, քէնտի
պէր թարաֆ օլունարագ եալընըզ վալիտէսինին ի՛ղ-
զէթլէնմէսինէ վէսիլէ օլտու : Մերեեմին թասվեր-
լէրի իւզերինտէ Վրիստոս սիւստէն պաշգա պիր շէյ
տէյիլ իտի : Ա՛իղլէր, միւէլլիֆլէր, խուսուսիլէ
ճէմա՛թըն էֆքեարընա կէօրէ եիւրիւյէն վէ մէզէտ
մատտէլէրինտէ զայէթլէ նուֆուզ սահիպի օլան բա-
հիպլէր, Վրիստոսան էւզերինէ սեօյլէճէյ իսիմ էյէնյո՛,
օնուն վալիտէսինին շէրէֆինէ եէնի եէնի մէտճէր՝
եէնի եէնի իսմլէր վէ եէնի եէնի ի՛ պատէթ ուսուլէ-
րի իճատ էթտիլէր . շէօյլէ քի 1050 սէնէսինտէ Պի-
քիրէ ճամաստցո՛րն իսմիլլէ եէտի սա՛թա թագսիմ
օլունմուշ պիր ի՛ պատէթ էթմէյէ պաշատըլար . պու
թարղ ի՛ պատէթ իսէ, էօթէտէն պերու Լլլահա օ-
լուր իտի : Պու սիյագ իւզրէ օնտան սօնկրաքի տէճը-
տէ պու թա՛ղիմլէր տահա զիյատէ չօղալույ օլ տէ-
րէճէյէ վասլ օլտուլար, քի Լլլիղ Վիթապըն՝ Լլ-
լահըն ի՛լմի իւզերինէ տէտիյի շէյլէր Մերեեմէ վէ-
րիմլէյէ պաշատըլար՝ : (Hist. du Con. de Trent.
par Fra Paolo Sarpi, Tom. I. p. 314.) Պու շէյ
Լլլահա վաճիպ օլան սէճտէյի պիւսպիլթիւն իարապ
էտեր : Պու շէյլէր մախուզու էպէտէն միւպարէր
օլան եարատըճը Լլլահտան զիյատէ պալայէ գալ-
տըրմագ տըր : Պիղ պու խուսուստա պաշգա շէյ

Քաթօլիքներն Աղիզներէ եթտիյի սեճտէ :

սէջլէմէյիպ, անճագ Եպիփանըն շու քեւամընը կէ-
 թիրրի իզ : «Մերեհմէ րայեթ վէրիսին, լաբին ի-
 պատէթ եալընըզ Ալլահա օլուն» : Աղիզներէ օլու-
 նան սեճտէյի թէպրիյէ եթմէք իչինն Վաթօլք ե-
 կեղեցականընըն եթտիյի օլ քեպլեպ Փարզը, եա-
 նի աղիզներէ օլան իղլէթ Ալլահա վերիլէն իղլէթ-
 տէն աշաղա տէրեճէտէ տիր, տէտիքներինի պիլիրիզ :
 «Պու մատտէնին սահիճ պեջլէ օլմասընը կէօսթեր-
 մէք իչինն՝ մէշուր Վաթօլք միւէլիֆլերի էօ-
 նիւմիւլէ գօրլար : Ապին պիզ պունտան նէ՞ կէօ-
 րիւրիզ : Վաթօլք քիլիսէնին կիզէլ պիրլըյինէ էմ-
 սալ իքի պիրի պիրինէ մուղայիր թէրթիպ : Թէրթիպին
 պիրի՝ ամէլի (քարձնակն) տիր, քի օնուն փութիւրէսթ-
 լիք օլտուղունու պաղէն Վաթօլքեր պիլէ իգրար է-
 տէրլէր : պիր ախէր՝ իչէ եարամաղ թէրթիպ տէ իլմի
 (տեակն) տիր, քի ճէմաթտան Տիչ պիր քիմէնին
 եիւրէյինտէ հէր պուլմամըտըր, անճագ եալընըզ քի-
 թապլարտա միւնտէրիճ տիր : օ տախի պաշգա շէյ իչինն
 տէյիլ, իլլա եալընըզ քիլիսէնին իւղէրինէ կէլէն փութ-
 փէրէսթլիք գապահաթընը գալտըրմագ իչինն իճատ օ-
 լունմուշտուր : Աշպու կէօսթերտիքների սեպէպլէրին
 իչինտէ՝ տիգգաթա շայեսթէ օլան շէյ՝ օլ ա՛տէթին
 հանկըլըզ օլմասը հագգընտա պիր նէվլի՝ վէսվէսէ, պիր
 թարզ իգրար իզհար օլունտուղու տուր : Պէջլէ պիր
 սեպէպ կէթիւմէրի իլէ պիր թարաֆտան եթտիք-
 լերինին եանկըլըզ օլմասընը իգրար էտէրլէր, պիր
 թարաֆտան տա՝ էր նէ գատար եանկըլըզ իսէ տէ
 պուրագմայաճաղըզ, տէմէք անկաշօլըր : Ապին էկէր
 աղիզներէ օլան իպատէթ Ալլահա վաճիպ օլան ի-
 պատէթի պիւսպիւթիւն գալտըրպ՝ օնուն եէրինէ
 կէշմէսէ իտի, վէ հագիգաթ օնտան աշաղա տէրեճէ-
 տէ օլսա իտի պիլէ, եինէ Աղիզ Վիթապլարա մու-

Թափընէրէ սէճատ օլունմագ ա'տէթինին Բօմա քիլիսէսի-
նէ իտխալի :

ղայիր պիր պինամուսլուգ օլուր իտի : Մախլուգլարա
սէճատ էթմէք շարդ (ձա'ալանըն իղլէթինի թաճ-
գիր էթմէք վէ Ղլաճըն աջգ թէնպիճէրինէ գարջը
իլէմէք տիր :

(Բ) Բօմա քիլիսէսի աւրէնէրէ վէ Ռասլէրէրէ սէճ-
ոէ էթիէն իտխալ էթիէն, Ղլաճըն ի'պատէթինի վէ
իլիինի պօզմուշ տուր :

Իչպու սուրէթէ թափմագ ա'տէթի քրիսթիանլար
արասընա տէօրտիւնճիւ տէճրտէ կիրտի : Փուլթիէ-
րէսթմէր իշինտէ տայիմ պու ա'տէթ օլմուշ տուր ,
լարին Ղլաճըն էպէտի նօմսուռտա պու շէյէ գարջը
եասագ վար տըր . իմտի պու ա'տէթին իտխալ օլուն-
մասընըն վագթի, վէ ընու իտխալ էտէնլէրին ճալթ
քէյփիյէթին թապիաթընը ալա տէյիշտիրմէղ : Պու-
նու պիլիբիղ քի պու շէյի էթմէք՝ ճանը ճէլար է-
տէն եանկըշլըգ , քրիսթիանլըղա պէօյիւք լէքէ, վէ
Վրիստոսուն էօյրէթտիյի ա'ղիղ վէ բուճանի ի'պա-
տէթէ մուղայիր՝ Ղլաճա մէքրուճ վէ ճիսմանի պիր
ի'պատէթ սապիթ էթմէք տիր : Պիր քիմնէ ճան
ու կէօնիլտէն տուա՝ իլէ ըն թէնպիճէրին իքինճի-
սինի թէփթիշ էյլէտիյի ճալտէ , պու կիւնաճը իշ-
լէմէյէ ալա ճէսարէթ էտէմէղ : Վլաթօլըք եկիղե-
ցականլար վէ աստուածաբանլար տայիմա պու թէն-
պիճի իպթալ էթմէքտէ պուլունսուգլարընտա , ընուն
ա'յնի սինի Ղստուածաշունչտան ալըպ՝ շայէա Վլաթօլըք
գարընտաշարըմըղ կէօրմէփիլէր տիր տէյու միւլաճա-
ղա էտէրէք՝ ընլարը մամուր էթմէք նիյէթի խայրի-
յէսի իլէ իչպու մաճալէ տէրճ էտէրիղ . վէ տիգ-
գաթը թամմէ իլէ թէփթիշ էթմէլէրինի րիճա է-
տիպ , ընլարա՝ պու թէնպիճի վէրէնին ճուղուրունտա
պիր կիւն ճիսապ վէրէճէք օլտուգլարընը տեր խա-

ԲՕՄԱ քիլիսէսիներն թասվիրէրէ օլան ի պատէթ իջիւն կէօս-
թէրտի ի ԵՊՐ :

Թըր էտերիլ : « Վէնտինէ օլուլմուշ փուլթ՝ եօգարը-
տա կէօքտէ՝ եա աշաղտա եէրտէ՝ եա եէրին ալ-
թընտաքի սուլարտա օլան շէյլէրին Տիչ պիր պէնկ-
զէյիշինի եափմայասըն . օնլարա սէճտէ գըլմայասըն ,
վէ օնլարա ի պատէթ էթմէյեսին . զիրա պէն Վլլա-
Տըն Բապպ՝ պէնտէն իբրաճ էտէնլէրէ պապալար կիւ-
նաՏընը օղուլարըն իւզէրինէ իւջիւնճիւ վէ տէօր-
տիւնճիւ սիլիլէյէ տէք եօգլայան զայուր ՎլլաՏ ըմ .
վէ պէնի սէվէնլէրէ վէ թէմպիՏլէրիմի սագլայանլարա
պին սիլիլէյէ տէք ի Տասն էտէրիմ » : ԼճԼԵՅ Ի . 4 - 6 :

Պաղը քիմնէլէր՝ էթտիրէրի սէճտէ սաբէթէ եա-
խօտ Նասվիրէ տէյիլ տիր , իլլա օնլարըն կէօսթէրտի յի
զաթլարա տրր տէյէրէք , պու թէնպիՏիին աՏքեա-
մընտան զաջմաղա նաֆիլէ չալըշըլար : Փուլթփե-
րէսթլէր տէ փուլթփէրէսթլի յի փաքա չըգարմադ
իջիւն , այնի պու սէպէպի կէթիրիլէր . պու Եօրիւ
կէօսթէրմէքլէ քրիսթիանլարըն էթտի յի փուլթփե-
րէսթլիյէ թարղէյէ օլուր իսէ , օնլարընքինէ նիճիւն
օլմասըն : Էինտ էՏալիսի , Պիղ փուլթլարըն ճէսէտի
թէնինէ սէճտէ էթմէյիղ , տէր . վէ պունա իսպաթ
օլարադ շունու կէօսթէրիլ քի փուլթ՝ թասվիրճինին
տիրքերանընտա իբէն՝ օնա սէճտէ գըլընմաղ . վէ
փուլթ փափազլարը օնու Վանգէս չայընտա վաֆթիղ
էտիպ մէսՏ էթմէտիքճէ վէ տէրքեար օլան այն ու ա-
տէթլէրի իճրա էտիպ օնուն իւզէրինէ օղումատրդճա ,
քիմնէ օնու ա՛ղիղ սայմաղ . մէզքիւր այնիլէր իճրա
օլտուգտան սօնկրա՝ փուլթ սէճտէյէ շայէսթէ օլուպ ,
ալլաՏլարըն ՖիՏրիսթինէ կէչմիշ ա՛տտ օլունուր : Վէ-
զալիք ԲՕՄԱ քիլիսէսիստէ՝ պիր թասվիր վաֆթիղ
օլունուպ վէ իւզէրինէ օղունուպ մէսՏ օլմատրդ-
ճա , օլ թասվիրէ ա՛տէթա սէճտէ օլունմաղ : ԼճՆՃՈՒՄ :

Բօմա քիլիսէսինին մասունքաբը :

մատենքի սէօղ Մլաճըն իլմինին վէ ի'պատէթինին պօղուլմասը հազգընտա տըր , պիր քիմնէ Բօմա քիլիսէսինին օլ հիսապսըլ թասվիրլերի վէ սուրէթլէրի էօնիւնէ տիզ չէօքիւպ տայիմա օնլարտան իմտատ արատրգտսն , Մ'գեղէրէ , Ս'էլէքլէրէ վէ պիրիր Ս'էրնէմէ նիտա էտերէք՝ օնլարը մերհամէթ փէտերինտէն զիյատէ րահիմ վէ թէզ իմտատէ եթիթիմէյէ միւգթէտիր տէյիւ գըյաս էյլէտիքտէն սօնկրա , օլ հուտուտսուղ՝ հէր եէրատ հազըր նազըր օլան ա'զիզ Մլաճըն իւզերինէ տօղրու էֆրեսարը օլմագ միւմքինսիզ տիր . պիզ իսէ օնա րուհ իլէ վէ կերչէքիլք իլէ սէճտէ գըրմագա պօրճլույուղ . օ քի 'քէնտիսինէ չաղըրանլարա եագըն տըր'' :

(Գ) Բօմա քիլիսէսի՝ մասունլարը իլէ տըրտիլա վէ օլ տիլտիլայա պայք օլան շէյլէրէ սէճտէ էթիթլէ՝ Մլաճա հա վաճիպ օլան ի'պատէթի պօղմուղ վէ օնուն սիֆաթլերի իւզերինէ օլան ի'լմի պիւսպիւթիւն գալտըրմըղ տըր :

Ս'էգքիւր մասունլարըն վասիթասի իլէ նէ գատար քիւլիլիթլի ագչէ տէվշիրիլտիյի , վէ օնլարտան հասըլ օլան վարիտաթը չօղալթմագ իչիւն քիլիսէսինն նէ գատար հիլէլէր գուլանտըղը փէք սահիհ պիլտիլիմիզ շէյլէր տիր : Աննկի նամ Վրաթօլիք փաւազը իրօթէսթանգ օլմաղտան , թարէվիլտէքի ա'զիզ Վաֆթան (պապոնան) Մընոլտ Ապիսկոպոսունա պիր գաչ միլիօն ղուրուղ վարիտաթ կէթիրտի : Սուգատտէմա պաշգա եէրլէրտէ տէ Վրիստոսուն խաչանմաղա կիթտիլի վագըթ իւզերինտէ պուրունան էսվապտան ալթը ա'տէտ շէյ տահա վար իմիշ . պու պագիլէլէր Ալրօփանըն սօֆու Վրաթօլիքլէրի օնա սէճտէ էթսիլէր տէյիւ օլ վագըթտան պէրու սագըլ տուրուրլար իմիշ : Ապին Ինճիլին քէլամը միւճիւ :

Բոճա քիլիսէսինին մասունքլարը :

պինճէ Վրիստոսուն սալթ պիր գաֆթանը վար
խտի, օնու տա տիւշմէնէրի զապթ էյլէտիլէր : Պիր
գաջ եերտէ Մատթէոս Բլետարանիչին գօշլարը տե-
յիւ մասունքլար կէօսթէրիլիր . պունչար տա Տիսապ օ-
չունտուղու Տալատէ, սէքիղ թմանէյէ պալիղ օլուրլար .
իւչ թմանէ տէ Սուրբ Զօհաննէսին գօշու վար տըր :
Լաթէրան քիլիսէսինին միհրապընտա Պետրոս վէ
Պօղոս Բէսուլէրին թէքիլ պաշլարը վար տըր . Պիւ-
պօսատա տա օնչարըն փարչալարը պուլունուր, վէ քե-
շիչէր պունչարա ա՛ղիմ րայէթ ու թա՛ղիմ էտերլէր :
Բոմատա Սուրբ Պետրոս քիլիսէսինտէ թէվպէյէ կե-
լէն խըրսրղըն խաջը, Զուգանըն Ֆէնէրի, Բաղաա-
մըն մէքքէպինին գոյրուղու, վէ Վրիստոսուն պինիպ
Նրուսաղէմէ կիրտիյի էշէյին պիր այաղը վար տըր :
Պիր գաջ սէնէ մուգատտէմ Խախանիատա պիր մա-
նասթըրտա պիքիր Մէրեէմին ա՛ղիմ րայէթ իլէ
սագլանըմըշ չիվմէսի վար խտի . պու չիվմէսին թաս-
վիլէրինտէն պիլէ չօգ Տիքմէթըն միւ՛ծիղէլէր օլունուր
տէյիւ թէվաթուր օլունուպ, Լ՛վրօիատա մէվքիւր
թասվիրէրտէն պինչերճէ էօրնէքլէր սաթըլտըլար :
Եօլճունուն պիրի 1840 տա պու թասվիրէրին պիր
թմանէսինի Վափօլիտէ Սան Ղէննարօ տէ փօթէրի
նամ քիլիսէ տերունինտէ՛ իւղէրինտէ շու քէլամ եա-
ղըը օլարաբ կէօրմիւշ տիւր :

«Միւպարէր Ս պիտէթուլասչըն այաղընըն ա՛յ-
նի էօլչիւսիւ, ասըլ քէնտի չիվմէսինտէն չէքիլմիշ
քի Խախանիատա պիր մանասթըրտա աղիմ Խպա-
տէթլէ սագլանըմըշ տըր : Իշպու այաբ թասվիրինի
իւչ քէրրէ պուս էտիպ, Մէրեէմէ իւչ Ողջոյն սէօյլէ-
յէնէ, Զոլհաննէս ԻԲ . Փափա իւչ եիւղ սէնէլիք

ԲՕՄԱ քերիսէսինն մասունքլարը , վէ ծնլարա Իպատէթ էթ-
մէնն սէմլրէսի :

Պերդոնիան վերմիշ տիր վէ կղեմէս Ը. Պատիա տա
Թարիտի Մէսիհիյէնն 1603 իննտէ պունու սա-
պիթ էթմիշ տիր :

Պու ներդոնիան գաջ քերրէ ալընապիլեր օլ-
սուղունա հուսուտ քեսիլմէմիշ օլտուղու իչինն , Մ-
լիկ Պէրիէ Իպատէթքեար օլանլար հէր գաջ
քերրէ իսթերլէր իտէ՝ ալապիլերլէր : Վասարան
ճանլարը իչինն տէ ալընսա կերէք տիր : Մմավի
սուլթանըն ի՛ղլէթի իչինն՝ պու թասպիրտէն ա՛յնի
պաշգա թասպիրլէր տախի ալմաղա ըուխասթ վար
տար , ծնլարըն հէփիսի տէ մէգքիւր ներդոնիան
վերէպիլերլէր” :

Վա Մերիէմ , լութֆ վալիտէսի , պիլիմ իչինն
րիճա էյլէ” :

Պիւնաս իչէմէք իսթէր մի սին . աշա Ֆիւթուր էթ-
մէ , իսթէտիյին գատար իչէ . սանա գօլայ եօլ . կի-
տիպ պիր չիվմէ թասպիրինն իւչ քերրէ էօփտիյին
հայտէ , իւչ եիւղ սէնէլիք ներդոնիան ալըրսըն :

Իչթէ պու վէճճ իլէ պու տիվանէլիք մասունքլարը
ճէմի միւթէասըպ Վաթօլիքլէրին ի՛նտինտէ Փիիլէն
սէճտէյէ մաղհար օլմուշ տուրլար : Պունլարա չօգ
դըյմէթլի հէտիյէլէր վէրիլլէր . պիր տարա կէլտիք-
լէրի հալտէ՝ ծնլարը իմտատա չաղըրըրլար . խասթա
օլտուգլարը վագըթ ծնլարտան շիֆա թապայ էտէր-
լէր . կիւնաս ա՛վֆլըղը , քաւարանտան վէ հէր նէվի՛
Ֆէնալըգտան գուրթուրուչու ծնլարտան թալապ է-
տերլէր վէ պու սուրէթտէ՝ եալընըղ Վալահա լայըգ
օլան ի՛ղլէթի , պէօյլէ պիհուտէ շէյլէրէ վէրիլլէր :

Պու մասունքլարը՝ քերիսէյէ ղայէթլէ պէօյիւք իրաա
օլտուղունու ինքեար էթմէյիկ . վէ պու խուսուսա

Բո՞ւս քիչիսէսինին Ալլահն սուրբեթինի եսփմար :

մէսնի՝ Վաթօղիքէր պունլարը չօգ Ֆայտալը պիր շէյ ա՛տտ հտէպիլրլէր : Աքին պունլարըն սալթ փափազար հիլէսի իլէ իճատ օլունմուշ շէյլէր իտիյի տախի օլ գատար աշիքեար տըր քի, պաշգա սուրէթ-տէ ինանամայըգ. զիրա մասունքլարըն չօղու պիր վազըթտա կէօնակէօն եէրլէրտէ պուլունույօր, օնլարըն հէփիսինէ տէ սէճտէ գըլնըյօր. վէ հէփիսի տէ միւճիզաթ իլէյօր : Ասուածածինին եիրմի թանէ էվի վար տըր, եիրմիսի տէ սահիհ, եիրմիսի տէ միւճիզաթքեար. եէտի թանէ Վրիստոսուն տիքիշաիզ էսվապը, Մատթէոս Աւետարանիչին սէքիզ գօլու. Յովհաննէս Մկրտիչին իւշ պաշը. վէ գուսուրու տա պունա քէզալիք : Իմտի՝ միւմքինսիզ շէյ տիր քի պիր ատէմին պէօյլէ մասունքլարա ինանմագ, օնլարա սէճտէ գըլմագ, վէ օնլարտան միւճիզաթ իլէ իմտատ տիլէմէք տէրէճէսինէտէք քեօրլէնմիշ օլուպ տա, Ալլահն իւլէրինէ լայրվը էֆքեարը օլապիսին : Օ, իրա Ալլահ սէվէն, օնուն փէտերանի մուհապպէթինէ վէ հիմմէթինէ սըղնան, եալնը պիր թանէճիք միանճը հիսուս Վրիստոսուն վասիթասի իլէ, օնա սէճտէ գըլան, վէ “Հէր էյի աթիլէ վէ հէր թէքմիլ պախշիշ եօգարտան ըշգլարըն Փէտերինտէն էնէր” օլուղունա (հօ. Ա. 17.) ինանան քիմսէ՛ լաւատըճը ինսանլարըն իճատ էթտիյի պէօյլէ պիհուտէ շէյլէրէ ասլա սէճտէ եախօտ թա՛ղիմ հտէմէլ :

(Գ) Աքին Բո՞ւս քիչիսէսինին Ալլահն իւզէրինէ կէթիլրմիշ օլուղու էն պէօյիւք հագարէթ՝ Ալլահն՝ Արքայի-Սէն-Սէն հէր պիլ է-էն-էնին վէ օլ “ըրտնէ յէրէնէ պիլէ ծիմանէ պիլէնէնէ եսփուրը վէ անէրէ սէճտէ եմիլրտիլէ պիլ :

Ա՛ղիւ Վրիթապ էօյրէտիր քի Ալլահ ըուհ տուր, հէր եէրտէ հազըր նազըր : Աքին էօլիւմիլէ կէօլ-

Թասվիրէր սէճտէ եթմէնին Աղեղ Քիթապա մուղայր օլ-
մասը :

էրէ կէօրիւնմէզ : «Ալլահը հիչ քիմսէ կէօրմէմիշ տիր», (Յօդհ. Ա. 18.) վէ կէօրեմէզ : «(Նա կեր-
չէք սէճտէ գըլանլար՝ բուհ իլէ վէ կերչէքլէք իլէ
սէճտէ գըլաճագլար)» : (Յօդհ. Գ. 23) : Ալլահ
քէնտի սէօղ վէրմիշ տիր քի «եղեղիշ վէ ալադ բուհ-
լու օյան իլէ օլաճագ տըր . բուհու ալչագլարը տի-
րիլտէճէք , վէ եիւրէյի եղբըլէրի եաշատաճագ տըր» ,
(Լիսայ. ԾԷ. 15,) վէ պէօյլէճէ պիղէ՝ նէ թարիգ ի-
լէ տայիմ՝ քէնտիսինէ մագդուլ օլապիլտիյիմիղէ կէօս-
թէրիր : Քէզալէք իքինճի թէնպիհ տէ՝ (Ալադ Մաճի-
ֆէ 158) պաշգա ճէմի՝ զաթլարըն վէ շէյլէրին պէն-
ղէյիշինի եափմայը վէ օնլարա սէճտէ եթմէյի մէն՝
եթտիյի կիպի , Ալլահըն պէնկզէյիշինի եափմայը վէ
օնա սէճտէ եթմէյի տէ՝ մէն՝ էտեր : Գաչ քերրէ
քի Ալլահ քէնտիսին քէնտի սէչմիշ օլտուզու ճէմա-
աթընա պէյան եթտի իսէ , ալա իւղէրինէ պիր շէքլ
ալմատը , վէ օնլարա քէնտի շէրիաթընը վէրմէք ի-
չին հիքմէթ ու ճէլալ իլէ կէօրիւնտիյիւ վագըթ՝ օն-
տա ալա պիր շէքլ կէօրմէտիքլէրինի էյիճէ խաթըր-
լարընտա սագլասընլար տէյիւ՝ օնլարա աշիքեար թէն-
պիհ էյլէտի : Ալլահ պէօյլէ տեր . «Ալ է սիղ եագ-
լաշըպ՝ տաղըն եթէյինտէ տուրտունուղ . վէ տաղ՝
գարանլըգ վէ պուլութ վէ տիւման չըգարարագ՝ կէօ-
յիւն օրթասընատէք աթէշտէ հանար իտի : Ալ է
Բապպ սիղէ աթէշին իչինտէն սէօյլէտի . սիղ սէօղէ-
րին սէտասընը իշիթտինիղ , վէ պիր պէնկզէյիշ կէօր-
մէտինիղ . իլլա եալընըգ սէս իշիթտինիղ : Ալ է քէն-
տի աճթընը՝ օն թէմպիհէլէրի սիղէ տույ եթտի , վէ
թէմպիհ եթտի քի անլէրի էտէսինիղ , անլէրի իքի
թաշ լէվճալէր իւղէրինէ եագտը : . . . Ալլալէ իսէ
սիղին ճանլէրինիղէ էյի իճթիրագ էտին . չին օլ

ԲՕՄԱ քրիստոսինն Ա՛ղիզ քրիժապա մուղայր հարաքեթտե պուլունտուզու :

Կիւն քի Բապպ Քորէր տաղընտա ամէշին իչինտէն սիզէ սեօյլէտի իսէ , պիր պէնկղէյիշ կէօրմէտինիզ :
 . . . Սագընըն , օլմայա քի սիզին Բապպ Ալլահընը-
 զըն սիզի իլէ էթտիյի ա՛հարընը ունուտասընըզ , վէ սիզէ պիր փուլթ եա հէր պիր շէյին պէնկղէյիշինի եափասընըզ , քի սէնին Բապպ Ալլահըն մէն՝ էթտի՛ :
 (Բ. ()քն . Գ . 11—13, 15, 23 :)

Իմտի՛ ԲՕՄԱ քրիստոսի պեօյլէ պիր ա՛ղիմ թէմպի-
 հի իպթալ էտիպ , Ա՛ղիզ Վիթապըն՝ Ալլահըն իւ-
 դէրինէ էօյրէթտիյի օլ բուհանի վէ միւշերրէֆ էֆ-
 քեարը օնուն ի՛պատէթիւնտէն տէֆ՝ ու ըէֆ՝ էյլէմիշ տիր : Ա՛հմա՛թըն ֆիքրինտէն Ալլահա լայրգ օլան էֆքեարը գալըրըզ , վէ քիթապլար վէ քիլիսէլը տէրունինտէ հուտուտուզ , կէօրիւնմէզ վէ տօգանըլ-
 մազ Եհովանըն սուրէթիւնի սագալը իխթիյար շէ-
 լինտէ վազ՝ էյլէյիպ , օնու պիր ա՛տէթա ա՛ղիզ մա-
 գամընա էնտիրմիշ տիր : Իշպու հարաքեթ՝ Ալլահըն գօրգուտունու վէ ի՛զգէթիւնի թէմէլինտէն սարսոպ խա-
 րապ էթմէք տիր , սալթ պու քէյֆիյէթ՝ կերչէքլիք իլէ Ալլահա սէճտէ էթմէք իսթէյէնլէրէ պու մագու-
 լէ պիր քիլիսէյի էպէտէն ըէտտ էթմէյէ քեաֆի պիր սէպէպ տիր :

Պալատէ մուհարրէր միւլահազամըզ իլէ կէօթէրտիք քի ԲՕՄԱ քրիստոսի շու իքի թարզ իլէ քրիսթիան-
 ըզ Ֆալիլէթիւնին թէմէլինի սէօրմիւշ տիւր : Այ՛վէ-
 լա էլինտէն կէլտիյի գատար Ա՛ղիզ Վիթապլարը պիր անկաշըլմազ լիսան իլէ սէթը էյլէմէսի , ըիվայէթի Ա՛ղիզ Վիթապտան իւթիւն թուլթմասը , Այլիսկու-
 պոլարտան մախուս բուխաթ ալմագօրըն Աստուա-
 ճաշունշու օգումայր աշխարհականլարա եասազ էթմէ-
 սի , վէ քէնտիսինի Ա՛ղիզ Վիթապա եանկըլմազ

Բօմս քիլիսէսի հարգընտա իւչիւնճու շէջվա :

մանա վերիճիսի տէյու իլան էթմէսի իլէ, օնու տա եւս եանկլը ժանա վերէրէք՝ եա հիչ մանա վերմէյերէք, պու շէյլէրին ճէմի՛սի իլէ Ալլահըն Վէլամընը պիհուտէ պիր շէյէ թէպտիլ էյլէմիշ տիր :

Իքինճի՛ ա՛ղիլէրէ ի՛պատէթ էթմէք ա՛տէթինի, սուրէթլէրէ վէ թասիլլէրէ սէճտէ էթմէք ուսուլինի իտիալ էթմէսի, մասունքլար իլէ ախզուի՛թա, վէ սալիլ ախզուի՛թա նէվի՛նտէ օլան ճիսմանի շէյլէրէ սէճտէ էթտիրմէսի, վէ կէօրիւնմէզ Ալլահըն ճիսմանի նիչանէսինի, եա՛նի թասվիրինի եափմասը իլէ, օնուն իլինի, վէ օնա սունուլմագ վա՛ճիպ օլան իպատէթի խարապ ու Փէսի էյլէմիշ տիր : Պու ատէթլէրին վէ ուսուլէրին քեաֆֆէսի իլէ քրիսթիանըզ. Փաղիլէթինին թէմէլէրինի եէրինտէն սարսըպ խարապ էթմիլ տիր :

3. Պագաթ պունտան զիյատէ տէ իլէրի կիտէ պիլիրիլ, վէ իւչիւնճիւ՛ պիր թագըմ թա՛լիմաթլար իհտաս էթմէսի իլէ, Ալլահըն Վէլամընը աչիքեարէն էօյրէթտիլի թա՛լիմաթլէրի Բօմս քիլիսէսի էօյլէ պօզմուշ տուր՝ քի պիր ինսան օնլարտան կիւնաճ իլէմէյէ զիյատէսիլլէ ճէսարէթ քէսպ էտէր :

Չօգ միւհիմմ թա՛լիմաթլար վար տըր, քի օնլարը քիլիսէ պիր թարաֆտան գապուլ էտէր իտէ տէ, տիկէր թարաֆտան էօյլէ մուղայիր շէյլէր վա՛զ էտէր, քի օլ թա՛լիմաթլարըն ինսանըն ախլագ ու մէշրէպիւնէ նաֆիզ օլան փաբլ՛լիճի թէէսիրաթընըն պիւսպիլիթիւն զայ՝ վէ թէլէֆ էյլէտիքտէն պաշգա, չօգ քէրրէ տէ զայէթ զարարը վէ թէհլէքէտ թէէսիրաթլարա սէպ՛պ օլուր :

(Ա) Լ՛վէլ պէ էվէլ Վրիստոսուն միանճըրըղ թա՛լիմաթընտան պաշայալըմ : Բօմս քիլիսէսի պու

ԲՕՄԱՔԻԼԵՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍՈՆ ՄԻԱՆՃՐԵՂՆԵՐՆԻՔԷ ԳԱԿՈՒԼ ԷՍԿԵՐ

Թա՛ղմամբ գապուլ էտեր տէյի իգրար էտեր իսէ տէ , սօղորուսու Ֆիլիէնն օնու րէտտ էտեր :

Մ՛գիզ Վրիթապարտա պունտան տահա աչոզ վէ միւպերրիճ Թա՛ղմամբ եօզ տուր : «Օխրա Մլահ պիր տիր . Մլահնն վէ ատէմլէրին միանճըսր տախի պիր տիր , ատէմ Վրիստոս Յիսուս» : Ա ՏԷՏ . Բ 5 : «Ղ է էյեր պիր քիմնէ կիւնահ իշէյէճէք օլուրսա , Փէտէրին եանընտա շէֆա՛թճըմըզ վար՛ եանի սաւորզ Յիսուս Վրիստոս» : Ա Յ՝Վ՛ . Բ . 1 : «Պու սէպէպտէն տախի Մլահա (Վրիստոսուն) վասիթասի իլէ եագլաշանլարը Թէքմիլէն գուրթարմազա գատիր տիր . շիւն քի՛ օնլար իշիւն շէֆա՛թ էթմէյէ տայիմա եաշար» : ԱՔԵ . Է . 25՝ , «Վերչէք՛ կերչ՛ք տերիմ սիզէ քի՛ պէնիմ իսմիմ իլէ Փէտէրտէն Տէր նէ քի տիլէրսէնիզ , սիզէ վէրէճէք տիր» : Յ՝Վ՛ . ԺԶ . 23 : Ղ է Թէքրար Մապարմըզ տէր . «Փէտէրէ քիմնէ կէլմի՛ղ իլլա պէնիմ վասիթամ իլէ» : Յ՝Վ՛ . ԺԴ . 6 : Պու քէլամլար տէյիլ սալթ Վրիստոս ինսանլարը իլէ Մլահնն մապէյնիստէ միանճը օլտուղսանու , իլլա եալընը օ , վէ օնորան պաշքա պիր միանճը դանա օլմարընն կէօսիւրէրէր : Տէյիլ եալընըզ ինսանլարըն Վրիստոսուն վասիթասի իլէ Փէտէրուլահա կէլէպիլեր սլուղուննու , իլլա Վրիստոստան պաշգա պիր եօլ իլէ օնուն եանընա կիթմէք միւքինսիզ իտիլինի տախի էօյրէտիրէր : Պու միւհիմմ՛ վէ զայէթ էլլէմ Թա՛ղմամբ տա ԲՕՄԱՔԻԼԵՍԻ ԳԱԿՈՒԼ ԷՍԿԵՐ տէյիլ կէօսիթերիր իսէ տէ , Ֆիլիէնն պիւսպիլիինն պօշա չսգարըպ ինքեար էթմիշ տիր , շիւնքի օնուն եերիննէ պիլիր Մէրեմին , աղիղէրին վէ մէլէքլէրին միանճըլըղնըն Թա՛ղմամբընը իհտաս էյլէմիշ տիր : Խշպու քիլլիլէն ինսան իճատը օլան Թա՛ղմամբ օլ տերէճէյէ գատար Վաթթօլիլէր ինտինտէ մագպուլ (ատտ) օլունն

Քաթօղիքէրին ա՛ղիլէրի շէՖա՛ւթճը թուժմասը :

մուշ տուր քի , Վրիստոսուն միանճըլըլը թա՛լիմաթը պիր էօլմիւշ հարՖ կիպի օլմուշ տուր : Վաթօղիք օլան տէրտ ու մէշսգգաթլարընտա քիմէ՞ գօշար . աճապա (եալընըլ) Հիսուս Վրիստոս միանճընըն վասիթասի իլէ սէմավի փէտէրիմիլ Մլաճա՞ մը կիտէր . եօխսա պիլ աքս՝ տայիմա իշիթտիյիմիլ իւղըն՝ պիր ա՛ղիլէ եախօտ պիքիր Մէրեէմէ մի սէյիրտիր : Ա է պու շէյի էտէն եալընըլ պայաղը վէ պաթըլ ի՛թիգատա զահիպ օլան ճէմա՛ւթ տէյիլ տիր , իլա էն եիւքսէք մէսնէտտէ պուլունան եկիղեցականլար պու հարաքէթտէ պուլունուրլար : Իշպու փափանըն սէլէֆի Վրիգոր Ե.Ձ. փափալըգ մէսնէտինէ կէշտիյի վազըթ , եկիղեցականլարն քեաֆֆէսինտէն մաթըլուպ էյլէտի քի պիքիր Մէրեէմ՝ «սէմավի նուֆուլու իլէ օնու Վրիստոսուն սիւրիւսիւնիւն զայէթ մագպուլ օլան էօրարընա ակեահ էյլէսին» տէյիւ , մէկքիւր պիքիրէ տուա՛ վէ նիյալ էյլէսինլէր : Մուճաիւէյճ փափա շու քէլամը տախի տէմիշ տիր . «Կէօղէրիմիլ միւպարէք պիքիր Մէրեէմէ գալտըրալամ , քի հեւրետիկոպուգլարը մահվ էտէն օ տուր , եէմ Գաթի էն պէյի-տ է-մի-թի-թիլ , վէ է-մի-թի-թիլն՝ ու մէլանէլի Գրի՛ Ռօմա սօգաղլարընտա կէշէն էն սէֆիլ վէ նատան Ֆուգարատան թուժ , քիլիսէնին էն ալա թախթընա կէլինճէյէտէք , հէփիսինին տէ պէլի-ն է-մի-թի (տէյիլ քի Վրիստոս կիւնահքեարլարըն միանճըլը տըր , իլա) եա՛ պիքիր Մէրեէմ տիր , ես տա աղիլէրտէն պիրի տիր . Պէօլէճէ Ռօմա Վրիստոսու քէնտի միանճըլըգ խըղմէթինտէն ա՛ղլ էտիպ , ինսանըն եիւրէյինի սէվինճ իլէ տօլտուրան վէ բուհունու եիւճէլտէն պու էլլէմ թա՛լիմաթըն թէէսիրաթընտան ճէմա՛ւթը մահրում պրագմըշ տըր : Թա՛ճիւպէ շայան պիր շէյ տէ շու տուր քի պիքիր Մէրեէմին

քամ օլիբէրին ա՛ղիզէրի շէֆա՛թձը թու՛թ մազընն սէ պէ պի

վէ ա՛ղիզէրին շէֆա՛թձըլըզընը սապի՛թ էթմէք ի-
չինն իքի սէպէպ մէյտաննա կէթի՛րիլէր . հալպու քի
իքիսիտէ տօղըու տօղըոյա վէ աշիքեարէ Մի՛ղիզ Քի-
թապըն էօրէթտիյի զայէթլէ աչըպ կէրչէրլիքլէրինէ
մուղայիր տիր* : Ելք սէպէպլէրի շու տուր . Ելա՛հ
էօլէ ա՛ղիմ՝ ձէլիլ վէ ա՛ղիզ պիր զամ սըր , քի պի-
զիմ կիպի կիննահքեարլար պիրա միանձը վէ տալիմ
իւլ էվգաթ ոնա եագլաշամօղլար . պիքիր Եկրե՛մին
վէ ա՛ղիզէրին իսէ պիզիմ իլէ զայէթ իւլ զայէ սըզը
մինասիպէթլէրի վէ Ելա՛հըն եանընա պիրա միւմանա-
աթ եագլաշամօղա սէրպէսթիյէթլէրի սլուղուընտան ,
մաթըուպաթըմըլա զիյատէ տիգգաթ , վէ քապահաթ
ու թէօհմէթիմիլէ զիյատէ շէֆգաթ ու մէրհամէթլէ-
րի սլուղուը տէրքեար սըր : Տէմէք տիր քի , Բօմա
քիլիսէսինին ի՛թիգատը իւզրէ , մախուգլարըն՝ պիզ
կիննահքեարլար հագգընտա օլան մուհապպէթի՛ մէր-
համէթի վէ ըիգգաթը՝ սէմսվի Փէտէրիմիլ Ելա՛հըն
մուհապպէթիստէն , մէրհամէթիստէն վէ ըիգգաթըն-
տան ա՛ղիմ վէ քիւլի տիր : Ելքին Բապըլըլը
Վրիստոս քէնտիսի տօղըուտան տօղըոյա պիզէ պու-
նուն մուղայրինի էօրէտիր : Վէնտի ազըը իլէ տէ-
միշ տիր քի Ելա՛հըն մուհապպէթի վէ մէրհամէթի
պիզիմ աթալարըմըզըն մէրհամէթիստէն (պիլէ) պէօյիւք
տիւր , հէմ իսթէր քի պիլէ լազըմ օլան հէր շէյի
կիտիպ օնտան տիլէյէլիմ : « Ելիտէն հա՞նկը ատէմ
վար քի՛ օղըու օնտան էքմէք տիլէրսէ , օնա թա՞շ մը
վէրէ՛ձէք : Ա շէյեր պալըպ տիլէրսէ , օնա երլա՞ն

* Հէր տն ու ուսմի կօրէրիւլ թէ նիւնն Բօմա թէլէտիէ էօյ-
լէ պիօյիւլ զայրիլ իլէ Աստուածաշունչ օքսապը վէ իերթի-
էթիէ թիւ՝ էթիլէ լալըլը . քօրթոսս լա քուր , ճէմաթ
Աստուածաշունչ օքսապըն հալթ , քիլէտէնին իալէտիլընն
Ալիւ քիլապա Ռալայիր օլապընտան քիգմ էրիւր :

գաթօլիքիքին ա՛ղիզէրի շէֆա՛աթճը թու՛թմաը Ա՛ղիզ քի-
թապա մնղայիր տիր :

մը վէրէճէք՝ Խմտի էյէր սիղ՝ հարամաղ իքէն՝ էվատ-
լարընըլա էյի պախշիշէր վէրմէյի պիլիբսէնիղ, կէօք-
լէրտէ օլան Փէտէրինիղ նէ՞ գատար զիյասէ՛ օնտան
տիլէյէնլէրէ նի՛մէթլէր վէրէճէք՞: Ա՛ապի է. 9, 10,
11: Ա՛ղիզ Վիթապտան շունու տախի էօյրէնի-
րիղ, քի Վրիստոսուն մուհապպէթ վէ ըիգգամըն-
տա ասլա նօգսան եօգ տուր. վէ պիզէ նասիհաթ օ-
լունուր քի հէր ինթիսճըլըր սերպէսթ օնա կիտէլիմ:
Պօղոս Րէսուլուն Ա՛ղիզ Րուհ իլէ տէտիյի շու քէ-
լամյարընա տիգգաթ էթտիյիմիղ հալտէ, պիքիր Ա՛է-
րնէմի, ա՛ղիզէրի վէ մէլ՛քլէրի Վրիստոստան մէր-
համէթի ստո էտէմէղ իղ: «Խմտի պիղ՝ պէօյիւք
պաշ քեհահինէ՛ կէօքլէրէ կէշիշ Ա՛լլահըն Օղու Յի-
սուսա մայիք իքէն, իգրարը գավի թու՛թալըմ: Օ՛ղի-
րա զա՛իֆլիքիքիմիպէ հէմտէրա օլմաղա գատիր օլմա-
յան պաշ քեհահինիմիղ եօգ տուր. իլլա հէր շէյտէ
պիղլմ կիպի թէճրիւպէ շէքտի՛ ֆագաթ կիւնասըղ:
Խմտի ի՛նայէթին թախթընա սերպէսթլիք իլէ հագ-
լաշալըմ, թա քի մէրհամէթ ալալըմ, վէ վազթա մի-
նասիպ հարտըմ իշիւն՝ ի՛նայէթ պուլալըմ»: Ա՛քր.
Գ. 14—16: «Խմտի իգթիզա իտի քի՛ օնա հէր
շէյտէ գարընտաշարա պէնկիլէր օլա. շէօլէ քի Ա՛լլահ
միւթա՛լիւ օլան շէյլէրտէ մէրհամէթլի վէ էմին պաշ
քեհահին օլա, քի գավմըն կիւնասըլարընա քէֆարէթ
էյլէյէ: Օ՛ղրա քէնտիսի թէճրիւպէյէ տիւչար օ-
լուպ էլէմ շէփիշ իտիյի սէպէպտէն՝ թէճրիւպէ շէ-
քէնլէրէ հարտըմ էթմէյէ գաաիր տիր»: Ա՛քր.
Գ. 17, 18: Իշպու քէլամիլէր Րօմա քիլիսէսիին
պալատէ մէղքիւր մէյտանա կէթիրտիյի սէպէպին՝
Ա՛ղիզ Վիթապա նէ տէրէճէ մուղայիր օլտուղունու
լալըմը մէրթէպէ կէօսթէրիլէր:

ԲՈՒՄ ԲԻՆԻՍԻՆՆԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԶԵՓՈՒՄԻՆ ԵՄԵՆԻՆ ԵՄԵՆԻՆ ԵՄԵՆԻՆ

Միջոցներին չեֆա՛ւթճըրընը սապիթ էթմէք ի-
չինն ա՛տէթա կէթիրտիքէրի իքինճի սէպէպ տէ շու
տուր, քի ա՛ղիղէր մէշպգաթ չէքիպ, վէ կէրէքթի-
յէ սատրգանէ շահիտ օլուպ Մլաճա սէվկիւլիւ օլ-
տուգլարը իչինն, ընտան Տէր նէ տիլէսէլէր՝ անիտէ
իճրա օլունուր: Ա է մախտուսէն պիքիր Մէրնէմ իչինն
տէրլէր, քի Վրիստոսուն վալիտէսի (օլմաղլէ) էլպէթ-
թէ ա՛ղիմ գուտրէթ սահիպի օլմուշ օլուր, վէ Տէր
նէ տէրսէ շիւպճէսիլ իճրա օլունուր. էօյլէ քի օ-
նուն չէֆա՛ւթճըրը պիղիմ տիլէքլէրիմիլ իլէ պէ-
րապէր օլտուլու Տալտէ, (էլէլպէթ) Տէր նէ տիլէսէք՝
ալըրըլ:

Շէր շէյի էվկէլինտէն պիլէն Մլաճ պու եանկ-
ըշըրըն քիլիսէյէ կիրէճէք օլտուղունու կէօրիւպ,
Միջ Միթապլարտա օնու աչիքեարէն րէտտ էթ-
միշ տիր: Ղուկ. ԺԱ. 27, 28 տէ օգուտուղումուլ
իւղրէ, գարընըն պիրի Լչֆէնտիմիլէ. “Մէ՛ մութլու
սէնի թաշըյան րահմէ՛ վէ էմտիյին մէմէլէրէ” տէ.
տիքտէ, Վրիստոս տէօնիւպ օնա շու ճէվապը վէր-
տի. “Ղէլ իոստտ՝ նէ՛ մոսիլտ՝ Մլաճըն՝ սէօլտանի
տինկէյէ կըֆը եպէնլէրէ”: Պու քէլամ իլէ Պուրթա-
ըրճըմըլ պիլէ աչիքեարէն էօյրիտիր, քի Մլաճըն
Վրէլամըլ պիլմէք վէ օնա իթա՛ւթ էթմէք՝ օնուն
իլէ թէնճէ՛ վալիտէսի օլմագտան տահա պիր եազըն
մինասիպէթ փէյտա, վէ ինսանը զպէթ պէօյիւք սէ-
րէքէթէ նայիլ էտէր:

Պունտան գաթի՛նաղար, Մատթ. ԺԲ. 47—50 տէ
եազըլը օլտուղու իւղրէ՛ պիրի օնա. “Միթէ վալիտէն
վէ գարընտաչարըն սէնին իլէ սէօյլէլմէք իսթէյիպ՝
տիշարտա տուրույօրլար” տէտիքտէ, () պունու սէօյ-
լէյէնէ ճէվապ վէրիպ տէտի. “Ա՛ վալիտէմ քի՛մ տիր,

Ազիզներն շէֆա՛աթ՝ թու՛թմագ Ազիզ քի՛թապա մուղա-
յեր տիր :

վէ գարնտաշարը՝ քիմէր տիր : Ա՛է էլինի շայիրա-
լէրինէ տօղըու ուզատրպ՝ տէտի . Նշ՛ժէ վալիտէմ՝ վէ
գարնտաշարըմ : Օ՛խրա քիմ քի կէօքլէրտէ օլան
փէտէրիմին իրատէ՛թինի էտէրսէ , գարնտաշըմ վէ
գըզ գարնտաշըմ վէ վալիտէմ օ տուր :

Շու տախի տիգգաթէ շայան պիր շէյ տիր քի,
Լ՛ֆէնտիմիզ Ինճիլտէ պիքիր Մէրնէմէ ապա վալիտէ
շաղրմամը տըր . պիր քերրէ կանա շէ՛հրինտէքի
տիւյիւնտէ օնու թէքտիր էթմիշ տիր . (է՛ն՛ . Բ . Կ .)
վէ շու պալատտէ մեզքիւր քէլամար իլէ աշիքեարէն
էջրէտիր , քի Մլլա՛հա իթմաթ էթմէք՝ թէնտէն եանա
քէնտի իըսըմը օլմագտան տահա պէջիւք պէրէքէ-
թէ ինսանը շայէսթէ էտէր : Իմտի կէօրիւրիւզ քի
պիքիր Մէրնէմին վէ ազիզլէրին շէֆա՛աթ՝ շլլգըպիւս
պիւթիւն Մ՛զիզ Վրի՛թապա մուղայիր օլան պիր էսաս
իւզէրինէ պինա օլունմուշ տուր , վէ Մլլահըն Վ՛է-
լամընը քէնտինէ գուլաղուզ գապուլ էտէն քիսսէ ,
օնու պիւսպիւթիւն րէտտ էթմէլի տիր : Իշպու թա՛-
լիմաթ միւճիպինճէ Վրիստոս Բօմա քիլիս՛տինտէն
իխրաճ օլունմուշ տուր : Ղ՛էմա՛աթ պիքիր Մէրնէմի
վէ ա՛զիզլէրի քէնտինէ հիմայէթճի վէ միանճը թա-
նըր , օնլարը քէնտի կիւնա՛հարընա վէ թագտիրա-
թընա զայէթիյլէ թէհամիւլ էտէն վէ մէրհամէթ-
լի սայար . վէ պու վէճ՛հ իւզըրէ Մլլահըն ա՛զիմ
վէ էլզէմ կէրշէքլիյի իլէ փաքլէնիպ րուհ իլէ հա-
գարլ՛թտէն եիւքսէլէճէք ե՛րտէ , օնու Կեալանա թէպ-
տիլ էթմիշ վէ կէրշէքլիյի նահագգըզ իլէ սագլա-
մըշ օլուրլար :

(Բ) Բօմա քիլիսէսի կէլէճէք էպէտի հայաթա վէ
էօլիւմ թա՛լիմաթընա ինանըր տէյիւ իգրար էտէր
իսէ տէ , ինսան ֆէնտի իլէ իճատ օլունմուշ քա՛արան ,

ԲՈՒՆ քիլիսէսիին Ազիզ Քիթապա գարշը էթմէսի :

պարտաք, ներողութիւն վէ սայիր պունըրա էմնալ
թա՛լիմաթլէր տախի գապուլ էտերէք , պու թա՛լի-
մաթըն ինսանըրըն գալպի իւզէրինէ օլան ախլագի
թէէտիրաթընը պիւսպիւթիւն մա՛Տվ էթմիշ տիր :

Պու թա՛լիմաթ Ա՛զիզ Վիթապտա աչոգ թարզ
իլէ էօյլէ պէյան օլունմուշ տուր , քի թէվպէ էթ-
մէյէն էպէտի ճէզա չէքէճէք , փիւշման օլուպ իմանա
կէլէն ճան իսէ՛ սա՛ատէթը պինիՏայէյէ նայիլ օլա-
ճագ • վէ պիր առէմ՝ էօլտիւյի կիպի՛ անիտէ պու ի-
քի Տալին պիրինէ եա օպիրինէ կիրիթմար օլաճագ
տըր : Ա՛լէնկինին գափուսուտա էօլէն Ֆարգիր՝ Ա՛ա-
զարոս՝ անիտէ կէօյէ՛ Ա՛բրահամըն գուճաղընա կիթ-
տի : Տրաբաթ ԲՈՒՆ քիլիսէսի կիւնաՏքիւտըն էօ-
լիւմիւնտէն սօնկրա տա գուրթուլաճագ էօլլար կէօս-
թէրուէսի իլէ՛ Ա՛զիզ Վիթապըն պու աչոգ թա՛լի-
մաթընը իպթալ էթմիշ , վէ օնուն ախլագ՝ գուլլէ-
թիւնէ զա՛աթիյէթ կէթիրմիշ տիր : Ինսանըն գալ-
պի էօյլէ պօզուգ , վէ կիւնաՏ իշլէմէյէ օլան աշըր
պաթընընտա էօյլէ քէսքին տիր քի , պիր քիմնէ կիւ-
նաՏըն էօ՛միւր կէչիրտիյի Տալտէ տէ էպէտի էօլիւմ-
տէն գուրթուլա պիլիր տէյիւ ինանտըղը սուրէթտէ ,
սօն նէֆէսինէ տէք գօրգուսուղ վէ (փերվասըղ , կիւ-
նաՏ իշլէր : Ա՛պէտի Տէլաքըն թէՏըլքէսի կէօղիւ էօ-
նիւնտէ օլմատըգտան սօնկրա , Տէր Տալտէ “Պանա
նէ էթմէք կէրէք տիր քի խէլաս պուլայրմ” սիւա-
լինի թէլքէ էտեր : Իմտի՛ պիր Վաթմօլը՝ քէնտի
քիլիսէսի Տագընտա իթիգատը օլտուղու թագտիր-
տէ , ճանընըն զա՛յաթը իւզէրինէ պիւթիւն պիւթիւն
փերվասըղ օլուպ՝ տայիմա չօգ կիւնաՏ իշլէյէ պիլիր
Պափուսուս էկէր վէնկին իսէ , արթըգ իշի իշ տիր ,
Տէր Տալտէ վէ միւսթագիլ պիր քէրրէ կիտէճէյի Գա-
թարաճ ԲՈՒՆ քիլիսէսի թէկ գուրթուլապիլմէք իշիւն չօգ պաճա-

Քաթօլիկէրին պօղմուչ օլտուղու պիս սայիր պէջիւք թա-
լիմաթ :

րագ էթտիրէ պիլիր : Բօմա քիլիսէսի կել՛ճէք տիւն-
հանըն էպէտի իւճրէթիինն վէ ճէզասընըն պէջիւք
վէ էլզէմ թա՛լիմաթընը պէջլէճէ պօղուպ պիւսպիւ-
թիւն գալտորմըչ տրո : Ալլահըն Վէլամընը սէվէն
վէ ընու քէնտիէրինէ գուլաղուզ թուլմանլարըն իսէ
քեաֆիթէսինի էպէտ իւլ ապատ ճէհէննէմին էնկինլէ-
րինէ կէսնտէրիր : Լաքին Վաթօլլէքլէր հէր նէ գա-
տար քէթիլու վէ մուրտար ախլազ սահիպի օլուրլար
իսէ օլտունլար , մանի՛ տէյիլ , ընլարըն կիւնահլարը
ա՛ֆիլ օլունուր : քաւարանա կիտէրլէր իսէ տէ , օ-
րատան տա պիր ալ ագչէ իլէ թէզ գուրթուլուպ
ճէննէթէ կիտէրլէր : Ալէջլէ պիր թէրթիպին ախ-
լագի թէէտիրաթը էլպէթտէ ղայէթ հիյպէթլու նէ-
թիճէլէրէ վէ էտէպու էրքեսնըն պօղուլմասընա միւս-
թապիլ պատի օլուր :

(Գ) Բօմա քիլիսէսի քիլիսէնին սըրրլարընը էջլէ
պօղմուչ տուր՝ քի ընլար լուլթուն վասիթալարը օ-
լաճագ եէրտէ , կիւնահ վասիթասը օլմուչ տուրլար :

Արըր եանի խրհուրդ պիր բուհանի իհասնըն նի-
շանէյի ղահիրէսի տէմէք տիր . վէ քիլիսէնին սըրր-
լարը շու նիյէթէ մէպնի իհտաս օլունմուչ տուրլար ,
քի իման իլէ ընլարը իճրա էտէնլէրին լուլթտա թէ-
րագգի պուլմասընա պիր իմտատ օլուն :

Աքին Բօմա քիլիսէսի պու նիշանէլէրի՛ ընլարըն
թէմնիլէն կէօթթէրտիյի շէյլէրին մէգամընտա թուլթ-
մուչ տուր : Ալ աֆիթիլ՝ եէնիտէն տօղմանըն սըրրանի
նիշանը օլաճագ եէրտէ , պիլզաթ եէնի տօղուչ օլ-
մուչ տուր : Բապպըն ախլամ թա՛ամընըն էքմէյի վէ
շարապը Վրիստոսուն թէնինին վէ գանընըն նիշանը
օլաճագ եէրտէ , Փիլ ասըլ Վրիստոսուն թէնի վէ
գանը , տիրիլէրին վէ էօլիլէրին քէֆարէթ էտիճի

Քաթօլիք քրիստոնէսներն ինքիրաֆը Աղիզ Քրիթապա մուղա-
յիր սիր :

գուրպանը օլմուշ տուր : Վափազա ինքիրաֆ (խոս-
տուլանն) օլուպ գուտտաս (հաշտոյ) ալան քիմնէ,
արթըգ էմին տիր . Ճիւմլէ իշէտէյի կիւնասչար թէ-
միլէնիր , վէ տէֆա իշէմէյէ հազըր օլուր : Պու
թա՛լիմաթըն ախլապի թէէսիրաթ հապընտա Վի-
րուան նամ պիր զաթ՝ Վաթօլիքլիքսէն Նրօթէս-
թանդըղա տէօնտիքսէն սօնկրա՝ Նիւ Նօրքուն շիւզ
նամ Վաթօլիք (Վիսգօփօսունա) եալտըղը մէքթուպ-
լարըն պիրինտէ փէք կիւզէլ սէօյլէր : Ինքիրաֆ
հապընտա օլան քէնտի էֆքեարը սապըքէսի իւզէ-
րինէ սէօյլէյիպ տէր . “Շայր . Մ” նամ փափազ չօգ
քէրրէ էվէ կէլիպ՝ պիզն ինքիրաֆ էտէր իտի : Նօ-
գարըքի գաթտէ պիր գարանլիգ օտտա օթուրուր ի-
տի , պիր սօֆրա իւզէրինէ տէ պիր գաչ մու՛մ եա-
նար իտի : Ինքիրաֆ օլմաղա կիտէնլէր աշաղքի հալ-
լինին էօնինտէքի գափուտան պաշայարապ տիղ իւ-
թինտէ նէրտիպանտան եօգարը մէղքիւր օտա գա-
փուսունա տաք պիրպիր արտըրըրա կիթմէլի իտիլէր :
(Օրատան պիրէր պիրէր իչէրի կիրիպ , վէ ինքիրաֆ
օլուպ տըշարը չըգարըլար իտի : Աըրա պանա կէլ-
տիքտէ , իչէրի կիրտիմ , էյիլիպ փափազըն էօնանէ
օթուրտու՛մ . օտա՛ կիւնտիւզ վապթը պիւսպիւթինն
գարարմըշ իտի : Իւզէրիմէ խալանէլ էտիպ՝ Նա-
թինճէ պիր գաչ սէօղ սէօյլէտի , սօնկրա կիւնասչա-
րըմըն նագլինէ պաշայըմ տէյիւ էմր էթտի : Վօր-
գումտան եիւրէյիմ էօյլէ թիթրէյօր իտի քի , էթտի-
յիմ կիւնասչարըն պիրինի պիլէ խաթըրմա կէթիրէ-
մէտիմ : Իմտի քէնտիսի՝ Պալան կիւնասչը էթմի՛շ
մի սին , Փիլան կիւնասչը էթմի՛շ մի սին տէյիւրէք՝ սիւալ
էթմէյէ պաշատըր . պէն տէ քիմինէ շէ՛ , քիմինէ Նօգ
տէյօր իտիմ : Ինճամ նագլիյէթիմ՝ թէքիլլ օլտուգ-

Քաւարան թա՛լիմաթընըն սէմէրէսի :

տա, պիր քէրրէ տաճա գօլունու իւզէրիմէ գալորը
ըրպ, վէ պիր գաչ Լաթինճէ սէօղ տաճա սէօլէյիպ
պէնի սալըվէրտի : Լըթըգ օնտան սօնկրա չօգ քէրրէ
պու իշի իճուա էտէր իտիմ, վէ հէր ի՛թիրաֆ օլտու
ղումտա ճիւմէ կիւնաճլէրիմ ա՛ֆվ օլտու տէյիւ հիսս
էտէր իտիմ : Լվվէլ պանա աղըր եիւք օլմուչ օլան
կիւնաճլար արթըգ օնտան սօնկրա ալա գայտըմտա
օլմալ իտի : Աիւնաճըն աղըրըղը արթըգ տէֆ՝ օլուր
իտի . վէ չօգ քէրրէ՝ կիւնաճ իշէյէճէք օլտուղում
վագըթ պիր ի՛թիրաֆ իլէ ա՛ֆվըգ ալաճաղըմըն միւ
լաճաղասը իլէ, գօրգուսուզ վէ ճէղասըղ (յէյէ) պի
լիրիմ տէյիւ գըյաս էտէր իտիմ : Աիլին ի՛թիրաֆ
էթմէք վէ ալիւմ վէրմէք թա՛լիմաթընըղըն միլիօն
լարճա ճանլար իւզէրինէ թաճսիլ էյլէտիյի հիլպէթ
ըլ վէ ճանը հէլաք էտէն սէմէրէ պու տուր" :

«Յագաթ չօգ քէրրէ շու(սիւալէր) ֆիրբիմէ տիւ
չէր իտի, քի Աի՛շիւն փափազ կիւնտիւզ վագթը գա
րանըգ օտայա կիրէր : Աի՛շիւն ինկիլիզճէ սէօլէ
մէյիպ Լաթինճէ սէօլէր : Աա՛սըլ կիւնաճ ա՛ֆֆ
ըղը վէրէ պիլիր : Ա է շայէտ պու շէյլէրին քեաֆ
ֆ՛սինի էթտիյիմտէն սօնկրա եինէ կիւնաճլարըմ ա՛ֆվ
օլունմուչ օլմատըղը հալտէ, նէ՞ եամիմալըյըմ : Տա
յիմա տիգգաթ էտէր իտիմ քի ի՛թիրաֆ օլտուղումտան
սօնկրա էվվէլքինտէն էյի իշ կէօրիւր իտիմ . զիրա
ի՛թիրաֆ օլմագտան խաֆիֆիլք աույար իտիմ : Լա
քին իշպու ի՛թիրաֆ թա՛լիմաթըլ հագընտա օլան
ի՛թիմատըմ թէզ տէֆ՝ ու րէֆ՝ օլտու . վէ եա
գըն վագըթլարտա շունու տախի ֆէհճմ էյլէտիմ
քի պու շէյ՝ զամիր իւզէրինէ հիւքմ վէ ինսանը
էսիր էթմէք նիյէթի իլէ իհտաս օլունմուչ փափազ
ֆէնտի տիր" :

(Դ) Րօմա քիլիսէսի՝ Լլաճըն պէյան էթտիյի էլ-

ԻճՏԱ ՔՐԻՍՏՈՒՆԻՆՆԻՆ ԱՅՆ ՈՒ ԱՊՈՍՏՈՒԹՅԱՆ

զէմ կերէլքիբլերին վէ ընուն մաթլուպ էթտիյի ազիմ պօրճլար եերինէ մինֆա՛աթսըզ առէթլէր վէ տիւանէճէ վէ չօճուգճա ֆարղլար իճատ էթմէսի իլէ, Քրիստիան մեզճէպին գուվլէթինի պիւթիւն պիւթիւն թէլէֆ էյլէմիշ տիր:

ԻճՏԱ ՔՐԻՍՏՈՒՆԻՆՆԻՆ ԱՅՆ ՈՒ ԱՊՈՍՏՈՒԹՅԱՆ ՔԵՐԱՓՈՒՅԵՍԻ ՓԱԽՏԵՍԻԿ, ՄԵՖՏՈՒՄՈՒՆՅՈՒՎ ՎԷ ՉՕՃՈՒԳՃԱ ՇԵՂԵՐ ՏԻՐ: ՕԼ իճատ էթմիշ օլտուգլարը այն ու ա՛ռէթլէր պիր անկաշըլմազ լիսան իլէ իճրա օլունուր. քիլիսէտէ իճրա օլունան այն ու ա՛ռէթլէրէ ճէմա՛աթլն ասլա իլճազլըզ եսզ տուր. զերա կերէք օգունան շէլլէրին վէ կերէք մազամ իլէ օգունան իլաճիլէրինտէն յիր լագըրտըսընը պիլէ անկամազ: Մէզճէպէ տայիր օլան էն ա՛ղիզ պօրճլարը պէօլլէ պիր թագըմ գարմագարըշ նամա՛լիմ սէօլլէր մըրըտայարագ իճրա էթմէք՝ մեզճէպին ախլագի գուվլէթինի զայ՝ էթմէք տիր: Եագը՛գ քի ԻճՏԱ ՔՐԻՍՏՈՒՆԻՆՆԻՆ ԼՍՏՈՒԱԾԱՂՈՆՆՉ ՕԳՈՒՄԱԳ: ՕԳՈՒՄՈՆՉ օլսա իտի, անկաշըլմազ լիսան իլէ սէճտէ գըլմագ ճագընտա Պօղոս Իէսուլուն էֆքերարընը ընտա եազըլմըշ կէօրիւր իտի: Ա Վրն. ԺԷ:

Վրափաղարըն էլպիսէսի, էնվա՛ի տիզ չէօքմէլէր, միւպարէք սու սերիմէք, ԼՍՏՈՒԱԾԱՂՈՆՆՉՈՒ ԳԱԼՏըրըպ՝ ընուն եերինէ ինսանի ի՛լին ըշղընը գօտուգլարը միսիլիւ, կիւնէշին միւպաճ ըշղը քիաֆի օլմաճօր տէ՝ օլ ուֆագ թէֆէք ըշըպլար իլէ կիւնէշին նօպսանընը տօլտուրաճագլար կիպի, կիւնտիւզ վագթը մուլար վէ գանտիլլէր եագմաշարը տախի՛ այնի օլ ֆայտէսիզ այն ու ա՛ռէթլէրէ միւսավի տիր: ՕԼ պէօլիւք վէ զայէթ ճէլիլ Լլաճա սունուլաճագ իպատէթէ՝ եալընըզ եապանիլէրէ վէ չօճուգլարա լսօշ կէօրիւնէճէք, եախօտ ինսանլարըն ազըլըզ դու-

Քաթօլիք քիլիսէսիոսի Աղիգ Գիթապա գարշը օլան թա-
լիմաթլէրի:

ըուրիյէթինի թէւքին էտէճէք շէյլէր գարշըտըմագ՝
օլ ի՛պատէթին աիլադի գուվլէթինի Տիչ էթմէք տիր.
պիղ իսէ օնու թէվպէքեսար եիւրէքլէ, իման վէ մու-
հապպէթ իլէ իճրա էթմէյէ պօրճլույուզ:

Բօմա քիլիսէսիոսին կիւնահ ա՛ֆվլլըր տաիի սօն
տէրէճէ պիհուտէ վէ չօճուգճա շէյլէր իւզէրինէ
պինա օլմուչ տուր: Յիլան քիլիսէյէ զիարէթէ կիթ-
մէք, պու գատար «Սէլամ սանա Սիբէէմ» (Ուլջն
էշ Սաբէմ) տէմէք, պիր չիղմէ թասվիրինի էօիմէք
պիր փափաղա ի՛թիրաֆ օլմագ. պու շէյլէր Ըլլահըն
քէնտի հատտըղ մուհապպէթի իլէ իճրա էթտիյի
էն պէօյիւք իշի, եա՛նի կիւնահ ա՛ֆլլըղըն վէրէպի-
լիլէր: «Յօյլէ թա՛լիմաթլար իլէ՝ Վրիստոսուն
գանը իլէ օլան քէֆարէթ, վէ ինսանըն պախուսուս
Ըլլահա մապուլ օլապիլէճէյի օլ եիւրէք հալի,
խաթըրլարընտան չըգմըշ տա, օնլարըն եէրինէ Ըլ-
լահա վէ օնուն կէրչէքլիյ՛նէ պիւսպիլթիւն եազըշ-
մազ պիհուտէ շէյլէր տօլմուչ տուր:

Իշպու կէօթմէրտիյիմիզ իշարէթլէր իլէ մուլթա-
սարճա Բօմա քիլիսէսիոսին ահվալինին վէ աիլա-
դի թէէսիրաթընըն պիր գըթասընը կէօթմէք իս-
թէտիք. պիւսպիլթիւն աիլադի պօրճլարա միւթա-
լիգ օլան թա՛լիմաթլէրտէն սարֆը նազար էյլէմիշ
իլ: «Պու մէզէպին՛նէ Ինճիլին էօյրէթտիյի նէ տէ
Ըլլահըն պէյան էթտիյի իւզրէ, իլլա ինսան իճատը
իլէ եափըլմըշ օլտուղու իշիւն, օնուն միւճիտի կի-
պի պօզուգ վէ ալտատըճը պիր մէզէպ օլտուղունու
կէօրտիւք: Իշպու քիլիսէսին իպատէթ վէ սէճ-
տէ գըլմագ թարզէրի, հիսապսըլ իիթիլաֆլարը,
Վրիստոսու եալընըղ միանճը գաւուլ էթմէմէսի, Ըլ-
լահըն Վէլամընա օլան խուսումէթի, ա՛պիլէրէ վէ

Քաթօլիքընին էտեպի երբեանէ տայիր օլան թէ էսիրաթ լէրի :

Տառնաւարա թալմասը, էտնա վէ չօճուգճա այն ու
 ա՛տեթլէրի, տէյիլ թէ վայէ էթմիշ վէ միւմին քիմնէ-
 յէ՛ իլլա չիլմէյի էօփէնէ . վէ պունուն կ'պի տիվանէճէ
 այինլէր իճրա էտէնէ կիւնաՏ ա՛ֆվլըր վէրմէսի, պուն-
 լարըն Տէփիսի տէ ինսանըն ախլազ ու մէշըէպի իւղէրինէ
 Վրիստոսուն Ինճիլինին փաքլէյիճի վէ թէ միլլէյիճի
 թէ էսիրաթընըն մուղայիրինտէ թէ էսիր էտէրլէր : Պու
 մէղՏէպ էօյլէ պիր մէղՏէպ տիր քի ագչէ իլէ՛ ներ-
 դո-Բիւն սաթտըղը իչիւն , Տէր քէսէ իւճուէթ իլէ կիւ-
 նաՏ իչէթտիրիր : Ինսանը՛ զամիրինի թէֆթիշ վէ
 թէֆէքքիւր էթմէքտէն մէն՛ էտէր, վէ պէօյլէճէ ճէ-
 Տալէթի՛ ճիսմանի դուվլէթի վէ ճէպպարըղը քէն-
 տի մուՏաֆազասը վէ տայիմիյէթիսէ Տամի էյլէմիշ
 տիր, պու սուրէթ իլէ տէ ճէՏալէթ՛ պաթըլ ի՛թի-
 գաթ վէ չօգ քէրրէ տէ պէօյիւք մէրՏամէթտիլլիք
 մէղՏէպի օլմուշ տուր Վէնտինէ մախսուս օլան
 թէ էսիրաթը տայիմա մէյտանա չըգարամամասը պաշ-
 գա սէպէպէ մէպնի տէյիլ տիր, իլլա թիճարէթին վէ
 սէնա՛աթլարըն ինսանըն կէօլիւնիւ աչան թէ էսիրա-
 թընըն՛ մէտէնիյէթին ա՛լէսսէվիյէ իլէրիլէտիյինն՛
 վէ Տէփիսինտէն զիյատէ Իրօթէսթանիլլիք թէ էսիրի-
 նին օնուն զարարլլ նուֆուզունուն էօնիւնիւ ալմըշ
 վէ օնու պաթթալ էթմիշ օլտուղու իչիւն տիւր : Ի՛լ-
 մին իլէրիլէմէսինտէն Վաթօլիքը՛ Վալիլէտուն կիւ-
 նիւնտէ շէրիտիկուլուգ տուր, տէյէրէք Տիւքմ էթտի-
 յի շէյի՛ Վերչէքըք տէյիւ գապուլ էթմէյէ մէճպուր
 օլտու . վէ Իրօթէսթանիլլըն եայրլմասը վէ մէտէ-
 նիյէթին իլէրիլէմէսի՛ էլինի ինսանլարըն գանընտան
 կէրի չէքիպ՛ Տէր նէ գատար նաչար վէ նաֆիլէ վա-
 գըթ կէչիրմիշ իտի իսէ տէ , էնճամ իլէրիլէմէք թա-
 բիգինէ սիւլիւք էթմէյէ օնու մէճպուր էթտիլէր : շէր
 նէ գատար պու պէօյլէ իսէտէ , քէնտի զաթը վէ

Քաթօլիքըին թէէսիրաթը նիճէ թէպտիլ օլա պիլիք :

ասիլէթինի պրագմատըգճա , եանընտան իճատ էթ-
տիլի ճիւմէ թալիմէրի րէտտ էթմէտիքճէ , վէ Լւ-
լաՏըն եանըմաղ քէլամընը քէնտինէ գուլաղուլ
գապուլ էթմէտիքճէ , շիլքէթը ինսանիլէնին պիւ-
թիւնիւ իւզէրինէ քէնտի թէէսիրաթը տա՝ խարապ
էտիճի վէ պողուճու օլաճագ տըր . վէ պու տա օլ մէզ-
Տէպէ ի՛թիգատ վէ իթա՛աթ էտէնլէրին օնա կէօս-
թէրտիքլէրի իման վէ թէպայ՛իլէթէ կէօրէ օլաճագ
տըր : Վիլ վազի՛ եագընլարտա վուգու՛ պուլան վա-
գա՛ալէր օնուն գուվլէթինին պէօյիւք փայընը էլին-
տէն ալտըլար . Լ՝վրօփատա Վաթօլիք պէլտէլէրին
ճէմա՛աթլարը շիմտի այաղա գալգմըշ տըրար , վէ
շիմտիտէն Բօմա քիլիսէսինին քէնտի իւզէրլէրինէ
վուրտուղու զինճիրլէրին շօղունու սիլքիւ պիւզէրլէրին-
տէն աթմըշար տըր : Էման Էագգ իճա՛ալա Տալ-
րէթլէրի իչէրինի րասթ կէթիսին : Լ՝աբին տիկէր
թարաֆտան Բօմա քիլիսէսինին տիւշմէսինի կէօրմէյէ
պիլիմ՝ պաշգա իւմիտիմիզ կօգ տուր , իլլա պիւթիւն
իւմիտիմիզ եալընըզ կէրչէքլիլին քէլամընտա վէ
Լ՝լաՏըն ԲուՏունտա տըր :

Գ Ա Գ Դ

Քաթոլիկոսներին ահպալի անաղիյէսի:

Փ Ա Ս Լ Ա

ԸՍՄԱ ՔԻԼԻՍԵՍԻՆԻՆ ԱՍԼԱԳ ԿԱԳԳՐՆՏԱ ՄՈՒԶԻՐԲ ԹԱ՛-
ԼԻՄԱԹՐ ՕԼՏՈՒԳՈՒ ՊԵՏԵՆՆՏԱ

Ա. Հերետիկոսաբար օյունան անտ վէ շարժարը
Փէտաբեարանէ հըֆզ էթմէք Ֆարզ տէյիլ տիր, վէ
Բ. Փատիշահարը գաթլ էթմէք վէ թուղեան եա-
խօտ զօրպալզ ճայիլ տիր տէմէսի:

Փ Ա Ս Լ Բ

ՃԻԶՎԻԹԼԵՐԻՆ ԹԱ՛ԼԻՄԱԹՐ ԱՍԼԱԳԻՍԵ ՎԷ ՓՕԼԻԹԻԳԻ-
ՏԵՍԻ:

Ա. Բասթալըն Լյալէթ մէթուպլէրի նամ ըիսա-
լէլէրի:
Բ. Նիզվիթլէրին թա՛լիմաթընա Բօմա քիլիսէսի
մէսուլ տուր:
Նէթիճէ:

Փ Ա Ս Լ Ա

ԸՍՄԱ ՔԻԼԻՍԵՍԻՆԻՆ ԱՍԼԱԳ ԿԱԳԳՐՆՏԱ ՄՈՒԶԻՐԲ ԹԱ՛-
ԼԻՄԱԹՐ ՕԼՏՈՒԳՈՒ ՎԵՏԵՆՆՏԱ

Լյալէլէրի պապտա Բօմա քիլիսէսի հաղգընտա իւչ
պէսիւք թէշէքքի էթտիք. Լյալի Լ'ըղլ Կիթապը

գաթօլիք քիլիսէսինին մուղերը թա՛լիմաթը :

Փի՛իլէն ըէտտ էթմիշ օլտուղու, Լքինճի՛ Լլաճա սու-
նուլաճագ սաճիճ վէ ըուճանի ի՛պատէթի պօզմուշ
օլտուղու, վէ Խւչիւնճիւ՛ գապուլ էտեր տէյիւ իգ-
րար էթմիշի պաշլըճա թա՛լիմաթլէրին պիր գաչընա
մուղպիր թա՛լիմաթլէր սապիթ էթմիշ, վէ պէօլէճէ
օնլարըն ախլագ իւղէրինէ օլան թէէտիրաթընը եա
մաճվ եա տա պիւսպիւթիւն խարսպ էթմիշ օլտու-
ղու խի : Պու թէչէքքիլէրին Տէփիսինի տէ միգ-
տարը քեաֆի իսպաթլը իլէ սապիթ էյլէտիրք, շիմ-
տի պիլէ շունու տախի կէօսթէրմէք Փարղ տըր, քի
Թօմա քիլիսէսինին՝ ախագ, մըղէպէ վէ ապալէին զա-
յէն աշիտար խոստալարըն ախագի-թիւն մաղայիք իա-
լիմաթլէրէ վար տըր վէ պաւար ինտըն գալլինին էն
էթիւն շէնվէթիլէրտէն պա՛նլարըն վէ ետէպ ու երէտըն
դէր գալ զայէն պէյի-+ էանլըղլէթլարըն ըք Ֆայիթէլէ
տէրէր :

Պու մատտէյէ զայէթ չօգ իսպաթըմըղ վար տըր :

Ո. ՀԵՐԵՏԻԿՈՍԼԵՐԸ ՕԼԻՒՆԸՆ ԸՆՅ ՎԷ ՇԱՐԹԼԵՐԸ
ՓԵՏՈՒՅՆՆԵՐԸ ՀՐՓՁ ԷԹՄԷՔ ՓԵՐՁ ՏԵՏՈՒ ՏԻՐ
ԹԱ՛ԼԻՄԵԹՐ

Հերետիկոսլարա օլան անտ վէ շարթլարա ֆէտա-
քերարըգ կէօսթէրմէք Փարղ տէյիլ տիր իտտասար՛
Թօմա քիլիսէսինին պիր թա՛լիմաթը տըր : Փափա-
լարըն չօղու, վաֆիր սինաթօլար, Լստուաճարանլար,
Տիսպարըլ կկեղիցական վէ աշխարհական քիմնէ, էր,
Տուգոուգ ու ա՛տալէթ մատտէլէրինին քեաֆէսինէ
գարը, Փէնալըղա վէ հարամալըղա Փայտէլի օլան
պու Տիլպէթլի թա՛լիմաթը թաստիգ վէ գապուլէթ-
միշլէր տիր : Պունլարըն իսմինի պուրատա սայմագ
վէ վէքը էթմէք միւմքինսիլ տիր : Լաքին իգթիլա

Բոմա քիլեսէսինին հերետիկոսարա գարը սապիթ ,

էթտիյի գատար իշպու իսպաթ էտէճէյիմիլ քէյ-
ֆիյէթին կերէքլիյինի , վէ ճնուն տէյիլ եալընըլ
պիր թա՛լիմաթ տէյիլ սապիթ՝ իլլա պիր գանուն կի-
պի տախի իճրա օլմուշիտիյինի կէօսթ ըէճէյիլ :

Իշպու թա՛լիմաթ 1414 Նոյեմբեր 1 տէ քիւշատ
օլունան Վասթանսըն պէօյիւք սինաթօսունտա աշի-
քեարէ սապիթ օլունտու : Բոմալը միւլէլիֆ էրին
Նագլի միւճիպինճէ՝ մէլ քիւր սինաթօստա օթուզ
դարտինալ , իչ փաթրիք , եիրմի արքեպիսկո-
պոս , եիւզ էլլի կպիսկոպոս , եիւզ ըուհպան պա-
շը , եիւզ էլլի մէրիասաս վէ էնվա՛ի մանասթըր-
լար ըէիպէրի վէ սաիրէ , լքի եիւզ աստուածարան ,
տէօրթ էլէքթօր (Կայսրընիք) , օն տօգուզ տուգա վէ
իմրէրաթօր քէնտիսի պիզլաթ , պիր թաղըմտա պա-
յաղը եկեղեցականլար , պէրէր , գայիմնագամլար ,
էլչիէր , վէ պունլարըն հէփիսինտէն պաշգա՝ քիւլ-
լիյէթըլ տինլէյէնլէր տէ հազըր իտիլէր : Ենճամ՝
օլունան հիսապա նազարէն օլ էմնատէ օթուզ պին-
տէն գըգ պին քիշիյէտէք Վասթանս շէհրինտէ՝ իշ-
պու սինաթօսա ճէմ՝ օլմուշ պուլունտու :

Պալատէ վէքը՝ վէ աթիտէ իֆատէ օլունան թա ի-
մաթ իշպու սինաթօսուն պիր մէհճուր սիճիլի տիր :
Հերետիկոսարըն վէ հերետիկոսուզ թէօհմէթի իլէ
մէվում օլան քիմէլէրին էմնիյէթ իւզրէ մահալի ի-
գամէթլէրինէ ափտէթ էտէճէքլէրինի հափի՝ իմփերա-
թօրլարըն , գրալլարըն վէ սայիր հիւքիւմտարանըն
վէրտիյի : էմնիյէթնամէլէր՝ հագգընտա ա՛զիլ Վաս-
թանս սինաթօսու շու սիյագ իւզրէ էմր ու գարար
էյլէմիշտիր քի , Վաթթօյէք սինի եախօտ քիլեսէ ահ-
քեամը էմնիյէթնամէլէրին ֆէսի օլունմասընա ալլա
գալտ էթմէյէճէք տիր . շէօյլէ քի հերետիկոսլար հէր
նէ գատար էմնիյէթնամէլէրի օլմատըղը հալտէ շէրա՛ա-

վէ ի ճրա եթտիլի եօլտուղ գանուն :

Թը բուհանիլէյէ կէլմէյէճէք օլուպ, էմնիյէթնամէլի մէյ քիւրէլէրի թահսիլ էթտիլքիւրինտէ՝ օնլարն թէէմինամընա ի՛թիպար պիլլէ մէհքէմէյի բուհանիլէյէ կէլմիշ օլուրլար իսէ տէ, օ ճագուլէ էմնիյէթնամէլէր եանկըշըղլարընը րէտտ էթմէյէն հերետիկոսլարն, հիքմի ալապ վէ ատալէթ իւղրէ միւ՛ճալամ օլունմասընա մանի՛ օ մայաճագլար տըր : Ա է օնլարա եօլլէ պիր էմնիյէթ վա՛տ էտէն քիմսէ տալի՛ նէ վէճհիլէ օլ վա՛տը էթմիշ օլուր իսէ օլուն՝ պու պապտէ վա՛տընը իճրա էթմէյէ պօրճու տէյիլ տիր : (Պագ փատրէ Սարքինին Տրիտէնդ Սինամօսուն Հիքեայէսինէ, Ղիլտ Բ. սահիֆէ 102, քի 175) տէ Լմտէրտամա թապ՝ օլունմուշտուր, վէ փարիզին Լ՛ղիղ Ղէնէվիվ մանասթըրը քիլթուսանէ նալըրը Լքուռայէ նամ՝ ա՛լիմին պու մատտէ իւզերինէ թէ լիֆք բտէսի օլան պիր հաշիյէսինի հավիտիր :)

Սինամթօս պու կիւղէլ թա՛լիմամը սապիթ էթտիքտէն սօնկրա՛ ա՛գապինճէ օնա կէօրէ տէ հարաքէթ էթմէյէ պաշատը : Հոլհաննէս Հուս՝ Սիկիսմունտ իմքերամթօրուն էրտիլի էմնիյէթնամէյէ ի՛թիպար էտիպ, մէլքիւր մէճլիսէ կիթմէյէ իսքեամ օլտու : Հուլուրու մէճիստէ թէֆթիշ վէ մուհաքէ Ռ օլուպ, Լլահհըն Վէլամընը քէնտինէ տին գանունու տէյիլ գապուլ էթմիշ օլտուղու իչիւն եանմաղա հիքմի՝ օլունտուգտա, իմքերամթօր՝ սնու քէտէրսիլ եերինէ թէսլիմ էթմէյէ պէսլիք անտ իլէ վա՛տ էթմիշ օլտուղունու մէճիսէ թապէր վէրտի իսէ տէ, մէճիս իմքերամթօրու եւմինինտէն մուա՛ֆ գըլըր : Վէղալիք փափա վէ էլչիլէրի, գարտինալլար վէ եօիսկոպուլար՝ Լութերին Ս օրմս սինամթօսունա կէլտիլի թագտիրտէ, օնու Բօմայա կէօնտէրիպ էերետիկա տէ :

Բժնա քիլեսեսինն Աղեզ Գիթապա մուղայիր Հարաքեթի :

յիւ եագապիլմէք իշինն , Ալշինճի Վարլօ իմիւն-
րաթօրու՝ Լուծերէ վերտիյի էննիյէթնամէննին վա-
տընտա սատրգ պուլունմագ Ֆարղ տէյ՛լ տիր տէ-
յերէք , գանտրոմալա փէք չսգ ճահտ էթտիէր :

Սումայիլէյճ Վարլօ իմիւրաթօր՝ լմաճ պօնտու-
ղու կիւն՝ Սիանհատա պուլունան Արապլարը Տի-
մայէ էթմէյի եէմին իլէ վա՛տ էթմիշ իտի իսէ տէ ,
Աղեմէս է . փափա օնա՛ օլ էթտիյի Տէյպէթլու եե-
մինի պօղտուն , վէ օլ Հայիմ վէ միւթիւ՛ Սիւսլու-
մանլարը միլիօնլար իլէ սիւրկիւն՝ եախօտ աղիլ լմէՖ-
թիշ մահքէմէսինն Տէյպէթլու իսքէնճէլէրինէ լմէս-
լիմ էթմին տէյիւ ճէպր էյլէտի : Պունտան գաթի՛
նազար մեղքիւր փափա իմի՛րաթօրուն տահա էթ-
մէմիշ , վէ Տէնուղ էտէճէք օլտուղու զայէթ մէքրուճ
վէ գալիմ քէթիլիլէյէ քեամիլէն ա՛Փվլլօգ իճսան
էյլէտի :

Թարիիի Խասնըն 1672 սէնէսինտէ , Պրանսանըն
Վաթօյիք գրալը՝ իւլքէսինտէ պուլունան մէշհուր
քիպարլար վէ աքէրի պէօյիւքլէրտէն իպարէթ՝ միւ-
թէպէր Լորթմէսթանգլարըն քեաֆֆէսին : Փարիզէ
տապէթ էտիպ , Սուրբ Լարթուղիմէոս կիւնին ախա-
մըսը Տէփիսինի տէ գաթլէթտիրտի . վէ Վրիգորիոս ԺԳ
փափա պու իքի գաթ կիւնահըն՝ եանի Տիլէ վէ գաթ-
լին ի՛ղլէթիլնէ պիր Հորբլեան եօրթուտու իճրա էթ-
տիրտիրտէն պաշգա , օնուն զէքրի իշին պիր միտալ
պասթըրտը :

Սարսինոս է . փափա Լիլուվանիա տուգասընա
եագաղղը պիր մէքթիւպիւնտէ աէր . “Ալիլմիշ օլասըն
քի ներետիկոսլարա էթտիյին վա՛տէրի իճրա էյ-
լէտիյին Հայտէ , Ժանայոս կիւնահ իլէմիշ օլուրտուն” :
Վրիգորիոս Ժ . իշպու խուտուս իշին շու գանունու
վա՛ղ էթմիշ տիր : “Ճիւմլէյէ մալիւմ օլա քի

Թ. Գրեգորիոսուն նամասու վէ Սրմանգա Եպիսկոպոսուն
Իլանը :

մուսայէնէն հերետիկոսուդ թէօհմէթիյլէ միւթթէ-
հիմ օլան քիմսէլէրին թահմը հիւքիւմէթինտէ պու-
լունանլար, հէր նէ տիւրիւ պաղ վէ հէր նէ մու-
գալէլէյի գավիյէ իլէ օնլարա մէրպուլթ օլուրլար ի-
սէ օլունլար, օնլարա օլան ֆէտաքեարլըգ պօրճլա-
րընտան՝ օնլարըն հիւքիւմէթինտէն վէ հէր նէվի ի-
թա՛աթ մէսուկիյէթինտէն մուա՛ֆ տըրլար՝ : Մէշ-
հուր Վաթօլիք Եպիսկոպոսուն պիրի տէ (Սրման-
քա եպիսկոպոսու) պու գանունա շու վէճհ իլէ շէրհ
վէրիշ տիր : «Վալա՛ պ՛լլէրի, վէ թէպա՛ա իւ-
գէրինէ հիւքիւմէթ սիւրէն քիմսէլէրին քեաֆ-
ֆէսի իշպու գանունուն ահքեամընճա քէնտի ափր-
լէրինէ ֆէտաքեարլըգ էթմք նիյէթիյլէ էյլէտիրլէ-
րի անտ վէ շարթ վէ եէմինլէրտէն մուա՛ֆ օլուրլար :
Պունտան գաթինազար պիր Վաթօլիք գարընըն գօ-
ճասը հերետիկոս օլունըու հալտէ, գարը օնա ֆէտա-
քեար պուլունմաղա պօրճըու տէյիլ տիր : Օլորա պիր
քիմսէ սալթ թէնի էօլտիւրէ պիլէն զալիմլէրէ՛ հայ-
տուտլարա վէ խըրըզլարա էյլէտիյի վա՛տլէր վէ եէ-
մինլէրին իճրասընտա պուլունմաղա պօրճըու օլմատըգ-
տան սօնկրա, ինսանըն ճանընը հէլաք էտէն հերե-
տիկոսլարա սատըգանէլիք իպրազ էթմէյէ հիշ պօրճ-
ըու օլմաղա : Աիւղէլ ամմա, տէյ՛ճէքսին, էօյ է պիր
սատըգանէլիյին մուղայիրի հարաթ՛թ՛ էյի շէյ տէյիլ
տիր : Լաքին, Մէրիաս Սաղմանիասըն տէտիյի կի-
պի, Ըսըլ սատըգանէլիյին մուղայիրի՛ Վրիստոսա
գարշը օլան վա՛տ եախօտ ա՛հտ տըր : Պա՛ սեպէպոն
էօթիւրի, Էրեպիկոսլարտան պիր գաղը՛ Վօնման սե-
նաթօսան մուա՛ղաս հիւտի իլէ հէր նէ գարաք էօն կէրէ
պէօնթէ վա՛տը իլէ մուհաթէթյէ կէլիշլէր իտի իսէ պէ,
հագգան ինրաթ օլունարտալար : Սուրը լիտղմաս տախի

ԲՕՏՈՒ ՔԻԼԻՍԵՆՍԻՆ ԳՐԱԼ ԳԱԹԼ ԷԹՄԵՅԵ ԲՈՒՍԱՄԹ ՎԷՐ-
ՄԷՍԻ :

պուռ էֆքեարտէ իտի քի , պիր Վրաթօլիք պիր Տե-
րետիկոսու Տիւրքիւմէթէ թէսլիմ էթմէմէյէ Տէր նէ
գատար վա՛տ էթմիշ , վէ վա՛տընը տախի եէմին իլէ
սապիթ էթմիշ սլաա , օնուն իսլաՏ օլաճաղընա միւմ-
քինիյէթ կէօրմէտիյի Տալտէ , օնու Տօքիվէրէ թէս-
լիմ էտէ պիլիր” : (Simanca Cathol. Inst. Tit. 46.
Sec. 53, 54.)

Բ. ՓԱՏԻԹԱՆԼԱՐԸ ԳԱԹԼ ԷԹՄԵՔ ՎԷ ԹՈՒՂԵՆՆ ԵՆԵՍՑ
ՉՕՐԳԱԼԸՎ ԺԱՅԻՅ ՏԻՐ ԹԵ՛ԼԻՄԵԹԸ

Վրաթօլիք քիլիսէսի՛ պատատէ մէղքիւր՝ Վրաթօ-
լիք օլան Տերետիկոսլարա էթտիյի վա՛տընտա տուր-
մալը տէյիլ տիր թա՛լիմաթը կիպի , պ՛ր թա՛լիմաթ
տաՏա շօգ քէրրէ մուգարրէր էյլէմիշ տիր . եա՛նի
շու թա՛լիմաթ քի՛ Վրիլիսէսին մէնֆա՛լթընա Տէր
վէճՏ իլէ մուխալիֆ՛թ էտէն քիմնէլէրի , նէ թարղ
իլէ օլուր իսէ օլտուն էօլտիւրմէք Տագգ տըր :

Իմնի Սուրբ Յակոբոս Ալեմէս նամ փափաղըն
պիրի , փափա իլէ մարաղասը օլան ԻւչիւնՏիւ շան-
րի նամ Յրանսա գրալընը էօլտիւրտիյիւնտէ՛
եկեղեցականլար օլ Տարաքէթի ա՛լէսսէվիյէ մէտՏ
էթտիւլէր . վէ գաթիլի Մ՛ղիլ իւն /անը իլէ միւշէրրէֆ
գըլըլլար : (Ղ վագթըն փափասը Սերասոս Ե .
գաթ / լին զաթընը վէ էթտիյի օլ գապիՏ Տարաքէթի
ալանէն թաՏսին էթտիքտէն պաշգա , Յրանսըլ միլ-
լէթիինին Տագգան վէ շ՛րա՛ն գաթիլ տէյիւ էօլտիւր-
տիյիւ օլ եարամալը ա՛ղիլ վէ շէՏիտ սըրասընա կէ-
շիրտի :

Տէօրտիւնճիւ շանրինին էօլիւմիւ տախի պու թարղ
իլէ օլտու : (Րանժ տուգասը տա՛ Վրաթօլիք եկիւ-

ԲՕՄԱ քիլիսէսիներն զօրպալըզա բուխասթ վերմէսի :

ղեցականլարն մախոսուսէն օնու էօլտիւրմէք նիյէ-
թիյլէ տուա՝ օգուտուգլարը գուրշունլար իլէ գաթլ
օլունտու, Է Խքինճի փիլիպպոս Ղ'երմանիա գրա-
լընըն վա՛տ էթմիշ օլտուղու 25.000 լիրա իւճրէթին
գաթիլլէրէ վերիլմէսինէ փափա գայիլ օլտու : Ա Էլ-
Տասըլ՝ քիպարլարնտան եախօտ գրալլարնտան պա-
ղըլարնըն Վ. քիլիսէսիներն մուայեկէ ըիզասը իլէ գաթլ
օլունտուղունու կէօրմէյէն միլէթ Ելքօփատա փէք
նատիր պուլունուր :

ԲՕՄԱ քիլիսէսի ախեր Տիւքիւմէթլէրէ թապի՝ օ-
լանլարա՝ քէնտի տէվլէթլէրինէ գարջը իսեան էթմէ-
լէրինի չօգ քերրէ նասիՏաթ էթմիշ տիր : Պօղոս
Գ. փափա Խնկիլթէրրանըն ճիւմլէ էՏախս՛նտէն
մաթլուպ էթտի քի գրալլարը պուլունան Աէքիլինճի
շենրիկոսա գարջը ա՛սի օլտուն , վէ Տէր քէսի թէ-
պա՛ալոգ եէմինինտէն մուա՛Փ գըլտը :

Վէզպիք Պիոս Ե. փափա՝ Եղիսաբէթ գրալիչա-
նըն քեաՓֆէյի թէպա՛ասընտան թուղեան էթմէլէ-
րինի մաթլուպ էյլէտի : շէր Վաթօլք Տ՛լփիսին-
տէն զիյասէ օլ Ե՛ղիզ փէտէրի օլան փափայա ի-
թա՛աթ էթմէյէ ա՛Տտ էթմիշ օլտուղունտան , էօյլէ
քէրթէլէրտէ ա՛սիլիք եախօտ զօրպալըզ էթմէտիյի
Տալտէ , փափայա էթտիյի եէմինի պօղմագ , վէ ի՛-
թիգատը միւճիպինճէ՛ իւզէրինէ էպէտի միւճաղաթ
ճէլպ էթմէք լազըմ կէլիր : Պունլարտան՝ փափանըն
Վաթօլքլիյէ թապի պուլունան ճէմի էճնէպի մէմ-
լէքէթլէր իւզէրլնէ նէ՛ կ՛օնա Տիւքիւմէթ սիւրմիւշ
օլտուղու անլլաշըլըր :

Պրիգորիոս Ե. փափա՝ Տէօրտիւնճիւ շենրիկոս
Ղ'երմանիա գրալընըն թէպա՛ասընա Փերման չըգա-
րլպ , գրալլարնա իթա՛աթ վէ իմտատ էթմէմէլէրինի
էմր էթտի : Ելէթիճէյի քէլամ՝ ԲՕՄԱ քիլիսէսիներն՝

Բարբաղն մերթուպէրի :

Լչվորսիաննն հէր թարափլարընտա պիլ ֆէսատ զու-
հուրա կէթիրտի իսթիլալ, թուղեան վէ մուհա-
րէպէէր Լչվորսիա թէվարիսինին պիր պէօյիւբ գը-
թա'սը օլմուչար տըր :

Լչէմինին օլ ա'ղիմ' պորճունտան ինսանը մուա'ֆ
էթմէբ, գրալ' պէյգատէկեան վէ քիպարանըն գաթլ
օլունմասընը կիւնահ սայմամագ, զօրպալըղը վէ թուղ-
եանը պիր ա'ղիլ պորճ կիպի էմը էյէմէբ, պունլա-
ըն ճէմիսի Բամա փափասընըն ֆիթնէ վէ ֆէսատը
իլէ օլտուղու հալտէ, ինսան ճինսինին թէմլինի սար-
սաճագ տահա հիյպէթլու թա'լիմաթ իճատ օլունա
պիլի'ր մի խտի :

Փ Ե Ս Լ Բ

ՃԻԶՎԻԹԼԵՐԻՆ ԹՆԼԻՄԵԹԸ ՆԻԼԵԳԻՅԷ ՎԷ ՓՈՒԹԻ-
ԳԻՅԷՄԹ

Ա . ԲԱՍՔԱԼՆ ԷՅԱԼԷԹ ՄԷՔԹՈՒՊԼԱՐԸ

Բարբալ ա'լիմ' վէ տինտար պիր Վաթմօլիբ խտի :
Պու ֆիրասէթլի զաթ քէնտի քիլիսէսինին պաշգա
պաշգա հայը թա'լիմաթլարընը թէպրիյէ էթտիյի
էսնատէ, թա'լիմաթ վէ ախլագ պօղուգլուգունուն զա-
յէթլէ իլէրու կիթմիչ օլտուղունու ֆէհմ' էյէյիպ,
պու քէսթիլիւքլէրին մէն'ի իչիւն չօգ զայրէթ էթտի
խտէ տէ, պիւթիւն իգթամը նաֆիլէ օլտու : "Բաս-
քալնն թէֆէքլիւրլէրի" (Խորհրդ-ձո-նիւն) Լչրմէ-
նիճէ լիսան իլէ տէ նէչը օլունմուչ տուր : Վիթա-
պը մէլքիւրուն մէրամ' ու մագսուտու Գրանսատա
նայըլմագտէ օլան Սկեպտիկեանըգ նանի տինսիլ-
լիյէ գարը պիր մուա'լէճէ էթմէբ խտի : Լաքին "է-

Բասթալըն Եյալէթ մէքթուպլարը :

յալէթ մէքթուպլարը՝ նամ քիթապը՝ ոչ վագըթ Ռօմա քիլիսէսի ի՛նտիստէ զայէթլէ միւթէպէր օլան Ղիւլնէնէրն՝ Էսէնէթա ելէ տիւրգա օրթալէ Լա՛լիմալաւաւըն Էսթիլէրնէ, Ելէն Եագտը: Իմտի պու քիթապա, «Ղիլվիթլէրին թա՛լիմաթը ախլագիյէ վէ փօլիթիգիյէսի» տէմէք փէք միւնասիպ օլուր: Պու քիթապ Ֆիրանսատա Ղիլվիթլէր ալէյհիստէ ա՛լիմ թէվաթուրա միւճիպ օլտու. վէ հէր նէ գատար քիլիսէ պիւթիւն գուվլէթի իլէ օնլարը թէսահուպ վէ Բասթալա գարչը՝ Էթտիյի շէյ հէման հերետիկոսուգտան աշաղա գալմազ կիպի՛ ինֆա՛ալ կէօսթէրտի իսէ տէ՛ մէզքիւր քիթապըն խըշմնտան օնլարը պիլա քէտէր վիգայէ Էթմէյէ գատիր օլամատը: (Նուն ինճէ ինճէ հիճվ ու իսթիհզալէրինի (Երֆէ՛սէանոսթիւն), խասիմլէրինին մէքրուհ թա՛լիմաթընըն աչգ Իշարէթլէրինի, վէ հէփիսինտէն զիւտէ՛ Ղիլվիթլէր շիրքէթինին զայէթ մէհուր ա՛ղալարընտան վէ միւէլլիֆլէրինտէն կէթիրտիյի շահատէթլէրինի Ղիլվիթլէր կէօրտիւքլէրի հալտէ, շաշուրպ նէ ճէվապ վէրէճէրլէրինի պիլմէտիլէր: Սահիֆէլէրիմիվին բուխսաթը օլմատըղընտան՝ պիլ անճագ օլ մէքթուպլարըն Եալընըզ տէօրթ թանէսինի պուրայա տէրճ էտէպիլիրիլ. վէ ումարըզ քի Ռօմա քիլիսէսի հագգընտա Էթտիյիմիլ ճիւմլէ թէշէքքիլէրին կէրէքքիլինի՝ օգոյանլարա կէօսթէրմէյէ քեաֆի օլուր: Լաքին Ղիլվիթլէրին թա՛լիմաթը իչին քիլիսէնին մէսուլիյէթի օլտուղընու Եախսու օլմատըղընը պու Փատըն իքինճի գըթա՛սընտա թէֆթիլ էտէճէյիլ:

գէնտիւրը ելէ Մ'ղեղ գիթապար վէ սայրէ պէյնիստէ օ-
լան մուսալիֆաթը իսլահ էթմէյէ՝ ճիզլիթլէրին թեր-
թիպի եվլէլի :

ԱԼԹԸՆՃԸ ՄԷՔԹՈՒՊ

Ինճիլին , սինաթօսլարըն , վէ փափալարըն հիւ-
քիւմաթընը մահվ էթմէք իչիւն՝ Ղ'իզվիթլէրին իճատ
էթտիյի կէօնահէօն ֆէնտլէրի վէ թա'լիմլէրի : (Սն-
լարըն՝ իճթիմալիյէթ (հաւանդանուրիւն) թա'լիմաթըն-
տան նէշաթ էտէն հալլէր : Վ էլիի նիմէթլէր , փա-
փաղար , քէշիշլէր վէ խրզմէթքեարլար իչիւն կէվ-
շէք հարաքէթլէրի , եախօտ օնլարա լուխաթ վէր-
մէլէրի : Ալպալը ճովհաննէսին նազլիյէթի :

Փարիզտէն . 10 Ապրիլ . 1656 :

Ի Ֆէնտիմ ,

Սոն մէքթուպուճունն նէթիճէսինտէ սիզէ տէմիշ
հաիմ քի , օլ տինտար Ղ'իզվիթ փափաղ՝ Վազուխիթ-
լէրին էֆքեարընտա , փափալարըն վէ սինաթօսլարըն
պէյնիստէ , վէ Մ'ղեղ Վրթապտա վագի՝ օլան պիրի-
պիրինէ մուղայիր շէյլէրի նէ՝ վէճճ իլէ պիրիպիրինէ
թաթպիզ էթմէլի օլտուղունու պանա էջրէթմէյէ
սէօզ վէրմիշ տիր : Պիլ հազիդաթ պէնիմ իքինճի
ղիյարէթիմտէ մէզքիւր խուսուսլարը պանա էջրէթ-
տի քի շիմտի սիզէ թա'րիֆ էտէճէյիմ :

Մէզքիւր տիյանէթլու զաթ քէլամէ աղազ էտիպ
տէտի : Պիզլէրին՝ պիրիպիրինէ մուխալիֆ օլան մա՝
նալարը պիրիպիրինէ մութապրզ կէօթէրմէք իչիւն
իսթիմալ էյլէտիյիմիզ ուսուլին պիրի լուղաթէ շէրճ
վէրմէք տիր : Մէսէլա . օն տէօրտիւնճիւ Վրթգոր
փափա զաթիլլէր ալէյճինտէ՝ (Սնլար քիլիսէլէրին հի-

Սատագա իւզերինէ ճիղվիթըլին զԵՒՌՄԻ :

մայեթինէ լայրգ տէյիլ տիրէր , օնլարը քիլիսէլէրտէն տըշարը չըգարմագ ճայիլ տիր , տէյիւ ֆերման պու- յուրմուշ իսէ տէ , եիրմի տէօրթ իսթիարլարըմըլ աերէր.քի՝ «Վիիլէն հախօտ պաշգասընըն մարիֆէթիյ- լէ գաթիլ պուլունան քիմնէլէր՝ իշպու. ֆերմանըն ճէ- զասը հիւքմինտէն մուա՛ֆ տըրլար:» Պու քէյֆիյէթ սանա զըտտ կէօրիւնիւր իսէ տէ , Ղիլ վիթըլէր ԳՒՆԸ Լաֆընա մա՛նա վէրէրէք սուրէթը շէրի՛ն կէթիրիր- լէր . պիլ ֆարգ՝ օնլարըն վերտիյի մա՛նա շու տուր : «Վաթիլէր քիլիսէլէր տերունինտէ վիգայէ օլունմա- զա շայեսթէ՞ մի տիրէր : Խայըր . օն տէօրտիւնճիւ Վիրգոր փափանըն ֆերմանը ահքեամը իւզրէ օնլար պու շէյէ սեզա տէյիլ տիր : Զալ պու քի պիզ գա- թիլ Լաֆըլ իլէ՛ ադչէ աըլ ճիլէ հախօտ գահպէլիքլէ ատէմ՝ էօտիւրէնլէրի անկլարըլ : Պու սուրէթտէ իւճրէթ ալմայարագ՝ սալթ տօսթլարընըն խաթըլ ի- չին ատէմ էօտիւրէնլէր գանըլ Լաքին գաթիլ տէն- մէլէր» : Զաքէզա Խնճիլտէ . «Վրթանընդլտան սա- տագա վէրին՝, տէնմիշ իսէ տէ , չօգ Վազուխսթըլէր զայէթ պէնկին ատէմլէրի սատագա վերմէք պօրճուն- տան գուրթարմագ իչին պիր եօլ պուլտուլար : Պու տախի սանա մուլայիր կ՛օրիւնիւր . Լաքին ալիսն լու- դէթինէ շերճ վէրէրէք էօյլէ գօլայ մա՛նա գալտըրըր քի արթանը օլան հեման պիր ատէմ պիլէ պուլուն- մազ : Սէ հօգարտաքի քէլամը Սլապէզ նամ միւեղլիմ սատագա միւքեալէմէսինտէ շու սիյագաէ թէֆսիր էտէր . (Պապ . Դ . 14) «Տիւնեա ատէմ- լէրինին կէրէք քէնտիլէրին վէ կէրէք ագրապալարը- նըն ըիֆաճը հալի իչին սագլատըրգարը շէյլէր՝ ար- թան տէնմէզ . վէ պու սեպէպտէն արթիյէ շէյ նէ տիւնեա ատէմլէրի նէ տէ փատիշաճլար եանընտա պուլունուր» :

ճիշդութեամբն՝ պա՛ղը քէյֆիյէթլէրէ՛ իշէ եարայաճագ սու-
րէթտէ հաշիյէ վէրմէլիզ, տէմէսի :

Տիանա նամ մուարիմ տախի Վ ասքէզին մէզ-
քիւր քէլամլարընը շահատէթ կէթիրիպ (չիւն օ էք-
սէրիյէ թա՛լիմաթընա միւէլլիֆլէրիմիզի ասու էթմիշ
տիր) շէօյլէ պիր կիւզէլ խիւլասա էտեր . «Շ ու՛ Վ՛» ճէպա
զէնկինլէր արթիյէլէրինտէն սատագա վէրմէյէ պորճ-
ըւ մու տուրլար, սիւալէ, Վ վիլէթ, ճէվապընը վէրմէք
ճայիզ իսէ տէ, հիջ՝ եախօտ հէման հիջ վուգու պուլ-
մայաճագ տըր քի պիր աստէմ Փիի՛լէն օլ թէնպիհի
իճրա էթմէյէ մէճպուր օլտուն՝ :

Ի այէթլու փէտէր, պէն կէօրիւրիւմ քի պու թա՛-
լիմաթ Վ ասքէզին էֆքեարընտան նէշաթ էթմիշ
տիր : Վ քին օնլարա շու սիւալ օլունտուղու հալտէ
քի՛ Վ շյլէ իսէ՛ Վ ասքէզին սէօզիւնէ նազարէն՝ խէ-
լասա նայիլ օլմապ իչիւն, ասլա սատագա վէրմէմէք օլ
գատար էմին շէյ տիր, (էլլէրիք քի պիր աստէմ՝ Վ ր-
թիյէ շէյիմ եօգ տուր, տէյէճէք գատար զուրուրի-
յէթի օլա,) նէ գատար քի ինճիլին սէօզիւնէ նա-
զարէն՝ արթիյէ շէյի օլմապ իչիւն՝ ասլա զուրուրի-
յէթի օլմամապ էմին տիր . զիրա պու վէճճ իլէ սա-
տագա վէրմէյէ գատիր օլուր . պու սիւալ օլունտու-
ղու հալտէ, տէրիմ, նէ՞ ճէվապ վէրէպիլիլիլէր : Փա-
փազ տէտի . () լ սիւալէ շու ճէվապ վէրիլէպիլիլի .
Ինճիլէ նազարէն՝ պու իքի եօլ տախի էմին տիր :
Պիրի ինճիլին հարֆ պէ հարֆ մէֆհուսունա վէ
գօլայ անկլաշըլըր քէլամընա պէա՛թ էթմէք տիր .
տիկէրի տէ՛ Վ ասքէզին թէֆսիրի իլէ պէյան օլուն-
մուշ փնճիլին քէլամընա՛ իմթիսալ էթմէք տիր :
Կէօրտիւն մի շիմտի թէֆսիրլէրին Փայիտէսիլի : Վ ա-
քին լուղէթլէր զայէթլէ աշոգ օլտուղու իչիւն, ասլա
թէֆսիր գապուլ էթմէտիլի հալտէ տէ, քէյֆիյէթլէրէ՛
իչիմիզէ եարայաճագ սուրէթտէ հաշիյէ վէրիլիպ . նա-

իշէ ետքար սուրբութե հաշիյէ վերմէք ուսուլինէ պա՛ղը էմ-
սայրէր :

սըլ քի աթիւղգիբըր էմնալտէ կէօրէճէքսին : Փա-
փալար քէշիչիք էսվապընը պրագան քէշիչէր իշին
աֆօրօզ թէրթիպ էթմիշէր տիր . լաքին պիգիմ հիր-
մի տէօրթ իսթիարլար շու թարղ իւզըէ սէօյլէր-
լէր «Վճէպա պիր քէշիչ հա՞նկը քերթէտէ
աֆօրօզ ահքիամը ալթընա տիւշմէքսիլին՝ էսվապը-
նը պրագա պիլիր» : Զօգ վագա՛սլարտան պաշպա՛
շու վագա՛սլը տախի գիբըր էտէրլէր , եա՛նի՛ «(Կնու՛ պիր
ա՛պէս սէպէպ իշին , մէսէլա խըրսըզըղա , եախօտ
թէպտիլի գըյաֆէթ էտիպ քերխանէյէ կիթմէք իշին
պրագըպ՝ սօնկրա եինէ օնու կիյինմէք նիյէթի իլէ
էթտիլի հայտէ» աֆօրօս ալթընտա պուլունմաղ : «է
պէօյլէճէ կօնդակլարըն պու վուգուա՛թ իշին օլմա-
տըղը աշիքեար կէօրիւնիւր Պէն պու շէյէ ապա ի-
նանմատըմ , վէ օնու պանա սարլ եկրինտէն կէօս-
թէրսին տէյիւ՛ փափաղա եալվարտըմ վէ կէօրտիւմ
քի պու շէյէրի հա՛ի օլան պապ՝ Ղե՛ւմն շերէնն
Ֆէրէպննն իա՛լիմնն տէյիւ թէսմիյէ օլունուր իտի .
մէգքիւր պապտէ շու լուղէթլէրի կէօրտիւմ . «Վիլլի
խըրսըզըզ , եախօտ զինա էթմէք իշին պրագըր ի-
սէ» : Սէ օլ շէյի պանա հիանանըն քիթապընտա
տախի շու լուղէթլէր իլէ կէօսթէրտի . «թէպտիլի
գըյաֆէթ իլէ կիտիպ խըրսըզըզ էթմէք իշին» : Ե՛յա
բայէթլու փէտէր , մէգքիւր միւէլիֆլէրինիլ պու
վուգուա՛թտա նէ՞ սէպէպէ մէպնի օնլարը աֆօրօզ-
տան ազատ էթտիլէր : Ե՛նկլամայօրմուսուն , տէտի
պանա : Պիր քէշիչ պու հարաքէթտէ քէշիչիք
էսվապը իլէ թութուպուղու թագտիրտէ , նէ՞ տերէ-
ճէ ֆէնա ի՛պրէթ օլուր : Սէն ապա իշի՞թմէմիշ մի
սին քի «Վօլլիշիթանթլարա գարըն» օլան իլք ֆէր-
մանա նէ՞ ճէվապ վէրիլտի . վէ պիլիմ հիրմի տէօրթ

Հաշիյէ վերմէքտէն պաշգա պիր եէնի ուսուլ:

իխթիարլէր՝ պիպեմ շիրքէթ մէքթէպի թա՛լիմաթընըն պիր պապընտա պէշինճի Պիոսուն՝ «Վշկեղեցական կիւրուհինէ (կէրիկի») գարշը» օլան Փէրմանընա նա՛ սըլ մա՛նա վէրիրլէր: Պէն պու շէյլէրի ասլա պիլմէմ, տէտիմ: Լ՛ջլէ իսէ Լ՛սըօպարը օգո՛ւմայօր մուսուն, տէտի: Լ՛այէթլու փէտէր. օնու հէնուղ տիւն սաթուն ալտրմ. վէ պուլունճայատաք չօգ սըզընթը շէքտիմ. հէմ պիլմէմ նի՛շիւն պու եագընլարտա հէրքէս օնու արար: Սանա տէտիյիմ սէօղ, տէտի փափաղ, իլք միւքեալէմէնին 102 խանէսինտէ տիր: Սէն եալընըղ օնու կէօզտէն կէշիր. վէ օրատա կոնդակլարը գօլայ թէֆսիր էթմէյէ պիր կիւղէլ էմսալ վէթարղ պուլաճագսըն: Պէն օլ կէճէսի օնու պուլտում վէ օգուտում, լաքին սանա նագլ էթմէյէ ճէսարէթ էթմէմ. չիւնքի հիյպէթլու շէյ տիր:

Լ՛այէթլու փափաղ քէլամընա տէվամ էտիպ տէտի: «Ե իմտի իշիփիգէ եարայաճաք օլան քէյֆիյէթլէրտէ նէ՞ թարղ իլէ ա՛մէլ օլունտուղունու սէն էյի անկլատըն: Լ՛աքին պա՛ղը քէրրէ էօյլէ պան աշիրքեար իխթիլաֆաթ վագի՛ օլուր, քի օնլարը պալաատ մէզքիւր թարղ իլէ պիրիպիրինէ միւթապըզ կէօսթէրմէք միւմքինսիզ օլուր, վէ օլ վագըթ տա օլ իխթիլաֆլարը ախէր թարղ իլէ պիրիպիրինէ թաթպիզ էտէ պիրիսին: Սէսէլա, իւշ փափա շէօյլէ պիր գանուն գօմուշլար տըր քի՛ մախսուս ա՛հտ իլէ տայիմա փէրհիզ թութմաղա պօրճլու օլմուշ օլան քէշիշէր՝ եպիսկոպոս տախի օլալար, մէզքիւր պօրճտան մուա՛ֆ օլամաղլար: Պագաթ հիանա տէր քի «Շէր նէ գատար մէզքիւր գանունա գարշը իսէ տէ, օ մագուլէ քէշիշէր փէրհիզ թութմաղ պօրճունտան աղատ օլա պիրլիրլէր»: (Նա տէտիմ քի պու իխթիլաֆ նա՛օղլ մութապըզ կէթիրիլէ պիր: Փափաղ ճէվապ

Ճիշդ վերջերին «ԻՏԹԻՄԱԼԻԵԹ» ռուսերէն :

վերտի , քի պու խուսուստա օլան իսթիլաֆ ղայէթ ինճէ վէ եէնի պիր ուսուլ վէ ա'գիմ Փիրասէթ վէ Ֆեթանէթ իլէ իՏԹԻՄԱԼԻԵԹ իւզրէ միւթապըզ կէթիւրիլէ պիլեր , նիճէ քի շիմտի սանա աշիքեար էտէճէ յիմ : Աէչէն կիւն կէօրտիւյիւն միսիլիւ՝ չօզ զիւլիւմէրին գապուլ վէ ա'տէմը գապուլինին՝ մուալիմլէրիմիպին Տիւքիմ ու գարարընտա պիրէր գուլվէթը իՏԹԻՄԱԼԻԵԹ քէօշէլէրի վար տըր : Իմաի պիր ատէմ գամիրի րաճատ օլարագ օլ պիրիպիրինէ մուխալիֆ զիւլիւմէրէ թապի՝ օլապիլեր : Պունուն սէպէպի՝ իքի պիրիպիրինէ մուղայիր շէյին պիր եերտէ վէ պիր Փիրք իլէ սաՏիՏ օլտուղու տէյիլ տիր , չիւնքի պու միւ մըրինսիզ տիր , անճագ իքիսինին տէ իՏԹԻՄԱԼ օլտուղու տուր . պունուն իչիւն տէ իքիսի տէ եմնիլէթէ շայէսթէ տիր :

«Պու մատտէ Տագգընտա , տօսթումուզ Տիանա շու վէճՏ իւզրէ սէօյլէր «Պէն իւչ Քաիփանըն գանունունա (Տէր նէ գատար զիւլիւմ ճէ գարըն իսէմ տէ) շու ճէվապը վէրիրիմ քի մէզքիւր գանունուն՝ գապուլ օլունմաղա՝ պէնիմ էֆքեարըմ՝ ճատա իՏԹԻՄԱԼԻԵԹի վար տըր . լաքին պունտա պիր պէյիս եօզ տուր , օնուն ա'տէմը գապուլինէ տէ օլ գատար իՏԹԻՄԱԼԻԵԹ վար տըր» : Ա է օլ միւքեալէմտէ պիր պաշգա մատտէ Տագգընտա՝ պիր Փաիփայ գարըն կէլէրէք , շէօյլէ սէօյլէր . «Փաիփա՝ քիլիսէնին պաշը օլարագ . օնու տէմիշ վէ պէն օնու գապուլ էտէր իսէմ տէ , Փաիփա օլ քէլամը՝ քէնտի էֆքեարընըն իՏԹԻՄԱԼԻԵԹինին վասի տայիրէսինտէ տէմիշ տիր» : Փէք էյի անկլայօրտուն քի Տիանա պու թարղ իլէ Փաիփալարըն զիւլիւմինի թաՏգիր էթմէզ . եօխաա ի՝ օմաւաա օլ տէրէճէ շէրէֆ վէ ի՛թիպարը օլմաղ իտի : Օ իրա Փաիփալարըն գարար վէրտիլի շէ՛ իՏԹԻՄԱԼ

ՃԻՂՎԻԹԵՐԻՆ "ԻՏԻՄԱԿԵԹ" ՈՒՍՈՒԼԻ :

տէյիլ տիր, տէմէզ. հաթթա օնյարըն էֆքիարընը պիւսպիւթիւն իՏԻՄԱԿԵՅ՝ թ տայիրէսինէ տախիլ էյլէյիպ՝ անճապ օնուն մուղայիրինին տէ իՏԻՄԱԿ օլտուղունու սապիթ էտեր : ()նա տէտիմ քի Պու չօզ Կըյմէթիլ վէ մագպուլ շէյ տիր : Իշվէթ, տէտի, փատրէ Պանինին ճէփապընտան տահա ինճէ վէ տահա ֆիրասէթիլ տիր. շիւն Պանինին քիթապլարը Բօմասա թէֆթիշ օլունուպ, հիւքմ օլունտուլար : Օլիրա օ՝ շէտիտ տիւշմէնի օյան Պարոն շալիէրէ գարը պէշյէ եազտը. «Բօմա թէֆթիշինին Ֆիրանսա թէֆթիշի իլէ նէ՞ իշհագլըղը վար տըն» : Իշպու իֆատէլէրիմտէն էյի անկլատըն քի, կէրէք շուղէթլէրէ մա՛նա վէրէրէք, կէրէք մա՛նա դապուլ էտէն քէյֆիլէթլէրէ հաշիյէ վէրէրէք, վէ կէրէք պիր շէյին հէմ գապուլ՝ հէմ ա՛տէմը գապուլինին իՏԻՄԱԿ օլտուղունուն թա՛լիմաթ իլէ՞ պիրիպիր նէ մուխալիֆ կէօրիւնէն շէյլէր տայիմա միւթապըզ կէթիրիլէպիլիլէր. սէն իսէ էվվէլ պունլար իշիւն թա՛ճիւպտէ գալլըլ իտին. լաքին շիմտի պու ուսուլ իլէ Լ՛՝ղիլ Վիթապըն, սինաթօպարըն, վէ փաթալարըն գարար ու գալլիլէրինէ խալէլ կէլմէզ օլտուղունու կէօրտիւն : ()նա տէտիմ. Բայէթլու վիտէր, պու տիւննա սիղի մուալլիմ էթմիշ օլտա իտի՝ չօզ սա՛տէթլու օլուր իտի : Իշպու իՏԻՄԱԿԵՅԹ ՈՒՍՈՒԼԻ չօզ Փայտէլի տիր, պէն սիղին շու աթիտէքի պահալարը սապիթ էթմէյէ օլ գատար ճահտ էթտիլինիլին սէպէպինի պիլմէզ իտիմ. եանի շու պահալարը. Պիր տիրայէթլու մուալլիմ՝ պիր էֆքիարը իՏԻՄԱԿ էտէպիլիւր. լաքին օնուն մուղայիրի տէ իՏԻՄԱԿ օլա պիլիւր, վէ օլ վագըթ իքի իՏԻՄԱԿտէն՝ զիյատէ մագպուլ օլանը՝ պիւթիւն պիւթիւն կէրէք տէնէմէզ իսէ տէ՝ սէշէ պիլիլիլ, վէ օլ գատար ըա-

ԻՏԹԻՄԱԽԵԹ ՈՒՍՈՒԼԻՆԻՆ ՍՈՆՈՒ ՆԵՐԷՅԷ ՎԱՐՄԵՐԸ:

Հատ վէ էմին զամիր իլէ քի պիր մահալէ վափազը, պու Վազուխսթլերին թա՛ղմաթը իչիւն աքսիոս վերմէք իսթեմէտի չալտէ, Տիւքսի աղապ օլուննուչ սայլլըր . պունտան անկլարըմ քի պիր Վազուխսթ քէնտի իսթէտի կիպի եէնի ախլագի զանունլար իհտաս՝ վէ քէնտի ա՛գլը իլէ ախլագը քիւլիւյէն թանգիմ էտէ պիլիր: Վափազ տէտի: Պու սէօղլերինի պիր աղ թա՛տիլ էթմէլի սին: Պունու էյի անկլա: Պիղիմ ուսուլիմիզ շու տուր, վէ սիզ օնտա պիր եէնի զիւ՛իւմին սօղտուղու վագլթտան թա քէմալէ էրինձէյէտէք իլէրիւլէտիլինի կէօրէձէքսին:

Եվվէլա օնու իճատ էտէն տիրայէթլու մուա՛լլիմ՝ օնու հեր քէսէ իսպար էտէր. վէ պիր թօխում կիպի էքէր. շէօյլէ քի քէօք սայլլէրէ պիլսին: Եքին պու հալտէ տէ տահա զա՛իֆ տիր վագթ իլէ եափաչ եափաչ քէմալիլէթէ պալիզ օլուր: Պու սէպէպտէն չագ զիւ՛իւմէր միւճիտի օլան Տիանն՝ պիր մահալտէ տեր. «Պէն պու զիւ՛իւմիւ իճատ էտէրիմ, լաքին տահա եէնի օլտուղու իչիւն՝ վագթէ հէվալէ էտէրիմ քի քէմալիլէթէ պալիզ օլունն» . Պէյլ ճաղ սէնէլէր զարժընտա թապիաթըլս միւհքէմ՝ վէ սապիթ օլուր: Իօգարտա զիբը օլունան զիւ՛իւմ՝ հայլի վագլթտան սօնկրա, Փատրէ Պաւնինին «Պիր Վուզուխսթ պիր զիւ՛իւմ իճատ էտիպ, քիլիսէ ալա օնա գարչը տուրմատըղը հալտէ, օնա ըիզա վերտիլինէ պիր իսպաթ տըր՝, մէհուր ֆէհվասը միւճիպիւնձէ՝ քիլիսէնին սիւքիւթի ըիզասը իլէ գապուլ օլունտու: Ա է իշպու գայիտէ միւճիպիւնձէ մէրգում՝ էֆքեարընըն պիրինի ալթընձը միւքեայէմէսինտէ, սահիֆէ ՅԱԶ, սապիթ էտէր: Բայէթլու փէտէր, տէտիմ, էյլէ իսէ քիլիսէ պէյնէլհա պուլունան ա՛տէթը ֆատիտէլերինին քեաֆֆէսինէ

ԻՏԻՄԱՆԻԿԵԹ ՈՒՍՈՒԼՆԻՆ ԱՃԱԿԻԱԿ ՆԵԹԻՃԵԼԵՐԻ :

Վէ ասլա թէֆթիշ էթմէմիշ օլտուղու հէփ քիթապ-
լարըն եանկըշըգլարընա , րէյ վէ րիգա վէրմիշ օլ-
մալը տըր : Փատորէ Պա՛ւնի իլէ միւճատէլէ էթ ,
տէտի , պէնիմ էթտիյիմ պիր նագլիյէթ տիր . նի՞
չիւն պէնիմ իլէ միւճատէլէ էտէրսին . լաքին իճրասը
օլմուշ պիթմիշ պիր շէյին իւզէրինէ տէ ասլա միւ-
ճատէլէ էթմէք լազըմ տէյիլ տիր : Պու սէպէպտէն
պէն սանա տէտիմ քի Պիր զիւ՛իւմ՝ միւրուրը զէման
իլէ պէօյլէ քէմալիյէթէ պալիղ օլտուղու հալտէ , ար-
թըգ քիւլիյէն միւհթէմիլ վէ էմին տիր : Ա՛ է պու
սէպէպլէ Գարամուէլ մուա՛լլիմ Լսասը ի՛լմի իլահի
՛նամ քիթապընը Տիանայա կէօնտէրտիյի վագըթ տէր .
«Տիանա՛ սապըգա միւհթէմիլ օլմայան չօգ զիւ՛իւմէլերի
միւհթէմիլէյէտի . վէ օլ զիւ՛իւմէլերէ թապի՛ օլան էվ-
վէլ կիւնա՛ճ իշէր իտի իսէ տէ , արթըգ պունտան
պէօյլէ կիւնա՛ճ իշէմէյերէք օնլարա զահիպ օլապիլեր՛» :

Աագիդաթ , րայէթլու Փէտէր , պիր առէմ սիզին
մուա՛լլիմէրինիղտէն չօգ շէյ էօյրէնիր իմիշ , տէտիմ :
Նի՞ճէ օլապիլեր , քի աչնի պիր շէյի էտէն իքի քիշի-
տէն՝ օնլարըն թա՛լիմաթընը պիլմէյէն կիւնա՛ճ իշէ-
պին , վէ պիլէն իշէմէսին : Լսյլէ իսէ օլ պիր շէյ
հէմ թա՛լիմ էտէր , հէմ տէ սատըգ չըգարըր : Պօ-
ղոստն սէօզիւ միւճիպինճէ Լլահըն նօմասու ինսանը
կիւնա՛ճքեար եախօտ միւճրիմ էտէր իտի . պու իսէ
ինսանը սուչսուզ էտէր : Բայէթլու Փէտէր , սանա
րիճա էտէրիմ , քի պու շէյի պանա պիր էյիճէ անկ-
լատասըն . վէ Քազուլիթլերինիղին սապիթ էթտիյի
պաշըճա մէսէլլերի պանա իֆատէ էթմէյինճէ սէնի
պրագմամ :

Եագըգ , տէտի փափազ , պիղիմ պաշըճա նիյէ-
թիմիլ Լնճիլին ճէմի կէրշէրիքլերինտէն պաշգա մէ-
սէլ վէ թա՛լիմաթ սապիթ էթմէք տէյիլ տիր . վէ

Ճիշդ լինելուն՝ Հէր սընըֆ քիմնէլէրէ նիզամ վէրմիշիզ, տէ-
յիւ էջիւնմէսի :

Հարաքէթիմիղին նիզամընտան տա աշիքեար կէօրիւ-
նիւր . պաշգալարըն նիզամսըզըզընա վէ կեվշէքըն-
յինէ թէհամմիւլ էթտիյիմիզ՝ թաւազիւ՝ միւզտէն նա-
շի տիր , տէյիլ մախտուէն : Պէջլէ էթմէյէ տէ
մէճպուր օլմուշուզ : Ը՛սիրիմիղտէ ինսանլար օլ տէ-
րէճէ պօզուլմուշտուրլար , քի օնլարը պիզէ ճէլպ է-
տէմէտիյիմիզ իչիւն՝ պիզիմ օնլարա ճէլպ օլունմամըզ
լազմ կէլիւր . պէջլէ էթմէտիյիմիզ հալտէ՝ պիզի
թէրք էտէլլէր վէ տահա զիյատէ քէօթիւլիւք իշլէ-
յիւ պիւսպիւթիւն Ֆէնա օլուրլար : Ա է պիզիմ
Վազուէիսթլէր օնլարը զապթ էթմէք իչիւն , հէր
թարզ ատէմլէրին զիյատէճէ մէյլ էթտիյի եանկ-
լըշըզլարա ըպէթ էթտիլէր , շէջլէքի կէրշէքընյէ
քէտէր վէրմէքսիլին Փայիտէլի գանուէլար սապիթ
էթտիւլէր , չիւն շիքէթիմիղին պաշըճա նիյէթի շու-
տուր քի , իմանըն Փայիտէսի վէ իլէրիլէմէսի իչիւն
ասլա քիմնէյի՝ ումուտքէսիլլիյինէ տիւշմէսին տէյիւ՝
թահգիւր էտիպ ըէտտ էթմէսին :

Իմտի պիզիմ՝ հէր ճինս ատէմլէր իչիւն գանոււն-
լարըմըզ վար տըր : Վուտտաս (պապարաֆ) էտէնլէր
իչիւն , փափալար իչիւն , քէշիշէր իչիւն , քիպարլար
իչիւն , գուլար իչիւն , զէնկինլէր իչիւն , թիւճճար
իչիւն , տէրտ վէ մէշագգաթ իչինտէ օլանլար իչիւն ,
Փուգարա իչիւն , տինտար գարըլար իչիւն , տինտար
օլմայան գարըլար իչիւն , էվիլէր իչիւն , վէ պէք-
եարլար իչիւն : Վէթիճէյի քէլամ՝ ա՛գլ ու պասի-
րէթլէրի իլէ պիր շէյ էքսիք պրագմամըշ տըրլար :
Լջլլէ իսէ , տէտիմ , ըուհպան կիւրուհի , պէյլատէ-
լէր վէ հէր սընըֆ քիմնէլէր իչիւն տէ գանոււնլար վար
տըր . պէն օնլարը տիյնէմէյէ հազըր ըմ :

Լչվվէլա գուտտաս էտէնլէրտէն պաշլպալըմ , տէ-

Պատարագ էտէնլէր հագգընտա ճիղվիթլէրին իճառ էթ-
տիյի ֆէնտլէր :

տի փափազ : Սէն էյի պիլիբոսին քի գուտտաս է-
տէնլէր պու կիւնքի կիւն նէ գատար ախզուիթա, նէ
գատար թիճարէթ էտէրլէր. պու քիմնէլէրի գապուլ
էթմէք լազըմ կէլսէ, Սուրբ Թոմասըն վէ աթալա-
ըն տէտիյի կիպի՝ Կիլիսէտէ ղայէթ չօգ Սիմոնա-
կանլար պուլունաճագ տըր : Պու սէպէպտէն շիրքէ-
թիմիզին փէտէրլէրի ագիլանէ տափրանըպ՝ գուտտաս
ախզուիթասը քէյֆիյէթինի նիզամա գօմաղա մէճ-
պուր օլտուլար . պու քէյֆիյէթի՝ Նսքօպարըն տէօրթ
հայվանլար թէսմիյէ էթտիյի զաթլարըն պիլիսին՝
եանի Վ ալէնչիանըն սէօզլէրինտէն անկլայապիլիբոսին :
Իշպու միւ էլլիֆին սէօզլէրի՝ պիր միւքեալէմէ խիւլա-
սասը տըր . վէ պու խիւլասատա Վ ալէնչիա հայը
եօլլար վէ թարիգլէր էօյրէտիր . վագաս պէնիմ էֆ-
քեարըմճա տա էն էյիսի պու տուր : Սահիֆէ 2039
տա շու վէճճ իւզըն եագար . «Պիր բուհանի իհսան
իչին ճիսմանի իհսան», եա՞նի պատարագ իչիւն ազ-
չէ «վէրիլտիյի հալտէ, ագչէ տէ պատարագա պահա
տէյի վէրիլտիյի թագտիրտէ՝ աշիքեար Սիմոնական-
ըզ տըր : Եթին պատարագը սէօյլէսին տէյիւ փա-
փազըն կէօյնիւնիւ խօշ էթմէք իչիւն վէրիլտիյի հալտէ՝
փափազ ագչէյի պատարագըն մէրամ ու մագսէտի տէյիւ
զանն վէ գապուլ էթսէ պիլէ՝ Սիմոնականըզ տէյիլ
տիր» : Պիլիմ շիրքէթտէն օլան Թաննէրոս տախի՝
«Սուրբ Թոմաս տա պու շէյէ գալըն տըր, զերա
օ՝ ճիսմանի իհսան իչիւն բուհանի իհսան վէրիլտիյի
հալտէ, ճիսմանի՝ պիր մէրամ ու մագսէտ կիպի վէրիլտիք-
տէ՝ Սիմոնականըզ տըր՝ տէյիւ աշիքեար էօյրէտիր», տէր
իսէ տէ, իւչիւնճիւ միւքեալէմէսինտէ սահիֆէ 1519՝
այնի Վ ալէնչիանըն տէտիյինի թէքէրրիւր էտէր : Պու
թարը իլէ պիղ ղայէթ չօգ Սիմոնականըզլար մէն՝

Պատարագ սեօյլէյէնլէր իչինն ճիզվիթլէրին իհտաս էյլէ-
տիյի ֆէնտլէր :

էտէրիզ : Օչիրա պիր առէմ ղայէթ քէօթիւ օլմալը
տըր քի պիր իհսան իչինն ազչէ վէրտիյի հալտէ , վէր-
տիյի ազչէյի՝ իհսանը էտէնէ տէյիլ իհսան էթմէյէ
պիր վէնէն , իլլա իհսանըն պահալը տէյիւ գըյաս
էթսին : Չինն պու էֆքեարտէ օլան՝ Լլահա հիչ
պիր վէճճլէ մագպուլ օլամալ . վէ պու նիյէթտէ օ-
լան առէմ հէման պուլունմալ : Պէն տախի գապուլ
էտէրիմ , տէտիմ , քի պու եօլու թուլմալա հէր ա-
տէմին քիֆայէթ միգտարը իզթիտարը վար տըր : Լչվ-
վէթ՝ պունա շիւպհէ եօգ տուր , տէտի փափալ :
Շիմտի կէօրտիլուն մի քի պիզ լութֆ իհսանը խու-
սուտունտա օլան շէյլէրի նէ գօլայ թարղ իլէ նիզա-
մա գօյմուշուլ : Շիմտի փափալարա կէլէլիմ՝ պի-
զիմ չօգ գանունլարըմըլ վար տըր , քի օնլարա ղայէթ
մէնֆա՝աթը տըր . մէսէլա՝ պիզիմ եիրմի տէօրթ իխ-
թիարլարըն սապիթ էթտիյի շու գանուն : (Միւքեա-
լէմէ . Ս . խանէ . 96) : «Պատարագ սեօյլէմէք իչինն՝
ազչէ ալան պիր փափալ , եինէ օլ պատարագ իչինն
թէքրար ազչէ ալա պիլնր մի» : Լչվլէթ , տէր Ֆի-
լուչիօ . չիննքի փափալ օլմասը ճիհէթիլէ , պա-
տարագըն պիր գըթա՝սը քէնտինին տիր , վէ օլ հիս-
սէսի օլան գըթա՝յը տէֆա՝ ազչէ վէրէնէ իթա էյլէ-
մէյէ սէլահիյէթի վար տըր . Ֆագաթ մէյքիւր գը-
թա՝տան էօթիլիւ պիլիլին պատարագ իչինն ալ-
տըրը ազչէ գատար ազչէ ալմամալը տըր , եալընըլ
պիր փայը , մէսէլա՝ պիր սիւլիսիւ իչինն ալմալը տըր :

Ֆիլ հագիգաթ , Բայէթլու ֆէտէր , իշթէ պու
քէյֆիյէթ՝ գապուլի վէ առէմը գապուլի միւհթէմիլ
օլան մատտէլէրին պիրի տիր . զիրա սէնին տէտիյին՝
Ֆիլուչիօնուն վէ Լչքօպարըն էֆքեարընա նազա-
րէն՝ շիւպհէսիզ իհթիմալ տըր : Լաքին պունու

Պատկազարըն քեարը իշխան ճիղիթլերին իհասա էթտիյի
թարիզլեր :

քէնտի իհթիմալիյէթի տայիրէսինէ պրագայլմ . պա-
նա կէօրիւնիւր քի օնուն մուղայիրինի տէ իտտա՝
էթտիյիմիլ հալտէ՝ աթիիւզ զէքր իսպաթլար իլէ
թաստիգ էտէ պիլլիւրիլ : Վիլիսէ Փագիր փափազ-
լարա՝ սէօյլէտիքլէրի պատարագլար իշխան ազչէ ալմա-
ղա իլն վէրտիյի հալտէ , մատէմ քի Մէզպահը պէք-
լէյէնլէր մէզպահտան հիսսէ ալմաղա շայէսթէ տիր-
լէր , օնլարա՝ պատարագը ազչէ իլէ Փիրուսթ էյլէ-
սինլէր , վէ էվէլյա քէնտիլէրիլ ալմագ ճայիլ օլան
լութֆլարտան քէնտիլէրինի քիւլլիյէն մահրում էթ-
սինլէր , տէմէզ : Հաթթա շունու տախի տէրիմ քի՝
«Փափազլար»՝ Պօղոսուն սէօպիւնէ նաղարէն՝ «էվվէլ
քէնտիլէր իշխան , վէ սօնկրա ճէմա՝աթ իշխան՝ պա-
տարագը սունմաղա պօրճլու տուրլար» . պու սէպէպ-
տէն օնլար պազգայարընը պատարագըն սէմէրէսինէ
իլհագ էտէպիլլիւրլէր իսէ տէ , քէնտիլէրինի հիւսնիւ-
րիզլէրի իլէ պատարագըն մէնֆա՝աթը քիւլլիյէսին-
տէն մահրում էտիպ պատարագըն պիր սիւլիւսի գա-
տար , եանի տէօրթ եա պէշ «օլտէյէ պէտէլ պիր շէյ
պազգասընա վէրէմէզլէր : Հագիգէթ , Քայէթլու Փէ-
տէր , էյեր պէն «իւրայէթլու» օլսա իտիմ , պու էֆ-
քեարը միւհթէմիլ էտէր իտիմ : Պու պապտէ չօգ
կիւճլիւք չէքմէզ իտին , տէտի . շիւնքի պունուն միւհ-
թէմիլ օլտուզու աշիքեսար տըր : Մտը կիւճլիւք էյի
վէ սօղորու էֆքեարա գարշը օլան զիւի՛մլէրտէ իհ-
թիմալիյէթ փէյտա էթմէքտէ տիր . պու իսէ եալը-
նըզ օլէօյիւք քիմնէլէրէ մախսուս տուր : Փատրէ
Պանի պու խուսուստա մէշհուր վէ միւթէպէր տիր :
Պու ա՛լիմ Վաղուսթ հէմ մէշհուր Մստուածաբան
էօյլէ Փէրասէթլի վէ գուրնաս տըր քի , փափազլարա
միւթալիգ օլան մէզքիւր սիւալին գապուլի վէ ա-

իբր պրտի պրտինէ զլատ շէյէրի իհթիմալ կէօթէրմէնին եօլու :

տեմը գապուլինտէ էթտիյի նափիլ թեֆթիչէրի վէ պուլտուղու գուվվէթլի խպաթլարը պիր ատեմ տիյ-նէտիյի հալտէ՝ մէմնուն՝ վէ մեօրուր օլուր :

Պիր պաշգա մահարտէ շէյլէ սէյլէր . (Յնունճու Միւքեալէմէ սահ, 474,) “ փափաղարը՝ հէր կիւն պատարագ սէյլէմէյէ մէճպուր էտիճի պիր գանուն գօնամաղ . զիրա պէյլէ պիր գանուն շիւպհէսիզ պա՛ղէն մահաչո՛ կիւնահ իչինտէ պուլունանլարը տա պատարագ սունմագ թէհլիքէսինէ պրագըր ” . Պու ճիւմէ իլէ եինէ օնունճու միւքեալէմէսինտէ , սահիֆէ 441 , տէր . “ ւէր կիւն պատարագ սէյլէմէք իչին ազէէ ալմըշ օլան փափաղար՝ հէր կիւն պատարագ սէյլէմէյէ մէճպուր տուրլար : Պատարագ սէյլէմէյէ լիւյաբաթըմըլ եոզ տուր տէյիպ՝ զամիրլէրինի ըհհաթ էտէմէղլէր , զիրա տայիմա թէվպէ էտէպիլլըլէր , վէ պու խուսուստա գուսուր էթտիլլէրի հալտէ , գապահաթ՝ պատարագը սէյլէտէնլէրին՝ տէյիլ տիր , իլլա քէնտիլէրին տիր ” : Պունտան գաթի՛ նաղար փափաղարըն պատարագընա մանի՛ օլապիլիը տահա պէյլիւք կիւճլիւքլէրի տէֆ՛ էթմէք իչին , մէղքիւր միւքեալէմէտէ շու սիւպլի տէ իլէրուտէ մուհարէր վէճհ իւղոէ հալլ էտէր . (Միւալ 32 . սահիֆէ 457 .) “ Պիր փափաղ՝ պիր մահաչո՛ կիւնահ վէ պիր զայէթ պէյլիւք գապահաթ իլլէմիշ օլտուղու կիւն՝ անիտէ իոսսոփանան՝ օլուպ պատարագը սէյլէյէպիլլի՛ր մի : Ա իլլալօպոս՝ Վափաք օլտուղու իչին սէյլէյէմէղ , տէր իսէ տէ , Սանկիոս՝ Բսլա կիւնահ իլլէմէքսիղին սէյլէյէպիլիւր , տէր : Պէն Սանկիոսուն էֆքեարընը հագըլը պուլուրում . վէ պու էֆքեսար իւղրէ հարաքէթ օլունմալը տըր ” : Բայէթլու զիտէր , տէտիմ , նէ՞ սէյլէյօրսուն , պէյլէ պիր էֆքեսարա նա՛

ճիվ վիթ փետերլերին իճատ էթտիյի պիր կիւզէլ մէսէլ :

սըլ իթիպար օլունապիլեր : Պէջէ պիր եօլունզ լուգտա պուլունան փափազ՝ պիր Պաւնինին սէօզիւ իլէ նէ՞ ճէսարէթ իլէ օլ կիւն միհրապա եագլաշա պիլեր : Աիւնա՛հ իշէնտիյի կիւն պատարագա ըուսսաթ վէրէն եէնի Վաղուխթ զիւի՛մլէրինտէն իսէ՛ Վիլիսէնին էսքի գանունլարընա իթաա՛թ էթմէք լազըմ տէյի՛մի տիր՝ մէզքիւր գանունլար պու թարլ կիւնա՛շլար իշէյէն փափազարըն պատարագ սէջլէմէսինի եասագ, եախօտ պիր միւտտէթ մէքս էտէրլէր իտի : Անին գուվլէի հա՛ֆրզէն զա՛իֆ տիր, տէտի փափազ : Աէչէնէրտէ սանա տէ՞մէտիմ մի քի շիրքէթիմիզին մուա՛լլիմլէրինտէն Ալլօթուն վէ Այէ՛ճինալտօնուն թա՛լիմաթը իւզըն՝ «Աիլագ խուսուսունտա էսքի շայրապետլերէ թապի՛» օլմագ Փարզ տէյիլ տիր, իլլա եէնի Վաղուխթլէրէ եախօտ Աստուածաբանլարա թապի՛» օլմալը իլ՛» :

Ավլէթ, տէտիմ, խաթրումա կէրլօր : հալ պու քի պուրատա տահա իգթիզալը շէյ՝ եանի՛ Վիլիսէնին գանունու վար տըր : շագգըն վար, տէտի պանա, լաքին սէն մուա՛լլիմլէրիմիլին շու կիւզէլ մէսէլէնի տէ պիլմէ՞զ մի սին քի «Վիլիսէնին գանունլարը հըֆզ օլունամազ օլտուգլարը հալտէ՛ ալա գուվլէթլերի գալմագ՛» : նիճէ քի Պիլիուչիօ տեր . «Պիլ Վիլիսէնին շիմտիքի լուղումունու աթալարըմըլտան էյի կէօրիւրիւզ՛» : Իֆրաթ սերթլիք իլէ փափազարը միհրապտան ըէտտ էթտիյիմիլտէ՛ պու գատար հիսապսըզ պատարագլար օլամայաճաղընա ա՛գըն էյի էրէր : Պատարագըն քէսրէթի իսէ՛ Ալլահա օլ գատար շան ու իզգէթ, վէ ճանլարա օլ գատար Փալիտէ տիր, քի պիլիմ փատրէ Ալլօթ իլէ ճէսարէթ էտէրիմ տէմէյէ («Աիլամ քիթապընըն սահիֆէ 611 Աուբէնին թապլը,») քի «Տէյիլ եալընըզ հէփ էր-

Ճիւղիւթլերն քեշիշերէ էթտիյի միւսաստէ :

քեքլեր վէ հէի գարլար , իլա տուկուսուղ մախ-
լուգլարըն վէ հայվանլարըն տախի պատարագ սէօյլե-
մէք իշիւն փափազ օլմասը միւմքին օլսա խոի' , եինէ
օլան պատարագլար ալ սայլապիլիլիլէր խոի :

Ալէն պու եօլուղ վէ եագըշըգըղ միւլահաղայա
օլ գատար թա՛ճիւպ էթտիմ քի , ապա գարշըղզ
վէրմէտիմ : Աքին քէնտի սէօհպէթինէ տէվամ էտիպ
տէտի . փափաղլար իշիւն պուգատարը եէթիշիւր . հէր
շէյի տէսէմ չօգ ուղուն օլուր . շիմտի Վէշիշերէ կէ-
լէլիմ : Պունլարըն տա էն պէօյիւք միւլքիւլաթը ,
քէնտի ամիրլէրինէ իթաա՛թ էթմէք պօրճլարը տըր .
վէ լաքին պիլիմ փէտերլէր պագ օնա տա նասըլ
էօշիւ գօմուշար տըր : Հիրքէթիմիլտէն օլան
Գասթրօ Ռալուս (Քիթապ . Միւճաս . ախպ .
Բ . սահ Ծ .) տէր : «Պու շէյ միւճատէլէյէ շայես-
թէ տէյիլ տիր . քէնտի իւղէրինէ միւհթէմիլ էֆ-
քեարը օլան պիր Վէշիշ , քէնտի ամիրինին էֆքեարը
ղիյատէ միւհթէմիլ օլսա պիլէ , օնա իթաա՛թ էթ-
մէյէ ապա պօրճլու տէյիլ տիր . զերա օլ վագըթ՝
Սանքէզին սէօղիւ միւճիպինճէ՝ Վէշիշին քէնտինէ
ղիյատէ միւհթէմիլ կէօրիւնէն զիւի՛միւ գաուղ
էթմէյէ սէլահիյէթի վար տըր : Աէ ամիրինին
էմրի հագգ վէ տօղրու օլսա տախի , օնա իթաա՛թ
էթմէք ֆարպ օլմալ պերա նէ գատար հագգ
վէ տօղրու օլսա՛ հէր խուսուստա վէ հէր թարպ իլէ
հագգ վէ տօղրու օլամալ , անճագ իհթիմալ իւղրէ
հագգ վէ տօղրու օլապիլիլիլ : վէ պէօյլէճէ սէն օնա
իթաա՛թ էթմէյէ իհթիմալ իւղրէ պօրճլու սուն , վէ
իհթիմալ իւղրէ պօրճլու տէյիլ սին՝ : Քայէթլու
Փէտէր , տէտիմ օնա , պու իքի նէվ՝ իհթիմալի-
յէթտէն հասը օլան կիւղէլ կիւղէլ մէյվէլէր պա-
նա էյի կէօրիւնմէղէր : Աքին շիմտի պու զայէթ

Հիգ վիժերին խրոմեթեարարա վերտիյի պինամուս բուխ սաթար :

չօգ իսթիմալ օլունույօր, տէտի . վէ չօգ ուզաթմամա մագ իչին , սանա եալընրղ եօլսուղ հալէրի իչին մանասթըրլարընտան գօվուլմուշ օլան Վէշիշէր հագգընտա՝ շէրիբիմիղ օլան մէշհուր Մօլինանըն սէօղիննիւ զերբ էտէյիմ : Ալինէ շէրիբիմիղ պուլունան Նարօպար տախի օնու շու սիյագ իւզըն զէրբ էտէր : (Միւրեալէմէ . Զ . խանէ 111 :) Մօլինա տէր . «Մանասթըրլարնտան գօվուլմուշ օլան պիր Վէշիշ թէքրար օրայա տէօնմէք իչին իսլահը նէֆօ օլմաղա պօրճու տէյիլ տիր, վէ սապրգա միւթէհաճիւտ պուլունտուղու իթասաթ եէմինինէ պաղը տէյիլ տիր» :

Իսթիմալ վէտէր , տէտիմ , էօլէ իսէ եկեղեցական կիւրուհի՝ իսթէտիյի կիպի բահաթմա մալըք օլմուշ տուր : Պէն կէօրիւրիմ քի Վազուիսթէրինիղ օնլարա չօգ ինսանիյէթ վէ հարտըմ էթմիշ տիրէր . վէ պու շէյէրի սայքի քէնտի սա՛ատէթը մախսուսէլէրի իչին էթմիշ տիրէր : Իճթիմալ տըր քի պաշգա մէրթէպէ վէ հալ իչինտէ պուլունան քիմնէլէրէ տէ պու գատար ինսանիյէթ կէօսթէրմիշ օլալար Նաքին հէր քէս քէնտիննէ իմտատ էթմիշ օլա իտի տահա էյի օլուր իտի : Իճթիմալ տըր քի , տէտի փափաղ , ինսան գըսմը քէնտիսի իչին պու գատար էյիլըք էտէմէղ իտի : Պիզիմքիլէր էն պէօյիւբտէն էն քիւշիւյէտէք հէփիսի իչին պիր կէօնէ մուհապպէթլէ չաղըտըլար . պունու տա սանա անկլաթմագ իչին , խրոմեթեարարա միւթալիգ օլան գանունլարըմըզ սանա իֆատէ էթմէյէ մէճպուր իմ : Պիղ հօլսուղ վէ նիղամբըղ աղալարա խրոմեթ էտէն էճի ինսաֆ խրոմեթեարարա վագի օլան սրգընթըլարը հաֆիֆլէթտիք , վէ կիւճիլլէրի գօլալաթտըգ : Օլիւրա խրոմեթեար գըսմը աղասընըն հէր հօլլատըզ

ձեզ վիճելեն խըզմեթքեարարա վէրտիյի բուխսամբար :

Եկրէ կիթմէստ՝ էթմէյինտէն օլուր , պիւթիւն պիւթիւն իթա՛աթ էթմէք տէ գամիրինէ տօգանըր : Իմտի խըզմեթքեարարը տա թէսէլի էթմէք իչիւն եիրմի տէօրթ փէտէրլէրիմիզ (Մ)ւքեալէմէ . է . 223) օնլարնն ըսճաթ զամիր իլէ էտէճէք խըզմեթքեարինի պիրէր պիրէր եազտըլար : Իշպու իշար օլունանլարնն պիր գաջը շունլար տըր . «Մ»էթթուպար վէ Տէտիյէլէր կէօթիւրմէք . գամիուլար վէ բէնչէրէլէր աչմագ . փէնչէրէյէ չըգմագ իչիւն աղալարննա իմտատ էթմէք . չըգտըղը վագըթ մերտիվէնի թութմագ . պունլարնն ճէմիսի մէզուն վէ զարարըզ շէյլէր տիր : Մ է շիւպճէսիզ տիր քի , փէնչէրէտէն իշերի կիրմէք էվսաճապըննա խըյանէթ էթմէք օլտուղու էճիլտէն՝ ներտիվէնի թութմագտա իթա՛աթսըզ պուլունսալար , Ֆիվզ էլատէ աղըր սիթէմլէր իշլէթմէյէ մագճար օլաճագլար տըր» :

Կէօրիւրմիտին քի պունլար նէ գատար ա՛ղըլը վէ սըրալը գանոււլար տըր : Պէն եիրմի տէօրթ ճ՛իլզ վիթին քիթապընտան՝ պունտան էյի վէ միւթէպէր շէյ մէէմուլ էթմէզ իտիմ՝ տէյիւ ճէվապ վէրտիմ : Իւքին փափազ տէտի . Պիզիմ փատընէ Պանի տէ խըզմեթքեարարա էօյրէթտի քի՝ քեար վէ մէնֆաթլարննա պագմայարագ , պու ճէմի պօրճլարը սաֆտէրունլուզ իլէ աղալարննա էտա էթսինլէր : Մ է օ պու շէյի կիւնասլար Ֆիճրիսթինտէ պիր էյիճէ աչմըշ տըր : Մակֆէ 710 . «Խոստովանաճայր օլան փափաղար էյի պիլսինլէր քի , տէր , էտէպ ու էրքեաննա մուղայիր ճարաքէթլէրտէ աղալարննա խապէր կէթիրիպ կէօթիւրէն խըզմեթքեարար՝ աղալարննն կիւնասըննա ըրգա վէրտիրլէրի ճալտէ՝ արձակում ալաճագլար : Իւքին ճիսմանի մէնֆա՛աթլարը իչիւն էթտիրլէրի ճալտէ՝ պունուն մուղայիրինի տէյէպիլիրիզ :

ճիշդութեամբ՝ Ֆիլիք կելմնճէ, քէնտի թալիմաթլարնա գտոր-
շը կելուրէր:

Պունու եթմէք իսէ փէք դօւայ տըր . զիրա եալընըզ
զաՏմէթինի չէքտիբլէրի կիւնաՏլարա նի՛չիւն ըէյ
վէ ըիզա վէրսինլէր”:

Մէղքիւր Պաւնի՛ մաՏիյէ եախօտ մա՛աշարըն-
տան խօշնուտ օլմայան խըզմէթքեարլար իչիւն տէ շու-
գանունու իՏտաս եթմիշ սիր: Պու տա մէղքիւր
ՖիՏրիսթատ մէվճուտ տուր սաՏիֆէ . 213, 214. ալ-
թընճը (թապ) : «ՄաՏիյէ վէ մա՛աշարը իչիւն (թէ-
չէքքի էտէն խըզմէթքեարլար ա՛ճէպա աղալարընըն
մալ վէ ազչէսինտէն կիզլիճէ աղպ՛ սնու արթըրս
պիլըրլէ՛ր մի . շէօյլէ քի՛ մաՏիյէ վէ մա՛աշարը չէք-
տիբլէրի զաՏմէթի միւթապըզ կելսին : Պա՛ղը խու-
տուսլարսա պ ընու էտէ պիլըրլէր . մէսէլա նէ վազըթ
Տալէրի էօյլէ ֆազիլ սիր քի , Տէր նէ մա՛աշ վէ
մաՏիյէ վէրիլսէ , գապուլ եթմէյէ մէճպուր տուրլար .
վէ նէ վազըթ քի պաշգա խըզմէթքեարլար սալիը
նէրլէրտէ զիյատէ մա՛աշ վէ մաՏիյէ ալըրլար”:

Բայէթլու զէտէր , տէտիմ , իշթէ Մլպալը ՅօՏան-
նէսին եթտիյի տէ պիւսպիւթիւն պու գանունա մու-
թապըզ օլմուշ տուր : Քափալ տէտի . Զա՛նկը Մ.Է
պալը ՅօՏաննէս , նէ՞ տէմէք իսթէրսին : Բայէթլու
փէտէր , տէտիմ , սէն 1647 տէ պու շէՏրտէ վազի՛ օ-
լան շէյլէրի պիլմէ՞զ մի սին . ունութմու՛շ մու տուն ,
օլ վազըթ սէն նէրէ՛տէ իտին : Քարիլոտէն զայթթ
ուղազ՛ շիրքէթիմիղէ միւթալիզ պիր մէրթէպտէ զա-
միր վազա՛ալէրինի էօյրէտիր իտիմ : Աէօրիլօրում
քի , Բայէթլու զէտէր . սէն տէտիյիմ քէյթիյէթի
ասլա պիլմէ յօրտուն . շիմտի ծնու սանա նազլ եթմէք
իճապ էտէր : Աչէնլէրտէ միւթէպէր զաթըն պիլրի
ծնու պիր մաՏալտէ նազլ էտէր իքէն , պէն տէ օ-
րատա պուլու՛նուպ՛ քէյթիյէթի վազըթ օլտում : Մէղ

ԻՏԻՄԻՆԻՅԵԹ ԹԱՂԻՄԱԹՆՆԸՆ ԱՆՄԵՐԵԼԵՐԻ :

քիւր զաթ շու վէճճ իւզոն Տիբեայէ էյլէտի : Եւրպալը Տօճաննէս՝ Սէն-Դադ տէնիլէն սօգադտէ՝ Գլէրմանուն մէքթեպինտէ՝ սէլէֆլէրինիլէ խրզմէթ էտէր իւտի . մա՛աշընտան եախօտ մաճիյէսինտէն խօշնուտօլմայրայ , խրզմէթինին պէտէլինի ալմագ նիյէթիյլէ՝ պիր միգտար էշեա սիրգաթ էյլէտի : Շիրքէթիւնիզին փէտէրլէրի պու շէյէ ալեաճ Օտուդարը կիպի , մէրգուսնո՝ խրսրըլըգ էթմիշ տէյիւ շիքեայէթ էտիպ՝ Տապս էթտիրտիլէր . վէ մուհաքէմէյի 1647 Եւրոպիկն ալթընճը կիւնիւ Շաթէլտէն գալտըրտըար . էթրաֆըյա խաթըրմտա տըր : Պունունապլ էտէն զաթ Տէր պիր շէյի թաֆսիլէն Տիբեայէ էթմիշ օլմասա խտի , ինանմամըլ միւմբին տէյիլ խտի : Սէֆիլ Տօճաննէս՝ չօգ սիւալէրտէն սօնկրա , շիրքէթինիլէ միւթալիգ էշեատան պիր գաջ գալայ գապլար ալմըշ օլտուղունու իգրար էթտի իսէ տէ , էթտիյի սիրգաթ տէյիլ տիր , տէյու խտա էտէրէք , թէպրիյէյի զիւմէթ իչիւն՝ Փատրէ Պանինին պալատէ մէզքիւր թաղիմաթընը զիքը էյլէտի , վէ քէնտինէ՝ զամիր վազաւէրինի վէ պու թաղիմաթը տախի էջրէտէն Շիլըվիթին թաճրիաթընը տա Տաքիմլէրէ կէօսթէրտի : Պու շէյին իւզէրինէ մուհաքէմէ գօմիսիօնունուն զայէթ մէշճուր պիր ա՛ղասը օլան Պարօն տը Սօնթրուտ՝ քէնտի վիւիւմինի պէյան էտէրէք տէտի քի , «Պէն մինասիպ կէօրմէմ՝ քի օլ փէտէրլէրին պէօյլէճագգսրըլ , գարարըլ , վէ ճէմի՝ թապի՛ր՝ ալլաճանի վէ ինսանի շէրիա՝ թա մուղսպիր , վէ միլլէթլէրի խարապ վէ խրսրըլըլը սապիթ էտէն պիր թաղիմաթը Տավի պիր թաճրիաթը իլէ պու գապաճաթըլը ճէզասըլ գօյվէրէլիմ : Իլլա մինասիպ կէօրիւրիւմ , քի պու սատագաթըլը շակիրտ մէքթէպ գափուսունուն էօնիւնտէ պիր փրանկապէնտ էլի իլէ զարպ օլունսուն . վէ ագապինճէ՛

ԻՆՏԻՄԱԼԻԵԹ ԹՎԻՄԱԹՆՆՆ ԵՒՄԵՐԵԿԵՐԻ :

զարպ էյէյէն փրանկապէնտ մէզքիւր Շիզիթին խրոսրուրգ Թա՛լիմաթնը հապի օյան քիթապարընը պանէն եագսըն . վէ Շիզիթիէրէ շէտիտ Թէնպիհ օլունսուն քի պիր տահա պէօյէ Թա՛լիմաթ էօյրէթ-մէսինյէր , եօխսա էօլիմէ միւսթահազգ օլուրլար՝ : Պու սիճիլ զայէթ մագպուլ օլուղու իչիւն՝ օնուն իճրասընա պէքլէնիթ իտի իսէ տէ , օլ էսնատէ պիր շէյ վագի՝ օլուպ , շէրիա՛թըն սիճիլ ի կերի գալտը : Մահպուս պիր Թագրիպ նապէտիտ օլուու . վէ օլ քէյֆիլէթ իւղէրինէ պիր տախի պիր շէյ սէօյլէմէտի . էօյլէ քի Ալպաը Յօհաննէս գապարը կերի վերմէքսիլին հապստան չըգտը : Մէրգում պիղէ պունու նագլ էթտի վէ տէտի քի Պարոն տը Մօնթրուժուն սիճիլ Շաթլէնին միւղաքքէրէ քիթապընտա մէվ-ճուտ տուր , վէ հէր քէս օնու կէօրէ պիլիթ : Պիղ պու նագլիլէթտէն զայէթլէ շալ վէ մէսրուր օլուուգ :

Մէն պէօյլէ նագիլլէր իլէ իսթիհլա՞ մը էթմէք իսթէրսին , տէտի փափազ . պունլար պօշ շէյլէր տիր . պէն սանա փէտէրլէրիմիզին գանունլարընը սէօյլէյօրում , սանա քիպարլար հագգընտա օյան գանունլարը տա իֆատէ էտէճէյիտիմ , սէն մինասիպէթսիլ նագիլլէր իլէ սէօլիմիւ գարշըլատըն : Պէն , տէտիմ , պու քէյֆիլէթ հագգընտա ոսնա պիր էլլէմ իսպէր վէրմէք իչիւն օնու մուսթասարճա նագլ էթտիմ . զիրա սիղ իճթիմալիլէթ Թա՛լիմաթնը սապիթ էթտիլիսիլ վագըթ , օնու ունութմուշ սունուգ : Մէ տէյօրսուն , աէտի փափազ , մէզքիւր Թա՛լիմաթտա էքսիլլէր օլա պիլիթ մի , օլ գասար ագ՛ըլը քիմնէլլէր օնու կէօլտէն կէչիրտիլլէր , վէ օլ գանունլարը իսթիմալ էթտիլլէր : Պէն օնա ճէվապ վէրտիմ . լքսիլլէր շունտա տըր , քի սիլ միւհթէմիլ զիւլիմէրէ Թապ՛ի օլանլարը կերէք Ալլահըն ինտինտէ , վէ

Բասթալ ուսթալըդ իլէ :

Կէրէք զամիր խուսուսունտա էմին էթտինիլ . զիրա սէնին սէօղլենէ պագարագ, պիր տիրայէթլու մ՛ալլը լիմին սէօղլենէ թապի օլան՝ պու խուսուսլարտա էմին տիր : Միլ խոստովանահայրլար թարաֆընտան տա օնլարը էմին էթտինիլ . շինքի իհթիմալ իւզըն օնլարա «*բոյն*» վէրմէյէ փափաղարը մէճպուր էթտինիլ . հաթթա «*բոյն*» վէրմէմէյի օնլարա մահացու կիւնահ տոտ էյլէտինիլ : Աքին հաքիմլէր թարաֆընտան օնլարը ալա էմին էթմէտինիլ . օնլար՝ սիլին միւհթէմիլ զիւիւմլէրինիլէ թապի օլտուզլարը իլին, տայագ եէմէք վէ ասըմագ թէհլիքէսինտէ պուլունուրլար . իշթէ պու պիր պաշլըճա էքսիթլէ տիր : Հագըն վար, տէտի փափաղ . պէն սէնին տէտիլինէ պէյէնիրիմ : Ֆագաթ խոստովանահայրլար իւզէրինէ օլտուզու գատար, հաքիմլէր իւզէրինէ հիւքիւմաթըմըլ եօգ տուր . զիրա խոստովանահայրլար զամիր վագաալէրի իլին, քէնտիլէրինի պիղէ թէպիմ էթմէյէ պօրճու տուրլար . վէ օնլարա աշըգտան պիլ հիւքմ էտէպիլիլիլ :

Այի անկպօրում, տէտիմ . ֆագաթ խոստովանահայրլարն հաքիմի օլտուզունուլ միսիլիւ՝ հաքիմլէրին տէ փափաղարը տէյիլ մի սինիլ : Միզին հիւքիւմէթինիլ չօգ կէնիշ տիր, միւհթէմիլ էֆքեար իւզըն գապահաթ իլէյէնլէրի գօյ վէրսինլէր տէյի օնլարը մէճպուր էտին . եօխսա՝ օնլարը «*բոյն*» «*բոյն*» գաթ էյլէյին, շէյլէ քի իհթիմալլէթ թալիւմաթը թահգիր օլմասըն, վէ թէֆէքքիւր իլէ կիւնահսըլ կէօսթէրտիլիլ թալիւմաթլարը իճրա էտէնլէր ճէզայա միւսթահագ օլմասընլար . Պէյլէ էթմէտիլինիլ հալտէ՝ նա՞րը շայիրտ պուլա պիլիբոսինիլ : Պու պիր միւթալա օլունահագ մատտէ տիր, տէտի փափաղ, իհմալ էթմէյէ կէլմէլ . պէն պունու պիլ-

Իհիմնալեթ թալմաթընը բետտ էտեր:

զիմ շիրքէթիմիզին պաշ ամիրի օլան զաթա ա'րղ էտէճէյիմ: Լաքին քիպարլար հագգընտա պէնիմ սանա իֆատէ էտէճէյիմ գանունլարա մանի օլմամագ իչիւն, պալատէ իֆատէ էյլէտիյին խապէրի պաշգա վագթէ պրագապիլի իտին. պիր տահա պանա պէշյլէ հիքեսայէլէր նագլ էթմէզսէն, սանա քիպարլար հագգընտա օլան գանունլարը թարիֆ էտէրիմ:

Պու կիւնլիւք պու գատարը քեսաֆի տիր. լիւրա պիր սէօհպէթ արասընտա թահսիլ էթտիյիմ շէյլէրին քեսաֆէսիսին պիր մէքթուպա սըղտըրամամ:

Պագի ◊ ◊ ◊

ՅԵՏԻՆՈՒ ՄԷՔԹՈՒՊ

Քաղուխաթլէր էֆքերարընճա նիյէթ տօղըուլթմանըն ուսուլի. նամուս վէ վարիյէթին մուհաֆաղար իչիւն՝ փափաղարա վէ քէշիչլէրէ պիլէ ատէմ էօլտիւրմէյէ իզն վէ ըուխսաթ վէրիլիւր: Քարամուէլին թէքլիֆի օլան շու աճայիպ սիւալ, ես'նի՝ Յանսէնեանլարը էօլտիւրմէյէ լ'իզվիթլէրէ ըուխսաթ վա'ր մը տըր:

Փարիզտէն. Լպրիլ 25. 1656.

Պէնիմ Լֆէնտիմ,

Պէն Լպալը Յօհաննէսին քէյֆիյէթինի հիքեսայէ էտիպ, տիյանէթլու փափաղըն շիրագէյի քէլամընը գաթ՝, վէ օնու աղաճըգ կիւճէնտիրմիշ օլտուղումտան, պիր տախի օ մագուլէ քէյֆիյէթլէր նագլ

Ճիզվեթէրն՝ Բիպարար հագղընտա միւսաստէսի :

Էթմէյէճէյիմի սէօզ վէրիպ , մերգուժուն կէօյնիւնիւ ալտում . պունա պինաէն թէրրար սէօճպէթինէ աղազ էտիպ՝ Ճիզվեթ Բապուիսթլէրին քիպարար հագղընտա վէրտիքլէրի գանունլարը հէման շու աթիիւ պէյսն քէլամլար իլէ իֆատէ էյլէտի :

Էյի պիլերսին քի , տէտի , քիպար մաղուլէսի ա- տէսլէրին պաշըճա նէֆասնիյէթլէրի՝ ի՛թիպարարը տըր . վէ օնլարը տայիմա քրիսթիան տինինէ մուղայիր զուլմու թէատտիլէրէ իճթիսար էթմէյէ թաճը քէտէն պու խուսուս տուր . շէօյլէ քի՝ շերքէթիմիզին փէտեր- լէրի՝ օնլարըն զաճաֆիյէթինէ միւսաստէ պիրլէ՝ մէզհէ- պին շիտաէթինի ճիւզի թէսքին էթմիշ օլմասալար , օն- լարըն քեաֆիֆէսինի խոստովանանք սօլապլարընտան գօլմագ իճապ էտէճէք իտի : Աքին փէտերլէրի- միզ Ալահա օլան աշղլէրինտէն , վէ պու տիննա- նըն ինսանլարընա օլան դարնտաշըդ մուհապպէթին- տէն նաշի՝ ինճիլէ պէա՛թ էթմէք իսթէտիքլէրինտէն , ֆիքրլէրինին ըըզը իլէ հէր շէյի հագղանիյէթ իւղ- րէ թա՛տիլ էթմէնին ուսուլ վէ թարիզինի պուլմաղա մէճպուր օլտուլար . շէօյլէ քի ինսան գըսմը պու տինն- ետտա զա՛միրինէ սօգանմայարագ ատէթ իւզրէ իս- թիմալ օլունան թարղ իլէ ի՛թիպարընը հըֆիլ էթ- մէյէ գատիր օլունն , վէ պիրի պիրինէ մուղայիր կէօ- բինէն իքի շէյլէրի , եանի տիյանէթի վէ ի՛թիպարը պիր եերտէ մուհաֆաղա էտէ պիլսին :

Պագաթ պու նիյէթ հէր նէ գատար ֆայտէլի իտի իսէ տէ , օլ գատար տա իճրասը կիւճ իտի . շիւն զանն էտերիմ քի սէն պու շէյին ա՛ղամէթինի վէ կիւճիլիլինի էյի կէօրիւրսին : Պէն չօգ թա՛ճիւպ է- տէյօրում , տէտիմ , պիր սօուգ թարղ իլէ : Թաճիւպ մի էտէյօրունն , տէտի . ինանըրմ . զիրա չօզլար թա- ճիւպ էտերլէր : Պիլմէ՛ցմիսին քի պիր թարաֆտան

Ճեզգիթիւնն՝ «Դիւթ տօղրուլթմազ» թաղմասթը :

Հերիա՛ծը Խնճիլ «քէմլէյէ պէտէլ ասլա քէմլիք էթմէմէք, վէ ինթիգամը Լլաճա պրապմազ» թէն պիճ էտէր, տիկէր թարափտան տա տիւնեանըն շէրիա՛ծը ինսանլարըն սէպէպսիզ մազըւմ օլմասընը մէն՝ վէ էքսէրիէ տէ ինսան տիւշմէնլէրիսի դաթլ վէ ի՛տամ էտէր : Պունտան զիյատէ պիրի պիրինէ զըտտ շէյլէր կէօրմիւշ մի սին : Պու ճլմմէ էլէ՛ փէտէրլէրմիզ պու թարզ շէյլէրի պիրի պիրինէ թաթպըզ էյլէտիլէր, տէտիմ իսէ, Պէն թա՛ճիւպ էտէյօրում, տէտին : Լայէթլու փէտէր, Փիքրիմ էյիճէ անկլաշըմատը : Պէն փէտէրլէրինտէն օլ գատար շէյլէր կէօրմիւշ օլմասա իտիմ, վէ պաշըալտըն ինտինտէ միւմքինսիզ օլան շէյի օնլար գօլայըզ իլէ եափապիւլըր օլտուղունու պիրմէսէ իտիմ, Տագիգէթ տէտիւյին շէյլէրի միւմքինսիզ ատտ էտէր իտիմ՝ Լաքին պէն ինսնըըմ քի օնլար պիր եօլ պուլմուշար տըր : Տալ պու քի օլ եօըու պիրմէտիյիմ իշիւն թա՛ճիւպ վէ իսթիզըապտէ գալմըշ ըմ՝ իմտի սիգէ բիճա էտէրիմ, քի օնու պանա պէյան էտէսինիլ :

Մէն պու էֆքիարտա օլտուղուն իշիւն, տէտի, մաթլուպունու էթմէք պանա ֆարզ տըր : Լշըլէ իտէ պիլ քի պու փիւր Տիքմէթ գանունն նէյէնի՛նիլ քօրըն-լիմանն ա՛ղիմ գայիտէսի տիր, վէ պիղիմ ի՛լմի տիլազըմըգտա (քարոյախա՛ն) իշպու գա՛խտէ օլ գատար էլլէմ վէ դըյմէթլի սայըմըշ տըր, քի պէն օնու Տէման իճթիմալիէթ թա՛լիմաթը իլէ միւսալի թուլմաղա ճէսարէթ էտէրիմ : Պունունն պիր գաջ ֆասլլըրինի՛ մուգատտէմ թարիֆ էյլէտիյիմ գանունլարտա ազ չօզ միւշաճէտէ էյլէտին : Պիլ ֆարզ՝ Խըզմէթքեարլար պա՛ղը զօր քէրթէլէրտէ աղալարընա բաճաթ զամիրլէ խապէր կէթիրիպ կէօթիւրէպիւլիլէր, տէտիյիմտէ, անկլա՛մատընմը քի պու շէյ կա-

Նիյեթի ասորուլուսպ՝ հոգգանիյեթսիղիք էթմէյե բուխասթ :

ըննւզ վասիթա օլտուզլարը շէրրտէն նիյեթլերինի տէյիշթիրմէք վէ շէվիւրմէքլէ, վէ եալընրլ օլ մինասիպէթլէ դապանաճազլարը մէնֆա՛աթա սոզորուլթմազլէ օլուր : Իշթէ նիյեթ սոզորուլթմազ պու տուր : Հ ունու տախի կէօրսիւն, քի իհասն իջին ազգէ վէրէնէր, պու թարզ իլէ նիյեթլերինի սոզորուլթմա տըզլարը հայտէ, սահիհ Սիմոնական օլուրլար : Լաքին պէն շիմտի իսթէրիմ քի պու պէօյիւք գախտէի ատէմ գաթլ էթմէք հազգընտա սանա էյիճէ պէյան էտէյիմ . (ղիրա պու դանուն իէք չօգ քերթէլէրտէ գաթիլի գապաաթսըզ չըգարըր, վէ սէն պու խուսուսլարտան գանունու մէզքիւրիւն հէր շէյե գատիր գուվէթիինի անկլայա պիլիբոսին : Պէն շիմտիտէն կէօրիւյօրում քի, տէտիմ, օնուն իլէ հէր շէյե իլըն վէ բուխասթ օլապիլէճէք . վէ օնուն էլինտէն պիլր շէյ գուրթուլմայաճազ տըր : Փափաղ ճէվապ վէրտի . Սէն տայիմ պիլր ուճտան օ պիլր ուճա կէչէրսին . սէն պու թապիաթընտան ֆարիղ կէլմէլի սին : Օլիրա պիլիմ հէր շէյե իլըն վէ բուխասթ վէրմէտիլիմիզը ճիւզը անկլամազ իջին, պիլմէլիսին, քի պիլզ պրազմապըլ քի պիլր ատէմ՝ կիւնաճ իշէմէյե նիյեթը մախսուսէսի օլուպ՝ կիւնաճ իշէսին . վէ պիլր քիմսէնին՝ պիլր ֆէնա հարաքէթտէ ֆէնալըգտան պաշգա պիլր մերամ ու մաքսէտի օլմատըղընը, վէ պու ֆիլիտէ ինատ վէ խրար էյլէտիլիինի կէօրտիլիւմիւղ հալտէ՝ գարը օլտուն էլրէք օլտուն՝ ապա սիննինէ վէ թիւթպէսինէ պագմայարապ՝ օ մազուլէ քիմսէյե աշախոճ վէրմէղիլ : Լաքին պիլր քիմսէ պու սէֆիլ հայտէ եախօտ պու իսթիտաստէ պուլունմաարըր սուրէթտէ՝ օնուն նիյեթինի հոգգոլմէադա չալըլըրըլ եանի՝ կիւնաճ օլմայան պիլր շէյի քէնտի հարաքէթիինէ

Նիյէթի սօզրուսուպ՝ Ինճիլէ գարշը էթմէք :

մերամ ու նէթիճէ էթմէյէ օնա թէքլիֆ էտերիլ :
 Կէրչի էլիֆլատէն կէրթիյի գատար՝ մէմնուսթտան օ-
 լան շէյլերտէն ինսանլարը Փարիլ կէթիքմէյէ չար-
 շըր իսէք տէ, պիր հարաքէթի մէն՝ էտէմէտիյիֆիլ
 հարտէ տէ, պարի նիյէթի փագ էյլէրիլ . վէ պու
 թարզ իլէ Ֆէնալըզ նէվինտէն օլան շէյի նէթիճէ-
 նին փաքլըլը իլէ իսլահ էտերիլ : Ա չ իշթէ փե-
 տերլէրիֆիլ պու սէպէպէ մէպնի բուխսաթ վէրտիլէր
 քի պիր ատէմ նամուսունու վիգայէ էթմէք քերթե-
 սինտէ ճէպը գուլանապիսին : Օ իրա պու ախէր
 թարզ իլէ օլամալ, անճագ նիյէթինի պէօյիք կիւ-
 նահ օլան ինթիգամ արզուսունտան չէվիլմէքլէ, վէ
 նամուսունու վիգայէ էթմէք արզուսունա սօզրուլթ-
 մագլէ օլուր . վէ պունա փէտերլէրիֆիլին գանունու-
 նա նալարէն՝ բուխսաթ վէրիլիլ տիր : Օ նլար պու
 թարզ իլէ կէրէք Ալլահա վէ կէրէք ինսանլարա օ-
 լան ճիւմլէ պօրճլարընը իճրա էտերլէր . շին ա՛մէլ
 ու հարաքէթէ բուխսաթ վէրմէքլէ տիւնէայը խօշնուս
 էտերլէր, վէ նիյէթլէրի փաք էյլէմէքլէ տէ Ինճիլին
 քէլամընը հըֆիլ էթմիլ օլուրլար : Իշթէ աթալարը-
 մըլ պու շէյի ապլա վագըրֆ օլամասըրըր . պու գո-
 նունուն շան ու շէօհրէթի փէտերլէրիֆիլի գէ թաճի տիր
 սէն շիմտի պու շէյի փէք էյի անկլատըն : Չօդ է-
 յի անկլատըմ, տէտիմ : Միլ պիր ա՛մէլին գահիր
 վէ ճիսմանի Փիի՛լինի ինսանա վէրիքսինիլ, նիյէթին
 պաթընի վէ բուհանի հարէքէթինի իսէ Ալլահա վէ-
 րիքսինիլ . իշպու հագգանիյէթ իւզըտ օլան թագսիմ
 իլէ, ինսան շէրիաթընը Ալլահըն շէրիաթը իլէ պիր-
 էշտիքիքսինիլ : Լաքին, լայէթլու փէտեր, սօզ-
 բուսունու իսթէրտէն, պէն սէնին վատլէրինէ պիւս-
 պիւթիւն ինանմամ, վէ զանն էթմէմ՝ քի սիլին միւ-
 էլիֆլէրինիլ սանա պէօյլէ տէմիլ օլալէր : Աէն պու

‘Նիյեթինի սողողլտուպ’ ինթիգամ արմազ :

լսողըտըն իլէ պանա սիթէմ էթմիշ օլույօրսուն ,
տէտի փափազ . պէն հէփ սէօլէտիքլէրիմի իսպաթ է-
տէ պիլիբրիմ . վէ օլ դատար չօզ շահատէթլէր իլէ , քի
օնլարըն սայրը , գուվվէթի , վէ սէպէպլէրի սէնի զեյա-
տէսի իլէ թէանճիւպէ պրազըր : Չիւնքի՝ փէտերլէրիմի-
զին՝ իշպու Նիյեթի սողողլթմազ գանու՛նու վասիթասը
իլէ Ինճիլին գանու՛նլարընը տիւնեա գանու՛նլարընա
Նասըլ մութասըրդ կէթիրտիյինի անկլայապիլմէք իչիւն
պիղիմ փատրէ Բէճինալատնու՛ն քէլամընը տիյնէ-
մէլի սին . (Բիթ . Պապ . ԻԱ . սահիֆէ 260 .) ‘Պ-
տէթա քիմնէլէրէ պիրի պիրինտէն ինթիգամ արմազ
իլն եօզ աուր . զերա Պօղոս Բէտիւլ տեր . (Հոօվմ .
Պապ . ԻԲ .) ‘Հիշ քիմնէյէ քէմիք պէտէլինէ քէմ-
լըք վէրմէն’ . վէ Նզէկ . Պապ . ԻԸ . Վնթիգամ ալ-
մազ իսթէյէն , Ըլլահըն ինթիգամընը քէնտի իւղէ-
րինէ տալէթ էտեր , վէ կիւնահարըլ սսլա ունու-
տուլմազ’ : Ինճիլտէ պիրի պիրիմիղէ տ’ֆվ էթմէք
հագզընտա եազըլան քէլամլարը նէ՝ եափալմ . նի-
ճէ քի Սատթէտու՛ն Թ . Չ . վէ Թ . Պապլարընտա
օգուրուզ’ : Բայէթլու փէտեր , հապիգաթ էկ’ր մէզ-
քիւր մուէլլիֆ պու սէօլլէրտէն սօնկրա , Ըղիլ Վի-
թապտան տըշարը պիր շէյ տեր իսէ , մալիւմաթընըն
էքսիքլիյինտէն տէյիլ տիր . լաքին օնու՛ն պու սէօզ-
լէրինին խիւլասասը նէ տիր : Աթիրտիյի խիւլասա
շու աուր , տէտի . ‘Պու՛նլարըն քեաֆիֆէսինտէն կէօ-
րիւնիւր քի , տէր , պիր աքերի ատէմ քէնտինի եա-
րալայանը անիտէ գօվալայա պիլիւր , սահիհէն քէմիք
պէտէլինէ քէմիք վէրմէք Նիյեթի իլէ տէյիլ , իլլա նա-
մուտու՛նու եերինէ կէթիրմէք Նիյեթի իլէ’ : Աթորիւր
միսին , փէտերլէրիմիղ նասըլ քէմիք պէտէլինէ քէմ-
լըք էթմէք Նիյեթինի մէն էթմէյէ զայրէթ էտեր-
լէր . չիւնքի Ըղիլ Վիթապ օնու հիւքի տ’գապ

Նիյեթինի աօղըուլտուպ՝ ինթիգամ արմագ :

ալթընա պրագըր : Փէտէրլէրիմիզ պիւսպիւթին պու շէյէ գարշը տուրտուլար : Աէսիսու տինկլէ . (Մտայէթ իշինն . Իրիթապ . Բ . 79 .) «Պիր սիլէ եէյէնին ինթիգամ արմաղա նիյեթի օլամաղ, լաքին նամուսուզըուգտան գուրթուլմաղա նիյեթի օլա պիլթը վէ պու սէպէպտէն քէնտինէ օլան հագարէթի անիտէ իւզէրինտէն տէֆ՝ էտէ պիլթը, վէ խասմինի պոււ չագ իլէ տէ վուրա պիլթը» : Պիզ տիւշմէնլէրիմիզ տէն ինթիգամ արմագ նիյեթինտէն օլ գատար ու գաղըզ, քի փէտէրլէրիմիզ իսթէմէզլէր պիլէ քի պիզ ա՛տալէթիմիղտէն նաշի օնլարըն էօլիւմինէ արղու էտէլիմ : Պագ պիղիմ Լաքապար նէ տէր . (Միւլ քեալէմէ , Ե . 145 .) «Տիւշմէնին սանա քէտէր վէրմէյէ հագըր օլտուղու հալտէ, սէն ա՛տալէթ ունէֆ սա՛րիյէթ իլէ օնուն էօլիւմինէ արղու էթմէլի տէյիլ սին . լաքին մագարաթտան էմին օլմագ իշինն՝ պու արղուն օլապիլթը» : Օլիրա պու նիյեթ իլէ պու շէյի էթմէք օլ գաթար ճայիզ տիր, քի պիղիմ մէշնուր Մէնտօզալը Հուրթաւօ տէր . Պիր ատէմ Վլլա հա րիճա էտէ պիլթը, քի պիղի գօվալամագ նիյեթինտէ օլանլարը անիտէ հէլաք էթսին, էկէր արթը թարզ իլէ օնլարտան գուրթուլմագ միւմքինսիզ իսէ» : Իշպու քէլամլար՝ մէրգումուն Իւմիտ թէսմիյէ էյլէտիյի քիթապտա տըր :

Ի՛սյէթլու փէտէր, տէտիմ, Իրիլսէ՝ տուա՛լէրինտէ պու թարզ պիր տուա՛ թէրթիպ էյլէմէյի ունութմուշ տուր : Վլլահտան տիլէյէպիլտիլիմիզ շէյէրին քիաֆֆէսի տէ, տէտի, տուա՛ քիթապլարընտա մէվէ ճուտ օլամաղ . պունտան գաթի՛ նալար՝ միւմքին տալսի տէյիլ իտի, զիրա պու զիւ՛րւմ յամագիրը նամ քիթապտան սօնկրա տըր . սէն թէվարիլսի էյի պիլէմէյօրսուն : Ապին պու մատտէ յէ խիթամ վէրմէզ

Նիյեթինի տողըւլտուպ՝ տուէլլօ էթմէք :

տէն , սէն պիղիմ փատրէ Վասպար Հուրթատօնուն շու քէլամընը տա տինկէ . Տիանա տախի օնտան շահատէթ կէթիրմիշ տիր : Հուրթատօ Լսքօպարըն եիրմի տէօրթ փէտէրլէրինին պիրի տիր : «Պիր վէլէյինիմէթ՝ մահացու կիւնահ իշլէմէքսիղին , էյլէտիյի նիմէթտէն մահաշ պան քիմէնին էօրլամինէ , վէ պիր էվլտտ փէտէրինին վէֆաթընա արղու էտէ պիլիր . վէ վէֆաթ զուհը էթտիրտէ՝ մէսրուր տախի օլա պիլիր , լարին պու հարաքէթ տէյիլ ա՛տավէթտէն նաշի , իլլա էալընըզ օնտան նէշաթ էտէճէք մուհասէնաթ իչին օլմալը տըր» :

Բայէթըու փէտէր , տէտիմ , իշթէ նիյեթի տօղըւլթմանըն կիւզէլ կիւզէլ սէմէրէլէրի . պէն էյի անկլատըմ քի պու թա՛լիմաթ զայէթ կէնիշ տիր : Լսքին քիպարլար հագընտա չօգ էլզէմ թա՛լիմաթլար վար իսէ տէ , մանա վէրիլմէսի փէք կիւճ տիւր : Իֆատէ էյլէ պագալըմ , տէտի փափաղ : Նիյեթի տօղըւլթմագ ուսուի իւզրէ՝ շունու պանա էօյրէթ քի , տէտիմ , ա՛ճէպա իքի քիշի եալընըլ ճէնքտէ (տուէլլօ) պիրի պիրլէրինի վուրա պիլիրլէ՛ր մի : Պիղիմ Մէնտօգալը Հուրթատօ , տէտի փափաղ , շու սէօզ իլէ սէնի թէլ խօշնուտ էտէր . օնու Տիանա տա շահատէթ կէթիրմիշ տիր . «Տուէլլօյա տա՛վէթ օլունան պիր քիպար՝ տինտար աէյու պէլլէնմիշ օլմատըղընտան՝ վէ ինսաֆուրզ հարաքէթէ վէ ատէթա կիւնահլարա միււլթէլա օլտուղունտան , տուէլլօտան իմթինա էյլէտիյի հալտէ՛հէրքէս՝ Տէյիլ Լլլահտան գօրգտուղու իչին , իլլա զաթը գօրգաղըղընտան կէրի չէքիլտի , տէյու գօլայճա թահաֆին էտէ պիլիր . վէ պու էճիլտէն ալէյհիտէ՛ Մէրտ տէյիլ տիր , թավուգ գատար ճէսարէթի եօգ տուր , էախօտ պու միսիլիլ հագարէթէ միւճիպ օլան սիթէմէր սէօլլէնէպիլիր օլտուղու իչին՝ տա՛վէթ

Բացքով նիյէթինի տողրուլտուպ տուէլլո էթմէյի զէվզէն
նիր իսէ տէ ,

էտէն քիմնէ ծնու պիղայրի հաղղըն վուրմագ իչլն
օրայա կէլտիյի թագտիրտէ , մէզքիւր քիպար զաթ՝
նամուսու իչլն՝ (պոէլլոյա) թախսիս օրունան մահալ-
տէ պուլունա պիլլր , լաքին տէյիլ սահիհէն տուէլլոտա
տէյիւշմէք , իլլա եալընըլ նամուսունու վիգայէ էթ-
մէք նիյէթի իլէ կիթմէլի տիր : Օնուն պու հարա-
քէթի դարարսը տըր . զերա գըրա շգըպ՝ պիրինէ
պէքլէյէրէք կէզնմէք , վէ պէքլէտիյի զաթ ծնու
վուրմաղա կէղտիյի հաշտէ՝ քէնտինի վիգայէ էթմէք՝
Ֆէնալըգ տէյիլ տիր : Պու թարղ իլէ օ սալա կիւ-
նահ իլլ՝ միշ օլմաղ . զերա նիյէթինի պաշգա հալքերէ
տողրուլթմուշ օլտուղու իչլն , էթտիյի ալլա տուէլլո
գապուլ էթմէք տէյիլ տիր : Չիւնքի տուէլլո գա-
պուլ էթմէք , մախսուսէն պիրի պիրինի վուրմաղ նի-
յէթինէ մերպուլթ տուր , պէթլէ նիյէթ իսէ՝ ծնուն
հարաքէթինտէ հիշ պիր վէճճ իլէ եօգ տուր :

Թայէթլու փէտեր , սէն պէնիմ սիւալիմ ճէվապ
վէրմէտին . պու թա՛լիմաթ՝ այան աշիքեար տուէլլոյա
իլն վէ րուխսաթ վէրմէք տէյիլ տիր . հաթթա պիլ
արս պու թա՛լիմաթ տուէլլոյու օլ տէրէճէ եասագ
օլմուշ պիր քէյֆիյէթ տէյիւ գըլաս էտեր քի ծնա
իլն վէրմէք իչլն տօլաշըգ սէօղէր գուլանըր : Ը՛ճ ,
ա՛ճ , տէտի փախաղ , սէն տէրինէ վարմաղա պաշա-
տըն . լաքին պէն մէմուն վէ մէսրուր ում : Պու
ճիւմլէ իլէ տէյէ պիլիրիմ , քի պու թա՛լիմաթ մզ-
քիւր թարղ իլէ տուէլլո էտէնլէրին մերամընը քիլ-
լիյէն իճրա էտեր : Վաքին սանա տողրու տողրոյա
ճէվապ վէրմէք Փարղ իսէ տէ , պէնիմ վէրէճէյիմ
ճէվապը շիրքէթիմիպտէն օլան Վէյման վէրսին , քի
աչըգ սէօղէր իլէ տուէլլոյա րուխսաթ վէրիր . ֆա-
գաթ շու շարթ իլէ քի՝ ծնու գապուլ էտէն՝ նիյէ-

Փափազ անկլամայրդ տաճա ղիյտե շէհատեթ կէթիրիբ :

Թինի եալընըղ նամուսունու եա մալինի Տըֆղ կէթմէք
 խուսուսունա տողըուլթսուն (Կրթապ . Գ) : «Պիր
 ճէնքճի՝ օրտուտա , եա պիր քիպար՝ սարայտա , նա-
 մուսունու եա մալինի ղայ՝ կէթմէք քէրթէսինտէ պու-
 լունտուղու հալտէ՝ տուէլլջու գապուլ կէթմէքտէն
 սարֆը նաղար էտէ պիրիւր իսէ տէ , զանն կէթմէմ քի
 քէնտիսինի վիգայէ կէթմէք իչիւն օնու գապուլ էտէր
 իսէ՝ Տիւքմ օլունա պիրիւր» : Պետրոս Հուրթատո տա-
 խի պու էֆքեարտա աըր . նիճէ քի պիրլում բայէթլու
 Լսրօպար տախի , Հուրթատոնուն սէօլլէրինի շահա-
 տեթ կէթիրիպ վիրր էտէր : «Պիր ատէմ մալինի
 Տըֆղ կէթմէք իչիւն տուէլլտա ախէրինի վուրապի-
 լիր , էկէր մալինին մուհաֆագասը իչիւն պաշգա եօլ
 պուլունմապսա . ղիրա հէր ատէմին՝ տիւշմէնլէրինի
 տախի գաթլ էտէրէք՝ մալինի Տըֆղ կէթմէյէ հագգը
 վար աըր» : Պու սէօլլու իչլթմիմ իսէ , թաճիւպ
 էթմիմ , ղիրա կէօրտիւմ քի տինտար Կրալ տուէլ-
 լջու մէմալիքինտէ քիւլլիյէն եասագ վէ տէֆ կէթ-
 մէք իչիւն պիւթիւն հիւքիւմէթինի իսթի՛մալ էտէր .
 տինտար Ղիլվիթլէր իսէ՝ օնա բուխսաթ վէրմէք վէ
 օնու քիլիսէտէ սապիթ կէթմէք իչիւն տիւրլիւ հիլէ
 վէ ֆէնտ գուլանըղար : Լաքին տինտար փափազ
 օլ գատար հարարէթլէ սէօլլէր իտի քի , լագըրտըրը-
 նա մանի՛ օլպրտըմ , նամուսունա տօգանմըղ օրաճագ
 իտիմ . իմտի սէօղիւնիւ շու վէճճ իւզրէ իլէրի կէօ-
 թիւրտիւ : Լնճամ , տէտի , Սանքէղ ղայէթ աչի-
 քիարէ բուխսաթ վէրիբ : (կէօրի՛յօրմուսուն , պէն սա-
 նա նէ՞ մագուլէ ատէմլէրտէն շահատեթ կէթիրիյօր
 ում .) ղիրա օ սալթ տուէլլջու գապուլ կէթմէյէ բուխ-
 սաթ վէրմէզ , իլլա նիյէթինի տողըուլտարապ տուէլ-
 օ թէքլիֆ կէթմէյէ տախի բուխսաթ վէրիբ : Պիրլում
 Լսրօպար պու շէյտէ օնա թապի՛ տիր : Բայէթլու

Նիկեոսի տօղբուլտուպ՝ գահպելքէ ատէմ՝ էօլտիւրմէք :

փետեր, տէտիմ, պէօյլէ օլտուղու հալտէ, պէն օնու պրագրորմ. լաքին կէօղիւմ իլէ կէօրմէտիքճէ ինանմամ քի օ պէօյլէ եազմըշ օլտուն : Այօյլէ իսէ սէն օգու քի, պիր էյի անկլայասըն, տէտի : Ապատա Սանքէզին Ռարոյական Մտուածարանութիւնունտա պէն շու սէօղէրի օգուտում. (Վիկիթապ . Բ . Պապ . 39 . 7 .) «Չօգ մինասիպ տիր տէմէք, քի պիր ատէմ քէնտի էօմրիւնիւ, իթիպարընը վէ հիսապսըզ մալնի հըֆօզ էթմէք իչիւն՝ տուէլլօ էտէ պիլիր, էյի պիրտի հալտէ, քի թէզվերաթ վէ Փէնտ իլէ օնլալը քէնտիսինտէն գափմագ իսթէրէր . վէ օնլարը հըֆօզ էթմէք իչիւն պունտան պաշպա եօլ եօգ տուր : Ալ է Վաւարոս էյի սէօյլէր, քի պէօյլէ վագա՛ալէրտէ տուէլլօու գապուլ էթմէյէ վէ թէքրիֆ էթմէյէ իլն վար տըր : Ալ է քէնտի տիւշմէնինի կիզլի էօլտիւրէ պիլիր : Ալ է տախի, պէօյլէ վագա՛ալարտա, տուէլլօ եօլունու գուլլանմագ ասլա լազըմ տէյիլ տիր, էկէր տիւշմէնինի կիզլի էօլտիւրմէյէ, վէ օլ վէճհ իլէ քէնտի տարըղընտան գուրթուլմաղա գատիր օլուր իսէ . զիրա պու եօլ իլէ պիրտէն հէր թէհլէքէտէն, եանի՛ կէրէք էօմրիւնիւ տուէլլօ թէհլէքէտիւնէ դօմագտան, վէ կէրէք օլ կիւնահա իլհագ օլմագտան գուրթուլուր . տիւշմէնի օլմայարագ տուէլլօ էթտիյի հալտէ իսէ՛ կիւնահ իչէր» :

Տայէթուլ փետեր, տէտիմ, իշթէ տինտարըզ սուրէթի թահթընտա պիր կիզլի տուզագ . հէր նէ գատար տինտարըզ սուրէթիսի կիլինմիշ իսէ տէ՛ տայիմա տուզագ տըր . շիւնքի տիւշմէնինի գահպելքէ էօլտիւրմէյէ բուխաթ վէրիր : Փափագ ճէվապ վէրտի . Պէն սանա նէ՞ վագըթ տէտիմ, քի գահպելք իլէ գաթլ էթմէյէ էմր վար տըր . Մլահ էթմէյէ : Պէն սանա տէտիմ քի կիզլի էօլտիւրէ պիլիր . սէն

‘նիյէթինի տօղորուլուպ’ ասէմ էօլտիւրմէք :

պունտան՝ կէօյա իբիսի տէ պիր լազըրօը տըր կիպի
Ղահայէլը իյէ էօլտիւրէ պիլիր պահարնա գալըրը-
տըն : Աէն գահայէլըլէ էօլտիւրմէք նէ օլտուղունու
Լսըսպարտտն էօյրէն տէ, պատէհու պէնիմ իյէ սէօյ-
լէշ : “Աէնտէն ասլա սուի դանն էթմէյէն աստէմի
էօլտիւրտիւլինն հալտէ, գահայէլըլէ էօլտիւրմիւշ օ-
լուրսուն : Յու պէօյլէ օլտուղու սուրէթտէ տիւշմէ-
նինի էօլտիւրէն՝ արգասընտան ափանսըղըն, եախօտ
ղաֆիլ տէգէ կէթիրիպ էօլտիւրմիւշ օլսա տախի՝
գահայէլըլէ էօլտիւրմիւշ սայըլմալ” : Աինէ օլ միւ-
քեալէմէտէ . Լ՝տէտ . 56 . “Պիր քիմսէ”, տէր, “էօմ-
րիննէ գաստ էթմէյէնէյինի սէօյ վէրիպ պարըշմըշ օլ-
տուղու տիւշմէնինի պիլէ էօլտիւրսէ, մապէյնէրինտէ
ղայէթ եազըն սօսթլուգ վուգ՝ու պուլմատըղը հալտէ՝
եինէ ափ աշիքեար գահայէլըլէ էօլտիւրմիւշ սա-
լըլմալ”

Ը իմտի կէօրտի՛նն մի քի սէն լուղէթլէրին պիլէ
մա՛նասընը պիլմէգսին . վէ եինէ պիր մո՛ւալլիմ կի-
պի սէօյլէշմէք իսթէրսին : Պէն իգրար էտէրիմ քի,
տէտիմ, պու շէյ պանա պիւսպիւթլէն եէնի տիր .
վէ թարիֆինիղաէն անկարըմ քի, շիմտիյէտէք հէ-
ման հիչ քիմսէ գահայէլըլէ էօլտիւրիւլմէմիւշ տիր .
ղիրա պիր ատէմ սալթ տիւշմէնինի ափանսըղըն էօլ-
տիւրիւր : Լսըին հէր նէ հալ իսէ, Սանքէղին սէօ-
ղունէ նաղարէն, պիր ատէմ քէնտիսինէ նահագգըգ
վէ իթթիրա էտէնի պիլա ֆիւթուը արգասընտան եա
տա ֆէնա իյէ էօլտիւրիւլէպիլիր, վէ (պէնիմ սապը-
գա աէտիյիմին մուղայիրի) հիչ պիր վագըթ գահայէ-
լըլէ էօլտիւրմիւշ օլմալ : Պէլի, տէտի փափալ,
լաքին նիյէթինի էյիճէ տօղորուլմալը տըր, սէն տա-
յիմա պաշըրճա շէյի ունուտուրսուն : Ա է պու շէյի
Սօլինա տախի իսպաթ էտէր . (Միւք . Գ . Միւպ .

Ներկեմքնի աօղբուլուուպ՝ առեմ էօլտիւրմէք :

12) : Հէմ պիղիմ Ֆիրասեթլի Ռեճինալտօնուն սեօզիւնէ նաղարէն, (Քրթապ . ԻԱ . Պապ . Ե . 57,) «Պիր իֆթիրաճը միւղէվիրին պիղէ գարշը կեթիրատիյի եալան շահիտլէրի տախի էօլտիւրէ պիլըրիլ» : Ա է էնճամ, պիղիմ նամտար վէ մէշհուր փէտէրէրտէն թամնէրտուն վէ Լամանուէլ Վահինին սեօզիւ միւճրպինճէ, օնլար իլէ սեօղլէրի պիր օլան՝ կերէք եալան շահիտլէրի, կերէք հաքիմի էօլտիւրէ պիլըրիլ : Իշթէ օնուն սեօղլէրի . (Միւք . Գ . Միւպ . Է . 83 .) «Պանթոս վէ Լէսիոս՝ Պիր սուշտուղու էօլտիւրմէյէ իթթիֆադ էթմիշ օլան եալան շահիտլէրի, վէ հաքիմի էօլտիւրմէյէ բուխտաթ վէրիլմէղ, տէրլէր իսէ տէ՝ Լամանուէլ Վահինին, վէ ախէր միւէլիֆլէրին օլ զիւլմիւ գապուլ էթմէմէյէ հազղարը վար տըր շիւն գամիրէ սօգանըր» : Մօլինա մէզքիւր քիթապընտա սապիթ էտէր, քի պիրմէատ կերէք եալան շահիտլէրի վէ կերէք հաքիմի էօլտիւրէ պիլըր : Բաթթըլ փէտէր, տէտիմ, շիմաի էյի անկլատըմ սէնին՝ նիյէթ սօղըուլթմադ թալիմաթընը . լաքին օնուն խիւլասալարընը, վէ պու թալիմաթըն գաթլէ բուխտաթ վէրտիյի վազա՛պլէրին քեաֆֆէտիին անկլամագ խթէրիմ : Պու ճիհէթտէն տէտիլլէրինի թէքրուլյալըմ, եախօտ պիր տահա սէօլէյէլիմ, քի թահգիր օլմայալըմ՝ զիրա թէճնիս սեօղ եախօտ էֆէքեար պուրատա թէշլէքէլի տիր : Մինասիպ վազըթտա վէ հազղը, հէմ էյի զիւլիւմ իւղըէ էօլտիւրմէք ճայիղ տիր : Պու պէօլէ օլտուղու սուրէթտէ՝ սէն պանա թաստիգ էթտին, քի պիր առեմ քէնաի մալէնի վէ նամուսունու վիգայէ էթմէք իշիւն, սիզին փէտէրլէրինիզին սեօղիւնէ նաղարէն՝ նիյէթիինի սօղբուլթաուղու հալտէ՝ տուէլլօյու գապուլ՝ պաղը քէրբէ տէ թէքիլֆ էտէ պիլըր . քէզալըք իֆթիրա էտէ-

Նիյէթինի տօղրուլուպ, պիր Թօգաթ իջին աաէմ՝ էօլ-տիրմէք :

Նի, օնուն կէթիրտիյի եայան շահիտէրի, վէ ըըշ-վաթ ալըպ օնլարա թարաֆկիրլէք էաէն հաքիմի կիլ-լի էօլտիրէ պիլիր . սէն շունու տախի տէտին քի, պիր աաէմ՝ նամուսունու եերինէ կէթիրմէք իջին սիլէ վուրանը պուչաղլէ վուրտուղու հալտէ՝ ինթի-գամ ալմըշ օլմաղ : Լաքին՝ ըայէթլու փէտեր, սէն պանա պու շէյին տերէճէ վէ միգտարընը թարիֆ էթմէտին : «Պու խուսուստա եանկըշըգ օլմաղ», տէտի փափաղ . «չին էօլտիրմէյէ պիլէ ճէսարէթ վէ-րիլէ պիլիր : Պու պապտէ պիղիմ՝ ալիմ շէնրիքեղ, (Իթիթապ ժ. Գ. Պապ ժ. 3.) վէ փէտէրլէրիմիզտէն պաղըարը, — Լաքօպար պունլարտան տա շահատէթ կէթիրլիր (Միւք. Ա. Պապ է. 48), — շու սիյաղ իւղ-րէ ղայէթ կիւզէլ եաղմըշար տըր» : Պիր աաէմ սիլէ վուրանը՝ ֆիրար էտէճէյի քերթէտէ տախի՝ էօլտիրէ պիլիր . Փագաթ պունու աաալէթլէ եա ղարաղընտան նաշի էթմէսին, վէ պու հարաքէթի իլէ տէվէթէ ղարա-րը՝ հախօտ վաֆիր գան տէզբիւլմէսինէ սէպէպ օլմա-սին : Ա է սէպէպի շու տուր քի, պիր աաէմ սիրգաթ օլունմուշ էշնասընը արայա պիլտիյի կիպի, նամու-սունու տա արայա պիլիր : «Նամուսուն՝ սիրգաթ օ-լունան հայվանլարըն կիպի՝ խասմինին ղապթընտա տէ-յիլ իսէ տէ, սէն օնուն ղապթընտա կիպի միւլահա-լա էտէրէք՝ օնա ա՛ղամէթ վէ հիւքիւմէթ կէօսթէրէ պիլիր սին, վէ պու վէճճ իւղըէ պաշալարըն ին-տինտէ շան ու շէօհրէթ գաղանա պիլիրսին : Ա է սահիճ տէյիլ մի տիր քի, սիլէ եէյէն աաէմ խաս-մինի էօլտիրմէտիրճէ նամուսունու եերինէ կէթիր-մէղ» : Պու շէյ պանա օլ գատար հիյպէթլու կէօ-րինտիւ քի կիւճ իլէ քէնտիմի ղապթ էտէ պիլ-տիմ . լաքին պագի գալանը անկլամաղ իջին գօյ

Ճիգվիթ փափաղար թօղաթ վուրանը եօլաիւրմէյէ ըուխ-
սաթ վէրիւրէր :

վէրտիմ, քի օ պու թարղ իւզրէ սէօղիւնի իլէրի
կէօթիւրսին : “ ւաթթա ”, տէտի, “ սիլէ եէմէմէք ի-
չիւն, սիլէ վուրմագ իսթէյէն ատէմի պիլէ, օնտան
գուրթուլմագա պաշգա եօլ օլմատըղը հալտէ՝ էօլ-
տիւրէ պիլիւր : փէտէրլէրիմիլին ինտինտէ պու ալէս-
սէվիյէ պիր շէյ տիր : Մէսէլա . եիրմի տէօրթ իի-
թիարլարտան պիրի օլան Լըար (Բարօցական Վա-
նուն . Վըթա 3 . սահիֆէ 105) տէր . “ Պիր նամուս
սահիպի զաթ՝ քէնտինէ սիլէ եա գըլըճ իլէ վուր-
մագա նիյէթի օլանը էօլաիւրէ պիլիւր մի : Պա՛ղըլար՝
Խայըր տէյու ճէվապ էտէրլէր, վէ պունլարըն պաշ-
լըճա սէպէպլէրի շունլարտան իպարէթ տիր . էվիլէլա՝
պիր ատէմին էօմրիւ նամուստան զըյմէթլի տըր .
սանիէն՝ սալթ պիր շամարտան գուրթուլմագ իչիւն՝
ատէմ էօլաիւրմէք զալիմիլք սայըլըր : Լըքին պաշ-
գալըրը՝ Պու շէյէ ըուխսաթ վար տըր, տէրլէր . վէ
չիւպհէսիգ՝ թարղը ախէր իլէ օնտան վիզայէ օլուն-
մագ միւմքին օլմատըղը թագտիրտէ՝ պէն պու սօն
էֆքեարը ինթիմալ գըյաս էտէրիմ, զիրա պու ըուխ-
սաթ օլմատըղը հալտէ՝ դապահաթթարղարըն նամուսու՝
զալիմ վէ ֆատիտ ատէմիլէրտէն պյադ ալթընա կիտէր” :
Քէզալիք պիլիմ մէշուր Ֆիլիուլիոս, (Ղիլտ . Բ .
Միւր . ԻԹ . Պապ . Գ . 50) վէ փատրէ Էրօ գաթլ
իւզէրինէ եագտըղը քիթապլարտա, Մէնտոպալը
ւուրթատօ, (2 . Միւպ . 170 . Ա,) վէ Պէքա,
(Վաթլ իւզէրինէ,) վէ պիլիմ փատրէ Ֆլահօթ, վէ
Լըքիուր քէնտի քիթապլարընտա, (պունու Մէտ-
րէսէ հէր նէ գատար հիւքմ էթմէք իսթէտի իսէտէ՝
միւգթէտիր օլամատըր,) վէ Լըքօպար պալատէ մէզ-
քիւր քիթապլարտա (Լտէա 48), պունլարըն ճիւմ-
լէսի տէ պիլ իթթիթագ օնու տէրլէր : Լընճամպու

Իֆթիրա էտենի էօլտիւրմէյէ բուխսաթ :

էօյլէ իւ՛միւմէն սապիթ օլունմուշ տուր , քի Մէսիոս
օնա էօյլէ պիր շէյ կիպի սիճիլ վերիր , քի աւլա պիր
Վաղուխսթ օնա գարջը տուրմամըշ տըր : (Վիթապ
Բ. Պապ Թ. 76 :) Օիրա մերգում պու է՛քքեարա
սահիպ օլան փէք չօգ Վաղուխսթլէր զէքր էտէր , վէ
Ըշլա պունա գարջը տուրան օլմամըշ տըր՝ տէր , (Ը-
տէտ 771 ,) Պետրոս Նափարէզտէն տէ շահատէթ
կէթիրիր : Նափարէզ ա՛լէսսէվիյէ Տիճվ ու սիթէմ
հազգընտա (Տիճվ վէ սիթէմ տէտիտի շէյլէր իչիւն
կէօսթէրտիտի էմնալէրին էն պէօյիցիւ շամար տըր)
եազըպ տէր . « Ղէմի՛ Վաղուխսթլէրին գարարընա
նազարէն , Տիճվ ու սիթէմէ պաշգա սուրէթտէ գար-
ջըըգ օլմամտըրը հալտէ՛ Տիճվ էտէնի էօլտիւրմէք
ճայիզ տիր » : Պունտան տահա ալա նէ՛ շահատէթ
իսթէրսին :

Պէն Տէր պիր շէյի լայրգը իւզըէ անկլատըրմ
իչիւն փափազա իզՏարը մէմնունիլէթ էյլէտիմ իտէ տէ ,
պու մագուլէ հիւքմի ա՛գապա միւսթահագգ թա՛լի-
մաթըն նէրէլէրէ վարտըրընը տահա էյի անկլամագ
իչիւն , օնա տէտիմ : Ա է լաքին , Բայէթլու Փէտէր ,
պունլարտան տահա ճիւզի պիր շէյ իչիւն տէ էօլ-
տիւրմէյէ բուխսաթ եօ՞գ մու տուր : Միւմքին տէ-
յի՛ւ մի տիր քի նիյէթիրմիլի տօղրուլտարագ , պիզէ
եալանճը տէյէնի էօլտիւրէլիմ : Պէլի , տէտի փա-
փազ , վէ պիլիմ փատրէ Պալտէլին սէօլիւ միւճիւ-
պինճէ , (Վիթապ Գ Միւպ . 24 . Ըտէտ 24 ,)
Լսքօպար մէզքիւր քիթապընտա օնտան շահատէթ
կէթիրիպ՝ (Ըտէտ 49 ,) շու վէճՏ իւզըէ եալար .
« Սանա , Սէն եալան սէօյլէտին , տէյէն առէմի էօլ-
տիւրմէյէ բուխսաթ վէրիլմիշ տիր . էկէր ախէր թարլ
իլէ օնու գապթ էտէմէզտէն » : Պիզիմ փէտէրլէրիմի-
զին սէօլիւնէ նազարէն , պիր առէմ իֆթիրա էտէ-

Պէր պայազը հարաքէթ եախօտ պիր պետ մուսալէ իչլուն
ատէմ՝ էօլտիւրմէյէ բուխաթ :

Նի տէ էօլտիւրէ պիրիր : Օիրա վատրէ Հէրօնուն
հարֆը հարֆընա շահատէթ կէթիրտիյի Վէսիոս ,
պալատէ մէզքիւր քէլամտա տէր , «Վէն մութէպէր
զաթլար հուզուրունտա իսմիմի իֆթիրալէր իլի պօզ-
մաղա ճէհտ էթտիյին , վէ պէն տէ օլ իֆթիրալէրտէն
սէնի էօլտիւրմէրտէն պաչգա թարզ իլէ գուրթուլ-
մաղա գատիր օլմատըղմ հալտէ՝ սէնի էօլտիւրէ պի-
լնը միյիմ : Մէնի միւլլիֆէրին սէօղիւնէ իմթիսա-
լէն՝ վէ խասմիսին նիյէթը ֆասիտէսի մուայեկէն լա-
քին էօյլէ կիզլի քի սէն հուզուրու մուհաքէմէտէ օ-
նու իսպաթ էտէմէզ օլտուզուն թագտիրտէ՝ էօլտիւ-
րէ պիրիրսին . էօյլէ քէրթէտէ իսպաթ պու տուր :
Պանա սիլլէ վուրմազլէ՝ նամուսումու ֆիւզուլի իկալ
էյլէտիյին հալտէ՝ սիլահ գուվլէթի իլէ նամուս թա-
լապ էտէ պիլտիրտէն սօնկրա , պանա իթալէի լիսան
էթտիյին հալտէ տէ եինէ օլ վ՛ճհ իլէ իտտէի նա-
մուս թալապ էտէպիրիր իմ : Քէս՝ պիր ատէմ հիճվ ու
հապարէթտէն ինթիգամ ալապիրտիյի միսիլիւ՝ տակլ
ու զէմմտէն տէ ինթիգամ ալապիրիր : խիւլասէի քէ-
լամ՝ նամուս է՛օմիւրտէն գըյմաթը տըր . իմտի՝ պիր
ատէմ է՛օմիրիւնիւ վիգայէ էթ Ռէր իչլուն , պաչղասընը
էօլտիւրէ պիլտիրտէն սօնկրա՝ նամուսունու վիգայէ
էթմէք իչլուն տահա էյի էօլտիւրէ պիրիր :

Վլթէ սանա հիւսնի նիղամ իւզրէ թէտիպ օլուն-
մուշ տէլայիլի գավիէ , պունլար պօշ սէօղէր տէյիլ
իսպաթլար տըր : Վնճամ եինէ օլ մէշհուր Վէսիոս
մահալը մէզքիւրտէ (Մտէտ 78) իսպաթ էտէր քի՝
Պիր ատէմ՝ պիր պայազը հարաքէթ իչլուն , եախօտ պիր
հաքարէթ նիշանէսի կէօրտիյիւ հալտէ պիլէ ատէմ
էօլտիւրէ պիրիր : «Պիր ատէմ՝ տէր , «չօգ թարղար ի-
լէ պաչղասընըն նամուսունու իկալ էտէպիրիր . պու

Մեզքիւր թաղմամբ տան նեշամ էտեն ուղղունսուզուզար :

սէպէպտեն էջլէ հարաքեթլէրտեն քէնտինի վիզայէ էթմէք փէք հագգլը կէօրիւնիւր . մէսէլա՝ պիր քիմնէ տէյնէրլէ տէջմէք , եա պիր սիլլէ վուրմագ , եախօտ սէօղէր իլէ եա նիշանլէր իլէ պիլլի բիւսվայ էթմէք իսթէտիլի հալտէ , քէնտիմիլլի վիզայէ էտէպիլլի իլլ՝ :

Բայէթլու փէտէր , տէտիմ օնա . իշթէ նամուսու նու վիզայէ իշիւն պիր ատէմ՝ պունլարտան զիյատէ պիր շէյէ արզու էտէմէզ . լաքին պու թարզ իֆթիրալար , եախօտ սիթէմամիզ հարաքեթլէր իշիւն րա հաթ զամիր իլէ ատէմ էօլտիւրէ պիլտիլիմիլ հալտէ՝ ինսանլն էօմիլիւ տայիմա պէջիւք թէհլիքէտէ տիր : Պու սապիհ տիր , տէտի , լաքին փէտէրլէրիմիլ տայիմ թէտպիրլի պուլունսուզարը իշիւն , էջլէ ճիւղի հարաքեթլէրտէ պու թաղմամբ իսթիմալ էթմէյէ իղն վէրմէմէյի մինսապի կէօրտիւլէր : Օլիրա օնլար տէրլէր քի «¹»ու թաղմամբ չօդ իսթիմալ էթմէք լազլմ տէյիլ տիր» : Ալ է պէջլէ տէմէյէ հագգլարը վար տըր . սէպէպի տէ շու տուր : Ալէն օնու էյի պիլլիրիմ , տէտիմ . զիրա Մլլահըն շէյիլիմթը էօլտիւրմէյէ իղն վէրմէզ : (Նլար օլ խուսուսա տիզգաթ էթմէզ , վէ օնու տիւշիւնմէզ . տէտի փափաղ : (Նլար պու շէյին բուսաթմընը՝ զամիրտէն , վէ ասըլ կէրչէրլիքտէն պուլուրլար : Աջլէ իսէ նիշիւն նու րէտտ էտէրլէր : Պէնի տիյնէ , տէտի . սէպէպի շու տուր քի , էկէր հէր իֆթիրա էտէնի էօլտիւրմէք լազլմ կէլտէ , սայքի հիչ պիր տէվլէթտէ ասլա պիր ատամ գալմապ : Պունու պիլլիմ իլէճինալտոստան էջրէն . (Բիթմապ ԻԱ . 63 , Սահիֆէ 260 .) «Պիր ատէմին իֆթիրա իշիւն պաշգասընը էօլտիւրէպիլմէք էֆքեարը՝ սուրէթը զահիքտէ միւհթէմիլ իսէ տէ իճրատա օնուն մուղայիրինի էթմէք ֆարզ տըր . զիրա պիր ատէմ քէնտիսինի վիզայէ էթտիլի թագտիրտէ՝

Ատե՛մ էօլտիւրմէյէ օյան միւսաստէնին ըէղալէթի :

լազը՛մ տըը քի տայիմա տէվլէթէ զարար վէրմէքտէն սագընսըն : Իմտի աշէքեար պիր շէյ տիր քի պու թարղ ատէմլէրի էօլտիւրմէյէ իզն օլտուղու հալտէ , ղայէթ չօլ գան օլուր” :

Եւսիոս տախի պալատէ մէղքիւր քէլամտա տէր . “Պագընմագ լազը՛մ տըը , քի պու գանուռն իսթի” մալը տէվլէթէ զարարը օլմասըն . զիրա օլ վագըթ իզն վէրմէք իզթիլա տէյիլ տիր” : Եւ՛ փէտէր . նէ՞ տէրսին . էջլէ իսէ պու պայազը՛ճա նասիհաթ էօլուն տա՛ տէյիլ մէղհէպէ տայիր պիր թէմպիհ տիր : Պու նու քիման տիյնէմէղ . պախուսուս խըրս արասընտա . զիրա պիր պինամուս ատէմին վիճուտու գալգմագտան պիր տէվլէթէ նէ՞ զարար կէլէպիլիլ : Պիզիմ փատըէ Պիլիուէի տա , տէտի , պալատէ մէղքիւր սէլասիլէթ ու սէպէպի գապուլ էթտիրտէն սօնիրա , օնա պիր պէջիլք պիւքհան տախի իլավէ էտէր . (Միւքեալէմէ Իթ . Պապ Գ . Ծ .) “Պունա պինտէն ատէմ էօլտիւրէնլէր՛ պա շէրս՛աթ մահքիում օլուրլար” : Պէն սանա փէշինտէն սէջլէտիմ , եւ՛ փէտէր , քի սիլ հաքիմլէրի ճէլպ կթմէտիրճէ ասլա պիր շէյ իլէրի կէօթիւրմէղտինիզ : Հաքիմլէր , տէտի փափազ , զամիրլէրի էյիճէ թէթիլ էտէմէտիքլէրինտէն , անճագ ինսանըն հորաքէթը զահիրէսինի հիւքմ էտէրլէր , լաքին պիլ պաշը՛ճա նիլէթէ պագարըղ . պու սէպէպտէն պա՛ղը քէրրէ գանունլարըմը օնլարըն գանունլարընտան Փարղլը օլուր : Բայէթլու փէտէր , հէր նէ հալ իսէ գանունլարընըլտան շու անկալալըր , քի պիր ատէմ տէվլէթէ զարար վէրմէտիլի հալտէ՛ իթիլրա էտէնլէրի մուհաֆաղայը շախսիէսի իշին պիլա Փիւթուր էօլտիւրէ պիլիր :

Հալ պու քի , Բայէթլու փէտէր , սիլ պիր ատէմին նամուսու իշին , պու գատար սայ՛ վէ ղայրէթ էթ-

Մայլինին մուհաֆազար իչինն ատէմ էօլտիւրմէյէ ըուխասթ :

տիրտէն սօնկրա, էմլալ վէ էմլաքի իչինն Տիչ պիր շէյ էթմէտինիլ մի : Պէն էյի պիրիրիմ քի մալ օլ գատար գըյմէթլի տէյիլ տիր . լաքին զարարը եօգ : Պանա կէտրինիւր քի, պիր ատէմ նիյէթինի տօղ-րուլտարազ քէնտի մալինի Տըֆլ էթմէք իչինն աէ պաշգասընը էօլտիւրէ սիլիր : Պէլի, տէտի փափազ, պէն սանա պու խուսուստա պիր դաչ սէօզ սէօյլէմիշ իմ օլ սէօղլէրիմտէն սէն քիֆայէթ միդատարը ըլըգ պըսպիլիր իտին : Վազուխսթիքրիմիլին ճէմիտի տէ պու մատտէտէ պիր տիր, վէ Տէփիտի պիլ իթթիֆազ ըուխասթ վէրիլէր : «Մայլմիզի զասի էտէնլէրին զուուսթընտան իսէ, օնլարըն ֆիրար էթմէսինտէն գօրգալըմ» : Շիրքէթիմիլտէն օլան Ըգոր պու շէյի պիլ խողաթ կէօլթէրիր :

Լաքին, Բայէթլու Փէտէր, զասի վէ զարէթ օլունան էչեանըն գըյմէթի նէ գատար օլմալը տըր քի պէօյլէ պիր գըյազ Տարաքէթէ ճէտարէթ էթմէյէ գատիր օլալըմ : Սէճինարտօնուն վէ թաննէրտուն սէօղլենէ նազարէն, Փարզ տըր քի զասի օլունան շէյին պահասը պիր ա՛գիլ ատէմին թախմինի իւզըէ զայէթ պէօյիւք օլտուն : Լէյման վէ Ֆիլիուչիօ տախի պու մինլալ իւզըէ սէօյլէրլէր : Բայէթլու փէտէր, պու պօշ լազըրտը տըր . Տագգանիյէթ իւզըէ քէշֆ եախօտ թախմին էթմէյէ մուգթէտիր պուլու-նան էօյլէ պիր տիրայէթլի զաթը նէրէտէ արայըպ պուլապիլիր իզ : Նիճինն պու խուսուստա էօլչիւ եա պիր գըյմէթ այըրտ էթմէմիլլէր տիր : Միւմըի՞ն մի տիր, տէտի փափազ, պիր ատէմին, եա պիր քրիսթիանըն էօմրիւնիւ ա՛գչէ իւզէրինէ քէշֆ էթմէք սանա գօլա՛յ շէյ մի կէօրիւնիյօր : Մէն պու խուսուստա Վազուխսթիքրիմիլին լուզումու վէ ֆիրասէթինի էյի անկայաճագսըն : Ղիւմիէ էսքի փէտէրլէրին իչինտէ

Իննամանն էօմբիւնէ պահա քեսիլիր : Պիր ալթուն իջիւն
պիր ատեմ էօրտիրմէք ճայիզ օլտուզու :

Նէ միգտար ագչէ իջիւն ատեմ էօրտիրմէք մէզուն օլ-
տուզունու սէջլէյէպիլէն պիր թէք ատեմ կէօթէր :
()նլար սանա անձագ «էօրտիրմէ» տէրլէր : Լջյլէ ի-
սէ , տէտիմ , պու քէչֆի էթմէյէ քիմ ճէսարէթ էթմ-
տի : (Իրքէթիմիպին շան ու շէօհրէթի օլան էչի
մէնէնտի պուլունմայան իղզէթու Մօլինա պի էմնալ
ֆիրասէթ ու տիրայէթի իլէ «Նլթը հա եէտի ալթու-
նա» քէչֆի էթմիլ տիր , վէ տէր քի զասի վէ թալան
էտէն գաշա տախի , ալընան մալին տիյէթի օլ գա-
տար օլտուզու հալտէ՝ գաթլէ բուխսաթ վար տըր :
(Շիլտ Գ . Միւքիալէմէ Գ . Միւպ . 16) : ()լ
մահալտէ շունու տախի սէջլէր . «Պէն» , տէր , «պիր
ալթուն հա տահա ճիւղի տէյէրի օլան էշէտը սիր-
գաթ էթմէյէ նիյէթի օլան պիր քիմսէյի գաթլէ է-
տէն ատէմի հիւրմ էթմէյէ , եախօտ պէյհիտէ կիւ-
նահ իլչէմիլ տիր տէմէյէ ճէսարէթ էթմէմ : Պու
սէպէպտէն Լյարօպար շու իւմումի գանունու սապիթ
էթմէյէ մէճպուր օլտու . (Մտետ 44 .) «Պիր քիմնէ
Մօլինանն էֆքիարընձա պիր ալթուն տիյէթի օլան
պիր շէյին սիրգաթը իջիւն՝ պաշգասընը էօրտիրէ
պիլէր» :

Բայէթու փէտէր , Մօլինա՝ Մլզիզ Քիթապըն ,
սինաթօլարըն , վէ փէտէրլէրին հարտընը օլմագալը-
ղըն՝ նէրէտէն ըջղ պլպ պէջլէ պիր ճէսիմ մատ-
տէյէ գարար վէրտի : Տէմէք օլույօր քի օ՝ ատեմ
էօրտիրմէք վէ ինայէթ խուսուսունտա՝ ()գոստիմոսա
նիսպէթէն՝ Ֆէվգէլ ատէ ըջղա մալէք օլմուշ իտի :
Պէնիմ պու շէյէ զայէթ էյի աշինալըլմ վար տըր ,
վէ էյի պիլիրիմ քի հէփիսինտէն զէյատէ եկիղեցա-
կան քիմսէլէր՝ նամուս վէ վարիյէթլէրինէ խալէլ
կէթիրէն քիմսէլէրի էօրտիրմէքտէն սարֆը նազար

Փափազ կիրուհիներն նամուսունա տօգանան քիմնէյի էօլ-
տիւրմէք փափազարա մէրուն տուր :

էտէճէքլէր տիր : Եւ տէմէք իսթէրօին, տէտի փա-
փազ : Եւ յոյլէ պիր միւթէպէր վէ մուազզամ կիւ-
րուհին պինամուս վէ եարամազ ատէմլէրտէն մազ-
լում օլմասընը ճայի՞զ մի կէօրիյօրտուն : Պիլիւմ
փէտէրլէրիմիղ պու նիզամըզըղը եվվէլտէն իպթալ
էթտիլէր . զերա թաննէրոս տէր քի «Բիլիսէ թա-
յիֆէսինէ, վէ տախի քէշիշէրէ տէյիլ եալընըզ ճան-
լարընը, իլա մալէրինի վէ պայաղը խալզըն մալինի
տէ մուհաֆաղա էթմէք իջիւն» էօլտիւրմէյէ իղն վար
տըր : Սօլինա, Եսրօպար, Պէքա, Բէճինալտօ,
Եյման, Եսիոս, վէ ախերլէր, հէփիսի տէ պու
մինվալ իւղը սէջլէր : Պիլիւմ Մէշնուր փատրէ
Եամինին սէօղիւնէ նազարէն, պա իֆթիրա նամուս-
լարընա խալէլ կէթիրմէք իսթէյէն քիմնէլէրին նի-
յէթը Փասիտէսինին էօնիւնիւ եվվէլինտէն ալմազ իւ-
ջիւն՝ օնյարը էօլտիւրմէյէ՝ փափազարա վէ քէշիշէ-
րէ բուխասթ վար տըր : Եաքին պու շէյ տայիմա
տօղրու նիյէթ իլէ օլմալը տըր : Ելթէ օնուն սէօզ-
լէրի . (Շիլտ Ե . Միււ . 36 . Թ . 118 .) «Պիր փա-
փազըն եա պիր քէշիշին եա տա օնլարըն ըէֆիքլէ-
րինին պիր ֆէնա հարաքէթինի եախօտ կիւնահընը
չավ էթմէյէ թէհտիտ էտէն քիմնէնին դաթը իլէ
վիճուտու գալտըրլմասըղը հալտէ, մէզքիւր ֆէնա
հարաքէթին եախօտ կիւնահըն ամմէյէ մալիւմ օլա-
ճալը աշիքեար օլտուգաս, վէ պաշգս սուրէթտէ պու-
նուն էօնիւ ալընամալ օլտուղու թագտիրտէ՝ մէզքիւր
փափազ եախօտ քէշիշ նամուսունա խալէլ կէթիրմէք
իսթէյէն քիմնէյի հէր քիմ իսէ էօլտիւրէպիլըր : Օի-
րա պիր փափազա եախօտ քէշիշէ՝ էօմրիւնէ գաստ
էթմիշ օլան քիմնէյի էօլտիւրմէք մէզըն օլտուղու
միսիլիւ, նամուսունա վէ ըէֆիգլէրինին նամուսունա

Յանսէնեանը ճիգով լերին նամուսունա տօգանաղբարը
հալած գաթիկ մուծահազ օլուրար :

Լուսէլ կեթիլմէյի գասա էթմիշ օլան քիմնէյի տէ
էօլտիւրմէք մէզուն տուր . նիճէքի տիւնեալիւէրէ (աշ-
խարհահան) տէ պու բուխսամ վէրիլմիշ տիր : Պէն
պու շէյի պիլմէզ իտիմ, տէտիմ, վէ թէֆթիշ էթ-
մէքսիլին պէն եալընըզ օնուն մուղայիրինի ֆիքրիմտէ
սապիթ էթմիշ իտիմ . զերա իշիթմիշ իտիմ, քի քի-
լիսէ գանտան օլ գատար գօրգար վէ իքրահ էտեր
քի եկեղեցական հաքիմէրէ էօլիւմէ մուսթահազգ օ-
լանլարըն մուհաքէմէսինտէ պուլունմազա պիլէ իլն
վէրմէզ : Սէն պու շէյէ գուլսգ ասմա, տէտի . պի-
ղիմ մէշհուր փատրէ Վամի զպէթ ալչագ կէօնիւլ-
լիւլիլիւ իչիւն , օգոյանլարըն ըէյինէ հէվալէ է-
տեր իսէ տէ՝ պու թա՛լիմաթը պիլ իսպսթ թաս-
տիգ էտեր : Ա է Մէշհուր համիմիզ Վարամուէլ
քէնտի Մտուածաբանութիւն քիթապընտա պունու
զիքր էտէզ (սահիֆէ Յէ՛), օլ տէրէճէ սահիհ գը-
յաս էտեր քի , «Պունուն մուղայիրի իճիթիմալ տէ-
յիլ տիր» տէմէյէ ճէսարէթ էտեր, վէ պունտան հիք-
մէթիլ նէթիճէլէր չըգարըր . վէ պունու Նիխիճէլիլն Նի-
նիճէտէ տէյի թէսմիլէ էտեր . «Պիր փափաղ՝ պա՛զը
քէրթէլէրտէ , տէյիլ եալընըզ իֆթիւա էտէնի էօլ-
տիւրէ պիլիւր , իլա պա՛ղէն էօլտիւրմէսի հասէպէլ
իթթիպա իճաղ էտէր : Պունտան գաթի նազար պու
խուսուստա հիսապուրզ վէ եէնի մէսէլլէրին թէֆթի-
լինի էտեր . մէսէլա շու մէսէլլէյի . «Վճէպա ճիգովիթ-
լէր Յանսէնեանըրը էօլտիւրէ պիլիլլէր մի» : Իշթէ
Բայէթլու ֆէտէրիմ, պաղորտըմ, պիր աճայիպ ասու-
ածաբանական մէսէլէ . պէն փատրէ Վամիին թա՛-
լիմաթը իւրէ Յանսէնեանըրը չօգտան էօլմիւշ սա-
յարըմ : Իշթէ պուրատա եանըլտըն , տէտի փափաղ :
Վարամուէլ օլ մատտէլէրին մուղայիրինի սապիթ է-

Էջը ինսաֆ քիմսէլէրին ստէմ էօլտիւրմէյէ սէլահէյէթի
օլտուղունուն սէմէրէլէրի :

տէր : Պու նի՞ճէ օլա պիլիւր . եա փէտէր : Օ իրա
օնլար , տէտի , նամուսուսուղա խալէլ կէթիրմէփիշէր
տիր : Իշթէ օնուն սէօղէրի (Մէտ 1146 , 1147
սահիֆէ 547 , 548 .) . «Յանսէնեանլար Ղիզլիթ-
լէրէ Պէղազեան տէրլէր . ա՛ճապա պունուն իշիւն
օնլարը էօլտիւրմէք լաղմ կէլի՞ր մի : Խայրը . չիւն
պայգուշ՝ կիւնէշին պարնըղընա սէքթէ կէթիրմէփիշէ
օլտուղու միսիլիւ՝ Յանսէնեանլար տա շիրքէթին շան
ու շերէֆինէ սէքթէ կէթիրմէփիշէր . պէրաքս , օնլար
խթէմէյէրէք տախի շիրքէթին տահա զիյատէ միւ-
շէրրէֆ օլմասընա պատի օլտուլար» :

Մէ՞ տէրսին , եա՛ փէտէր , էօյլէ իսէ Յանսէնեան-
լարըն մէվթի եա հայաթը՝ նամուսուսուղա խալէլ կէ-
թիրմէլէրինէ եախօտ կէթիրմէմէլէրինէ մէրպութ տուր
Պէօյլէ օլտուղու սուրէթտէ , պէն օնլարը ասլա էմէն
սայմամ : Օ իրա օնլարըն սիզէ զարարը օլտուղու
ձիւզի իՏթիմալ օլսա՝ հէփիսի էօլիւմէ միւսթահազպ
օլաճաղլար տըր : Միզ անիտէ դըյատը մանթըզ
(հասափասանաֆէն) ուսուլինէ դաղըշաճազսընըզ . ա-
լէլսուսուս սիզճէ պիւր քիմսէյի րահաթ դամիր իլէ
էօլտիւրմէք իշիւն , նիյէթի սօղըուլթմազ քեաֆի
տիր , պաշգա շէյ իղթիպա էթմէզ : Մ՛հ , նէ՞ գա-
տար մութլու տուր օլ քիմսէլէր , քի պէօյլէ պէտնամ
թա՛լիմաթը պիլմէք տախի խթէմէղլէր . վէ լաքին օ-
նա սօգանանլար տա նէ՞ գատար սէֆիլ տիրլէր :
Բայէթլու Փէտէր , մալիւմին օլտուն , քի իմանսըզ
ատէմլէր իլէ սէօյլէշմէք նէ գատար կիւճ իսէ , պու
տէրէճէյէ կէլմիշ օլան ա՛լիմլէր իլէ սէօյլէշմէք տէ օլ
գատար կիւճ տիր . զերա՛ էնճամը , եարալայանըն նի-
յէթի՛ եարալանմըշա ասլա թէսէլի վէրմէզ . օ օլ
կիլի նիյէթի ասլա տուլմազ . եալընըզ քէնտիսինէ

Ճիշդիթէրին մեղքերը թաղմամբ թաղիմ էտէն քիթապ-
լարըն թապ՝ ու նէշընտէն հիչ պիր կէօնա Փէնալըդ
զուհուր էթմեղ իմիչ :

Վէրիլէն աղըրը տոյար : Շ ունու տախի անկլայա-
մամ քի զալիմ քիմնէնին խըշմ ու զաղապընտան նա-
չի էօլտիւրմէսի իլէ , էյի զափր վէ Ալլահ գօրգու-
սունա մալիբ ատէմին էօլտիւրմէսինտէն՝ էօլէն քիմ-
սէյէ նէ Փարգ զապիլիր :

Բայէթլու փէտէր , ա՛ֆվ էտէրսին , լաքին չօդ ի-
լէրի կիթմէ . զիրա պէն պու շէյլէրտէն աղաճըգ ալթ
իւնթ օլտում , փատրէ Լամինին վէ Վարամուէլին
մէսէլէլէրինէ ասլա պէյէնմէմ : Աի՛չիւն , տէտի փա-
փազ , սէն Յանսէնեա՞ն մը սըն : Պէնիմ պաշգա
սէպէպիմ տէ վար տըր , տէտիմ : Մէպէպ տէտիլիմ
տէ շուտուր քի , փէտէրլէրինիղին մէսէլէլէրինտէն էօյ-
րէնտիլիմ շէյլէրի պա՛ղը պա՛ղը քէօյտէքի տօսթու-
մա եաղարըմ : Պէն օնլարըն սէօղլէրինի աչիքեար
ղիքը էտէր , վէ խալիսանէ շահատէթ կէթիրիբ իսէմ
տէ , հիլէպազ ատէմ էլինէ կէչիպ՝ սիղէ հագարէթ
եա հիճվ գըյաս էտէրէք սիղին թաղմամբընըղա ու-
յուպ մինասիպէթսիչ հարաքէթէ ճէսարէթ էթմէ-
սին տէյու գօրգարըմ : Մէն զէվգինէ պագ , տէտի
փափազ , սանա ասլա քէտէր կէլմէզ , պէն քէֆիլ օ-
լուրում : Մէն փէտէրլէրինիպին ա՛միրլէրին իզնի իլէ
թապ՝ ու նէշը էթտիրտիքլէրի քիթապլարա աչնա օլ .
օնլարտան նէ պիր Փէնալըգ , նէ տէ պիր զարար հա-
սըլ օլուր :

Պէն սանա պու տիյանէթլու փափազըն սէօղլէրի-
նի եաղարըմ . քեաղատ թիւքէնէպիլիր , լաքին եա-
ղաճաղըմ շէյլէր ասլա տիւքէնմէզ : Օլիրա տահա
եաղըլաճագ օլ գատար չօդ վէ էլզէմ շէյլէր վար տըր
քի՛ քեաֆֆէսինի եաղմապ լաղըմ կէլսէ , քիթապլար
տօլար :

Պագի սաղ օլուն :

ճիգ վիժելերին՝ մամէլէճիլէր, բըշվաթ ալանլար, միւֆլիսլէր,

ՄԵՐԹՈՒՊ ՍԵՔՆԶԻՆՃԻ

Հաքիվէր, մամէլէճիլէրին Մօհաթրա նամ մուգավէհսի, միւֆլիս օլան թիւճճարլար վէ զապթ օլունան էշեա վէ նագտը կերոյէ թէսլիմ էթմէք հագգընտա Վաղուխսթլէրին ֆասիտ վէ մինասիպէթսիզ գանունլարը: Ահնէ մէզքիւր Վաղուխսթլէրին ֆէվգէլատէ կէօնակէօն թաղիմաթը:

Փարիզ. 28 Մայիս. 1656:

Լսֆէնտիմ,

Ահնին ֆիքրիւաէն ասլա կէշմէզ խտի, քի պա՛ղըլար թէֆթիշ էթմէքլէ պիղնիմ քիմ օլտուղունուղուն անկլամագ խսթէյէճէքլէր. անկլամագա չալըշան ատեմլէր վար իսէ տէ՛ անկլայամայօրլար: Պա՛ղըլար պէնի Սօրպօն մէտրէսէսի մուա՛լլիսի զանն էտէրլէր. պա՛ղըլար տա մէքթուպլարըմը տէօրթ պէշ քիշիյէ վէրիլլէր. պունլար տա պէնիմ կիպի նէ փափագ նէ տէ քէշիշ տիրլէր: Պիւթիւն պու եանկըշ զիւիւմլէրտէն փէք էյի ֆէհմէ էտէպիլտիմ, քի քէնտիմի սիզսէն, վէ զիարէթլէրիմէ տայիմա միւսաստէ էտէն՝ պէնիմ տէ զօրաքի օնուն սէպլէրինէ թէհհամիւլ էթտիլիմ տիյանէթլու փափագտան պաշգասընա թանրթմամագ խուսուսունտա իզպալիմ էյի տիր: Պագաթ քէնտիմի զապթ էթմէյէ պէճպուր իմ զիրա օ պէնիմ պու դատար ինֆա՛ալ էթտիլլիսի պիլսէ իտի, միւքեալէմէսինէ պէջլէ տէվամ էթմէք խտի. պէն ւէ սանա վէրտիլիմ սէօղիւ իճրա էտէմէզ խտիմ, զիրա օնլարըն թաղիմաթը ախլագիլէրինի սանա պիլտիրմէ-

խորհրդար, ֆասիշէլէր իչին մուգարերէր էյլէտիյի աճայիւյ
գանունլար :

յէ սէօզ վերմիշ իտիմ : Եյիճէ մարիւմիւն օյսուն քի
զօր իլէ վէ նաչարի քէնտիմի գապթ էտէյօրում :
Ու՛մումի Վրիսթիանլըղն թա՛լիմաթը ախլագիէսինի
պէօյլէ Ֆէվգ էլ ատէ եանկըշլըգլար իլէ պօղուլմուշ
կէօրիւպ տէ՛ դարշը սէօյլէմէք իչին՝ աղղընը աչմաղա
ճէսարէթ էթմէմէք ղայէթլէ միւշքիւլ շէյ տիր :

Եքին սանա պիր էյլէնճէ օյսուն տէյու պու գա-
տար սըգընթըլը չէքտիրտէն սօնկրա, ֆիքրիմէ գօ-
մուշում քի էնճամ պէնիմ զէվգիմ իչին տախի
սէօճպէթինի թէքմիլ էթտիյի հալտէ՛ օնուն իլէ պիր
էյիճէ միւպաճէսէյէ կիրէյիմ : Պագաթ էլիմտէն
կէլտիյի գատար շիմտի քէնտիմի թուլթաճաղմ : զե-
րա պէն սիւքիլթ էթտիրճէ՛ օ տահա զիյատէ սէօյ-
լէմէյէ սէլահիյէթ քէսպ էթմիշ օլույօր : Պու սօն
տէֆա տա պանա օլ գատար շէյ թա՛լիմ էթտի, քի
քեաֆֆէտինի եաղըպ թարիֆ էթմէք մուհալ գապիւ-
լինտէն տիր : Աէն շիմտի զապթ օլունան էչեա եա-
խօտ նագըր թէտիյէ էթմէմէք խուսուսունա տայիր
չօգ միւֆիտ մատտէլէր կէօրէճէքսին : Օ՛իրա, (հէր
նէ գատար գանունլարընը հէր վէճճ իլէ թէպրիյէ
էյլէմէյէ ճահտ էտեր իսէ տէ) թա՛րիֆ էյլէտիյի գա-
նունլար՝ ըրշվաթ ալան հաքիմլէրին, մա՛մլէճիլէրին,
աչըրա չըգան թիւճճարլէրին, խըրօղըարըն, ֆասիշէ-
լէրին թէպրիյէի զիմէթի իչին տիր. շէօյլէ քի օն-
լար ճէմիտի սէնաաթը ֆասիտէլէրի իլէ գաղանտըղա-
րը էչեա վէ ազէի կերի վէրմէք պօրճունտան մուաֆ
օլուրլար : Տիյանէթլու փափաղ պու միւքեալէմէտէ
պանա պունլարը թա՛լիմ էյլէտի : Աէօճպէթիմիղն
իպթիտասընտա, տէտի, պէն սանա սէօզ վէրտիմ, քի
հէր տերէճէ վէ հէր մէրթէպէ քիմսէլէր իչին՝ փէ-
տէրլէրիմիղն սապիթ էթտիյի գանունլարը սանա պէ-

ՄԻՐԹԵՔԻԱ ՀԱՔԻՄԷՐ ԻՅԻՆ

յան հատեցիմ: Ահլի'ի նիմեթլեր, փափաղար, քե-
շիշեր, խրզմեթբեարլար; վէ քիպարլար իչիւն եազը-
լան գանունլարը փեք էյի անկլատըն. շիմտի պագի-
լերի պէյան հատելիմ, վէ եվվէլա հաքիմլէրտէն պաշ-
լայալըմ:

Իվվէլա սանա շիրքեթիմիլին փետերլերինին օն-
լարըն մէնֆա'աթը իչիւն սապիթ էյէտիյի զայեթ
էլզէմ վէ Փայիտէլի գանունլարըն պիրինի սէջյէ-
յիմ: Իշպու գանուն եիրմի տէօրթ իսթիարլէրի-
միզին պիրի օլան ա'լիմ Գասթրօ Բալայօնուն մե-
սէլի տիր: Մէրգումուն սէօզլէրի շունլար տըր.
«Ղ'ճապա պիր հաքիմ» հագգ մաթլուպ օլունան պիր
մուրաֆա'տա, զեյատէ ա'գլէ եագըն պիր թախսինի'
այէլխուսուս քէնտի էֆբեարը մախտուսէսինէ գարշը
օլտուղու հալտէ' պրապըպ, աղ ա'գլէ եագըն պիր
թահմին իզընէ հիւքմ հտէպիլի'ր մի: Աէ պու
գանունու Իպրօպար տախի զեքը հտէր: (Մէ-+.
Ջ. Լ'ոթե 45.) Բայէթլու Փէտեր, տէտիմ, պու
պիր կիւզէլ իպրէթ տիր. հաքիմլէր սիղէ չօգ մէմ-
նուն օլմալը տըրլար, վէ նասըլ քի պա'ղը պա'ղը կէօր-
տիւք' օնլար պու սիզին ա'գլէ եագըն գըյասլէրինիղէ
գարշը կէլտիքլէրի հալտէ' զայեթլէ միւքէտտեր օլու-
րում. զիրա ա'գլէ եագըն գըյասլար օնլարա չօգ Փա-
յիտալը տըր. պու ուսուլ իլէ սիզ զամիրինիղի իս-
թէտիյինիզ կիպի գուլլանմաղա քէնտինիղէ ըուխսաթ
վէրտիյինիզ միսիլիւ' օնլարա տա հէր քէսին մալինէ
հիւքմ էթմէյէ ըուխսաթ վէրիրսինիզ: Մէն կէօրիւ-
յօրսուն, տէտի, քի պիզ պու շէյի պիզիմ Փայիտէմիլ
իչիւն էթմէտիք. պիզիմ նիյէթիմիզ անճագ օնլարըն
զամիրինի րահաթ էթտիրմէք տիր: Պու սէպէպտէն
ի'զզէթլու Մօլինա' օնլարա օլան պու իհսանլար ի-
չիւն զայեթ չօգ չալըշպ Փայիտէլի գանունլար սա-

Ճեզվեթէրն տիւրիւ միւսաճտէսի :

պիթ էյլէմիշ տիր : Սէ հաքիմ գըսմընըն պա՛ղը
քերթէտէ ըրշվաթ ալտըղը զամիրինէ սօգանըր պիր
քէյֆիյէթ օլտուղունտան՝ Սօլինա էօյլէ քերթէլէր
զերբ էտէր քի՛ հաքիմ գըսմը զամիրի քէնտինի րա-
հաթսըղ էթմէյէրէք ըրշվաթ ալապիլիր . մէսէլա՛
ըրշվաթ ալմագ պա էմըր մահիտուս եասագ օլունմուշ
օլմատըղը հալտէ, ճայիզ տիր : (Ղիտ 1. Սիւք .
Բ . Ն՛տէտ 6 :) " Հաքիմ իքի թարաֆտան տա հէ-
տիյէ ալապիլիր . պիլ Փարպ՝ տօսթուգ իշին, եախօտ
հաքիմին օնլարա էթտիյի ա՛տալէթ իշին մէմունի-
յէթէրինտէն նաշի, եախօտ օնլարըն հագգընը հագգ
էթմէյէ, եա տա իշէրինի թէզ պիթիրմէյէ վէ մախ-
տուս ղայրէթ իպրազ էթմէյէ օնու մէճպուր իթմէք
իշին վէքտիքլէրի հալտէ, պիր շէյ լազըմ կէլմէզ՝"
" Պիղմ ա՛լիմ Լսըօպար տախի շու թարզը ա՛թի իւզ-
րէ եազար . (Սիւք . 2 . Ն՛տէտ 43 .) " Չօգ քիմ-
սէլէր պիրտէն տավալարընըն բույէթ վէ թէսիլիյէ օ-
լունմասընը պէքէտիքլէրի հալտէ՝ հաքիմ օնլարըն-պի-
րինտէն էվվէլ քէնտի տավասընը պիթիրմէք շարթը
իլէ ըրշվաթ ալտըղը թագտիրտէ՝ կիննաճ իշէմիշ օ-
լո՛ւրմու : Լ էյմանըն սէօղիւ միւճիպինճէ ասլա կիւ-
նաճ իշէմիշ օլմազ . զերա պիր քիմսէնին հէտիյէսինէ
հիւրմէթէն՝ իսթէտիլիյէն վէրէպիլտիլի շէյի, պիրինէ
վէրտիլի հալտէ՝ թապիի հագգ իւզըն օպիրլէրինէ
նահագգըզ էթմիշ օլմազ . վէ հէր նէ գասաթ օնլա-
րըն հէփիսինին հագգընըն միւսավիլիյի իշին՝ հէփի-
սինէ պիր կէօնէ պօրճու իսէ տէ, հէտիյէյի վէրէնէ
զիյատէ պօրճու օլմուշ օլուր : վէ պու սէպէպտէն
օնու օպիրլէրինտէն միւթէպէր թութմաղա մէճպուր
օլուր . վէ պու իթի՛պար՝ ագչէ վէ հէտիյէ իշին օ-
լունապիլիր՝ :

Բայէթու փէտէր, տէտիմ, պէն չօգ թաճիւպ է-

Մ'ամէլէճիւր իչիւն ճիզվեթէրին իճատը օլան գանոււնլար

տերիմ, քի տէվլէթին էն ա՛լա հաքիմլէրի պու բուխ-
սամը հէնուզ պիլմէզլէր : Օ՛իրա տէվլէթին ահ-
քեամ ըէյիսի թէնպիհ էթտի, քի հաքիմլէր պէջլէ
թէրճիհաթ զըմննտա ապա ազչէ ալմասընլար . վէ
պունտան աշիքեսար կէօրիւնիւր քի հաքիմլէրին պու
մագուլէ բուխսամը վար իտիյինի դապուլ էթմէզ . վէ
պու եէնի դանուն վէ նիղամ իքի թարաֆա տա ֆա-
յիտէլի օլմասը իչիւն , հէփիսի տէ օնու մէտհ էթտի-
լէր : Պու սէօզիւմէ բայէթլու փափազ թա՛աճիւպ է-
տիպ , պանա շու ճէվապը վէրտի : Աէրչէ՞ք մի սէջ-
լէյօրսուն . պէն պու շէյի ապա պիլմէզ իտիմ : Պի-
ղիմ զի . իւմիւմիւղիւն ա՛գլէ եագըն օլտուղու կի-
պի , օնուն մուղայիրի տախի ա՛գլէ եագըն օլա պի-
լիր : Հագիգէթ , եա՛ Փէտէր , տէտիմ , ըէյիսի ահ-
քեամ սէնին տէտիյին ա՛գլէ եագըն զըյաստան չօդ
ա՛լա պիր շէյ էթտի . վէ պու թարիգ իլէ տէ ըրշ-
վաթ ալըպ հէփսինէ զարար վէրէն հաքիմլէրին պու-
էպի խույարընը քէստի : Պանա տա էջլէ կէօրիւ-
նիւր , տէտի փափազ . լաքին պունտան սարֆը նաղար
էտէլիմ . հաքիմլէր դիր թարաֆա գալըն : Հագպըն
վար , տէտիմ . զիրա օնլար սիզին էթտիյինիլ էյլը-
լէրի ապա թանրմալլար : Պունուն իչիւն տէյիլ տէ-
տի փափազ . լաքին տահա տէյէճէք չօդ շէյլէրիմ վար
տըր , հէր պիրինի մուխթասարճա իֆատէ էթմէք իդ-
թիզա էտէր :

Ը իմտի իշ սահիպի օլան քիմնէլէր հագգընտա
սէջլէշէճէյիզ : Սէն էյի պիլիրսին քի , զայէթ պէօ-
յիւք կիւճիւք՝ օնլարը մամէլէճիլիքտէն ֆարիղ կէ-
թիրմէք տիր . պու սէպէպտէն փէտէրլէրիմիզ մախտուս
զայրէթ իլէ պու շէյին չարէսինի պուլմաղա պադտը-
լար . զիրա օնլար պու մամէլէճիլիքտէն օլ գատար
հազզ էթմէզլէր քի , Լչարօպար (Սիւք . Ա) «Ս՛ա՛

Մա՛մէլէճի սայրլմայարագ մա՛մէլէ այմանըն ուսուլի :

մէլէ՛ կիւնահ տէյիլ տիր տէմէք հերետիկոսլուգ տուր՝ տէր : Ս է պիզիմ փատրէ Պաւնի, «Վիւնահ Տէրին եէքիւնիւ» տէնիլէն քիթապընտա (Պապ ՅԳ) չօգ սահիֆէլէրի մա՛մէլէճիլէրէ վէրիլէճէք ճէզալարըն թարիֆի իլէ տօլտուրմուշ տուր : (Ն)լարը, «հէնուզ հալաթտա իքէն պէսնամ, վէ էօլտիւքտէն սոնկրա՝ կէօմիւլմէյէ լայրզսըղ», թէսմիյէ էտէր : Բայէթլու Փէտէր, տէտիմ, պէն մեմուլ էթմէզ իտիմ քի օ՛ պու գատար էհլի ըիյազաթ (Խոփալըծ) վէ սէրթ օլտուն : Խգթիգա էթտիյի վագըթ, տէտի, օ էօյլէ տիր . լաքին պու ալիմ Բագուլիսթ հէրքէսին եալընըզ քեար իջիւն մա՛մէլէյէ արզուքէշ օլտուղունու կէօրիւպ, մէզքիւր քիթապտա տէր : «Վնսանլարը մա՛մէլէնին ֆէնահ նէթիճէլէրինտէն, վէ օնուն կիւնահը սէպէպինտէն գուրթարաճագ օլտուղունու հալտէ, պիգտէն չօգ մէմուն օլաճաղլար սըր . վէ պունու տա՛ օնլարա պիր էյի վէ մինասիպ թարզ իլէ մա՛մէլէճիլէք գատար, եախօտ օնտան զեյատէ քեար եօլու կէօսթէրմէքլէ եափապիլիւր իզ» : Պու շեւպհէսիզ շէյ տիր, Բայէթլու Փէտէր . պէօյլէ պիր շէյ եափապիլտիյինիզ հալտէ՝ արթըգ պիր մա՛մէլէճի պուլունմազ : Ս է պու սէպէպտէն, տէտի մէրգում, «Հէր թարզ ատէմլէր, ասըլլատէլէր, ըէյիտլէր, տիվան ազալէրի վէ սայիրէ իջիւն պիր իւ՛մումի ուսուլ» թէէլիֆ էթտի . վէ չօգ գօլայ պիր շէյ տիր . զերա ագչէ վէրէճէյին վագըթ եալընըզ պիր գաչ սէսլ սէօյլէրսին . օնտան սօնկրա մա՛մէլէճի սայրլմագսըզըն ագչէնին ֆայիզինի ալա պիլիւրսին, զերա պունտան պաշգա պիր թարզ իսթիմալ էտէրսէն, մա՛մէլէճի սայրլըրսըն : «Պու սըրըր լուզէթլէր նէ՞ տիր, Բայէթլու Փէտէր : Խշթէ շունլար օնուն սէօզլէրի տիր՝ տէտի . լերա սէն էյի պիլիւրսին, քի օ «Վիւնահ Տէրըն եէքիւնիւ» նամ քիթա-

Մ'ամէլէճի սայը լմայարագ մա'մէլէ արմանըն ուսուի :

սընը Ջորանարզ լիսանը իլէ թէէլիֆ էթտի, քէ հէգիտէ
անկլարն . վէ տիպաճէտէ տէր : «Պիր քիմնէտէն ագ-
չէ մաթլուպ օլունտուղու հալտէ՝ շու թարզ իլէ ճէ-
վապ վէրմէլի տիր : Պէնիմ ասլա էօտիւնճ վէրէճէք
ագչէմ եօգ տուր . պէն օնու օլտուգճա մինասիպ պիր
թիճարէթէ գուլլանաճաղըմ : Սէն մաթլուպ էլլէ-
տիլին ագչէյի սէնա'թտա գուլլանմագ իսթէտիլին
հալտէ , իհթիմալ տըր քի՝ պահթըմա եա գաղանըր-
ըմ եա տա ղայպ էտէրիմ միւլահաղասը իլէ , օնու
չըգարըպ սանա վէրմէյէ կէօյնիւմ օլտուն : Հալ պու
քի կիւպէլթէսի հագգընտա պէյնիմիղտէ գարարլաշ-
մագ ղայէթ կիւճ քէյֆիլէթ օլտուղունտան՝ վէրէճէ-
յիմ ագչէյէ պիր միւթէպէր քէֆիլ կէօսթէրիպ՝ ֆա-
յիղինի տէ գարարլաշտըրտըղըն հալտէ՝ մասլահաթ
գօլայլաշըր , պէն տէ շու տագիգէ սանա ագչէյի թէս-
լիմ էտէրիմ» : Աիւնահարզ փարա գաղանմաղա պու
պիր փէք գօլայ եօլ տէյիլ՝ մի տիր . վէ փատրէ Պաւ-
նինին մեղ քէր քէօղլէրի տէմէյէ , վէ օնլարտան շու
նէթիճէյի թահսիլ էթմէյէ հագգը եօգ մու տուր :
«Մ'ամէլէ , զուլմ վէ ղատուր , վէ տիւրլիւ ինսաֆարզ
մուգավէլէլէր իլէ Հագգ թա'ալանըն ղաղապընը
հագգան տավէթ էտէն չօգ քիմնէլէր՝ պու եօլ իլէ
կիւպէլճէ՝ փէք եօլունտա վէ հագգանիլէթէ միւթա-
պըզ թիճարէթէ էտիպ՝ իսէլասա նոյիլ օլա պիլիւրլէր» :
Իայէթլու փէտէր , տէտիմ , պունլար չօգ գուվլէթ-
լի սէօղլէր աիր : Շիւպհէսիզ պունլարըն՝ մա-
մէլէյի պաթթալ էթմէյէ պիր կիղլի գուվլէթի վար
տըր , քի պէն անկլամամ . ղերա պէն էօյլէ զանն
էթմիշ իմ քի վէրիլէն ագչէտէն զիյատէ ագչէ
ալընտըղը հալտէ կիւնահ օլուր : Սէն էյի անկլա-
մայօրտուն , տէտի : Փէտէրլէրիմիղին սէօղլէնն նա-
ղարէն՝ ֆայիղի մա'մէլէ նիլէթի իլէ վէ մա'մէլէճի

Մօճաթրա նամ մուգավէլէնին նէ իտիյի :

Կիպի ալորըն հալտէ՛ մա՛մէլէ օլուր : Վ է պու սե-
պէպտէն պիղիմ՝ փատրէ Լսքօպար նիյէթի աշիրեա-
րէ թէպտիլ էթտիրիպ՝ ինսանը մա՛մէլէճիլրտէն
գուրթարըր : «Լստինճ՝ ագչէ վէրտիյին ատէմտէն
ալորըն Ֆայիղ մա՛մէլէ սայըըր», տէր , «էկէր օ-
նու հագզըն կիպի օնտան թալապ էտէրսէն . լաքին
էթտիյին ինսանիյէթէ մէմնունիյէթէն վէրիլմէսինի
մաթլուպ էթտիյին հալտէ՛ ալա մա՛մէլէ սայըլմազ»
Վ է (Լ՛աէտ 3) շունու տախի տէր . «Վ էրտի-
յին ագչէտէն ագապինճէ թիճարէթ էթմէյէ նի-
յէթին օլմաղա իղն եօգ տուր . լաքին էօտինճ ալա-
նըն հիւանի ըիզասը իլէ Ֆայիղ թալապ էթմէք մա՛-
մէլէ սայըլմազ» :

Իշթէ սանա ինճէ ուսուլէր . լաքին պանա տահա
էյի վէ ալա կէօրիւնէն ուսուլ՝ Մօճաթրա տէնիլէն
մուգավէլէ տիր : Բայէթլու Փէտէր , Մօճաթրա տէ-
տիյին նէ՛ տիր : Վէն պունու պիլմէ՞զիսին , տէտի .
պու իսմ սանա ա՛տէթաէն խարիճ վէ նամա՛լիւմ ի-
սէ տէ , Լսքօպար՝ սանա թարիֆ էտէր . (Միւք .
Գ . Լ՛աէտ 36 .) «Մօճաթրա մուգավէլէսի օլ տուր
քի աղըր պահա իլէ վէ ագչէ սայմագսըըն գումաշ-
լար սաթուն ալըպ տագիգէսինտէ եինէ օլ ատէմէ
փէշին ագչէ իլէ վէ ուճուզ սաթարսըն» : Իշթէ Մօ-
ճաթրա գավիլ պու տուր . վէ պունտան անկլաշըրըր
քի , պիր ատէմ հազըր ագչէ ալըր , վէ ալաղըր ագ-
չէտէն զեյատէ ագչէ իչիւն պօրճլու գալըր : Լաքին
եա փէտէր , պէն էօյլէ դանն էտէրիմ՝ քի պու լու-
ղէթի Լսքօպարտան պաշգա իսթի՛մալ էտէն եօգ
տուր : «Պաշգա քիթապլարտա տա պուլունո՞ւր մու :
Սէն հիչ պիր շէյ պիլմէզսին , տէտի , փափազ : Պու-
սէնէ փարիլտէ թապ՝ օլունան սօն Բարոյական Ըստ-
ուածարանութիւն քիթապընտա՝ Մօճաթրա հագ-

Մօհաթրա մուգավէլէսի :

գընտա կիւղէլ սէօյէնմիշ տիր : Մէզքիւր Աստուածաբանութիւն Իճմալէ եէթիւն թէսմիյէ օլունուր : Օխրա հեր էրմի իլահի եէքիւնլէրինին իճմալի տիր . վէ պիղիմ փէտէրլէրտէն՝ Սուարէզտէն , Սանքէզտէն , Լեսիոստան , Փահունտէզտէն , Հուրթատոտան , վէ մէշհուր Քազուխթլէրտէն ալընմըշ տըր , նիճէքի իսմի տէ պէյան էտէր : Իմտի սէն օրատա (սահիֆէ 54) կէօրէճէքսին : «Մօհաթրա օ տուր քի պիր ատէմ եիրմի ալթունա միւ հթաճ օլուր , վէ պիր թիւճճարտան օթուղ ալթունլուգ մալ սաթուն ալըր , պիր սէնէսէ էտա էթմէք գալլի իլէ . վէ օնլարը անիտէ թէքրար եիրմի ալթունա օնա սաթար» : Աէն շիմտի էյի անկլատըն , քի Մօհաթրա նամալիւմ պիր լուղէթ տէյիլ իմիշ : Եա՛ փէտէր , տէտիմ , պու մուգավէլէյի էթմէյէ իզն վա՛ր մը տըր : Փալիաղ ճէվապ վէրտի . Լսքօպար օլ մահալտէ տէր քի «Պա՛ղը գանունլար զայէթ շէտիտ ճէզա իլէ պու շէյի մէն՝ էտէրլէր» : Լսյլէ իսէ Փալիտէսիզ պիր շէյ տիր , եա՛ փէտէր : Հիչ պիր վագըթ , տէտի . շիւն Լսքօպար եինէ օլ մահալտէ օնու շէրիյէ միւթապըզ կէթիրմէյէ եօլլար էօրէտիր . «Սաթըպ թէքրար սաթուն ալան ատէմին պաշլըճա նիյէթի հագիգէթ թիճարէթ էթմէք օլտուղու հալտէ՛ սաթարըը վագըթ գումաշըն տէյերինտէն զէյատէ շէյ իսթէմէմէլի , վէ սաթըն ալտըը վագըթտա ճիւղի պահա վէրմէմէլի տիր , նէ տէ պու շէյ իշիւն էվլէլտէն մախսուս սէօզ իլէ եա պաշգա թարղ իւզրէ մուգավէլէ էթմէլի տիր» : Լաքին Լեսիոս (Մտալէթ իւզէրինէ . Քիթապ Բ . Պապ ԻԱ) տէր . «Տուն պահա իյէ սաթուն ալմագ նիյէթի իլէ սաթմըշ օլտա պիլէ , եինէ Փալիլինի կերի վէրմէյէ հիչ պիր վագըթ պօրճլու տէյիլ տիր . անճագ օնու օնտան թալապ էտէն քիմսէ զայէթլէ միւհթաճ , քէն»

Միւֆիսէր իջն ճիգվիթլերին իճատը օլան հագգսըղ
գանուն:

տի տէ սըգըլմայարագ կերի վէրէպիլտիյի հալտէ՝ մեր-
համէթինտէն նաշի էտէպիլիը՝: Պունտան զիյատէ տէ
միւսաստէ օլամաղ: Բայէթլու Փէտէր, պէն էօյլէ
զանն էտէրիմ քի պունտան զիյատէսինէ բուխսաթ
վէրմէք Ֆէնալըգ տըր: Փէտէրլէրիմիլ տէտի, հէր
շէյին գարարընը պիլիլլէր, վէ գարարտան զիյատէ
շէյ թալապ էթմէղլէր: Անն շիմտի Մօհաթրանըն
մէնֆա՛աթընը էփէյիճէ անկատըն:

Պէն սանա պունյարտան պաշղա ուսուլլէր տախի
էօյրէտիը իտիմ, լաքին պու դատարը քիֆայէթ է-
տէր. պէն շիմտի սանա մէսալիհ վէ ախողուիթալարը
պօղուգ քիմնէլլէր հագգընտա սէօյլէյէճէյիմ: Փէ-
տէրլէրիմիլ պու մապուլլէ քիմնէլլէրին տէ պուլուն-
տուղու հալինէ նաղարէն՝ օնլարա թէսէլլի վէրմէյէ
վէ սուհուլէթ եօլու կէօսթէրմէյէ չալըմըլչար տըր.
զիրա ա՛տէթա կէչինմէյէ, վէ պօրճլարընը էտա էթ-
մէյէ քիֆայէթ միգտարը մալլէրի ղլմտարըղ հալտէ՛
մալին պիը գըթա՛սընը սէթը էյլէյիպ՝ պլաճագ սա-
հիպլէրինէ քէնտիլլէրինի աջըղ չըգմըշ կ՛օսթէրմէ-
յէ օնլարա բուխսաթ վէրիլլէր: Պու ուսուլլին միւ-
ճիտի պիղիմ Վեսիոս տուր: Եսրօպար տախի օնու
սապիթ էյլէտի: (Միւք. Գ. Լ՛տէտ 163.) Պիֆ-
լասա չըգան քիմնէ էվինի հիւսնիւ հալ իլէ իտարէ
էթմէք զըմնընտա՛ մալինտէն միգտարը քիֆայէ էշես
սէթը վէ իսթիֆա էտէպիլիը մի: Օնլարը պիղայրի
հագգըն, աշիքեսար վէ զատըը քիւլլի իլէ գաղանմըշ
օլա տախի, պէն Վեսիոս իլէ պերապէր՝ էվլէթ սէթը
վէ իսթիֆա էտէպիլիը տէրիմ: Աքին պաշղա քէր-
թէլլէրտէ սէթը էտէպիլտիյի գատար վաֆիր էշես
սէթը էտէմէգ՝: Բայէթլու Փէտէր, նէ՞ սէօյլէյօր-
տուն. պու նէ պիչիմ եօլուղ մերհամէթ տիր. ըի-

Խըրսըզարըն մէնֆա'աթընա ճիզվիթէրին միւսաատէսի :

Փասը հալ իլէ կէչինմէք իչինն խըրսըզըզա գաղա-
նըլան մալին՝ խըրսըզըն թէսարրուֆունտա դալմասը-
նա , վէ հազգ իւզըն միւթէսարրըֆ օլան ալաճագ
սասիպինէ վէրիլմէմէսինէ նէ ինսաֆ իլէ ըաղի օլա-
պիլիրսին : Փաիազ ճէվապ վէրտի . հէր քէսի խօշ-
նուտ էթմէք միւմքինսիզ օլտուղու իչինն , փէտէրլէ-
րինիզ անճագ սէֆիլէրէ թէսէլլի վէրմէյի տիւշինն-
տիւլէր : Հէմ տաիսի ֆուգարայա իմտատ էթմէք ի-
չինն , Վաստրո Ռալաօնուն շահատէթ կէթիրտիյի՝
(Միւք . Ա . Միւք . Ջ . եւայն ,) շիրքէթիմիզտէն
օլան տիրայէթլու Ա ազքէզ , տէր քի , «Պիւ խըրսը-
զըն պիր ֆագըրըն էչեսարնը սիրգաթ էթմէյէ նիյէ-
թինի միւշահտէ էթտիյին հալտէ՝ օլ նիյէթէ մանթ
օլմագ իչինն օնա պիր զէնկին ատէմ կէօսթէրէ պի-
լիրսին , քի ֆագիրտէն սիրգաթ էտէճէյինէ զէնկին-
տէն սիրգաթ էթսին» : Ա ազքէզին վէ Վասթրո
Ռալաօնուն քիթապլարը սէնտէ եօգ իսէ , պու տէ-
տիքլէրիմի Լսրօպարըն քիթապընտա պուլա պիլիր
սին . զիրա մէրգուսունն հէման հէր սէօյլէտիյի շէյի ,
«իզիմ մէշհուր եիւմի տէօրթ իլթիարլարտան ալտըղ-
նը պիլմէզ տէյիլ սին : Ա է պու քէլամ պէչինճի միւ-
քեալէմտէ տիր , քի «Վօնշուսուննա մէրհամէթ էթմէք
խուսուսունտա շիրքիթիմիզին թալիմաթը» տէյու թէս-
միյէ օլունուր :

Բայէթլու փէտէր , շիւպհէսիզ պու պիր վէֆգ էլ
ատէ մէրհամէթ տիր , քի պիրինին զարար վէ զիյա-
նը իլէ՝ պիր պաշգասընը զարարտան գուրթարըր :
Լաքին պէն զանն էտէրիմ քի մէրհամէթի թէքիլ
էթմէք իչինն՝ խըրսըզա օլ նասիհաթը վէրէն՝ պատէ-
հու թէլէֆ էթտիրտիյի մալի զէնկին ատէմ վէրմէ-
յէ զամիրինտէն պօրճլու օլաճագ տըր : Ըսլա պօրճ-
լու տէյիլ տիր տէտի . զիրա օնու քէնտի չալմատը .

Պաշգասընն եկտի իլէ զուլմ էտիպ՝ սուչսուղ սայըմնդ :

Իլլա եալընըղ պաշգասընը չալմաղա թէշվիգ էյլէտի :
 (Իմտի սէն պիղիմ Փասարէ Պաւնինին պաշգա խուսուսու-
 տա վէրտիյի պիր էլզէմ գարարը տիյնէտիյին Տալ-
 տէ՝ զիյատէսի իլէ թա՛ճիւպ էտէճէքսին . սէն իսէ օլ
 խուսուստա կէրի վէրմէք եախօտ էօտէմէք պօրճ տուր
 էֆքեքարընտա սըն : Իշպու . քէյֆիյէթ Պաւնինին իճ-
 մալինին օն եէտինճի պասպընտա մէվճուտ տուր : Իշ-
 թէ օնուն մախսուս Պրտնսէվի իլլ իպպիէ եազտըղը
 օէօղը՛ր . «Պիր քիմնէ արգատաշընը եախօտ գօնշու-
 սունու տէօվսիւն , եախօտ քէնտիսէնէ զարար վէրէն
 պիր առէմին ամպարընը եազսըն տէյու տքէրին պի-
 ըինէ ըիճա էտիպ , ասքէր տախի օլ ֆիիլի գապիճի
 իճրա էյլէտիքտէն սօնկրա՝ մապլաՏաթ սըրը գալտըղը
 Տալտէ՝ օլ զուլմարըն քեաֆիքէսինէ սէպէպ օլան
 քիմնէ՝ օլան զարար ու խոսարաթը քէնտի պէտէլին-
 տէն էօտէմէյէ պօրճը՛ու մու տուր : Պէն զանն է-
 տէրիմ քի տէյիլ տիր . զիրա օլ առէմ ա՛տալէթէ
 գարըղ պիր շէյ էթմէմիշ օլտուղու իչիւն՝ Տիչ պիր
 կէօնէ զարարըն թաղմինինէ պօրճըլու օլամաղ : Մէ-
 սէլա՝ սանա մուալէնէթ եա իՏսան էթսին տէյիւ պի-
 ըինէ ըէճա էթտիյին Տալտէ՝ ա՛տալէթէ գարըղմը էթ-
 միշ օլուրտուն : Սէն օնտան Տէր նէ մաթըլուպ էթ-
 սէն , օնուն տայիմա էթմէյէ եա էթմէմէյէ սէլաՏի-
 յէթի վար տըր : Օիրա միւթալէպէնէ մէյլ վէ
 ըաղպէթ կէօսթէրմէք եախօտ կէօսթէրմէք օնուն է-
 լինտէ տիր . վէ ֆիւթալէպէնի իճրա էթմէյէ պաշգա
 սէպէպէ մէպնի մէճպուր տէյիլ տիր , անճազ խա-
 թըրշինասըղը վէ լէթաֆէթինտէն նաչի . օնու տա
 Տիւսնիւ ըիզասը իլէ էտէր : Պու սուլէթտէ՝ ասքէր
 վէրտիյի զարարըն էօտէմէտիյի Տալտէ , օնու թէշվիգ
 էտէնի պօրճըլու սայմազ Տիչ պիր վազըթ Տազգ տէ-
 յիլ տիր՝ : Պու շաՏատէթ գաթը՛ միւքեալէմէմիղէ

Միւհեմեթ օլանլարա խրոստըզըզ էթմէյէ բուխսաթ :

ազ գալտը պա'իս օլաճագ իտի . զիրա ամպարը եա-
գաննն իմնըլնուլուլ վէ լեմ-ճեմն լափըլարնա ,
փափազըն պու մագուլէ պիհուտէ միւլահազալարնա ,
ամպարըն հարիգզէտէ օլմասընըն սէպէպի էվիլէինի
խաթատան վէ թազմին պորճունտան մուաֆ պուլուր-
տուղունա , քի հիւքիւմէթ գաթլէ միւսթահազգ ատտ
էտէր , վէ սայիր պու միսիլլիւ պիչիմնիպ լափլարա զա-
յէթ կիւլէճէյիմ կէլտի իսէ տէ , տիյանէթլու փա-
փազը կիւլէճէտիրմէք իչիւն' քէնտիմի գապթ էթ-
տիմ : Ա ճգաա փափազ պու շէյլէրի սահիհ օլա-
րագ վէ պիլ իքրեաթ սէօյլէր իտի , վէ հինէ օլ սիագ
իւզրէ սէօհպէթինէ տէվամ պիրլէ տէտի .

Պու գատար իսպաթլարտան սէն էֆքեարընըն նէ
գատար պօշ շէյ օլտուղունու Ֆէհմ էտէպիլիր իտին .
լաքին պու մատտէ հագգընտա պունտան զիյատէ սէօ-
լէմէքտէն պիր մէնֆաաթ հասըլ օլմազ : Ե իմտի սը-
գընթը իչինտէ օլան ատէմլէրէ կէլէլիմ : Պիզիմ փե-
տէրլէրիմիպ , վէ Վ եսիոս տախի' օնլարա պիր թէսէլի
վէրմէք իչիւն շէօյլէ թա'լիմ էտէրլէր քի "Տէյիլ
եալընըզ սօն տէրէճէ մուլպայիգատա , իլլա' սօն տէ-
րէճէ տէյիլ իսէ տէ աղբրճա սրգլէթտէ պուլունան
քիմնէլէրէ խրոստըզըզ էթմէյէ բուխսաթ վար տըր" :
Եպրօպար տախի պու շէյի թաստիգ էտէր : (Միւք .
Ն . Ը' տէտ 29) Պու չօգ աճայիպ շէյ տիր . եա
փէտէր : Տիւնեատա հէման հէր քէս քէնտի իհթի-
յաճընը աղըր գըյաս էտէր . վէ պու գանուն միւլի-
պինճէ սէն օնլարա բահաթ զամիր իլէ խրոստըզըզ էթ-
մէյէ սէլահիյէթ վէրիոսին : Պէօյլէճէ եալընըզ սա-
հիհան սրգլէթ իչինտէ օլան քիմնէլէրէ իզն վէրտի-
յինիպ հալտէ' հիսապսըզ խրոստըզըզլարա պիր դա-
փու աչմըշ օլուրսունուլ . հիւքիւմէթ իսէ' իհթիյա-
ճըն աղըրըղընա պագմայարագ խրոստըզ թէտիպ է-

Միւհթաճ օլանլարա էրրորդը բզ էթմէյէ բուխաթ :

տէր . վէ լազըմ՝ իտի քի սիզ զէյատէ մա՛գուլ իս-
պաթլար իլէ էրրորդըրը մէն՝ էտէյիտիտիզ . զիրա սիզ
սէյնէննաս տէյիլ սալթ ա՛տալէթի , իլլա մէրհամէթի
տախի մուհաֆազա էթմէյէ պորճլուսունուզ . հալ սու
քի մէրհամէթ մէզքիւր թալիմաթընը իլէ պիւսպիւ-
թիւն մահվ օլուր : Օ իրա պիր քիմնէ քէնտիմնէ Փայիտէ
էթմէք իչիւն , ախէրննէ զարար վէրտիյի հալտէ՝ ա՛-
տալէթ վէ մէրհամէթ շէրիա՛թընը պօզալր , վէ գօն-
շուսունա նահագգլըգ վէ զուլմ էթմիշ օլուր : Պէն
պէօյէ էօյրէնմիշ իմ , պունտան պաշգա շէյէ ազըմ
էրմէզ : Պու տայիմա սօղրու տէյիլ տիր , տէտի փա-
փազ . զիրա պիղիմ ի՛զզէթլի Մօլինա պիղէ էօյրէթ-
տի (ճ՛իլտ Բ . Միւք . Բ) քի , «Մէրհամէթ գա-
նունու քէնտիմնի թիճարէթտէն մահրում էթմէքլէ
գօնշուսունու զարարտան խէլաս էթմէյի քիմնէտէն
մաթլուպ էթմէզ» : Մօլինա պունու տէժիշ տիր շու
սէօզիւնիւ իսպաթ էթմէք իչիւն քի «Պիր քիմնէ ալա-
ճագլըլարընր ալտաթմագ իչիւն մալինի պիր պաշգասընա
թէսլիմ էթտիյի հալտէ , մալի գապուլ էտէն օնու
մուախտարէն կէրի վէրմէյէ զամիրինտէն պօրճլու տէյիլ
տիր» : Պու էֆքեարը գապուլ էտէն Ն եսիոս , տախի պու
թէրթիպ իւզրէ օնու սապիթ էտէր : (Վրիթապ Բ .
Պապ Ի . Եայլն :

Սէն սըգընթը իչինտէ օլանլարա տէրտաշ տէյիլ
սին . փէտէրէրիմիզ իզթիզա էթտիյի հալտէ մէրհա-
մէթ էթտիլէր : Օնլար ալէսսէվիյէ կէրէք ֆագիր-
լէրէ , կէրէք զէնկինլէրէ ա՛տալէթ կէօսլէրտիլէր :

Շունու տախի պիլմիշ օլասըն քի օնլար կիւնահ-
քեարլարա տա ա՛տիլ պուլունտուլար : Օնլար կիւ-
նահ վէ պէօյիւք գապահաթ իչէյէնլէրէ զայէթլէ
գարըը իսէլէր տէ , էլ ճիւմլէ՝ կիւնահ իլէ գազանը-
լան մալի պիր քիմնէ շէրան վէ լայըգան եանընտա

Ճինսպէթ իէ օլան թիճարէթին հագգ սայրլմար :

սագլայայպիլիլի օլտուղունու թա՛լիմ էտէրլէր : Ս է պու շէյի Լ Նսիոս իւ՛մուռնէն իլան էտէր . (Կրթնայ Բ . Պապ ԺԳ .) “Լիչ քիմնէ՛ կիւնահ օլան պիր ա՛մէլ ու հարաքէթ , պիլ Փարղ՝ վինա իչիւն ալմը շ օլտուղու էշեա վէ նագտը , հագգանիլէթ ու ա՛տալէթէ գարջը օլսա տախի , նէ շէրիա՛թը թապի՛իլէ նէ տէ գավանինի ինսանիլէ միւճիպինճէ կէրուլէ ըտտ էթմէյէ պօրճլու տէյիլ տիր” : Ս է պու սէպէպտէն էն մէշչուր փէտէրլէրիմիզ աշիքեարէ գարար վերիշէր տիր , քի պիր հաքիմ մուավէնէթ զըմնընտա պիր հագգսրզ ատէմտէն պիր շէյ՝ հա պիր նէֆէր պիրիսինի էօլտիւրմէք իչիւն պիր աթիլէ ալտըլը հալտէ , եախօտ պիր ատէմ զայէթ մէրրուհ վէ պէօլիւք գապուհաթլար իլէ պիր շէյ գազանտըղը թագտիրտէ , շէրան վէ գանուռնէն օնու եանընտա սագլայայ պիլիլի : Ս է Լսքօպար՝ միւհլիիֆլէրիմիլտէն պա խթիխրաճ՝ Իւչիւնճիւ Սիւքեալէմէսինտէ շու իւ՛մուռնի գանունու վազ՝ էտէր . “Լտէմ էօլտիւրմէք , հագգսրզ իլամ էթմէք , էտէպսիզ հարաքէթլէր կիպի վէ սայիր նամուսուղ եօլար իլէ գազանըլան մալի պիր ատէմ շէրան վէ գանուռնէն միրաս ալա պիլիլի , վէ օնլարը կէրի վերմէյէ պօրճլու տէյիլ տիր : Ս է Լսքօպար քէնտի տէր . (Լիւք . Ե . Լտէտ 53 .) “Պիր քիմնէ գաթլ , հագգսրզ իլամ , էտէպսիզ հարաքէթ վէ սայիրէ իլէ էմլաք եա էմվալէ միւթէսարրըֆ օլպիլիլի . զիրա պու մապուլէ միրաս հագգտըր . վէ օլ թարղ ա՛մէլու հարաքէթտէ գազանտըղը էշեա իւղէրինէ պիր հիւքիւմէթը մախուսէ թահսիլէտէր” : Ըայէթլու փէտէր , տէտիմ՝ պէն պու թարղ թիճարէթէ ալա վուգուֆիլէթիմ եօգիտի . վէ շիւպհէմ վարտըր քի ա՛ճէպա ա՛տալէթ օնա իզն վէրի՛րմի . վէ ատէմ էօլտիւրմէյի , նահագգլըլը , վէ զնսայր՝ հագգ վէ էյի պիր շէյ սայա՛ր մը :

Ճինայեթ իլէ օլան թիճարեթին հազգ սայրմասը :

Ի՛նքի Ֆրգհ Քիթապլէրին տէտիյի սէօզլէրի պէն պիլ-
մէմ, տէտի փափաղ. լաքին էյի պիլիլիմ քի, զամիրին
սահիհ գանուենու օլան Քիթապլարլմըզ, պէնիմ տէ-
տիյիմ կիպի սէօյլէրլէր : (Նլար եալընըզ պիր մատ-
տէյի պու գանունտան իխրաճ էտէրլէր . սալթ օլ վա-
գըթ կէրի վէրմէյի պօրճ ատտ էտէրլէր . մէսէլա պիր
քիմնէ մալննի գուլլանմաղա եախօտ պիր պաշգասընա
իթա էթմէյէ սէլահիյէթի օլմայան քիմնէլէրտէն ,
պիլ Փարզ չօճուգլարտան վէ քէշիշլէրտէն , ագչէ ալ-
տըղը թագափրտէ , շէրան կէրի վէրմէյէ պօրճլու տուր” :
Չիւն պիլիմ ի՛գզէթլու Մօլինա օնլարը պու գա-
նունտան իխրաճ էտէր . (Ղիլտ 1 . Ըտայէթ իւզէ-
րինէ . Միւք . Բ . 94 .) վէ պու մագուլէլէրտէն ալը-
նան ագչէյի կէրի վէրմէք Փարզ տըր , տէր : Եւքօզար
տախի պու սէօզլէրի շահասեթ կէթիլտիքտէն պաշգա,
(Միւք . Ա . Ըտէտ 59 ,) քէնաի տախի Խւշիւնճիւ
Միւքեալէմէսինտէ մէզքիւր թա՛լիմաթը սապիթ է-
տէր :

Ի՛գզէթլու փէտէր , տէտիմ , կէօրիյօրում քի պու
խուսուստա քէշիշլէր պաշգալարընտան զիյատէ նա-
յիլն հիւրմէթ վէ իմթիյազ պույրուլմուշար տըր :
Հիշ պիր վագըթ , տէտի փափաղ . ճէմի՛ չօճուգլարա
իմթիյազալթը մէզքիւրէ վէրիլմիշ տիր . պու սուրէթ-
տէ քէշիշլէր՝ չօճուգլար մէսապէսինտէ թութուլմուշ
օլտուգլարը իշիւն , օնլարը տա պու գանունուն ահ-
քեամընտան մուաֆ գըլմագ իգթիոյի հալտէն տիր :
Լաքին պունլարտան պաշգասը , քիմ օլուր իսէ օլուն ,
Փէնա ամէլու հարաքէթլէրի իշիւն պտըղը էշնայը կէ-
րի վէրմէյէ պօրճլու տէյիլտիր : Ա է Լեխոս թաֆսիլ
իսպաթլար իլէ պու շէյի թաստիգ էտէր : (Իլիթապ
Բ . Ըտայէթ Խւշլէրինէ . Պապ 1 . Գ . Ըտէտ 51 :)
Պիզիմ ըայէթլու Ֆիլուշիօ օ մագուլէ ֆէնա ամէլ

ձեռքից լեզուն զինա հագգընտա թաղիմ էթտիյի հեյպեթ-
լու գանունլար :

ու հարաքեթլեր իչին վերիվեսի լազըմ կելեն իւճ-
րեթլեր հագգընտա տախի պա'ղը թաֆսիլաթ պէյան
էտեր . «Օ իրա», տէր , «պիր քիմնէ օլ թարղ ա մէլ
ու հարաքեթլերէ բազի օլան զաթլարըն պուլունտու-
ղու հալու ըիւթպէսինէ նազարէն» օնլարա վէճհը միւ-
թէնէվի իւզրէ իւճրեթ վերմէլի տիր . զերա հէր
պիրինին տէյերի տիկերինքինտէն Փարզը օլապիլեր»
Պու պահսը տահա գուվվէթլի իսպաթլար իլէ սապիթ
էտեր . (Սիւք . ԼԱ . Պապ թ . Ը' տէտ 231.) «Պիր
քիմնէ գամիրինտէն վէ պեր մուճիպի հագգանիլէթ'
աշիքեարէտէ օլան զինատան զեյատէ կիզլի զինա ի-
չին իւճրեթ վերմէյէ պօրճլու տուր : Օ իրա պիր
էհլի ըրզ քարընըն կիզլիտէ ճիմայէ ըէյ վէ ըիզա
կէօսթերմեսի Փահիչէնին աշիքեարէն օլ հարաքեթի
միւրթէքիպէ պուլունտուղունտան զեյատէ մագպուլ վէ
զեզըլմէթ տիր . վէ հիչ պիր շէրիա'թ էօյլէ պիր հա-
րաքեթի իւճրեթէ նալարը գըյաս էթմէմիշ տիր :
Վըզ , էվէ գարը , քէշիչէ (Տայրապե) վէ սայրէ իւճ-
րեթի հագգընտա տախի էօյլէ տիր : Պունլարըն ձե-
միսինին տէ հագգը պիր տիր» :

Պատէհու Ղիզվիթ միւլէլիֆլերտէն , պա'ա էօյլէ
մուզիրը վէ միւնասիպէթսիզ սէօզլեր վէ շէյլեր կէօս-
թերտի քի զեբը էթմէյէ պիլէ ձէսարէթ էթմէմ . հաթ-
թա քէնտի պիլէ օնլարտան թիթրէյիպ իքրահ էթմէ-
լի իտի , (զերա զաթէն պիր էյի ատէմ տիր ,) էկեր
մէզքիւր միւլէլիֆլերէ Փահիչ ըայէթ ու իթիպարը
օլմամըշ օլսա իտի . իչպու Փահիչ ըայէթինտէն նաշի'
օնլարըն հէփ տէտիքլերինի գապուլէ շայան կէօրիւր
իտի : Պէն , կերէք միւքեալէմէսինէ տէվամ էթ-
մէսի իչին , վէ կերէք քէշիչէրին պէօյլէ հիլպէթլու ,
միւնասիպէթսիզ , վէ եօլուզ թաղիմաթլեր իլէ միւ-

Հէյթանի իլամյար . ազէ իլէ զուլմ էթմէյէ ինն :

Լէվզէս օլան քիթապլէրինի կէօրմէք էմէլ վէ արզուսի իլէ , մերգուսնուն պու շէյլէրի թա՛րիֆ էյլէտիյի հէն- կեամտէ թա՛ճիւպ իլէ սիւքիւթ էտէր իտիմ : Պէօյ- լէճէ մերգում քէլամընա սէրպէսթ տէվամ էտիպ՝ շու- նէթիճէյէ վասլ օլտու : Պու սէպէպտէն , տէտի , պիզիմ՝ րայէթլու Սօլինա պու մէսէլէյի շէօյլէ հալլ էտէր . (վէ զանն էտէրիմ քի պուսնտան պէօյլէ խօշ- նուտ օլաճագսըն .) «Պիր քիմսէ պիր Ֆէնա հարաքէ- թի իչինն ազէ ալտրղը հալտէ՝ օնու կէրի վէրմէյէ պօրճը՞մ մու տուր : Պուրատա այրտ էթմէք իզթի- զա էտէր , տէր պու միւթէպէր զաթ . էկէր ազէ ալ- տրղը հարաքէթի իճրա էթմէթիշ իսէ , ազէյի կէրի վէրմէսի լազըմ կէլիր . լաքին իճրասընտա պուլուն- մուշ իտիյի սուրէթտէ՝ ազէյի կէրի վէրմէք հիչպիր վագըթ իճապը իքթիզասընտան տէյիլ տիր» : Պու սէօլլէրի Լսըօպար տա շահատէթ կէթիրիր : (Սիւք . 9 . Լ՛աէտ 138 :) Իշթէ իատէ հաթտ կէրույէ րէտտ էթմէք խուսուսունտա էֆքեար ու թա՛լիմաթըմըլըն պա՛ղը խուսուսարընը սանա իֆատէ էյլէտիմ : Ու- մարըմ քի պու կիւն սէն օնլարը էյի էօրէնտին . շիմտի շունու անկլամագ իսթէրիմ քի սէն օլէֆքեար ու թա՛լիմաթտան քէնտիննէ պիր հիսսէ չըգարա պի- լը՛րմիսին : Սանա պիր սիւալ էտէյիմ , պագալըմ ճէ- վապընա գատիր օլապիլէճէ՞ք մի սին : «Պիր հաքիմ թարաֆէյնին պիրիմտէն տա՛վասընը կէօրմէք իչինն ազէ ալտրղը հալտէ՝ օնու կէրույէ րէտտ էթմէյէ պօրճը՞մ մու տուր» : Բայէթլու Փէտէր , տէտիմ , շիմ- տի սէն պանա եօզ տէտին : Օանն էթմէմ քի պէօյ- լէ տէմիշ օլայըմ , տէտի . պէն սանա ա՛լէսսէվիյէ՞ մի տէտիմ : Պէն սանա տէտիմ քի , օնու կէրու վէրմէ- յէ պօրճըլու տէյիլ տիր , էկէր տա՛վայը գանդանմաղա հադզը օլմայան տտէմէ գազանտրտը իսէ : Լաքին

Հէյթանի իլամար. սիհրէ եանի պիւնիւճիւլէյէ բուխտաթ.

տա՛վայը գազանանըն հագգը օլտուղու հալտէ, շէրան քէնտույէ բաճի օյան շէյի թէքրար սաթուն ալմասը թալէպ օլունապիլի՛ր մի: Սէնին ա՛գլըն վէ հագգըն եօգ տուր: Հաքիսին ա՛տալէթ էթմէյէ պօրճլու օլտուղունու անկլա՛մայօրմուսուն. պու պէօյլէ օլտուղու սուրէթտէ՝ ա՛տալէթ իւղըէ լաղըմ կէլէն շէյի սաթմաղա գատիր տէյիլ տիր. լաքին ա՛տալէթէ գարշը էթմէյէ պօրճլու օլմատըղը իչին՝ հագգանիյէթէ մուղայիր տալա կէօրտիյիւ հալտէ ագչէ ալա պիլիր: Պու խուսուստա էն պաշ միւէլլիֆլէրիմիզին ճէմիսի՛ Սօլինա, Ուէճինալտօ, Ֆիլիուչիօ, Լպքօպար, Լեսիոս, պիլ իթթիֆազ սէօյլերլէր. վէ հէփիսի շունու տէր, “Հաքիմ ա՛տալէթ էթմէք իչին ալմըշ օլտուղու շէյի՛ աթիյէ մէգամընտա քէնտինէ վէրլլմէմիշ օլտուղու հալտէ՛ կէրի վէրմէյէ պօրճլու իսէ տէ, հագսըգ պիր առէմին տալասընը կէօրտիյիւ իչին ալմըշ օլտուղու շէյի կէրի վէրմէյէ պօրճլու տէյիլ տիր”:

Պէն պու մինասիպէթսիզ վէ այգըը թա՛լիմաթտան պիւսպիւթիւն ալթիւսթ օլտում. վէ պէն ծնուն զարալը նէթիճէլէրինի միւլահապա էթտիյիմ էննատէ, փափազ պանա պիր պաշգա մէսէլէ հագըր էտէր իմիշ. իմտի պանա տէտի: Պէն սանա պիր շէյ տահա սիւալ էտէյիմ. պանա ա՛գիլանէ ճէվապ վէր. “Վայպը իսպէր վէրէն քիմնէ պու հարաքէթլէ գազանտըղը շէյի կէրի վէրմէյէ պօրճլու մու տուր”: Իսայէթլու փէտէր, տէտիմ. հազըթէթին նա՛սըլ իսթէր իսէն, էօյլէ օլտուն: Լասըլ իսթէրսէմ էօյլէ՞ մի օլտուն. նէ՞ տէրսին, հագիպաթ ա՛ճայիպ անէմ սին, սէնին լագըրտընտան էօյլէ կէօրիւնիւր քի, կէրէքլէք պիղիմ իրատէթիմիզէ մէրպութ տուր: Պէն էյի անկլայօրում քի սէն պու շէյի քէնտիլիյինտէն պուլմասյաճագսըն: Լջլէ իսէ իշպու միւշքիւլ ճէվապը

Հէյթանի ի՛լմ իլէ խապեր վերէնէրին իւճրեթի հազդ տըր :

Սանքեզան տիյնէ : Ի վիլէլա Իճմալ նամ քիթաւ պընտա (Վիթմապ Բ. Պայպ ԼԸ. Ը՛տետ 94, 95, 96) պիր Փարգ կէօսթէրիր : «Վայպը սէօյլէյէն աւտէմ հալընըլ ի՛լմի նիւճիւմ վէ թապիաթէ տայիր եօլլա՛ր մը , եօխաա՛ շէյթանի սէնա՛աթ մը իսթի՛մալ էտէր» : զիրա տէր : «Պիր խուսուստա կերի վերմէյէ պօրճու տուր , աիկէր խուսուստա իսէ կերի վերմէյէ պօրճու տէյիլ տիր» : Ե իմտի սէն հա՞նկը խուսուստա տէյիւ սիւալ էտէճէքսին : Պու զօր պիր շէյ տէյիլ տիր , տէտիմ : Ետ տէմէր իսթէտիյինի անկլատըմ՛ , տէտի : Աէն զանն էտէրսին քի շէյթանլար վասիթասի իլէ զայպը սէօյլէտիյի հալտէ՛ կերի վերմէյէ պօրճու տուր : Լաքին սէնին զաննըն կիպի տէյիլ տիր , իլլա պիւսպիւթիւն ծնուն մուղայիրի տիր : Իշթէ Վանքեզին սէօզիւ օլ մահալտէ : «Վայպը սէօյլէյէն շէյթանըն վասիթասը իլէ՛ տէրքեաք օլտուղու միսիլլիւ՛ օլ շէյի պուլմաղա զահմէթ շէքմէմիշ օլտուղու հալտէ , ծնու կերի վերմէսի վաճիպինտէն տիր . Լաքին զահմէթ շէքմիշ օլտուղու հալտէ՛ կերի վերմէյէ ապա պօրճու տէյիլ տիր» : Պունու պէօյլէ տէմէսի նէտէ՞ն նէշաթ էտէր , Բայթթուլ ժէտէր : Ընկա՞մայօրմուսուն , տէտի : Չիրա պիր աւտէմ Ֆէննը շէյթանի իլէ զայպ պուլա պիլիր . Լաքին ի՛լմի նիւճիւմ քեաղիպ պիր սէնա՛աթ տըր : Ֆադաթ , Բայթթուլ ժէտէր , շէյթան տօղըուսունու սէօյլէմէտիյի հալտէ , չինքի ի՛լմի նիւճիւմտէն զիյատէ տօղըու սէօյլէյէն տէյիլ տիր , զայպը պագան՛ հազգանիյէթ իւզրէ ալտըղը ագչէյի կերի վերմէյէ մէճպուր օլուր : Տայիմա , տէյիլ , տէտի : Սանքեզ պիր Փարգ վար տըր , տէր : «Վայպ պագան շէյթանի սէնա՛աթը էյի պիլմէտիյի հալտէ , կերի վերմէյէ պօրճու տուր . Լաքին Ֆէննը սիհրտէ մէհարէթի օլուպ՛ հալթ քէյֆիյէթի պիլմէք

ճիշդ թիւերն աստուածարանութիւն լարրնտան հասըլ օլան
կիւզէլ կիւզէլ ֆայտէլէր :

Իշիւն հէր ուսուլի գուլանտըղը թագտիրտէ , կերի
վէրմէյէ պորճուլ տէյիլ տիր : Օ իրա օ մագուլէ պիւ-
յիւճիւնին զահմէթի ագչէ իլէ էօտէնմէլի տիր) : Պու
ղայթիլէ կիւզէլ վէ ֆայտէլի շէյ տիր , ՚այէթլու
Վէտէր . զիրա սէնին սէօզիւնէ նաղարէն՝ Փէննը սիհ-
րէ էյի աշինա օլմաղա վէ օլ սէնաաթտա մէհարէթ
քէսպ էթմէյէ պիւյիւճիւլէրի մէճպուր էաէճէք փէք
ա՛լա եօլ տուր . շէյլէ քի հագգանիյէթ իւղըէ ագ-
չէ գագանձաղա իւմիւտէրի օլուպ՝ ճէմա՛աթմէ սատը-
գանէ խըղմէթ էթսինլէր : Ալալիպա սէն իսթիհզա
էտէյօրսուն , տէտի փափաղ . պու պիր էյի վէ մինա-
սիպ լագըրտը տէյիլ տիր . զիրա թանըլմատըղըն պիր
մահալտէ պէյլէ սէյլէյէճէք օլտուղուն հալտէ , էյլէ
քիմնէլէր պուլունապիլէր , քի պու լագըրտընա էյրի
մա՛նա վէրիպ՝ տին խուսուպարընը զէֆգլէնիյօրսուն
տէյէրէք սէնի ֆասլ էթսինլէր : Պէն քէնաիփի էյլէ
ֆասլտան գօլայ վիգայէ էտէրիմ , ՚այէթլու Վէտէր .
զիրա լագըրտընն ասըլ ֆիքրիսի վէ մէֆհուճունու
թէֆթիշ էթտիքլէրի հալտէ , էյլէ պիր սէօզ պո-
լամաղար , քի ծնուն մուղայիլի թաստիգ օլունմասըն :
Ալէ իհթիմալ տըր քի պունլարըն մուղայիլիսի էթ-
րաֆըլա իսպաթ էթմէյէ պիր կիւն սէօհպէթլէրի-
միղտէ պիր մինասիպ սէպէպ պուլալըմ : Ան շիմ-
տի լագըրտընը թէպտիլ էթտին , տէտի փափաղ :
Տօղըուսու , տէտիմ , ՚այէթլու Վէտէր , պէն ա՛ղիզ
շէյլէրի զէվպէնմէք իսթէրիմ տէյու շիւպհէ էթ-
մէնիլ , պանա զայէթլէ տօգանըր . վէ վագաա տա
հագգարը շիւպհէ տիր : Պէն ծնու սահիհ օլա-
րագ տէմէտիմ , տէտի փափաղ . լաքին պիղ տօղ-
րուսունու սէյլէյէլիմ : Ալէր իսթէրսէն , պէն
պիւսպիւթիւն հաղըր ըմ , եա՛ փէտէր . պու շէյ սանա

ձեզ վիժելերն աստուածաբանութիւն լարընասան հասըւ օլան
Փայտէլէր :

մեր պուլմ տուր : Պագաթ տողը սուլ՝ փէտերլէրինիզ
հէփ ատէմլէր իջիւն փէտերանի ճահտ էթտիքտէն
սօնկրա, պիւլիւճիւլէրին մինասիպէթլի թիճարէթիւնի
պիլէ նիզամա գօմագ իսթէտիքլէրինի կէօրտիլիւմտէ՝
չօգ թէհա՛ճիւպ էտիյօրում : Պէվապ վէրտի փափագ,
Հէր նէ գատար եազըլա, եինն հէփ ատէմլէր հագ-
գընտա լաղըմ օլան եազըլվըչ օլամաղ, ճէմի՛ վու-
գուաթլար եէրլի եէրինձէ անկլատըլամաղ, վէ այնի
պիր շէյի հէր քիթապլարտա թէքրար պէ թէքրար
տէրձ էթմէք միւմքինսիզ տիր : Հիմտի սէն պիզիմ՝
ղայէթ տիրայէթլու փէտերլէրիմիղին պիրինին սէօ-
ղիւնտէն պու շէյի էյի անկլայաճագօրն : Ալ է սէնին
ա՛գըն տախի օնա շահատէթ էտէր. դիրա պու կիւնքի
կիւն օ պիզիմ՝ իւմումի պէյիլիւմիւզ տիր : Պու
զաթ ըայէթլու փատրէ կէլթթ տուր, քի քէնտի սէ-
քիզինձի քիթապընտա (պապ Ե.Ձ) տէր. «Օա-
թըն պիրի խոստովանահայրընըն իպնի իլէ պալատէ
մէզքիւր թարզ իլէ գազանմըչ օլտուղու քիւլլիլէթ-
լի ագէէյի կէրի վէրմէյէ կիթտիլինտէ, եօլտա պիր
քիթապաճը տիւքեանընա կիրիպ՝ պիր եէնի շէյին վա՛ր
մը տըր տէյու սիւալ էթտի : Օ) տա պիր եէնի բա-
րոյական Մստուածաբանութիւն քիթապը կէօսթէրտի
մէզքիւր զաթ թէվէքքիւլանէքիթապըն քեազըտլարը-
նը ճէվիրտիլի վագըթ, քէնտիսինն միւթալիզ օլան
մէսէլէ նազարընա իսպէթ էտիպ՝ ալտըղ ագէէյի
կէրի վէրմէյէ ալա պօրճլու օլմատըղընը անկլատը .
իմտի զամիրինին իպթիրապընտան գուրթուլուպ, վէ
ագէէնին ազըրըղընը իւզէրինտէ թաշըյարագ, վիյա-
տէ խաֆիֆիլիլէ էվինէ ավտէթ էյլէտի» :

Հիմտի պանա ճէվապ վէր, պիզիմ՝ թալիմաթ-
լէրիմիղին պիլմէք Փայտէլէ՛մ մի տիր, եօգսա՛ տէյիլ մի

Ճիշդ զի թէրին աստուածաբանութիւնը որոնքն մէտհի :

տիր : Պու նագլիյէթի տէ գէվգլէնէ պիլիբմիսին . վէ օնուն իւզէրինէ , փատրէ կէլթի իլէ շու բուհա- նի միւլահաղալը էթմէղմիսին : «Պու թարղ վազա՛ա- լար ւազգ թաալանըն մուգատտէրինին ա՛մէլի հի- մայէթ էտէն մէլէյին գուլաղուզուղու օլտուղունուն պէշարէթի , վէ օլ թա՛լիմաթլարը թէսատտիւֆէն օ- գույանլար իշիւն Լլահըն օնլարըն հազգընտա օլան թէտուլիւրինին իճրասը տըր : Լլահ էգէլտէն միւրատ էթտի , քի օնլարըն իւշասընըն ալթուն զինճիրի այնի պիր շէյի սէօյլէյէն եիւզ միւլէլիֆտէն պիրիսինէ մէր- պուլթ պուլունսուն . զիրա օլ միւլէլիֆլէրին ճէմիսինէ րասթ կէլմէք միւլէլիւնսիւզ տիր : Օլ պիր միւլէլիֆ տէ օպիրէրի : կիպի եազմըշ օլմասա խտի , պու ա- տէմ գուրթուլմաղ խտի : Եջլէ իսէ Յիսուս Վրիս- տոսուն խաի իլէ՝ միւլէլիֆլէրիմիզին չօգլուղունու զէմմ էտէն քիմսէլէրէ րիճա էտէլիմ , քի օնլարա օլ քիթապլարը չօգ կէօրմէ սինլէր . Լլահըն էպէտի թագ- տիրի վէ Յիսուս Վրիստոսուն գանը օնլարա օլ թէ- էլիֆաթլարը գաղանտըրտըր : Ելթէ կիւղէլ սէօզլէր , պու սէօզլէր իլէ պու ա՛լիմ փափազ շունու իս- պաթ էթմէք իսթէր , եա՛նի Բարոյալիան Լստուած- աբանութիւն եազան միւլէլիֆլէր նէ դատար չօգ օլ- սալար՝ օլ գատար ֆայտայը տըր :

Բայէթլու փէտէր , տէտիմ պէն պու մատտէ իւ- զէրինէ օլան էֆքեարըմը սանա իֆատէ էթմէյի պաշ- գա վաղըթա պըրագըրըմ . շիմտի սանա եալընըզ շու- նու տէրիմ , քի թա՛լիմաթլարըն պու տէրէճէ միւլէլիտ , վէ օնլարը նէշը էթմէք զայէթլէ չօգ իգլթիղալը օլտու- ղու սէպէպտէն սէն օնլարը պանա թա՛լիմ էլլէմէյէ տէվամ էթմէլիսին : Օլիրա էյի պիլէսին քի , օն- լարը եազըպ թարաֆընա կէօնտէրտիլիմ զաթ՝ օնլարը փէք չօգ քիմսէլէրէ կէօթէրիյօր : Պիլիմ ֆիքրի-

Մեզհեպտիզիէ վէ սեֆահաթա բուխաթ :

միջ ընլարը պաշգա շէյ իչինն եա պաշգա թարզ գուլանմագ տէյիլ, իլա պիր էյի շէյ կիպի ընլարը հէր ատէմէ էջրէթմէք տիր : Աթորիւյօրտուն քի, տէտի, պէն տէ ընլարը սէնտէն գըզգանմայօրում, վէ պունտան պէջլէ տէ թա'լիմաթըմա տէվամ էտէճէյիմ. հալ պու քի պա'զը փէրէքէնտէ շէյլէրի տախի էջրէնմէք սանա էլլէմ օլտուղու իչինն, շիմտի սանա՝ ճանլարըն խէլասընը վէ տինտարըղը գօլալաթմագ իչինն փէտէրլէրիմիզին միւսատէ էթտիյի պա'զը զէվգ ու սեֆա վէ իսթիրահաթը էօմրէ տայիր խուսուսլար հագգընտա միւթալա'ա էտէճէյիմ. պու վէճհ իչէ վուգուֆիյէթին մէրթէպէյի քէմալիյէթէ վասլ օլուպ' հիչ պիր շէյ էքսիք գալմալ : Փափազ պէնիմ իլէ պէջլէ սէջրէշտիքտէն սօնկրու, պէնի պրագտը : Պագի և այն :

Յ. Գ. Տայիմա սանա տէմէյէ ունուտուրում, քի լսքօպարըն քիթապլարը տէֆա տէֆա պասմա օլունմուշ օլտուղունտան, կէօնակէօն տիրլէր : Սաթուն ալաճագ օլտուղուն հալտէ՝ լիօնտա պասըլանլարտան ալ. պու սթամիատա հէր պիր քիթապլըն աննընտա եէտի միւհր իլէ միւհրէնմիշ պիր Գաուն Մստուծոյ վար սըր : Եախօտ 1651տէ Պրիւքսէլտէ պասըլանլարտան ալ : Պունլար սօն պասմալար օլտուղլարը իչինն՝ 1644 վէ 1646տա լիոնտա թապ' օլունան իլք պասմալարտան էյի վէ զիյատէ մուֆասսալ տըրլար :

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՄԷՔԹՈՒՊ

Մ'զիզ Պիքիռէ Ղիզվիթլէրին մարիֆէթի իլէ ճէմա'աթըն պէյնիտէ Եայըլան սախթէ իպատէթլէր : Սըզընթը չէքմէյէրէք՝ զէվգ ու սեֆա վէ իսթիրահաթ իւզրէ կէչինէրէք խէլասա նայիլ օլմագ իչինն եինէ

Ճէննէթէ կիրմէյէ եիւզ ստէա գօլայ ի'պատէթ :

Ղիլվիթէրին իճատ էթտիյի գօլայըզար : Մազ-
րուրուզ , գըզգանճըզ , շեշպօլազըզ , թէճ'նիս սէօզ-
էր , Ֆիքր նիյէթի , գըզար սերպէսթիյի , գարըլար
էլպիսէսի , օյունլար , վէ պատարազ կէօրմէք խուսու-
սունտա տէֆա՝ Ղիլվիթէրին թա'լիմաթը :

Փարիզ . 3 Յուլիս . 1656 .

Պէնիմ Լ,ֆէնտիմ ,

Իշպու սօն տէֆա՝ տիյանէթլու փափազը կէօրտիւ-
յիւմտէ պանա էթտիյի թա'ղիմ ու թալթիֆ գատար
պէն սանա իլթիֆաթ էտէմէմ : Մերգում պէնի կէօր-
տիյիւ կիպի , եանումա կէլտի , վէ էլինտէքի քիթա-
պա պագարազ՝ պանա շու քէլամլարը սէօլէմէյէ
պաշլատը . «Սանա ճէննէթի աշան քիմնէյէ ա'ղիմ
մէմնունիյէթ իզճար էթմէզ մի սին . վէ ճէննէթին պիր
անախթարընա միւթէսարըրֆ օլուպ իսթէտիյին վա-
գըթ իշէրի կիրէպիլտիյին ճալտէ՝ պէօլէ պիր իգպա-
րէ միլեօնլար իլէ ալթուն վէրմէզ մի խտին : Հալպու
քի օրայա կիրմէք իշին պու գատար պէօլիք մէսա-
րիֆ լազըմ տէյիլ տիր . իշթէ սանա պիրի պիրինտէն
ուճուզ եիւզ անախթար» : Լաքին պէն անկլայա-
մայօր իտիմ , քի էլինտէքի քիթապտան մը օգույօր
իտի , եօլսա քէնտի թարաֆընտան մը սէօլէյօր ի-
տի : Պագաթ մերգում պէնի մերգտան գուրթար-
տը , տէյէրէք . Պունլար պիղիմ փատրէ Պարրինին
թէէլիֆ էթտիյի քիթապըն իլք սէօլէրի տիր . զերա
պէն քէնտիլիյիմտէն պիր շէյ սէօլէմէմ : Բայէթլու
փէտէր , տէտիմ , պու ճա'նկը քիթապտար : Պու քի-
թապըն իսմի , տէտի , «Պպատէթքեար քիմնէլէրին ԼԼ-
լաճըն Ս լալտէսինէ օլան եիւզ գօլայ ի'պատէթ իլէ

Ճէննէթէ կիրմէյէ եիւզ ասէտ գօլայ Բ'պատէթ :

աջըմը ճէննէթ" տիր : Բայէթլու Փէտէր, պու նէ՞ էյի շէյ տիր, ա՛ճապա պու գօլայ տինտարըզլարըն Տէփիսի տէ կէօյիւն գափուսունու աչա պիլիբլէ՞ր մի : Պէլէ, տէտի . զիրա օ մեզքիւր քէլամընտա տէր քի, "Պու քիթապտա Վ արխտէթուլաճ Իշիւն եազըմը յօան Բ'պատէթլէրին Տէր պիրի կէօյիւն պիրէր անախթարը տըր, վէ սանա ճէննէթի պիւսպիւթիւն աչարլար, անճագ սէն սնլարը իսթի՛մալ էթմէլի սին". վէ պու սէպէպտէն քէլամընըն նէթիճէսինտէ տէր, քի պունլարըն պիր թանէսի տախի իսթի՛մալ օլունսա, զիյատէսիյէ իօշնուտ օլուր :

Իշլէ իսէ, Բայէթլու Փէտէր, մեզքիւր Բ'պատէթլէրին էն գօլայլարընտան պիր գաչընը պանսա էօյրէթ : Էլիփիսի տէ գօլայ տըր տէտի . մէսէլա . Մ'զիզ պիբիրին պիր թապիբիրինի կէօրտիւյիւնտէ՝ օնա սէլամ վէրմէք . Մ'զիզ պիբիրին օն սէվինճլէրինին եա շազըզլարընըն վարդարան տէնիլէն թէսպիճ տուա՛սընը սէօլէմէք . Մէրնէմին իսմինի սըգ սըգ թէլէֆիիւզ էթմէք . Թարաֆըմըզտան Մ'զիզ Պիբիրէ Բ'զղէթ վէ թաղեմ էթսինլէր տէյու մէլէքլէրէ սըփարը շէթմէք . փատիշասլարըն՝ պաշգա քիլիսէլէրտէն զիյատէ Պիբիրէ քիլիսէ եափմասընը արղուլէմէք . Տէր սապաճ օնա Սապաճլար խայր օլուն՝ վէ ագշամա՛ Մ'գշամլար խայր օլուն տէմէք . Տէր կիւն Մէրնէմին եիւրէյինէ Բ'զղէթէն՝ սէլամ սանա (ողջոյն թէլլէ) տէմէք : Պու Բ'պատէթլէր իլէ, տէտի, պիր ատէմ շիւպճէսիլ Մ'զիզ Պիբիրին կէօյիւնիւ գազանըր : Լաքին՝ Բայէթլու Փէտէր՝ շու տախի պիր շարթը էլզէմ տիր քի՛ օլ Բ'պատէթի էտէն եիւրէյինի Պիբիրէ վէրսին : Պիր քիմսէնին տիւնեայա զիյատէսիյէ մուճապպէթի օլտուղու ճալտէ՝ տէտիյին շէյ իզթիղա էթմէգ : Պալատէ զիքը օլունան միւլէլիֆին քէլամընը տիյնէ . Վ՛ա

Երև շատեա գօլայ ի՛ պատէթ էմնալէրի :

գաա՝ երևեք եերինե երևեք վերմէմն չօդ էյի վէ մինասիպ իսէ տէ՝ սէնին երևեյին առէմլէրէ վէ տիւն- եոյա զիյատէ եաիւրըմը վէ մէյլ էթմիշ օլտուղու հալտէ, օլ երևեք թէամիյէ էթտիյին ուֆաճըգ է- սիրի Պիբիլէ սունասըն տէյու սանա թէքլիֆ էթմէ- յէ ճէսարէթ էթմէմ՝: Պ՛քիլը հալընըք քէնտի սէ- լամընը գապուլ էթմէյէ գանա՛աթ էտէր: Պու տին- տարըգըր՝ իւք պասմանըն 33, 59, 145, 156, 172, 258, վէ 420 սահիֆէլէրինտէ պուլունուր: Պունլար, տէտիմ, զայէթ գօլայ վէ ըահաթըգ վէրէն շէյէր տիր, վէ զանն էտէրիմ քի պունտան սօնկրա ալլա պիր քիմնէ հիւքմի աճապ օլունմալ: Աքին եազը գ, տէ- տի. պէն կէօրիւյօրում քի սէն ինսան գըսմընըն սէրթ երևեքլիյի նէ՞ տէրէճէյէ եէթիշմիշ օլտուղունու ալլա պիլմէյօրսուն: Այլէ առէմլէր վար քի իքի շիֆթ սէօպիւ, սապտիլէր իոյր օլուն, տիշտիլէր իոյր օլուն սէօլէմէյի պիլէ գապուլ էթմէլէր. զիրա օնլարը պիր էյիճէ խաթըղարընտա սագլամատըգճա, տէյէմէղ- լէր: Պու սէպէպտէն փատրէ Պարրի օնլար իչիւն պիր գօլայ թէրթիպ իճատ էթմէյէ մէճպուր օլտու. մէսէլա «Կէճէ կիւնտիւլ գօլտա պիր հալգա պիչիմի թէսպիհ, եա պիր վարդարան, եախօտ Ալլիտէթուլ- լահըն պիր թասպիլիինի թաշըմագ»: Պունլար 14. 326 վէ 447 սահիֆէլէրտէ եաղըմըշ օլան ի՛ պատէթլէր տիր: Փատրէ Պարրինին (Սահիֆէ 106) տէտիյի մի- սիլիւ՝ «Ը իմտի սէօյլէ, Սէրեմին ինտինտէ լուժֆ պուլմաղա սանա գօլայ ի՛ պատէթ ուսուլի թէտարիք էթմէյօ՞րմուլում»: Աշթէ փէտէր, տէտիմ, պու իֆ- ըաթ պէօյիւք պիր սուհուլէթ տիր: Պունտան զի- յատէ օլամալ, տէտի. վէ զանն էտէրիմ քի պու գա- տարը քէաֆի տիր. զիրա պիր առէմ չօգ ա՛գըլըք վէ սէֆիլ օլմալը, քի պիլթիւն էօմրիւնտէ գօլուն-

Միշտ Պիքերին թասպիրինէ սեւամ վերմէնն գուվլէթի :

տա պիր թէսպիհ , եա գոյնունտա պիր վարդարան թաշումաղա , պու վեճհ իլէ խէլասընը հագիգէթ թէեմին էթմէք իսթէմէյէ իհմալ էթսին . շիւն պունուն թէճըրուպէսինի էտէնլէր՝ հէր նէ թարղ իլէ եաշատըլար իսէ տէ , ապա ալտանմատըլար . լաքին պիգ տայիմա էյի կէշինսինլէր տէյու նասիհատ էտէրիզ : Պէն սանա էմալ կէթիրէյիմ եալնըղ օլ գարըյը , քի հէր կիւն Մ'գնզ Պիքերին թասպիրլէրինէ սեւամ վէրէրէք , վէ իպատէթ սունարագ , քէնտի պիւթիւն էօմրիւնիւ էօլտիւրիւճիւ կիւնաս հիշնտէ կէշիրիպ՝ էնճամ օլ հայտէ էօլտիւ իսէտէ , մէզքիւր իպատէթին սէմէրէսի իլէ խէլաս օլտու : Պէն՝ եիւրսէք սէս իլէ . Պու շէյ նասըլ օլապլիւր տէյիւ , պալըրտըմ : Չիւնքի , տէտի , Վրիստոս Լ'ֆէնտիմիզ մախուսէն օնու տիրիլթտի : Իմտի պու իպատէթի էտէնլէր ապա հէլաք օլամաղլար :

Իպէթու Փէտէր , պէն սահիհ պիլիրիմ , քի Վ ալտէթուլասա իպատէթ էթմէք . խէլասա էրմէք իշիւն պիր թարիգի գալի տիր , վէ էն ուֆագ իպատէթլէրին պիլէ՝ իման վէ մուհապպէթ իլէ օլտուղլարը հայտէ՝ ա՛ղիմ իւճրէթի վար տըր՝ վէ ա՛ղիպլէր օնլարը իսթիմալ էթտիլէր : Լաքին օնլարը իսթիմալ էտէնլէր քէնտի ֆէնա հարաքէթլէրինի թէպտիլ էթմէպսէլէր տէ , եինէ էօլէճէք վազըթլէրինտէ թէվպէյէ կէլէճէքլէր տիր , եախօտ էօյլէլրէ գըյամ էթմէք իհսան օլունուր տէյիւ ինանմաղ , վէ ինանտըղմաղ , պէնճէ՝ կիւնաս քիտարլարը էօլտուղ հալլէրինտէ տէվամ էթտիրմէրտէն պաշգա շէյէ եարամաղ . վէ օնլարը օլ էօլտուղ հալլէրինտո՛ն կէրի տուրտուրածագ եալնըղ լութֆուն իհսան էտէպիլէճէյի սահիհ թէվպէտէն իսէ քիւսթաշըգտան նէլաթ էտէն սախթէ սեւամէթ իլէ օնլարը ալտաթմաղ

Ճեղախն շէհրինէ մարիդ օլմանըն թարիզէրի :

տըր : “Օտարըր եօգ տուր , տէտի փափազ , ճէննէթէ կիրէլիմ տէ՛ հանկը թարաֆտան կիրմէմիզտէ պիր պէ- յիս եօգ տուր” : Իւ՛մուսի պէօյիսիւմիզ մէշհուր Պիննէթ պու խուսուստա “Լլահըն մուգատտերինին նիշանէլէրի իւզէրինն” եազտըղը կիւզէլ քիթապընտա (ԱՅինճի պասմա . 130 սահիֆէ) տէր . “Արչոյայարագ օլսուն , ու- չարագ օլսուն , հէր նասըլ օլուր իսէ օլսուն մա՛նի տէ- յիլտիր . անճագ ճէլալին շէհրինի այլում” . պունլար մէզքիւր փէտէրին օլ մահալտէ թահրիբ էյլէտիյի սէօղէր տիր : Պէն տախի իզրար էտէրիմ , տէտիմ , քի պունտա պէիս եօգ տուր . հալ պու քի օրայա կիրէճէյիմիզէ էմնիյէթ քէսպ էթմէլի իզ : Լ՛ղիզ Պէրիւ , տէտի , պու շէյէ քէֆիլ տիր : Պու շէյի փէտէր Պարրինին քիթապընըն սոն սաթըրըլարընտան անկլայա պէլըրսին . “Այօլիւմ տագիգէսինտէ” տէր , “տիւլմէն սէնտէն պիր շէյ մաթըուպ եա սանա պիր զուլմ էտէճէք օլտուղու հալտէ , վէ սէնին միւլահա- զալարընըն ուֆագ տայիրէսինտէ պիր ինթիլալ զուհըր էյլէտիյի թագտիրտէ , սէն եալընըզ՝ Աէրեէմ պանա քէֆիլտիր , քէլամընը սէօյլէյիպ օնա կիւվէնմէլի սին” :

Ֆագաթ . եա՛ փէտէր , պու սէօլ իլէ քիմնէ իս- քեաթ օլմազ . զիրա Լ՛ղիզ Պիբիր քէֆիլ օլաճագ տըր տէյիւ պիզի քի՛մ թէէմին էտէ պիլիր : Փատրէ Պարրի , պունուն իչիւն քէֆիլ օլուր , տէտի . (Սահիֆէ . 465) “Աիզէ անտէն կէլէճէք ֆայիտէ վէ մութըուլուզ իչիւն պէն սիզէ քէֆիլ օլուրում , վէ է- յի վալիտէ եէրինն պէն քէնտիմի րէհին գօրում” : Լաքին , եա՛ փէտէք , փէտէր Պարրի իչիւն քի՛մ քէ- ֆիլ օլուր : “Ե՞ սէօյլէյօրսուն , տէտի փափազ . օ պիզիմ շիրքէթտէն տիր : Ա՛ է սէն պիլմէ՛զ մի սին քի շէրէմնիլ՝ ա՛լալարընըն հէփ էմնալարըն էլէն՝ էէֆիլտիր : Պու շէյի սանա էօյրէթմէլի իմ . վէ պիլմէ՛սի սանա է-

ճեղքելովք բէնտի փափաղարնն թէկէ՛քբերտէսի օլն
ճէփ՝ քիթապլար իչին մէտուլ տուրար :

յի տիր : Ը իրքէթիմիղտէ սապիթ օլունան պիր գա-
նուն միւճիւպինճէ՛ պիղիմ փէտէրէրին քիթապլարը-
նըն թապ ու նէշը օլունմասընա Վստուածաբանլարըմըզ
րաղի օլուպ, վէ պէջիւքլէրիմիղ ըուխասթ վէրմէտիքճէ՛
Տիչ պիր քիթապ պասմաճըսը ընլարտան պիր թանէ-
սինի պասամաղ : Պու գանունու 1583, Մայիս 10
տա, Գ շէնրիկոս գօտու . 1603, Ղեկտեմբեր 23
տէ, Գ շէնրիկոստան, վէ 1612, Փետրուար 14 տէ
Ը Ղուտովիգօտան սապիթ օլունտու . էջլէքի՛ քեաՓ-
Փէյի շիրքէթիմիղ ճիւմլէ փէտէրէրիմիղին քիթապ-
լարը իչին քէՓիլ տիր : Պու պիղիմ շիրքէթէ մախ-
սուս տուր . վէ պու սէպէպտէն՝ պիղիմ շիրքէթտէն
ասլա էջլէ պիր քիթապ չըգմազ, քի շիրքէթին ըու-
Տու ընտա օլմասըն : Պունու սանա էջրէթմէք պա-
նա լաղըմ ըտր : Եւ՛ Փէտէր, տէտիմ, պանա պէօ-
յիւք էյլիք էթտին . անճագ շու կիւճիւմէ կիտէր, քի
պու շէյի էրքէն էջրէնմէտիմ . զիրա պու մա՛լիւմաթ
միւէլիֆլէրիմիղէ զեյատէ տիգգաթ էթմէյէ պէնի
մէճպուր էտէր : Սէպէպ կէօրմիւշ օլսա իտիմ, սանա
օնու էջրէթմիշ օլուր ուտում . լաքին պապ քի պուն-
տան սօնկրա ընտան պիր սէմէրէ թաՏսիլ էտէսին .
պիղ սէօղիւմիղիւ իլէրի կէօթիւրէլիմ :

Պէն զանն էտէրիմ քի սէնին խէլասընը թէէմին
էթմէք իչին, սանա զայէթ գօլայ, էմնիյէթլի վէ Տի-
սապըզ Եօլար վէ գափուլար աշտըմ . լաքին փէտէր-
լէրիմիղ արըու էտէրլէր քի ատէմ Եալընըզ պու իլք
տէրէճէտէ տուրմասըն . զիրա պու Եալընըզ խէլաս
իչին էլլէմ օլանը էջրէտիր : Չիւնքի ընլար տա-
յիմ ԵլլաՏըն պէջիւք ի՛գզէթի իչին չալըշըրլար, օ-
նուն իչին ինսանլարը տինտարլըզըն զայէթ Եիւքսէք
տէրէճէսինն չըգարմագ իսթերլէր : Վ է մատէմ քի

Ի պատէթքեարըզն ասըլ թարիֆի :

տիննեա ատէմլերի՝ տինտարըզ հագընտա միւնասի-
պէթսիզ զիւիւմլէրէ զահիպ օլտուզլարը իչիւն ալէս-
սէվիյէ տինտարըզգտան կէրի տուրուրլար, պու սէ-
պէսպտէն էվվէլլա պու միւմաննա՛ւթը տէֆ՝ էթմէյի մի-
նասիպ կէօրտիւք : Ա է պու խուսուստա փատրէ Մօա-
նըն էֆքեարը զայէթ ալլա տըր . վէ Վօլայ Տինտար-
ըզ նամ քիթապընը պու նիյէթէ մէպնի թէէլիֆէթ-
միշ տիր : Մէզքիւր քիթապտա տինտարըզը փէք
կիւզէլ թա՛րիֆ էտեր : Բիմսէ պու խուսուսա սնուն
կիպի աշնա օլմամըշ տըր : Իշթէ օլ քիթապընըն
իլք սէօզէրի : «Պապիլէթ սահա քիմսէյէ մա՛լիւմ
օլմամըշ տըր . սնուն այնի վասֆընա հէնուզ քիմսէ
մուվաֆֆազ օլմամըշ տըր : Օ՝ թէնհալըզ սէվէր
տէյիւ մինասիպէթսիզէ ֆասլ օլունմուշ տուր . աղըր
վէ զահմէթ սնա ըէֆիզ տիր . հասըլը քէլամ՝ օ՛ էօմ-
րիւն շալըրը վէ սէֆասընըն շիէյի օլան ճիւմպիւշէ
վէ օյունա տիւշմէն տէնմիշ տիր» . Պու սէօզէրի 92
սահիֆէտէ սէօյլէմիշ տիր : Աքին , պէն էյի պիլիբիմ,
նա՛ ֆէտէր , քի էօյլէ պէօյիւք ազիղէր տէ պուլունուր
քի զայէթլէ ըիյալաթ իւզրէ էօ՛մը կէչիւտիլէր : Սա-
հիհ տիր , տէտի . լաքին «Իփէրմիլ փաքլըզ սէվէն
ա՛ղիզէր , վէ փօլթիգալը տինտարլար տա զուհր էթ-
տիլէր» , նիճէ քի օլ փէտէր 191 սահիֆէսինտէ տեր .
վէ 86 սահիֆէսինտէն տէ անկլայա պիլիբիսին քի սն-
լարըն մէշրէպիսին ֆարգը , սնլարըն թապիյաթընըն
ֆարգընտան իլերի կէլմիշ տիր : Իշթէ սնուն սէօյիւ .
«Պէն տէմէմ քի միզաճը թապի՛իլէրինտէն սարը վէ
գարա սէվտալը , սիւքիւթի վէ թէնհալըզ սէվէն ,
տամարլարընտա պէլլամ , վէ եիւզէրի թօփրազ ընն-
կինտէ տինտար քիմսէլէր պուլունմաղլար : Աքին
էօյլէ տինտարլար տախի վար տըր , քի զիյատէ լաթիֆ
վէ նազիք մէշրէպի տիրլէր . զայէթ խօշ վէ գայնա-

Բիյազաթ խայնիք տիր

շոգ թապիաթլարը, վէ ֆէրրահիյէթը գալպէ միւճիպ
 օլաճագ լէղիզ վէ պէրրահ սրճագ դանլարը վար տըր՝
 Պունտան անկէլայապիլիրսին քի թէնհալոզ սէվմէք վէ
 սիւքիւթէ մէյեսալ օլմագ հէր տինտարըն միլաճը իզ-
 թիզասընտան տէյիլ տիր. վէ սանա սապըզա տէտի-
 յիմ միսիլիւ՝ սիւքիւթ վէ մէրաքիլէք տինտարըղըն
 իճապընտան պիյատէ մէրագիլէրին վիւճուտի վէ միզա-
 ճընտան հուսուլէ կէլիր պիր հալ տըր: Ապքին սէնին
 տէտիյին ըիյազաթ (խարսկըճոն-լիւն) խուսուտա վահշի-
 լիյէ զալիմիլիյէ պէշարէթ տիր: Հու տախի մալիւսիւն
 օլսուն քի օ մագուլէլէր՝ դարասէվտա իլլէթինէ կի-
 ըիֆթար օլան տէլիրմիշ քիմսէլէրին աճայիպ վէ զա-
 լիմ թապիաթընա միւպթէլա տըրլար. նիճէքի փատըէ
 Սօան Ախլագ վասֆը թէսմիէ օլունան ետտինճի քի-
 թապընտա օնլարըն վասֆընը կէշմիշ տիր: Իշլիմ օ-
 նուն պաղը բէլամը: “() մագուլէլէրին (խարսկըճո-
 լարն) թապիաթըն վէ սէնաթթըն կիւզըլիքլէրինի
 թէմաշա էյլէմէյէ կէօզիւ եօզ տուր. վէ ֆէրրահի-
 յէթլէրինէ պաիս օլաճագ պիր շէյ իւհտէլէրինէ ալ-
 տըզլարը հալտէ իւզերլէրինտէ պիր պէօյիւք եիւք վար
 տըր՝ կիպի զանն էտերլէր: Աօրթու կիւնլէրինտէ թէն-
 հաճէ էօլիլէր իշինէ չէքիլիլէր: Աերայտա եա թախթ
 իւզերինտէ գուսուր էթմէքտէն իսէ՝ պիր աղաճ քիւ-
 թիւյիւ գօվուշունտա եա պիր մաղարէտէ օթուրմայը
 էվլա սայարլար: Հագգսըզ պիր լագըրտը եա պիր
 սիթէմ իշիթտիքլէրի վագըթ, օլ գատար տույիւ-
 սուլ տուրլար քի կէօզլէրի վէ գուլագլարը թաշ-
 տան եա օտունտան օյմա սանէմ զանն էտերսին:
 Ի՛զլէթ վէ իքրամ օնլարըն ի՛նտինտէ էօյլէ փութլար
 տըր, քի օնլարը նէ թանըրլար, նէ օնլարա սունաճագ
 քիւնլիւքլէրի վար տըր: Պիր կիւզէլ զաթ օնլարըն
 էֆքերարընճա պիր թասլագ միւսէվէրտէ կիպի տիր:

ԱՓՎ օլունսր կիւնահար տինտարըզա էնկէլ տէյիլ տիրէր :

Խօշ զարմէր կիպի հէր եէրտէ քէնտիլէրինէ իս-
թէքլի վէ գէնճիրսիղ էսիրլէր եարատան վէ եիւրէք-
լէրի ճէլպ վէ մէճպուր էտէն եիւզէր , օնլարըն կէօզ-
լէրինէ՝ անճագ կիւնէշին՝ պոյգուշարըն կէօզլէրի իւ-
զէրինէ եթտիյի գատար թէսիր էտէպիլիլէր” : Բա-
յէթլու փէտէր , տէտիմ , մա՛լիւմիւն օլուն քի սէն
պանա՝ պու վասփըն միւէլիֆի փատրէ Մօան տըր
տէմիշ օլմասա իտին , պէն օլ քիթապը պիր Փասիտ
վէ պինամուս քիմնէ աղիզլէրի զէվգլէնմէք նիյէթլլէ
թէէլիֆ եթմիշ տիր տէյէճէյիտիմ : Չիրա էկէր
պու պիւսպիւթիւն հէվայի նէֆսինտէն Փարիզ կէլ-
միշ պիր առէմին վասփը տէյիլ իսէ , (Մ՛ղիզ Մնճիլ
հէվայի նէֆստէն կէրի տուրմագ թէնպիհ էտէր ,) պէն
տէ օլ վասփը պիր շէյէ պէնկզէտէմէմ : Աէօրտիւն
մի քի , տէտի , սէն պիր շէյ անկլամասըն . զիրա օլ
վասփ՝ փատրէ Մօանըն մէղքիւր վասփընըն սօնուն-
տա տէտիյի միսիլիւ՝ Պիր վա՛րիֆ վէ վահշի ճանըն
թա՛րիֆի տիր . վէ էօյլէ պիր ճանըն ախլագի վէ թա-
պի՛ի արզուլէրի էօգ տուր” : Պու էօլ իլէ մէրզում
“Պագիլէթի վէ քրիսթիանըգ իլմինի էօյրէտիր” . վէլ
հասըլ պու քիթապըն նիյէթի՝ մէրզումուն քիթա-
պըն տիպաճէսինտէ պէյան էթտիյի կիպի՝ պու տուր :
Ելուպհէսիգ տինտարըզըն պու ուսուլու թարլը՝ պիւլ-
տէն էվվէլ իսթի՛մալ օլունան ճիւմլէ ուսուլտէն զիւ-
տէ խօշ վէ ա՛լէմէ մագպուլ տուր : Պունա հիշ պիր
շէյ թէշպիհ օլունամագ , տէտիմ՝ վէ պանա օնու պիր
էյիճէ թա՛լիմ՝ էտէճէյինի մէմուլ էտէրիմ :

Աէն պէնիմ շու աթիտէքի սէօզլէրիմտէն չօգ էյի
էօյրէնէճէքսին . զիրա շիմտիլէտէք տինտարըգ հագ-
զընտա ալէսսէվիլէ սէօյլէտիմ : Ապրին , փէտէրլէ-
րիմիլին տինտարըզը նէ տէրէճէ գօլպլաթմըշ վէ
իսաֆիֆլէթմիշ օլտուղունու անկլայասըն տէյիլ սէօյ-

Թաման վե զուրուրիյէթե մուավէնէթ էտէն ճեվաղէր :

Լէրիմ պու քէյթիյէթ մաղըուր քիմնէլէրէ՝ պէջիւբ-
լնյէ էօլչիւսիւզ վէ հատտէն էֆզու՛ն մուհապպէթլէ-
րի օլարագ, էինէ սահիհ տինտարլըղա մալիք օլապի-
լէճէքլէրին տույտուգլարը հալտէ, ա՛ղիմ թէսէլլի տէ-
յի՛ն մի տիր : Բայէթլու ճէտէր, նէ տէյօրսուն .
էջլէ էօլչիւսիւզ ա՛ջգ իլէ պէջիւբլիւբ սէվտասընտա
պուլունմաղա իզն վար մը տըր : Լչվէթ, տէտի, զի-
րա օ տայիմ պիր ա՛վֆ օլունուր կիւնահ տըր . անճագ
Լլաճաթ թահգիր էթմէք եախօտ տէվլէթէ մուզիրը
օլմագ նիյէթիլլէ պէջիւբլիւբ հալէս էթմէսինլէր :
Վ է ա՛վֆ օլունուր կիւնահլար տինտար օլմաղա մանի
տէյիլ տիրլէր . շիւնքի էն պէջիւբ ա՛ղիզէրէ՛ պիլէ
պու շէյ գապահաթ ա՛տտ ոլընմատը : Իմտի սէն Լս-
քօպարըն քէլամընը տինկլէ . (Միւբ . Բ . Ը՛տէտ 178.)
Հիւբլմէթէ վէ ա՛ղամէթէ այգըրը վէ միւնասիպէթ-
սիզ սուրէթտէ օլան արղու վէ խահիչ՝ զաթէն ա՛վֆ
օլունուր կիւնահ տըր . Լաքին տէվլէթէ զարար վէր-
մէք, եա սուհուլ՛թլէ Լլաճա հագարէթ կէթիրմէք
նիյէթիլլէ ա՛ղամէթէ արղու կէօսթէրիտիյի հալտէ,
իչպու նիյէթին ֆէսատը մէզքիւր ա՛ֆվ օլունուր կիւ-
նահը էօլտիրիւճիւ (ճանաղու) էտէր” :

Պու փէք գօլայ պիր եօլ տուր, Բայէթլու փէտէր :
Լչվէթ տէտի, Լաքին Լքօպարըն շու տէտիյի տէ
թաման՛քեարար իչիւն խօշ վէ ֆէրրահ թա՛լմաթ
տէյիլ մի տիր : Մէրըում (Միւբ . Ե . Պապ . Ե . Ը՛-
տէտ 154) տէր . “Պէն պիլիրիմ, քի զէնկինլէր ար-
թիէլէրինտէն ա՛ղիմ իճթիյաճտա պուլունան ֆա-
գըրօլարա հիչ սատագա վէրմէտիքլէրի հալտէ՝ ալա
էօլտիրիւճիւ կիւնահ իլչմէղէր” : Պէջլէ օլտու-
ղու հալտէ, տէտիմ, պէնիմ հիչ կիւնահըմ եօգ
տուր : Լաքին սանա տահա էյի անկլաթմագ իչիւն,
տէտի, շունու տախի սէջլէյիմ : Սէն զանն էտէրսին

Թամա՝ վէ զուրուրիյէթէ մուսվէնէթ էաէն ճէվազար :

քի՛ պիր քիմսէ քէնտի հագգընտա էյի զիւ՛իւմի օլտուզու, վէ ամէլ ու հարաքէթլէրինէ պէյէնտիյի թագտիրտէ, զայէթ պէջիւք վէ թէհլըքէլի կիւնաս իշլէմիշ օլուր. ֆագաթ էջլէ պիր զիւ՛իւմին՝ հեր նէ գատար ֆանի վէ ասըլըզ օլա, եինէ կիւնաս օլմատըգամն պազգա՝ Ալլահըն պիր իհսանը օլտուրունու սանա իսպաթ էտէճէք օլտուզում հալտէ, զիյատէսիյլէ թա՛ճիւս կտէճէք սին զանն էտէրիմ: Պու միւմքի՛ն մի տիր, Բայէթլու. Փէտէր: Պէլի, տէտի, վէ պու շէյի պիպէ պիզիմ փատրէ Կարաս Բեհէպի՛ն պաշլէճա կերէլի+լի+լի+լի+լի Բեճմա՛տը նամ քիթապընտա. (սահիֆէ 419.) էջրէտիր: Հէր իշ ու զահմէթէ վաճիպ օլան հագգանիյէթ ու ա՛տալէթին իգթիզասընտան տրը քի, ը՛րզ ու վագարը իլէ չալըչան քիմսէ եա մէտհ վէ թահսին գըլընարագ, եա տա քէնտի զաթը մահղուղիյէթի իլէ միւքէաֆաթընը ալմըշ օլտուն: Ա՛գըլը քիմսէլէր պիր պէջիւք իշէ միւպաշիրէթ էթտիքլըրի հալտէ, ա՛լանէն վէ աշիքեարէ փեսէնտ օլունարագ հագգանիյէթ իւզըէ միւքէաֆաթլարընը ալըրար: Աքին ա՛գըլը նօգսան քիմսէլէր չօգ չալըշըլար իսէ տէ, թէշէպպիւս էթտիքլէրի իշին գըլմէթի օլմատըղը իշիւն՝ ա՛լանէն մէտհէ շայէսթէ օլմատըգարը հալէ նազարէն՝ Հագգ թա՛ալա օնլարըն զահմէթինի պիլա իւճրէթ պրագմամագ նիյէթի իլէ, օնլարա քէնտի ա՛մլէրի իշիւն պիր էֆքէար մահղուղիյէթի իհսան էտէր, շէջլէ քի օնլար եափտըգլարը իշէ պէյէնիպ իֆթիխար էտէրլէր. իշպու մահղուղիյէթի գըսգանմագ պէջիւք նահագգըզ վէ վահշիլըք սայըլըր: Ա՛է պու սէպէպտէն ա՛տիլ Ալլահ գուրպաղըլարա պիլէ քէնտի նաղմէլէրի իշիւն պիր նէվի՛ մահղուղիյէթ իհսան էյլէմիշ տիր՝:

Իշթէ, տէտիմ, զուրուրիյէթ վէ թամա՛ իշիւն

Պու տիւնեանն մայլերինէ հատէտ չէքմէք մուսֆ սոր :

Ֆատեղի վէ կիւղէլ թա՛ղիմաթ : Բայէթլու Փէտէր , զանն էտերիմ՝ քի գըզգանճլըղը՝ կիւնաս սայմամագ չօգ կիւճ շէյ տիր : Պու պիր ղայէթ նայիք վէ տէրին մատտէ տիր , տէտի փափազ . փատրէ Պարրինին՝ կիւնասչէր Սէճմա՛ասը նա՛մ . քիթապընտա էյլէտիյի Ֆարգը գուլլանմագ Ֆարգ սոր : Օ՛իրա ծնուն էֆքեարը (Պայ . Ե . Սահիֆէ 123 : պէշինճի վէ ալթընճը պասմա) շու տուր , «Վօնշունուն բուհանի էյլիյինէ հասէտ էթմէք էօլտիրիւճիւ կիւնաս սոր , լաքին ծնուն ճիսմանի էյլիյինէ օլան հասէտ ա՛ֆվ օլունուր կիւնաս սոր» : Պունու նէ հագգ իլէ սէջլէր , եա Փէտէր : (Նուն սէօզիւնէ պազ , աէտի . ճիսմանի շէյլէրտէ օլան էյլէք էջլէ ճիւզի՛ վէ ճէննէթ իչիւն օլ գատար Ֆայիտէսիզ տիր քի , Լլաճըն վէ ա՛ղիզլերին ի՛նտինտէ ապա միւ՛թէպէր տէյիլ տիր : Լաքին Բայէթլու Փէտէր , էկէր պու էյիլէք էջլէ ճիւզի վէ Ֆայիտէսիզ պիր շէյ իսէ , սիզ նիչիւն օնու մուհաֆազա էթմէք իչիւն ատէմ դաթլ էթմէյի իզն վէրիրսինիզ : Ան լազըրտըյը տայիմա թէրս անկլարսըն , տէտի փափազ պէն սանա մէղքիւր էյլիյին՝ տէյիլ ինսանլար ի՛նտինտէ , իլլա Լլաճըն ի՛նտինտէ ի՛թիպարը եօզ տուր տէտիմ : Պունու Ֆարգ էտէմէտիմ , տէտիմ , պու Ֆարգլարա ի՛թիպար օլտուղու հալտէ , տիւնեա իւզէրինտէ ապա էօլտիրիւճիւ կիւնաս գալմայաճագ սոր տէյիւ մէմուլ էտէրիմ : Պէջլէ գանն էթմէ , տէտի փափազ . զիրա էջլէ կիւնասլար վար սոր , քի պրթթագի՛ տայիմա էօլտիրիւճիւ տիրլէր : մէսէլա՛ թէմպէլլիք : Բայէթլու Փէտէր , տէտիմ , պու պէջլէ օլտուղու սուրէթտէ էօմրիւմիւզիւն ճէմի՛ իսթիրահաթը գայ՝ վէ թէլէֆ օլուր : Ան պիր աղ տուր , վէ տինկլէ , աէտի փափազ՝ Լպրօպարըն (Սիւք . Բ . Լ՛տէտ 81) քէլասը մթւճիպինճէ՛ սէն

Թեմպեւիյն վե շեչօղազըրըն ասըլ թարիֆի :

մեզքիւր պէտ խոյուն հուտուտ ու նեթիճէսինե վազրֆ օլտուղուն հալտե՛ իհիմալտըր քի օնուն հազգրնտա էֆքեարըն թարղը ախէր օլաճագ տըր : «վօէմպեւիք՝ ռուհանի շէյլէրին նիշին ռուհանի օլտուղունա գասավէթ էթմէք տիր . մէսէլա՝ թէմպէլ քիմսէ Վիլիսէնին Սըրըլարընըն լուծֆ փունկարը օլտուղունա թէէսսիւֆ էտէր . պու իսէ պիր էօլտիրիւճիւ կիւնահ տըր» : Բայէթլու Փէտէր , տէտիմ , պէն պու մապուլէ թէմպէլ , կախօտ քէնտինի պեօյլէ թէմպէլ գըյաս էտէն պիր ատէմ պուլունուր տէյիւ զանն էթմէմ : Եսքօպար սօնկրա շունու տախի սէօյլէր (V՝ տէտ 105) , տէտի փափագ : Պէն իգրար էտէրիմ , քի փէք ազ ատէմ թէմպեւիք կիւնահընա տիւշէր : Շիմտի պու քէլամտան անկլատըն մը քի հէր շէյին հուտուտ վէ նեթիճէսինի այրըճա վէ աշիքարե կէօսթէրմէք նէ գատար իգթիզալը տըր : Պէլի , Բայէթլու Փէտէր , տէտիմ , պու վէսիլէ իլէ գահպէլիքէր , գաթլէթմէք , վէ արթիյէ մալ վէ վարիյէթ խուսուսունտա էթտիյին իֆատէլէր խաթըրմա կէլտի : Բայէթլու Փէտէր , սիզ պու ուսուլի նիշին հէր շէյէ գուլլանմայօրսունուզ , վէ հէր կիւնահը պու վէճհ իլէ իֆատէ էթմէյօրսունուզ , քի հէր քէս տէ հէմ հէր միւրատընը իճրա էյլէսին հէմ տէ պիր տախի կիւնահ իլէմէսին : Էր շէյի պու վէճհ իւզրէ իֆատէ էթմէք տայիմա լաղըմ տէյիլ տիր , տէտի : Շիմտի սէն շեչօղազըրըն թարիֆինի տինկլէ . չօզ կէմէք վէ իլէք ինսան գըսմընըն էօմրիւնտէ էն պէօյիւք արղուլէրին պիրի տիր տէյի գըյաս օլունմուշ տուր . վէ Եսքօպար Ղիզվիթ շիրքէթինին ա՛մէլ ու հարաքէթ թա՛լիմաթը նամ քիթապընտա (V՝ տէտ 102) , պու շէյէ շու կէօնէ ռուխսաթ վէրմիշ տիր : «Եւղըմ օլմատըզը հալտէ պիր ատէմ զէվգի իշին զիյատէսի

Եալան սէօյլէյիպ տէ եալանճը օլմամանըն եօլու :

իլէ եէյիպ իէպիլիճը մի : Եւվլէթ . Սանքէզին քէ-
լամը իւղըէ շիւպհէսիզ եէյիպ իէէ պիլիը : Ֆազաթ
վիւճուտունա զարար կէթիրմէսին . զերա պիր քիմսէ
թապիաթտան իթաճը օլտուզու հալտէ՝ իսթէտիյի
կիպի թա՛ամ էտիպ գէվգիսի իճրա ետէպիլիը” : Բա-
յէթլու Փէտէր , տէտիմ , իշթէ պիր թամ լազըրտը ,
վէ փէք ա՛լա բարոյական նասիհաթ . պունչարտան
պիր ատէմ չօգ կիւզէլ հիսսէ ալապիլիը : Եւյլէ իսէ
շիշպօղազըգ ա՛ֆվ օլունուր (Նէրէլէ) կիւնաճ պիլէ
սայըլմազ : Պէնիմ տէտիյիմ վէճճ իւղըէ սայըլմազ ,
տէտի . լաքին Եսքօպարըն սէօզիւնէ նազարէն , “լա-
զըմըզ եերտէ իսթիֆրազ էտինճէյէտէք եէյիպ իչ-
տիյին հալտէ” (Բ՛տէտ 36) , ա՛ֆվ օլունուր կիւնաճ
տըր :

Պու խուսուստա պու գատար սէօյլէմէք քիֆայէթ
էտէր . շիմտի իւլֆէթ ու սէօճպէթլէրտէ , վէ տիւնեա
հիլէլէրինաէն լազի՛ օլան կիւնաճարտան խէլուս օլա-
պիլմէք խուսուսուտա պիպիմ իճատ էթմիշ օլտուզու-
մուզ գօլայ թարիզլէրի սանա իֆատէ էթմէք իսթէր
իմ : Են կիւճ շէյ եալան սէօյլէմէքտէն պէրի օլմագ
տըր . պախուսուս՝ նէ վազըթ պիր հալան շէյի ինան-
տըրմագ իսթէրտէն : Պիզիմ թէճճնիս լուղէթ տէ-
տիյիմիզ թա՛լիմաթ՝ պիր ա՛ճայիպ սուրէթտէ պու
շէյէ իմտատ էտէր : Եւպու թա՛լիմաթ միւճիւպինճէ
“Թէճճնիս լուղէթլէր իսթիմայ էթմէյէ բուխստթ վար
աըր . շէօյլէ քի՛ Սանքէզին (Սայր ա՛մէր Պապ Զ .
Բ՛տէտ 13) տէտիյի կիպի պաշգասընա ախէր թարզ
անկլատըրսըն , սէն քէնտին իսէ ախէր թարզ անկլար-
սըն” : Բայ՛ թլու Փէտէր , պու շէյէ վուզուֆիյէթիմ վար
տըր , տէտիմ : Պիզ պու շէյի օլ տէրէճէ չալ էթ-
միշ իզ քի , տէտի , տիւնեա ա՛լէմ ծնա աշնա օլմուշ
տուր : Եւքին թէճճնիս լուղէթ պուլումաաղըն հալ-

Եալան սեօյլէմէյէ բուխսամթը քիւլէյէ :

տէ՛ նէ էթմէք Փարզ օլտուղունու տա պիլիբ՛ր մի սին :
 Խայրը, պիլմէմ, Բայէթլու Փէտէր : Պէն տէ էօյլէ
 զանն էտէրիմ, տէտի . զիրա պու պիր Եէնի ուսուլ
 տուր , վէ Փիրը թէպտիլաթը Եախսա նիյէթլէր թա՛-
 լիմաթը տըր : Սանքէզ պու շէյի օլ մահալտէ էօյ-
 րէտիր : « Պիր ատէմ սահիհէն էթմիշ օլտուղու շէյ
 իշինն՝ էթմէմիշ տիր տէյի Եէմին էտէ պիլիբ աթի իւլ
 պէյան էֆքեար իւզրէ . Եանի՛ Փիրքինտէն միւլահա-
 զա էտէր քի ծնու Փիլան կիւնտէ էթմէմիշ տիր , Եա
 օլ շէյ տահա վիւճուտէ կէլմէզտէն ծնու էթմէմիշ
 տիր . վէլ հասըլ Փիրքինտէն էյլէտիյի միւլահազար
 աշիքեար էտէն էլֆազ իսթիմալ էթմէյէրէք՝ պունլա-
 րա էմնալ տահա տիւրլիւ միւլահազարա մէպնի խի-
 րաֆը քէյֆիյէթ Եէմին էտէ պիլիբ : Իշպու թէտպիր
 չօգ քէրրէ իզթիզալը վէ Փայիտէլի տիր . վիճուտա ,
 նամուսա վէ մահասէնաթը սայիրէյէ էլլէմ վէ մու-
 Փիտ օլտուղու հալտէ՛ տայիմա հագգ վէ տօղըու տուր :
 Եէ սեօյլէյօրսուն , Բայէթլու Փէտէր , պու Եալան-
 ճըլըգ , խուսուսա՛ Եալան Եէրտէ Եէմին էթմէք տէյի՛լ
 մի տիր : Խայրը, տէտի փափազ , Սանքէզ մէզքիւր
 մահալտէ պունու իսպաթ էտէր . վէ պիզիմ՝ փատրէ
 Ֆէլիշիօ տախի (Միւք . ԻԵ . Պապ ՌԱ . Ը՛տէտ 331)
 տէր քի , « Պիր ա՛մէլ սւ հարաքէթին էսաս ու նիզա-
 մը նիյէթ տիր » : Մէրգում (Ը՛տէտ 328) Եալան
 սեօյլէմէքտէն գուրթարմագ իշինն պիր պաշգա էմին
 Եօլ տահա կէօսթէրիր : Եա՛նի պէն Եէմին էտէրէ՛մ
 պու՝ շէյն սալ էթիթիշ ի՛մ տէյի Եիւքսէք սէս իլէ տէ-
 տիրքտէն սօնկրա , Եալաշճա պու՝ կիւն տէր . Եախստ
 Եիւքսէք սէս իլէ Եէմին էտէրէ՛մ, Եալաշ սէս իլէ սանս
 սեօյլէյօրսու՛մ, վէ սօնկրա Եիւնէ Եիւքսէք սէս իլէ պէն
 պու՝ շէյն սալ էթիթիշ ի՛մ, տէր : Ը՛խմի կէօրտիւն
 մի քի պու վէճհ իւզրէ տօղըուսունու տէմիշ օլուր

Նիյեթիսի թեպտիլ էտիպ վա՛սինտէն խելաս օլբպիլմէր :

սուն, վէ եալանճը օլմազսըն : Լօջլէ տիր, տէտիմ, լաբին զանն էտէրիմ քի պու վէճճ իւզրէ կերչէքլէյի ալ չադ սէս իլէ տէմիշ օլուրսուն, վէ եալանը՝ եիւքսէք սէս իլէ : Պունտան գաթի նազար ճէր շախսըն պու ուսուլի իսթիմալ էթմէյէ քեաֆի գուտրէթ վէ Ֆէրասէթի օլմազ : Վէտէրլէրիմիզ, տէտի, իշպու ուսուլի վէ Ֆիքր նիյեթլէրիսի իսթիմալ էթմէյէ գուտրէթլէրի օլմայանլար իչին պիր պաշգա թէտպիր իճատ էթմիչէր տիր, քի օլ թէտպիր իւզրէ տէ պիր ատէմ քեաղիպ օլմալ, եանի՝ Ֆիլան շէյէ սալ էթմէյէ իճ, տէյէ պիլիը, լաբին իշպու սէօղիւնէ պիր ա՛գիլ վէ Ֆիրասէթլի զաթըն վէրէպիլէճէյի մանայը վէրմէյէ նիյեթի օլմալը տըր” :

Տօղու սէօլէ, սանա չօգ քէրրէ վազի օլմամը մը տըր, քի իշպու մա՛լիւմաթըն օլմատըղը իչին շաշրրլպ ալթիւսթ օլմուշ սուն : Պա՛ղը քէրրէ վազի՝ օլմուշ տուր, տէտիմ : Հունու տալի իզրար էթմէ՞ղ մի սին քի, տէտի, պիր քիմսէ ըաճաթ զաֆիր իլէ վատինտէն կէրի տուրպալիլտիյի ճալտէ՛ պէօյիք Ֆէրրասչըգ տույար : Լօվվէթ, Բայէթլու Վէտէր, տէտիմ, օ տիւնեաճա փէք պէօյիք ըաճաթլըգ սալըլըր : Լօջլէ իսէ Լպօպարըն իւչինճիւ միւքեալէմէսինի, վէ ԿՑինճի Լ՛տէտինի օգու, օրատա շու իւ՛մումի գանունու եազմըշ տըր . “Պիր քիմսէ պիր շէյ վա՛տ էթտիյի վազըթ իճրասընա պօրճլու օլմազ նիյեթիստէ պուլունմատըղը ճալտէ՛ էթտիյի վա՛տ ճիչ պիր վազըթ օնու մէճպուր էթմէղ : Վէ էքսէրիյէ վա՛տ էտէն քիմսէ տէ՛ եէմին իլէ եախօտ պա գօնթըրաթ մէճպուրիյէթ քէսպ էթմէտիյի ճալտէ, քէնտիսինի վա՛տինին իճրասընա պօրճլու էթմէք նիյեթի օլմալ : Խմտի պիր քիմսէ աջըգտան ալըղա Ֆիլան շէյի էտէրիմ, տէտիյի ճալտէ, անկլա-

ՆԻՅԵԹԻՆԻ ԹԵՎԻԻԼ ԷՄԻՍՎՈՒՆՏԵՆ ԳՈՒՐԹՈՒԼԻՄԱԳ:

չըլըր քի օնու էտէճէք տիր, Ֆիլքրինի Թէպտիլ էթմեղ իսէ. զերա պիր ատէմ էթտիլի վատ իլէ սերպէսթիլէթինտէն մաճրում օլմագ ճիչ պիր վագըթ իսթէմէզ": Մէպիւր միււէլիֆ տաճա չօգ շէյլէր էջրէտիր, քի սէն քէնտին օգուլուպ անկլայա պիլիւսին, վէ էնճամ տէր քի "Պունլարըն ճէմիսի Սօլինատան վէ սայիր միււէլիֆլէրիմիզտէն ալլնմըշ տըր": Պուսէպէպտէն պու շէյլէրին ճագգընտա շէքք վէ շիւպճէ օլունամազ: Բայէթլու փէտէր, տէտիմ, Ֆիլքր նիլէթինին վատլարը մաճվ էթմէյէ գուվէթի օլտուղունու ապլա պիլմէղ իտիմ: Կէօրիւյօրսուն քի, տէտի փափազ, ախղուիթա մասլաճաթլարընտա պու պիր պէօյիւք սուճուլէթ տիր: Լաքին պիլ էրքէքլէրին վէ դարըլարըն սէօճպէթինի պիր նիզամա րապթ էթմէք իչիւն չօգ էգիլէթ շէքտիք: Օլորա փէտէրլէրիմիզ իսմէթէ միււթալիգ իուսուսլարտա ա'գիմ իճթիւրազ իպրազ էտէրլէր իսէ տէ, խուսուսիլէ էվիլէր վէ նիշանլըլար ճագգընտա չօգ թօճաֆ վէ միւսա'ատէլի մէսէլէլէր ճալլ էտ'րլէր: Պէն պու խուսուստա ա'գըլտան խարիճ եօլուզ վէ մինասիպէթսիզ մէսէլէլէրէ վագըթ օլտում: Պունլարըն քեաֆիէսինի եագաճագ օլսամ, մէքթուպլէր տօլար. լաքին պէն օլ միււէլիֆլէրին իսմինի վէ շաճատէթլէրինի պուրատա պիրէր պիրէր զիքր էթմէք իսթէմէմ. զերա սէն մէքթուպլարմը ճէր ճինս ատէմլէրէ կէօսթէրիյօրսուն. պէն իսէ օնլարը օգույան զէվգճի քիմնէլէրին մէսէրլէթինէ միււճիւպ օլմագ իսթէմէմ: Պէն սանա եալլնըղ օնուն Կրանսէվի իլ իպարէ օլան Ղիլլիթ քիթապլարընտան կէթիրտիլի սէօղլէրի զիքր էտէրիմ. վէ սէն օնլարը փատրէ Պաւնինին՝ Կիւնաճլար մէճմա'ասը նամ քիթապընտա պուլա պիլիւսին, (Մաճիֆէ 165,) զերա օ՝ կինէ օլ մաճալտէ կէջա ի'երպի-

Իգալէյի պիբը էթմէյէ բուխասթ:

յէւէ Կէօրէննէ: Իւնն, նիյէթինի թէպտիլ էտէրէք պա՛զը ուժագ թէՖէք իւլթէթէր էթմէյէ գըզ մագուէլէրինէ իզն վէրիւ: Կուսուսա՛ ամալարընտան կիզլի պիբիլլիքլէրինի թէսլիմ էթմէյի գըզարա բուխասթ վէրէն օլ ա՛ճայիպ թա՛լիմաթը մէզքիւր քիթթապտա (Սահ. 148) օգուտուղուն հալտէ միւթէհայիր օլաճագսըն: Իշթէ օնուն սէօլէրի. «Պու քէյֆիյէթ գըզըն հիւննի ըիզասը իլէ օլտուղու հալտէ, փէտէրինին օնտան թէշէքքի էթմէյէ սէպէպի օլա պիլէ, նէ գըզ, նէ տէ գըզ իլէ զինա էտէն՝ պապաւընա նահագգըզ էթմիշ օլուր. վէլ հասըլ իքիսի տէ ա՛տալթիթէ գարշը պիր շէյ էթմիշ օլմազ, շիւնքի գըզ թէնինին սահիպի օլտուղու միսիլիւ՝ պիբիլլիյինին տէ սահիպի տիր. քէնտիսնէ էյի կէօրիւնէն շէյի՝ քէնտի թէնինէ էտէ պիլիր. անճագ թէլէֆի նէֆս էթմէքտէն եախօտ պիր եէրլնի սագատլամադտան սագընմալը տըր: Պունտան վար սէն մէզքիւր քիթթապտա մէվճուտ օլան շէյլէրին քէաֆթէսինի քէնտիլլիյնտէն անկլա: Պու վէսիլէ իլէ պիր փութփիլթէսթ շայիրին սէօլիւ խաթրըմա կէլիր, քի պու ճիլլիթ փափաղարտան զիյատէ էճի ի՛լլի կլահի իտի: Հա՛յիր՝ տէր քի, «Պիր գըզըն պիբիլլիյի պիւսպիլթիւն քէնտիսինէ ըաճի տէյիլ տիր. պիր գըթասը փէտէրինէ, պիր գըթասը տա վալիտէսինէ ըաճի տիր, վէ սնլարըն ըիզասը օլմագսըզըն օնու էվէննէք իշիւն պիլէ վէրէմէլ»: Պէն զանն էտէրիմ քի՛ փատրէ Պաւնինին պու թա՛լիմաթընը գապուլ, վէ օնու քէնտիսինէ գանուն էտէն պիր հաքիմ աշլա պուլունմազ: Իշթէ ճէմի՛ իշիթտիյիմ սէօլէրտէն եալընըզ պու սէօլիւ սանա սէօլէյէ պիլիրիմ. վէ պու սէօճպէթիմիզ օլ գատար ուղուն սիւրտիւ քի, էնճամ փապիագա՛ պու խուսուստան սարֆը նազար էթմէյի ըիճա էյլէտիմ: Սէր-

Գարըլարըն սիւսիւ իւզէրինէ :

գում սէօհպէթինի տէյիշթիրտի, վէ գարըլարըն էլ պիսէսի հագգընտա օլան դանունլարընը պանա շու թարզ իւզրէ թարիֆ էյլէտի : Մուրտար ֆիլիլի գարըլար հագգընտա սէօյլէշմէյի պէրթարաֆ էտիպ, էհէ լի բոզլար իւզէրինէ սէօյլէյէլիմ, տէտի : Լպօսպար (Մ)ուք . Ա . Պապ Ը . (Մտէտ 5) տէր . «Վէր պիր գարը ֆէնա նիյէթի օլմայարագ սիւսէ միւպթէլա թապիաթընը խօշնուտ էթմէր մէրամը իլէ քէնտինի թէղէին էյլէտիյի հալտէ՝ ա՛վֆ օլունուր կիւնահ իշէր, եա տախի կիւնահ իշէմիշ օլմազ՝ : Մ է փատրէ Պաւնի՝ Կիւնահլար մէճմա՛սը նամ քիթապընտա (Պապ ԽԶ . Սահիֆէ 1094) տէր . «Պիր գարը՝ տիւզէնինի, զի գըյմէթ վէ աղըր էլպիսէսինի կէօրէն քիմնէլէրին թէնինէ վէ ճանընա էտէճէյի ֆէնա թէէսիրաթը պիլսէ տախի, եինէ օնլարը իսթի՛մալ էթտիյինտէ, ապա կիւնահ իշէմէզ՝ : Պատէհու պաշգա փէտէրլէրիմիզ իլէ Սանքէզի տէ շահիտ կէթիրիր . շիւնքի պու տախի օնլարա միւթապըզ սէօյլէր : Լաքին, Ռայէթլու փէտէր, միւլլիֆլէրինիզ պու շէյէ պիւսպիւթիւն գարըը օլան (Մ)զիզ Քիթապըն սէօզլէրինէ նէ՞ ճէվապ վէրիրլէր : Լեսիոս, տէտի փափազ, պու մէսէլէյի պիր էյիճէ աշար . (Մտալէթ Իւզէրինէ Վիթապ Գ . Պապ Գ . (Մտէտ 114) «(Մ)զիզ Վիթապըն օլ սէօզլէրի եալընըզ օլ վազթըն գարըլարընա ըաճի իտիլէր, տէր, զիրա օնլար էտէպ ու վագար իլէ փութփէրէսթլէրէ էյի ի՛պրէթ վէրմէլի իտիլէր՝ : () պու ճէվապը նէրէտէն աշար, Ռայէթլու փէտէր : Լէրէտէն ալմասը պիլզէ լազըմ տէյիլտիր . օլ միւթէպէր միւէլլիֆլէրին էֆքեարը եալընըզ միւհթէմէլ տիր վէ պու պիլզէ քիֆայէթ էտէր : Լաքին փատրէ Մօան իշպու ալէսսէվիյէ ըուխասթը թէնղիլ գըլար, զիրա եաշըր գատընլարա ապա տիւ-

Սիրգաթ վէ գուճարա բուխսաթ :

վէնէ իղն վէրմէղ . վէ Գօլայ իպատէթ նամ քիթա-
պընտա (137, 157, 163 սահիֆէ) տէր, «Վէնճէրին
սիւս էթմէյէ պիթ թապիի սէլահիյէթի վար տըր :
Սիննէրին շիշէյի վէ շիմէնի օլան պիր սիննտէ տիւ-
զէն էթմէյէ բուխսաթ վէրիլէ պիլեր իսէ տէ, օլսինն-
տէն էթմէյէ կէշմէլի տէյիլ տիր : Վ ազըթտան խա-
րիճ շէյ էթմէք եազըշըգսըզ շէյ տիր . գար իւ-
թիւնտէ կիւլ արամագ կիպի տիր : Տայիմա ըաքս էթ-
մէք՝ եալընըզ երլտըզարա վաճիպ տիր . զերա օնլարա
պիննիճայէ կէնճիք իճսան գըլընմըշ տըր : Պու խու-
սուստա, եանի՝ տիւզէն էթմէք քէյֆիյէթինտէ՝ էն
էյի եօլ ա՛վլէ տանըշմազ, պիր էյի այնատան նասի-
ճաթ ալմագ, բուսուճա վէ մօտայա թէպիմ օլմագ, նի-
ճայէթմ կէճէ եապլաշտըգտա՝ թէնճայա չէքիլմէք տիր» :
Պու փէք ազըլըլ վէ մինասիպ պիր թէտպիր տիր,
տէտիմ : Փափազ լագըրտըրնա տէվամ էտերէք,
տէտի . Վ քին փէտերլէրիմիլին ճէր շէյէ նէ գատար
սայ՝ վէ ղայրէթ էթմիշ օլտուզլարընը անկլայասըն տէ-
յիւ, սանա շունու տա սէօյլէյիմ, քի գարըլարա գու-
ճար օյնամաղա իղն վէրտիլէր . լաքին պու իղնին օն-
լարա էքսերիէ Ֆայիտէսիլ օլաճաղընը միւշահատէ էյ-
լէտիքտէ, օնլարա գուճար օյնամաղա գատիր օլապիլ-
մէք իչիւն պիր պաշգա եօլ տահա՝ ազչէ գաղանմանըն
եօլունու թալիմ էյլէտիլէր . իշպու օնլարըն մէնֆատ-
թը իչիւն իճտաս օլունան գանուն Վպօպարըն քի-
թապընտա եազըլ տըր . խըրսըլըրզ իւզէրինէ (Վ)իւք .
Ա . Ը՛ տէտ 13) . սպիր գարը՝, տէր, «գուճար օյ-
նայապիլեր . վէ գուճար օյնամագ իչիւն տէ՝ գօճասը-
նըն ազչէսինտէն ալա պիլեր» : Հագիգէթ, Բայէթըու
փէտեր, պու պիր ղայէթ զեզըյմէթ վէ թէքմիլ գա-
նուն տուր : Վլվէթ, Ֆագաթ սէօյլէնէճէք տահա
փէք չօգ շէյլէր վար տըր, տէտի փափազ . լաքին պէն

պատարագ կեօրմէք իւզէրինէ. իբի եարբմ պատարագ պիր
պատարագ էտէր :

Օնկարտան սարփը նազար էտէրիմ, քի էն իգթիզալը՝
եանի ա՛ղիզ շէյլէրին իսթի՛մալինի գօլայլատան շէյ-
լէրի թարիֆ էտէյիմ. մէսէլա՛ պատարագ իշիթմէնին
թարգընը: Պիղիմ պէջիւք Մտուածաբանլարըմըլ՝
Գասպար Հուրթատօ, (Մ՛ղիզ Արըրլար իւզէրինէ
Ղ՛լիս Բ.) վէ Գօնիկ (Մ՛տէտ 197) պու խուսուստա
շէջլէ թա՛լիմ էտէրլէր քի «Պիր առէմ ֆիքր իլէ
ուզագ օլսա տախի, թէն իլէ պատարագա եագըն օլ-
մասը քիաֆի տիր. էլ վէրիր քի զա՛հիրտէն պիր ըա-
յէթլի հարաքէթլէ տուրտուն»: Ա՛սաքէզ պիր ազ
տահա իլէրի վարըպ տէր. «Պիր առէմին պատարագ
կեօրմէյէ նիյէթի օլմասա տախի, պատարագտա հա-
զըր պուլունտուզու հալտէ, պատարագ կեօրմէք թէն-
պիհինի իճրա էթմիշ օլուր»: Լսըօպարըն տա էֆքեա-
լը պու տուր. վէ պատարագ կեօրմէյէ ասլա արզու
վէ նիյէթլէրի օլմայարագ՝ մէճպուրէն պատարագա
կիտէնլէրի պունա էմնալ կէթիրիր: Պունլարը պիր
պաշգասը տէմիշ օլսա իտի, տէտիմ, ասլա ինանմազ
իտիմ: Հագիգէթ՝ տէտի, պու շէյ օլ պէջիւք միւէլ-
լիֆէրին նուֆուզու վէ իսպաթընա միւհթաճ տըր:
Հա քէզա Լսըօպարըն շու քէլամը (Մ՛իւք Ե. Մ՛-
տէտ 31): «Պիր առէմ հէմ Փասիա նիյէթ իլէ,
մէսէլա շէհլէթիմտէն նաշի գարըլարը սէյր էթտիյի,
հէմ տէ պատարագ կէօտիյիլ հարտէ, Օնուն պու հա-
րաքէթի պատարագ կեօրմէք թէնպիհինէ մուզայիր
օլմուշ օլմազ. վէ օլ թէմպիհի թէքմիլէն իճրա էթ-
միշ օլուր»:

Փագաթ պիղիմ ա՛րիֆ վէ ա՛լիմ թուրրիանտուն
քիթապընտա պիր պաշգա գօլպ վէ Փայիտէլի եօլ
տախի վար տըր: «Պիր առէմ», տէր, «պիր փափա-
զն եարբմ պատարագընը, վէ սօնկրա տա պիր պաշ-

Այնի պէր վագրթտա պիր դաչ պատարագ պիրտէն կէօ-
րիւպ թէքփլ պատարագ կէօրփիւշ սայլըմագ :

գա փափազըն եարըմ պատարագընը կէօրտիւյիւ հալ-
տէ . եախօտ էվլէլ պիր պատարագըն սօնունտա , վէ
սօնկրա պիր պաշգա պատարագըն պաշլանկըճընտա
հազըր պուլունտուղու թագտիրտէ , թէնպիհի իճրա
էթմիշ օլուր : Հունու տախի սանա սէջլէյիմ քի
այնի պիր վագրթտա պատարագ սէջլէյէն իքի փա-
փազըն եարըմ պատարագընը կէօրմէք տէ քիֆա-
յէթ էտէր . մէսէլա պատարագըն պիրի «տէ+ կէրէտէ
եէթիշտիյի վագրթ պիր եէնի պատարագ չըգար . պու
արալըգ պատարագ կէօրմէյէ կէլէն իքիսինի պիրտէն
տիյնէտիյի հալտէ՝ պիր վագրթտա իքի եարըմ պա-
տարագ կէօրմէսիյէ պիր թէքփլ պատարագ կէօրփիւշ
օլուր» : Պունա պիզիմ փատրէ Պաւնի , (Սիւք . Զ . Սա-
հիֆէ 312) , Հուրթատօ , (Ըղիզ Սըրր Իւզէրինէ ,)
վէ Ըղրիոս՝ գարար վէրմիշէր տիր , վէ Լաքօպար՝
«Պատարագ կէօրմէք իչիւն թալիմ» նամ քիթապընտա
պունու թաստիգ էտէր : Սէն պունուն խիւլա-
սայլը քէլամընը 1644 տէ , վէ 1646 տա Լիոն շէհ-
րինտէ պաօըլան մէղքիւր քիթապընտա կէօրէպիլիւր-
սին շու սիյագ իւզրէ . «Պունտան պէն էօյլէ պիր
խիւլասա էտէրիմ քի սիզ պիր ճիւլի վագրթտա պա-
տարագ կէօրէպիլիւրսինիզ . մէսէլա պիրտէն տէօրթ
այրը այրը պատարագա ըասթ կէլտիյինիզ հալտէ ,
շէջլէ քի պիրի հէնուզ պաշլամըշ , օպիրի Ըւեռա-
րան օգույօր , պիր պաշգասը տա «տէ+ կէրէտէ կէլ-
միշ , նիհայէթ տէօրտիւնճիւսիւ տէ ճաշիլ էտէյօր :
Բայէթլու Փէտէր , տէսէնէ պու վէճճ իւզրէ շիւպ-
հէսիզ պիր ատէմ պիզիմ Ըօթրտամ քիլիսէսինտէ
պի տագիգէտէ պիր պատարագ կէօրէ պիլիւր : Հայ
հայ , տէտի . իմտի կէօրտիւն մի , քի պատարագ կէօր-
մէյի գօլայլթմագ իչիւն պունտան էյի պիր եօլ օ-
լամագ իտի :

"Տինտար էօմիւր կէշիրմէք պէտ խուլարա միւսթէլա օլ-
մագտան գօլայ օքմոնշ տուր":

Լաքին շիմտի տէ սանա փէտերլէրիմիզին Սուրբ
Խորհուրդարուն իսթի'մալինի, ալէլխուսուս Առաջի-
բո-նի-ն խորհուրդունն նէ տերէճէ գօլայլաթմըշ վէ
խափիֆլէթմիշ օլտուղունու անլլաթմագ իսթերիմ:
Պու խուսուստա փէտերլէրիմիզին տերէճէսիզ էլլէյի
վէ փէտերանի զայրէթինէ էյի վագըֆ օլապիլէճէք
սին: Պիր թարաֆտան ի'պատէթ տէտիյիմիզ շէյին
ինսանա էօրֆ կէթիրէն պիր շէյ օլտուղունու, տիկէր
թարաֆտան փէտերլէրիմիզին օնու խօշ վէ թաթլը կէօս-
թէրտիյինի նազար էլլէտիյին հալտէ, հայրան օլուպ
գալաճագ սրն: Փէտերլէրիմիզ ա'գլ ու հիւնէրլէրի
իլէ՝ ի'պատէթ ու տինտարըղըն գափուսու էօնիւնէ
Շէյթանըն գօմոնշ օլտուղու գօրգուլուղու երգըպ
վիրան էտերէք, ի'պատէթի էօյլէ պիր հալէ կէթիր-
տիլէր քի, տինտար էօմիւր կէշիրմէք՝ պէտ խուլարա
միւսթէլա օլմագտան, զէվգտէն վէ սէֆատան տահա
գօլայ վէ խօշ օլտու վէլ հասըլ՝ փատրէ Մօանըն Վօ-
լայ Տինտարըգ նամ քիթապընըն Ձէկ, վէ 291
սահիֆէլէրինտէ եազտըղը կիպի շիմտի "ֆէնալըգ էթ-
մէք ֆալիլէթքեար օլմագտան կիւճ վէ զահմէթլի
տիր": Պու պիր հիքմէթլի թէպտիլաթ տէյի'ն մի տիր:
Ի'պէթլու Փէտեր, շիմտի պիր աղ տա պէնիմ էֆքեա-
րըմը սանա սէօյլէմէք իճապ էտէր: Վօրգարըմ քի
սիզ էօյլէ պիր եանկըշ կօլա սիւլիւք էթմիշսինիզ քի
իշպու միւսաատէնիզ իլէ հէր քէսի ճէլպ էտէճէք եէր-
տէ՝ օնլարը պիւսպիլթիւն սիզտէն սօուտաճագաընըգ:
Մէսէլա՝ պատարագ օլ գատար պէօյիւք վէ աղիպ պիր
շէյ տիր, քի սալթ օլ խուսուստա միւսթէլիֆլէրինիզին
եազտըղը շէյլէր՝ հէր քէսին ինտինտէ օնլարըն իթի-
պարընը պօզմաղա քեաֆի տիր: Պու լագըրտըն, տէ-
տի, պա'զը քիմնէլէր իչիւն կերչէք տիր. լաքին սէն

ձիզվեթէրին, Պիզ հեր քեստ ույապիւրիզ, տէմէսի :

պիւմէ զմիսին քի պիզ հեր ճինս վէ հեր սընըֆ նասա ույմագ իսթէրիզ : Օանն էտէրիմ քի պու պապատ սանա տէֆա՝ տէֆա՝ վէ թէքիտէն սէջլէտիքլէրիմի պիւսպիւթիւն ունութմուշ սուն : Պու սէպէպտէն սանա իպթիտա պու խուսուսու թա՛րիֆ էտէյիմ տէ, պատէհու խոսարաննա խուսուսունտա օլան մէսէլէր հագգընտա իշարէթ էթտիյիմ գօլայ եօլարըր իֆատէ էտէրիմ : Պու սօն քէյֆիյէթի սանա էջլէ պիւ թարզ իլէ իֆատէ էտէճէյիմ քի պունտան պէջլէ ունութամաղ օլասըն : Պու լագըրտըլարտան սօնկրա պիւրի պիրիմիգտէն այրըլարգ : Փափազն զու վա՛ սընա նագարէն՝ պունտան պէջլէ իլք միւքեալէմէմիզ Ղիզվեթէրին փօլիթիգասը հագգընտա օլաճագ տըր : Պու մէքթուպու եագտըգտան սօնկրա՝ Փատրէ Պարրինին թէէլիֆ էթտիյի «Են-ը քօլայ վէ էմիմէսէ րայի է՛րատիլէր էլէ ուլլըլ ճէննէր» : վէ Փատրէ Պի. նէթին «Լիսասաննոն-իսն նիշանէլէրէ» նամ քիթապ-լարընը կէօրտիւմ : Պունլար կէօրիւլմէյէ շայէսթէ քիթապլար տըր :

Բ. ԲԻԼԻՍԷ ԺԻԶՎԻԹԼԵՐԻՆ ԹԵ՛ԼԻՄԵԹԼԱՐԸ ԻԶԻՆ ՄԷ-ՍՈՒԼԻՑԷԹ ԹԵ՛ՀԹՐՆՏԸ՝ ՄԸ ՏԵՐ :

Պու քիթապը օգույան տօսթլարըմը Բրօթէս-թանդար ալէյհինտէ օլան իֆթիրալարըն, մէսէլա Ղաթիլ, խըսըզ վէ զինաքիար տըրլար, վէ չօգ գարը ալըրլար տէյիւ օլան թէվաթուրուն սաըլ սէպէպիմի իշպու տէօրթ մէքթուպու օգուտուգլարը հայտէ՝ անկ-լայապիլիւրէր : Լօթէտէն պէրու ա՛տէթ օլալէլիշ, վէ ճիւմէյէ մա՛լիւմ տիր քի, մէզքիւր գապահաթ-լարտա պուլունան քիմսէլէր էքսէրիյէ շուֆէնտի ա-լաթ էթմիշէր տիր. եա՛նի՛ ա՛ղիզլիք սուրէթիմի կի-

Իրօթեմանդար ալէՅհնտէ օլան իֆթիրարըն պիր սե-
պէպի :

յինիպ՝ քէնտիլէրին իչէմիչ օլտուզու գապահամլարը
թէլաշ իլէ գապահամարը քիմնէլէրին իւղէրինէ ա-
թարլար : Պու մագուլէ քիմնէլէր իչպու եօլու թուլ-
մագտան քէնտիլէրինէ իքի Փայիտէ մէմուլ էտէրլէր :
Պիրի շու տուր քի , պու վէճճ իլէ հէր քէսին տիգ-
գաթը քէնտի իւղէրլէրինտէն գալըզպ՝ գապահամլը
զանն օլունան քիմն լէրին ալէՅհնէ ճէլպ օլունսուն ,
վէ քէնտիլէր հէր քէսին ղաղապընտան հըֆիլ օլապիլ-
սինլէր : Իքինճիսի տէ շու տուր քի , քէնտիլէր մէզ-
քիւր գապահամլարը իչինն թէքտիր եախօտ թահգիր
օլունտուգլարը հալտէ՝ շու ճէվապը վէրէպիլսինլէր քի
Պիղ օլ ճիւնհալարըն սահիպի տէյիլ իզ , լաքն ֆի-
լան քիմնէլէր օլ քէօթիւլիւրլէրի էթթիլլէրի իչինն ,
պիլ տէ սնլարըն օլ մէքրուհ հարաքէթինի մէլտանա
չըգարաըլմըլ էճիլտէն՝ ալէՅհիմիլտէն պու իֆթի-
րալար օլույօր : Իաքին կէլ պագ քի պուրատա օ
գաչամագ եօլու տա եօգ տուր , չիւն պու շիքեայէթլէ-
րի էտէն քէնտ՝ մէզհէպտաշլարընտան պիր տինտար վէ
իպատէթքեար պաթ ալը : Իիթապըմըզն ուֆագ-
լըը՝ Փասգալն պագի գալան մէքթուպլարընը տալի
տէրճ էթմէմիլէ միւտա՛տտէ էթմէզ , լաքին մէզքիւր
միւլէլիֆ էն մէշուր Ղիլվիթլէրին փէք չօգ քի-
թապլարընտան քիւլիլիլէթլու շահատէթլէր կէթիրիպ
կէօթէրիր քի Ղիլվիթլէր էյի բարոյական գանուն-
լար վէ թա՛լիմլէր իւնիանը իլէ՝ պունտան ագտէմ
կէօթէրտիյիմիլ , վէ սնլարտան տահա այգըըր թա՛-
լիմլէր գապուլ էթտիլլէր :

Ե իմնի պուրատա շու մէս՛լէ պիղլէրէ թագտիմ
օլունուր քի՝ Իւթօլէի իլիւնէսի Ռըգէւր Ֆաւիւ վէ ֆէ-
սասա պայիս օլան Ռա՛լմաթլար իլիւն Ռուս-լիլիլի Ռահ-
Ռընպա՛ մը պըր :

ձեզ վիժելը քիթապարընըն մետուղիյեթինտն խելաս օլմազ
իչին նէ կէօնէ չալըլար :

Պու մեսէյէնին ճէվապընտան էվլէլ իսթիտաի էմր-
տէ շու մեսէյէնին ճէվապընը վէրէյիմ քի, Ղիւլլէն-
էրն շերէթի դո- Ռա'լիմալար իւլան մետուղիյեթին Ռահ-
մանն ին արը :

Ղիւլլիթիը մեզ քիւր թա'լիմէրի իքի թարզ իէ
իւզըլըրէրնտէն աթմաղա չալըլար : Իվլէլա' փաս-
քալըն շահատէթ կէթիրտիյի միււլիֆլէր զայէթ էս-
քի, ատսըզ սանսըզ պայաղը միււլիֆլէր տիր,
տէտիլէր :

Ի պքին իչպու տէտիլէրի կերչէք տախի օլսա, եր-
նէ պիր էօզը օլամազ. չին օլ միււլիֆլէրին քի-
թապարընըն քեաֆֆէսի շիրքէթին գանունու իւզըէ'
մախսուս թային գըընմը ճասուլ քիմսէլէր մարիֆէ-
թիլէ թէֆթիլ օլունտուգտան սօնկրա' շիրքէթին
լէյ վէ ըիզարնա մուլաֆֆազ օլարագ թապ' ու նէը
օլունմուչար տըր, վէ պէջլէ օլմատըզճա քիթապ
պասթըրմանըն միււլիֆլէրի օլամազ իտի : Սանիէն' Ղիւլ-
լիթ շիրքէթի փասքալըն զիքը էթտիյի քիթապարը,
Տիւսնի ըիզարը իլէ տէֆա' տէֆա' պասթըրմը շարը :
Պու պէջլէ օլտուղու սուրէթտէ' պիլ տախի մեզ քիւր
էֆքընար ու թա'լիմաթըն քեաֆֆէսի իչին Ղիւլլիթ
շիրքէթինի մետուլսայարըզ. վէ միււլիֆլէրին պայաղը,
ատսըզ սանսըզ քիմսէլէր օլտուղու իչին Տիւլպիր վա-
գըթ շիրքէթ թէպրիյէի զիմէթ էտէմէզ : Էտլ պու
քի (Ը) միււլիֆլէր ատսըզ սանսըզ վէ շիրքէթին ին-
տինտէ միւլթէպէր քիմսէլէր տէյիլէր իտի, տէմէք եա-
լան լագըրտը տըր : Պէլարմին, Սա, Իսքուպար, Սա-
րիանա վէ սայիրէր' Ճիւմէսի տէ Ղիւլլիթ շիրքէ-
թինին էն միւլթէպէր միււլիֆլէրի տիր. Տէփիսի տէ
օլ Տիյպէթլու թա'լիմաթլարա զահիպ օլուպ' օնլարը
թէսահՏհուպ էթմիլէր տիր :

ճիշդ վիժելը քիթ ապարընըն մէտուլիյէթինտէն խեղա օլմագ
իշիւն նէ կէօնէ չալըլըլըր :

Ղիզ վիժելը շիրքէթինին պու թա՛լիմաթլարըն
քեաֆֆէսի իշիւն մէտուլ պուլունտուղու շունտան տա-
լի իսպաթ օլունուր քի պու շէյլէր շիրքէթին «Կիզ-
լի Գանուլար» (Secreta Mone'a) թէսմիյէ օլունան
գանուենամէտէ պուլունտուլար : Պու կիզլի Գա-
նուելար Ֆրանսատա իլան օլունտուղու էսնատէ ճէ-
մա՛աթ իլէ հաքիմլէր մապէյնինտէ պէօլիւք նիզա՛
զուհր էտիպ՝ ()ն պէշինճի Լուի Ֆրանսա գրալը Ղիզ-
վիթ շիրքէթինէ հիմայէթ էթմէնին միւմքինսիզ օլ-
տուղունու անկլատը , վէ պու սէպէպտէն Ղիզվիթլէր
տէվլէթ մարիֆէթիյէ Ֆրանսատան գօվուլուլար :
Ֆրանսանըն Սէնաթօ նամ մէճլիսի շիրքէթին քի-
թապարընը վէ թա՛լիմաթլընը այլար իլէ թէֆթիշ
էթտիքտէն սօնկրա , Սէզքիւր թա՛լիմաթլար վէ ա՛-
տէթլէր ֆասիտ , մէզհէպ ու ֆաղիյէթին էսալընը
քիւլիյէն խարապ էտէն , քրիսթիանլըգ ախլագընա
վէ շիրքէթը ինսանիյէյէ զարարը , հուգուգ էլ միլէ-
լին վէ գրալիյէթին իմթիազաթընա , վէ ճէմի՛ հիւ-
քիւմտարանըն էմնիյէթինէ մուլսաթարալը , հեր եեր-
տէ իսթիլալ , վէ ինսանըն գալպինտէ ա՛լիմ ֆէսատ
վի՛յտա էթմէյէ վէ իլէրիւլէթմէյէ միւճիպ թա՛լիմլէր
տիր , տէյու իլան էյլէտի : Լնճամ՝ Ղիզվիթ թագը-
մը պիւթիւն մէմալիքտէն միւճէրրէտ չըգմալը տըր տէ-
յիւ էմր պուլուրտուգտան պաշպա , հիշ պիր վազըթ
վէ հիշ պիր սէպէպէ մէպնի քիմսէնին օլ շիրքէթին
Ֆրանսայա ա՛վտէթ էթմէսի խուսուսուունտա պիր նի-
յազ եա պիր թէքլիֆ էթմէմէսի թէնպիհ գըլընտը .
պունտան գաթի՛ նազար օլ Ֆի-պիլէլէ +էլէլէլէն՝ մէք-
թէպ վէ մէտիւսէլէրինէ , ճէմիյէթլէրինէ վէ մանաս-
թըլըլարընա կիթմէք պիլէ էհալիյէ եասագ օլունտու :
Լօյօլանըն շայիրտլէրինէ , եանի՛ շիրքէթին ա՛զալա-

Ճեղովեթերն թէպրիյէյի զեմեթի :

ըննա իսէ շէյլէ թէնպիհ օլունտու . Հէփ մէթմէպլէ-
րի, մահալը մախսուսէրինի, նորընծայարանչարը, ըս-
մի եւրլէրին քեաֆֆէսինի թէրք պիրլէ, մէմալէքին
հէր հանկը թարաֆըննա կիթմէք իսթէրլէր իսէ տէ,
հիւքիւմէթին էմրի ալթընտա պուլունուպ, շիրքէթ մի-
սալի հէփիսի պիր մահալտէ սաքին օլմասընչար, պէօ-
յիւքլէրինին հիւքիւմէթինի թանըմասընչար, վէ քէ-
շիշ դըլաֆէթի թէլէպպիւս էթմէյիոյ ա՛տէթա նա-
սըն կիտիյի էպիսէյի կիսինլէր :

Աննաթօ մէճլիսի քէնտի սիճիլինտէ կէրէք Ղիզ-
վեթմէրէ թարաֆէն, կէրէք օնչարա գարշը Ֆրան-
տատա վագրի՛ օլան ճէմի՛ նիզամաթը թէֆթիշէ
հիւքմ էյլէմիշ օլուպ, շիրքէթէ թարաֆէն եա-
փըլբը օլան նիզամաթըն թէֆթիշինտէ իսպաթ էթ-
միշ տիր քի, Ղիզվեթմէր տայիմա քէնտիլէրինէ վէ-
րիլէն ըուխտաթլարը թէճաՎուզ էթմիշէր տիր . շիր-
քէթէ գարշը օլան նիզամաթըն թէֆթիշաթընտա ի-
սէ՛ Ղիզվեթմէր տայիմա հագպը վէ աղըր թէշէքքի-
լէրէ վէսիլէ վէրմիշ օլտուլունու թաստիգ էյլէմիշ
տիր : Աննաթօնուն սիճիլի Ղիզվեթմէրին մէշ-
հուր քիթապլարընը զիքը էտիպ, օնչարըն շու հիյ-
պէթըլ ֆէնալըզլարը, եա՛նի՛ Միսննականլըգ՝ քիւ-
ֆիւր՝ սիհիրպալըգ՝ պագըճըլըգ՝ փութփէրէսթըք՝
նափաթըլ գ՝ եալան շահաթըք՝ զիննա՛ իւրսըմ՝ վէ ապրա-
պա իլէ ճիմա՛ (ապգապգո՛-Ֆէնն)՝ ըլթիլքը՝ իրտըզլըգ՝
քէնտի քէնտինի էօրթիւրմէք՝ ատէմ, փ՛տէր վէ փա-
տիշահ գաթըլ էթմէք, վէ պունչարա էմուլ տահա
չօգ շէյլէր էօյրէթտիյի իշլէն, մէգքիւր քիթապլարը
ըպէթմէ թէհլէքէլի քիթապլար տէյիւ իլան էտէրու
Նիհայէթ՝ սիճիլին սօնունտա Ղիզվեթմէրին մա՛րի-
ֆէթի իլէ էօրթիւրիւլմիշ եախօտ վէհիրլէնմիշ պիր
չօգ փատիշահլարըն, հիւքմասարլարըն, քէշիշէրին վէ

ձիզվեթէրն պիտի կեր թէպիտէյի զմեթի :

Փափալարն ֆիհրիսթի մեվճուտ տուր :

Ղիզվեթէրն՝ քէնտիլէրինի փաքա չըգարմագ ի-
չինն պիր պաշգա ուսուլի տէ վար սըր : Ապա՛ա,
տէրլէր, շիրքէթիմիլ պիր վագըթ պօզուլմուշ իտի ի-
սէ տէ՛ շիմտի էվվէլէթի կիպի տէյիլ տիր . չօգ թէպ-
տիլ օլմուշ տուր : Տէմէք տիր քի Այջօլանըն շիր-
քէթի էն իգպալլի վագթիմտէ, էն մէշհուր փէտէր-
լէրին ըիյասէթի թաշթընտա, վէ օնու իհասա էտէ-
նին ըուհու իլէ թէքմիլէն հայաթ պուլտուղու վէ ի-
լէրու կիթտիյի զէման Փասիտ հերետիկոսլուգ քիւմէ-
սի օլտուգտան սօնկրա եագըն վագըթլարտա ափան-
սըլ իլլաճ օլմուշ տուր : Ապին Ղիզվեթէր շիր-
ք՝ թլէրինին մէլլիւր թալիմաթլարընը սահիճ ն ըտտ
էթմիշ օլսալար իտի, էվվէլա օլ թալիմաթլարը իհ-
տաս, վէ օնյարա հիմայէթ էտէն շիրքէթի հերետի-
կոս վէ Փասիտ տէյիւ ըտտ էթմէլի իտիլէր : Փա-
գաթ՝ օլ թալիմաթլարը գապուլ / թմէլիլ տէյիլ տէ,
օնյարըն իւղէրինէ պինա օլմուշ օլան շիրքէթէ ա՛լա
օլմագտա տէվամ՝ էլլէտիքճէ, էլլպէթտէ պիլ տէ
շիւպհէյէ վարըպ՝ Պունյար քէնտի մէշհուր Փագը-
լէթլէրինին պիրինի իծրա էտէյօրլար . եա՛նի ճէմա՛ա-
թըն Փայտէսի իչինն եալան սէօյէմէյէ իրթիքիապ
էտէյօրլար տէմէյէ մէճպուր օլուրուլ : Ղիզվեթէր
շիրքէթլէրինի ըտտ էլլէտիլլէրի հալտէ՛ պիլ տէ պու-
շիրքէթ էէնի հայաթ քէսպ էթմիշ տիր տէյու ինա-
նըրըլ : Ապին պու շիրքէթ ալա թէպտիլ օլմագ :
Պու օնուն էն էսապը թալիմաթընըն պիրի տիր :
Պունտան եիւլ սէնէ ապտէմ՝ նէ իտի իսէ, շիմտի տէ
օ տուր : Վէնտի գուսուրլարընտան պա՛ղըսընը հէր
քէսին կէօղիւնտէն էօրլիւյէ զայրէթ էտէ պիլիւր իսէ
տէ, էսապը թալիմաթլարը՝ կիլլի գանունյարը՝ վա-
րըլլ : վէ հուսուլէ կէթիլտիյի մէյվէլէր հէր եէրտէ

ԲՈՒՆՈՒՄ ԵՎ ԳՆԱՆՈՒՄ ԵՍՏՆԱԿԱՆ ԵՎ ԳՆԱՆՈՒՄ ԵՍՏՆԱԿԱՆ
 ԵՎ ԳՆԱՆՈՒՄ ԵՍՏՆԱԿԱՆ ԵՎ ԳՆԱՆՈՒՄ ԵՍՏՆԱԿԱՆ

վէ հէր վագըթ պիր տիրէր, վէ տէյիշիւմզէր :

Եւջէ իսէ Ղիզվիթէրին շիրքէթի էսասը թանի-
 մաթլար իշին մէսուլիյէթ ալթընա տըր : Եւքին
 ԲՈՒՆՈՒՄ քիլիսէսինին տէ օնլար իշին մէսուլիյէթի
 վար մը տըր :

ԲՈՒՆՈՒՄ քիլիսէսինին տէ պու շէյլէր իշին Ղիզվիթ-
 էր գատար մէսուլիյէթ թաճթընտա պուլունտուղու-
 նու կէսթէրմէք փէք գուլայ տըր : ԲՈՒՆՈՒՄ քիլիսէսի

1. Պո- շիրքէթի մագալ սայար վէ օնա երմայէթ ե-
 տէր : Եւիմիքի Փափա Ղիզվիթ շիրքէթինի աշի-
 քեարէ մէտճ էթմիշ վէ օնլարըն դայրէթինի վէ ի՛լ-
 մինի ղեյատէսիյէ ճէսամէթլի կէսթէրմիշ տիր : Եւ-
 ընըզ պիր իքի շէյտէն մա'տտէ' ԲՈՒՆՈՒՄ քիլիսէսիւ
 տայիմա պու շիրքէթի քէնտի գուվվէթինին սաղ էլի
 կիպի ատտէթմիշ տիր : Ղիզվիթէր Փափանըն թօփ-
 րաղը օլան Խթալիատան մա'տտէ իսքեան էթմիշ օլ-
 տուգլարը մէմալիքին քեաֆիթէսինտէն գօլուլտուլար :
 Եւջէ քի Խթալիատա պիլէ շիմտի էմին տէյիլ տիր-
 էր : Չօգ վագըթ տէյիլ տիր, քի ԲՈՒՆՈՒՄ տէվէթինին
 էհալիսի, հէր նէ գատար օնլար քիլիսէստէն քիւլի
 հիմայէթ պուլմուղար իտի իսէ տէ' ԲՈՒՆՈՒՄ տըշա-
 րը սաքին օլտուլար տէյիլ մաթլուպ էթտի վէ մաթ-
 լուպաթընը տա եիւրիւթտիւ :

Պոնտան եիւզ սէնէ գատար էվվէլ պունլար հէ-
 փիսի պիրտէն ինթիլալ պրագորգլարը իշին Չինտէն
 վէ Փօրթօկալտան գօլուլտուլար, Սիանիա տէվէթի-
 նին կէրէք նէֆսի Սիանիատա վէ կէրէք Լմերիգա-
 տա օլան պիլիթին մէմալիքինտէն, Իւշիննճիւ Գարլօ
 Սիանիա գրալընըն էմրի իլէ' պիր կիւնտէ ալսզ վէ
 կիրիֆթ օլտուլար այրը այրը տէնիլ գըլըսը օլան
 մաճալէրէ կէթիւրիւլիլէր, վէ կէմիլէրէ վագ' օ-

Բամա քիլիսէսի ճիզվեթ շիրքեթինի թեսասհուպ էտեր :

Ըննուպ Իթալիա հուտուտունա չոգարըտըլար : Ֆրանսա տա Սփանիա կիպի եթտի . պունչարըն ճէմիսինին փէշինէ տիւշիւպ՝ քէնտի մէմալիքինտէն պէօյլէ ֆէսասա միւճիպ պիր շիրքեթի թա տաղարըն էօթէ եագարնա տաք գաչօրտը : Սիչիլիա փատիշահը հաքէզա մէմալիքինտէն պունչարը գօվուպ տըշարը եթտի Սփանիա թախթընըն վարիսի օլան Փարմա վէ փիաչենցա պէյի Տօն Ֆերտինանտ՝ Սփանիա վէ Ֆրանսա վէ Սիչիլիա միսիլիւ Ղիզվեթլերի հուտուտունտան տըշարը գօվտու : Լաքին հէփ պու էննատէ՝ պու ատէմլէր ճէմի թէրպիյէլի միւլէթլերտէն գօվուլուպ վէ Ֆրանսա Սէնաթօ մէճիսինտէն տախի հիւքմ՝ օլունուպ Իթալիայա տէօքիւտիւքլէրի վագըթ, Փափա պունչարա հիմայէթ եթտի : Աղեմէս ժԳ Փափա Ֆրանսանըն Բուհպան կիւրու հինէ շէօյլէ եազար : «Ալիզ, Աղեմէս ժԳ, Քրիստոսուն վէքի.ի վէ Բեսուրուն խալիֆէսի, պիղիմ եանըլմազ իլմիմիզ իլէ Ֆրանսա հաքիմլէրին՝ Ղիզ իթ շիրքեթինի նէֆի՝ էյլէյիպ մէզ հէպին, իւմումի քիլիսէնին, ալիզ քիւրսինին վէ պաշքեսհինին (Փափանն) գանունչարընա գարչօ եթտիքլէրի շէյլէրի հիւքմ, թահգիր վէ լանէթ էտերիզ : Պունտան գաթի՛նազար՝ մէճիսիմիլին իշպու միւթէպէր էմրինին գուվվէթի իլէ իլան վէ իլամ վէ պէյան էտերիզ, քի Ֆրանսա տէվլէթինին ճիսմանի հիւքիւմ մէթինին մէզքիւր Ղիզվեթ շիրքեթինի նէֆի՝ վէ խարապ էթմէք նիյէթիյլէ էթտիյի ճիւմլէ էմլէրի, թէմպիհլէրի, սիճիլէրի, գրալ ֆերմանչարընը, նիզամչարը, իլամչարը, մուհաքէմլէրի վէ գարարլարը պօշ՝ գուվվէթսիւ՝ պաթթալ վէ շէր՛է պիւսպիւթիւն մուղայիր տիրլէր, վէ մուղայիր օլտուլար վէ մուղայիր օլաճալլար տըր : Ը ընու տախի սապիթ էտերիզ քի հիչ քիմսէ էէֆն իլէ պօրճ ալլընա կիրօշ օլաա պախի օն

Բո՞ւն քիսէսի ճիղվիթ շիրքէթինէ թեսահհուպ էտեր :

Լարա իմասթ էթմէյէ պորճու տէյիլ տիր : Պուն-տան գաթինաղար իրատէթիմիլ, մաշիւմաթըմըլ, վէ թէքմիլ հիւքիւմաթըմըլ իլէ մէն՝ էտէր՝ պոլար, վի-րան, խարապ է նապէտիտ էտէյիլ ճիւմիլ օլ նա-հաղգ վէ գալիմ իշէրի, վէ Վրիստոսուն հուզու-րունտա քրօնէ-նօ էտէրիլ, քի սիլար քիւլիլէն նա-Փիլէ տիրէր. վէ քիլիսէյէ զարար վէրմէյէրէք պու-շէյի էտէպիլէճէյիսիլէ գարար վէրտիլիմիլ հալտէ՝ օնլարըն խարապ օլմուշ պօզուլմուշ վէ հիջ օլմուշ օլ-տուզունա ղիյատէ իսպաթլար կէսթիւքէճէյիլ՝ :

Կղեմէս ԺԳ. պու իլամը Ֆրանսա փափաղարընա պիր փ ըվասըլ կոնգակ իլէ վէրտի, վէ օնունլա քե-շիշէրէ թէնպիհ հիմտի քի Վ նաթօ մէճլիսինէ գար-շը սուրսունլար, լաքին Վրօնթէ վէ Գրալ իլէ միւ-տահանէրիճէ տաճրանսընլար : Կոնգակըն քէլամարը շունլար տըր «Վրօնթէ վէ Գրալ անիտէ կէօրէճէր-լէր, քի իգնատիոս Վ օլջանըն շայիրտէրի գրալիլէ-թի էօյլէ վիգայէ էտէրլէր, քի քիմնէ պու պապտէ օնլարա էմնալ օլամալ» :

Ի ուի ԺԵ պունուն պէօյլէ օլտուզունու չօգտան պի-լիր իտի. ղիրա Կարգինալ Ֆլէօրի օնուն տէլիգան-լըլըլնտա պունու տայիմն օնա սէօյլէր իտի՝ «Վֆէն-տիմ», տէր իտի, «Ղիլվիթլէր ղայէթ պինամուս վէ մէքուհ քիմնէլէր իսէ տէ է հալինիլին իւզէրինէ հիւքմ էթմէնիլ վէ սալթանաթընըլն գատիմ գալմասընա է-լինիլտէ էյի ալաթ օլապիլիրլէր» :

Ֆրանսա գրալը էնճամ Ղիլվիթլէրի տէֆա գա-պուլ էթմէյէ ըպիլ օլտու, շու շարթ իլէ քի օրալ գալիլ էնիւք Բալիմիլընը գանուլարընդուն ինքս էյլէպի-լէր : Փափա պունա շու ճէվապը վէրտի, քի Ղիւ-լիլիլէր էս՝ օլտուլարը ինպէ գալմալը, էս էօխա պիս-պիսիլն գալարընըլալը պըլար : Պու սուրէթտէ աշի-

Բօմա քիլիսէսի ճիզ վիժելերին խասիմէրինի հիւքմ էտէր :

քեար կէօրիւնիւր քի քիլեսէ Ղ'իզվիժէր շիրքէժի-
նի թէսահիւպ էթտիքտէն պաշգա , օնուն էն հիյ-
պէթլու թա'լիմաթընը , եա'նի կիլէ քրալ քա'նէ էն-
ճէնէն պէօյէ-+ քալէլէն օլթասընա պա սահապէթլիք էթ-
միշ օլույօր :

Փափանըն պու խուսուստա էթտիյի դայրէթ մէյ-
վէսիզ օլտու : Ղ'իզվիժէր իջիւն չըգարտըը կոն-
դակար հէր եէրտէ աթէշէ պրագըլը , Ֆրանսա՝
Ղ'էրմանիա՝ փօրթուկալ վէ Սիչիլէա Վրալարը պիլ
իթթիֆագ փափատան մէմալիքէրինտէ ֆէսատ վէ ֆէ-
նալըգ հասըլա կէթիթէն օլ զալիմ շիրքէժին ֆէսիս վէ
խլթալ օլունմասընը մաթլուպ էյլէտիլէր : Փափա
քէնտի մէմալիքիին պա'ղը մահալէրինի գապիթ էթ-
միշ օլան պու գրալարա գարշը տուրամոյաճաղընը
կէօրտիքտէ , Ղ'իզվիժ շիրքէժիին իլթալ օլուն-
մասընը քէնտի մէճիսի բուհանիսի վասիթասի իլէ ի'-
լան էյլմէյէ սէօզ վէրտի : “Պու շէյ” , տէր Տի
Վօրմէնի՝ Վրաթօլիք Ֆրանսըզ միւկը իժ , “Փափա-
նըն էօլիմիւնէ սէպէպ օլտու” : Ղ'իզվիժէր ա'ղիմ
տէսիսէ իլէ պու շէյէ վագըֆ օլուպ՝ իշպու ա'տիլ սի-
ճիլին իլան օլաճաղը կիւնիւն իլք աիշամը փափայը ,
զայէթ շիտտէթլի պիր սանճը թութտու , վէ չօգ էղի-
յէթլէ պայըլըպ տիւշտիքտէն սոնկրա սապահլայըն
էլքէն 1769 , զիտրուար Չտէ ճանընը թիսլիմ էթ-
տի : Ղ'իզվիժէր փախարընը ղէհիլէպիլէր :

Պու քէսիթիլիյիլ էթմէքլէ Ղ'իզվիժէր անճագ
չօգտան պերի վա'ղ վէ փափալարըն տախի գապուլ
էթմիշ օլտուղու պիր էսասը թա'լիմաթը իճրա էթ-
տիլէր :

Լաքին մէտէնիյէթ քէսպ էթմիշ օլան Լվրօփանըն
կիւքտէք վէ շէտիտ սէսասընը տինկլէմէք միւմքի'ն
մի խտի : Ալէլ հասըլ կլիմէս յԻ փափա մէլքիւր

Փափա ճիւղվեթ շիրքէթինի պիզգարուր իպթալ, վէ եինէ
թէշքիւ էտէր:

Շիրքէթի ըէֆ՝ ու իպթալ էյլէտի իսէ տէ՝ նէ ֆայի-
տէ, օնա տախի պու իշին չօգ մաղարրամը օլտու.
մէզքիւր փափա էօմրիւնիւ Ղիզվիթլէրին մէքրինտէն
Տըֆլ էթմէյէ չօգ տիզգամլէէ չալըշոր իտի իսէ տէ՝
էն սօնունտա զէՏիրլէնիպ էօլտիւ: Ալլամէս Ժ.Գ տէն
սօնկրա օթուրան փափա պու Փասիտ շիրքէթին քէն-
տի մէնֆաամլընա մանի օլանլարըն էօմրիւնիւ գալ-
տըրմազ նիյէթիյլէ նիչէ նիչէ վէ օլ տէրէճէ Փէնտ
իլէ իշիրտիյի էօլիւմ գատէՏինտէն քէնտիւնի մուհա-
ֆազա էթմէք իշիւն պաշգա չարէ պուլամայլպ, օնու
թէքրար իպգա էթմէքլէ էլլէրինտէն գուլթուլտու:

2. Մամ քիլիսէսի Ղիզվիթլէր շիրքէթինին թա-
լիմամը իշիւն մէսուլիյէթ ալթընտա տըր, շէր- օնա
էարըլ Գ-թուլըլ Գայիմա Ռէեթիւ էյլէֆշ Գբէ:

Փասքալըն Ղիզվիթլէր իլէ էթտիյի օլ պէօյիւք
մարապատա, էանկըլմազ քիլիսէ միւճատէլէ թաՏ-
թընտա պուլընան շէյլէր հազգընտա սիճիլ վէրէմէ-
տի իսէ տէ, Փասքալ հիւրմ, վէ օլ շէյլէր իւզէրի-
նէ սէօյլէմէտէն մէն՝ օլընտաւ, Ղիզվիթլէրէ իսէ թէ-
սահիւպ գըլընտը: Ղէմա՛աթ փասքալըն թարա-
ֆընտան, Փափա վէ քիլիսէ իսէ Ղիզվիթլէր թարա-
ֆընտան իտիլէր: Էէր նէ գատար պուլարըն էսաս
օլան թա՛լիմալթարը վէ աիլագի գանուլարը ճիւմ-
լէյէ մա՛լիւմ վէ աշիքեար կէօսթերիլտի իսէ տէ՝ օն-
լար եինէ Մամանըն սէվկիւլիլէրի տէյիւ գապուլ օ-
լընտուլար, վէ նուֆուղ ու իմթիազարը տահա վի-
յատէ արթար վէ թագվիլէթ պուլտու:

3. Վաթիւլէ+ Գիլիսէինն էն չէֆ վէ էն Գայիմա շիլ-
լէրն Ղիւլլիլէր օլմաշար Գբէ:

Ղիլէր Մամ քիլիսէսի քէնտի հուտուտունու պէօ-
յիլթմէք վէ պաշգա միլլէթլէրի Վաթիլթըրլէյ տա-

ԲՕՄԱՅԻՆ ԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԵՆՍԻՒՄԻՆ
 ԵՄԻՍԿՈՒՄԻՆ ԵՄԻՍԿՈՒՄԻՆ

Վե՛թ ե՛թմէք իջիւնն օնլարը պաշգա մեմլէքէթլէրէ կէօնտէրմիշ իսէ, օնլարըն աշէքեար վէ ճիւմլէյէ մալււմ օլանն թալիմաթլէրի իջիւնն միւսթագիլ մեսուլիյէթ ալթընտա տըր : ԲՕՄԱ ՔԻԽԵՍԵՍԻՆԻՆ՝ ԷՃՆԵՂԻ ՄԻՂԵթլէրէ քէնտի մեզէպինի վա՛ղ էթմէք խուսուսուսունտա էթտիյի զայրէթլէրէ ճիւղի վուգուֆիյէթի օլանլար պիլէ մեզքիւր քիլիսէնին սայիր պէլտէլէրտէ մուվաֆֆագ օլտուղու իշէրին պեջիւք փայընըն Ղ՛իզ վիթլէր էլէ իլէ իլէրի կիթմիշ օլտուղունու պիլիւլէր : Չի՛ն՝ չի՛նտ՝ Ը էմալի վէ Ղէնուպի Լ՛մերիգատա Ղ՛իզ վիթլէր պաշգա քէշիշ շիրքէթլէրինին քեաֆֆէսինտէն զիյատէ առէմ՝ Վաթօլիքլիյէ ճէլպ էթմիշէր տիր : Պու վա՛իզլէրին ախպագ վէ ամէլ ու հարաքէթլէրինի պաշգա մահալտէ թեֆթիշ էտէճէյիլ : Լաքին էյի՛ քէօթիւ, հէր նասըլ իսէլէր, ԲՕՄԱ ՔԻԽԵՍԵՍԻ օնլարը տայիմա քէնտիսէ պեջիւք իֆթիխար աատ էյլէմէշ տիր . վէ շիմտի օլ շիրքէթի ինքեար էտիպ իզէրինտէն աթամազ, մատէմ քիօնու օլ գատար վագըթ քէնտի հիւքիւմէթինի կէնիշլէթմէք վէ թա՛լիմաթընը թա՛լիմ էթտիրմէք իջիւնն գուլանմըշ տըր : Իմտի ԲՕՄԱ ՔԻԽԵՍԵՍԻՆԻՆ տէֆամ վէ տէֆամ պու շիրքէթէ թէսահհուպ կէօսթէրիպ, վէ Վորալ ու էհալիյէ գարշը գօլուպ՝ սնա հիմայէթ էթտիյինի, վէ մէճպուրէն պիրազ վագըթ օնու օրթատան գալտըրըր կիպի էթտիքտէն սօնկրա օնու թէքրուրէն եէնի իմթիյազլար իհսանը իլէ վիւճուտէ կէթիրիիշ օլտուղունու, օնա գարշը տուրանլարը հէր տայիմ թէէտիպ էթմիշ վէ օնու խարապ էթմէյէ չալըշանլարա լանէթ օգումուշ օլտուղունու . քէզալիք Վաթօլիքլիյի էճնէպի պէլտէլէրտէ մէյատան կէթիրմէյէ էն պէջիւք վէ պաշըճա ա՛լաթ, վէ պու վէճ

ԲՕՄԱ ՔԻՒՍԵՍԻՆՆԻՆ ԱՂԵՂԵՒԻ ՎԷ ԱՆԼԱԳԻ ՏՂԻՆ :

Իլէ տիւնեանն Տէր Թարաֆընտա ԲՕՄԱ ՔԻՒՍԵՍԻՆՆԻՆ
 ԷԼՆԻՍԻ ԿՈՒ ՇԻՐՔԷԹ ՕՒՍՈՒՂՈՆՈՒ ԿԵՕՐՏԻՆԵՄԻՐԱՂՄԵ
 ԵԻՆԷ ԲՕՄԱ ՔԻՒՍԵՍԻ ՂԻՂՎԻԹԼԵՐԻՆ ԱՆԼԱԳ ՎԷ ԱՒ-
 ՏԷՆԻՅԵԹԷ ՍԱՅԻՐ ԹՎԻՄԱԹԼԱՐՐ ԻՅԻՆ ԱՒՍՈՒ-
 ԼԵՅԷԹ ԹԱՏԹՐՆՏԱ ՍԵՅԻԼ ՍԻՐ ՍԵՅԻԿ ԻՆՔԵԱՐ ԷԹ-
 ԱՔ ՎԷՅԻՔ ԱԳՐԵՐՂՂԵԳ ՎԷ ԽՈՏԱՍՏԱՆ ԻՎԱՐԷԹ
 ՍԻՐ :

Խ Ի Ի Լ Ը Ս Ը

1. Իշոյու պապը պիղարազանէ տիգգաթ իլէ օ-
 գույանլար շիւպՏէսիլ վէ միւճէրրէտ շու խիւլասայր
 էտէճէրլէր տիր քի պէջլէ պիր պօզուգ քիլիսէ ՎՐ-
 ԲԻՍՏՈՍՈՒՆ «պիր՝ ա՛ղի՛ իւ՛մու՛մի վէ րէտուլի» (ՍՈՒՐԲ
 ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆԼԱԿԱՆ)* քիլիսէսի օլա-
 մազ : Պէջլէ պիր քիլիսէ՝ Գուզունուն՝ ա՛ղիզէրին
 սատագաթընըն պէյազ վէ փաք տիւլպէնտի իլէ կի-
 յինմիշ Թէմիզ վէ լէրէսիլ կէլինի օլամազ : (Տայտ.
 Ժ.Ի. 8.) Հաթթա օ պիր գարըյա պէնզէր , քի
 էինէ Տայտնութիւն քիթապընըն օն Էէտինճի պա-
 պընտա Թարիֆ օլունմուշ տուր .

2. Պու պապտէ կէօսմէրիլէնլէրին պիր ղայէթ ա-
 շէքեար խիւլասասը տախի շու տուր , քի Տէր ՎԿ-
 ԹՈՒՐ անիտէ ԲՕՄԱ ՔԻՒՍԵՍԻՆՏԷՆ քէսիլիպ այրըլ-
 մազա պօրճու տուր : Իլկէր քէնտի ճանընըն գուր-
 Թուլուշունու ալար իսէ , էկէր Տէր ՆԱՏԱԳԳՂՂԱ ՎԷ
 «Տէր Եալանը սէվէնլէրէ» գարը կէօրտէն աշիքեար
 օլունաճագ ճէկատան գաչմագ իսթէրսէ , պու պօզուգ

*Պ-է, Եղծ աղանդոյ Լուծերի եւ զալվինի, Կոթ Կիւնդի
 Սահիֆէ 62 և 90 :

գաթօլիք քիլիսէսիներն ի՛րդէթի վէ ախլագի հալն :

քիլիսէյի, Մ՛ղեղ Վիթասարն վէ Խնճիլի փաբըղըն՝ հայաթըն վէ թա՛լիմաթըն պու պէօյիւք տիւշմանընը ըէտտ էտիպ պրագմալը տըր :

3. Նլան թէֆիթիշէրտէն կէօրիւրիզ քի Լ՛յիօ֊ փանըն չօգ թարաֆլարընտա տինսիղլիյին գուվվէթ պուլմասընըն պիր սէպէպիտէ պու Վիլիսէսիներն ախլագը (Քարայախանը) օլմուշ տուր : Ա՛գըլը աստեմէր քրիսթիանըզ էֆքիարընը կէօրմէք իշիւն Վիլիսէյէ տիգգաթ էտէրլէր . վէ Վիլիսէյի եալընըզ զահիրտէն ֆայիտէսիզ վէ չօճուպճա պիյնլէր իլէ վէ պօղուզ թա՛լիմաթլէր իլէ տօլու, վէ օնուն ըուհանի նազըրլարընըն տախի զիյաստէսիյլէ հէվայի քիմսէլէր օլտուղունու կէօրտիւքլէրի հալտէ՝ քրիսթիանըզ տէտիքլէրի պու մու իմիշ տէյերէք, վէ իլհամը իլահիյի եանկըշըզտան այըրտ էտէմէյերէք, իքիսիների պիրտէն ըէտտ էտիպ՝ տինսիզ օլուրլար : Չիւն Վաթօլիք մէզհէպինտէ պուլունան պէլտէլէրտէ Մ՛ղեղ Վիթասպլար խուսուսունտա օլան գաթը ճէհալէթ պու թարը քիմսէլէրէ Վաթօլիքլիք իլէ սահիհ քրիսթիանըղըն ֆարգընը անկլամաղա մանի՝ օլուր : Յովսէյի Ղօրտո նամ մէշուր Խթալիալը պիր պինպաշը Բրօթ սթանիզ օլմասընըն սէպէպինի կէօսթէրտիյի պիր մէքթուպունտա, Բօմա մէզհէպինին ինսանը տինսիղլիյէ տա՛վէթ էտէր օլտուղու հագգընտա շէօյլէ սէօյլէր : «Վէօրտիւմ . լաքին հիւրմէթսիզ Բօմանըն գօյնունտա հիմայէթ պուլան օլ կէօրտիյիւմ մուրտարըզլարը՝ զալըմըզլարը վէ պինամուսըլզլարը նէ՞ պիր պիր սայալըմ . պիր սէօզ իլէ, կէօրտիյիւմ շէյլէր պէնի տինսիզ էթմէյէ քեաֆի իտիլէր . Պէլի, տինսիզ օլտում . հիլպէթլի՛ իպրար . լաքին քէշքի Վաթօլիք տինտարլար պու իգրարը իշիթսէլէր՝ Պէլի՛ տինսիզ օլտում . զիրա Վաթօլիք մէզհէպինին աճըսաճագ հա-

Քաթօլիք մեղհեպոստոսին կրի թապի'ի նէթիճէլերի :

լինտէն թապի'աթը իլէ հասըլ օլան նէթիճէ պուտուր" :

“Տինսիլ օլտուժ. զերա ինսան զրումնա զաղէպ, զուլմա ալաթ, ճէհալէթէ, պաթըլըղա վէ եանկըլըլօղա համի օլմաղա թային, Այկիլ Վէլաժարըն՝ սէպէաը էվլէլի օլան Հագգտան վէրիլտիլի կիպի օգունմասընը մէն՝ էտէն, հիւքիւմտարըրը գաթըլ էթմէլէրուխտաթ վէր ն, վա'տըն իճրասընա օլան մէճպուրի-յ' թի ինքուար էտէն, շիլքէթը ինսանիլէլէ պաղ օլան քէյֆիլէթիլերի գօփարան. քէնտինէ թապի' օլան միլէթիլերի սէֆալէթէ կիրիֆթար էտէն վէ էն կիւլըլ պէլտէլերի վիրան շէօլէրէ թաճիլ էտէն պիր մեղհեպոստոսին Ալաճընա Ալաճ տէյիւ ինսանամաղ իտիմ" :

4. Վաթօլիք Վիլիստիսինն ախլագի վէ ճիմանի թա'լիմաթարը հագգընտա պունտան ագտաժ էթտիլիսիլ միւթալա'ալարտան՝ Վաթօլիք պէլտէլերին տալիմա իխթիլալ վէ ֆէսատ իչինտէ պուլունտուղունուն սէպէպիսի անկլատըգ՝ Իթալիա, Ֆրանսա, Սպանիա, Փօրթուկալ, Իրլանտա, Մէքսիքօ վէ Ղէնուպի Ամերիգանըն քեաֆֆէյի պէլտէլերի գատիմ վէ գանըլ ինթիլալէրէ սէյրան օլմուշար տըր : Ալաճըն Վէլամընը ճէմա'աթըն էլինտէն ալան, օնլարըրուհանի գարանըգլա իհալթա էտէն, վէ պունտան գաթի'նաղար՝ ախլագ ու նիլամա մուղայիր թա'լիմաթար էօյրէտէն պիր մեղհեպոստէն՝ պունտան պաշգա նէ՞ մէճմուլ օլունապիլիլի : Վաթօլիք մեղհեպոստին հիւքիւմէթի պիւսպիւթիւն իւղէրլէրինտէն գալգամտըգճա՝ պու տիւնեանըն միլէթիլերի ըաճաթ վէ ասայիշ իւզըն հուգուգ վէ սէլաճիլէթիլերինէ նայիլ օլամայաճաղար տըր :

5. Աէթիճէյի քէլամ՝ Վաթօլիք քիլիսէսի պալատէ մեղքիւր թա'լիմաթը շիմտի եա գապուլ էտէր

Բժան քիլիսէսի հագգընտա պիր մուխթասար մուլահազա :

Եւ էթմէզ : Պու իթիսինն պիրի միւսթազիլ կէրչէք
օլմալը տըր :

Իլէբ շիմոյի ծնարը քուրու-լ էմիդընէ, ծնարը պիր վա-
գըթ գապուլ էթմիշ օլտուղու վէման պէօյիւք եանկ-
լըշրգըարտա պուլունմոնշ օլտուղունու իգրար էթմիշ
օլուր. վէ պէօյէճէ քէնտի իգրարը իւղը եանկըլմազա
միւսթէլա օլտուղունու խպաթ էտէր :

Պունտան գաթի նազար՝ «Նա հագգըլըն հէր ալ-
տատըլը իլէ» մէմլու իտիլինի կէօսթէրիւր : Բ թիւ-
Բ. 10) Օլիրա կէրչէք տէյիւ գապուլ էթմիշ օլ-
տուղու շէյէրի ըէտտ էտիպ՝ պիր թարաֆտան գա-
րարօրզ վէ միւշէվվէշ հալինի իսպաթ էթմիլի էսնա-
տէ, տիկէր թարաֆտան պիլա հիճապ եիւքսէք սէտա
իլէ տայիմա եանկըլմազ վէ տէյիլըլմէզ օլտուղունու
վա՛ղ էտէր : Նալանձը օլտուղունու իգրար էտիպ տէ,
պատէհու կէրչէքըլքտ'ն հիւ պիր վագըթ ալըլ, մա-
մըշ ըմ, տէյիւ իտտաա էտէն ատէմէ այնի պէնկզէ-
միշ օլուր :

Պունտան զըպուր՝ շիմոյի տէ օլ Ռ'էթմալըլը քուրու-
լ էմիդընէ հալտէ, աշիքեարէ թիսաղոնիկէլիլէր մէքթու-
պունտա, Յայտնութիւն քիթապընտա վէ Ն'զիլ Վի-
թապըն պաշգա մահալըրինտէ զիբը օլունան օլ Տէճ-
ճալ (նեա) օլտուղունու իսպաթ էտէր, օլ քի՝ «Նէր
Նալահ եախօտ մա՛պուտ տէնիլէնին իւզէրինէ եիւճէ-
լիպ, Նալահ կիպի Նալահըն հէյքէլինտէ օթուրաճագ,
վէ քէնտիսինի Նալահ կէօսթէրէճէք՝ իտի. լաքին
«Նա հագգըլըն հէր ալտատըլը իլէ տօլու օլաճագ» իտի :

Իշպու պապտէ զիբը օլունան ճէմի՛ի թա՛լիմաթլար
վէ էսապը մատտէլէր հագգընտա՝ ծնարը օգուլան գաթ-
լարա սիւալ էտէլիմ. ՊՈՒՆԼԱՐԸՆ ՄԻՒՃԻՏԻ ԲԻՄ
ՕԼԱ ՊԻԼԻՐ. Վրիստոս մու, եօխտա ծնուն պէօյիւք
խասիմի մի :

Պ Ա Պ Ե

Քաթողիկոսն էլ Բրթնիսթանդար տիւրիւն խառնուարաց
մէպնի բուպար օլունուրար :

Փ Ա Ս Լ Ա

ՔԱԹՈՒՆԻՔԻ ԵՒ ԲՐԹՆԻՍԹԱՆԳԻՐՂՐՆ ԷՆՎԱՅԻ ՀԱՆՆԵՐԻ
ՔԱԹՈՒՆԻՔԻՅԻՆ ՀԱՆԻ ԻՍԼԱՀՐ ՄԷՋՀԵՊՏԷՆ ԷՎՎԷԼ :

Փ Ա Ս Լ Բ

ՃԻՋՎԻԹ ՃԻՐՔԷԹԻՆԻՆ ՓԻՐԻ ՕՒՆ ԼՈՅՈՒՆ ԻՒԷ ԻՍԼԱՀՐ
ՄԷՋՀԵՊԻՆ ՓԻՐԻ ԼՈՒԹԷՐ :

Փ Ա Ս Լ Գ

ԲՐԹՆԻՍԹԱՆԻ ՎԷ ՔԱԹՈՒՆԻՔ ՎԱՅՁԼԷՐ :

Փ Ա Ս Լ Ը

ՔԱԹՈՒՆԻՔԻ ԵՒ ԲՐԹՆԻՍԹԱՆԳԻՐՂՐՆ ԷՆՎԱՅԻ ՀԱՆՆԵՐԻ
ՔԱԹՈՒՆԻՔԻՅԻՆ ՀԱՆԻ ԻՍԼԱՀՐ ՄԷՋՀԵՊՏԷՆ ԷՎՎԷԼ :

Իրօթեանդուք լաֆզան՝ փառանքն Լ՛ղիղ ՎԻ-
թաղարտան խարիճ վէ հալան մաթլուպաթընա գար-
չը քրօթեան տէմէք օլտուղու մանայա նաղար էյլէտի-
յիմիզ հարտէ՝ Բրթնիսթանդար՝ Հէնուզ օլ քեաղիպ
հանկըչըղար զու հր էթմէզտէն մէվճուտ իտի տէյե-
մէղիզ : Լաքին Ինճիլն Բրթնիսթանդար իամի աղը

Բրոսթեսթանդարն էքի հայերի :

Ինձիլի քրիսթիանըզ եա Ինձիլ մեզՏէպի մեֆհու-
մունտա իսթիմալ օլունտուղու իջին՝ վէ խալիս քը-
րիսթիանըզ մեվճուտ օլան հէր եերաէ վէ հէր վա-
գըթտա Բրոսթեսթանդըզ պուլունմուշ տուր տեմէյէ
սէլահիյէթիմիղ օլուր : Իմոի պու միւլահազա իլէ՝
Վրիստոսուն վէ Բէսուլէրին վագթինտէ Բրոսթես-
թանդըզ վար խոի* : Ելք էքի տէհրտէ՝ քիլիստէ
սալթանաթ սիւրէն՝ շիմաիքի Բրոսթեսթանդարն տին
գանունու օլան Բստուածաշունչ խոի : Մեղքիւր
խալիս առաքելական քիլիսէ եալաշ եալաշ ինսան
իճապէրի իլէ պօղուլու, վ : էնճամ Բլահհն՝ Վէ-
լամը վէ ինսանըն զամիրինէ մուսալթաթ օլուլ՝ Վա-
թօլիքիք զուհրա կէլոի :

(Ու վագըթ Ինձիլի քրիսթիանըզ իշպու հիյէթը
ապիյէսինտէն հայի ախերէ թէպտիլ օլուտ, վէ Վա-
թօլիքիլին օլ ուզուն վագըթ սիւրէն սալթանաթը
հէնկեամընտա՝ իսլահը մեզՏէպին էյամընստէք էօյլէ-
ճէ գալը : Վաթօլիքիլին հինի սալթանաթընտա՝
Ինձիլի մեզՏէպ հէր նէ գատար թէպտիլ օլմուշ վէ
պէօլիք զուլմ ու գօվալայըշա մազհար օլմուշ խոի
խէ տէ, եինէ տայիմա քէնաի տիրի գուվէթինի վա-
ֆիր միւմիլէրին, եանի՝ Բօմա Եպիսկոպոսունա ի-
թա՛լթ էթմէյէն Վրիսթիանդարն ալազ ու թա՛-
լիմաթարընտա նուր կիպի փարլատըր խոի :

Գատիմ Ինձիլէ սատրգանէ թապի օլմուշ օլան,
վէ ա՛լէսէվիյէ Լէօնեան՝ թէսիյէ օլունան Ելպի-

* «Բրոսթեսթանդներուն հաւատքը նոր կրօնք կարծուելուն վրայ», նա՛մ բե՛ռելիքի փարամասի օլունա :

† Պոստարն ախաթընա շեյաթէ վեթըմ օլմաթ էլէան՝ Բայնը Սա-
տն Բեթուլիք Աստուածաբանը շահաթիլինի փարամասի էյիէ :
Կանն հաւատք, ասիքի 179 :

Բրթմէսթանդարն իւշինճր հտի :

Ժուալար վէ Սօտուալար մեղքիւր քրիսթիանալարն պիր գըթա'սը տըր . վ՛ հիսապ օլունմուշ տուր քի՛ կէ-
 չէն պին սէնէ զարփընտա Բօմանըն պունլարա գարշը
 էթմտի թարտ ու գօվալայըշտա ունլարտան ալնը
 Ֆի՛ծն գատար էօլմիւշ տիւր : Պու հէնկեամտէ Սիբ-
 լիֆ , Հօհաննէս Հուս , Հերոնիմոս փրակալը , Սա-
 վանարօլա վէ պաշգա մէշհուր տինտար վէ ա'լիմփիմ
 սէլէր Վրիստոսուն կերչէքրիսթիսնէ շահիտ , է Բօմա-
 նըն գօվալայըճը զալիմիսիսնէ Ֆէտա օլտուլար :

Իսլահը մեղհէպին Շէրմանիատա պաշլատըզը վա-
 դըթ՝ Ինճիկ քրիսթիանըզ զուլմ վէ գօվալայըշտան
 խեյաս օլուպ՝ անիտէ Բօմանըն շան ու գուտըէթինի
 էլիստէն ալմաղա գատիր օլտու : Հիմայէթսիլ վէ
 ճիսմանի գուզվէթինտէն մահրում՝ իշէ պաշլատը իսէ
 տէ՝ Մուսըն կերչէքրիսթիսնէ վէ Բուհունա կիւզէնէրէք՝
 հաղիմանէ իլէրի կիթտի . էսիրլիք պէնտլէրինտէ վէ զուլմ
 թահթընտա ֆիղան էտէն միլէթլէրէրէ զամիր սերպէս-
 թիլէթի իհսան էլլէտի . Բօմա քիւիէսիսին զա թը
 ալթընա ալըպ՝ մահպ էթմէյէ շալըշտըզը Մուսըն
 Վէլամընը՝ Եէնիտէն տիւնեայէ իհսան էթտի . ինսան-
 լարն գալպինտէ իլմէ վէ սէնա'աթա ա'շգ վէ արգու
 ույանտըրտը , վէ շիմտի քրիսթիանըզն վէ մէտէնի-
 յէթին պէրէքէթլէրիսի տիւնեանըն փութիքէսթմ վէ
 պաթըլ իթիգատտէ օլան միլէթլէրիսնէ կէօնտէրիր :
 Եաքին պու իւշ հալտէ տէ Ինճիկ քրիսթիանըզ էօյ-
 լէ գալտը : Իպթիսաաէն պէրի Վրիստոսու կիւնահ-
 քետարարն Եալընըզ գուրթարըճար , Վիլիսէսին պի-
 րիճիք պաշը վէ Մուսըն վէ ատէմիլէրին մապէյն՝տտէ
 Եալընըզ Միանճը վէ Հէֆա'աթճը տէյիւ թանըր :
 Եալընըզ Մուսըն Վէլամընը քէնտիսիսնէ Եանկը-
 մազ գանուն թութար , վէ պիւթիւն տիւնեա իւզէ-
 րիստէ զալիպ օլանատէք՝ պու թէմէլտէ միւհքէմգա-

ինձիք մեզհեպին ապիմ պիր գարարաա գալմար :

լաճագ տըր : Վիլիսե՝ Բեուլերին կիննանտե վե մուախեսրեն մաղլում վե մաղտուր պուլունտուղու վա գըթ նե իտի իտե , շինսի տախի էոյլե տիր : Թա՛ լինմամըն ի՛ պատեթի վե ախլազը Ըլլաճտան սատր օ լունմուշ վե պա Տիւքիւմի իլաճի օլտուղունտան , րե վայլեթլեր պօզուղլուղու իխթիլաֆ ու մինասիպեթսիղ լիլինե , վե ինսան ֆեսատրնա միւզթեղա տէյիլ տիր :

Վաթօլիքլիք իսե պէօյլե տէյիլ տիր Շնուն զայեթ պօզուղ թա՛ լինմամը ինսան ելլրէ յինին ֆէնա խոյ լարլնտան վե արղուլերինտէն նեշօթ իլլէմիշ տիր : Շնուն էն պէօյիք եանկըշըզլարընըն ֆիլիւլերի Բե սուլերին վագթինտէն * կէօրինմէյե պաշաարլար . անճագ մեյլէսի տէՏրլեր կէշտիքտէն սօնկրա աշիքեար օլտու : Էշտինձի տէՏրտէն օն ալթընձը տէՏրտէք Վաթօլիքլիք Տիւքիւմամը քեամիլե վե միւսթագիլե իլե մուսալլսթ օլտու : Բրօթեթմանղլղըն ու՛ մուճն վե վասիէն էթրաֆա եայըլլոպ , թէէսիրամը զալէպէ է տինձէյետէք՝ Վաթօլիքլիք՝ էսասլը թա՛ լինմամընը պէ յան , վե սաճիճէն նե րէնկտե օլուպ նե կէօնե սէ մերէլեր Տուսուլե կէթիլմէյե միւզթետիր օլտուղունու աշիքեար կէօթեթմէյե ապալի տօգուղ եիւղ սէնե վագթի օլապիլտի :

Բրօթեթմանղլղըն եայըլմասընտան պէրու Վա թօլիքլիք քիլիսեսինտե չօգ խուսուսլարտա թէպտիլաթ վագի՛ օլտու : Յօղուգ ա՛տեթլերինին չղու նիպմա կիրտի , քէշիշլեր մէշքէպլերինի ձիւղն տէյիշտիրտի լեր , քէշիշ վե պիքիրե մանասթըղարը նիլսա՛ վե րապթա թաճթընա վագ՝ օլունտուլար : Շ իմտիյե

* Ս. Չիքա պենմուսուղան «ըրը լեճի էլլէնիօր , անճե՛ իւ լեճի ման օլուն օրիտարան ֆալթանտրէ : Վէ օլ զեճան պա պի նամուս զաճի եպէճէ , թ ի րազպ Յիտուս օնս քիւպէ՛՛ ե պլն . Բ Թես . Ե . 7 . 1

ԻԼՔ տէվրէրին Գաթօղիքիք հալի, Ճոյտանս :

գատար սէօղիւմիւզ հէման պիւսպիւթին շիմոխքի Վաթօղիքիքին հագգընտա իտի, վէ օլ գատար նիւզամ քէսպ էյլէմիշ իքէն՝ եինէ նէ ախլագը վէ նէ ախլիւ թէէսիրաթը օլտուղունու ասըլ Վաթօղիք միւէլլիֆլէրին շահատէթինտէն թաստիգ էյլէտիք : Ապին իշպու մէզհէպին թապիաթ ու ախլագընըն թէէսիրաթընը տահա էյի անկլամագ իշին՝ օնուն տէրէճէյի քէմալտէ շան ու շէօհրէթլէ մէմտուհ պուլունտուղու վագըթլարա ըիւճու էթմէլլիպօ. օլ վագըթլարտա, եա՛նի մէզքիւր քիլիսէնին էն ա՛լա ղէմանլէրինտէ՝ ճէմա՛աթըն վէ քէշլիշլէրին նէ հալտէ պուլունտուղունու թէֆթիշ էթմէլլիիզ : Այիլ պուրտտա օգուցանլարա քիլիսէնին օլ տէվրէրինին թէքօլլ վէ օլտուղու կիպի վասֆընը էթմէյէ՝ տէտիքլէրիմիլ իֆթիրա զանն օլունուր տէյիւ խէվֆիմիտէն նաշի՝ ճէսարէթ էտէմէզ իսէք տէ, քէյֆիյ՝ թին ահլալը սահիհէսինէ տայիր՝ ասըլ Վաթօղիք միւէլլիֆլէրին էթտիյի շահատէթի պուրայա տէրճ էտէրէք ճիւղի օլուն պիր մա՛լիւմաթ քէսպ էտէպիլիրիզ, վէ մէմուլ էտէրիզ քի պու վէճճ իւզըն հագիգէթը հալ մէյտանա կէլէպիլիը : Իմտի էվվէլա Ճոյտանըն թէրպիյէ խուսուսունտա թէէլլիֆ վէ Չամուրճիանց Տէր Աարապետեան Պրուսալը Պատուելի Յօհանէպին եետի իլէ Լըմէնիճէ աշխարհաբար լիսանէ թէրճիւմէ օլունան հիքեայէտէն աթի իւլ պէյան պէնտի պու մահալէ տէրճ էտէլլիմ :

1. «Պաշգա կէրտէ տախի իշիթմիշ իմ՝ քի՝ պիրտէն զիյատէ գարը ալմագ թէրպիյէլի միլէթլէրտէ մէմնուտուր. եալընըզ թէրպիյէտիզ եախօտ թէրպիյէտէ՝ նագիս օլան միլէթլէրտէ վագի՝ տիր : Ա է պունտան անկլարըզ քի՝ պիր գարըսը օլմագլէ գանա՛աթ էթմէյէն շէհլէթին զայիտ վէ շէտիտ օլմասը՝ ինսանըն

Իւք տեղըերին Քաթօլիքիք հախ :

Թապիի մէջըպինտէն տիր . պա՛յը ֆէյէսօֆլուզա վէ
Լ՛ւթի իլահիյէ աշնա օլմայան միււլիֆլէրին տէտիյի
կիպի թէրպիյէյի մէտէնիյէ վէ իլմիւտ ն տէյիլտիր :

2. «Չէզար նազլ էտէր քի՛ Պրըթօնլարըն գա-
րըլարընըն հեր պիրի օն եա օն իքի էրքէյէ գարը
իտիլէր . պիր գարընտաշըն գարըսընը օ պիր գարըն-
տաշար տա ա՛լէսսէվելյէ գուլլանըրլար իտի . պիր էր-
քէր պ՛ր կէնճ գարըյա վարըպ եէթիշմիշ եվլստղա-
րը օլտուղու հալսէ՛ գարը հէմ՛ գօճասընըն հէմ՛ եվ-
լասղարընըն օլուր իտի : Ա՛ է Պրըթօնլարըն եապանի
միլլէթլէրտէն վէք ազ ֆարգը վար իտի : Ըրկաթօ-
քօքսուս նամ պիր Պրըթօն հիւքիւմտար՝ Բօմայա կէլ-
տիյի վագըթ՝ Յուլիա իմքերաթօրիշա պու միւպթէ-
զէլ ա՛տէթի մէրգումուն եիւլիւնէ վուրտու . հիւքիւմ-
տար ինքեար էթմէյիպ , ածագ Բօմայը գարըլարըն
կ՛լլիճէ օլ ա՛տէթտէն չօգ ուզագ օլմատըլընը ճէվապ
էյլէտի :

3. «Բօմա տէվլէթինին Լիւնպաթը գըթա՛սը իւզէ-
րինէ հիւճմ՛ էտէն պարպար միլլէթլէրին շէրիա՛թ քի-
թապղարընտա չօգ եերտէ գարը գափմագ վէ սայիր
էտէպէ մուղայիր հարաքէթլէր օլտուղու նագլ օլու-
նուր : Պուսունլա էքի Բօմա թէվարիսինտէ Բօմա-
լըլարըն էպա վէ էճտատընըն իլք գապա վագըթլա-
րընտա Սափինալը գըլլար ճէպրէն գապթ էյլէմիշ օլ-
տուղունա փէք գօլայ ինանապիլիլիպ :

4. «Լէօրիւնիւր քի՛ պէշինճի տէհրտէ վահէի միլ-
լէթլէրին Բօմանըն Լիւնպաթը իմփերաթօրուղու հիւ-
ճիւմինտէն սենկրա՛ էրքէքլէրին գարըլարընը պաշգա-
սընա վէրմէք միւպթէզէլ ա՛տէթի տէրքեար օլմուշ
իտի . վագա՛ա պէօլլէ պիր ոպկունսուղուղուն էօնիւ-
նիւ ալմագ իշիւն չօգ շէտիտ գանունլար վէ եասագ-
լար թէրթիպ գըլընմըշ իտի իսէ տէ , օլ ա՛սիրին ին-

Քաթօլիկներին եւք տեղւորութի զինաքերարըզերի :

սանլարընն սեփիլ հալնտե՛ չարէսի հէման միւմ-
քիւնսիղ կիպի իտի : Չիբա պիթ թարաֆտան իֆ-
րաթ սեֆահաթ չօգ օլուպ, տիկէր թարաֆտան ժԲ
տէհրտէն էվվէլ սէնա՛աթէր ազ օլուպու սէպէպ-
տէն՝ քեար չօգ տէյիլ իտի : Վիպարլարըն վէ զէն-
կինլէրին սաթուն ալմաղա գուտրէթլէրի վօր իտի .
պայաղը խազ վէ ֆուգարա թագըմ՝ իտէ՛ անճօգ սաթ-
մաղա միւհիմաճ իտիլէր : Ու վագըթի պայաղը խալ-
զըն պու թարիգլէ գազանսղընը՝ շիմոխի պայաղը
խալզ չալշարագ գազանը :

«Տէհր . Ը, պէթ : Պէօյիք Վարլօ իմիկէրաթօյ՝
րէսի պինլէրի իճրա էթմէյէրէք տախի տօգուլ քէր-
րէ գարը թէպտիլ էթտի իտէ տէ, օնու քիմսէ ալըպ-
լամատը : Պու պիթ իսպաթ տըր քի՛ եալ նըլ պիթ
գարը ալմագ հագընտա Վրիստոսուն վէրտիյի թէմ-
պիհ օլ վագըթլարտա ճէմա՛աթըն ֆիքրինէ եէր էթ-
մէմիշ իտի : Աէօրիւնիւր քի՛ Վրանտատա պիթ գուշ
մանասթըրլարտա զինաքերարըզ վէ չօճուգ կէշիւթէք
էքսիք տէյիլ իտի : Վուրք Վ ընիփախոս նագլ էտէր
քի՛ Խնկիւղ միլէթին գատընլարը վէ պիքիւրէ մայ-
րապետէր Բօմայա զիյարէթէ կիթտիքլէրինտէ, պի-
քիլլէքլէրինի զայպ էտէրլէր իտի : Վրանտատա վէ
Լօմպարտիատա իշպու զիյարէթէ կիտէնլէրտէն գալ-
մըշ պիթ գաշ ֆահիշէ պուլունմայան եէր փէք նա-
տիթ պուլունուր իտի :

«Տէհր . Ժ : Պէթինէլլի՛ 900 թարիխտէն սօնկրա
ճէհալթին ինսանլարըն մէշօրէպի իւզէրինէ թէէսի-
րաթը խուսուսունտա սէօյլէտիյի վագըթ տէր . Վի-
թապլար , իլլիլէր , վէ լիսան ճէհայէթ իլէ զայ՝ օլ-
տու . քրիսթիանըղա վէ մէտէնիյէթէ տայիթ գանուն
վէ շէրիաթ ունուտուլտու : Վրիսթիան թալիմա-
թը վէ ախլադի գայիտէլէր ճէմա՛աթ ընիպէրինին

Քամօղբերն զնաբարբառերն :

վէ քիլսէ խրղմեթ ճիւղերին տէ ֆիքրինտէն չըգտըար .
 Հաթթա օնլարը պօղան քէնտիլէր իտի : Խմտի ֆա-
 զիլէթի քէօթիւլիւքտէն ֆարգ էթմէյէ իգթիտար հէ-
 ման գալմամը զիպի իտի . վէ զինա, գաթլ վէ խը-
 սըմ ագրապա իէ զինա էթմէք օլ տէրէճէ տէրքեար
 օլմուչար վէ էօյլէ խաֆիֆ շէյլէր գըյաս օլունուրլար
 իտի քի՝ զէնկինլէր ագչէ իլէ ա՛ֆվլըգ պուլուրլար .
 դուվլէթի քիմնէլէր ագչէսիլ տէ ա՛ֆվլըգ ալա պի-
 լիլէր իտի : Իշ պիլմէք՝ ա՛յըպ վէ ապէս պիր շէյ
 օլմուչ իտի . շէրիա՛թ վէ հաքիմլէր տէ պէօյլէ քէօ-
 թիւլիւքլէրէ ըուխասթ վէ ճէսարէթ վէրիլլէր իտի .
 Իշպու ըուխասթ շու իտի քի, պէօյլէ հարաքէթլէր-
 տէ պուլունանլարա գարչը պիրի թէշէքքի էթտիլի
 հալտէ՝ թէշէքքի էտէն իլէ գապահաթլըյա՛ պիրի պի-
 րի իլէ տուէլօ էթմէյէ ըուխասթ վէրիլլէր իտի . շէօյ-
 լէ քի դալիպ օլան գապահաթլըյա սայըլըր իտի : Իշա-
 տինա վէ Վինեբարդոս վէ Ադէլս վէ Բարոնիոս քի-
 լիսէ միւտրիիլլէրի տէրլէր քի՝ օլ վազըլմարտա ֆա-
 հիշէլէր օլ գատար չօգ, վէ սլ տէրէճէ նուֆուղ սա-
 հի ի իտիլէր քի՝ պէօյիւք մէսնէտլէրէ մանսուպ օլու-
 նաճագ քիմնէլլէրին ինթիխապը տախի պունլարըն վա-
 սիթասի իլէ օլուր իտի . Փահիշէ էր եկեղեցական մէ-
 մուրլարըն տախի նասպու թա՛յին գըլընմասընա գա-
 րըշըրլար իտի : Իտկարտ նամ Ինկիլթերրա գրալը՝
 մէմալիքինին ճէմի՛ վիւքեալա վէ վիւզէրասընը պիր
 եերէ ճէմ՛ պիրլէ՛ պիր պէօյիւք մէճիս էտէրէք՛ պիր
 միւքեալէմէ նութգ էյլէմիշ տիր : Միւքեալէմէյի
 մէզպուրէտէ ճէմա՛թա թէօքէզ օլան ֆէնալըզա-
 րըն քեաֆֆէսինի քէշիշէրին իւզերինէ համլ է-
 տեր . օնլարըն սէրիօշուզլարընը , օլունա միւպթէ-
 լա օլտուգլարընը վէ էտէպսիզճէ հարաքէթլէրի-
 նի եիւզէրինէ վուրուր , վէ հիշ պիր շէյ սէթըր էթ-

Ժ վէ ժԱ տէճըլէրտէ քէշիշէրին պէտ խոյալարը :

մէյերէք աշիքեար տէր քի՝ քէշիշէրին մէքեանլարը քէրխանն՝ օլտուշար տըր : Պու սէօլէրտէն սօնկրա Սուրբ Տունսդան Եպիսկոպոս մէճլիստէն եարտըմ պուլարազ ճիւլէ քիլիսէ թայիֆէլէրինէ էմր էթտի քի՝ եա իսալէթի Տըֆլ, եա քիլիսէլէրինի թէրք էյլէսինլէր :

«Տէճը. ժԱ : 1003 թարիխինտէն թա 1099 թարիսէ տէք Վիլիսէ թայիֆէլէրին եա՛նի փափազարըն վէ քէշիշէրին եօլուզ Տարաթէթինի իսաճ էթմ մէք իւզըն իշպու մէճլիսլէրին գանունլարընտան իշարէթ օլունտուլուննա պինտէն եանլարընտա չօգ տիշէճլիլէր պուլունտուգտան պաշգա՝ փիճ էվատլարը տալի վար իտի . վէ Տէփիսի պիր եերտէ սաքին օլուրլար իտի : Յլէսորի Վիլիսէ միւէրըրիսի 1020 թարիխինտէ օլան Կավլիանըն մէճլիսինի Տիքեայէ էյլէտիքտէ՝ տէր . «Պու մէճլիս Տագգընտա էլիմիլէ կէչէն Տիքեայէլէր ուզուն միւքեայէմէ վէ նութգ իլէ պաշլարլար . մէլքիւր նութգլարտա քէշիշէրին մուրտար մէշըէպի քիլիսէնին իթիպարըննա խալէլ կէթիլիր . Փաճիշէլէրի վէ օնլարտան զուճը էտէն էվատլարը պէսլէմէք իշիւն գրալարըն ալիճէնսպլըղընտան քիլիսէլէրէ վէրիլէն Տէտիլէլէր վէ ագչէլէր թէլ՝Ֆ օլունուր տէյերէք փափալար թէշէքքի էտէրլէր : Օլուրլու քիմնէլէրին տէ էտէպսիլըլի վէ արըլըլը օլ տէրէճէլէ վասլ օլտու քի՝ Կնկիլթէրրատա գարըլարտան չօգլար օնլարըն ճէպրինտէն գուրթուլապիլմէք իշիւն Փիրար էտիպ մանասլըղլարա սըղընըլար , վէ նամուլարընը վիգայէ էթմէք նիլէթիլլէ քէշիշէ գըլաֆէթինէ կիրէրլէր իտի : Պու նիղամըղըլար սէպէպ օլտուլար քի սօճ տէճըլէրտէ փափալար , Ըրքեպիսկոպոսլար վէ Եպիսկոպոսլար , մէքթէպ ու մէտրէսէլէրի վէ տիրըլու թա՛լիմասնէլէր չօղալթարլար , շէօյլէ քի՝

ԺԱ ՎԷ ԺԲ տէճըէրտէ քաթօլիք պէլտէլէրին զինաքէարըզը :

Փիքըէրի աջըլարագ վէ չօդ շէյլէրէ վագը՞՞օլ օլարագ՝ ճահիլլիքտէն նէշաթ հտէն պօզուգ հարաքէթլէրտէն սարփը նաղար էյլէսին էր : « Աէթիճէլի քէլամ » ո՛ւ մուսի մէշրէպ քէօթիւիւիւ չօդ քիմնէլէրէ տիւննա նըն սօնու եագլաշմըշ տըր տէյիւ ինանտըրտը :

« Տէճը ԺԱ, ԺԲ : « Կիր կէմինին զարգ օլմագ թէճիքէսինտէ պուլունտուղու տէնիզ գըլըսընտան կէօրիւլտիւիւ հալտէ՝ օնա իմոտա իշին պաշգա սէֆինէլէր կէօնտէրիլըր : « Կիր քիմնէ սիւահէլ պիր պաշգասընը վուրմաղա հիւճիւմ էյլէտիյի թագտիրտէ՝ վէ վուրուլմագ թէճիքէսինտէ պուլունան քիմնէ նիտա էյլէտիյի հալտէ՝ օլ շէճըին եախօտ մահալին պէքճի ա՛սքէրի իմոտաա կիտէր : « Պունուն կիպի տէ օրթա տէճըլէր թէսմիյէ օլունան պէմանլէրտէ՝ շէլալէնէ թապիր օլունան թարիգաթլար իհտաս օլունտու . այնի պէքճի ա՛սքէրին մէմուրիյէթի վէ մէրամը իըրսըզար էլինտէն ատէմ գուրթարմագ օլտուղու միսիլլիւ պունլարտան տա մէրամ ու մագսէտ տիշէճլի թայֆէսինի հիմայէ , օնլարը գափըճըլար էլինտէն գուրթարմագ իտի : շէր մէմալիքտէ վէ էյալէթտէ շովալիյէլէրին օլ գատար չօղալմասը վէ տաղլմասը կէօսթէրիը քի՛ Տէր եէրտէ տէ ճէպրէն գարը ալու պէօթիւրմէք տէրքեար վէ ա՛տէթ կիպի օլմուշ իտի : « Կէնասը շուտուր քի՛ գարըլարըն մուհաֆագասը իշին թա՛յին դըլընմըշ օլան շովալիյէլէր՝ պիզաթ քէնտիլէրի գալըլարը վէ գըզարը պաշտան չըգարմաղա պաշտալըլար . պու վէճճ իւզրէ գարըլար կէրէք հիմայէթ պուլտուգլարը հալտէ , կէրէք ճէպրէն կէօթիւրիւլտիւրքէրի հալտէ , վէ կէրէք պիր շովալիյէնին սէօզլենէ գափըլու պաշտան չըգտըլարը հալտէ , էնճամ մանասաթըրըն պիրինէ կիտիպ , պիր քէշիշէնին հիւքիւմէթի թահթընա կիրէրլէր իտի . շէօլէ քի մանասաթըր հարէմ

Քէշիւերին մասնակար վասիթասը ելէ պիտերվա զինաքեար-
լըդ էթմէսի :

կիպի պիր մահալ օլուր իտի : Պունու իլք իճատ ե-
տէն Վուլիէլմոս թ . Նուսթու տուգասը օլուու . մեր-
գում տուգա իչին թէվարին՝ պէհատըր վէ թերպի-
յէլն պ'ր շըվալէյէ իտի , տեր , լաբին գարըլարը ալ-
տատըր իտի : Հէր տէհրին սօնու եագլաշորգտա՝
(Նպիրինճի տէհրտէն թա) Նպէշինճի տէհրտէք ,
միւերրիւլէրին ըիվայէթինէ նագարտէն՝ հէր քես թէվ-
պէյէ կէլիպ՝ պաշգասընտան ալտըղը շէյլէրի , կէրէք
մալ , կէրէք գարը , սահապընա թէսլիմ՝ էտէր իտի :
Սէնֆօսա միւերրիւ տէր քի՝ Վօրման թէսմիյէ օլու-
նան վահշիլէրտէն մուհաֆաղա օլունմագ իչին Վշքօ-
փանըն հայը մահալէրինտէ պինա ղունան գալէլէ-
րին սահիպլէրի՝ օլ պէլտէլէրին էհալիսինէ մէղքիւր
վահշիլէրտէն աղ ղալէպ օլմատըլար : Վալէլէրին
գուլէլէրինտէն կէօղէրի օվալարըն իսթիւնտէ իտի .
կէօրտիւքլէրի շէյլէրին իւղէրինէ հիւճիւմ էտիպ ,
էօլճուլարտան թօիրագ պաստը ալըրլար , թիւճճարլարը
սօյարլար իտի . կիւլէլ գարըլար կէօրտիւքլէրի հալտէ՝
էնիպ ղապթ էթմէք վէ հէր տ'ւլլիւ ճէպր՝ օլ վագթըն
պէյլէրինին վէ քիպարլարընըն հագգը կիպի օլմուշ ի-
տի : Վըղլար վէ գարըլար էրէք մանասթըրլարը
եանընտան գօրգուսուլ կէշէմէպլէր իտի . քէշիւէր
էօյլէ պիր շիքեար գափաթտըգլարը հալտէ՝ ալը էլ-
տէն գաշըրմամագ իչին իսթիէ կէլէնէ գարշը տու-
րուրլար իտի . վէ պաշարը չօգ տարա կէլտիյի հալ-
տէ՝ մանասթըրըն տուվարը իւղէրինէ պիր մասունք
կէթիլիլլէր իտի , վէ օլ վագթ մանասթըրըն իւղէ-
րինէ վարանյար հիճապ ու իհթիրագլարընտան նաշի
հիւճիւմ էթմէյէ ճէսարէթ էտէմէյիպ կէրի շէքիլի-

ձԳ. անհրատե փափազ թայիֆեսինին պէտ անլագր:

լէր իտի: Մեզքիւր միււնիֆ պիր պաշգա եերտե շու վէճճ իւզըե սեջլէր. Պիրտե ()ն իւչիւնճիւ տեհ-րե նազար ետելիմ: Պու տեհր ուկոնսուզըուզ ճի-հեթիլէ եոյլէ մեշհուր օլտու քի, սօն տեհրլէրետեք սիրա՛ւթ էլէտի: ()Լ վագըթլարտա եոյլէ քեշիշէր վար իտի քի գըյաֆեթլէրինին եագըշըգսըլըըընտան պաշգա՛ թուվը ու հարաքեթլէրի տե ըեզիլ վէ պէտ-նամ իտի. մեյսանեղէրէ կիրմէք, հայվան ճէնքինտե վէ կիւրեշ եերլէրինտե պուլունմագ, պիր գաշ թա-նէ օտալըգ պէսլէմէք տերքիւր շէյլէր օլմուշ իտի: Փափազար պէլէրինտե գըլըճ՝ եոյլէ ճէմա՛ւթըն ի-չինէ չըգարլար իտի. ետեպ ու էրքեան խուսուսունտա պունլարըն հալի հատտէն թեճավուզ իտի. տայիմ էվ-լէրինտե ֆահիշէլէր եաթըրմագ, մուհաքեմէլէրտե ու-մուրու շերա՛ւթա գարըշմագ, ֆայիզէ ագչէ վէրմէք վէ սայիրէ վէ սայիրէ, պունլարըն ճէմիսի տե փափազ կիւրուհինին անլագընտա ալանէն կեօրիւնէն շէյլէր իտի: Պա՛գը սընըֆտան օլան քիմնէլէր զինա իչիւն (փափազլարա) էօրիւպ կիտինճէյէտէք սէնէտե պիրէր գապ շարապ վէրմէյէ մեճպուր իտիլէր: Պիր ատեմ պիր քերրէ պու տեֆթէրէ կեչտիրտէն սօնկրա՛ էօրիւնճէ-յէտէք իսթէր իսթէմեզ պու վէրկիյի վէրմէլի իտի. սէնէլէր իլէ մեզքիւր կիւնահա ճէսարեթ էթմիշ օլ-մասա իտի պիլէ, եինէ շարապը վէրմէք վաճիպինտէն իտի:

«Տէհր. ձԳ: Եօրթու կիւնլէրի օլ վագըթլարտա շիմոլքինտէն իւչ գաթ զիյատե օլտուզու սէպէպտէն, հեր քէս չօգ պօշ կիւնլէր կեչիրմէյէ մեճպուր իտի: Հալ պու քի մեզհէպ վէ տինտարըգ՝ ճէհալէթ, պա-թըլըգ վէ պիհուտե այն ու ա՛տեթլէր իլէ պօղուլմուշ օլտուզունտան՝ մեզքիւր եօրթուլար անլագ պօղուզ-ըունա ֆայտե էթմէտիրտէն պաշգա, տահա զիյա-

Ժ. Գ. տէճրտէ քաթօլիք պէտէլէրին էտէպի :

տէ մուղիոր օլմուշ իտի : 1096 տան թա 1291 թա-
րիկնէտէք՝ Վուտար Եւրիֆտէքի Վրիստոսուն մե-
զարընը պիւ Վրիստիան Տիւքիւմէթի թաճթընա կե-
չիրմէք նիյէթինէ մէպնի՝ չօգ քիմնէլէր մէղճէպ զայ-
րէթի իլէ սիլաճ ալըպ մուճարէպէյէ կիթմէքտէ, ախ-
լազ պօզուգըղը վէ պի էտէպ ճարաքէթիլէր ճէր թա-
րաֆա սիրաաթ էթմէյէ պաշաալըր : Վուտա պի-
յարէթէ կիտէնլէր վէ քրուալէ, եա՛նի՝ խաչըր թէս-
միյէ օլունան անք՝ը Լճրօփանըն ախլազ պօզուգըղ-
ընու Լսիայա, վէ Լսիանըն Փէնա թապիաթ ու
ախլազընը Լճրօփայա կէթիլիլէր իտի : Ֆրանսա
գրալը Սուրբ Լուսովիկոս տինար վէ մէտճէ շայես-
թէ պիր զաթ իտի իսէ տէ, մէղքիւր մուճարէպէ սե-
ֆէրլէրինաէ՝ Փաղլէթի, իպրէթի վէ նասիճաթը իլէ
ասքէրինին էտէպսիղ վէ իօլսուղ ճարաքէթինի գապթ
էտէմէտի : Վէնտի չատըրը էնիւնտէ Փաճիշէլէր
իշին չատըր գուրուտուղընու պիղլաթ կէօրիւպ,
զայէթլէ թէտուֆ էտէր իտի : Չօգ միւէլիֆլէր եա-
զարըր քի՝ գալա՝ վէ շէճիր սաճիպի պէյլէր վէ
պէյլատէլէր Տիւքիւմէթիլի ալթընտա օլան քիմնէլէր-
տէն պիրինին տիւյիւն էթտիյի ճալտէ՝ կէլնի իլք
կէճէ՝ էվէրինէ ալմայը քէնտիլէրին ճագըր կիպի գը-
յաս էթմիշէր իտի . պու ա՛տէթ Լճրօփասա ժ. Գ.
տէճրտէք սիւրտիւ :

Տէճր. Ժ. Գ. : Կիւզէլ թէամիյէ օլունան Վարը
ըրալըն կիւնիւնտէ պագալարը պ՛լլիսիլ վէ փիճ էվ-
լատարըն, եա՛նի՝ քիպարըրոան նիքեաճարը տօղան
քիմնէլէրին զօրպալըղա գալըրըտըղը՝ Ասագօնիա թէ-
վարիտինտէ նագլ օլունուր : Պունըրըն թուղանա
գալըրըտընըն սէպէպի փէտէրլէրինին միւլքի օլան
գալէլէրի օնըրըն էօղ էվլատարընըն էլինտէն ալ-
մազ, էշեալարընը եաղմա էթմէք, եէթիշտիլէրի

ՃԴ. տէհրտէ քաթօրիք պելտէլէրին էտէպի :

Երբ իսարապ էթմէք, տիշէհլիլէրի գաիմադ վէ ըրլա մուղայիր հարաքէթմտէ պուլունմադ էմէլ վէ արզուսինտէն նաշի իտի : Ա շագա՛ա պունլար էոյլէ պինամուս հարաքէթլէր տիր քի անճագ ումուտ քէսիքլիյինէ տիւշիւշ քիմնէլէրտէ էմնալի կէօրիւննէպիլիւր : Իշպու դանը մուհարէպէ օլ տէրէճէ պ՛ր շէտիս վէ մուաննիտ մուհարէպէ օլտու քի՛ Վարը գրալըն իւք տէֆա՛ կէսնտէրտիյի ա՛սկէրի պիլէ պօլուլուպ տաղըթըլըր : Կէօրիւնիւր քի վագթը մէկ քիւրտէ օգումադ պիլիպ, Եախօտ պաշգասընըն օգուտուղունու տինկլէմէյէ իգթիտարը օլուպ , օգումաղա Եա օգութմաղա տէվամ՝ էտէն քիմնէլէր , պաշգա քիթմապլարտան իսէ , բեղիլ հիքեայէլէր , Եանի՛ Վօման թէսիլէ օլունան մտալլարը օգումայը իխթիյար էտերլէր իտի . իշպու հիքեայէլէր իսէ՛ օլ վագթըն տէ՛րինտէ չօգ ըիւսվայ թարղ իլէ էաղըլըլար իտի , էոյլէ քի շիմտի պիր ատէմ՝ օգումաղա ութմանըր վէ օլ վագթըն ատէմէրինին նէ տէրէճէ պօլուգ իտիյի շունտան անկլաշըլըր քի , պայաղը իսալգտան զիյատէ էտէպ ու էրքեան նիլամընը ֆարգ էթմէյէ միւգթէտիր օլան միւէլիֆլէր պիլէ օ մագուլէ էտէպսիլ վէ հայասըղ նագլիյէթլէր Եագմաղա ճէսարէթ էյլէմիշլէր տիր : Իշպու միւթալա՛ա՛ էքսէրիյէ Վօքաչիօնուն վէ սայիր բօման Եազան Իթալիալը միւէլիֆլէրին հագգընտա օլունուր իսէ տէ , Եալընըղ Իթալիալլարա մախուս տէյիլ տիր . Վրանսըղլարըն տախի կէրէք տիւղ վէ կէրէք գաֆիյէլի շի՛րլէրի՛ վէ թիրուպատուր տէնիլէն շա՛յիլէրին թէէլիֆ էթտիյի շի՛րլէրին քեաֆֆէսի պէօյլէ տիր : Աիքեաճ աճտընըն վէ հուգուգունուն պօգուլմասը՝ մէրտիլէ մէ կիւղէլիյէ մախուս պիր շէյ կիպի նագլ օլունուր : Ա է կէօրիւնիւր քի՛ տիւղաղըն էն զիյատէ պօլուլտուղու վագթթ , Եանի՛ Օնպէշինճի

ԺԵ. ՎԷ ԺԶ. տէճըէրտէ քաթօղը պէտէլէրին պօղուգ-
լուղու :

Լուի Վրանսա գրալընն կիւնիւնտէ , գրալըն սարայլն-
տա միւթէմէքքիւն պէյգատէլէրին սերպէսթիյի գատար՝
էճալինին բէյ վէ բիլասը իլէ պիր շըվալիյէնին տէ օլ
խուսուլարտա սերպէսթիյիթը թամնէսի վար իտի :

“Տէճը. ԺԵ : 1439 տա Լըթուն եափաղը թէա-
միյէ օլունան շըվալիյէ թարիգաթընը իճատ , վէ Պի-
քիր Սէրիէմ՝ իլէ Սուրբ Լընդրէաս Լուպեալը՝ թա-
րիգաթը մէգքիւրէյէ ճամի թային էյլէյէն փիլիպ-
պոս էյի նամ Վիլ մէնը տուգասը , եիրմիտէօրթ գա-
րը սէվտիյի իչիւն , մէգքիւր թարիգաթ ա՛լալարընն
եախօտ շըվալիյէլէրինին եալընըլ եիրմի տէօրթ քի-
չիտէն իպարէթ օլմասընը ֆէրման պուլարտու :

“Տէճը ԺԵ , ԺԶ : Պու վագըթլարտա ախլագ
պօղուգլուղու էօյլէ ա՛լէսսէվիյէ եայրլըր իտի քի՛
զինանըն էանիւնիւ ալապիլմէք իչիւն պաշգա չարէ պու-
լամայրպ , զինա իլէ միւթթէճիմ՝ օլան քիմնէլէրի
գաթլ էթմէք Վէքիլինճի շէնրի նամ Ինկիլիզ գրա-
լընա թէքիթ օլունտու : Ղէմնաթըն չօլանլարընտա ,
վէ էճալիյէ իպրէթ օլաճագ քէչիչէրտէ ախլագ պօ-
ղուգլուղու նիչանէլէրի կէօրիւլտիյիւ ճալտէ , ճէմն-
աթըն իչինտէ տաճա զիյատէ պօղուգլուղ օլմագ կէ-
րէք տիր տէմէյէ ճագըմըլ օլուր : Քիլիսէ միւր-
րիլիլէրի էքսէրիյէ եկեղեցական քիմնէլէր օլմաղն՝
եկեղեցական կիւրուճին նամուսունա սէքթէ կէթիւ-
մէմէք էֆէրարընա պինայէն օլ վագթին փափաղ
թագըմնտա կէօրիւլէն պօղուգլուղու ճիքեայէ էյլէ-
մէք իսթէմէլէր իտի : շայէտ նազլ էթմէք իճապ էթ-
տիյի ճալտէ՝ ֆ նալըղըն սէպէպինի վագթին ճալինէ
ճամլ էտերէք , քէյֆիյէթիլէրի ճաֆիթճէ նազլ էտեր-
լէր : Պունլարըն սէօղիւնէ նաղարէն տէմէք օլուր քի
()նպէչինճի վէ ()նալթընճը տէճըէրտէ , փափաղ վէ

ժ.Ե. Վէ ԺԶ. տէՏրէրատէ փափազարըն վէ պիբիրէլէրին ախ-
լար :

Մուա՛լլիմ, Վրիլիսէ թայֆէսինին քեաֆֆէսի տէ ճա-
Տիլ վէ ախլազը պօզուզ քիմսէլէր իտի. քէնտի Տալ-
լէրինէ մախսուս օլան շէյլէրէ պիգայտ օլուպ՝ ֆա-
Տիշէլէր իլէ կէզէրլէր իտի, վէ քիլիսէ պիլիլէրի
իչլան ալազլարը իրատլարը զիյաֆէթլէրէ սարֆ է-
տէրլէր իտի վէ պունլարըն նէթլճէսի տէ զինա եա
ֆասիշէլիք իտի : Միւէրրիլէր ա՛լէսսէվիլէ տէրլէր
քի՛ օլ վազթըն քէշիշէրինտէ օտալըզ սազլամասը
վէ սիմննկանլըզ տէրքեար պիր քէյֆիլէթ իտի :
Պունուն իչլան Վասթանս վէ Պազէլ սինագուլա-
րընաա օթուրան եպիսկոպոսլարըն ճէմիսի տէ՛ Ըխ-
լազ պօզուզլուղունու իսլաՏ էթմէք կէրէք տիր, տէ-
յու նիտա էտէրլէր իտի : Վլէմանսիս տէր՝ քի օլ
սէ՛իլ վազթլարտա ախլազ պօզուզլուղու պիբիրլէր
մանասթըրընա տա կիրմիշ իտի. էսլէ քի պիր գըղըն
պաշընա մայրապետիք թիւլիւնիւ պրագմագ՝ սալքի
օնա ֆասիշէլիք էթմէյէ բուխսաթ վէրմէք կիպի ի-
տի : Պիզիմ վազթիմիզ իչլան պու թէշէքքիլի էթ-
մէյէ քիմնէ ճէսարէթ էտէմէզ :

«ՏէՏր ժ.Ե. Սուրբ Կարողոս Պորրոմէսունն թէ-
վարիսինի օգույուպ օնուն վազթինտէ Ղոմպարտիա-
տա (Միլան շէՏրինտէ) պուլունան փափազլարըն վէ
մի՛էլլ իմլէրին նէ՞ տէրէճէ պօզուզ ախլազը օլտուղու-
նու անկլարըզ. վէ մէզքիւր Լզպիսկոպոսունն չօզ պի-
քիրէ մանասթըրլարը գափաթմասը՝ էտէպէ մուղայիր
Տալ ու Տարաքէթին իզտիյատ պուլմուշ օլտուղունա
պիր իսպաթ տըր : Լզրուզ Տարաքէթլ՛րի իչլան ա՛-
լէսսէվիլէ ճէմա՛աթա շէքք վէրմէլէրի իլէ նամ վէր-
միշ օլան Ումիլիաթի նամ քէշիշէր. Պորրոմէսունն
նիզամլարընտան խօշնուտ օլմայըպ, Պարինա նամ պիր
քէշիշի Ըրքեպիսկոպոսը մեւմայիլէյՏ քիլիսէտէ լքէն՝

Գաթաղիք մեղհեպին մեյվեկերի ատեր ԺԻ :

Թիւֆէնքըն ընու վուրսուն տէյիւ թէշվիգ էյլէտիլէր .
 վէ մերգում՝ Պորրովէտու վագա՝ա վուրսու իսէ տէ ,
 գուրչուն տօրանմատր : Պունու էտէն պաշգա իւչ .
 քէշիշ իլէ պերապեր գաթիլ օլունտու : 1659 տա՝ 17է-
 տինճի Մղէքսանդր Փափանքն կիւնիւնտէ տիգգաթ
 օլունտու . քի Ռամատա չօգ եէնի կ'լինէր ազ վագ-
 թըն իշինտէ տուլ գարըլար իտի , վէ գարըլընըն նա-
 զարընտա օլմայան չօգ էաչամայրպ՝ էօլիւր իտի : Պու-
 նուն իշին չօղլար պաղը կէնճ գարըլար ընկիրութիւ-
 նու օլունդունա տուի դանն էթաղ'ր : Աիշիւա գրա-
 լը Ձ կարօլսուն կարէլի նամ Տէքիսի՝ օլ վագըթ-
 լարտա իտի քի շօթման նամ մէշուր Տէքիսէ պու-
 մէքթու պու էազար : ՕէՏրլէր իշին օլան էանկըշ
 դիւիւմէր Տագղընտա սիլին թէկէթ էթափյինիլ
 մէշուր թաՏրիւաթ , ուզուն վագթտա թէէօր էտէն
 պ ր զէՏ'ր խաթըրմա կէթիբաի , զէՏիւր էափան պիւր
 վալիմ սէնա՛աթիար՝ քի Տալա Մափօլի շէՏրին մաՏ-
 պուսիւան՝ սինտէ տիւր , օլ զէՏը իլէ 600 քիշիտէն զի-
 յատէ էօլտիւրիւշ տիւր՝ : Մալա շիւպհէ գայտըրմաղ՝
 քի ԺՆ տէՏրին էարըլարընա տօղու պէջլէ զէՏիւր էա-
 վրպ վէ կիղի եէտիրիպ ատէմ էօլտիւրմէք ատէթի
 Ռամատա վէ Մափօլտէ չօգ տէքեբար օլմուշ իտի :
 Գրանտատա՝ ալէլիտուտու Փարիլ շէՏրի 1670 տէ
 սան տերեճէյէ եէթիշիլ իտի : 1669 տա մախուսէն
 պու գապաՏաթիլ թութուլանլարա ճէղա վերմէք իշին
 այրըճա պիւր տիվան թէրթիպ օլունտու , վէ իսմինէ
 շանդը պը քօպըն գօնուլտու , քի զէՏիւր օտապը տէմէք
 տիւր : Եքսիլի նամ պիւր Լիթալիալը՝ քի Ռամա շէՏ-
 րինտէ զէՏիւր էափրպ սաթարըտը , Ռամատա եիւլ էլ-
 լիտէն զիյատէ ատէմ՝ զէՏիլէյիպ էօլտիւրիւշ տիւր
 տէյիւ Շնպէշինճի տէՏրտէ Թ Խննովկէնտիոս Փա-
 փանքն կիւնիւնտէ շիքեպէթ օլունտու :

Քաթօլիք մեղհեպին մեյվէլերի . տէհր ժե :

«Նիմ շէհրին եպիսկոպոսու օլան Պլէշիէ մէշհօր միւլէլիֆին շահատէթի իլէ՝ «Յրանսանըն յ. Գ. 1 ուի գրալըն աղամէթլի կիւնլէրինտէ (1665 թարիտինտէ) () վէրնեը էյալէթին տէվլէթ տիվանընտա հէր թարղ գապահատլար հագգընտա՝ 12,000 շիքեայէթ օլմուշ տուր : Պունու նաղ էթտիրտէն սօնկրա միւլէլիֆ տէր քի՝ թէշէքքի էտէն վէ շահտիէր շօգ քէրրէ գապահատլըլարտան զիյատէ միւթթէհիմ խտիլէր : Վէսէլա՝ գալա սահիպի օլան հիյպէթլի քիմնլէրտէն պիրի Իօնթօ Շատօ տէնիլէն մահալտէ քէնտի գուլէլ րինտէ օնիքի չափղըն սագլարըտը , պունլար օնուն իլնի իլէ հէր տիւրլիւ քէթթիւլիւ էտէ պիւլրիլէր իտի . վէ պունլար պէնիմ օնիքի րէսիւլէրիմ տիրէր , տէր իտի :

«Պլէշիէնին քիթապլարընը թապ՝ էթտիրէն Լպէ հիւքրէօ՝ պու խուսուստա պիր փափաղ զէքր էտէր քի հիյպէթլի ճիւնհալէր իշիւն հիւքր՝ օլունտու . վէ օլ վագըթթի ճահիլիք վէ մէշր՝ պ պօզուզըղընուն ինսանլարա նէ՝ գատար մուղիլըր վէ տէրտ ու միհնէթլէրէ միւճիպ օլտուղընու նաղ էյլէլիպ թէէսսիւֆ էտէր : Պիր կիւնտէ օթուլտան զիյատէ ատէմ ճէղայա միւթթահագդ օլտու : (Սահիֆէ 3) :

«Գ. Պունլար պէօյլէ իքէն՝ յ. Ա տէհրտէ Բօմա փաւիալարը իլէ Ղէր ճանիա Վմքէրաթօրլարըն մապէյնինտէ եպիսկոպոսլարը նասպ վէ թային էյլէմէք խուսուսունտա պիր շէտիտ մարաղա փէյտա օլտու : Պու մարաղա էլի սէնէ գատար սիւրտիւ . պիւթիւն Վթալիա գաթլ իլէ , հէրքէս գօրգու իլէ վէ հէր էվ անտափէթ իլէ տօլտու . պա՛ղըլար փափանըն , պա՛ղըլար Վմքէրաթօրուն թարաֆընը թութարլարըտը . զուլման գօրգուպ իմքէրաթօր թարաֆըլարը օլանա աֆօրօզ վարըտը . աֆօրօզտան գօրգարագ՝ փափանըն թարաֆընտա օլան :

Քաթողիք մեզնէսին ֆէնա նէթիճէլէրի, վէ թաարպըղը :

լարա զուլմ վարըտը : Սիւրիւ սիւրիւ վաճշիւէր Ռօմանըն Ապպիտողիոն տէնիլէն մահալինն կիրտիւէր . ճէմա՛ւթ պունլարը կէօրտիւյիւ կիպի գաշարըտը . Լաղմատան գուրթուլմագ իշիւն՝ տիւրքեանլարը վէ Փապրիգալարը գափարլարըտը, Լայլն : (I) Կէֆէ 33.)

“Մ. Ժ. Բ. տէճրտէ մեզնէս ճագընտա տա խուսումէթ ճաարլ օլարագ՝ էվվէլքի օլան փօլթիգայա տայիր խուսումէթլէրի տահա արթըտըլար . Լաքին պունուն ճագընտա այրը պապտէ եաղաճաղըղ : Պուրատա եալընըղ պու գատարընը զէբը էտէլիմ՝ քի՛ Ժ. Բ. տէճրտէ՛ վէ Ժ. Բ. տէճրին իպթիտաշէրինտէ պէօյիւք Փըրգա փէյտա օլուպ՝ պիւթիւն Վիփօփատա շէտիտ ինթիլալ զուհուրա կէլտի, վէ էլի սէնէ գատար սիւրտիւ : Վաթօլթըլիյէ թալիպ օլանլար պիրիպիրլէրինէ լա՛նէթ օգուրլարըտը . տէվլէթլը՛ր ա՛սքէր տէվշիւրիպ՝ մուհարէպէյէ գալըը շըրլար իտի . կեահ պիր թարաֆա, կեահ օպիր թարաֆա ճիմայէթ էտէրլէր իտի : Վը՛սթիւնլար զուլմ վէ զարէղլէրինտէն նաշի պիրի պիրլէրինի էօլտիւրիւրլէր իտի . կիւն պէ կիւն քէշիշէրին ախլագ պօզուզըղըղ իզտիատ պուրըրուտու . ութանմագ տէտիքլէրի շէյ պիւսպիւթիւն գալգամագտա իտի . տինտարլարըն զամիրի թէմէլիղ, շիւրիւք, ճանկը փափայա իթա՛ւթ էտէճէքլէրինի պիւմէղէր իտի : Պու գատար թէօքէղ մատտէլէրինի կէօրէրէք՝ չօգ ատէմ տէ իմանտան օլտու : Պայաղը խալըն նիւրէյի պէսլէ փօլթիգա վէ մեզնէսին տայիր գարըըզըզըլարտան եանարագ՝ օլ կիւնլէրտէ կերէք այրը միւճատէլէլէրտէ վէ կերէք պայաղը խալըն զավղալարընտա ալ՛ստէվիյէ պիր զալիմ գանլըղը միւշահատէ օլունուր իտի : Պու գատարը զէբը էթմէք քիֆայէթ էտէր քի՛

Եանկըմազ քաթօղք մեզհէպին Տիվանէլէր եօրթուսու նամ
ղէյնէթլէրի :

ԺԴ վէ ժԵ տէՏրլէրտէ պու զալիմլէք գարըլարա տա
սիրաաթ էյլէտի . չօգ գարըլար ճէնկճի օլուպ՝ սիլահ
ալըլար , վէ գալէլէր մուհասէրէ էթմէքտէ պուլու-
նուրյար իտի : (Օրատա , սահիֆէ 59 :

Վէն Գօա միւէլլիֆ՝ Գրանսուա Տըլա Ժուժի
նամ պիրի քիմսէ իչին տէր . Պու ատէմ սահիհ
քրիսթիան իտի . Փագաթ քէշիշէր՝ պու ատէմ հե-
րետիկոսլարա սահապէթլէք էտէր տէյիւ ինանտըրմագ
խսթէրլէր իտի . չին Վարպոնատա պուլունան շիւ-
կընօթ * տէնիլէն շերետիկոսլարը թէլէֆ էթմէք ի-
չին կէլէն էմրի իճրա էթմէտի . վէ տէրլէրիտի քի՝
Վալլինահանլարըն էլինտէն պիր շէհր ալընտըղըն-
տա՝ պու զաթ քէնտի մսքէլլէրինին զալիմլիյինի
զապթ էտիպ՝ քիմսէյէ քէտէր էթմէյէ պրագմա-
զըտը : Տօպինը միւէրրիխ տէր քի՝ պարոն Տը-
մօնվանըն գարընտաշընը պիր գաչ շիւկընօթլար ի-
լէ Բրօվանս էյալէթին Տրակինեան նամ քիւշըք
շէհրինտէ գաթլ էթտիլէր . եիւրէյինի գարընտան
չգարըպ քէլպլէրէ աթտըլար . քէլպլէր պու եիւ-
րէյի եէմէտիլլէրինտէ՝ Պունլար տա հերետիկոս ի-
միշէր քի հերետիկոս եիւրէյի եէմէյօրլար՝ տէյէ-
րէք քէլպլէրէ վուրմաղա պաշատըլար : (Օրատա ,
սահիֆէ . 60 :

Ղահիլէր՝ քրիսթիանլարըն քիլիսէ այինլէրինէ
հիսապըզ այգըը վէ մինասիպէթսիզ այինլէր գա-
րըշտըրտըլար . պունլարը եալընըզ մէտէնիյէթ վէ
թէրպիյէ տէֆ էտէպիտի . օնտան էվվէլ պունլարը
գալտըրմագ իչին եպիսկոպոսլար նասիհաթ , մէճլիս-
լէր թէնպիհ , վափալար աֆօրօզ , գրալար գանուն-

* Ինճիլէ քրիսթիանլար :

Սուրբ Հռոմայ եկեղեցիներն րեզիլ վէ պեանամ այն ու ա՛-
տէթլերի :

լար նեշը էյլէտիլէր իսէ տէ՛ ճիւմլէտի նաֆիլէ օլտու :
Պու մէշնուր այինլէրտէն պիրի՛ տէլլիլէր զեյնէթի
նամ ային տի՛ր . պունու Լըթէնկա նամ պիր միւէլ-
լիֆ պէջլէ վասֆ էտէր :

«Տէլիլէր զեյնէթի ասլա ֆիքրտէն չոգրպ ունու-
տուլաճագ շէյ տէյիլ տիր իշպու զեյնէթ պիւթիւն
Լյվրօփատա հայլը վագրթ իճրա օլունտու , վէ զեյնէթին
էյամննտա ըիւսվայ ալայլար իլէ էջլէ էտէպսիլ վէ
ապէս այինլէր միւշահատէ օլունուր իտի քի՛ պիր չոգ
ա՛ղլլը վէ էմնիյէթէ շայան միւէլլիֆլէրին քիթապ-
լարննտա հիքեայէ օլունմուշ օլմասա՛ ինանմագ միւմ-
քին տէյիլ տիր : Էէր սէնէ պէջիւք քիլիսէլէրտէ
պու զիննէթէ ըէյիս օլմագ իչիւն պիրիսի սէչիլպ՛
տէլիլէր Լըքեպիսկոպոսու , պա՛ղը մահալլէրտէ տէ
տէլիլէր փափար թապիր օլունուր իտի : Պունուն
ձեւնագրութիւնունուն թարպը զայէթլէ միւպթէղէլ
իտի : Աշիլմիշ օլան ատէմ եպիսկոպոս էսվապընը
կիյինիպ՛ ճէմա՛աթա օրհնութիւն վէրիր իտի , պա՛ղը
քերրէ պաշնա եպիսկոպոս թաճը գօր վէ էօնիւնտէն
խաշալէմի կիտէր իտի . պա՛ղը քերրէ տէ թաճը՛ փա-
փարարն պաշարնա գօտուղու թփարա տէնիլէն թա-
ճըն այնիսի օլուր իտի : Ալք տէֆա՛ ճէմա՛աթա կէօ-
րիւնտիյիւ կիւն՛ լուսարարպաշար Լըքեպիսկոպոսուն
թարաֆընտան ճէմա՛աթա ներողութիւն վէրիր իտի ,
տարաթ վէ ա՛ղամէթ իլէ շու մէֆհումտա պիր շիր՛
օգունուր իտի . «Լըքեպիսկոպոս էֆէնտիսին թարա-
ֆընտան տիլէրիմ՛ քի՛ սիպէն հէփինիպէ Լըսահ պիր
քիւֆէ տօլուսու ներողութիւն իհսան էթսին . սիլէ
գարաճիէր իլէթի , վէ չէնէլէրինիպէն ալթընա իքի
փարմագ ույուլ կէօնտէրսին» : Լըթէ կիւնի . շու
վէճչիէ սէջլէր իտի . «Լըքեպիսկոպոս էֆէնտի՛ քի

Բօմա քիլիսէսիսին էտէպսիզ այն ու ատէթլէրի :

շիմոի պուրատա տըր , սիպէ եիրմի քիւֆէ տիշ շէքլի
իհսանն էթսին . վէ շիմոիյէ տէք էթտիյի իհսանլար
իւզէրինէ պիր տէ տօմուզ գույրուզու վէրսին" : Աքք-
եպիսկոպոսունն եանընտաքի մէմուրլար տա այնի օնուն
կիպի օվմալը խոիլէր . պունլար օլ քիլիսէսինն փափազ-
լարը օլուրլար խոի : Պու զիյնէթ օն իքի կիւն սիւ-
րէր իտի : Ղեկսեմքեր 23 տէն Յունուար 6 յատէք .
պու էսնատէ քիլիսէյէ կիտէնլէր սուրաթ գօյուպ , վէ
գօմէտիա էսվապլարը կիյինիպ կիտէրլէր խոի , քիոփ
սօյթարի գըյաֆէթիստէ , քիմի մուգալիտ գըյաֆէ-
թիստէ . չօզլար տա եիւզէրինի բէնկ բէնկ պօյարլար
խոի քի կէօրէնլէր եա կիւլիւնլէր եա՝ գօրգօսունլար .
պա՛զըլար իսէ գարը գըյաֆէթիստէ կիրէրլէր խոի :
Վիլիսէ սաֆֆլէրինտէ (դաս) Սաղմոս եէրինն բիւսվայ
թիւրքիլէր չաղըրմայը քեաֆի սայմայարագ՝ միհրա-
պըն իւզէրինտէ տէ սաթրանճ օյնարլար իտի . պատա-
րագ էտէն փափազըն եանընտա սօֆրա տիւզէրլէր ի-
տի . փափազ պատարագ էտէր իքէն՝ քէնտիլէր եէ-
յիպ իչէրլէր խոի . պուխուրտան իչինտէ քիւնլիւք եէ-
րինէ ֆէնա գօգուլու շէյլէր թիւթտիւրիւպ ճէմա՛ա-
թա էօյլէ մէքրուհ շէյլէր իլէ քիւնլիւք վէրիլլէր ի-
տի : Վիլիսէ ա՛յինլէրի թէքմիլ օլտուգտան սօնկրա
քիլիսէսինն իչինտէ էօյլէ տէլի կիպի վէ պիէտէպանէ
գօշմազա , սըչրումազա վէ խօրա թէփիթէյէ պաշար-
լար խոի քի՝ պաղըլար պիւսպիւթիւն էսվապլարընը
իւզէրլէրինտէն աթրպ չըրչըփլագ օլուրլար խոի : Պուն-
լարըն հէփիսի տէ քէշիշ իտիլէր . պա՛գէն պերապէր
աշխարհական տա պուլունուր խոի . պիր մուգալիտ
զաթ տա թէրթիպ էթմէյէ պունլարա իզն վար խոի :
Պայաղը խալց իչիւն զիյնէթ՝ եա՝ քիլիսէ ալլուսունն-
տա օլուրուսուր՝ եա մէզարըգտա . վէ փափապլարըն
իչինտէն հանկրար պու զիյնէթտէ մէհհուր օլուր խոի

Եւստիւսիանոսի քերականական տիպանէզը եօթմուսու թուծմայանլարը
Տերտուլիոս սայար իտի :

Իսէ, ծնուն սաչնը վէ սագալնը օրատա թիրաշ է-
տերլէր իտի : Աեօղէրի տաթարզ վէ փիս վէ մէբրուՏ
վէ պէտ մուավէրէ իտի : Պէօլէ փիս վէ Ֆէնա
իպրէթ օլան պիր ատէթ Ֆրանսատա, Սիանիատա,
Ինկիլթէրրատա, Ղերմանիատա վէ Խթալիատա սե-
քիղ եիւզ սէնտէն զիյատէ սիւրտիւ . էրքէք վէ գա-
րը մանասթըրլարնա տա սիրաաթ էյլէտի : Ինսան
թապիաթընն վէ գուարէթէրինն աճայիպ զաճփի-
յէթինի ՖէՏՄ էթտիրտէն սօնկրա՝ եինէ թաճիւպ
էթմէք ճայիզ իսէ, զիյատէ շունա թաճիւպ էթմէ-
լէրինն քի պէօլէ տիվանէլէքէր օլ վագթըն ատէմ-
լէրինն աճընճա՝ քրիսթիանլըղա մութապըզ պին-
լէր ատա օլունմուլար իտի, վէ պիր քիմնէ պունլարա
գարըզ պիր շէյ տէմէյէ ճէտարէթ էթտիր Տալտէ՝
իալզըն կէօղիւ էօնիւնտէ Տերտուլիոս վէ լաճնէթէ
միւսթաՏագգ սայլըրըտը” :

“(Օ) Լ վագթըն ատէթէրինտէ պիր էշէք զիյնէթի
տաիի վար իտի . պիր գարլըզ զայէթ ալըր էսվապ-
լար կիյինտիրիպ՝ գուճաղընտա պիր չճուգ տարաթէ
տօնանմը շ պիր մէրքէպ իւզէրինն օթուրտուրլար, վէ
մէրքէպին եուլարընտան թուծուպ ալայ իլէ խօրանըն
էօնիւնէտէք կէօթիւրիւրլէր իտի : Օրատա պէօլիւք
զիյնէթ իլէ պատարագ օլուր իտի . մէրքէպ թալիմի
օլուպ՝ իլթիպա էթտիր վագթթ սէճտէ էտէյօր կիպի
տիզ իսթիւնէ կէլըր իտի : Իշպու մէրքէպէ իզգէթէն
մախտուս եափըլը շ պիր շի՛ր տախի օգունուր իտի .
շի՛ր՝ մինասիպէթսիլ վէ պիՏուտէ պիր շէյ իտի :
Պատարագ պիթտիրտէն սօնկրա՝ պատարագ էտէն փա-
փազ՝ օրհնեալ եղբրոս տէյէճէք եէրտէ՝ իւշ քէրրէ
ղըրլար իտի . ճէմա՛աթ տախի՝ ամին եա փառս
Իւշ Լսպոտաթ, եանի՝ Ը իւրլէր օլունն եա Տապպ

Քաթօլիք քիլիսէսիոսէ մերքեպ եօրթուսու :

տէյէճէք կերտէ՝ փափազըն էթտիյի կիպի իւչ քէրրէ
զըրլար իտի* :

*Եչէք զիյնէթինին ազըր պատարագը վաղթինտէ տէնի-
լէն պալատէ մեզ քիւր շիբին նէ թարզ շէյ օլտուզունու
անկլաթմագ իչին պիր գաչ պէյթինին թէրճիւմէսինի պու-
րատա օգույան տօթլարըմըզա ի՛լան էտէրիզ :

«Կիւն սօղուսու թարաֆընտան ,
Պու նատիտէ պէօյիւք հայվան ,
Պու պիմէնէնտ տիզման էչէք ,
Թաշըմաղա կէլտի եիւք՝ տէնկ :
Լյի զըրլա ա՛ղիմ Լչէք ,
Ըչ աղզընը՝ իշթէ եէմէք .
Պիգտէ զանի սաման , ա՛լաֆ ,
Թարլամըգտա տօլու եուլաֆ :

Ֆիլ հագիգաթ՝ պիլա քէօթէք ,
Նէ թէփրէնիք՝ նէ տէ եիւրիւր ,
Ղամը չալմագ փէք էլլէմ տիր ,
Բի եօլ ալըն պու պէօն մերքեպ :
Լյի զըրլա ա՛ղիմ Լչէք , և այլն :

Տօղտու Սիւքէմ պայըրընտա ,
(Թլանըպ վատի՛ի Աուքէնտէ .
Եօրտան չայըն սուլարընտան ,
Իչիպ սըջրար Պէթլէհէմտէ :
Լյի զըրլա ա՛ղիմ Լչէք , և այլն :

Կէնիշ՝ տիպէր գուլաղլարլա ,
Տօղտու կիթտի եիւք ալթընտա .
Ղայէթ ա՛լա օն պինլերտէ ,
Ըա՛հ պէյ՝ սահիպ էչէքլէրտէ :
Լյի զըրլա ա՛ղիմ Լչէք , և այլն :

Քամօլէք քիլիսէսինտէ գամջընաննար ալայը :

«Վճտատըմըն զայեթէ սեվտի յի՛ կերէք կեճէ վէ կերէք կիւնտիւզ օլան ալայլարըն պիր պաշըճա շարթը կէօրիւնիւր քի չըիլագլըգ խտի իմտի տէյիլեալընըլ չըիլագ չօճուգլար, իլա չըիլագ տէլիգանլըլարսա կէօյա Յոյճաննէս Մհրտիշին թագլիտինի էտէյօր կիպի, վէ չըիլագ գարըլար պիլէ ալայա չըգարըլար խտի, քի պու ժը տէճրէտէք սիւրտիւ. պունըլար պա՛ղը փութփէրէսթլէրին Միրէնէ նամ գաըլարըն թագլիտինտէ օյնայըպ րագս էտէրլէր իտի պա՛ղէն Մագգաղէնաը իլէ Մըսըլը Մաըիամըն թէվպէ էթտիյիննէ թագլիտինի էտէրլէր իտի իսէ տէ՛ եինէ կիյտիքլէրի էսվապլար լայըգը վէճճ իւզօէ վէ էտէպէ մութապըգ տէյիլ խտի :

Վամջըլանն տէնիլէն քիմնէլէրին ալայը տն եարըմ՝ չըպլագ քիմնէլէրտէն իպարէթ օլուր խտի. վէ պու սլայ 1200 թարիխի էնայլէրինտէն պաշայարադ՝ իւչ եիւղ սէնէ գատար սիւրտիւ. թէքփիլ շէճրլէր էճալիսի սաքին օլուգլարը մաճալէրտէն չըգլպ՝ փաչա րա կիպի էսքի էլպիսէ փարչալարը իլէ էօրթիւնիւպ, պէլլէրինտէ իփ պաղը՝ շէճրտէն շէճրէ վիյարէթէ կիտէրլէր խտի. թէնլէրի ճէման եարը չըիլագ կէօրիւնիւր խտի. վէ էլլէրինտէ սըգը պիւքիւլփիւչ գամջը իլէ ալայըն պաշընտա եալըն այագ եիւրիւյէն եպիս-

Մին. զըրլա ա՛ղիմ՝ Սըիա,

Ղանի կէմէք իշթէ սանա,

Մին սէյլէ, ամին զըրլա,

Ունութ օլանը սապըգա :

Ուճա՛, ուճա՛, ո՛ւճ ճա՛ ճա՛ ճա՛.

Մըմ 1; շէք, շաղ օլ, սըչրա.

Տիւպէր աղզըն աչ վէ զըրլա.

Չըրլա, զըրլա, նազիք զըրլա :

բաթօլք քիստսինտէ իճրա օլունան այն ու ատէթ լերին սէմրէսի :

կոպոսար , աշխարհական պէտիւքլեր վէ քիպարար տախի պուլունուր իտի էօնլերինտէն տէ օլ շէհրին պայրազը վէ խաշալէմի կիտեր իտի : Աշպու բիստէլեր իսթէր իսթէմէզ՝ մէղքիւր ալայտա մութլագ պուլունմայը իտիլեր : Այիւմի պինտէն զիյատէ Պօյանու եալ լար պիւր վագըթ խնայալարա կիտիպ զիյարէթ էթախքտէն սօնկրա , Մօտէնայա կէլտիլեր : Մօտէնալըր տա պ/ր ալայ տիւզիւպ Վէճճիօյա կիթտիլեր . օլ եերին էհայիլերի տէ պիւր պաշգա ալայ տիւզիւպ , վէ Մօտէնալըր իլէ պիրիշիպ Քարմայա կէլտիլեր . պէտլէճէ պիրի պիւր արտը սըրա հէման պիւթիւն իթալիա էհայիտի եօլա ըզվան օլմուշ իտի : Միլաննն իօրրիանի նամ հիւքիւմտարարը պէտլէ զիյարէթճիլերին քէնտի շէհրէլրինէ կէլմէսինի իսթէմէյիպ , կէլէնլերի ասարըզ տէյիւ թէվաթուր էյլէտիքտէն պաշգա ալթը եիւզ թանէ տէ տարազաճը եափտըլար . պուլունն իւզերինէ մէղքիւր շէհրիէ կէլմէյէ օ մագուլէլէրտէն քիմնէ ճէտարէթ էթմէտի :

«Պու վէ սայիր պուլնար կիպի ըզիլ այինլեր իլէ՝ այնի թարլատա ֆէնա օթլարըն չօղալտըլը հալտէ պուզտայըն պօզուլտուզու միսիլիւ , ինսան գըսմընն գալպինտէ տէ մէզհէպ աույկուսու պիւթիւն պիւթիւն պօզուլուպ նապէտիտ օլմուշ իտի : Պրազիլէթիլերէ վա՛տ օլունան իւճրէթլերի՝ վէ Փասիտլերէ թէհտիտ օլունան ճէգայը տիւշիւնմէք իչիւն ա՛ղըլարընը պաշլարընա տէվճիրիպ թա՛մ միւլահալա էտէճէք եերտէ՝ պէտլէ ըզիլ վէ ըիսպիլայ վէ թէօքէզէ միւճիւպ այն ու ատէթլեր իլէ ա՛վու ֆիքրլեր փերիշան օլուր իտի . պու սէպէպտէն պէտլէ այինլերին է զիյնէթլերին չօգ օրտուզու վագըթ՝ ինսանլարըն ախլագը տա զայնէթլէ պօզուլմուշ իտի . նիճէքի թալթիֆ էտերէք

Քաթօղիք քիլիսէսինտէ իճրա օլունան այն ու ատեթլէրին սէմերէսի :

Պէնտէնիզ՝ տէյէնլէր չօղալորդձա՝ Փիլիլէն պիր ի-
չինտէ պուլունմագ ետխօտ պիր խրզմէթինի իճրա
էթմէք հափ սինտէ օլանլար նօգսան պուլուրլար : Ը-
ճայիպի շու տուր քի՝ ճանալար միտալի զայլմ վէ է-
տէպսիզ , վէ ատէմ էօլտիւրմէ յի սէնա՛աթ էտինմիշ
օլան միւլք սահիպի զաթլարըն հէփիսինին տէ էվ-
լէրինտէ իպատէթխանէլէրի վար իտի . վէ այինլէր իճ-
րա էթմէք իչիւն պիր գաչ փափաղ սագլարլար իւ-
տի . պիր քիմնէնին տօրապընտա չօգ քիթապ օլմասը՝
օլ ատէմին չօգ օգումուշ օլտուղունա պիր պիւրհան
օլամատըղը միսիլիւ , պու քէյֆիլէթ տէ մէրգումլէ-
րին ախազընըն փաք վէ լէքէսիզ օլտուղունա պիր
խսպաթ օլամազ : Պու շէյլէրին քեաֆօթսինին սու-
րէթա՝ ետխօտ աա՛թ օլա կէլմիշ այինլէր օլտուղու
մալիւմ տիւր , վէ պու մագուլէ այինլէրտէն տէ զի-
յատէ մէնֆաաթ մէմուլ օլունմաազ :

«Իձէվարիխէ ճիւզի աշնա օլան պիլմէլի տիր քի
օլ վագթըն տէվրինտէ պիր ատէմ տիւշմէնինտէն ՚ն-
թիգամ ալմազ միւրատ էթտիլի հալտէ՝ քիլիսէ տէ-
րունինտէ օնա պէքլէյիպ , խասմի կէլտիլի անտէ օնու
միհրապըն էօնիւնտէ վուրուպ էօլտիւրիւր իտի : Վրի-
լիսէլէրտէ փիւր սիլահ քիմնէլէրին էթտիլի խրքսըզ-
լըդլար թէհամմիւլ օլունմաազ շէյլէր իտի . իպատէթ՝
Փասիտ վէ մուխաթարալք պիր շէյէ թէպտիլ օլմուշ
իտի . տահա պունլար կիպի նիշէ թէշէքքի օլունմաազ
շէյլէր տէրքեար օլմուշար իտի : Պու սէպէպլէրէ մէպնի
Ե՛վրօփատա կէճէլէրտէ քիլիսէ տուալարը վէ ալայար
տէֆ՝ վէ ըէֆ օլունտուլար» : (()րատա , 69—76)

Վաթօղիքիլիսին գուարէթ վէ ա զամէթ ճիհէթիլլէ
իֆթիխար էթտիլի վագըթլարտա նէ օլմուշ իտիլինի
իչպու Վաթօղիք միւլէլիլիսին շահատէթինտէն կէօ-

Բօմն Փափալարննն թափ ու հարաբեթի :

ընդունելու : Ճանչնալիք՝ պօղուզուզ վէ պետխոյ կե-
րէք ճ՛մաաթա վէ կերէք քեշիչէրէ այէսսեփիյէ մու-
սալլաթ օլմուշ , վէ Բօմաննն «պէր» ա՛ղէ՛ղ ի՛մու-օի վէ
բէսիւլէ» քիլիսէսի ղայէթղէ պօղուզմուշ խոի :

Փափալարնն վէ իլիսէննն էանլըմաղ բէյսէբէննն աե-
լափ տա ք՛ղալիք զիյատէսի իէ պօղուզուշ խոի
Շ իւզհէսիլ իչլրինտէ Փալիլէթի՛ քիլիսէննն Փա-
յիտէսիննի արայան ատէմլէր պուլունմուշ իսէ տէ ,
էքսէրիսի անճագ Փէսատ է քէսթիլիլիք հիքմէթի
նէպինտէն պիր շէյ օլմուշ խոի :

Ինսան զըմնննն էն էսքի վագըթլարտան շիմոիյէ
տէք օլան ճիւմլէ թէվարիս նի թ՛իֆթիշ էթտիյիմիլ
հալտէ Բ՛ղէքսանդր Զ՛ վէ էքսէրիյէ Վարտինալ Վ ա-
լէնցիօ իամի իլէ զէքր օլունան օղու Չէգարէ Պօրճիա
կիպի ղալիմ՝ շէհվէթէ միւպթէյա՝ թամարեար վէ գանլը
գաթիլ քիմնէլէր նէրէտէ պուլապիլիբիլ : Վաթօլիք
միւերրիլէրինն շահատէթինէ նաղարէն՝ պունլար իը-
սըմ վէ ագրապալարը իլէ զինա էթմէքտէ նամ վէր-
միշ քիմնէլէր օլտուլար : Զ՛ Բ՛ղէքսանդր Փափաննն
Բ՛ղէքրէցիա նամ գըզը հէմ փէտէրիննն հէմ տէ գա-
րնտաշլարը Վարտիա հուգասննն վէ Վարտինալ
Վ ալէնցիօնուն օտալըղ խոի :

Պու Վարտինալ՝ պէօյիք գարնտաշը Վանտիա
տուգասննն՝ Փափաննն սեվկիլիւ էվատըննն հիւ-
քիւմէթլու ի՛թիպարնը գըզգանլալ , տէօրթ գանլը
գաթիլ քիմնէլէրէ իւճրէթ վէրոօի քի , հուգայը
էօլտիւրիւպ թիպէր շայընա աթորնլար : Արբազան
Փափա իլէ օղու մէրգում Պօրճիա հիլպէթի շէհ-
վէթէրի վէ զուլլարը իլէ Բօմայը տօլտուրտուգտան
պաշպա , Փափաննն սերայնը պիլէ Եարամալըգ՝
զուլմ վէ հէր տիւրիւ պինամուսուղա մէքնան էլլէ-
տիլէր : Փափաննն օղունուն վէ գըզննն Վարտի-

ԲՈՒՆ ՓԱՓԱԿԱՐՆԵՐՆ ԹԱՎՐ ՈՒ ՀԱՐԱՔԵԹԻՒ :

նալարա վե սեփկիւլիւլերինե աշխբարե վերտիքերի ճէսիմ զիյա՜էթլեր՝ նազլ օլունմազ տերեճէտե հիյ-
պեթլի շէյլեր տիր : Գաթլ Լթմէք վե զեհրէմէք
տայիմ վուգու պուլուրուտու : Փափա վե օլու էն
զէսկին Գարտինալար պու թարզ իլէ էօլտիւրիւր-
լեր , վե մեսարիճի քիւլիւլէրինի էօլթմէք իշին՝
մալերինի զապթ էտերլեր իտի :

Ինճամ քէնտիլեր տե հագգանիյէթ իւզրէ կիւ-
նահարնըն իւճրէթինի այտլար : Շիւմէ Գար-
տինալարն իշինտէ էն զէսկինի օլան Լտրիանօ նամ
Վօրնէտօ Գարտինալնա մէճլուտէ իշլիւմէք նիյէթի
իլէ զեհրիլի շարապ հագգր էթմիշլեր իտի , լաքին պիւ-
մէյերէք օլ շարապը փափա իլէ սլու իշտիլ : Վա-
փա տիանսրզ , լաքին օլու պիր միւտտէթ էկիյէթ
էքտիքտէն սօնկրա էօլտիւլ : Բ . Նօւլոս՝ Զ . Լ .
զէքսանգրըն իքինճի իալիֆէսի՝ զազղաճը , գանլը վե
պէքրի պիր տտէմ՝ իտի :

Ժ . Ի էոն Լաթին վե Բում քիթապէթինե ա՛շ-
գը օլուպ՝ սնլւրը իլերի կեօթլուրա իսէ տե , քէն-
տի տինսիզ իտի : Մարցիլինոս՝ փոթլարա գուրպան
տունտու : Ի իպերիոս Վափա Բրիոսեան իտի , վե
Տերետիկոս տէյիւ իթիպար սլունուր . պու ճիւմէ
պունշարն Տէփիսի տէ ա՛շիւ վէ էտիլլուալ իտիլեր :
Հապիգաթ Վաթօլիքիւրին թա՛ղմաթլարնա նազա-
րէն՝ միւմքիւնսիզ շէյ տիր քի Վափա կիւնահ իշլէ-
սին : Մէշուր Գարտինալ Պէլարմին տեր քի Վիլի
նիյէթլը խորիյէ վէ Փիրասէթլէ Վրիստոս Պետրու-
սա՝ վե սնուն վասիթասը իլէ Վափարարա՝ կիւնահ
օլուպան շէյի կիւնահ էթմէյէ , վե կիւնահ օլան շէ-
յի կիւնահ էթմէմէյէ հիւքիւմէթ վերտի՝ : (Պէլար-
մին , Պաշքեահին հագգընտա , Վիթապ Դ :

Կ . Իննոփկէնտիոս Վափա տախի պու շէյի քէնտի

Բո՞մա փափալարընըն կիւնահքեար օլմոյարադ կիւնահ իլէմէ-
յէ գուտրեթլէրի վար :

Եսփտըլը գանուկարտա զիքը էթմիշ տիր , քի սօնկ-
րա խալիֆէսի Թ. Գրիգորիոս պիր մէճմուա է-
տիպ թապ՝ ու նէշը էյլէտի :

«Պիլ պիլիմ՝ հիւքիւմէթը միւսթագիլէմիլ իլէ շէ-
րիսթը գալարըրպ՝ շերիսթտան տըշարը աստալթ էտէ
պիլիրիլ : Բո՞մա Նշպիսկոպոսուսուս թագսիմ էթտիլինի՝
թագսիմէտէն ինսան տէյիլ՝ Լլաճտըր : Օ իրա փափա
տիւնեա իւզէրինտէ տէյիլսալթ ինսան , իլա կերէտէն
Լլաճ նէրինտէ տիր : Խտարէսի սէմալի օլտուղու ի-
չիւն՝ շէյլէրին թապիթընը թէպտիլ էտէ պիլիլ ,
պիրինին ասընը օ պիրինէ վէրէպիլիլ , Եօգտան պիր
շէյ խալգ էտէպիլիլ վէ պիր սալթէ սիճիլի հազգ է-
տէպիլիլ . շիւն էթմէք իսթէտիլի շէյլէրտէ սեղէպ՝
+էնպէ իրաթէլի պիր , վէ պոս շէյն նէլէն էրէյօրտան
պէյն +իսն պալ էպէմէլ : Օ իրա շերիսթտան տը-
շարը շերսթ կէօրիւպ նապիլըղ ասպիլէ էտէ
պիլիլ» :

(Նուսնճու տէհրին էվլէլէրինտէ , հերմէթլի՝ սէյ-
րան , էօյլէ օլտու քի՝ պիլթիւն Քաթօլիքլիյին հիւ-
քիւմէթի վէ գուվլէթի իւչ մէշուր վէ անլէմէ մա-
լիւմ՝ ֆասիշլէրին՝ թէոդորանըն վէ իքի դըլարը
Մարողիա իլէ քիւչիւք թէոդորանըն էլինտէ գալտը :
Պու շէյ թոսքանա պէյլէրինին հուտուտուղ հիւ-
քիւմէթինտէն վէ մէգքիւր իւչ գարըլարըն՝ օնլար ի-
լէ վագի՝ օլան զինա քէյֆիյէթինտէն հասըլ օլտու :
Մարողիա պիր վագըթ թոսքանա պէյի Լլպէրդ Եա-
խօտ Լտէպէրդին օտալըղ օլուպ , օնտան Լլպէրդ
նամ պիր օղու տօղտու : Գ. Սէրկիոս փափա տալի
պու գարը իլէ սաքին օլտու , վէ օնտան տա Յոլհան-
նէս նամ պիր պաշգա օղու օլտու . պու չօճուգ սօնկ-
րա՝ քէնտի հէվայի վալիտէսինին նուֆուղու իլէ փա-

Փաստերէնք էլք էլք ինք իսապ օլունան զինաքեար Փափալար :

Փալըգ թասթընա ճիւլիւս էլլէտի : Պարոնիս մէշ-
 Տուր Վաթօլիք միւհրրիս պիլէ իգրար էտիպ աեր
 քի «Վերկիսու էջլէ Տեր պետիսուլարա ետիք վէ դա-
 յէթ քէօթիւ» պիւթիւն ճիճանտէ մանէնտի եօգ՝ պիք
 առէմ իտի» : (Պար. թեվար. 908 :) Ժ. Յովհաննէս
 Փափա քիւլիւք թեոդորանըն պիք միւպթիւղէլ ա-
 շըգլըսը իտի : ԺԱ. Յովհաննէս Սքաղա՝ Սերկիսուսն
 վէ Սարուլիս Փաստերէնքն փիճի իտի : ԺԲ. Յով-
 ճաննէս փիճ Յովհաննէսին գըզգարընտաշընըն օլու
 իտի, վէ օն սեքիլ եաշընտա իքէն Փափալըգա նալիլ
 օլտու : Պունուսն էթտիյի զուլմար վէ քէօթիւլիւք-
 լէր օլ տերէճէյէ վասլ օլտու քի սրթըգ Րօմա է-
 ճալիսի տայանամայըպ՝ () Դօ նամ Խմբերաթօրս թե-
 շէքքի էլլ տի օ տախի թէֆթիշ էթտիրիպ օնու ման-
 սուպունտան ա՛ղլ էթտիրտի : Խմբիւրաթօրուն էլլի-
 լէրի Րօմայա զիյարէթէ կիթտիյէր , վէ ա՛վա՛թիւ-
 ընտէ Փափանըն ճերայիմ վէ թեօքէզէ միւճիպ օլան
 պինամուսլուգլարընըն մաղպաթասընը պերապեր իմ
 փերաթօրս թագտիմ էլլէտիլէր : Պունլարըն շաստե-
 թիսնէ նազարէն , Փափա՝ «պիւթիւն էճալինին միւփա-
 ճէճէսինտէ ճէնկճիլէրինտէն պիրինին գարըսը օլան
 Րէյնէրտ նամտուլ գարը իլէ պիր իսպիս փազարըղա
 կեր՛շիպ, Սուրբ Պետրոս քիլիսէսինին ալթուն խաշա-
 րընտան վէ գուտտաս դապլարընտան օնա Տէտիյէլէր
 վէրմիշ իտի . պունտան գաթինազար՝ օտալըգլարընտան
 Սթէֆանիս նամ պիր տիկէր գարը Փափատան զուճը
 էտէն պիր էվլատ աօղուրտուղու Տալտէ՝ վէֆաթ էթ-
 միշ իտի . վէ պիր վագըթ ա՛գիպլէր մէքեանը օլան
 Սաթէրան քիլիսէսի քերխանէյէ թասվիլ օլունմուշ
 իտի . զիրա օրատա փէտէրինին օտալըղ՝ Սթէֆանիս-
 նըն Տէմշիրէսի իլէ սաքին օլուր , վէ սայիր մէմէքէթ-
 լէրաէն Րօմայա Րօմաքիւլարըն մէզարընս պիյարէթէ

«Ետրոս Բէսուլուն զինաքեար խալէֆէրի :

կէլէն էվլի վէ տուլ գարըլարը վէ պիրի գրզարը
զոր իլէ ճէլլո էտիպ , Փասիտ ալզուսունու իճրա է-
տէր» : Իմիերաթօր Բօմայա վաշլ օլտուգտա , Փա-
փա պրազըպ գաշտը : Աէրլի Ապիսկոպոսլարտան վէ
սայիրլէրտէն չօգ քիմնէլէր պալատէ մէզքիւր շիքեա-
յէթլէրին սահիճ օլտուզունա շահատէթ վէրտիլէր :
Իմիերաթօր տախի օնու շէրա՛թմա տա՛վէթ էլլէտի :
Իմիերաթօրուն մէքթուպինտէ շէօյլէ եազըլը տըր :
«Վէյճինտէ էօյլէ շիքայէթլէր օլուօր քի պիր թէ-
ատրօ ցունճուսու Տագզընտա սէօյլէնսէ , ինսան Տի-
ճապ էտէր : Պէն ալէյճինտէ սէօյլէնէն ճիւնՏալա-
րըն եալընըզ պիր դաշընը վէքըր էտէյիմ , զիրա Տէ-
փիսլնի պիրէր պիրէր սայմագ , պիր կիւնէ միւՏթաճ
տըր : Սա՛լիւմիւն օլտուն քի տէյիլ պիր գաշ քիշի ,
իլլա ճիւմիէ քէշիշէր վէ էՏալի ալէյճինտէ շու թէ-
շէքքիլէրի էտէրլէր . սէն՝ գա՛լլ , էալն էեքտէ եեթն՝ , վէ
էթի գըզէրընդալընն իլէ շնն էտէրսին» :

Պու ճիւմիէ իլէ պու Փափա տա օ պիր Փափալա-
րըն սըրասընտա տըր , Տալիլէ տէ սուրը վէ աուքե-
լական Փափալարըն շէրան պիր շէրիքի մագամընտա
գապուլ վէ մագպուլ օլունմուշ տուր : Վարտինալ
Պարոնիոս օլ տէՏրտէքի Փափալարըն քէօթիլլի-
կինի վէ պէտ խուլարընը ինքեար էտէմէյիպ տէր :
«Վ՛Տ , Բօմա սուրը եկեղեցիսի օլ կիւնլէրտէ նէ Ֆէ-
նա Տալէ կիրիֆթար օլմուշ խի . զայէթ նուֆուզու
վէ սոն տէքէճէ էտէպսիլլիյէ վասլ օլմուշ Փահիշէ-
լէր Բօմա քիւրսիսինէ Տիւքմ էտէրլէր խի . օնլարըն
միւսթագիլ նուֆուզու մարիֆէթիլլէ սայիր Ապիսկո-
պոսլար ա՛ղլ վէ նասպ օլունուլլար խի . էն դըլադ
շէյ շու տուր քի սախթէ Փափալար , եա՛նի մէզքիւր
Փահիշէլէրին ա՛շըզլարը Սուրը Պետրոսուն թահթը-
նա ճիւլլու էթմիշէր տիր . պունլար Փափա տէյիլ՝

ԲՕՄԱՔԻԼԵՐԻ ՍԻՆՆԻՆ ԷՎԷՍԻ ՆԱՄԻՆԱՆՈՒՂՈՒՂԱԳՐԱ ԳԱՐԱԽԱՆՈՒՄԸ:

Փափալարըն ֆիհրիսթինի տօլտուրմագ իշին՝ օլ լիւթ-
պէյէ նայիլ օլմուշ կիպի Փափալարըն սըրասընտա
ա՛տա օ ունուրլար: Է՛ալ պու քի պու վէճՏյէ վէ
պու մագուլէ ֆահիշէլէրին մարրիֆէթի իլէ փափալը-
ղա նայիլ օլանլարը ԲՕՄԱՔԻԼԵՐԻ ՍԻՆՆԻՆ լայըգը Փա-
փասը տէյիւ թէսթիյէ էթմէյէ քիմ ճէսարէթ էտէ
պիլիբ: Պէջլէճէ ՇԻՀՎԷԹ՝ ճիսմանի գուվլէթ մուա՛-
վէնէթի վէ հիւքիւմէթ արզուսու իլէ գուտուրմուշ՝
ՀԻՐ ՇԻՅ ԻԻԶԷՐԻՆԷ ՀԻԻՔՄ ԷՏԷՐ ԻՏԻ՝:

Պու մէշնուր Վաթօլըք միւէրրիի պիր պաշգա
եէրտէ տէ եինէ օլ վագթըն փափալարընըն ֆասիտ
վէ ֆէնա հալ ու հարաքէթի հագգընտա շու սիյագ
իւզրէ եաղար: «Մ՝լիւմ տիր քի կէօլ իլէ կէօր-
մէյէն՝ պու կիւնլէրտէ իւ՛մումի քիլիսէնին թէմէլի օ-
լան առաքելական Սուրը Լ՛թոուն (ԲՕՄԱՔԻԼԵՐԻ
ՆԻՆ) մաղհար օլտուղու հապիր, էտնա, մուրտար վէ
մէքրուհ հալլէրինէ կիւճ իլէ ինանապիլիբ. վագթը
մէզքիւրտէ հիւքիւմաղլար՝ Տէր նէ գատար քրիսթիան
իտիլէր իսէ տէ, ԲՕՄԱՔԻԼԵՐԻ ՍԻՆՆԻՆ ինթիխա-
պընը քէնտիլէրինէ թախսիս էյլէմիլլէր իտի: Եւ-
զըգ, նէ՛ գատար ա՛յըպ, նէ՛ պէջիւք մէշագգաթ.
ԿԷՕՐԷՆԼԷՐԻ ՀԻՅՊԷԹ ՈՒ ՏԷՀՇԷԹԻ ԿԻՐԻՖԹԱՐ
ԷՏԷՆ ՃԱՆԱՎԱՐ ՄԻՍԱԼԻ քիմնէլէր՝ օնլարըն մա-
րիֆէթի իլէ օլ Ֆէլլէրն իւ՛շէ՛ էյլէրնէ ա՛լէլ քի-
սէյէ գուուտ էյլէտիլէր: Եւ՛՛ քէթիլլէրլէր հասլլ
օլտու: Եւ՛՛ հիւպէթիլի ֆէսատլար գուհրա կէլտի:
(Ո՛լ գաթէն փաք վէ լէքէսիզ օլան Լ՛ղիկ Վիւրսիւ
օլ վագթըլարտա նէ՛ մէքրուհ հալլէր իլէ պօզուլտու.
նէ՛ մէքրուհ շէյլէր իլէ պուլանտը. նէ՛ մուրտարըզ-
լար իլէ լէքէլէնտի. պու շէյլէրին քեաֆֆէսինտէն
տօյայը ԷՊԷՏԻ ՆԱՄՈՒՍՈՒՂՈՒՂԻ ԻԼԷ ԳԱՐԱ-
ԼԱՆՏԸ՝: (Պար. թիւվ. 900):

Իսլահը մեզ հետեւն է վկայել Քաթոլիկ եկեղեցականներն ահա-
վալի

Պիր զամէն Մ' զիզ թախթ էպէտի նամուսուզուդ
իլէ գարալանտրգտան սնկրա՝ նիճէ փաք վէ լէք' սիլ
գալապիլիբ . արժըգ պու սիւալի Սանէզէ վէ Լսո-
պուր կէսթիւրմէլի քի ինճէ մա՛նալարը իլէ ճէվապ
վէրսինլէր :

() Ը վագըթլարտա , եա՛նի՛ փափալըզն ասլա պիր
գորբաճագ եերի օլմայրպ , քէնտի մէյեալ պուլուն-
տուլու թարիգ իւզրէ կիտիպ՝ թապի՛աթը ասլիյէսինի
կէսթիւրմէյէ սէրպէսթ օլտուղու վագըթ , Վ' լիսէնին
եանկըլմազ բուէսասընտան շաղունուն ախլագը պու
խաի : « Նըլարը քէնտի մէյվէլ ըինտն թանըյաճագ
պընըլ » :

Էեր նէ գատար պու մատտէնին թափսիլաթը պիզն
թաճիզ էյլէտի իսէ տէ , պիր շէյ տահա զիբը էթ էք ի-
ճագ էտէր , եա՛նի քէշիշէրին էվէնմէմէսի սէպէ-
պինտէն Վ' թաթիբ պէտէլէրտէ ալեսէվիյէ տէրքեսար
օլան էտէպէ մուղպիր հայլէրի :

Իսլահը մեզ հետեւն է վկայել Քաթոլիկ քիլիս սինին
եկեղեցական կիւրուհինին ախլագը օլ տէրէճէ պօզուլ-
մուշ իտի , քէշիշէր վէ պիբիրէ մանասթըրըլարը էօյլէ
պիր ֆասիտ հալէ կիրիֆթար օլմուշար իտի . քի էտէպ
խուսուսունտա ճիւզի բայէթի օլան Վ' թաթիբ միւ-
էլիֆլէր պունլարտան տատ ու ֆիրեատ էտէրէր ի-
տի : () ն ալթընճը տէհրտէ Բամա քիլիսէսինտէ մէշ-
հուր օլան Տ . Լսրէնս նամ պ' ր Քրամնըզ միւէլ-
լիֆ , շու վէճճ իւզրէ շահատէթ էտէր : Լ' էլէտէն
ճո՛տէ՛ հէր ձէ օլտը իսէ օլտուն գափմագ՝ « վճըլտ նայիլ
էլտը . հէր եասագ օլունմուշ շէյէ իլն վէ բուխասթ
վար տըր : Սայքի հիշ եասագ օ ունմուշ շէյ եօգ տուր ,
քի օնուն գուլանըլմալը ազշէ իլէ ա՛վֆլըղա ճպիզ
կէօրիլմէյէ էօյլէքի Սվրատիոսուն քէնտի տէհրի ի-

Ինկիլթերոս եկեղեցականւորներն ասժախ :

բուխսաթ ալըվերմէք իսթէտիլէր : (Սարփի, Թեվար. Տրետ. Սինաթոս, Ղիլտ Բ. 606, 607.)

Ինկիլթերրատա իսլաՏը մեզՏէպտէն էվլէլ Վաթօլք քէշիշէրին Տալն պագի Կվրփանընքինտէն աշաղա գալմաղ իտի : Էնըրիկոս մուէրրիս Ինկիլթերրա Թէվարիիինտէ տէՏը Ժ. շու վէճՏ իւզրէ եազար : «Վրալըն իզնի իլէ՝ Օ.քս֓որտ մէարէսէսի՝ Վոսթանցա սինաթոսունա Թապտիմ՝ էլլէմէք Իշին քիլիսէ տերունինտէ վագի՝ նիզամը էլլէմ՝ օլան ույլունսուզուզարըն ՓիՏրիսթինի եապտը : Պու ՓիՏրիսթտէ գըրգ ալթը մատտէ վար տըր, վէ (քէշիշէրին էլի իլէ եապըլմըլ տըր) օլ վագթըն քէշիշէրինն աիլագընըն, ալլէլսուսուս Թամաքեարըզարընըն վէ Փասիտիլէրինին պիր Տիյպէթըու Թասվիրինի զասիլէ կէթիլիլ : Պունլարըն պիր գաշընտան պա՛ղը էմալ կէթիլմէք, քեա֓ի տիր : Եիրմի եէտինճի Թէքլի֓ինտէ եազմըլ տըր :

«Մալիւմ աիր քի պիր փութիէրէսթ եա պիր ԵէՏուտի եանկըլըզարընը Թէրք էտիպ ա՛ղիզ սույուն վա֓թիլիլ իլէ փաքլէնմէք իսթէտիլի Տալտէ, օնուն ճէմի՝ վարիյէթի քիլիսէյէ գապղ օըունուր : Մէճլիս պէջիւք տինտարըւգ վէ մէրՏամէթ կէսթէրմիշ օլուր, էկէր պու քէյ֓իլիլէթի նիզամա գօրսա : Օլրա փիլիպպոս՝ իսատըմը վա֓թիլ էթտիլի վազըթ օնուն արապասըիը վէ իւզլէրինտէ պուլունան սպիլը էշէպըր էլինտէն ալմատը» : (Թուլ սէքիլինճի պէնտտէ տէնիլմիշ տիր : «Վսիրիմիլտէ քէշիշէրին ալ եախօտ Տիշ ճէզույա միւսթաՏագգ կ՝ օրիլմէյէն շէՏվէթի, Փասիտ ախլագը, վէ այան աշիքեար էյէտիլքլէրի զինաքեարըզարը, ախէրլէրինէ քէթիլ էմալ տըր, պունլար իշին ճէզա վէրիլմէյօր, անճապ ճիւզի վէրկի ալընըյօր : Իմտի զպէթ ա՛ղիզ վէ Վիլիսէ :

Իսլահը մեզհեպտեն էվվել քիլիսենին ուշիունսուզուզու :

Նին նիզամընա Փայիտէի պիր շէյ օլուր , էկեր շէօյէ պիր գանուն նասպ օլունուրսա քի աշիքեար վինա էտէն փափազլարըն ճէմի'սի հէր հանկը սընրֆտան օլուրլար իսէ օլունլար , պիր մուայեէն միտտէթտէ պատարագ էթմէքտէն կերի տուրմաղա մէճպուր օլունլար :

() քսֆօրտ մետրէսէսի քէշիշէրինին էթտիյի պու իլանտան՝ քէշիշ թայֆէսինին ալէսսէվիյէ ք'օթիւ ատէմլէր օլտուզու աշիքեարէն սապիթ օլունուր . էէ օլ պինամուս ատէմլէրի քէնտիլէրինէ պարընտաշ ատա էյէմէլէրի տէ օլ "աշիքեարէն վինա էտէղէր" իշիւն թէքլիթ էթտիլլէրի ճէզանըն խաֆիֆիյինտէն աշիքեար տըր , իա'նի "Պիր վազըթ պատարագ էթմէքտէն կերի տուրմաղ" : Պագաթ օնլարտան պիրիսի ճէսարէթ էտիպ էվէնտիյի հալտէ , պիրազ վազըթ պատարագ էթմէմէք քեաֆի օլմայլոյ , իւզէրինտէն քէշիշիք մէսնէսի պընըր , աֆարօլ օլունուր , վէ՝ իշէտիյի կիւնահըն թէվպէ ճէզասընը շէքմէք իշիւն՝ պէլքի էօլիւպ կիտինճէյէտէք պիր մանասթըր տէրու նինտէ մահպուս գըլընըր իտի : "Պուրշիէր Լըքեպիսկուպուս 'տէր մէզքիւր միւէլլիթ) իսլահը մէզհէպ քէյֆիյէթինտէն տօլայը էն պէօյիւք մասլահաթիլիզալընա էթտիյի սրփարըշտա տէր քի՝ Լզկեյեցահանլարտան չօղու , կերէք աշխարհահան վէ կերէք փափազ , ճահիլ՝ մա'լիւմաթսըզ վէ գալըն գաֆալը քիմ սէլէր տիր . ճահիլլիլլէրի գատար տա էտէպսիլլիլլէրի վար տըր . խըզմէթլէրինի պրազըս՝ շէհրտէ Փահիշէլէր իլէ էօթէ պէրի կէվէրլէր , թայինլէրինի իէյիպ իշմէյէ վէ զինաքեարլըղա սարֆ էտէրլէր" : Իսլահը մէզհէպ պաշամպուտան Բօմա քիլիսէսինին հալի պու իտի :

Իգնատիոս Լյոնա . զեյարեթե կիթմսի , իՆամբ :

Փ Ե Ս Լ Բ

ՔԻՉՎԻԹ ԼՅՅՈՒՆ ԻԼԷ ԻՅԼԵՐ ՄԵՋԿԵՊԻՆ ՓԻՐԻՆԼԱԻԹԻՐ

Ի վրոփատա վագի օլան իսլահը մեզճեպ եիւզինտեն Բօմանըն գօրգուպ թիթրետիտի , վե ճէսիմ գուվ վեթի թէլէֆ օլուպ իւմիւտ փունկարլարը գօրուտուղու վագըթ , Իգնատիոս Լյոնա Ղ'իպլեթ շիրքէթինի իճատ էյլէտի : Վաթօլիքըլինս պու մեշհուր փեճիվանը 1491 տէ սօզտու . պու սուրէթտէ Լութերտեն եէտի եաշ քիւչիւք իտի , պիրա Լութեր 1483 տէ սօզտու : Լյոնա 1513 տէ Ֆրանսա իլէ Ղ'երմանիա մապէյնինտէ վագի' օլան մուհարեպէտէ փեք Ֆենա սուրէթտէ եարալանըպ պու սէպէպտեն հայը վագըթ եվտէ գալարգտան սօսկրա , շիֆա պուրտուպտա' թարիգի ապրէրի թէրք էտիպ աղիզ օլմաղա նիյէթ գօտու : Վալգըպ Երուսաղէմէ զեյարեթե կիթտի . օրատա Բրիտտունն խաչանարըը եերաէ սուրտուղու վագըթ կէջտէն օնա պիր իՆամ վագի' օլուպ "Ղ'իպլեթ" եա'նի' էյիտուսեան իսմի իլէ պիր շիրքէթ իճտաս էթմէք նիյէթինէ ըէյ վէ ըիլա կէօսթերիտի : Իշպու իՆամտան սօսկրա վաթմանընա տէօճեր , վէ պիր գաշ սատագաթըը արգատաշար պուլուպ պիր քիւչիւք շիրքէթ թէշքիլ էտեր . իւզերնտեն պիր գաշ կիւն կէռնկէտեն' Պօղոս Գ փափա պու շիրքէթէ յալի օլուր . պէջիւք պէջիւք իմ'թիաղար վէ հիւքիւմամար իճսան էտեր . Իգնատիոս Լյոնայը տախի հիւքիւմեթը աղիմէ իլէ պիւթիւն շիրքէթին իւզերինէ պաշ ըէյիս նասպ էյլէր : Պունա գարշըլըգ շիրքէթ տախի քէնտիսինի փափայա զայէթ թէքիլ իթա'աթ էթմէյէ պօրճըլ թանըր , վէ շիրքէթին աղարըր' փափա

Լոյուանըն շիրքէթ իճաա էթմէսի, վէ թալիմաթը :

Ետևոա շիրքէթին ըէյիսի տիւնեանըն հանկը թարա-
 ֆընա էմր էտէրլէր իսէ, կիթմէյէ հազըր պուլունա-
 ճագլարընը թէահիւտ էտէրլէր : Կէօրիւնիւր քի Լո-
 յուանըն իշպու շիրքէթ հագգընտա վաղ՝ էյլէտիյի
 գանունլարըն նիյէթի՝ իբառնի, զափրի վէ սերդէօնի-
 յիի մահվ էյլէմէք իտի : Եոյլէ քի Ղիզվիթ օլան
 եալընըզ շիրքէթ իշիւն կաշասըն, շիրքէթստն խարիճ
 պիր ալագասը, իրատէթի վէ զամիրի օլմասըն, իլա
 հէր խուսուսաա քէնտինէ էմր պույրուլան շէյի պիլա
 թէֆթիշ իճրա էթմէյէ հազըր պուլունսուն : Ղիզ-
 վիթ շիրքէթինին ճէմի՝ գանունլարընըն, օլ ուզուն վէ
 զահմէթի թալիմէրին քեաֆֆէսինին տէ նէթիճէսի
 պուրայա պագար, եա՞նի ինսանըն զամիրինի, իրատէ-
 թինի վէ սէրպէսթիյէթինի էսիր էյլէյիպ՝ ընու պա-
 յաղըճա պիր ֆապրիգա մաքինասընա թահվիլ էթ-
 մէք : Պու թէրթիպ իւզթէ Լոյուա ազ վազըթ ի-
 շնտէ Ղիզվիթ շիրքէթինէ վէ վափալարա պիր սիւ-
 ըիւ զայէթ տինտար հիմայէթճիլէր մէյտանա կէթիր-
 տի : Լաքին թէշ բիլ էթտիյի թարիգաթըն սօն մէյ-
 վէլէրի նէ օլաճաղընը պիլմէտի : վագաս տա հասըլ
 օլան սէմէրէլէր էմալըրզ շէյլէր տէյիլ տիլղէր, իլա
 վաղ՝ էթտիյի էսասը թալիմաթըն թապիի մէյվէ-
 լէրի տիր : Ինսանըն սէրպէսթիյէթինի, իրատէթինի
 վէ զամիրինի գալըրըսըլը հալտէ՝ Բուահա օլան ի-
 թաաթ վէ մեսուլիյէթ հէրինէ՝ Ղիզվիթ շիրքէթինէ
 պիր միւսթապիլ իթա՛աթ վէ մեսուլիյէթ սապիթ էյ-
 լէտի : Եալընըզ շիրքէթին գուվիթ վէ զանիմէթ քէսպ
 էյլէմէսինի մերամ ու մագսէտ էյլէյիպ, վէ՝ Ղիզվիթ
 օլան պու մերամ ու մագսէտ ուլըրունա կաշասըն վէ
 էօլսիւն, պահընըր էսաս էտէրէք, էոյլէ պիր Բերոն-
 յեյի : տիլգա, վէ գանունա փոլիֆէյա իւլ ալըր, քի
 Ղիզվիթէր մուսալաթ օլտուպլարըր կէրտէ նատան-

Լայրանքն շիրքեթինն արամբ, սեւերտի վե նեթիճեւի :

Ըզ, Գարը շեգըզ վե պօղկունըուզ փեյտա էյլէտիլերն
 Ի յոյլա պիր թանգիմաթ միւճիտի կիպի օլտու . նիյնե-
 թի իսե՛ Ինճի ի (Իրօթեւթանդ) կերէքըլիյն իլէրի
 կիտէն գուվէթինտէն Վիլիսէյի Տըֆզ էյլէյիպ, օնա
 ազիմ վե մուազլամ Ֆիւթուհասթար էթատիրմէք իտի :
 Ը սգամա պեջիւք իշէր վե ինսան գրամընըն հայինտե
 մուհիմ թեպտիլաթ վիւճուտա կէթիլմէյի հէր ա-
 տեմ իսթեր իտե տէ, Ը յոյլա կերէք քենտինէ, կերէք
 տիւնեայա չօգ իսպըրը էթմիշ օլտու իտի, էկեր օլ
 իշէրին հիշ պիրինէ գալըշընը օլմասա իտի : Վէշ-
 քի աքերըլիյն թէրք էթմէյիպ, ա՛ղիլ օլմադ նիյնե-
 թինտէ պուլունմուշ օլմասա իտի, օլ գատար երիզ-
 էրճէ պին հիսապարզ ճանլար Ը՛ղիլ թեֆթիշ մահ-
 քեմսինին աճը իսքէնճէլէրինի տաթմըշ, վե օլ հիւ-
 քիւմէթին ճէհէննէմ միսպի մահպետէլերինտէ ճան-
 լարընը թեպիմ էթմիշ պմալար իտի : Փատիշահ
 էջտիրմէք, տէվէթիլեր ալթիւսթ էյլէմէք, հիլէլեր՝
 հէր եերտէ Ղիզլիթ շիրքեթինին մարիֆեթիլէ մեյ .
 տանա կէլէն մէյլէլեր օլտուլար : Ը պին շիմտիքի փօ-
 լիթիպա՝ Ղիզլիթ շիրքեթի ալէյհիտտէ էյլէտիյն
 հիւքմ սիճիլինի սապիթ էտիպ միւհիւլէտի : Ղիզ-
 վիթիլեր թէքրար վե թէքրար Ըփուփանըն ճէմի՛ միւ-
 թեպեր մեմէքեթիլերինտէն գօլուլտուլար, վե Ըփու-
 փանըն ճիւլիէ տիրայէթի վե էհի սեվապ քիմսէլերի
 ինտինտէ շիւպհէլի վե էմնիյէթե նալայրզ քիմսէլեր
 սայըլըրլար : Ը պնատիոս Ը յոյրանըն եատուրը պինա
 իարապ օլտու . շիմտիքի փօթիթիպա վե իլմ օնու ա-
 յաֆ ալթընա ալոպ շիյնէտիլեր, վե ալչաֆ վե
 լուզումուզ պիր շէյ կիպի պիր թարափա աթտըրար :
 Ըմտի Ղիզլիթ յոյլայր պրապըպ՝ Ըսահք մէզհէպին
 միւճիտի օլան Ը լեթէրէ տէօնէլիմ, Պունուն տօզուշու
 վե էօ՛միւնիւն իլք սէնէլերի՛ յոյլանընքիլերինէ պէնիլ :

Իրեզնեպի իսլահ էտեն Լուծեր, օնուն թա՛լիմաթը:

վէմէզ իսէ տէ, օնունքինտէն շօգ ֆարգլը իտի. նի-
ճէքի սօնկրատան վա՛յ էթտիյի թա՛լիմաթլարը տա
օնուն թէրթիպինտէն ֆարգլը իտիլէր: Օնուն ֆա-
գըրըղընը, թէրպիյէ քէսպ էթմէյէ սայ՝ վէ զայ-
րէթլէրինի, քէշիշ օլտուղու ճիհէթլէ մալը օլտուղու
սաֆտէրունլուղու վ: տինսարըղը, վագընտան իլէրի
կէլէն հիքմէթլի թէպտիլաթլարը պուրատա նագլ էյ-
լէմէք ֆարղ տէյիլ տիր, չիւնքի վագըֆ օլմազ իս-
թէյէն պունտան ագտէմ օնուն մէշրէպինին վէ ա՛մէլ-
լէրինին Լչրմէնիճէ լիսան իլէ նէշը օլունան թէվա-
րիսինի օգույս պիլիր*: Պուրատա օնուն իշլէրինին
գանունունա վէ էպրէթտիյի պաշլըճա մատտէլէրէ
պիրագ տիգգամ էթմէք իսթէրիզ: Լոյոլանըն զըտ-
տը՝ Լուծեր ինսանլարըն Լլաճա օլան միսուլիյէթլը
մախուսէլէրինի մէյտանա շըգարըպ վա՛յ էյլէտի:
Ինսան գըսմընըն ֆիքրինին օլ գատար սէնէլէրտէն
պէրու պաղանմըշ օլտուղու պէնտլէրինի չէօղիւպ, վէ
Լլաճըն հիւքիւմէթ ու քէլամընա սէրիան իթա՛ւթ
էթմէյէ նասիհաթ էյլէյիպ, հէր քէսէ՝ կէրչէքլիյի
արամագ իչիւն Լլաճտան նայիլ օլտուղու գուտրէթ-
լէրի իսթիմալ էյլէմէյի բուխսաթ վէրտի: Լոյոլա
կիպի աճտար (ս-իտլը) իճտաս էտէճէք եւրտէ՝ Լլ-
լաճըն թէմպիհլէրինէ վէ օնուն եաղըլմըշ քէլամընա
իթա՛ւթ էթմէյէ վաճիպ օլան պօրճու վա՛յ էյլէտի,
Լստուածաշունչու անկլաշըլմազ լիսան իլէ սէթր էտէ-
ճէք եւրտէ իսպըն անկլատըղը լիսանա թէրճիւմէ էյ-
լէտի, վէ ճէմա՛ւթըն լիսանը իլէ Լլաճա ի՛պատէթ
էթմէք ա՛տէթինի իտխալ էյլէտի, պու շէյ իսէ՝ օլ վա-
գըթլարտա հերետիկոսլուգ սայրլըր իտի: Լսիրլիքտէ

* Պագ, Պարտաթիան Բարիարթութիան, էանի՝ իսլահը մէզ-
հէպ թէվարիսի:

Լուծերին թէեսիրի . օնուն ակնհիստե սեօլէնէն գապահածար :

ույուշմուշ Լյվոսիա միլէթլերի օնուն սէսինտէն ույանտըար : Ե աղբիւր իլէ Բլաշըն քէամինը, ֆիքր սերպէսթիյէթինի է զամիր հուգուգունու գագուլ էթմիլեր . պատէհու Բրօթէսթանգըգ եայըլուլլ : եերէրէ ա'գլ ու ֆիքր ույանրպըղլ վէ ալուպ փարըղը նէշը օլունտու : Ղ'երմանիա ֆալիտէլի սէնամթըարա միւկաշէրէթ էլլէլիպ իլէրիյէմէյէ պաշատը, վէ էն էանա հայտէ վէ մալուժ պուլունան քիմնէլեր եէնի հայսթ վէրիճի պիր հարաթէթ գուվվէթինի հիսս էթմէյէ պաշատըար : Իշթէ Լուծերին վէ Լյուլանըն թէեսիրամինըն ֆարպը պու օլտու :

Փագաթ Բրօթէսթանգըարըն մերամը Լուծերի պիւսպիւթիւն լէքէսիպ վէ փար կէսթէրթէք աէյիլ տիր : Լուծէր չօգ քէրրէ եանկըշըգ էթմիշ տիր . Բրօթէսթանգըար օնուն եանկըշը գըարընը րէտտ էտէրլէր : Լաքին Լուծէր մէշհար վէ էպէտի կերչէքլիքլէր, գուրթուլուշումուլա տայիր կերչէքլիքլէր տախի վա'գ էթմիշ տիր . Բրօթէսթանգըար պունըսը՝ տէյիլ Լուծերին իամի իլէ, իլա Բլաշըն Բլէլամընտան օլտուգըարը իշիւն՝ գագուլ էտէ լէր :

Լաքին պունու տա սապիթ էտէ պիլիլիլ, քի Լուծերին ակնհիստե սեօլէնիլէն ճիւն հալարըն վ քէթիլիլիլքլէրին չօղու պիւսպիւթիւն եալան շ. Ուէր, չօղու տա քիլիլիլէն սախթէ հիքեայէլէր տիր : Լուծէրին տիւշմէնլէրինին ուկապտան՝ Լուծէր էօլմիւշ տիւր, վէ օնուն էսիլմիւ Զուգանըն էսիլմիւնտէն չօգ հիլպէթլի վէ գորգուլու սլմուշ տուր, տէյիւ թէվաթուր էթտիրքլէրի վաղթթ, Լուծէր հէնուլ հալամտա խտի : Լուծէր՝ տիւշմէնլէրինին չքտորտըլը եալան խապէրի պաթթալ էթմէք իշիւն պէրիտէն մէթուպ կէսնտէրտի : Պէօյլէ խոսիմլէրտէն հագպ մէ-

Լուծերին իսկ իլան օլունան թիշ Բեռնն նամ քիթապ :

մուլ օլունո՛ւր մու : Լուծերին խասիմէրի օնուն սերթիլիյինի չօգ քերրէ պիր խապաթ էթմիլչէր տիր . վագա՛ա Լուծէր չօգ տէֆա՛ խասիմէրի իլէ ա՛պէս թարզ իլէ սէօյլէշմիշ իսէ տէ , շունու տա ունուլթմամալը քի մերգում Բօմա քիլիսէսինտէ տօղմուլ վէ պէօյիւմիւշ խի : Ղօյանըն Հիքեայէսինտէն տէ սլ տէ հրին վահշիլիյինին վէ խօրեատըղոնըն նէ տէրէճէյէ վասլ սլմուշ օլտուղունու կէօրտիք . պու պէօյլէ օլարապ Լուծէր՝ քէնտի տէ հրինտէ ա՛լա վէ մէշհուր ախլապ սահիպի պիր վաթ սլմուշ օլուր . վէ վագա՛ա սնուն քիւլլիւ սաֆտէրունլուղունու վէ էֆքերարընըն մէթանէթինի չօգ քերրէ տիւշմէնլէրի պիլէ իգրար էթմիլչէր տիր :

Լուծերին «Թիշ Բեռնն» եանի «Լօֆրա սէօհպէթի» նամ պիր քիթապը օնուն վահշիլիյինէ էմսալլէր կէթիրէճէք պիր ամպար կիպի օլմուշ տուր* : Լաքին մալում սլա քի պու քիթապը ասլա Լուծէր եալմամըշ տըր , վէ օնուն սաղըրընտա նէշը օլունմամըշ տըր իլա օնուն վէֆաթընտան սօնկրա ալէյհինտէ րասթ կէլէն տօսթու վէ տիւշմանը՝ իսթէտիլիյինի սէօյլէմիշ տիր , վէ պունլարըն քեաֆիէսի պիր մէճմուա օլուպ թապ՝ օլունմուշ տուր : Լուծէրին իսմինէ համլ սլունան մեղքիւր քիթապըն հիքեայէսինէ վէ օնուն նէտէն նէշաթ էթմիլչ օլտուղունա աւլա վագըրֆ օլմայանլարտան պաշգա , հէր քէս՝ օնտա մէվճուտ սլանլարըն էքսէրիլէ սախթէ օլտուղունու պիլըր : Իքի պիրիպիրինէ միւթապըգ պաւմա փէք նատիր պուլունուր՝ հէր նէշը էտէն եա հէր պասմաճը քէնտի քէյֆինէ կէօրէ իսթէտիլիյինի իլավէ էթմիլչ , իսթէմէտիլիյինի գալտըրմըշ տըր : Լուծէր

* Հայտարարն նամ քաղեթանըն մեզէպէ պոյիլէ Բիւլլեթինէ միւրեմաթ ելլի :

Լուծերին հագգընտա քաթօլիք միւլլի իՖիէրին շահատեթի

հայաթտա իբէն եետի եիւզ իիրմի պէշ քիւշիւք վէ պէջիւք քիթապար Վաթին վէ Ղէրմանիա լիսան. շարը իլէ եազու պէշը էթմիշ տիր. օնուն իՖիթիրաճը տիւշմէնլէրի մէզքիւք եետի եիւզի պրագըպ' լմիշ Սէտէն կիպի պիր քիթապը ալու պէշըլէրսէ, աշքիար տըր քի Ֆիթրէրի պաշգա շէյ տիր. հագգանիյէթի զահրիէ չըգարմագ տէյիլ տիր. Վուծերի վէ օնուն եազտըզարընը էյիճէ անկլայան Վաթօլիք միւլլի իՖիէր պուլունտու, վէ հայա պուլունուր: Պուշար իսլահը մէզհէպին պու փիրինի' քէօթիւլիքսէն մաւտէ պաշգա շէյ կէօրմէյէն ճահիլ վէ պաթըլ իՖիգատը իՖիթիրաճըլար կիպի կէօթիւլիքսէլէր. հաթթա օնուն հագգընտա ախէր թարղ իլէ ս'օլլէրլէր: Սէտէլա պուրատա տէօրթ մէշհուր' իքի էպի վէ իքի եէնի Վաթօլիք միւլլի իՖիէրսէն պիր գաւ մուխ մատար իսթիթրաճիլավէ էտէրիղ, քի օնլարըն Վուծերին ախլագ ու թէէսիրաթը հագգընտա նէ զիւլմէրի օլտուղու անկլաշըլըն:

1. Ը ու փարչա՝ 1610 տա տողան վէ Ռօթէս. թանղըղին պէջիւք իսասի օլան Ֆրանսալը Ղիլ վիթ Սէյնպուրկտան տըր

“Վուծեր”, տէր պու միւլլի իՖի. “աճըլլը վէ զա. յէթիլէ պասիթէթի պիր ատէմ իտի. եօրուլմաղ զայրէթիլէ իլմ' մէրագըտը օլուպ, չօգ ք'րիէ էյլէ տալար իտի քի կիւնլէր իլէ աղընա եեմէր գօմաղ իտի Վիսան աշնաղընտա չօգ 'լէրի կիթտի վէ շայրապիտլէր իւզէրինէ վաֆիր մա'իւմաթ քէսպ էյլէտի: Վուլլէթ վէ վիւճուլէ սաղ, վէ պանը հիտէթիլ իտի. կէօղէրի քէսքին վէ աթէշի. սէսի թաթը, Փագաթ եիւքսէք սէտա իլէ սէյլէտիկինտէ հիյպէթըլու իտի: Մըր հիյէթի վար իտի. զայէթիլէ գօրգուսուղ վէ ճէսարէթիլ իտի իսէ տէ, իսթէտիյի

Լուծերին պելաղաթը վէ ճերմանիա լիտաննա աշնարդը :

վագրթ թէվազո՛ւ վէ հայիմլիք սուրէթինի իւզերինէ ա՛լա պիլիը իտի . վագա՛ա պու. շէյ տէ ազ վուգո՛ւ պուլմուշ տուր : Մանասթըրտա գալտըղը ճէմի՛ վագրթ վէ մուսխարէն հերետիկոսլուգլարը իլէ էյի հալէրինի պօզտուղու վագրթլարատէք՝ տայիմա միւմքինի մերթէպէ սուշտուզ ախլագը օլմուշ ա՛տտ օլունապիլիը” : (Մէյնպուրկ, [մէվարիխ .] ուծէր . փարիզ 1680 .)

2. 1634 տէ տօղան Ալարիլլասա պիր տիկէր զայրէթքէ Վաթօլիք քիլիսէ միււրրիլիսի “վլքօփաննըն իսլահը մեզհէպ թէվարիլիսնտէ” Լուծէրին հագընտա շէօլէ սէօլէր .

“Պու () գոստինեան քէշիշ քէնտի վագթինին ճէմի՛ պաշ հերետիկոսլարընըն քէօթիւ վէ էյի հալէրինին քեսֆֆէսինի իւզերինտէ թաշըր իտի : Օանն էտերսին քի թապիաթ՝ Ղէրմանիալընըն ֆիրասէթի, սալլըղը վէ իշկիւզարըղը իլէ Վթալիալընըն ճան ու հերարէթինի պունուն իւզերինտէ պիր եերէ կէթիրիպ պաղամըշ տըր : ‘Նէ՛ ֆէյէսօֆլուգոա, նէ դպրօցօկան տէնիլէն Լստուածաբանութիւնտա, նէ տէ Վլմի պէլաղէթտէ ծնտան իւսթիւն, եա ծնա միւսալի պիր քիմսէ վար իտի : Լուծէր ի՛լմի պէլաղաթտէ զայթ թէքմիլ պիր միւէլլիմ իտի : Ինսան ֆիքրինին գուվվէթ վէ զաաֆիյէթինին ներէլէրտէ գարար գըլտըղընըր թէքմիլէն ֆարգ էթմիշ իտի, վէ նէ՞ կէօնէ հիւճիւմ էթսէ զայիպ օլապիլէճէյինի էյի պիլիը իտի : Տիյնէյէնլէրին հալէսլէրի նէ գատար կէօնակէօն վէ պիրիպիրինէ մուղայիր օլսալար իտի, օ ծնլարը քէնտի նիյէթինէ կէթիրմէյէ միւգթէտիր իտի . չիւն սէօլէտիյի շէյին նէ թէմէլ իւզերինէ պինա օլմուշ օլտուղունա ա՛գըը երէր իտի : Շէօլէ քի էկէր սէօլէյէճէյի մատտէ չօգ իսպաթլարա միւհթաճ զայթ իլիւճ

Լուծերին Աստուածաշունչ թերծիւմէսինին կիւղէլէի :

պիր շէյ տէ օլսա իտի, պայաղը թէֆտիրէր վէ թէշ-
պիհէր իլէ իշէ պաշա չըգարըըըտը : Տէրստէ վէ
ամպիօնտա էքսերիյէ կէօսթէրտիյի գուվվէթի վէ
թէէտիրաթը անէթա սէօհպէթլէրինստէ պիլէ տիյնէ-
յէնլէրինէ թէէտիր էթտիրիւր իտի :

« Լուծերին զէմանընաա վէ պու անէ տէկին ճ'եր-
մանիա լիսանընը օնուն կիպի էյի սէօլէյէն վէ
եազան, վէ լիսանը մէղքիւրուն ինճէ խուսուլարընը
օնուն գատար անկպան պիր քիմսէ պուլունմամըշ
տըր : Այէօլէյիշնին գուվվէթի, եաթօտ իսթիլաշը-
նըն հէյրան էտիճի թաթլըլըղը իլէ տիյնէյէնլէրին
իւղէրինէ էյլէտիյի թէէտիրաթը՝ էքսերիյէ ճ'երմա-
նիա լիսանընըն ֆէսաճաթ վէ պէլաղաթը մա'րիֆէ-
թիլէ իճրա էտէր իտի » : (Ա) արիլաա . թօհվ . Լ . վրօփ .
ՄէզՏ . թօհպտիլաթընըն թօհվ . Փարիղ . 1686—
1689 :)

(Ն) ալթընճը վէ օն եէտիինճի տէհըլէրին Վաթօ .
լըք միւէրրիլէրտէն Լուծերին ի'լմինէ՝ պէլաղէթիինէ
վէ գուվվէթիինէ տայիր պունլար կիպի էմալէր կէ-
թիրիպ չօգ սահիֆէէէր տօլտուրա պիլիրիտիք իսէ տէ,
պու գատարընը քեաֆի սպարըղ : Շ իմտի անիրի-
միգին միւէլիֆէրինէ կէլէլիմ :

Յ . Լ . վրօփանըն շիմտիքի էն մէշուր Վաթօլըք միւ-
էլիֆէրտէն պիրի Պրիտրիք Փօն Շ շէկէլ . թարիսի
ֆիլօսօֆիա իսմինտէ թէէլիֆ էյլէտիյի քիթապընտա՝
Լուծերին Աստուածաշունչ թէրծիւմէսի վէ ճ'եր-
մանիա լիսանընա էթտիյի թէէտիրաթ ճաղըընտա
շէօլէ հապար : « Ա » աշշիլիյին էօնիւնիւ ալան վէ ըպ'
օլունան շէյլէրին եէրինի տօլտուրան պիր գուվվէթ
վար իտի, եա'նի Լուծերին ճ'երմանիա լիսանը իլէ
Աստուածաշունչ թէրծիւմէսի : Լ . յի պիլիրիղ քի
սահիհ ֆէյլէսօֆլարըն ճէմի'սի՝ պու թէրծիւմէյի զա-

Նութերին թերձիւմէսինին կիւզելիյի :

յեթ եիւքսէր Ղ'երմանիա լիսանը իլէ եազըմըչ, իւ-
լում վէ ֆիւնուն իսթիլաչընա գանուն վէ էմնալատտ
էտէր . վէ տէյիլ սալթ Վլափստօք, իլա պաշգա մէշհուր
միւէլիֆլէր տէ իսթիլաչըրինին թարղընը պու թեր-
ձիւմէյէ պէնկղէթմիշլէր տիր : Ղ'երմանիա լիսանընըն
իշպու ալատան ալա վէ կիւզէլ թերթիպլինի պիզէ
իհսան էյէտիյի իչիւն , Նութերէ զլյատէսիյէ միւ-
թէշէքքիւր իլ : Շնուն թէէլիֆքէրտէսի օլան քի-
թապլարտա էօյէ պիր էսքի պէլաղաթ կէօրիւ-
նիւր , քի ձիւմլէ իւլում վէ ֆիւնուն թէվարիլիսիտէ
օնտան իսթիւն քիմնէլէր փէք նատիր տիր : Պիլ
հագիգաթ իսթիլալ մէյտանա կէթիլմէյէ միւզթէ-
տիր օլմագ իչիւն էլլէմ օլան հէր ֆապիլէթ մէրգու-
մուն զաթընտա մէվճուտ իտի : Իշպու իսթիլալա
միւզթէտիր տէտիլիմիզ գուվլէթ տէյիլ եազընըղ օ-
նուն եարը ձիւմանի մատտէլէր իւզէրինէ էյէտիյի
թէէլիֆաթլարտա , մէսէլա՝ Ղ'երմանիա Պէյլէրինէ
ալը՝ թէսմիյէ օլունան թէէլիֆինտէ , իլա քիթապ-
լարընըն քեաֆֆէսինտէ կէօրիւնիւր : Էման՝ հէ-
փիսինտէ տէ պիր գուվլէթլի կիլլի մուհարէպէ նի-
շանէլէրի միւշահատէ օլունուր : Օանն էտէրսին քի
իշպու Վլաչըն վէ թապիլաթըն պախշիշլէրի իլէ մէմ-
լու ատէմին բուհու ալիմինէ մալիք օլմագ իչիւն՝ իքի
տիւննա պիրիպիլի իլէ ձէնքլէշերլէր :

« Նութերին իտրաքի գուտրէթլէրինին վէ եիւքսէր-
լիյինին գըյմէթինի՝ օնլարընէ խուսուսլարտա իսթի-
մալ էթտիլիստէն սարֆը նազար պիրէ՝ լայրզընճա
թանըյան քիմնէլէր՝ օնուն շայիրտլէրինտէ պիլէ ազ
պուլունուր : Շնունլա պէրապէր իշէյէնլէրին էք-
սէրիսի, եա՛նի՝ օնուն շայիրալէրի , հէնուզ ֆիքրլէրի
ըջօզլանմըչ պայաղը զա՛իֆ առէմլէր իտիլէր : Իվ-
րօփանըն իգպալի եազընըզ օնուն զաթը վէ բուհունա

Լուծերին թերձիւմէսի հազգընտա Օտէնին շահատէթի :

մերպուծ խտի : Լուծեր ասըլ քէնտի տէհընին վէ միլէթին խթէտիյի ատէմ խտի" : (Շ լէկէլ թէկվ. Ֆիլոս. Ղիլտ 2, սահիֆէ 349—350.)

4. Օխրտէ մուհարրէր պէնտ' Վաթօլքըլէյին զայրէթքէշի օլան Օտէն նամ Ֆրանսըզ փափաղըն "Լուծերին թէվարիխի" նամ քիթապընտան պընմըշ տըր : Օտէն' Լուծերի շերետիկոսլարըն պաշը տէյիւ ա'տտ էտէր խտի իսէ տէ, Ղէրմանիանըն օնա զայէթ թէշէքքիւր էթմէյէ պօրձլու օլտուղունու տա ինքեար էտէմէմիշ տիր :

"Շ աիր օլան' Լուծերին Վ'զիլ Վիթապլար թերձիւմէսինտէ պի այնիհի լիսանլարընտա վագի' օլտուղու կիպի' թապի'ի կիւզէլ, թաթըլ վէ մէֆհումըու էլթազ պուլա պիլեր : Լուծերին թերձիւմէսինտէ պա'ղը պա'զը ա'թիգ իսթիլաճ իալիս սատէլիքլէ կէօրիւնիւր. պիւթիւն թերձիւմէտէ պիր ա'լա վէ միւթէպէր հալ միւշահէտէ օլունուր. հեր նէվի սէօյլէյիշէ ույկուն եափըլմըշ օլտուգտան պաշգա' թէրձիւմէ օլան քէլամըն ֆիքըրինի աչըգ կէսթէրիւր : Վահապիտլէրին թէվարիխինտէ լիսան սատէ տիր, փէյլամպէլլէրին սէօյլէյիշէրինտէ' հերարէթլի, Խնձիլլէրտէ' աչըգ, Պետրոսուն վէ Պօղոսուն մէքթուպլէրինտէ' ա'տէթա սէօհպէթ լիսանը իւղոէ տիր : Իսսանը ապիտէ օլան թարիֆլէր թըպըլ վէ այնի թերձիւմէ օլմուշար տըր : Պունտան գաթ'ինաղար' Լուծերին զաթը սէօյլէյիշէնտէ էսքի իսթիլաճ մէվճուտ տուր, վէ ա'թիգ Ղէրմանիալը բէսսամլարըն թասվիլլէրինտէ միւշահատէ օլունան մաստուս բէնքլէր կիպի' հեր քէսէ խօշ վէ մագպուլ օլմուշ տուր : Պուպէյլէ օլտուղու սուրէթտէ' Լուծերին թերձիւմէսի նէշը օլունտուգտա Սաքսոնիանըն տէրէճէի նիհայէտէ հէյրան օլտուղունա թամաճիւպ էթմէյէլիմ : Ղէր-

Լուծերին անվերջի վե ֆեսասաթը

մանիանն կերէք Վաթօլքէրի վե կերէք Իրօթես-
 թանդլարը՝ օնու էսքի Ղ'երմանիա լիսաննա պիր շան
 ու շեօհրէթ անտո էյլէտիլէր : Լուծէր Ղ'երմանիա
 քիթապէթինտէ անլա վե միւթէպեր բիւթպէյե նա-
 յիլ օլմուշ տուր : Լուծէր իսլահլ մեղհէպին մեշ-
 հուր վա'իդի օլտու : Միւթէքէլիմէ էլղէմ օլան ճէ-
 մի՝ ֆագիլէթլէր օնտա մեվճուտ իտի . թէսապլուրու
 (երեւակայութինն)՝ զտպթ էյլէտիյի շէյլէրի սուհու-
 լէթլէ իֆատէ էյլէտիյի ըստտէտէ տէ՝ քէնտինէ ի-
 ֆատէ օլանը երինէ օլ սուհուլէթլէ զապթ էտէպիլըր
 իտի : Ըղղնտան չըգան քէլամ՝ պիր ճօշղուն փու-
 նար միսան՝ միւպահ վե թաշղըն իտի : Սէսի պեր-
 րահ վե գուվվէթի . կէօղլէրի անէշի . պաշը էսքի
 տէօրմէլէրէ պէնկղէր . էլլէրի կիւղէլ . վե հարաքէթի
 հիւսնլի : Ընի վահիտտէ հէմ Սապէ հէմ Փօթէն
 իտի . պիրինին թօհաֆ թապ'իաթը իլէ , օ պիրինին
 միւշէրրէֆ նէղաք' թի օնտա պիրտէն մեվճուտ իտիլէր :

“Շէլէ պիր քէրրէ խասմի օլան պիր գուալը հիւրմ
 էթմէյե գալղըշըն , օնուն ֆեսասաթթընն կիւղէլի-
 յինի վե եիւքէքլիյինի սէյր էյլէ : Պիր սէյրան տըր
 աշըլըր , քրիսթիան զանն էտէրքի էօլիւլէրին շէր'իա-
 թըր օլույօր , քէնտի տէ օրատա պիր սէյրիճի տիր :
 Ըթէշ փիւքիւրէն կէօղլէր իլէ , վե՝ միւճրիւմին սի-
 ճիլինի եաղմագ իչին պիր էլինտէ Ըստուածաշունչ ,
 պիր էլինտէ գալէմ , հաքիմի սէյր էտէր : Պիր տէ
 պագարսըն քի թաճլը միւթթէհիմ սալթանաթը հիւ-
 մայունու իլէ տօնանմըշ սիվանա չըգար , Լուծէր օն-
 լարը պիրէր պիրէր իւղէրինտէն չըգարըպ սօյար . էլլ-
 վէլ թաճընը , սօնկրա քէրաքէսինի , պատէհու ասա-
 սընը , վե էնճամը անլալէթ գըլըճընը : Օլ վագըմ
 Պարըն իւղէրինտէ պիր գապահաթը թօիրագ բիւ-
 լիւչէսինտէն պաշղա պիր շէյ գալմաղ . պէօլէճէ Լու-

Լուծերին թէեւ թափանչուն անվար:

Թեր օնուն ճիւղէ պինամուսուղարարնր, էն կիղի սըրըլարընր պիլէ խաղըն կէօղիւ էօնիւնէ դօր: Շիւմանի փատիշահ եիւզիւնիւ սագլամաղա չալըջըր իսէ տէ, օլ զաղապ գատէհինի թօրթուսունատէր սիւզիւպ իչմէյէ մէճպուր օլուր: () մէրհամէթ նիտա եթտիք՝ ձէ, Լուծեր տահա զիյատէ փէլին գարըջըրըր: Լսն՝ ճամ պիր քէրրէ կէօղիւնիւն էօնիւնէ գօտուղու սէյրաննր փէրտէսինի աչմաղա մէճպուր օլուր, հօխսա ա'գընըր զա'յ էտէրսին:

Լուծեր տայիմա միւթէհարիգ էֆրեար իլէ եազար իտի, պու սէպէպտէն միւլահաղալարըննր աթէշ ու հարարէթի թէեւ թափանչուն տա սիրամաթ էտէր իտի: Եագտըլը շէյէրէ հէր քէսին նէ նազար իլէ պագաճաղընը աղա գայա եթմէլ իտի Լչիպալ իճատ էթմէր եախօտ ֆիքրինէ լահաթ վէրմէք իչիւն ուզուն ուզաղըրա աննընը օվալամագ պիլմէլ իտի. գալէմի' միւլահաղալարըննր արգասընտան կիւճ իլէ եէթիշէ պիլըր իտի:

Լչլ եագըլարըննր հիչ պիր եէրինտէ թէլաշ, էնտիշէ, շաշըրմագ եախօտ գաղըմագ ալամէթըրի, հիչ պիր եէրտէ պիր մինասիպէթսիլ լուդէթ եա պիր շիրքին սէօյլէյիշ, միւշահատէ օլունմալ. վէհ հասըլ եագըլըննր աօղըրուղունու կէօրէն' օնու թէեւ թափանչուն զիյատէ, պիր միւսէվէտէ թէսպիթի գըլասա էտէր:

Վէրէք Լաթինճէտէն Ղէրմանիա լխանընա թէրճիւմէ էթալի, վէ կէրէք քէնտի թէեւ թափանչուն օլան իլահիլէր, զայէթ մէտհ օլունաճագ շէյէր տիրլէր: Լուծեր ա'զիլ քէլամըրը թէպտիլ էթմէտի. վէ խըս ու հիտտէթիինի էսէրի իլահիլէրինտէ կէօրիւնմէլ: Վրենտի թէեւ թափանչուն աղըր' վէ միւքէլէֆ, եիւքսք վէ աչգ արը, նէվիճատ տիւզէնլէր իլավէ էթմէյէրէք' Լաթինճէտէն ասըլ շէքընի պէնկէթմէյէ զայ-

Քաթօլիքներին էթոսիյի շահատէթին սահիհլիյի :

ընթ էթմիշ տիր : Պու իլահիլէրին մէճմնու'ասը սօն տէրէճէ մագպուլօլտու . Վաթինճէ իլահիլէրին քեաֆֆէսի տէ պիրտէն պաթթալ օլտու , շէօյլէ քի ի'պատէթտէ Վութէրին ահէնքլի իլահիլէրինտէն պաշգա շէյ իշիտիլմէզ իտի . զիրա իլահիլէրտէն էքսէրիսինին հէմ միւէլլիֆի հէմ տէ մագամընը ետօտան պիղղաթ քէնտի իտի :

«Պա'լը խուսուսլարտա իշպու իյլաճը մէզհէպ փիրինին թէէլլիֆաթընը ի'լմ ճիհէթիլլէ թէֆթիշ վէ թէճէսսիւս էյլէտիք : Վաքին ճնուն պիր պաշգա քիթապընը տա , եա'նի' Նէրմանիանըն զիյատէսիլլէ իֆթիլար էյլէտիյի Մտոււածաշունչ թէրճիլմէսինի խաթըրտան տուր էտէմէզիլ : Վութէր պու թէրճիլմէյի վաթանընըն շան ու շէօհրէթի իշիւն' պիր տիրլիլ թաշ միսալի տիրիպ պրագտը : (Օտէն Վութէրին թէվար . Մէրիգա պասմասը , սահիֆէ 212 — 214 , 500 — 506 :)

Իշպու շահատէթլերի օգույան իհթիմալ տըր , պու միւէլլիֆլէրի Վութէրին էն պէօյիւք տութու վէ օնա թապ'ի քիմնէլէր տէյու գըյաս էտէ . լաքին էօյլէ տէյիլ տիր . Շլէկէլտէն մա'ատէ ճիլմէսի տէ ճնուն էն պէօյիւք տիւշմէնլէրի տիրլէր : Օնլար Վութէրի շիրետիկուլարըն պաշը վէ քիլիսէնին պիրլիյի գուլլվէթի վէ սա'ատէթինէ սէրթէ վէրիպ ճնու խարապ էտ'ն տէյ'ւ ա'տտ էտէրլէր իսէ տէ , ճնուն պէօյիւք ա'գլ ու պասիրէթ սահիպի պիր զաթ օլտուղունու տա իգրար էթմէյէ մէճպուր օլմուշար տըր : Պունլար կէրչէքլիյէ գարըը ա'տալէթլէրինտէն նաշի Վութէրին թէէլլիլլէրինէ վուգուֆիլլէթլերի օլմայարագ ճնու թահգիր էտէն ճահիլ վէ ահմագ իֆտիրաճըլարըն էօլունու թութմամըշար տըր . իլա ճնուն քիթապարընը օգույուպ , ճնարըն թէէսիրինէ գարըը գօմաղա

Լուծերին վե Լոյսաննն նուֆուզու :

գատիր օլմամը շ քիմնէլէր տիրլէր : Լաքին Տէր նէ գատար օնուն ի՛լմ խուսուսունտա իլէրիւլէմէսինի, վե Ֆիրասեթինի իգրար էտէրլէր իսէ տէ, Լնճիլի քրիսթիանլար ի՛նտինտէ օնա էն պէօյիւք շան օլան քէյ-ֆիլէթի, եա՛նի օնուն ալ չափ կէօնիւլլիւ վե խալիս տինտարլղղընը վե ՄլաՏա օլան ի՛թիդատընը ինքեար էտէրլէր : Լուծէր վագան սէՏվ ու խաթատան էզատէ տէյիլ իտի իսէ տէ, օնլարըն չօղու Վաթօլլըքըլինտէ ալտըղը թէրպիյէտէն, օլ վագթըն պաթըլ ի՛թիգատլարընտան վե մէտէնիյէթ նօգասնլղղն. տան Տասըլ օլմուշ տուր : Պու ճիւմլէ իլէ Լուծէր Վիլիսէյի կէրի չէվերիպ ՄլաՏըն Վէլամընա կէթիւտի : Պու ա՛ղիմ իշ իչիւն Լուծէր Ճէմի՛ ինսանլար իչինտէ էն մէՏուր Փազիլէթքեար տէյիւ զիքր օլուն. մաղա լոյրդ տրը : ()նուն էօլմէզ իսմի տայիմ զիքր օլունաճագ տրը : Լոյլա վե օնուն Ղիլլիթթ րէֆիգլէրի իսէ՛ էպէտէն Ֆէրամուշ օլաճագլար, եախօտ իսմլէրի էպէտի Տագարէթտէ գալաճագ տրը :

Ը իմտի պաթըլ զիւ իւմիւ օլմայան քիմնէլէրին քեաֆֆէսինէ սիւալէտէրիլ, Ինսան գըսմընա Տա՛նկըսընըն էյիլի տօգանմըշ տրը, Լուծէրի՞ն մի՛ եօխսա Լոյլանըն մը : Լոյլանըն թէտիւրաթը Տէր նէրէյէ եայըլտը իսէ, օրատա զուլմ, ճաՏիլիք, իսթիլալ վե ախլագ պօզուգլուղու տա թագվիլէթ պուլտու : ՄլաՏըն Վէլամընը թանըյան վե օնա իթիպար էտէն օլմատը : Ղէմա՛թ փափազարա էտիր օլտու, վե րուՏպան կիւրուՏինին էվէնմէմսի՛ աՏալի իլէ եկեղեցականլար պէյնինտէ պինամուսլուղըն կիրմէսինէ պիր կէնիշ գափու օլտու : Լաքին Լուծէրին վա՛ղ էթտիլի Լնճիլի Բրօթէսթանղղդ Տէր նէրէտէ գապուլ օլունտու իսէ՛ ինսանլարը պունա պիւս պիւթինն մուղայիր օլան պիր Տալէ թէպտիլ էյլէտի :

բաթօլիք վէ Բրօթէսթանդ վա'իլլէր :

Եկեղեցականլարըն էվէնմէյէ հագգը, ճիւմլէ առէմ-
լէրին՝ Ալլահըն հուղուրունաա հիսապ վէրէճէք զաթ-
լար կիպի՝ օնուն քէլամընը օգույուպ՝ ախլագի գուտ-
րէթլէրինի իլէրիւլէթմէյէ օլան պօրճու, զամիր սեր-
պէսթիյէթի, խայըր ամէլին տէյիլ գուրթուլուշ պէ-
հասը եախօտ կիւնահ քէֆարէթի՝ իլլա սաղ իմանըն
մէյվէսի տէյիւ էլլէմ վէ միւհիմմ օլտուղու, ճանըն՝
տէյիլ Վիլիսէնին սըրրլարը՝ իլլա Ա'զիզ Բուհ իլէ
եէնիտէն տօղմասը, սահիհ թէվպէ էտէնէ՝ տէյիլ ա-
զիլլէրին եա փափազլարըն՝ իլլա կիւնահքեարլարըն
միանճըսը օլան Վրիստոսուն վասիթասը իլէ կիւնահ
ա'ֆվլըղը իհասան օլտուղու . Մէղհէպի խալահ էտէն
Իրօթէսթանդ] ութերին վա'յ էյլէտիյի, Շիզլիթ
Իգնատիոս] յոլանըն իսէ՝ ինքեար էտիպ մէն'ինէ չա-
լըսըղը կերչէքլիքլէր իշթէ պունլար սըր : Ը իմտիյէ-
տէք տիւկիյէ կիտէն օլ հայաթ վէրիճի, եիւճէլտիրիճի
վէ փաքլէյիճի թէէսիրաթ պունտան պէօյլէ տէ ապիմա
պու կերչէքլիքլէր իլէ պերապեր կիտէճէք տիր . զերա
տէյիլ ինսան իճատլարը, իլլա Ալլահըն նուֆուղու իլէ
սապիթ վէ իլհամ օլունմուշ կերչէքլիքլէր տիր, վէ
էնճամ տէյիլ Ա ութերին իսմի, իլլա Ալլահըն լութֆ
ու գուվվէթի իլէ հեր եանկըշլըդ իւղէրինէ զալիպ
օլաճագ տըր :

Փ Ա Ս Լ Գ

ԻՐՕԹԵՍԹԱՆԻ ՎԷ ԳԱԹՕԼԻԷ ՎԱՐՁԼԻՐ :

Վրաթօլիքլէր՝ փութփերէսթլէր արասընա կէօն-
տէրալիքլէրի վա'իլլէրի վէ տիւնեայը Վրաթօլիք մէզ-
հէպիլնէ ճէլպ էյլէմէք խուսուսունտա էթտիքլէրի ճահա
ու զայրէթլէրի՝ Իրօթէսթանդլարըն պու պապտէ էյ-

բաթօլիք վա՛իզէրին վա՛զ էթմէյե սեպէպի :

էտիոյի սայ ու իՆթիմամ իլէ բուպար էտէրէք, ճասի-
լանէ էօյունիւպ իֆթիխար էտէրէք : Վաթօլիքը
րին պու խուսուստա ֆախար ու ղուրուրիյէթի տէրքեար
խսէ տէ, պու հարաքէթլէրինտէն Տրօթէսթանդարըն
հուսուլէ կէթիրտիոյի մուհասէնաթա աշինա օլմատըգ-
լարը աշքեար կէօրիւնիւր : Այագա՛ա պու ատէմէք
քիլիսէլէրինին վէ վա՛իզէրինին իլանաթընտան պաշ-
դա շէյ օգումայըպ, վէ Վաթօլիք քիլիսէսի տայի-
րէսինտէն խարիճտէ նէ վագա՛ալար տէօնէյօր օլտու-
ղունտան ասլա մա՛լիւմաթլարը օլմայըպ, տիւնեանըն
սայիր Վրիսթիան միլէթլէրինէ պիր շէյե եարամա-
յան ֆայտէսիգ քիմնէլէր նազարը իլէ պագարլար :
Եյնի Չին էհալիսի կիպի . զերա պունլար մէմէքէթ-
լէրինի “Չիւէքլի փատիշահլըգ”, “Սէմալի տէվլէթ”,
“Սիլլէթլէրին կէօպէյի” տէյու անտ էտէրէք, քիսֆ-
ֆէի Եմբրիգա վէ Լչվրօիա էհալիսինի “Նճնէպի վահ-
շիլէր” մագամընտա թուլթարլար : Պու պէօլէ օլ-
տուղու սուրէթտէ, Վաթօլիք գարընտաշարմըղըն
իշպու քիպրիյէթինի գըրմագ, վէ Տրօթէսթանդա-
րըն Ինճիլն նէշօ էթմէք իշիւն էյլէտիոյի ճահտ ու
ղարէթլէր հագգընտա օնլարըն եանկըշ մա՛լիւմաթը-
նը սօլղուլթմագ ֆարիզէյի զիմմէթիմիլ սիր :

Լչվլէլ էմրտէ՛ Վաթօլիք գարընտաշարմըղա սի-
ւալ էտէրիլ, քի իսլահը մէզհէպտէն էվլէլ փուլթ-
փէրէսթլէր արասընա իրսալ էթտիքլէրի վա՛իզէրի
քիմլէ՛ր տիր : Օն ալթընճը տէհիրտէն էվլէլ, օրթա
տէհրլէր էսնասընտա հա՞նկը միլլէթի տինէ կէթիլ-
միշլէր . հա՞նկը մէմէքէթլէրէ վա՛իզէր կէօնտէրմիշ-
լէր տիր : Բօմա օլ էսնալէրտէ մէրքէպէ ի՛ղզէթ վէ
զիյնէթլէ համո ու սէնա օգուրուտու : Լչպիսկպոս-
լարը իսէ “ամին” զըրլարլար իտի . պունլար վագի՛
օլտուղու թարիսլէրտէ՛ փուլթփէրէսթ միլլէթլէրին ճան

Քաթօլիք վա՛իզէրին վա՛զ էթմէքտէ օւսուլի:

էլլէտիլի ուսուլ շու տուր . ճէմա՛ւթտան միւսքիւնի մերթեպէ Ինճիլի սէթր էլլէյիպ , անճազ ճիւզի շէյ Ինճիլտէն թա՛լիմ էտէրէք , վէ եալընըզ օնլարըն փուլթիէրէսթլիք այիւլէրինտէն պա՛զը շէյլէրի թէպտիլ էթտիրիպ՝ օնլար տուլմայարագ պիր թագրիպ օնլարը քրիսթիան էթմէք : Չինտէ օլան Ղ՛իզվիթ վէ Գոմինիկեան վա՛իզէր պէյնինտէ եէնի Վրիսթիան օլանլարըն՝ փուլթիէրէսթլիք այն ու ա՛տէթլէրինտէն հանկըլարընը հըֆըզ էթմէյէ ըուխասթ վէրմէք ճայիզ օլտուղու հագգընտա պիր շէտիտ մա՛րազա վագի օլտու : Փուլթիէրէսթլիքտէն տէօնմէ քրիսթիանլարըն քէնտի էճատընա վէ օնլարըն մէզարլարընա ի՛պատէթ էլլէմէք ա՛տէթինէ տէվամ էթմէլէրինի Ղ՛իզվիթլէր ըուխասթ վէրիպ , եալընըզ փուլթ միհրապլարընըն վէ մէզարլարըն էթրաֆընա եայըլան շիշէքլէր արասընա եէր եէր խաչ գօմայը մաթլուպ էտէրլէր իտի : ()նլարըն Գիէն նամ պիր փուլթլարընա ի՛պատէթ էթմէսինէ տէ ըուխասթ վէրիլլէր իտի . Գոմինիկեանլար իսէ՛ մէզքիւր փուլթ իշիւն Ղ՛իմանէ Կէօյտիւր , տէրլէր իտի , լաքին Ղ՛իզվիթլէր օնու կէօյտիւր Սահիլէ , էպէտի՛ հէր շէյէ գատիր վէ թէքմիլ զաթըն նումունէսի տէյիւ ա՛տտ էտէրլէր իտի : Պու սէպէպտէն Ղ՛սզվիթլէրին զի՛խմիւնճէ Չինլէր ճիւմէ՛ քեայինաթըն էպէտի՛ հէր շէյէ գատիր վէ ա՛ղիմ շիւքիւմտարընա ի՛պատէթ էթտիքլէրի իշիւն , փուլթիէրէսթ սայըլմամաը իտիլէր : Պու մատտէ հագգընտա Ղ՛իզվիթլէր իլէ Գոմինիկեանլարըն մապէյնինտէ օլան մա՛րազալար օլ տէրէճէ պէօյիւտիւ քի գաթիէն գարար վէրիլմէք խուսուսուոնտա՛ քէյֆիյէթ քիլիսէնին եանկըլմազ պաշընա արզ օլունտու : Ըլիմսի քիլիսէնին եանկըլմազ օլտուղունու՝ օնու թափը ու հարաքէթինտէ կէօրիւրիւզ : 1645 տէ ()-

ճիղջիթ վա՛րդերին՝ փութփերեսթէր այինլերինն թէպտիլ
էթմէլերինն թարզը :

Նունճու Խննովկէնտիոս Ղիզվիթլերին ուսուլինէ դա-
յեթլէ գարշը կելիւ , “Չինլերին ի՛թիգատը պամըլ
տըր” տէյերէք Ղիզվիթլերին միւսա՛ատէլի թափը ու
հարաքէթինի հիւքմ էյլէտի : Եւտինճի Լոզէքսանգը
խէ՛ 1656 տա եէնի քրիսթիան օլան Չինլերէ Խն-
նովկէնտիոսուն հիւքմ էթտիյի անէթլերին պիր թա-
գըրնըը հըքիլ էյլէմէյի բուխսաթ վէրտի : Պու վէճհ
իւզըէ պիր եանկըլմազ Փափա՛ Ղիզվիթլերէ թա-
րաֆ , այնի օնուն կիպի պիր եանկըլմազ Փափա տա՛
օնլարա գարշը քէյֆիյեթէ գարար վէրտիլէր . օնտան
սօնկրա կէլէն Փափալար պիր էյամ՝ պու մատտէյե
հիւքմ էթմէքտէն սարֆը նազար էյլէտիլէր . զերա վէ-
րէճէքլերի գատար հալիյլէ սէլէֆլերինտէն պիրինէ
գարշը օլաճազ իտի : 170¹/₂ տէ (Սնպիրինճի Լղէմէս
պիր հիյպէթլու սիճիլ իլէ մա՛րազայա միւճիւզ օլան
այինլերին միւտավէմէթինն մէն՝ էթտի , վէ Ղիզվիթ-
լերին ըէյտինտէն մաթլուպ էյլէտի քի իշպու էմրին
իճրա օլունմասընա տիգգաթ էյլէտին : Չինտէքի Ղիզ-
վիթլէր Փափայա իթա՛աթ էթմէտիքլերինտէն , մա-
պէյնլերինտէ Ղոմինիկեանլար իլէ օլան մա՛րազա տա-
հա զիյատէ շիտտէթ քէսպ էյլէտի : Ինճամ պու
եանկըլմազ Լղէմէս տայիմա պէյլէ գարշը տուրուպ ,
էյլէ պիր հիյպէթլու շիրքէթին զազապը ամէշինտէն
գօրգարադ , 1715 տէ պիր եէնի իլամ չըգարըպ , թա-
պիա՛թը իլահիյէ կէօսթէրմէք իշինն՝ Չոս եանի Սա-
հէպ լուղէթինն իլավէ պիրլէ Ղիէն իսմինն իսթի՛մալ
էթմէյի Ղիզվիթ վա՛րդերէ բուխսաթ վէրտի , կէօյա
տէմէք իսթէսինլէր քի , ի՛պատէթ էթտիքլերի ճիս-
մանի կէօք տէյիլ տիր , իլա կէօյուն Սահիպի տիր :
Պու իլամ միւճիպինճէ (Սունճու Խննովկէնտիոսուն
հիւքմ , վէ Լղէմէսին պիգգաթ մէն՝ էթտիյի այինլէ-

ձեղվեթէրին՝ քրիսթիանըզա տավեթ եթ մէք թարզը :

րին չօղու իճրա օլունմաղա պաշանտը . լաքին շու
 դավլ իլէ քի ընլարը իճրա էտենլէր՝ օլ այինլէրի
 տէյիլ մէզՏէպի , իլլա ճիսմանի գանուն միւճիպինճէ
 ա՛տտ էյլէսինլէր : Պէօլէճէ Ղիզվիթլէր զալիպ կէ-
 լիպ , Վիլիսէնին պաշընըն սօն սիճիլի իւզոն՝ փութ-
 փերէսթ Չինն՝ քէնտի այն ու ա՛տէթլէրինի հըՓղ
 էտերէք Վրիսթիան օլմաղա սուհուլէթ կէօսթերիտի ,
 հալընըզ շու շարթ իլէ , քի էթտիյի շէյլէրի մէզ-
 Տէպ գանունու ա՛տտ էյլէմէյիպ , անճագ պիր ճիսմա-
 նի էմի մագամընտա նազար էյլէսին : Ապքին պունլար
 ասլա թաճիւպ էտէճէք շէյլէր տէյիլտիր . Ղիզվիթ-
 լէրին՝ ախլադի հարաքէթտէ Կէյիլի Գօլրուլուրուք նէ
 հիքմէթլու շէյլէր էտէ պիլտիյինի Բասքալըն մէք-
 թուպլէրինտէն անկլատըգ : Իշպու թաճիմաթ միւ-
 ճիպինճէ պու վա՛իզէր տիւշիւնտիլէր քի Փափանըն
 պալատէ մէզքիւր մաթուպաթընտան զիյատէ թէպ-
 տիլաթ էթմէյերէք՝ եպլընըզ պիր վաՓթիլ իլէ փութ-
 փերէսթլիք այինլէրինտէ պիւթիւն էհայիսինի Վրիս-
 թիանըզա տէօնտերէ պիլիլլէր : Հալ պու քի Փա-
 փանըն գարարը Ղիզվիթլէր իլէ Գոմինիկեանլար
 պէյնինտէ օլան շէտիտ միւճատէլէյի մէն՝ էտէմէտի .
 զալղա պէօյիտիւ . էնճամ իշ օլալարա վարտը քի
 Չին հիւքիւմէթի պունլարըն մարազասընտան գօր-
 դուպ , հէր նէ գատար քի Չին քիպարլարընտան չօ-
 շու պու սաթիթէ քրիսթիանըզը գապուլ էթմիշ իտի
 իտէ տէ , պու մէզՏէպի պիւսպիւթիւն տէՓ էտիպ՝ նէՓի
 էթմէյի գարար վէրտի : Չինլէր ընլարըն վա՛ղ էթ-
 տիյի քրիսթիանըզը ա՛տավէթ մէզՏէպի տէյիւ թահ-
 դիր էթտիլէր . վա՛իզէրի տէ գօլուպ տիշարը էթ-
 տիլէր . կիզիտէ օլանլարը տա էնճամ էյէ կէճիրիպ՝
 վէ պա՛ղըլարընը տա գաթլ էյլէյիպ մա՛րազայա նէ-
 թիճէ վէրտիլէր : Վաթօլիք վա՛իզէրին իսթիյար

Փաստը Գաթախոնուն վաճառից էթմէսի Թարղը :

էյէտիյի պու Թա՛լիմաթը , եա՛նի՛ փուծփերեսթը-
րին մէյՏէպէ տայլը ա՛տէթլերինտէ ժուքիւնի մեր-
թէպէ ալ թէպտիլթ իտխալ էյէմէյի , սալթ վաճ-
թից , փափաղա ի՛թիդաֆ , խաչ չըգարմագ վէ պիր
գաչ պունլար կիպի զա՛հրտէն պինլեր մաթլուպ էթ-
մէյի , վէ ճիւմլէ փուծփերեսթըք էֆքեարընը վէ
ճէճալէթինի օլուուղու կիպի պրագմայը , Իրօթէս-
թանդլար պիւսպիւթիւն ըէտտ էտէրլէր : Արբին
Քաթօլլըքէր պու Թա՛լիմաթը նէրէյէտէք վարտը-
մըլ օլուուղունու ֆէճմէթմէք իչիւն , «Տին վա՛ղը Աալ-
նամէլէրի» նամ ըէսալէլէրի օգումագ քեաֆի տիր :
(Նյարըն փուծփերեսթըրի քրիսթիան էթմէք իչիւն
ալէսսէվիյէ Թուծտուղլարը եօլա՛ զերտէքի պէնտ պիր
էմնալ օլա պիլըր :

Փաստը Գաթախոնուն Ռաշի՛ սարսընդա վաճառից էթ-
պիյի «...» : «Չօճուզարը՝ վալիտէլերինին կէօղլերի
էօնիւնտէ պիլէ՛ վաճթից էթմէյէ կիւճիւք չէքմէք
իչիւն՝ պագ նէ եօլ պուլմուղում : Տայիմ պիլէմճէ
պիր շիշէ կիւզէլ գօգուլու սու վէ պիր շիշէ տէ ա՛-
տէթա սու Թաշըրըմ : Աիր չօճուզա բասթ կէլտիյիմ
Թագտիրտէ՛ չօճուզա մագպուլ պիր շէյ էտէյօրում
կիպի իչք էվէլ պիր գաչ տամլա օլ կիւզէլ գօգուլու
սուտան օնուն պաշընա տամլատըրըմ , պատէճու վալի-
տէսինին պիր շէյէ պագըպ՝ օնունլա մէշղուլ օլուուղու-
նու կէօրտիւյիմտէ՛ անպէ շիշէյէ Բեպտէլ էպէրէ՛մ , վէ
էնիլէյէն սարսն իւլէրինէ ութէրէ՛մ . պու վէճՏ իլէ էթ-
տիյիմի Տիչ քիմսէ տույմաղ՝ : (Աալ . Տին Ա՛ղը .
Յունվար 1841 .)

Ե՛քնի՛ Օլէանտա Եպիսկոպոսու Փաստը փոմիա-
լիէնին իմանա կէթիրմէյէ գըսա վէ գօլայ եօլու :

«Ալու եագընլարտա պա՛ղը գապիլէլէրէ զըյարէթ
էյէտիմ , պունլարըն պէցիւքլէրի Տայը վագըթտան

«Գաթովքերն՝ ասեմլերի քրիստիան եթմէք թարղը :

պէրու պու մեղուլէ պիր ղէյարեթէ չըգմագ պէնտէն մաթուպ էտէրլէր իտի : Իշպու ուզուն սոյաշմամըն նեթիճէսի շու օլտու , քի գըրգ դապիլէ գատար Վաթովք մեղճէպինի գապուլ էյլէտիլէր : Լաքին էվ վէլա Վաթովք մեղճէպինի գապուլ էթտիլէր տէմէրլէ նէ տէմէք իսթէտիյիմի թա՛րիֆ էտէյիմ : Գուրթարըճընն սապիթ էթտիլէր էպի շիրքէթի , կա՛նի պիլիմ քիլիսէյի , պաշ քիլիսէ տէյիւ թանըմագ : Եհրլիլէրտէն օն պէշ պին քիշի գատար պու իմանտա պրագըպ կիթտիմ : Պու սօն եօլճուլուղու մտա Տէր պիր եհրտէ եալնըղ պիր լքի կիւն գալարագ իշիմ թէքմիլ օլուրուտու : Իշպու վագթը էհպիլէ մեղճէպէ տայիր էն էլլէմ մաատէլէրի էյրէտէրէք , Տերետիկոսարըն պէնիմ վէ ա՛յլիլ (Րօմա) Վիլիսէ հագընտա թէվաթուր էյլէտիլի իֆթիլալարը րէտա էտէրէք կէշիրթիմ” :

Արվան նամ պիր պաշգա վաիլ պու Եպիսկոպոսուն շահատէթի իւղէրինէ պիր պաշգա շահատէթ կէթիրիր : “ Էր թարաֆտան” , տէր , “կապանի աւտէմէր էլէրինի պիլլէ ուղատըրլար : Պիր գապիլէյի Վրիսթիանըղա ճէրպ էյլէմէք իշիւն , պիր քերրէ վէյարեթ էթմէք քեաֆի տիր” : (Մալ. Տին Ա՛աղը . Յունուար 1844 .)

Պունլար էյլէ հիքմէթիլ շէյլէր տիր քի Րէսուլլերտէն էն մէշուրու պիլլէ էտէմէտի : Պօղոս Րէսուլլ սէնէլէր իլէ Եփեսոս շէհրինտէ իգամէթ էյլէտի իսէ տէ , անճագ ալ քիմսէլէր Վրիսթիանըղա սիւլլիք էյլէտիլէր : Պունլարտան իսէ՛ Եննի Օղէյանտա Եպիսկոպոսու պիր եօլճուլուղա քըքէ գապիլէյի պիրտէն իմանա կէթիրիր : Պիր գապիլէյի քրիսթիանըղա տէօնտէրմէք իշիւն , պիր քերրէ օնուն մահալինտէն եախօտ քէյլէրինտէն կէշմէք քիֆայէթ էտէր : Իրօ-

Քաթօլիք մեղճեպիսին սեմերեսի :

Թէսթանդ վա'իզէրին ի'նտինտէ պու կեօնէ Վրիսթի-
անըղա սիւլիւք էթմէնին գըյմէթ ու ի'թապարը եօզ
աուր : Ալլահն ի'նայէթի իլէ վէ խելասըն էլզէմ
կերէքիլքիլերինին իսրեաթը իւզրէ օլմայան իման' կէ-
րէք պու աիւննատա վէ կերէք էպէտիլիքաէ մէնֆա-
աթսըղ վէ Տիչ տիր :

Պաշպա մեմէքէթիլեր տախի, կերէք Շ էմալի վէ կէ-
րէք Ղէնուպի Մերիգատան, Վաթօլիք վա'զընըն
նէ մագուլէ շէյ օլտուղու հազընտա մա'լիւմաթ վէ-
րէ պիլիլիլեր : Ղէնուպի Մերիգատա Վաթօլիք
վա'իզէր Սիանիա գըլըճընըն մոււվէնէթի իլէ, օլ
մահային ճէմի' միլէթիլերինի Վրիսթիանըղա ճէլպ էյ-
լետիլեր : Աքին թէվարիիս մեղքիւր էյալէթիլեր
հազընտա պիլիմ սէօղիւմիւլիւ թաստիգ էտեր . օլ
միլէթիլեր Վաթօլիք մեղճեպիսին թէհտիրաթը իլէ
եիւքսիլէճէք եերտէ, տահա զիյատէ հազարէթ, թէմ-
պէլիք, ճէհալէթ վէ պաթըլ ի'թիգատլարա զահիպ
օլտուլար : Շ իմտիքի հալէրի' Վրիսթիան մեղճեպի-
նէ վագըֆ օլմաղտան պուլունտուղարը հալտէն չօդ
էտնա տըր . սերպէսթիէթ վէ պիր միլէթին նէղա-
քէթիսնէ միւճիպ օլաճագ հալէրտէն շիմտի տահա զի-
յատէ մահրում տուրլար : Ղիլլիլիլեր' Շ է-
մալի Մերիգատա, Մէքս'քօտա վէ Ղէնու-
պի Մերիգատա, պիայնիհի Չինտէ թուժտուգ-
լարը թարիգի թուժտուլար, վէ նէթիճէսի շու օլտու-
քի պու միլէթիլերտէն Վաթօլիքիլիլէ թապի' օլան-
լարըն ճէմի'սինին մեղճեպի' շիմտի փուժիերէսթիլիք
իլէ Վաթօլիքիլքտէն միւրէքքէպ պիր մեղճէպ օլմուշ
տուր : Օնլարըն էքի պաթըլ ի'թիգատլարը վէ այն
ու ա'տէթիլերի, Մերիգա պուլունտուղու վագըթտան
պու անէաէք պիր մինվալ իւզրէ տիր, եալընըղ խիմ-
լեր տէյիշիլիլ տիր : Վաթօլիքիլիլէ թապի' օլալը

Քաթօլիկ վաճառքի սեփական :

պու ճեմա՛սթլարա պիր եէնիլէյիճի վէ եիւքսէլտիճի
 թէսիրաթ վագի՛ օլմատը : Պիր քերրէ Մէքսիքօյու
 Շէմալի Լմերիգանըն Մէմալիքի Միւճթէմա՛սար
 էլէ ըուպար էյլէ . պագ նէ ա՛ճայիպ Ֆարգ կէօրիւր-
 սիւն : Մէքսիքօտա Վաթօլիքլէր սաքին օլտուլար ,
 Մէմալիքի Միւճթէմա՛ատա Տրօթէսթանդլար . Մէք-
 սիքօ՝ գահրէն օլան ղէնկինլիքլէր վէ գուվլէթ ճիճէ-
 թիյլէ Մէմալիքի Միւճթէմա՛ատան աշաղա գալմաղ .
 էօյլէ քի իքիսինին մապէյնինտէ օլան Ֆարգ Տագգան
 օնլարըն մեղճէպինէ Տամլ օլունապիլեր : Մէմալիքի
 Միւճթէմա՛այը շիմաթի բիւթպէ , գուվլէթ վէ ղէն-
 կինլիէ մալիք էտէն՝ Տրօթէսթանդլոգ տըը . վէ Մէք-
 սիքօյու պու գատար գա՛իֆլիյէ , իթթիֆագաղղըղա ,
 ճէՏալէթէ վէ Տագարէթէ տիւչար էտէն տէ Վա-
 թօլիք մեղճէպի օլտու : Կուպիա՛թ սաատէթէ միւ-
 ճիւ օլան շէյլէրին քեաֆթէսինի Տեր վէճՏ էլէ պու
 մէմլէքէթէ իՏսան էթմիշ իսէ տէ , Մէմալիքի Միւճ-
 թէմա՛ա էյալէթլէրինէ միւսավի օլամատըղընա՝ ղա-
 Տիւ օլտուղու մեղճէպտէն պաշգա սեպէպ վէրլիմէղ :
 Պունտան գաթի նաղար՝ Վաթօլիք վաճառքի
 գարը՝ ախերլէրի իմանա կէթիրմէքտէ էքսերիյէ իս-
 թիմալ օլունան զուլու ճէպրի վերր էտէլմ : Պու
 խուսուտա կէչէն էքի տէՏրին միւրուրինտէ Շէմալի
 վէ Ղէնուպի Լմերիգատա մեղքիւր վաճառքին էթ-
 տիքլէրինի թէֆթիշ էթմէք լաղըմ տէյիլ աիր : Իշպու-
 էաղըն վագըթլարտա վագի՛ օլանլարտան պիր գաջ շէյ
 ղէքըր էյլէմէք քիֆայէթ էտէր : Կէչէն եիրֆի , օթուղ
 սէնէ ղարֆընտա Վաթօլիք վաճառքի Պրանդըլ թօլիլա-
 ըը վէ ըագը մա՛րիֆէթի էլէ Մուա՛թտէլ () գեանճօտան
 առալարընա կերտիլէր : Շու էքի շէյն պիրինի իս-
 թիլար էտին , եա պիղի վէ ըագըմըղը , եա շու թօլի
 կիւլէլէրինի տէյերէք : Օլ սէֆիլ վէ գօրգագ միլ-

քաթօլիք վահղերին ճէպրէն Ինճիլ վաճ էթմէլերի թարգը :

Էթմէլերին իւզերինէ եիւրիցիւ շէտէլլէր իտի : Սանտուիչ
ատալարընտա վէ () դահիթի ատասընտա պիր էլլէրինտէ
գըլլճը՝ օպիր էլլէրինտէ բագըյը կէօսթէրիպ՝ միլէթ-
լէրի իմանա կէթիրմէյէ գալլգըշան վահղերին իշպու իպ-
րէթ վէրիճի սէյրանըն կէօրիւնմէսի Տէնուզ պիր դաչ
սէնէ տիր : Սահիճ տիր քի պաչգա նիյէթլէրի տէ
վար իտի, եանի Տրօթէսթանդլարըն քիւշատ էյէ-
տիյի մէթէպլէրի վէ պասմախանէլլէրի վէ էլվէլտէն
նէշվ ու նիւմա պուրնաղա պաշամըշ օլան Տրօթէս-
թանդ քիլիսէլլէրի պօպուպ խարապ էթմէք իտի : ԻՏթի-
մալ տըր քի սէլամէթ վէ փաքըզ Ինճիլինի՝ ճէնք ,
գան տէօրմէքլիք վէ պէտխույլուզ Ինճիլինէ թէպտիլ
էթմէյէ պու սէպէպի Տագգ գըյաս էթմիլլէր իտի :
Լարին էթտիքլէրի ճահտ ու զայրէթ՝ ա՛ճայիպ թարղ
իլէ նաֆիլէ օլտուգտան պաշգա , մէղքիւր էֆքիարը
Փասիտէ էրինին աղբըզընը Տիչ պիր վագըթ խաֆիֆ-
էթմէզ : Չօգ վագըթ տէյիլ տիր քի Քաթօլիքլիք
տիէր մահալլէրտէ տէ օլ բուհու կէօսթէրմիշ տիր :
Սատերա ատասընտա՝ Քաթօլիքլիյի բէտա էտիպ վէ
Տրօթէսթանդլըզ գապուլ էթտիյի իշին՝ պիր գա-
րը ատտըլար . վէ ալթը եէտի եիւզ քիշի գատար
գարըյը աճրտըզլարը իշին՝ սիւրկիւն էթտիլէր :

Չօգ ալ վագըթ տըր , քի Վմերիդատա () րիկան-
ը նա շանիլլէրին պիր գապիլլէսի՝ պիր Տրօթէսթանդ
վա՛իլլէ Փամիլետար իլէ էօլտիւրտիւ : Պունլարըն գաթ-
լինէ շու ա՛պէպի կէօսթէրաիլլէր , քի մէղքիւր վա՛իլլ
օլ էննտտէ գօլերա կիպի պիր զայէթ շէտիտ վէ թէճ-
լիքէլի իլլէթտէն սաղալթմագ իշին շաղբըլտըզ մա-
հալլէրտէ եապանիլլէրէ իլաճ եերի՛նէ զէՏիր վէրիք ի-
տի : Լտքին պու Ֆէսատա ասըլ միւճիպ օլան քիմ
օլտուղընու շու քեամիլլէն թահգիգ գըլլընմըշ վա-
գա՛պէրտէն անկամատը գօլայ տըր :

Քաթոլիկ քրիստոնեական հեղինակ զուգուր :

Ա. Գաթոլիկ Էտէնլէր պիր Վաթօլիք վա'իզնն է-
վինտէն չըգրպ' տողուր Բրօթէսթանդ վա'իզնն էվիննէ
էօլտիւրմէյէ կիթտիլէր : Բ. Գաթօլիկն էրթէ կիւնիւ'
գաթիլիէրին էվատը Վաթօլիք վա'իզնն էլի իլէ վաթ-
թիլ օլունտուլար : Գ. Գաթօլիկն իճրօ օլունաճա-
ղընա սապրդա Վաթօլիք վա'իզնէրտէն պիրիսի սըրրէն
ակիւաճ օլուպ, Ֆիլան վագըթ Ֆիլան մաճալտէ պու-
լունմապ զըմնընտա պա'ղը քիմնէլէրէ փէլնն խապէր
վէրմիշ խտի . մուաէկտարէն Ֆիլան վագըթ վէ Ֆիլան
մաճալ տէտիլի' գաթօլիկն վագի' օլտուլու վագըթ վէ
մաճալ խտի : Դ. Իշպուր Վիթապը օգույսնլարա'
Բասգալըն զէքը էթտիլի Տիտապըզ միւլէլիֆէ-
դին վէ էճլի իլմի իլաճիլէրին Վիլիսէննն Փայի-
տէսի վէ Լըլաճ իշնն ատէմ էօլտիւրմէյէ ըուխ-
սաթ վէրտիլի' մա'լում սիր : Երեւտիկոսլարը
գըլըճտան կէշիրմէք օնլարըն ի'նտինտէ Վրիս-
թիանըլա լայրգ պիր Ֆագըլէթ ա'տտ օլունմուշ
տուր : Վու պէօյլէ օլտուլու սուրէթտէ' պունա գար-
չը պիր գուվէթլի շաճատէթ օլմատըգճա , մէզքիւր
սուի զանն' հա'նի' գաթլ օլունան վա'իզնէրին գանը
Վաթօլիքլէրին զարապ ու նէֆսանիլէթինտէն նաշի
տէօրիւլիւշ օլտուլու' պալատէ մէզքիւր քէՅիլիլէթ-
լէրաէն քիֆայէթ միգտարը սապիթ գըլընըր :

Իմտի' ախէր միլէթլէրէ վա'ղ էթմէրտէ' Բօմայա
էն պէօյիւք ըէզալէթ օլան վէ օնու օլ իլէ քիւլի-
յէն մինսիպէթմիլգ էտէն' մնուն զուլիքտարըլը վէ
Ֆիլքը ու զամիր սէրպէսթիլէթիննէ գարըջ օլան գա-
տիմ վէ թէպալիլ օլունմաղ ա'տալէթի տիր : Շէմի'
Վաթօլիք սատուաճալսնուլիւնունա տայիր քիթապ-
լարտա Տիւրեհիկոսլարը էօլտիւրիւնճէյտէք գօլալա-
մազ Տագգ օլտուլու ճայիլ կէօրիւլիւշ տիր : Թաա-
սոնի Լ'պա , Կրօնի . Պապ Լ . Բ'նունթիւն է զննու-

Քաթօլիք բիւսէսինն՝ զամիր սէրպէսթլիյինէ գարշը օլան
ա՛տավէթի :

Թիւն ակնախուսի ներողութեան՝ . և այլն , սահիֆէ
801 .) Քաթօլիք մեղճէպինն Նշվրօփատա ի՛լմին
իլէրիլէմէսինն մա՛նի օլտուղունու , Վալիլէոսու գօ-
վալաւորղընը , ծնուն ի՛լմի ըրյաղխսինն Տերեփիկոսլուգ
տէյիւ լա՛նէթ օգուտուղունու , վէ պիւթիւն գուլվէթի
իլէ Նշվրօփա միլլէթլէրինի ճէճալէթ վէ Տազարէթէ
զարգ էթտիյինի պունտան ագտէմ նագլ էյլէտիք :

Պագաթ ծնուն զամիր սէրպէսթլիյինէ գարշը օլան
չէտիտ վէ Թէպտիլ օլունմաղ ա՛տավէթիինի կէօսթէր-
մէք իչիւն՝ Մ՛ղիլ Թէֆթիչ մէճքէմէսինտէն մինասիպ
պիր շէյ տաճա եօգ սուր :

Իշպու մուճաքէմէ տիվանը Քաթօլիք էյալէթլէրին
քեաֆթէսինտէ մեղճէպ խուսուսունտա Թէֆթիչ վէ
Թէճէսիւսէ գարշը պիր մէթէրիլ օլմագ իչիւն իճ-
տաս օլունմուշ խտի : Մէղքիւր տիվանըն եէտինտէ
պիր Տուտուտուլ Տիւքիւմաթ վար խտի՝ շէօյլէքի խ-
Թէտիյի քիմէյի կիղլի մաճպէսխանէլէրէ աթմաղա ,
օրատա զայէթ շէտիտ վէ Տիյալէթլու իսքէնճէլէր իլէ
ա՛ղապ վէրմէյէ բուխասթը վար խտի . չօգ քէրրէ վա-
գի՝ օլուրուտու քի կէրէք զամնաղար , կէրէք զամ-
մաղանանլար , վէ կէրէք շահիտլէր , Տէփիսի պիրտէն
պու տիվանըն ա՛ղիլ փէտէրլէրինն Փասիտ մէշվէրէ-
թի իլէ իսքէնճէլէրէ տիւշար օլուրլար խտի : Իշպու
Մ՛ղիլ Թէֆթիչ մէճքէմէսի 1820տէ Սփանիատա Փէսի
օլունտու . վէ պատէճու էճալինին մէնֆուրու օլան
պու շէյի՝ Վիլիսէ Թէքրար գայիմ էթմէյէ ճէսարէթ
էտէմէտի : Օլ վագրթէտէք՝ Մ՛ղիլ Թէֆթիչ մէճքէ-
մէսինն քեաթիպլէրինտէն օլան Նօրէնդին Թամճի-
սապընա նաղարէն՝ եալընըղ Սփանիատա 31,912 քի-
շի Տերեփիկոս իսմի իլէ իսքէնճէ վէ ճէղայա մաճ-
քիում վէ միւսթաճագ վէ իճրագ օլունմուշ տուր : Մ՛ .

Գաթօլիք քիլիսէսի վախղիք Էտեմը

զեղ թէֆթիշ՝ 17,659 քիշի տէ թէշպիհէն Կազմը՝* արը: Պունտան գաթի'նաղար 291,450 քիշի տէ տիւրլիւ իսքէնճէլէրէ հիւքմ էյլէմիշ տիր . պու հիսապճա Վաթօլիք քիլիսէսիսին նիզամը իլէ՝ ֆիքր վէ դամիր սէրպէսթիլի տէնիլէն շէյի պիւս պիւթիւն պաթթալ էթմէք իշիւն, ճէմա'ն 341,021 քիշի Կալնըզ պիր մէմէքէթատէ իսքէնճէ շէքմիշ, Կանմըշ Կա տա պաշգա սուրէթիլէ ճէզպա մահքիւմ օլմուշ օլուր . վէ պունլարըն ճէմի'սի օնուն իսմի իլէ, քի թէմպիհէ Էտիպ տէտի . «Տիւշմէնլէրիսիղի սէվին . . . սիզաէն իքրահ Էտէնլէրէ էյլիք Էտիս'» : Մարթ . Ն . 44 :

Պու միւլէլիֆ՝ պաշգա տիւրլիւ ճէզպէր իլէ թէտիպ վէ թարտ օլունմուշ 113 ա'լիմ՝ միւլէլիֆիլէր իսմի տէ վէրիւր . շէյլէ քի նիհայէթ Վլքօփատա իլմ վէ մալիւմաթ ըջըզ սայքի պիւս պիւթիւն սէսնալու : Վալէտոլիս մէտրէսէսիստէ ֆէյլէսօֆլուգ միւտէրիսի օլան Վ իշէնցիոս Տոն Վրիգորիոս պունլարըն մարիֆէթի իլէ սէքիզ սէնէ հասպտոս գալոր՝ շու հիյպէթլու գապահաթ իշիւն . Կա'նի՝ աշիքեար տէմիշ օլտուզու իշիւն քի՝ «Վահիհ տինտարլուգ՝ ֆազլէթիֆի ֆիլիլէն իճրա էթմէքատէ, տէյիլ զահիթտէն օլան պիւլէր իճրա էթմէքատէ դարար գըլար» : (Պագ Վլէր . թէվար . Վ՝զեղ թէֆթ . սահիֆէ 116 :) Վէզպիլք պաշգա մէմէքէթլէրտէ տէ, Կա'նի Վաթօլիքիլիսին հիւքիւմէթի ճարի օլտուզու մահալէրտէ, Վաթօլիք մէզհէպիսին թալիմաթընը թէֆթիշ վէ թէճէսսի . ս էթմէյէ գալգըշանլարըն քեաֆֆէսի մէզքիւր տիվան մա-

* ճէզպա հիւտ օլունմուշ օլան պեր թէմէ հապտո Կա Վէրէնի էտէնճէլէրէն ալընընտան, Կա իստիսալէլա Էտիպիս Կալիս, Կա դաիս հիւ նաւըլ էտէ՝ պեր թաթիպ ֆիքր էմիլէն սաթիլիտէ՝ ալշէլ թէֆթիլէն թիդէրէրէ օնա Կալմաթ արգալէրիսիս պիւս պիւթիւն մահրամ գալմաթ իշիւն, օնան պեր պիւլէնլէրէն Կա Խօր թալէրէն Կալգը՝ ըրմիւն Կալարար իթի :

Քաթօլիկ վախճաններն սեմերեան :

Ճեմա՛ածը փութփերեսթլիբուէն խելաս էթմէք իչիւն՝ սահի՛ճ քրիսթիանըդ օնա թա՛րի՞ճ օրունտուղու հալտէ , օլ ճեմա՛ածըն զամիրի վէ միւլահալալարը ել պէթտէ Բօմանըն իսթէտի՛յինտէն չօդ զէյատէ ույանաճադ տըր . պու սէպէպտէն Վաթօլիկ վա՛խճան՝ Մէքսիքոտա վէ Ղէնուպի Ղմերիգատա օլտուղու կիպի , եա՛ գըլըճ եարտըննա միւհթաճ օլուրար , եա տախի վա՛ղ էյլէտիբլէրի մահալէրտէ՛ զահմէթլէրի պօշա չըգմայաճադ գատար քրիսթիանըդ թա՛լիմ էթմէյէ , վէ փութփերեսթլիկ էֆքերարընա միւսամատէ իլէ տօգանմամաղա մէճպուր օլուրար :

Վաթօլիկ վա՛խճանն ահվալի հագգընտա էյլէտիյիմիլ թէֆթիչէրտէն անկլաշօլտը քի՛ օնլարըն պաշըճա թա՛լիմածընա գարշօ շէտիտ շիքայէթլէր վար տըր . վէ էթտիբլէրի ճահտ ու զայրէթլէրին սեմերե՛ն պօշ վէ պիհուտէ տիր : Չօդ ճահտիբ էթմիշ տիր , չօդ սըգընթըլար չէքմիշ , չօդ մէսարի՞ճ իլէ ճէսիմ քիլիսէլէր վէ մանասթըլար պինա էթմիշ իսէլերտէ , օլ գատար զահմէթ վէ էմէքլէրտէն պիր մէնֆաթ հասըլ օլամայրպ , ճեմա՛ած ճէհալէթ վէ հագարէթտէ գալըպ , սսլա էյլիյէ եիւղ թութմամըշ տըր :

Բրօթէսթանդլար խուլուսի փաք իլէ իգրար էտէրլէր քի փութփերեսթլէրէ վա՛ղ էթմէք իչիւն տիւչար օլտուգլարը զահմէթլէր լայրընտան չօդ էքսիբ տիր : Պիւթիւն ճիհանըն Վրիստոսա տէօնմէսինէ արղու էթմէք ասըլ սահի՛ճ քրիսթիանըղըն բուհու տուր : Ի՛՞ճէնտիմիլ քէնտի Վիլիսէսինէ մախուտէն թէնպիհ հտիպ՝ «Պիւթիւն տիւնեայա վարըպ՝ ճիւմէ մախուգա Ինճիլի վա՛ղ էտին» , Մարկ . ԺԶ . 15 , տէմիշ տիր : Իմտի Վրիստոսուն թէմպիհ էթտիյի պու իշէ իչհադ օլմայան քիլիսէտէ՛ Վրիստոսուն բուհու օլամաղ : Լաքին Բրօթէսթանդլար էլէրինտէն կէ-

Բրօթէսթանդըն իճրա էթախի ամէլէրի :

էն , վէ պօրճլարը օլան շէյի վաճիպէի զիմէթլէրի օլտուղու մէրթէպէ էտէմէմիշլէր իսէ տէ , եհնէ Բաթօլիք գարընտաշարընըն էթտ'իհնտէն չօդ զիյատէ շէյլէր էթմիշլէր տիր :

Բրօթէսթանդըն իպթիտաի էմրտէ Լճրօփատա պաշայըպ , օրատա ամէլ ու հարաքէթ էյլէտի : Պուռնտան իւշ եիւզ էլլի սէնէ գատար էվվէլ Րօմանըն եանկլլըշլըգլարընա գարըն էթթէն'նօ էթմէյէ պաշատըղը թարիխտէ , ընա հէմէֆքեար օլանլարըն քեաֆֆէսի պիր գաշ էտնա տէրէճէտէն հիմայէթսիզ աւտէմլէր օլուպ' պիւթիւն ճիհան իսէ ընա տիւշմէն իտի : Էէր եէրտէ թարտ ու գօվալայըշա իսապէթ էյլէյիպ , Լճրօփատա ընուռն շէհիտէրիհնի գանըյա պօյանմամըշ պէլտէ վէ մէմալիք գալմատը : () Լ վազըթտան պուռ անէտէկիհն եալընըլ կէրչէքիլիյի գուլվէթի իլէ եէթմիշ սէքսէն միլիօն քիշի ճէպպար Րօմանըն գուճաղընտան ճէլպ էյլէյիպ , վէ Կնճիլին ըշըը իլէ ընլարըն ճէմիսիհնի միւնէվլէր զլլըպ , սէնա'աթ վէ իւլում վէ ֆիւնուռն պէրէքէթլէրիհնի ըլարա իհսան էյլէտի : Վաթօլիքլիք իսէ' օլ էյամտէ օլ գատար էհալի նէրէտէ գազանապիլտի : Չինտէ' մի . պուռուռն զըտըլ՝ Վաթօլիք վա'իլլէր պիրիպիրլէրի իլէ մարալա , վէ դարազ ու նէֆսանիյէթլէրիհնտէն նաշի մէմալիքի մէզքիւրէտէն թարտ ու րէտտ օլուռտուլար : (Ըմալի Լ մերիգատա'ն մը . () րատա զաֆէր վէ զալէպէ նիշանընը տիքէն՝ Բրօթէսթանդըն տըր : Պէլքի Ն'էնուպի Լ մերիգատան գազանտը : Պու պէլտէլէրիհն էհալիսիհնի Վաթօլիք էթմիշ իսէ տէ , էքսէրիսիհնի թէլէֆիհնէ միւճիպ օլմուշ տուր : Վաթօլիք քրիսթիանլըղը օրալարա տախիլ օլմագտան մէթիհն վէ մէշհուր տէվլէթլէր վար իտի : Վաթօլիք մէզհէպի իտիսալ օլուռտուգտան սօնկրա , թէպտիլաթ

Բրթթէսթանդարն՝ փոթփէրէսթլէրէ վա՛ղ էթտիբլէրի
թարզը:

Թէպտիլթ իւղէրինէ վաղի՛ օլուպ, գան վէ իսթիլալ
Ղ՛հնուպի Լ՛մերիգայը տիւնեայա թաճիւպ ու իսթիլ-
րապէ շայան պիր սէյրան էյլէմիշ տիր: Բօմա քիլիսէսի
Բրթթէսթանդար ալէյհնտէ, Տիւնեանըն՝ Քրիսթիան-
ըղա ճէլպ օլընմասը խուսուսունտա Վաթօլիբլէր կիպի
չալըշմազար, տէյիւ Փասլ էտիպ իՓթիլսար էթմէք-
տէն իտէ, Տիճապ էթսէ կերէք տիր: Օլիրա պու
վէճՏ իլէ կերէք քէնտի վէ կերէք Բրթթէսթանդ-
ըգ Թէվարիսի Տազդընտա ՃէՏալէթինի աշիբերար
էտեր. պու մագուլէ պիր ճէՏալէթ՝ օնա թապի՛ օ-
լանլարա ա՛ֆվ օլընապիլիր շու միւլաՏաղպա մէպնի
քի՛ Բօմա քիլիսէսի պուկարը ԹէՓթիշ վէ Թէճէս-
սիւս էթմէք սէլաՏիլէթինտէն մաՏրում էտիպ, Բրթ-
թէսթանդար թարաֆընտան թապ ու նէշը օլընան
Թէէլիֆաթտան ուղադ տուրուպ, էլ սոգանտըրմայը
տախի օնլարա եասագ էթմիշ տիր:

Լաբին պու ԹէՓթիշլէրի շիմտի պրագըպ՝ պիր ալ
տախի փոթփէրէսթ թայիֆէլէրէ կիտէն Բրթթէսթանդ-
վա՛իլլէրին աՏվալինէ նազար էտէլիմ՝ Բրթթէսթանդ-
լար, Տասէպ էլ իգթիլա, իլք էվէլ Լ՛վրօփատա
Վիլիսէնին իլէրիլէմէսինէ վէ էմին օլմասընա պիւս
պիւթիւն մէշղուլ օլտուգլարընտան, իլք աղըղ փոթ-
փէրէսթլէրէ վա՛իլլէր կէօնտերմէյէ միւգթէտիր օլա-
մատըլար իտէ տ՛ կէչէն գըրգ սէնէ զարֆընտա պու
իլէ միւպաշիբէթ էյլէտիբտէ, շագգ թաալա Տազ-
ըլէթլէրի օնլարըն զաՏմէթինի միւպարէք էյլէյիպ մէյ-
վէտար էթտի, շէօյլէ քի սէնէ պէ սէնէ թադվիլէթ
վէ իպպալէ նայիլ օլմագտա տըր: Ֆիագաթ Բրթթէս-
թանդարըն փոթփէրէսթլէրէ վա՛ղ էթմէք իչիւն
չէքաիյի զաՏմէթլէր Վաթօլիբլէրին թալիմաթը մտա-
տուսէլէրինտէն չօգ Փարզըլ թալիմաթ իւղէրինէ պի-

Բրօթէսթանդար վաճընն սէմերէլերի :

նա օլունմուշ տուր : Բրօթէսթանդար փութփէրէսթլերին ֆիքրինէ ըջոգ վէ թա՛ղիմ վերմէյի ելլէմ ատտ էտերէք , նիյէթլերի ինսաննն հալի պագասը խոստուտունտա Վլլահըն Վէլամը սահիհինին իլհամ պոյուրտուղու ճէմի՛ շէյլերի ծնլարա պէյան վէ աշքեար էյլէմէք տիր : Օնլարըն ասլապի , խորաքի վէ պէլէտի ատէթլերի վէ էֆքեարը քիւլլիյէն վէ միւճէտտէտէն թէպտիլ վէ թաղեիր գըլընլպ , ճիւմլէսինին քրիսթիանըզ էֆքեար ու ատէթլինէ մալիք օլմասընա սայ ու զայրէթ էտերլէր . վէ պունլար օլմատըզը հալտէ՝ սատէճէ քրիսթիանըզը իգրար էթմէյի ֆայիտէսիզ պիր շէյ ատտ էտերլէր : Վլլահըն Վէլամընը քեամիլէն ճէմա՛թըն էլինէ վէրմէք , մէքթէպլէր աշմագ , մէզհէպէ միւթալիք թա՛ղիմ քիթապլարը նէշը էթմէք , վէ թէրպիյէ ու մէտէնիյէթէ իգթիզալը սէնա՛թլար վէ ատէթլէր իտխալ էյլէմէք ծնլարըն ինտինտէ միւհիմմ գըյաս օլունմուշ տուր : Բրօթէսթանդ վա՛ղլէր փատրէ ֆոմիալիէ կիպի պիր եօլճուլուգտա գըրգ գապիլէյի պիրտէն իմանա կէթիրմէք խտտասընտա տէյիլ տիրլէր . եախօտ սալթ վաֆթիզ իլէ էօյլէ պիր միւհիմմ թէպտիլաթ զուհուրա կէթիրմէք ծնլարըն զայրի մէմուլի տիր : Օնլարըն զահմէթլերինին հասըլաթը եավաշ եավաշ մէյտանա չըգար իսէ տէ , պուղու կիպի անիտէ նապէտիտ օլմաղ . օլ զահմէթլերին սէմերէսի ազիմ՝ վէ պագի տիր : Բրօթէսթանդ վա՛ղլլէրին զիյարէթ էյլէտիյի Վահըը Սուա՛թտէլ ատալարընտա սաքին օլան եապանիլէր վէ Շէմալի Վմերիգանըն էն էտնա գապիլէլէրի էվվէլքի հալերինի թէրք էյլէյիպ թա՛ղիմ վէ թէրպիյէ օլմուշլար տըր . վէ Բրօթէսթանդլարըն վա՛ղ էյլէտիյի պաշըճա թա՛ղիմաթլարըն կիւզէլլիյի վէ Իւրֆանը վէ ծնլարըն

Բրթթէսթանդար վաղընն սեմերէրի :

Իւզերինէ ՄլաՏըն ըրկար օլտուղու իսպամ օլունմագ
 Իչին, մէլքիւր գապիլէր իմանտա միւՏքեմ գալը-
 ւար : Օլ պիր վաղըթ թալիմ ու թէրպիլտէն պի
 իսպեր միլէթիլ շիմի Տիւնիւ ըրկալէրիլէ մեթ-
 թէպէր, մտրէսէլէր, պամախոնէլէր աջոպ, քի-
 թապար վէ գագէթալար թապ՝ ունէշը էտերլէր. էմ-
 ւագ Տուգուղունու թանըլոպ րայէթ էտերլէր. զի-
 րաթ վէ սէնաթը սայիրէ պէյիլէրինտէ կիւն պէ
 կիւն նէշվ ու նիւմա պուլուր. գապթը նէֆս, գոնաթ
 վէ չալըշգանլըգ ծնլարըն ինտինտէ մագպուլ վէ շա-
 յանը փէսէնտ օլմուշ տուր. Իշրէթ՝ մէնֆուրարը
 տըր : Վաթօլքը վա՛իզերին չալըշտըղը պէտէլէրտէ
 պունլարըն էմալինի կէօրմէք միւմքին տէյիլ տիր :
 Իքի եիւզ սէնէտէն պէրու չալըշըլար իսէ տէ, քէն-
 տի մարիֆէթիլէրի կլէ պու թարղ մուՏառնաթա նա-
 յիւ օլմուշ պիր փութիէրէսթ էՏալի կէօթէրի պի-
 լիլէր մի : Չին, Ղափօն վէ պիւթիւն Շէմայի
 Մսիա միլէթիլինտէ պունլարըն պիր էմալի վար մը
 տըր : Շըմալի վէ Ղէնուպի Մմերիգատա պէօլէ
 պիր գապիլէ պուրունօր մու : Վինէ նամ Քրան-
 սըղըն տէտիյի (ՄաՏիֆէ 60) պունա պիր զպէթ մի-
 նափպ ճէվապ տըր : «Վերէք Մսիատա, վէ կերէք
 Շըմալի վէ Ղէնուպի Մմերիգատա պու (Վաթօ-
 լիլէրին) սանճաղընը տիքտիյին կիպի, թապիլի վէ
 ախազի իսարապիլէթ անիտէ եէթիլէր» :

Բրթթէսթանդարըն տիւնեայա Խնճիլի վա՛ղ էթ-
 մէյէ ճաՏո ու զայրէթիլէրինի՝ Վաթօլքըլէրինի կլէ
 րուպար էտիպ, ծնլարը Փայիտէտիլ գըյաս էտէն քիմ-
 սէլէրին աիգաթընը ույանտըրմագ նիլէթիլէ, պիր
 միւթէպէր Քրանսըղ միւկէլիֆին պու խուտուսա միւ-
 թալիգ պիր պէնտինի պուրայա տերճ էտէլիմ : Միւ-
 էլիֆի մէրգում Վուի տը Վարնէ նամ պիր Վա.

Քաթօլիքներին վա՛րչ շնորհեթինն վարտաթը :

Թօլք Ֆրանսրղն սիթեմ վէ իֆթիրալարնա գարջը եազմըշ արը :

«Պ . Քարնէ Փրօփանտա եանի՝ Վաթօլք մեզ-
հէպինի վա՛ղ ետէն շնորհեթի կերէյի կիպի մէսհ է-
աիպ , օնուն վարտաթընն քեսրէթինի վէ իճրա էյ-
լէտիյի իշէրին ճէսամէթինի թարիֆ էյլէտիքտէն
սօնկրա , ղուրուրիյէթյէ սիւալ եաիպ տեր . Վսիրի-
միգտէ իշպու վասֆ էթտիյիմ շնորհեթ կիպի պիր շնր-
քէթ տահա վա՛ր մը արը՝ : Պու սիւալին ճէվապընը
վէրմէգտէն , էվվէլա օնուն վասֆ էյլէտիյի քէյֆի-
յէթլէրին եանկըշըղընը տօղըլթմագ իճապ էտեր :

«Փրօփանտա շնորհեթի միլէլը սայիրէյի Վրիա-
թիանլըղա ճէլլ էթմէք իչիւն պէ հէր հաֆթա պիրէր
Ս* իանէ ալըր իսէ տէ , ալտըղ իանէնին սէնէվի
մէպլաղը իւչ միլիօն ֆրանգա՛ պալիղ օլմամըշ արը :
Սալթ կէչէն սէնէ ախլ օլունան մէպլաղ իւչ միլիօ-
նա պալիղ օլապիլտի : 1839ուն իանէսի 1,343,040,
(պիր միլիօն եիւչ եիւչ գըրդ իւչ պին վէ գըրդ) ֆրանգ
իտի . պաշգա սէնէլէրինքի տահա ալ օլմուշ տուր :
Միւսիւ Վարնէնին իլք սէհվի պու տուր» :

«Միւսիւ Վարնէ իշպու իանէի սէնէվիյէնին վէ-
րիլտիյի մահալէրի տէ պիգտէն ս՛թր էյլէմէյէ չա-
լըշըր : Իանէի մէղքիւրէի վէրէն եալնըլ ֆրանսա
Վաթօլքների տիր կիպի լաֆլար էտեր : Հալ պու
քի քէյֆիյէթ թարղը ախէր տիր : Ֆրանսատա մէզ-
քիւր իանէյէ հիմմէթ էաէն պէլտէլէրին վէրտիյի
աղչէ մէպլաղը մէղքիւրուն անճագ պիր գըթասը արը :
Պագի քալան՝ Իթալիա , Ղէրմանիա , Օուիչէր , Ին-
կիլթէրա , Փօրթօկալ , Սփանիա վէ Ըմերիգա մէ-
մալիքինտէն թօփլանըր . պու պէօյլէ օլաուղու սու-
րէթտէ՝ մէպլաղը մէղքիւր պիւթիւն աիւննանըն Վա-

Ս ղիւր ֆրանսէն եիւրի իւրն պիւրի սիւր :

†Պիւր ֆրանսէն պիւրի պիւրտի էա պիւր ղսրաւ էիւր :

Բրթթեմեմանդարըն Ինճիլի վաճ էթմեր Իչևն

Թօլքքէրինտէն Թօփլանըր”:

“Իմտի Վաթօլքք միլէթէրին քեաֆֆէսի, Վաթօլքքէրին նէշրի Իչևն պիրիպիր իւզերինէ սէնէտէ պիր միլիօն Ֆրանգտան պիր ազ զիյատէ (տէօրթ պուշուգ միլիօն գուրուշ գատար) ագչէ վէրմիշ տիր: Սալթ կէչէն սէնէ էմնալի կէօրիւլմէմիշ զայրէթ իլէ վէ Փափանըն 1840 ()գոստոս 15 Թարիխ իլէ չճգարտըղը Ֆէրմանըն նուֆուղու իւզրէ իւչ միլիօն Ֆրանգ ճէմ” օլունապիլաի”:

Շիմտի Միւսիւ Վարնէնին վուգուֆիլէթի օլմայան պիր քէյֆիլէթի մէրգումա պիլտիրմէմիղ իճապ էսէր: Ինկիլթէրրատա վէ Լճերիգատա տէրքիար օլան էն միւլթէպէր շիրքէթէրտէ Վրիսթիանլըզ վաճընա սայ վէ զայրէթ էտէն շիրքէթ գատար ճէսամէթլի պիր շիրքէթ տաճա եօզ տուր: Օլիտէքի իլան՝ իշպու սէջլէտիլիմիղլի Թաստիգ էտէր”:

“Ինկիլթէրրա վէ պիլատ սայիրէ Լճտուածաշունչ շիրքէթէրին կէչէն սէնէ ախզ էյլէտիլի ազչէ 2,376,700 Ֆրանգ

“Պէջիւք Պրիթանիատա Եպիսկոպոսական Վիլիսէնին վաիղ Շիրքէթի 2,339,000 ”

“Ս էսեան Ս աիղ Շիրքէթի 2,542,250 ”

“Ս նարանըն Ս աիղ Շիրքէթի 2,021,850 ”

“Ինճիլ Իշշրի Շիրքէթի Թապիր օլունան շիրքէթ 1,873,325 ”

“Սլասքուլտա Պապիթիսթ (եանի վաֆթիղ էտէն) Թապիր օլունան Վիլիսէնին Ս աիղ Շիրքէթի, Լէհուաիլէր Իչևն օլան Շիրքէթ, վէ սայիրէ 1,605,550 ”

Ճէման 12,758,675

Էթտիյի սենեկի մասարիֆին պիւ ֆիհրիսթի :

«Մէպլաղը մէգքիւր եալընըլ մէմալիքի Ինկիլթէրրատան տըր	12,758,675	Փրանգ
«Ղմերիգա Բրոթէսթանդլարը Վրիսթիանըլզ վա՛ղը իչիւն . սէ- նէաէ սարֆ էտէրէր	4,082,800	»
«Ղերմանիա, Պիլէմէնը, ՕՂի- չէր վէ Պրանսա Բրոթէսթանդլա- րը պիրլըթէ	1,257,925	»
«Պաշպա շիրքէթլէրին վարիտա- թը տա թափսիլէն պէյան գըլլնմըլ իսէ տէ, էթրաֆլըճա պուրայա տէրճ էյլէմէր ուզուն քէյֆիլէթ օլու- զունտան, Տէփիսինին եէքիւնիւնիւ կէօսթէրէլիմ՝ եանի՝	8,784,074	»
«Պալատէ մուհարրէր պէպալիլիլէ՝ էտէր ճէման	26,783,474	»

«Ինճիլի Հ էրիֆի տիւնեայա թա՛լիմ էթտիրմէք
իչիւն՝ իշպու 26,783,474 Պրանգ Տէր սենէ Բրո-
թէսթանդ քիլիսէլէրտէն ճէմ՝ օլունուր՝».

«Բրոթէսթանդլարըն սայըսը Վաթօլիլէրէրէ բու-
պարէն՝ Յտէ Վ իսէ տէ, եինէ Բրոթէսթանդ քիլի-
սէլէրին Վրիստոսուն փատիշաՏըղընըն իլէրիլէմէսի
իչիւն վէրտիյի ագչէ՝ Վաթօլիլէրին վէրտիյի իլէ
բուպար օլունտուգտա՝ Յտէ Յ7 տիր . եանի տօգուզ
գաթ զիյատէ :

«Պու Տիսապլար տօսթլարըմըլա սագիլ կէօրիւնափե
իսէ տէ, ա՛ֆվ պույուրուրլար . ալէՅՏիմիլատ սէօլլէ-
նէն սէօՏպէթլէր պու խուսուստա օլուուզու իչիւն,
պիլ տախի պու խուսուսու աչմաղա մէճպուր օլուուզ :
Իքի պիրիպիրինէ Փայիգ քիլիսէլէրին գուվլէթի՝ պի-
րի պիրի իլէ բուպար օլունուպ, թարիֆիֆիլ իւզքէ

Բրօթէսթանդարն վերախոյն իրատ ներեւան ճեմ՝ օլու-
նուր :

Քէյֆիյէթ աշերեար օլտուղտան սօնկրա , արթըզ շու-
պահարմըղա տա գօլայ էմնիյէթ օլունա պիլիը . եկեր
Խնճիլն բուհ տէնիլէն շէյ գոււլիլէթ վէ ճէսամէթ իլէ
եայըլըյօր խե , եկեր մուհապպէթ իշ կէօրիյօր ,
Խնճիլն նէշի իշին ա՛ղիմ զահմէթէր վէ խալիս
զայրէթէր իճրա օլունոյօրար խե , պունչարն քեաֆ-
ֆէսի Բրօթէսթանդար էլն իլէ տիր : Թեճըրիպէ
իլէ կէօրիւնտիւ քի 139 միլիօն Վաթմօլթր Վարիս-
թիանըղըն նէշի լիւն կիւճ իլէ տահա կէշէն սէնե
իւշ միլիօն Ֆրանգ մէյոանա կէթիլէ պիլիշ իքէն ,
էլլի միլիօն Բրօթէսթանդար սուհուլէթիլէ հէր սէնե
27 միլիօն Ֆրանգ տեվչիլմէյէ միւղթեաիր տիր-
լէր : Պու պէօլէ օլտուղու սուրէթտէ , արթըզ պիր
տահա Բրօթէսթանդըզ պայըլըյօր , էօլիյօր տե-
մէյին , զիրա իշիտէն կիւլմէսինի կիւճ իլէ զապթ է-
տէ պիլիը :

«Պու քէյֆիյէթ Միլիսի Վարնէյէ մալիւմ օլ-
մուշ օլմայը տըր . զիրա պիր մահալտէ հէր նուսըլ խե
տիպզաթ էթմէյէրէք , Խնէլիլերրուտ եււալըլ Վիլիեյ
Էստատտա իլիւն ինանըլմալ տերեճտե Կեւլիլ-յիլիլ տէրէ
ճեմ՝ օլուր , տէր : Ի տրին պու ճէսիմ քէյֆիյէթի քիւ-
շիւլմէք իշին տէրադապ իլալէ էտիոյ տէր . էշուա
Ֆիլիսիւս իլէ ափէյի տէնեանն էն զէլիլն զմիլիոն մե-
րէրէր : Պու շէյի օնա քիմ սեօլէմիշ , վէ պէօլէ
օլտուղունու նէտէն պիլիյօր . պալատէ մեղքիւր էն-
վա՛ի շիրքէթէրին իլանչարընը օգոյուպ՝ օնչարտա՛ն
մը մալլումաթ քեսպ էթտի : () նչարըն մուհասէպէ
տէֆթըրլէրին լմէֆթիլ էթտի մի , ազէ վերէնիլ-
լին եսիստ վերմէյի լմէհհիւա էտէնլէրին մերթէպէ
ու աշվալինի վէզն էտիպ անկրամըշ մը տըր : Իշպու
զահմէթի շէքմէյի գապուլ էթմիշ օլտա խոի , Խնկիլ-

Բրօթէսթանդ վա՛րդերն կիթտիբլերի մահալէր :

Թէրրանըն պազը շիրքէթլէրինին , մէսէլա՛ Վ Էսլեան շիրքէթին , սէնէվի վարիտաթը իշճի մագուլէսի Փագիր քիմնէլէրին իանէսինտէն , վէ օլ պէջիւք Ըստուածաշունչ շիրքէթինին էքսերի վարիտաթը Կնկիլիզ դէնկինլէրինտէն զիյատէ , Փուգարանըն վերկիտինտէն Տուսուլէ կելիշ օլտուղունու անկլայա պիլիբ իտի : Քէզպիք Ըմերիգատա , Շէրմանիատա վէ Պրանսատա այնի պունուն կիպի տիր : Պու քէյֆիյէթ սահիՏ վէ ճիւմէյէ մա՛րիւմ տիր . վէ մէզքիւր մէմալիբտէ պուլունան՝ Քրիսթիանըզ րուհունա մալիք քիմնէլէրին միւճիպիլի մէսրուրիյէթի վէ իֆթիխարը օլմուշ տուր : Միւսիւ Քարնէնին պու պապտէ ճէ՜հալէթիլա՛ֆվ օլունա պիլիբ մի՛ :

«Քրօսիականտա շիրքէթինին վարիտաթը հագգընտա ղուրուրիյէթիէ էջիւնտիւքտէն սօնկրա , Միւսիւ Քարնէ սէվինէրէք օնուն իտինեանըն հեր թարաֆընտա՛ ա՛մէլ ու հարաքէթ էթտիյինի թարիֆ էյլէյիպ , վաֆիր պէլտէլէրէ , մէսէլա՛ Ըգտէնիդէ , Չինէ՛ Սիամա՛ Ըմերիգանըն խալի եերլէրինէ , էքի Ըսիա տէվլէթլէրինին խարապ օլմուշ մահալէրինէ տէք վա՛րդէր կէօնտէրմիշ օլտուղունու կէօսթերիր : Վ ագաա Քաթթիք վա՛րդերին շվաֆիր մահալէրէ կիթմիշ օլտուղունու իգրար էտէր իտէր տէ , Բրօթէսթանդ վա՛րդերին՝ էլան պուլունատուղու մահալէր գատար չօգ վէ կէնիշ օլմատըղընր տա պիլիբիզ : Քէնտի հագգըմըզա շահատէթիլիք էթմէք վագա՛տ իսթէմէտիյիմիզ շէյ տիր : Պունտան ագտէմ Խափարըմըզ շէյլէրի ունուտուպ , պունտան պէջլէ Փարիզէյի ղիմմէթիսիլ օլան շէյլէրին իճրասընա թէշէպպիւս էթմէք՝ Քրիսթիանըզ րուհունա տահա զիյատէ միւնասիպ տէյիլ մի տիր : Բրօթէսթանդար Եափտըզլարը իշլէրէ նապար էտերլէր իտէ տէ , ութանըպ հիճապ

Բրթթէսթանդ վա՛րդլերին վէ

էթմէք իշխն, տէյիլ էջիւնմէք իշխն նազար էտեր-
 ւեր: Աքքին պա՛ղէն վագի՛ օլուր քի, Պօղոս ա-
 ռաքեւալն (Բ. Լիորնթ. Ժ. Բ. 11) տէտիյի կիպի ա՛գըլ-
 սըղըղը ինթիյար էտիպ, եալընըղ Ալաճա տէմէք
 ճայիղ օլանը ինսանլարա տա տէմէլէյիզ: Իմտի Պօ-
 ղոս Բէսուլ կիպի պիղ տէ ա՛գըլըղ օլուպ տէրիղ.
 Վրթթօլք վա՛րդլեր պուլունտուղու մաճալքրտէ, Բը-
 րթթէսթանդ վա՛րդլեր տէ պուլունուր. պուլտան գա-
 թի նազար՝ Բրթթէսթանդ վա՛րդլեր պուլունտուղու
 մաճալքրին չօղունա սալաՎրթօլք վա՛րդ կիթմէմիշ
 տիր: Ինճիլ իշինի իշէմէք իշխն՝ Բրթթէսթանդլա-
 րն նէ մաճալքր սէջմիշ օլտուղունու սիւալ էթմէյին,
 անճագ սիւալ էտին քի արամայըպ պրագմըշ օլտուգ-
 լարը պիր տէնիղ գըլըսը, եախօտ կիթմէքտէն սարֆը
 նազար էթտիքլէրի պիր եապանի մաճալ վա՛ր մը տըր:
 Արէօնլանտիանըն, Ասպրատորուն պուղլէրի իւղէրիստէ
 վա՛ր իշխն մաճալքր թախսիս էթտիլէր. Ըթէշ պէլ-
 տէսի տէնիլէն մաճալտէ ֆաթակոնիալլարա Ինճիլին
 միւթտէրինի կէօթիւրտիւլէր: Շէնուպի Ըֆրիգա-
 նըն իշ թարաֆլարընա կիթտիյին ճալտէ տէ, եէվմիէ
 նաֆագալլարընը թէտարիք, վէ ճանլարընը ճըֆղ էթ-
 մէք իշխն՝ օնլարըն արօլանլար վէ գափլանլար իլէ
 տէջիւշտիյիւնիւ կէօրիւրտին. Մուա՛թէալ Օգ-
 եանտուն եապանիլէրի արասընտա, Տէնուլ քիմսէ
 ճէսարէթ էթմէգտէն, պուլնյար Վրիստոուն խաջը-
 նըն պայրաղընը տիքմէյէ ճէսարէթ էթտիլէր: Վա-
 թօլք վափաղլարը իսէ, Ֆրանսա թօփլարընըն մուա-
 վէնէթի իլէ օնլարըն օլ գատար վագըթ վաֆիր զաճ-
 մէթ իլէ ճասըլա կէթիրտիյի մէյլէլէրէ նայիլ օլմա-
 ղա կիթտիլէր: Ընտին վասի՛ մէմալէքինի քիլիմէլէր վէ
 Ըստուածաշունչար իլէ տօլտուրան, Ըիմալպա տաղ-
 լարընտան թա Վրոմորին թէփէսինէ, Սէյլան առատընա

Բաթօլիք վա՛րդերին կիթտիյի մահալէր :

Վէ Լսիաննն Ղ'էնուպի Շարգ ատալարնա տէր ինսանիյէթէ լայրդ իշէր իլէ տիւնեայր մալամալ էտէն , Բրօթէսթանդար տրո : Սնլար հայլը վագըթ Եսպանիլէր արասընտա չալըշըպ , վէլիինիմէթլէր կիպի օլ սէֆիլէրին մէտհ ու աշգընա շայէսթէ օլմուշար տրո : Կուինէաննն գըլըլարնա , Ումուտ պուրնու նամ մահալէ , Մատակտպար ատասընա , Եունանիսթանա , Թիւրքիւսթանա , Պէրրիյէթիւշչամա վէ Լաճէմէ կիթտիյին հալտէ , եինէ օնլարըն Լալահըն քէլամընը թէրճիւմէ , քիլիսէլէր իհտաս վէ Ինճիլի վա՛ղ էթտիյինի , վէ ճանլար թէվպէյէ կէթիրտիյինի կէօրիւրսիւն : Զինտ Լըշիփէլ ատալարնտա , Սիամտա , Մալաքբատա , Չինին վասի՛ մէմալիքինտէ տէ օնլար մէվճուտ տուր . հաթթա 1848 տէ շիրքէթին պիրի մէմալիքի մէղքիւրէ իշիւն , սէնէի սապըգէտէն 300,000 Ֆրանգ պիյատէ կէօնտէրմէյէ գարար վէրմիշ իտի : Բրօթէսթանդ վա՛րդերին Շհմալի Լմբրիգա գապիլէլէրինտէն պիրիսինէ կիտիպ տէ պիլա մէնֆաւթ կէրի տէօնմիւշ օլտուղու պիր մահալ կէօսթէրին : Թաթար , Սիպիր , եէնի Զոլանտա տախի պունլարտան մահրում գալմամըշ տրո : Յուստինոս շահիսին շու քէլամլարընը պունլարըն հագգընա իսթիմալ էթտիյիմիղ հալտէ , միւպալաղա սէօյլէմիշ օլամազըղ : Պու պէօյլէ օլտուղու սուրէթտէ մէղքիւր Լուաքելական զաթըն Քրիսթիան թարիտին իլք տէհրինտէ օլան Ինճիլին նէշրի իշիւն սէօյլէտիյինի՛ պիղլէր շիմտի պունլարըն հագգընա տէրիղ . Վում եախօտ Սահշի , եախօտ հէր նէ իսմ իլէ օլուր իսէ օլսուն , չատըրլար ալթընտա սաքին օլուպ , սէրսէրի կէգէնլէրտէն պիլէ , Խաչա չըգարըլմըշ Յիսուսուն իսմի շէրիֆի իլէ քիւլիւ քեայինաթըն խալիգի օլան փէտէրէ թէշէքքիւր իլահիլէրի սունմայան պիր միլէթ

Բրթթէսթանդ վա՛ղղերին հասըլթլարը :

Եօգ տուր* :

«Վ՛ատեմ քի վա՛ղղերիմիզ եհիզ սէնէտէն պերու , միւսպարէք ճահտ ու զպրէթլերինին սէմէրէսի օլարագ՝ հէր եհրտէ թէվպէյէ կէլմիշ ճանլար , րահաթլանմըզ զամիրլէր , եհնիլէնմիշ կիւնահ.քեարլար , ախլարը մէմ-տուհէ , նիզամը շերքէթլէր վէ խալի : մէտէնիյէթ է-սերլէրի վիճուտահ կէթիւրմիշլէր տիր , վէ մատէմքի պու շէյլէր իչիւն էօմրլէրինի զահմէթ վէ միհնէթ ու մէ-շապգամ իչինտէ կէշիւրմիշլէր տիր , պիղլէր տէ ծնլա-լա՛ Սիզն Քէսուլլէրինի՛զ ներէտէ տիրլէր , տէմէյէ ճէսարէթ էտերիզ :

«Վ՛ու սիւալիմիզէ գարշըրըգ , տէօնիւպ պիզէ տէյէ-ճէքսինիզ քի , Վ՛ա՛ղղերինիզ պիղլմքիլէր կիպի տօղ-րուլուգ վէ կերչէքլիք վա՛ղղերի մի տիր : Պունահու ճէվապը վէրիւր իզ քի , մուալլիմլէրիմիզ օլուու-ղունու իգրար էտերսինիզ տէ շէհիտլէրիմիզ օլուուղու-նու ինքեա՛ր մը էտերսինիզ : Հէհիտ օլմուշ քիմ-սէլէ՛ր մի իսթէրսինիզ : Հագիգէթ ճիհէթիյէ սի-զլնքիլէր գատար մուհագգագ , վէ սայը ճիհէթիյէ սիզնքիլէրէ մուսավի շէհիտ օլանլար պիպիմ իչիմիզ-տէ տէ վար տըր տէյիւ զանն էտերիզ : Վ՛ագահ պիղլմքիլէր՝ կէօյահ շէհիտլէրէ կէօյէ շայէսթէ օլու-նուր կիպի , շէհիտ օլմաղահ արզու էթմիզլէր իսէ տէ , հիչ պիւր վագըլմ էօլիւմտէն վէ էն զալիմ էօլիւմտէն պիլէ գաշմըշ տէյիլ տիրլէր . պերաքս՝ սէվինճ իլէ Քուպլն աճը գատէհինի իլմէյէ հպըր պուլուն-մուշար տըր : Գօրգուտուզ Ռիլլիամնըն վէ հպիմ-րէթիյի Հարրիսին իսմինի իշիթմէտինիզ մի . պուն-լար պէշ սէնէ ագտէմ Լչրումակոյ ատալարըն ետ-

*Սեօհպէի Գիհի էլէ :

Իրօթեսթանդ վա՛րդերին շէհտլիբերին :

պանիւղերինին զուլմունա գուրպան օ՞լմատըլար մը . օն-
լարըն թէնի օլ եապանիւղերին վաճշի զեյաֆէթլէրի-
նէ թա՛ամ օ՞լմատը մը : Ասիտստ պունտան տէօրթ
սէնէ էվիլէ Սուլմագրանըն դանա սուսամըշ Պաթ-
թալը թէսմիյէ օլունան եապանիւղը իչինտէ փարա-
լանան Նէյման վէ Սունսուն նամ իքի Ըմբիդալը
տէլիգանըլարը պիլմէ՞ղ մի սինիղ : Աուինէանըն մուզիրը
Հալասընտան պէշ սէնէ զարֆընտա պիրիպիր արտը-
սըրա էօլէն եիւղ տօգուղ Ղէրմանիալը վէ Ինկիլիղ
վա՛րդերի՞ տէ մի պիլմէզսինիղ . Հաթթա օնլարըն ի-
չինտէն էն սօն էօլէնլէրտէն պիրի , մեղարը իւղերին-
տէ շու մուսթասար քէլամը եազմաղա տօսթունա
թէնպիհ էթտի . «Աին վա՛րդ զայ՛ օլունէ , Ըմբիդա
էլտէն պրագըլմասըն» : Մատակաքարտա ասլա թէ-
շէքքի էթմէյերէք , տէրտ վէ միհնէթէ , աճայիպ սը-
գընթըլարա , սիւրկիւնէ , աճըղա , Փազըրըղա , Հապ-
սա վէ գաթլէ տախի տիւչար օլուպ , պիւթիւն էօ՛մրլէ-
րիի պու մինվալ իւղրէ կէչիրտիքտէն սօնկրա՛ պիրի
պիր արտը սըրա Ուստումանըն մըղըաղընա օղըայան
օլ գաճրաման Վրիսթիանըլարը աճըմա՞ղ մը սընըգ : Պիր
տիկէր սուրէթտէ տէ շէհտ օլմագ վար օլուուղունու
տա պիլմէզ տէյիլ սինիղ . պու նէվ՛ շէհտլիք , պալ-
թա , մըղրագ , օգ , աթէշ վէ իսքէնձէ իլէ օլանտան
Փարգլը , զայէթ աղըր իսքէնձէ վէրէն վէ աճընաճագ
սուրէթտէ շէհտ օլմագ , վիւճուտա աղըր վէրմէքտէն
զեյատէ տույկու վէրէն , հէր կիւն վէ հէր սա՛աթ
տէվամ էտէն՝ տայիմա թէճտիտ օլունուր պիր շէհտ-
լիք տիր : Աթմիշ սէնէտէն պերու Էվրօփատան
պիւսպիւթիւն ուզագ տօսթլարընըն , ագրապա վէ խը-
սըմլարընըն թաթլը վէ խալիս արգատաշլըղընտան
մաճրում , Վութպի Շէմալինին պուղարը իչինտէ
օլուլմուշ գօլուղարտա սաքին օլան , էսվապ եէրինէ

ՐԹԻՍԹԻՄԱՆԳ ՎՄԻԳԵՐԻՆ ՄԻՆԵՐԻՆ ԻՆՆԵՓՍ ՕՂՄԱԼԵՐԻ :

այը տերխի կիյէն , վէ հեման նիհայեթսիղ գըընն ուզուն կեճէլերինի պալըգ հաղընըն նիմ ըըըը իլէ սապահ էտէն Սորավիսալը Վրիսթիանլար իշպու թարղ շէհիտլիյէ միւլթէլա տէյիլլէ՞ր մի : Պիզտէն կիտէն տէլեգանլը Ֆրանսըզլար , օլ սեվկիւլիւ հեմշէհրիլլէրիմիղ տէ պու թարղ շէհիտլիյի էյի պիլիւրլէր : օնլար քի պիր վազըթ էն ալա մէրթէպէտէ մէտէնիյէթ վէ թէրպիյէյէ մալըք քրիսթիան զաթլարըն ալիմ , նիզամիլը վէ միւշէրուէֆ իւլթէթինէ ալըշմըշ իտիլէր իսէ տէ , շիմտի էն պայաղը մէրթէպէտէ պուրունան Պէքուանլարտան պաշգա արգատաշլարը եօգ սուր , վէ պունլարը Նլլահըն ինայեթի իլէ ինսանիյէթէ վէ քրիսթիանըզա թալիմ վէ թէրպիյէ էտէրլէր : Վալիլլէրինիլըն միւնքիր իւլ նէֆս (աշխարհ) օլտուղունու տայիմա աղընըզտա էզպէր էտիպ էջիւնիւր , իֆթիլսար էտէրսինիլ : թարտ ու գօվալայըշա միւլթէլա օլտուղլարը , վէ պիլիմ տախի պու խուսուս իշիւն օնլարը աճըտըըմըղ Չին վէ Նափոն մէմալիքինտէն պաշգա , Նգտէնիլ Նսիա վէ Նմերիգա պէլտէլէրինտէ նէ թէհլէքէյէ օղըայա պիլիւրլէր : Սուա՛տթէլ Օգեանոս ատալարընա կիթմիշ օլսալար , վագա՛ա էօլիմ լեզգէթինի էյիտէն ալմըշ օլուրլար իտի . լաքին օնլար շէհիտլէրիմիլըն գանը իլէ օլ մահայլէրին ըսլանմասընը պէքլէյիպ , պատէհու կիտիպ օրալարտա թէմէքքիւն էթտիլէր” :

“Պիլիմ հագըըմըղա շու տախի տէնիր քի , կէոյա պիլըլէր Վաթօլիքլէրին պիլիմ իլէ չալըշմասընտան գօրգարըղ , շիւնքի պիլիւրիղ քի Րթօթէսթմանգ վալիլլէր Վաթօլիք վալիլլէրէ գարշը տուրամաղլար : Վաքին պու թէշէքքի հաճգ մը տըր : պու քէլամլար սողըո՛ւ տուր տէյիւ մի գըյաս էտէլիմ : Խնճիլի Րթօթէսթմանգըղըն՝ Վաթօլիքլիյին էիւղիւնտէն , հախօտ

Քրօթեսթանդ վա՛իզէր քաթօլէք խասնիէրտէն նի՛ղն
խեզի էթմիչէր :

Ըստուածաշունչուն վա՛իզէրինին Րօմա ճասուսէ-
րինտէն իՏթիրազ էտիպ կերի չէքիլմիշ օլտուզու
պիր վագըթ եա պիր մահալ վա՞ր մը տըր : Միւսիւ
Վարնէ պու շէյի թէֆթիշ էթմէք զահմէթինտէն
գաչմամալը խտի խտէ տէ , պունու թէֆթիշ էթմէմիշ
տիր : Պիզ տէ պունտան շու պահար չըգարըրըզ քի,
լայէ խտէ սէօլէտիլինի իսպաթ էթմէյէ գատիր տէ-
յիլ տիր : Ա է տէյիլ եարընըզ պու գատար , իլա
պունտան էօթէյէ տէ կէչէ պիլերիզ , վէ իսպաթ է-
տէ պիլերիզ քի հէր մահալտէ վէ հէր վագըթ պի-
ղիմ Խնճիլի վա՛իզէրին կէօնտերիլմէսի՛ Վաթօլէքըք
վա՛իզէրին իչէրինին իլէրիւլէմէսինէ տայիմա գատիմ
վէ մէթին թէօքեզ օլմուշ տուր , վէ պունտան պէօլէ
տէ օլաճագ տըր : Պունուն սէպէպի տէ աշիքեսար
տըր : Խնճիլի վա՛իզ շիրքէթլէրինին խզմէթճիլէրի
շէր շէյէ գատիր Ըլահհըն նաֆիզ քէլամընը քէնտի
զահմէթլէրինէ էսաս էթմիշ տիրէր , վէ եափտըզա-
րընը օնուն խզէրինէ սապիթ էտերլէր : Խնսանլարըն
ֆիքրինէ նուր տօղուրուրար , ճանլարընը կերչէրի-
յէ միւթիւ էթտիրիլէր , վէ գալլէրինի եէնի էօ-
միւրին թա՛լիմաթլէրի իլէ միւզէյէն էտերլէր , օլ թա՛-
լիմաթլար պիր քէրէ ինսանըն տերուսինէ եէր էթ-
տիլէրի հալտէ , արթըզ օնլարը չըգարմագ գօլայ օլ-
մագ : Լաքին Ըստուածաշունչ Րօմայա դօրգու վէ
տէհչէթ տիր . իշպու Նէնի Ը՛հարն Սանտըզը եիւ-
զիւնտէն Րօմա տայիմա թէմէլինտէն սարսըլմըշ վէ
թիթրէմիշ տիր . Ըլովտոսուն Ղազոն փուլու կիպի
եիւլ իւսթիւնէ տիւշիւպ խարապ վէ փարչա փարչա
օլմամագ իչիւն , Սանտըգ եա՛ էօրթիւլմէլի եա տախի
պիր թարաֆա գալտըրըլմալը տըր : Պու սէպէպտէն
Խնճիլի վա՛զ էտէնլէրին եիւզիւնիւ կէօրտիւլիւ հալ-

Բրօթէսթանդ վա՛րդէր նի՛շին խելֆ էտէրէր Քաթօլիք
Տառապէրտէն :

տէ , երբէք յոնար : Քաթօլիք վա՛րդէրին ա՛ղը
փէք էյի երէր , քի Քրիստոս Յիսուսս իման էտէ-
րէք կիւնահ ա՛ֆլըրը վէ էպէտի էօ՛միւր էտինէն ճա-
նըն՝ արթըգ Քաթօլիքէր իլէ , Քափա իլէ , պատա-
րագ վէ եա ա՛ղիղէր իլէ իշի եօգ տուր , վէ Քրիս-
տոսուն սալթանաթ սիւրաիլիւ եէրտէ , քէնտի պագ-
լարընա եէր էտէմէղէր : Օ իրա օնլարըն մէրամը ին-
սանլարը տէյիլ քրիսթիան էթմէք , իլլա Քաթօլիք էթ-
մէք տիր : Ինճիլի Տրօթէսթանդլար իսէ , պուռուն զըտ-
տը՝ ինսանլարը տէյիլ Տրօթէսթանդ , իլլա Քրիսթիան
էթմէյէ արզու էտէրէր : Իմաի պէ՛ղի՞ գօրգումուզ
պաշգա շէյ տիր : Ըլլահըն Քէլամընըն թօխումլարը
էքիլմիշ վէ Փիլիպէնմէյէ պաշանմըշ պիր փութիէ-
րէսթ մէմէքէթէ Քաթօլիք փափազլար կիրտիյի Տալ-
տէ , Տագիպաթ ալթիսթ օլուրուզ , օնլարըն կէմէսի
պիղէ պէջիւք գասավէթէ՛ Տաթթա կէօղ եաղը տէգը-
մէյէ պիլէ սէպէպ օլուր : Եւ պին նէ՞ սէպէպէ մէպ-
նի . շին կէ՛միշ զէմանլէրին թէվարիսնտէն էօյ-
րէնտիր քի պու ատէմլէր պէջիլէ ետրէրէ տէյիլ պաշ-
գա շէյ իշին , անճագ եալընըզ էպի փութլար իւ-
զէրինէ եէնի փութլար ի՛լավէ էթմէյէ , թապի՛ի Քութ-
փէրէթիլիին քէգըլէրինէ պիր նիղամը փութիէ-
րէսթըր աշ էթմէյէ , Տօմա ըուզնամէսինին (թօմոցոյ)
ա՛ղիղէրի վէ պիլիլէրի իլէ փութլարըն սայըսընր ար-
թըրմաղա , ինսան գալպինին շէ՛ճէթլէրինի վէ պէտ
խոյլարընը , թարաֆկիլիք վէ գլգգանճըզ ըուհու-
նու թահրիք էտիպ՝ գուվվէթլէնտիրումէյէ , վէ պէջէ-
մէսինէ մա՛նի օլմաղա կիտէրէր : Ա աբա՛ա եէնի ի-
մանէ կէլէն պիր քիմնէնին իւզէրինէ պիրաղ սու-
սէրփմէք , երւղինէ խաչ չըգարթմագ վէ "աւա-

Քաթօլիք վախճանը չօգ մահալէրտէ ատեմլէրի նէ՞ թարգ
իլէ քրիսթիան էտերլէր :

տամբ՝ էջրէթմէք՝ օնուն պալպինտէն փութլէրի քէօ-
քիւնտէն չոգարմագտան, մէշրէպինի թէպտիլ էթ-
մէքտէն, էօ՛մրիւնիւ եէնիլէմէքտէն, տիրի իմանըն նէ
օլտուղունու անկլաթմագտան, ալչագ կէօնիւլլիւ վէ
մուհապպէթ էջրէթմէքտէն գօլայ տըր : Ա յախճանը,
պախուսուս օնլարըն ամիրլէրի օլան եպիսկոպոսլար օն-
տան խօշնուտ օլամաղար : Տիլ իւսթիւնէ կէլմիշ՝
լաքին ալչագ կէօնիւլլիւքտէն մահրում, գալպլէրի
միւթէհարիք օլմայրպ, անճագ միւթէհայիր օլմուշ,
խքեաթ օլուպ թէվպէ էթմէքսիղին՝ տիվանէ օլմուշ
պիր ճէմիյէթ իւլէրինէ, պիր գաչ տամլա ոու սերի-
մէյի օլ տերէճէ պէջիւք իշ եէրինէ գօմուշար տըր
քի, պու եօլտա պիր վաֆթիլ իլէ քրիսթիան օլու-
նուր կիպի՝ օնլարը քիլէսէյէ գապուլ էթմէյէ շա-
յէսթէ կէօրիւրլէր : Պէջլէճէ կիթտիքլէրի եէրլէր-
տէ պինլէրճէ պին քիմնէլէր իմանա կէթիրմիշ գըլաս
էտերէք, եօլճուլուղլարընը ֆիւթուհաթ ալայլարը ի-
լէ թէքմիլ էտերլէր : ()նլարըն պիր քերրէ կէօրիւն-
մէսի քիֆայէթ էտէր . անիտէ ճէմա՛թլար փութ-
փերէսթլիքլէրինի թէրք պիրլէ, Վաթօլիք օլուրլար .
արթըգ թա՛լիմ, թէֆթիշ, իման, թէվպէ վէ փիւշ-
մանըգ իպթիղա էթմէղ . սայքի հիւքմէթ եա սիճը
իլէ ափանսըզըն քրիսթիանլըղա ճէլպ օլունմուշ օլուր-
լար : Քրօսիականտանըն թէվարիլիլէրի պու թարգ իւղըն
Վաթօլիք օլմուշ ուղղափառլար հիքէայէսի իլէ տօլու
տուր : Շէմի՛ եպիսկոպոսլար իչինտէ Ա օրտ փոմիա-
լիյէ՛ Եէնի Օէլանաա Եպիսկոպոսու հէր կիթտիյի
եէրտէ սուհուլէթլէ պէջլէ զալէպլէրէ նայիլ օլուր
տէյիւ թէվաթուր պուլմուշ տուր : Ա ադա՛ա պու
սուրէթտէ վա՛ղ էթմէյէ զայրէթքէշ օլմագ զայէթլէ
թէհիքէլի տիր . չիւն պունտան եանկըշըզըն հիւք-

գաթօլիք վա՛րդէրին ստէմէրի քրիսթիան էթմէք թարղէրի

մինէ մէթանէթ վէրմէքտէն , վէ փութփերէսթլիյի
 թէրք էթմէյէնլէրի փութփերէսթլիքտէ մուգարրէր
 էթմէքտէն , եախօտ փութփերէսթլիյին պաթաղը իւ-
 ղէրինէ չըգմաղա հէնուղ գատիր օլուպ քէնախլէրինի
 դուրթարմաղ իչին չալըճաղա պաշլամըճ օլան ճան-
 լարը՝ եէնիտէն տէրինէ պաթըրմագտան պաշլա շէյ
 հասըլ օլամաղ : Կամպիէր ատալարընըն իբի պին քի-
 շիտէն ի՛պարէթ օլան սէքէնէսինի պու թարղ իլէ Վը-
 րիսթիանլըղա տա՛վէթ էթմիչլէր տիր . վէ Լավէլ վէ
 Վարէդ նամ իբի փափազ՝ Օգահիդի էհալիսինի տէ
 պու իգպալէ նայիլ էյլէմէք նիյէթիյլէ օրայա կիթ-
 տիլէր : Օնլարըն ինսան էթի եէտիյի , չօգ գարը
 պմագտան Ֆարիդ կէլմէտիյի , եախօտ էվատարընը
 թէլէֆ էթտիքլէրի՝ պու վա՛րդէրին ասլա գայտընտա
 աէյիլ իտի . օնլարըն սէճտէ վէ ի՛պատէթ եէրլէրի ,
 Լստուածաշունչ վէ իլահի քիթապլարը վա՛ր մը՝ եօգ
 մու , ասլա տիւշինմէղլէր իտի . նէ տէ օնլարըն տին-
 տար , չալըճան վէ ույանըգ քիմսէլէր օլմասընա ղայ-
 րէթ էտէրլէր իտի : Պու շէյլէրին մէղքիւր վա՛րդէ-
 րին ի՛նտինտէ հիչ ի՛թիպարը եօգ տուր , օնլարըն սալթ
 Վաթօլիք օլմասը քիֆայէթ էտէր : Պունտան գա-
 թի՛նաղար , մէղքիւր ատալարը Բրօթէսթանդըգտան
 Վաթօլիքլիյէ տա՛վէթ էթմէք իչին իտի քի Վաթօ-
 լիք փափաղլար ճէնկ կէմիլէրի իլէ չըգըպ կէտիլէր .
 օնլարըն վա՛ղը՝ Տէօնին , եօղսա թօփուն աղընա կի .
 տէրսինիղ , լաֆղընտան ի՛պարէթ իտի : Մուխալիֆէթ
 էտէյօրտունուղ տէյէճէքսինիղ . էյլէ օլտուն . հալ պու
 քի պէյլէ պիր մուխալիֆէթին հիչ ղարսըրը եօգ . պէլ-
 քի տէ նիհայէթինտէ սահիհ վէ հիլէսիղ քրիսթիան-
 լըղա ղարսըրը օլմագտան իսէ՝ Ֆայտէլի օլտուն : Պու
 մագուլէ մուխալիֆէթ կէրչէրլիյէ մէնֆա՛սթըր տըր .
 վէլ հասըլ իշպու միւպահասսէլէրէ սէպէպ օլան մու-

Բրթթէսթաթդէրին Ինճիլի նէշր էթմէք իչիւն շիմոթիթի զայրէթլէրի :

Խալիֆէթին Ֆէնա օլմատրղընը իգրար էթմէլիյիլ :

Բրթթէսթանդ վաիլլէր հագգընտա թէպրիյէ սուրէթիլլէ եազըլան քիթապ՝ 1843 տէ պասմա օլմուշ աուր . եագըն վագըթլարտա եազըլմըշ օլտա իտի , Բրթթէսթանդլարըն Ինճիլին նէշրի իչիւն վէրտիյի ագչէնին հիսապը չօգ զիյատէ օլուր իտի : Աէսէյա 1847 տէ եալընըզ Ինկիլթէրրանըն վէ Լմերիգանըն Լստուածաշունչ շիրքէթլէրի Լլահըն Վէլամընը եիւղ օթուղ սէքիղ լիսանլէր իլէ թապ՝ ու նէշր էթտիրմէք իչիւն տէօրթ միլիօն Փրանդրտան զիյատէ մէսարիֆ էթտիլէր : Ալթ պու շիրքէթլէր կէլէն գըրգ մէն զարֆընպա թնուղ թիլիօնպան զիյատէ Լստուածաշունչ թապ՝ ետիւր պաղընմըշլար պըր :

Ալիլ շիրքէթլէրին շիմտի աիւնեանըն կէօնակէօն թարաֆլարընտա 1369 վաիլլէրի 1934 եարտըմճըլարը , պիլ Ֆարղ՝ հէքիմ , պասմաճը , միւտէրրիս , վէ սայիրէ 2,737 եէրլի եարտըմճըլարը , վէ մէթթէպլէրինտէ քրիսթիանըզ իլմինի թասիլէտէն 120,000 տէն զիյատէ շակիրտլէրի վարտըր : Պու շիրքէթլէրին վարիտաթը շիմտի 1843 տէ օլանտան չօգ զիյատէ տիր . զիրա շիմտի իլլէր զայէթլէ արթմըշ վէ պէօյիւմիւշ աիւր :

Պուլարտան գաթի՝ նազար՝ պիր պաշգա էլըլմ միւլահապս տահա վարտըր : Լմերիգա քրիսթիանլարընըն ճէմիսի վէ Ինկիլիլլէրին եարլընտան զիյատէսի մէզհէպէ տայիր մէսարիֆլէր իչիւն հիւլլամաթ թարաֆընտան սալա պիր իմտատ գապուլ էթմէզլէր : Վիլիսէլէրինի քէնաիլէր եափարլար , վէ բուհանի խըզմէթճիլլէրինի՝ հէր քէսին հիւսնիւ ըիղասը իլէ վէրտիյի ի՛անէ իլէ քէնտիլէր իտարէ էտէր : Պու պէլտէլէրտէ ճէմաթ մէթթէպլէրի քէնտի մէսարիֆի իլէ եափըլ , օնլարը հէր լէվաղիմաթը վէ քիթապլսանէլէրի իլէ տօ-

Բրթթէսթանդէրին՝ մեզհէպ նէշըրի իջին էթտիքլէրի ճէմի
մէսարիֆլէրի:

Նատրպ, թէրպիյէնին գըյմէթ վէ մէնֆա՛տթընը պիլ-
մէսինտէն վէ իլէրուլէմէսինէ զայէթլէ արդուքէշ,
օլտուղունտան նաշի՝ օնլարըն ճէմիսինի քէնտի դա-
յըրըր օլտուղունու պու քիթապըն իլք գըսմինտա
(Պապ Բ.) իշա՛ր էյլէմիշ իլ: Պունուն կիպի տէ մէզ-
հէպէ տայիր շէյլէրէ սարֆ օլունան ագէէյի, ապա
աէվլէթտէն պիր ի՛անէ ալմագսըզըն, ճէմա՛տթ քէն-
տիսի թէտարիք էտէր: Իմտի՛ պու մէսարիֆլէր շիւպ-
հէսիղ պալատէ մէզքիւլ մուհասէպէտէ զիք: օլունան
մէպալիղտէն չօգ զիյատէ տիր. շէյլէ քի Բրթթէս-
թանդլարըն՝ Ինճիլի մէզհէպին իլէրիլէմէսի իջին,
տէվլէթլին մուսավէնէթի օլմագսըզըն հիւսնիւ ըէղալէ-
րի իլէ պէհէր սէնէ էթտիյի մէսարիֆ, տէյիլ 27,
իլա շիւպհէսիղ 60 միլիօն (264 միլիօն ղուրուշ) տուր,
տէյէպիլիլիղ:

Բրթթէսթանդլարըն՝ էթտիքլէրի վէ էթմէք իւղրէ
օլտուղարը շէյլէր իւղլրինն իֆթիխար էտէճէք պիր
սէպէպլէրի կօգ աուր, զիրա էթաթլրի շէյլէրին
քիտաֆֆէտի վաճիպէի զիմմէթլէրի օլան պօրճլարըն-
տան, վէ էթմէյէ իգթիտարլէրինտէն նօգսան տըր:
(Նլար պու շէյլէրի՝ հէնուղ պաշաւմը օլտուղարը
իլէրին տիպաճէսի եախօտ իպթիտասը տըր տէյիւ գը-
յաս, վէ պունտան պէյլէ շագգ թա՛ալանըն կեր-
չէքլէյի վէ լութֆու եարտըմը իլէ իլէրլէյէճէք տէ-
յիւ իթիմատ էտէրլէր. թաքի հէր տիւրլէ եանկլըշ-
ըգ տիւնեա իւղլրինտէն նապէտիտ օլուն: Իմտի՛
միյէսսէր օլտուղարը իգպալ ու սա՛ատէթին համտ ու
իզգէթլինի Պար ի թա՛ալայա վէրիպ, պունտան պէյ-
լէ նայիլ օլաճագլարը իգպալի տէ եինէ օնտան մէ-
մուլ էտէրլէր:

Սպարգա պէյան գըլընտըղ իւղրէ, իշպու քիթապ:

ՆԵԹԻՃԷ :

տան մերամ ու մագսէտ՝ Վրաթօլիքը իլէ Բրօթէս-
թանդըզը պիրիպիրիլէ բուպար էտիպ, իքիսինին տէ
էստը թա՛լիմաթընը վէ պաշըճա ահվալինի եան պէ
եան կէթիքտիքսէն սօնկրա, հանկըսընըն Ալլահըն
Վէ,ամընա միւթապըզ օլտուղունու ֆարգ վէ գըյաս
էթմէյի՛ օգույան զաթլարըն ա՛գլ ու խորաքընա ի-
հալէ էթմէք տիր :

Ա՛հգըրիւր իքի մեզհէպին թէրպիլյէսինի, ի՛լմինի,
տանա՛աթընը վէ ու՛մումէն ինսան գըսմընըն ահվալի
հագգընտա հուսուլէ կէթիրաիլի սեմէրէլէրի պէյան
վէ աշիքիար էյլէտիքտէն պաշգա, օնլարըն շիֆահէն
թագըրի, վէ Ֆի՛իլէն իճրա էյլէտիլի ախլագը, խու-
սուսիլյէ Վրաթօլիքըլիլին ճարի էթմէյէ գալըըշտըզը
օլ թէհլիքէլի վէ ճէմի՛ տէվէթ վէ շիրքէթլէրէ մա-
ղարրաթը օլան ուսուլը փօլիթիգայը վասֆ վէ թարիֆ
էյլէտիք : Վրաթօլիքըլիլին հէր եէրտէ զալիպ կէլիպ,
մէրամընը հէր վէճհէ իճրա վէ մեզհէպինին թապիթ
ու հալէրիինի ուզուն վէ էթրաֆը իսպաթլար իլէ
թաստիգ էտէպիլտիլի վագըթլարտա՛ Վրաթօլիք միւ-
լէթլէրին նէ հալէրէ կիրիֆթար օլմուշ իտիլինի տէ
կէօսթէրտիք : Ա՛իւթէպէր Վրաթօլիք միւլէլիֆլէրին
շահաաէթիլյէ Վրաթօլիք քիլիսէսինին էն փարլագ վագ-
թընտա օնուն այն ու ա՛տէթլէրինին ղոյէթ էանա,
փափաղ կիւրուհինին սօն տէրէճէ պօզուգ ախլագը,
վէ ճէմա՛աթըն զալիմ վէ վահշի օլտուղունու կէօս-
թէրտիք :

Պունլարտան պաշգա՛ Րօմա քիլիսէսինին փութ-
փէրէսթլէրէ վա՛ղ օլունաճագ օլ ա՛ղիմ իշին իճրա-
սընա պիթթապի՛ի քիւլիլիլէն մինասիպէթսիզ օլտու-
ղունու տա իսպաթ էյլէտիք : Ալլահըն Վէլլամընա
խուսումէթի օլուպ, ճէմա՛աթա օնու օգումաղա վէ
թէրճիւմէ էթմէյէ բուխասթ վէրմէտիլի, Ֆիքըր վէ

ՆԵՐԹԻՃԷ :

զամիր սերպետիսթիսթինէ դայեթլէ տիւշման օլտու-
ղու , վէ գուվիլէթի եէթիշտիյի եերտէ եֆքեարձա
քէնտիսինտէն ֆարգը օլանյարըն ճէմի'սինի էօլիւմէ
տէք դօվալամագ քէնտիսինէ պօրձ վէ ֆարզ գը-
յաա էթտիյի սէպէպտէն փուլթիէրէսթլէրէ Եւ-
լաՏըն կէրչէրլիյինն պիլկիսինի թա'ղիմ էթմէք' քէն-
տի գապիլիյէթիսթինտէն պիւսպիւթիւն խարիճ տիր :
() Ելարըն ֆիբրինի միւնէվիլէր վէ թէրպիյէսինէ սայ ու
ղայրէթ էթմէյէ գուտրէթի եօգ տուր . պունտան պէօյլէ
օնլարը գըլըձ իլէ զապթը ալթընա ալմագա տա գուտ-
րէթի օլմատըրընտան , արթըգ պիւսպիւթիւն իշն պիթ-
միշ օլտուղու աշիքեար տըր : Եվիլէլա թէվպէ էտիպ
Վրիստոտուն Խնճիլինի գապուլ էթմէսի լազըմ տըր .
պունու էթտիյի Տալտէ սերպետի վա'ղ էտէ պիլիր :
Պալատէ մէգքիւր ճիւմէլէ քէյֆիյէթլէրտէ Խնճիլի
Խրօթէսթմանդըգ Վաթօլիբլիյին մուղայիրի տիր . վէ
ԵւլաՏըն եանըլմաղ , մուգարրէր վէ էպէտի Վէլամը
իւղէրինէ պինա օլմուշ օլտուղունտան' շիւպՏէսիլ Տէր
թարզ եանկըլըգլարա գարշը զալիպ կէլէճէք տիր :
Պու մէգՏէպ իշպու ալլաՏանի էսաս իւղէրինտէ միւՏ-
քէմ գալըգձա , Վաթօլիբլիք տէ պու անէտէք օլ-
տուղու միսիլիւ , Տիյէթը ապիյէսինտէ տէվամ էթ-
տիքճէ , պիւսպիւթիւն թէլէֆ վէ նապէտիտ օլունճա-
յատէք , էրիյիպ թիւքէնէճէք տիր :

Վաթօլիք գարընտաշարմըղ էմին օլտունլար քի
պիլ պէօյիւք Տասրէթ իլէ օնլարըն ֆայտէմէնտ օլմա-
պընա արղու էտէրիգ , «Աերչէքլիյի սէօյէտիյիմիլ ի-
չիւն օնլարա տիւշմէ'ն մի օլտուգ» : Խմտի պու քի-
թապտա եաղըլան սերթ սէօյլէյիլլէր , օնլարըն գալ-
պինի եարէլէմէք իչիւն օլմայուպ , ֆագաթ էլգէմ իշ-
լէր վէ կէրչէրլիբլէր իւղէրինէ ֆիբրիլէրինի ույան-
տըրմագ իչիւն իտի : Մ'երամ ու մագսուտումուղ կեր-

Ախլագ ճիհեթիլէ ֆրանսանըն Ամերիգատան ֆարգը :

չէքլբտէն պաշգա պիր շէյ կէօսթէրմէք տէյիլ տիր : Պա՛զը խուսուստա զալաթըմըզ վար իսէ, պիզէ կէօսթէրիլտիյի հալտէ, մէմնուն օլուրուզ :

Աքին սէօյլէտիքլէրիմիլին սահիհ օլտուղունա պիլիմ՝ ապա շիւպհէմիզ եօգ տուր . պու սէպէպտէն այն ու ա՛տէթլէր մէզհէպինի լ՛վելզ Քրիթապլարըն աւըդ, լէքէսիզ վէ ա՛զիզ Քրիսթիանլըղընտան ա՛լագըյաս էթմէյէ ալըշմըշ օլան զաթլարըն թէֆթիշ վէ թէճէսիւսիւնէ իշպու քիթապըմըզ թագտիմ էտէր իսէք տէ, տիւնեայա զարարը վէ ճանլարընըն հէլաքընա պա՛իս օլան պէօյլէ պիր ուսուլի թէրք էտիպ, մուհապպէթլէ կէրչէքլիյի գապուլ էթմէլէրինի, Քրիստոսուն իսմի շէրիֆի իլէ օնլարտան բիճա վէ նիյալ էտէրիզ :

Փ Ա Չ Լ Ա

Բօմանըն զայէթլէ միւթէասըպ թարաֆկիրլէրինտէն օլմայան Շըվալիյէ նամ մէշուր ֆրանսըղըն զիրտէ մուհարրէր պիր պէնտի՝ Քաթօլիքլէր իլէ Բօթէսթանգլարը բուպար էթտիյիմիգտէ՝ կէօսթէրտիյիմիզ քէյֆիյէթլէրին էքսէրիսինին սահիհ օլտուղունա պիր պէօյիւք շահատէթ օլապիլիր : Իշպու պէնտի պիր գազէթատան ալըպ պուրայա տէրճ էյլէտիք : Շըվալիյէ պու պէնտի 1848 թարիսինտէֆրանսանըն իքինճի ճիւմհիւրիյէթի էսնասընտա եաղմըշ օլտուղունտան, մէմալիքի մէղքիւրէտէ պու խուսուստա պիր թէպտիլաթ օլմուշ օլտուղունու կէօսթէրիր :

Պէմալիքի Միւճթէմմա իլէ մապէյնիմիգտէ օլան ֆարգ շու տուր : (Նլար զայրէթքէշ Բօթէսթանգտըր, պիզ իսէ օրթա գարար Քաթօլիք : Իշպու իքի միլէթին մէզհէպլէրինէ նէ տէրէճէ մէյլ ու աղպէր

Ախլադ ճիհեթիլէ քրանսանըն Ամերիգատան Փարգը :

Թի օլտուղունու Փարգ էթմէք իջինն , պիր փաղար կինին Աէն չայըն քէնարընտան (Փարիղատէն) , պիր պաշգա փաղար կինին տէ Մէրիմաք եա Օհայօ (Ամերիգատա) գըլըլարընտան կէչմէք քիֆայէթ էտէր :

Պիգիմ փաղար կինինին աղիղ թութմագտա կէվլ շէք օլտուղումուղա նիսպէթէն՝ Ամերիգալըլար զիյա տէսիլէ տիգգաթըլ տըրլար : Փաղար կինին օնլարըն ինտինտէ Րապպըն կինին տիրօ . օլ կինտէ հէր իշտէն Փարիղ կէլիպ , եալընըլճա տուա՛յա մէշղուլ օլուրլար . սիղ իսէ օլ կինին պաշգա կիննէրտէն ապլա պըրտ էթմէմէք տէրէճէլէրինէ կէլմիշ իլ : Ամերիգատա գանուըլ պէլտէ իլէ , վէ գանունն օլմայան մահալլէրտէն ա՛տէթը գավիէ իլէ տէյիլ եալընըլ ճիսմանի մէշղուլիլէթ , էն կիննահսըլ էյլէնճէլէր պիլէ եասագ օլունմուշ տուր :

1835 տէ վափօր իլէ Միսիսիփի չայընտան աշաղա տօղու եօճուլուգ էթտիմ : Օլ էմնատէ Միսիսիփի վափօրլարը Փասլ օլունուր իտի : Աէրսէրի , վէ գումար օյնատըղարը իջին ի՛թիպարսըլ քիմնէլէր մէլքիւր վափօրլարա՛ճէմ՝ օլուպ , հաթթա սէֆինէմիղտէ հէր ագչամ թագըմ թագըմ քեաղատ օյնայանլար եարը կէճէյէտէք գումար օյնարլար իտի իսէ տէ , փաղար կիննէրի մէյտանա ապլա քեաղատ չըգմաղ իտի : Աօլճուլարտան պա՛ղըլարը նօթա պիլիլըլէր իտի , եախօտ տահա տօղուսու , նօթա պիլիլըլէր տէյի գըյաս էտէրէք հէր ագչամ պգըրը նաղմէլէր իլէ հէր քէսի թա՛ճիլ էտէրլէր իտի իսէ տէ , փաղար օլտուղու կիպի , հէփիսի տէ սաղ չալմագ վէ նաղմէլէր օգումագտան Փարիղ կէլիլըլէր իտի : Ամերիգատա , Միսիսիփի վափօրլարընտա պիլէ փաղար կիննէրի օլան թավը ու հարաքէթ պու իտի : Փիւրիթանլարըն վիւրիլէթիլտէն օլուպ , օնլարըն ախլադ ու ա՛տէթինէն ա-

Ախլազ ձիհեթիյէ Քրանսանըն Ամերիգատան Փարզը :

Եւջմբշ օլան շէհրէրին նասըլ օլտուղունու սէօյէմէք հաճէթ տէյիլ տիր : Պիլտէ տէ էօթէտէն պերու փաղար կիւնլէրի զէֆդ ու սէֆայա թախսիս օլունմուշ իսէ տէ , պէն զանն էթմէմ քի պու պապտէ Ինկիլ լիզէրին եսխօտ փաղարը ծնլարտան սըզը սազլայան Լմերիգալը Ինկիլիզէրին ուսուլինէ թապի օլտուղունու հալտէ՝ Փէնս պիր շէյ էթմիշ օլուրուզ : Լաքին շիմտի Պրանսատա շէհրէր էհալիսինին էքսէրիսի , փաղար կիւնլէրի իշէ մէշղուլ օլուպ , ա՛ղիզ կիւն իպթալ օլունմուշ տուր : Իշպու կիւնտէ մէշղուլ օլմագտան սէնէտէ զիյատէ պիր մէնֆաաթ հասըլ օլմայօր , զերա հաֆթատա պիր կիւն րահաթ էթմէք՝ հէմ ճանս հէմ տէ թէնէ էլլէմ վէ Փայտալը տըր :

Մէզհէպճէ ա՛տէթլէրի հըֆզ էթմէք չօգ քիմնէլէրի էֆքեար տօղրուղունա վէ էտէպի երքեանս թահրիք էտէն պիր սէպէպ տիր : Պիր սերպէսթ ձիւմհուրիյէթ իշիւն էտէպ ու երքեան զայէթլէ իգթիզալը տըր . ձիւզի վէ քիւլի կէվշէրլիք օլան եէրտէ օլ ձիւմհուրիյէթ գատիմ օլամաղ : Պու պապտէ պէնիմ էֆքեարըմ շու տուր . Պրանսալըլարըն վէ Լմերիգալըլարըն մէզհէպլէրինէ օլան մէյլ ու րազպէթին տէրէճէսինէ նաղարէն՝ Լմերիգալըլարըն ախլազը հաղիգաթ ձիւմհուրիյէթէ շայէսթէ տիր , պիզիմ ախլազըմիզ իսէ ձիւմհուրիյէթէ շայան օլմագտան հէնուզ չօգ ուղագ տըր : Իշպու էֆքեարըմ տօղրու վէ հագզը՞ մը տըր , Եօխսա տէյիլ մի տիր :

Մէմալիքի Միւճթէմա՛տա օլան ախլազ՝ պիլտէ օլանտան իֆրաթ էյի տիր : Օէնկինլիք սէպէպիյէ սէֆահաթա թալիպ օլան , վէ տիւնեանըն տէօրթ թարաֆընտան էյի վէ քէօթիւ էճնէպիլէրին եիւրիւյիւշ էթտիյի շէհրէրտէ՝ ճէմմաթըն պիր ձիւզի փայընըն ախլազը պօղուզ օլմագ իհթիմալ տըր . Լաքին

Անլադ ճիճեթիլէ Գրանտանըն Ամերիգատան Փարզը:

պու գատարընտան պիր պէիս եօգ տուր տէյէպիլըրիդ: Ամերիգատա զահիրտէն օլան ախլագա նէ տէրէճէ տիգգաթ օլունտուղու՝ եալընըզ եօլճուլուգ էտէն պիր գարըյա հէր թարաֆտա կէօսթէրիլէն ի՛զպէթ ու իբրամտան աշիբեար կէօրիւնիւր: Այլի, ալթմըշ եախօտ եիւզ տէօնիւմ թօփրաղը օլան պիր քէօյլիւ՝ գըզընը գօրգուսուզ գըրգ էլի միլ ուզագ մահալէրէ, պիլ ֆարզ ալա պիլտիյի օլմայան պիր ֆարգիգատա կիտիպ իշէմէյէ կէօնտէրիր. գըզ տա էհալնինն ըրդա օլան ըպէթի սայեսինտէ էմին օլուր: Հունու տախի պիլմէք կէրէք տիր քի, օլ պէլտէլէրին քէօյլիւ գըզարը կիւզէլիք ճիճեթիլէ պա՛ղը շուէրանըն մէտհ էյէտիյի չօպան գըզարըն հիւսնիւնէ մալիք տիրէր:

Իքի սէնէ գատար սայքի տայիմա Ամերիգա վափօրլարընտա վէ արապալարընտա պուլունմոշ ում. տիշէհի թայֆէսինտէն պիրինէ պէտ մուա՛մէլէ օլտուղունու պիր տէֆա՛ կէօրտիւմ. իշպու մուա՛մէլէյի էտէն Ամերիգալը օլմայըպ, թաշրատան եէնի կէլմիշ պիրիսի իտի իսէ տէ, անիտէ շիտտէթլի թէտիպ օլունտու: Պիզիմ թափը ու հարաքէթիմիզ պու խուսուստա նի՛ճէ տիր: Փետրուար այըն գարարը պիզի հիւքիւմէթը ճիւմհուրիլէթէ շայեսթէ էթտիքտէն պէրու, ֆարիզ սօգադլարընտան կէչէն տիշէհի թայֆէլէրէ էօսթէրիլ ուն ըպէթ էվլէլքիւնտէն զիյատէ՞ մի տիր կիօխա եքսիք մի տիր:

Գրանտա իլէ Մէմալիքի Միւճթէմա՛անըն ախլագը պիր պաշգա խուսուսա պինայէն տախի ըուպար օլունապիլիր: Հէմալի Ամերիգատա մէտէնիլէթ վէ փօլիթիգա խուսուսունտա էհալի պէյնինտէ ալէստէվիլէ վէ պիլ իթթիֆագ գապուլ օլունմոշ քէպրին էֆքեար կէօրիւրիւմ: Մախուս մահալէրտէ նէշր օլունան իլանլար հագընտա սէօյլէմէյօրուզ սէօ

Անլազ ճիհէթիյէ Ֆրանսանըն Ամերիգատան Փարզը :

զիւմիւզ ու՛մումի միլէթ փօլիթիգասընըն էսասը օլան շէյլէր հագգընտա տըր : Պիւթիւն Մէմալիքի Միւճթէմնա՛տտա հէր Լ՛մերիգալընըն գալոյ ու էֆրեարընտա քէօրէնմիչ իքի միւթալա՛տը վար տըր : Պիրի շուտուր քի, ճիւմհուրուն գանուընլարը մէմալիքին պէօյ-յիւքիւյիւնէ, ու՛ մումիսին սա՛տտէթիսէ վէ ահատ նաւըն էյլիյիսէ պոպիս օլուր էսրար տըր : Պունուն կիպի գուվվէթիլ օլան տիկէր մութալա՛տ տա շուտուր Քօմալըլարըն՝ տունեանըն սահիպի օլաճագլարընա մեղհէպ մատտէսի կիպի իթիգատ էտիպ հագիգէթ էօյլէ օլտուգլարը կիպի, Լ՛մերիգալըլար տալի շու իթիգատտա տըրլար քի՝ Լ՛լլահ պու եէնի մէմալիքի Լ՛նկո-Սաքսունլարա պապատան գալմա միրաս կիպի՝ քէնտի խըղմէթի իչլան իհտաս էյլէմիշ տիր : Իշպու զալիպ մութալալար վէ իթիգատլար պիլտէ եօգ տուր : Պիղ Ֆրանսըզլար՝ Հագգ թա՛ալանըն ինայէթի իլէ էպքի վագըթլարտան զիյատէ զէնկին վէ էհլի իրֆան պիր միլէթ օլտուգտան պաշգա, հէր պիր հալիմիղի էյիճէ միւլահագա էթտիյիմիղ հալտէ՝ զիյատէ գուտրէթէ մալիք օլտուգումուղու իգրար էթմէլի իսէք տէ, ումումի վէ գալի էֆրեար պիրլիյի, խահիշլէ թէշէպպիւս օլունան պիր ումումի մերամ ու մագսէտ պիլտէ վա՞ր մը տըր . տիւն վէ էվվէլտի կիւն՝ պիղ հէնուղ պու շէյլէրտէն մահրումիտիք, պու կիւն հալա էօյլէ գալմըշ ըղհալ պու քի միլէթէ հարաքէթ վէրէն տէ ասըլ պու շէյլէր տիր : Ֆրանսատա պօզմագ տերքեարտըր, լաքին ու՛մումիսին խահիշ ու արպուսունու Ճէլպ էտէն պիր ուսուլ սապիթ էթտիյիմիղ եօգ տուր . հիչ պիրիմիզին գալպիստէն « Հագգ թա՛ալանըն էմքի պու տուր » քէլամընըն սէտասընը չըգարտան պիր քէլամ եօգ տուր : Ճիւմհուրիյէթ էհլի քիմսէլէր արմ . եանի՝ քէնտիլէրինի սէրպէսթիյէթ տալա .

Ախար գ ճիհէթ իյէ Գրանտանն Ամերիգասան Փարզը :

սընա հիպա էտիպ , օնու սէվիլմէյէ շայէսթէ օլտու-
ղու կիպի սէվիպ , օնա ըայէթ էտէն քիմնէլէր արա-
րըմ . արարըմ , լաքին պուլամամ . պա՛ղէն պուլունուր
խէ տէ , օնլարըն տա էն էյիսի՛ կպքի ճիւմհուրիյէթ
մագուլէսի քիմնէլէրին ըէյի իլէ գալը շըպ , հիւքիւ-
մէթ սահիպի օլմագ նիյէթինտէ պուլունտուգլարըն-
տան , հէր աաըմտա հիւքիւմէթ գափմագ սէվտասըն-
տա կէզէր պօյու քիմնէլէր տիր : Գրալիյէթ էհլի
քիմնէլէր արարըմ . հէր քէսին ուսուլի ճիւմհուրիյէթէ
թէշէպպիւս էթտիյի պու կիւնիւմիւզտէ տէյիլ պուն-
տան իւշ այ իլէրի կիթտիյիմ հալտէ տախի՛ արատը-
ղըմը պուլամամ : Աէօղիւմիւզ Գրալիյէթէ թարաֆ-
կիը օլան ատէմլէր հագգընա տըր . պէօյլէ ատէմլէր
պուլունմուշ օլսալար խտի , պիր միգտար հիւճմ է-
տէնէլէրին մուխալիֆէթի իլէ Գրալիյէթ Փետրուար
24 տէ Փէսիս օլո՛ւր մի խտի : Փետրուար 22 տէ կէ-
րէք ճիւմհուրիյէթ վէ կէրէք գրալիյէթ էհլի քիւմ
սէլէրիմիգտէն , պու սօն թագըմ՝ Գրալիյէթին պա՛-
ղը զուլմ ու թէատտիսինտէն թաճիլ օլտուգլարըն-
տան , Գրալիյէթէ ճիւլի խուսումէթլէրի վար խտի .
իլք թագըմ , եանի ճիւմհուրիյէթ էհլի օլանլար իւ-
սէ՝ 1793 տէքի ճիւմհուրիյէթտէն գօրգմուշ օլտուգ-
լարընտան , ճիւմհուրտան պիր ալ գաշընըլար խտի .
պէօյլէճէ հիշ պիրինէ տէվամ իւզրէ գաթիէն թա-
լիպ օլան պուլունմատը : Իգպալ վէ մէթանէթլէ միւ-
շէրրէֆ օլան պիր ճիւմհուրիյէթտէ վաթանըն հալի
իւզէրինէ՛ էհալինին էֆքեարընը իհեա էտէն վէ իթ-
թիֆաղը ամմէյէ սէպէպ օլուպ ճիւմլէյի հըֆլ էտէն
ու՛մումի միւլահաղա , Ասուուգտան վէ Աամուէլտէն
էվլէլ Եհհուտի միլէթինտէ , վէ Գապրիչիուս , Շ ի-
փիօ վէ փաւրոս Լափլիոսուն կիւնիւնտէ Բօմալըլաք
պէյնինտէ ճիւմհուրիյէթի մուհաֆաղա էտէն ու՛մու

Ախլագ ճիհեթիլէ Գրանսանըն Ամերիգատան Փարզը :

մի էֆքեար՝ Գրանսատա հենուզ կէօրիւմէմիշ տիր-
պու շէյլէր պիպտէ եօգ տուր :

Ամերիգալըլարը ախլագճա պիգտէն ա՛լա էտէն պիր
միլլէթճէ հալ տա շու տուր, քի Մեմալիքի Միւճ-
թեմա՛տա վէ ա՛լէսսէվիյէ ճէմի՛ Անկլո - Սարսօնլար
պէյնինտէ եէմին Գրանսատան զիյատէ մէթանէթ
պուլմուշ տուր : Ամերիգալըլարըն նիզամընտա չօգ
շէյլէր իջիւն եէմին էթտիրթմէք, եախօտ պիր քիմ
սէնին աղղը թաղրիրինի ալմագ տերքեար տըր : Մե-
մալիքի Միւճթեմա՛տա տէվլէթէ վերիլէճէք վերկի
վէ վարիտաթըն թէվլի՛ի վերկի վերէնլ՛րին թագրի-
րի իւզրէ, թագրի՛ր էտէնլէրին խաշխէթինէ էմիլյէ-
թէն ալընըր, պու քէյֆիլյէթ տէ պիզիմ ուսուլիմիղ-
տէ եօգ տուր : Ա իլ հասըլ վերկիլէրին թագսիմի
հէր քէսին հիւսնիւ ըիլասը վէ թագրիրինէ մերպութ
տուր : Պա՛զը էյալէթլէրտէ վէ պէջիւք շէհրլէրտէ
պիր նէվ՛ի վերկի վար տըր քի, հէր քէստէն հալինէ
կէօրէ թահսիլ օլունուր իսէ տէ, Ամերիգանըն էն
ճէմիլյէթլի շէհրի օլան Նիւ Լօրք պու թարղ վերկի
իլէ իտարէ սլունուր. պու վերկի հէր քէսին հալինէ
կէօրէ մաթլուսլ օլունուր տէմէքլէ՛ հէր պիր նասըն
գուտրէթինին քէշի՛ի իջիւն, հէր քէսին քէնտի թագ-
րիրինտէն պաշգա թարիղլէրէ միւրաճաթ օլունմաղ
տէմէք իսթէրիլ :

Պու վէ պունա տայիր չօգ սէպէպլէրէ պինպէն,
քէնտիմիզի Մեմալիքի Միւճթեմա՛անըն իգ պալինէ
նայիլ օլմալա միւգթէտիր գըյաս էտէմէվիլ : Իմոի
չօգ ճահտ ու զայրէթ էթմէքսիղին օնլարըն գանուն
վէ շերիաթընը պիլէ ույտուրուսլ, օնլարըն պուլուն-
տուղու մերթէպէյէ էրէպիլէրիլ տէյու քէնտիմիզի
ալտաթմայալըմ :

ՓԸՓԸՆԸՆ ՏՈՒՆՍԸ

Տիւնեանըն տիգգաթընը քէնաույէ ճէլպ էթմէք իչին Տօգուզունճու Պիոս փափա չօգ շէյլէր էթտի: Վրաթօլիքըլին փայիթախթը՝ պէտ խոյլար, սէֆալէթ վէ նիգամըզըգ փայիթախթը օլան Ռօմայը պիր եէնի թանգիմաթ թաճթընա տախիլ էթմէյէ ճէսառէթ էթտի իսէ տէ, թէպանասը եանի՝ օնա՝ Մլաճըն վէքիլի վէ Քիլիսէնին եանըմազ պաշօ տէյիլ իթիգատ էտէն քիմնէլէր՝ օնու փայիթախթընտան Փիրար էթմէյէ մէճպուր էթտիլէր: Սապըգա ումումի Վրաթօլիքըլէր իրալ էթտիլի պիր Փէրմանըն նէթիճէսինտէ 1848 թարիլյէրինտէ իթալիատա վուզու պուլան քէյֆիլէթլէր իչին, «Փափալըգ մէսնէտիմիլին պօրճըր ա՛ղիմինի Տէր քէսէ նազարէն իճրա էթմիշ օլմագ իչին, սէսիմիլի սըտօգ իլէ մէրճամէթ Սալիտէսինէ վէ Պետրոս վէ Պօղոս ա՛ղիլ Ռէսուլլէրէ աօղու եիւճէլտիրիլ, քի քէսքին արղուլէրիմիլ իճրա օլունսունլար, վէ Տէր շէյէ գատիր Մլաճըն զազալը Ռօմա վէ պիւթին մէմալիքիմիլ իւզէրինտէն տէֆ՝ օլուն»:

Նագիգէթ պու պիր մէշուր տուա՝ տըր, վէ փատրէ փալը Սարիինին՝ Վրաթօլիք քիլիսէսի Տագգընտա թէէսիւֆլէ «Սարիամ՝ Քրիստոսուն եէրինէ կէշտի, վէ եալընըգ Մլաճա լայըգ օլան ի՛զգէթի ալըր» (պու քիթապըն 133 սահիֆէսինէ միւրաճա՛աթ օլունա,) տէտիլինի թաստիգ էտէր: Տօգուզունճու Պիոսուն Աէլէֆի օլան Ժ.Ձ. Գրիգորիոս փափա պիքիր Սարիամը Վրաթօլիքըլին ի-ֆաինն ոչ-սպիւնին ֆիւնիլի թէսիլյէ էյլտի. (պագ պու քիթապըն սահիֆէ 143). շիմօի Տօգուզունճու Պիոս տախի տար սա՛աթընտա, Միլիլ Վիթապալարըն «Նիւ-

Փափանքն տուա՛ր :

քիւնիւ Րապպա պրագ, վէ օ սանա արգա օլաճադ" (Սաղմ. ԾԷ. 22.) քէլամինա մալիւմաթը օլմատըղընա իսպաթլէ, վէ "Պէնիմ իսմիմ իլէ հէր նէ քի փէտէրիմտէն իսթէտէնիզ, սիզէ վէրիբ", (ՅօՏ. ԺԶ. 23,) տէյէն օլ ա՛ղիմ Միլանճըյը պէր թարաֆ էտիպ, Սարիամա, Պետրոսա վէ Պօղոսա տուա՛ էտէր: Լ՛Տ, նէ՛ ա՛գըլըրզըրզ, նէ՛ պէջիւք եանկ-
 Լըշըզ :

Րօմա քիլիսէսինին ԼլլաՏա ի՛պատէթ էթմէյի վէ Վրիստոսուն միանճըրըղընըր րէատ էթտիյ՛նէ պունտան զիյատէ իսպաթ իսթէմէյ : Տօգուղունճու Պիոսուն պու տուա՛յը փաք զամիրլէ էթմիշ օլտուղունու մէմուլ էթմէյիլ : Ալ ադա՛ա տուա՛նըն հէյէթինտէն տախի կէօրիւնիւր քի փափա հազրէթլէրի նաչարի, պիրալ տա ութմանաըղընտան նաշի մէզքիւր տուա՛յը էթմիշ տիր : "Փափալըդ մէսնէտիմիզին պօրճը ա՛ղիմինի հէր իէտէ նաչարէն՝ իճրա էթմէք իչիւն նիտա էտէրիզ" տէմէսինտէն շու անկաշըլըր քի Վաթօլըր գըսմընըն փափայը Սարիամա տուա՛ էթմէյէ պօրճըլու թանրտըղը, վէ սէլէֆլ՛րիմին քեաֆֆէսինին տէ պէջրէ էթմիշ օլտուղու սէպէպրէն պէն տախի նիտա էտէրիմ՝ եօխսա գալպիմտէն նէշաթ էտիպ, ա՛ղիպլէրին թէ, վասսութունա իման էթտիյիմտէն հասըլ օլմուշ պիր տուա՛ տէյիլ տիր . հէր իէտէ նաչարէն պէջլէ պն լէյ էթմէ ֆարը օլտուղու էթիլտէն պէջլէ տուա՛ էթմէյէ մէճպուր ում : Ալ քին Տօգուղունճու Պիոս հազրնտա պիլիմ տուա՛ վէ նիյաղըմըզ՝ օնուն Վրիսթիան օլուպ, վէ Յիսուս Վրիստոսու ԼլլաՏ իլէ ինսանլարըն մապէյնինտէ եալընըլ պիր միանճը թանր-յըպ հայաթ պուլմասը իչիւն տիր :

Ի Թ Ա Լ Ի Ա Ի Զ Ի Ի Ն Ի Ի Մ Ի Ց

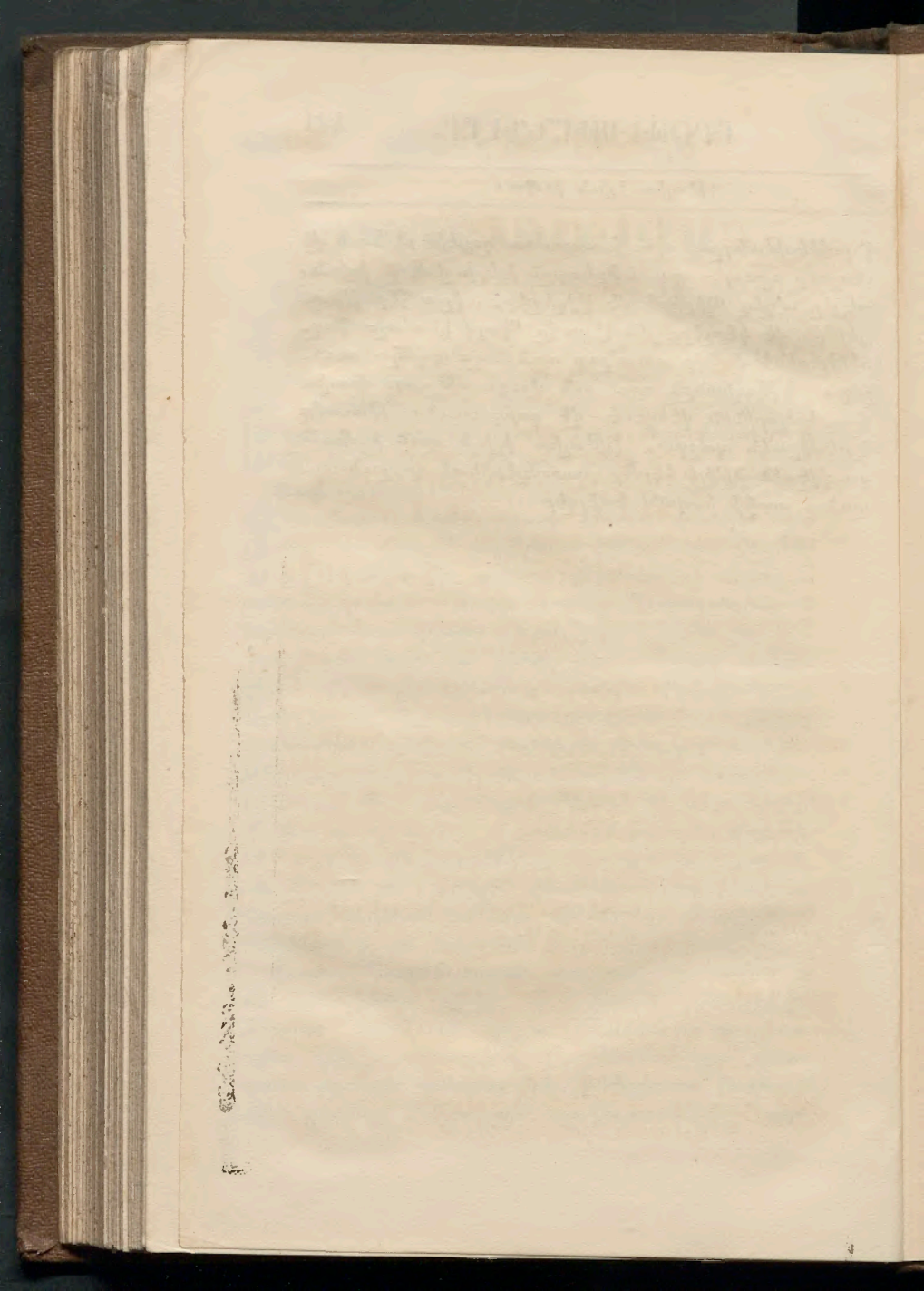
Իշպու քիթապտա չօդ իսպաթլար իլէ Իթալիանըն ֆէնաւղը վէ ֆէլաքէթինին քիւլի սէպէպինին Վաթօլիքըք օլտուղունու կէօսթէրտիք: Կէօսթէրտիլիմիլ իսպաթլար՝ տէլիլ Բրօթէսթանգլարտան, իլա Վաթօլիք միւլէլիֆէրտէն վէ թապիաթըլա Իթալիայը ըրտիլյ կթմէրտէն իսէ, օնու թէսաճիւս կթմէք իսթէյէն քիմսէլէրտէն իսի:

Փապիանըն: 1848 թարիխիլէ, « Էիճրէթինտէն » (Ֆիրարընտան) եվէլէ, իգրար էթմիշ օլտուղու պիր շէյտէն՝ աղ վազըթ զարֆընտա Իթալիանըն ճալինին քիւլիլէն թէպտիլ օլաճաղը գիյատէսիլէ մէմուլ օլունապիլեր իսի: Սուրբ Յովսէփ Գալազանչիօնուս եօրթուսունտա Փապա ճազրէթլէրի էճալիյէ շու սիյադ իւզրէ նասիճաթ էթմիշ իսի: « Իշպու ասիրիմիղտէ Վաթօլիք Իթալիայա, հաթիա Վերիսիանըլէն ֆրէլէ օլան Բօմայա պիլէ ԲՐՕԹԷՍԹԱՆԳԼԸՂԸՆ իսխալ օլունմասընա պիլէք վէ ծալիլէքճէ մէմուրլար մարիֆէթիլլէ սայ վէ իգթամ էթմէյէ ճէսարէթ օլունտուղունու կէօրտիլիմիլը՝ ճէր ճալտէ թէէսսիլֆի տէրունիմիղի միւճիլ օլմուշ տուր: Ելիֆասէն Իթալիա միլէթինէ աշգ ու մուճապպէթլէրի օլտուղունու իգրար էտէրլէր իսէ տէ, ֆիլիլէն կէօսթէրտիլէրի թավը ու ճարաքէթլէրինտէ իսթիմալ էթտիլէրի թարիզլէրին նէթիճէսի իշպու պէլտէնին խարապիլէթի տիր »:

Փապա ճազրէթլէրինին պու տէտիլի սասիճի իսէ, Իթալիատա պիլէք, վէ ծալիլէքճէ քիմսէլէր Իթալիան միլէթինին իսէլաս վէ թէճտիա գըլնմասընա պիր չարէ եալնըզ Բրօթէսթանգլըզ օլտուղունա իքրէաթ օլմուշար իսէ, Իթալիատա ճազիգէթ պիր պէօլիք թէպտիլաթ զուճուրա կէլմիշ տիր:

ԻԹՁԻԿԱ ԻՅԻՆ ԻՆՄԻՍ :

Իբրօթէսթանդլար պու խոստուտա դայէթ մէմնուն վէ մեսրուր օլուպ , պու էֆքեարըն իլէրիւլէմեսի իչին , տէյիլ ա'ղեղ Պիբիրէ վէ Մ'ղեղէրէ , իլլա հէր ի'նա- յէթին վէ կերչէքլիսին Մ.լլահը՝ Պարի թա'ալա հազ- րէթլէրինէ վաֆիր տուա'լար սունմաղա պորճու տուր- լար : Իթալիանըն պու սօն վաղուաթլարը փափա հազրէթլէրինին վէսլէսէ վէ գորգուսունու թաստիգ էյլէտիրսէն պաշգա , Իթալիա իչին օլան ինմիտին գուլվէտէն ֆի'լլէ կէլմէք ըատտէլէրինտէ պուլունտու- ղունու տախի իսպաթ էտէրլէր :

ՖԻԶՐԻԱԾ

ՄՈՒԿԱՏՏԵՄԵ

ՊԱՊ Ա

Ս-հիհի

Քաթոլիկներ են բրօթեմանդարըն հայեյնիսի օլան պու
 ԼԵճա ֆարգիսի : 1

- Ա. Տին գանուհու 1
- Բ. Աղեզ քիթապրն թէֆթիշի 3
- Գ. Միւմնդէրին քրիստոս ին օլան պիրլիյի 6
- Դ. Քիլիսէնին պիրլիյի, կեօրիւնիւրլիյիւ վէ կեօ-
 րիւնմիլլիյի 8
- Ե. Ինճիլի Բրօթէսթանդար արասընտա վազի' օլան
 ֆարգլէր' պիրլիյէ մուղայիւ ֆարգլէր տէյիլ տիրէր . 12
- Զ. Բրօթէսթանդար քի'մ աիրլէր 18
- Է. Քիլիսէնին եանըմաղըղը 21
- Ը. Հէր քէսին թէֆթիշ վէ հիւքմ' էթմէյէ հազըր 25
- Թ. Բրօթէսթանդարըն խէլաս իչիւն պիր եօլու վար
 արը , լարին քաթօլիքլէրին փէք չօդ 40

ՊԱՊ Բ

Թիբուլիս վէ օնուսի իսաստանդա Բրօթեմանդ պեւեկեր
 են քաթոլիկ պեւեկեր բոգար օլանդարըր 44

ՓՆՍԼ Ա

Թ Ե Ր Պ Ի Յ Ե

45

- Ա. Շրմաղի Ամերիգանըն մքթեպլէրի , մտրէսէլէրի
 վէ քիթապլէթէ միւթալիգ էսէրլէրի 45, 49
- Բ. Քիթապլար վէ գազէթալար 56
- Գ. Քիթապլէթէ վէ իլմէ սայիւ շիրքէթլէր 58
- Դ. Քաթօլիք պէլտէլէրին թէրպիյէսի : Միւթեպլեր
 քաթօլիքլէրին վերտիյի շէհառէթլէր' քաթօլիք քի-
 լիսէնին իլ' վէ քիթապլէթէ գարըն սաապլէթի 62

ՓՆՍԼ Բ

ՓԵՆԱԱԹ ՎԵ ՄԵՏԵՆՈՑԵԹՏԵ ԻԼԻՐԼԻՄԵՔ . 93

Ա. Ջիրաաթ	99
Բ. Թիճարէթ	105
Գ. Մաքինա սէնաաթլարը	107

ՊԱՊ Գ

Բարօւնէիւր էլէ Բրօթեմանդար երեղ ս- էրտան Մարաֆըրան բողոք օլունարը :	113
--	-----

ՓՆՍԼ Ա

ԲՐՕԹԷՍԹԱՆԴԼԵՐ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՕԼԱՆ ԻՓԹԻՐԱ- ԼԱՐԸՆ ԵԱԼԱՆ ՕԼՏՈՒՂՈՒ	113
---	-----

Ա. Բրօթէսթանդար ալէյճինտէ օլան իֆթիրալարա դարը	115
Բ. Քաթօլիք վրէլլիֆլէրին վերտիլի շէհատէթլէր	121

ՓՆՍԼ Բ

ԲՐՕԹԷՍԹԱՆԴԼԸՂԸՆ ՎԷ ՔԱԹՕԼԻՔԼԵՒԵՒՆ ԷՍՍԱ Օ- ԼԱՆ ՏԻՆ ԹԱ՛ԼԻՄԱԹԸՆՏԱՆ ԻՆՍԵՆԸՆ ԱՒԼԱԳԸ ԻԻԶԻՐԻՆԷ ԱՐԻԶ ՕԼԱՆ ԹԷԷՍԻՐԱԹ ԲՈՒՊԸՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ	139
--	-----

Ա. Բրօթէսթանդարըն պիր դաչ պաչըճա մէզճէպ ճատտէլէրինտէն ալլազի թէէսիրաթը պէյանընտա տրք	140
Բ. Քաթօլիք մէզճէպինն ալլազի թէէսիրի պէյա- նընտա	146

ՊԱՊ Դ

Բարօւնէիւրին սհէլի սիլգիէի :	180
------------------------------	-----

ՓՆՍԼ Ը

ԲՕՄԱ ՔԻԼԻՍԷՍԻՆԷՆ ԱՒԼԱԳ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՄՈՒԶԻՐՐ ԹԱ՛ԼԻՄԱԹԸ ՕԼՏՈՒՂՈՒ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ	180
---	-----

Ա. Հերետիկոսլարա օլունան անտ վէ շարթլարը ֆէ- տաքեարանէ ճըֆլ էթ մէք ֆարզ տէյիԼ տիր թալիմաթը	181
---	-----

Բ. Փատիշահչարը գաթլ էթմէք վէ թուղեան եա-
խօտ զըրպալըզ ճայիլ տիր թալիմաթը 186

ՓՍՍ Բ

ՃԻԶՎԻԹԼԻՐԻՆ ԹՆԼԻՄԱԹԸ ՍԵԼԱԳԻՅԷ ՎԷ ՓՕ-
ԼԻԹԻԳԻՅԷՍԻ 188

Ա. Բասքալըն էյալէթ մէթոււպլարը 188

ԱԼԷՆՆԵ ԴԻՍՊՈԿ :

Ինճիլին, Սինադասլարըն վէ Փափալարըն հիւքմիւնիւ
իպթալ էթմէք իչիւն՝ ճիլվիթլերին իճատ էթտիյի
տիրլիւ ֆէնտլէր վէ թալիմէր :

Օնլարըն իհթիմալիյէթ թալիմաթընտան նէշաթ
էտէն հալլէր : Վէլի Նի՛մէթլէր, փափաղար, քե-
շիլլէր վէ իրզմէթքեարար իչիւն կէվշէք հարաքէթլէրի,
եախօտ օնլարա բուխասաթ վէրմլէրի :

Ալպալը Յովհաննէսին նազլիյէթի 190

ԵԿԻՆԷ ԴԻՍՊՈԿ :

Քաղուխաթլերին էֆքեարընճա նիյէթ աղբուլթմա-
նըն ուսուլի . նամուս վէ վարիյէթին մուհաֆաղաթը ի-
չիւն՝ փափաղարա վէ քէշիլլէրէ պիլէ ատէմ էօլ-
տիրմէյէ իզն վէ բուխասաթ վէրիլիր :

Քարամուէլին թէքլիֆի օլան շու աճայիպ սիւալ,
եա՛նի՛ Յանսէնեանլարը էօլտիրմէյէ ճիլվիթլէրէ բուխ-
ասաթ վա՛ր սը տրը 212

ՍԵԿՆԷՆԷ ԴԻՍՊՈԿ :

Հաքիմլէր, մամլէյէճիլլէրին Մօհաթրա նամմուգավէ-
լէտի, միւֆլիս օլան թիւճճարար վէ զապթ օլունան էշեա
վէ նազար կէրույէ թէսլիմ էթմէք հողգընտա Քա-
ղուխաթլերին ֆասիտ վէ մինասիպէթսիզ գանոււլարը :

Եինէ մէկքիւր Քաղուխաթլերին ֆէվզ էլ ատէ
կէ օնտկէ օն թալիմաթը 237

ՏՕԳՈՒՂԱՆՆԷՍ ԴԻՍՊՈԿ :

Ազիզ Չիքիրէ ճիլվիթլերին մարիֆէթի իլէ ճէմա՛-
աթըն պէյնիտէ եայրլան սախիթէ իպատէթլէր :

Սրգընթը չեքեյերեք զէվգ ու սէֆա վէ իսթիրա-
 չաթ իւտրէ կէչիներեք՝ խէրասա նայիւ օլմազ իչին
 եինէ ճիզիթլերին իճաս էթտիյի դօլալըզլար :

Մաղուրուզ, գըզգանճըզ, շիշօղազլըզ, թէճնիս
 սեօղէր, Ֆիքը նիյէթի, գըզար սերպէսթիյի, գարը-
 ըր էլլիսէսի, օյունլար վէ պասարազ կէօրմէք խու-
 սուսունտա սէֆա ճիզիթլերին թալիմանթը 260

Բ. Քիլիսէ ճիզիթլերին թալիմէրի իչին մեսու-
 լիյէթ թաչթընտա՞ մը արբ 284

Խելլասա 296

ԳԱԳ Ե

Քաթիւնէրէ եէ Բաթիթիտըլար Գիտըլեւ Խոստալարա Տիպի
 բոսպար օլընտըրըր 300

ՓԱՍԼ Ա

ՔԱԹՕԼԻՔԼԻՔ ԻԼԵ ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԳԻԼԱՂԱՆ ԷՆՎԱԿ
 ՀԱԼԷԻԲԻ՝ ՔԱԹՕԼԻՔԼԻԹԻՆ ՀԱԼԻ ԻՍԼԱՀԸ
 ՄԷԶՀԷՊՏԷՆ ԷՎՎԷԼ 300

ՓԱՍԼ Բ

ՃԻԶՎԻԹ ԼՈՅՈԼԱ ԻԼԵ ԻՍԼԱՀԸ ՄԷԶՀԷՊԻՆ ՓԻՐԻ
 ԼՈՒԹԷՐ 338

ՓԱՍԼ Գ

ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԿ ՎԻ ՔԱԹՕԼԻՔ ՎԱԿԶԼԻՐ 353

ՓԱՉԼԱ

Անրազ ճիչէթիյէ Փրանտանըն Ամբիզատան Փարզը 391
 Փափանըն տուար 398
 Իթալլա իչին իւփա 400

1880

...

...

...

...

...

...

...

...

